13/5/86

יום העצמאות תשמ"ו

2 לזכר הנופלים

4 הקצין עשה את שלו

7 מדריך לאירועי יום העצמאות

9 צעירים 86: "דור הווידיאו"

ילדים בביקור באחד ממחנות צה"ל. במסגרת חגיגות יום העצמאות ייפתחו לקהל הרחב מספר רב של מחנות צבאים

אל השלום / חיים חפר

קח אותי, בן, אל השלום. אחז בחזקה בידי • הוליכני בשבילים הנפתלים, כי איני יודעת לצעוד עוד לבדי • תן לי אות בפנס סמוי, בססמא, בלחש קול • הובילני בין הסימנים בסלע ובעקבות אשר נותרו בחול • משך אותי, כמו את חבריך, כמו אתה קורא "אחרי" • קח אותי, בן, אל השלום, כי אני רוצה אותך חי • •

לא עיפתי מן המלחמות, בן, ולא רפתה רוחי • אני עדיין חיה את הקרבות על הנפש, כרע הכרחי • אני עדיין לוחמת את כל המלחמות הקשות, הגועשות והאכזריות • על זכותי להיות עם בארץ הזאת ועל זכותך, בן, לחיות • על הזכות לשוב לארץ אבותינו, לארץ היחידה, כי ארץ אחרת אין • ועל הזכות לגדל אותך כאדם רבוני וחפשי כדרור, בן • לא עיפתי מן המאבק הארוך הזה ואני עדיין נכונה • לצאת שוב אל מלחמה צודקת ולהתגיס אל מלחמה נכונה • להגן על כל בית בארץ הזאת. על כל רחוב. על כל שכונה • ולקום כצפור החול מן האפר, מאה פעמים, מאה שנה • אבל גם כאשר גבי אל הקיר, גם כאשר כפסע ביני ובין התהום • אף לא לרגע אחד ולנשימה אחת, לא אחדל מלדבר שלום • •

והשלום הזה, בן, איננו רק חזון אחרית־הימים • ואף כי יש בנו אליו כמיהה ותמימות, אין אנו תמימים • (כי הרי אין יום אשר בו לא נערך מחדש חשבון השכול והדמים) • אני נשאת אליו בכל חלומותי, כמו אל פסגה אשר נתנת להשיג • אני צמאה אל הרגע בו יחדלו קולות הירי ויחלו קולות השיח והשיג • אל היום ההוא, אל השעה ההיא הברוכה • אשר בהם מתוך דמעות היגון יפרץ בכי השמחה • •

אני ראיתי אותך, בן, חוזר מארץ הארזים • אפוד השכפ"ץ על גופך, ופניך עיפים ורזים • אני ראיתי את האמונה בצדקת הדרך כבה וגוועת באישוניך • וכמו לא ידעת עוד להבדיל בין החפים מחטא, לבין שונאיך • כמו בתוך האש הזרה ההיא וברק ההתפוצצות המעור • נדמה היה לך, כי גם אתה היית לאחר • אני ראיתי אותך, בן, על סף השבר, מטיל ספק בדרך האבות • חוזר ושואל ושונא ואוהב ומכה בכל אמונותי הכואבות • עד כי גם לי היה נדמה כי אין מוצא, כי אין בנו מתם • וכאשר חזרת במשאית הספארי ושפתיך חתומות עד דם • אמרתי לך, בני: אף־על־פי־כן ולמרות הכל, שלום • •

וכאשר נרדמת בחדר, בין הנעלים הגבוהות והשמיכה • אני לחשתי: למען השלום, הלא איני מוותרת, אני רק מרויחה • אני מרויחה אותך ואת עצמי ואת כל מחותו של העם הזה • אשר תקות השלום, היא־היא הפועמת בו כל רגע בחזה • היא המוליכה אותו מעבר לקרבות ולקרבנות ומעבר לקשיי היום־יום • היא הנותנת לו, גם במחשכי הלילה, את יפי חלומות האור־יום • אז קח אותי, בן, בידך, החזק בי בחזקה ונלך יחדו, אל השלום • •

מכר ... לרוצחי משה ח... וקיבל על"ח...

– מאת דני שדה, כתב "ידיעות אחרונות" –

מאסר תשעה חודשים על תנאי וקנס – זה כל עונשו של יונס חכים, שהורשע במכירת רובה לראש חוליית המחבלים ברצח החייל משה תמם ז"ל.

בכתב־האישום שהגישה פרקליטות מחוז חיפה נגד חכים נאמר, כי בתחילת שנת 1984 ביקש הנאשם לקנות נשק מתושב כפרו, עמאר סעייף. כעבור מספר חודשים נפגשו השניים בכ־פר, וסעייף הסכים למכור לנאשם רובה רוסי "אס.קא.אס." תמורת 250 דולר. חכים קיבל את הרובה ומחסנית שבה ארבעה קלי־עים תמורת הכסף.

עוד נטען בכתב־האישום כי הנאשם החזיק את הנשק והתחמושת ברשותו חודש

חלפן מרמאללה התאבד ברבת־עמון

– מאת יצחק רבויאו, כתב "ידיעות אחרונות" –

בהלה ועצבנות שוררת בקרב אנשי־עסקים וחוגים פיננסיים ברחבי הגדה המערבית, בעקבות התאבדותו בריבת־עמון של אחד מגדולי החלפנים, ריזק (58), ביום חמישי שעבר.

ריזק, ששקע באחרונה בחובות של יותר מ־40 מי־ליון דולר, קיים בקשרים פי־ננסיים הדוקים עם אנשי צי־בור ועסקים, חלפנים וסוח־רים במזרח ירושלים, שכם, רמאללה ובית־לחם, כמו גם בירדן עצמה.

הבנק המרכזי של ירדן פירסם הודעה רשמית ובה הבהרה, כי לפרשת התאבדו־תו של ריזק אין כל השפעה על חוסנם של המוסדות הפיננסיים בירדן. ואף על פי כן, הביעו סוחרים ואנשי־עסקים במזרח ירושלים וביית־לחם דאגה רבה וחשש, כי עשרות חלפנים ואנשי־עסקים ברחבי הגדה הפסידו מיליונים רבים של דולרים, שאותם הפקידו בידי החלפן שהתאבד.

טרם התאבדותו של ריזק, יליד רמאללה, השתלט הב־נק המרכזי של ירדן על חש־בונות הבנקים שלו. זאת לאחר שנוכח, כי ריזק פשט

אני שובת רעב

זהו אחד משובתי הרעב במגן דוד אדום, כפי שצולם אתמול בכנס ועדי מד"א בתל־אביב. על דש בגדו נשא שלט: "אני שובת רעב". (צילום: אילן מאורי)

מכונית נבקעה לשניים – נוסעיה ניצלו בנס

נס אירע לשלושה נוסעי מכונית, שהועפה אתמול למרחק ונחתכה לשניים מעוצמת ההתנגשות. הם יצאו מן התאונה בפצעים קלים בלבד.

תושב מיצפה־רמון בן 38 נהג אתמול בבוקר במכונית "דייהטסו" שכורה, בדרכו לבאר־שבע. איתו במכונית היו שני נוסעים, בני 19 ו־41, אף הם ממיצ־פה־רמון. כאשר הגיעה המ־כונית לאמצע הדרך בין משאבי־שדה לבאר־שבע, בעיקול הכביש, היא סטתה לשוליים. הנהג ניסה להחזי־רה לכביש, איבד את שליט־תו והיא נצנחה לתעלה בצד הכביש, הועפה שוב מעוצמת החבטה ונבקעה לשניים.

צוות מד"א פינה את שלושת הפצועים לביה"ח "סורוקה" בבאר־שבע, ולא־חר טיפול שוחררו שניים מהם לבתיהם. השלישי אוש־פז להשגחה.

כוח צה"ל הרג שני מחבלים ברצועת הביטחון

שני מחבלים נהרגו בתי־חילת השבוע שעבר ע"י כוח של צה"ל, במזרח רצועת הביטחון בדרום לבנון. הכוח זיהה חוליית מחבלים, פתח באש והצליח להרוג שניים מאנשיה. (יאיר עמיקם)

אנדראוטי יהיה אורחו של שמיר

שר־החוץ האיטלקי ג'וליו אנדראוטי עומד להגיע הש־בוע לביקור בישראל, כאור־חו של שר־החוץ יצחק שמיר. שלושה נושאים מרכ־זיים יועלו בשיחות עמו: השוק האירופי המשותף, הטרור והעניינים ההדדיים בין ישראל לאיטליה. (רינו שקי)

שוב מעשה מגונה בירושלים – בת 9 הותקפה סמוך לביתה

מקרה שביעי של תקיפת קטינים בירושלים, בימים האחרונים ■ נעצרו שני חשודים בפרשת תקיפת הילדה בת ה־11 בשבוע שעבר

– מאת גד ליאור, כתב "ידיעות אחרונות" –

חוקרת ילדים של משרד העבודה שוחחה אמש שעה ארוכה עם ילדה בת תשע, שאלמוני ביצע בה מעשה־מגונה, אתמול אחר הצהריים. בסופו של דבר סיפרה הילדה, כי התוקף הוא גבר בעל חזות חרדית, שלבש שחורים, מגבעת שחורה ומעיל ארוך.

המקרה היה בשכונת קרית־משה, המערבית בש־כונות ירושלים. הילדה הי־תה בקירבת ביתה, כאשר לפתע הותקפה על־ידי הגבר הזר. הוא מישש את גופה, מעל ומתחת לבגדים, וביצע בה מעשים מגונים. רק לא־חר מספר רגעים הצליחה הילדה להמלט ממנו, להגיע לביתה מבולבלת ומפוחדת ולספר להוריה על שקרה.

המשטרה הוזעקה מיד למ־קום ופתחה בחקירה.

במקרה אחר, עצרה את־מול המשטרה את מחמוד שמאסנה, בן 57, תושב רמ־אללה, בחשד שעשה בסוף השבוע מעשה־סדום בגופו של נער, אשר נקלע לרחוב שטראוס בירושלים, שם עו־בד שמאסנה כשומר.

נציג המשטרה סיפר בבית־המשפט, כי החשוד התנפל על הנער, הפשיטו, וביצע בגופו מעשה־סדום. השופט ציווה לעצור את האיש לעשרה ימים להשל־מת החקירה.

אתמול גם הצליחה המ־שטרה לפענח את המקרה החמור של התעללות מינית בילדה בת ה־11 וחצי, בש־כונת צמרת־הבירה. שניים מהחשודים עצורים בידי המ־שטרה וזהותו של השלישי ידועה.

בימים האחרונים נעשו שיבעה מעשים מגונים ביל־דים, בירושלים. בחודש האחרון היו בירושלים 16 עבירות מין, רובן כלפי קטי־נים.

הציע "לסגור ברז בפרדס" – וניסה לאנוס

נעצר צעיר ממושב פורת □ החיילת אותה ניסה לתקוף תועמד לדין – כי נסעה בטרמפ בלילה

– מאת חיים ברוידא, כתב "ידיעות אחרונות" –

צעיר ממושב פורת, נעצר אתמול בחשד בניסיון לאנוס חיילת שנסעה ברכבו בשעת לילה מאוחרת.

נציג המשטרה טען בבית־המשפט, כי החשוד, שמואל חזן, בן 24, לקח ברכבו חיילת המשרתת בחיל־הים, שניצבה בצומת רעננה. השניים נסעו לכיוון פרדס־חנה, כשלפתע סטה הנהג לצד הדרך, בצומת בני־דרור, ופנה לתוך פרדס.

החשוד, טען התובע, סיפר לחיילת שהוא חקלאי באיזור ועליו לסגור ברז השקייה בפרדס. אך כאשר הגיעו למקום, הוא ניסה לקרוע מעליה את חולצתה. היא נאבקה בו, ותוך כדי כך הצ־ליחה לשכנעו שלא לאנוס אותה בהבטחה, כי תהיה חברתו.

החשוד כפר בהאשמות שיוחסו לו, וטען, כי החיילת משקרת. אולם השופט הח־ליט לעצרו לשיבעה ימים. החיילת תחקר גם היא, בידי המשטרה הצבאית, כיוון שנהגה בניגוד להוראות בכך שעלתה על "טרמפ" בשעת לילה מאוחרת.

אלה תוצאות הטוטו

1194 משתתפים ניחשו את תוצאות כל 13 המשחקים במחזור 36 שהתקיים ב־10.5.86 על משחקי הליגה הלאומית והליגה הארצית, וכל אחד מהם יקבל 375 ש"ח.

18,565 משתתפים ניחשו 12 תוצאות נכונות, וכל אחד מהם יקבל כ־11 ש"ח.

119,812 משתתפים ניח־שו 11 תוצאות נכונות, וכל אחד מהם יקבל כ־1.70 ש"ח.

למעלה מ־400,000 מש־תתפים ניחשו 10 תוצאות נכונות, והפרס הרביעי לא יחולק והוא מועבר לכלל הפרסים במחזור 37.

ההכנסה במחזור 36 היתה 2,489,993.40 ש"ח ולפרסים הוקדשו 1,077,478.34 ש"ח.

המינימום המובטח לפרס הראשון במחזור 37 הוא 550,000 ש"ח ולכלל הפר־סים 1,200,000 ש"ח כולל העברה.

הודעה חשובה ללקוחות סילי פוסטורפדי
התנצלות
לקוח נכבד,
אנו מודים לך שהחלטת לרכוש את המזרון הנמכר ביותר בעולם.
המזרון שבחרת, סילי פוסטורפדי, מזרון באיכות ללא פשרות.
זמן רב ומלוא תשומת הלב מושקעים כדי ליצר עבורך את המזרון, שעליו תבלה בשינה טובה חמש עשרה שנים. כמות ההזמנות שקבלנו בחודשים האחרונים גורמת לכך שזמן האספקה התארך.
אנו מתנצלים על אי הנוחות הנגרמת לך בהמתנה למזרון ועושים כל מאמץ לקצר את זמן האספקה למינימום.
אנא התאזר בסבלנות – כדאי לחכות למזרון שאין דומה לו באיכות ושישרת אותך שנים כל כך.
תודה
Sealy
סילי פוסטורפדי
המזרון הנמכר ביותר בעולם

קרבוסילן
שתי כמוסות למניעת הצטברות גזים במערכת העיכול

מושב שקף
שקף מושב עובדים חקלאי צעיר קולט משפחות צעירות עד גיל 35.
נשמח לשוחח אתכם עוד הערב בקו פתוח לועדת קבלה.
טלפונים:
051-881399 אילה
051-885544 נעמי
051-883989 רותי
מושב שקף ד.נ. לכיש דרום מיקוד 79380

פארק המים שפיים מודיע:
ליום ד' – 14.5.86 – כל הכרטיסים נמכרו!

לבלות ולעשות חיים בפארק המים שפיים
טלפונים 052-623800, 052-623510

מזגן במבצע
בית המזגן
5 תשלומים שקליים!!!
מפיצים מורשים:
אמקור • אלקטרה • תדיראן
★ אחריות כפולה ★ שרות תיקונים במחיר הישן
סניף ראשי: רעננה, אחוזה 102, טל' 052-22939,455166
חולון: סוקולוב 110 טל. 03-881856 | ראשל"צ: פינסקר 4 טל. 03-990317
ת"א: אבן גבירול טל. 03-292313 | נתניה: הרצל 39 טל. 053-27908
ר"ג: כבר נח טל. 03-731152 | חדרה: ה. סמואל 103 טל. 063-26747
הנחות גדולות על מזומן

מבצע
חיסול עודפים
alfi
הקיץ יותר מתמיד
מבחר דגמים צבעים
עד מידה 54
לבעלי חנויות הנחות מיוחדות
חנות המפעל לבנדה 42 ת"א
טל' 03-370521

כל יום ג'
ערב דגים
או ארוחה מלאה 6.90 ש"ח בלבד
כולל תוספות
כוס יין חינם
מסעדת כוכב הדרך
כביש החוף, תחנת דלק סונול 2 ק"מ מנתניה כיוון חיפה
★ ארוחות עסקיות ★ ארוחות משפחתיות ★ ארועים
לפרטים: טל' 053-57817

נשף יום עצמאות
ב־גן הסיקמים
חגיגה אמיתית
המנחה: שלמה (צ'יצ'י) גולדברג
מג'ייקה: רון סימונס והלהקה
ושרה: בשירי ארץ ישראל היפה
ניתן להזמין ולקנות כרטיסים יום יום ובערב המופע
המופע יתקיים ביום ג' 13.5.86 בשעה 21.30
כניסה 20 ש"ח בלבד כולל משקה ראשון
רח' נחמיה 8 ת"א (מול הדולפינריום) טל: 03-663068
פרסום איתן

ד. רכס — הוצאה לאור
גאה להציג את הספר החדש:
פרקי לשוננו — חלק ג'
מאת: מרדכי דוון
בספר: תרגיל בחינות מתכונת ומתרונותיהן, מאות תיקוני לשון והגייה, הדרכה מקיפה לתלמידים לקראת בחינות הבגרות ב"ידיעות הלשון".
הפצה: סוכנות יעקב, טל' 297430 יבנה 17, תל־אביב

ללכת בגדול, עם כסף קטן
אולמי דליה ת"א
רח' המסגר 68 טל' 338833-8

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל

הזיותיו של לוחם

„ניתקלתי", נזרקת הפקודה. „אש!!!"

בכבדות אני זורק את גופי העטוף והחגור באפוד, בנשק ובקסדה, לתוך הקוצים היבשים. אני זוחל בכבדות בתוך הדוקרנים, מתאמץ שלא לצעוק מכאב.

האבנים ננעצות בצלעותיי. חם. אני מזיע, צמא, אך המסלול רק החל. אני רץ, מדלג וצועק: אש! אש!

ולפתע נזרקת הפקודה: „חדלו"

התייעצות מפקדים. אני שוכב בתוך החול, מחכה, ומברך כל שניה של מנוחה. בינתיים, תוך כדי סידור הנשימה אני שומע רעש של מטוס סילון המפלח את האוויר ומשאיר אחריו שובל לבן של עשן, הנמוג באוויר כמו אשלייה.

אני חושב על האדם היושב בפנים, בתוך תא ממוזג, והמניע במשיכת־יד קלה מסה בעלת עוצמה אדירה. בעוד חצי שעה, הוא יישב על כוס קפה במועדון הבסיס, וישוחח עם חבריו על הא ועל דא.

החום כבד והמחשבות נודדות מתמונה לתמונה. אני חושב על השירות בחיל־הים, הספינות, הגלים והחתיכות.

הטייס באוויר, החובל במים, ואילו אני תקוע בתוך הקוצים.

השמש כבר באמצע השמיים, והדמיון מתעתע בי. אני חושב על האזרחות, הבית, חים והחברים.

ולפתע: „קום!"

אחד המפקדים מחזיר אותי תוך חלקיק שניה אל המציאות: „נרדם באמצע תרגיל? קום על הרגליים ותחזור להתחלה!"

אני מדדה אל ההתחלה, ומקלל בלבי. בחזרה לקוצים.

השמש כבר שוקעת, אך עדיין חם מאוד. עוד יום אימונים עובר במין אדישות. יום אימונים אחד מתוך טירונות ארוכה־ארוכה. מי יתן שכבר תיגמר הטירונות, ותותיר אותנו לעצמנו במין סתלבט פראי, עד היציאה אל הגדודים.

איתן מלמד
נפל ב־13.8.85

לנעול את המדים בארון

שלום רב,

חלף שבוע נוסף, ובשעה זו של ערב יום ששי לא נותר אלא לחדור אל מתחת לשמיכות החמות, לאחוז בגלובוס ולהביט מרחוק אל אורות־העמק – וזה בפעם האחרונה, כי בשבוע הבא נגנוז מאחורינו את כל אותם חודשים ארוכים שעברנו כאן, ואולי נוכל לבקר קצת בבית, ובלי הרגשת סיוט של הניך.

לגבי, כל הקורס הארוך הזה, שכל־כך שמחתי לצאת אליו, היה רק צעד לקידום, אבל מאחורי צעד זה מסתתרת תקופה אפורה וארוכה, שהרבה לא הפקתי ממנה.

הכרתי את צה"ל על הצד האנושי האפור שלו – על כל אותם חיילים „לא חיילים", שליוו אותנו בתקופה זו, וקשה לי להאמין שזה המצב, אך הוא איום ומדכא.

כששולחת אני לך שורות אלו, מונחת לידי חוברת הזיכרון של יום השלושים לנפילת מוטי. אני קורא אותה בפעם המי יודע כמה. פשוט, זה מה שנשאר: להיזכר באותה דמות נפלאה.

אצלי זה נתפס, שמוטי איננו, בכל אותם רגעים אינסופיים שאנו כאן. הוא חסר במסדר, בכיתה, בחדר, ברגעי המבחן הקשה, סביב המדורה הנוצצת – בכל.

חסרה השלמות שלו, שאת מקומה לא ניתן למלא – והיא גדולה ועצומה. רגילים היו לראות אותנו יחד, בשיחה, בוויכוח, בהסתערות ובמבחן, ועתה זה אחרת ומוזר וקשה.

מחלילה בו נפל מוטי, זכור לי כל רגע ורגע.– והקשה ביותר, הרגע בו חזר הכוח

של מוטי ונעדרה ממנו דמותו. ואני לא האמנתי, אך המג"ד חנוק־דמעות שאל אותי – דווקא אותי – „מוטי חדש, מי זהו"

זה הספיק, הבנתי הכל.

רגילים לומר, שדמותם של הנופלים היא שנותנת לנו את הכוח להמשיך.

עמית – זה כך. וזה נכון – בליל אמש התממש לי דבר זה פעם נוספת. הצטרכנו להתקרב למבנה מבלי להתגלות. היה ליל־ירח, והכל נראה למרחוק. הדבר, שנתן לי את הכוח לזחול כל אותה דרך ארוכה מבלי להתגלות, היה פיזום השיר – „עם שחר הבאנו אותו מהקרב..."

אלו הן רק מלים, אך הן הרבה והרבה חוזק, שנותן שוב ושוב כוח להמשיך ולהתאמץ!

ביום חמישי יהיה הסיום המיוחל מזה זמן כה רב. ולמחרת שוב נחזור על גבי קומנדקרים אל אותה חבורת צעירים שובבה ששמה „הסיירת", ועתה כל־כך רוצים לחזור אליה.

אך כמובן, לפני זה – לצאת לאיזה חופשה נפלאה, לכמה ימים להכניס את המדים לארון, לנעול אותם, את זכרונות הצבא – ולנוח ולחשוב על דברים נוספים, שמתרחשים בעולמנו.

פשוט מוכרחים, אחרת אי אפשר.

להתראות, ארנון.

ארנון צור
נפל ב־22.11.69

הדמעה מפלסת דרכה

דמעה, דמעה ארוכה שירדה לאיטה, פילסה לה דרך. כולנו, כמו הדמעה, מחפשים את דרכינו.

מי שהולך לא חוזר, ומי שחוזר לא נשאר להרבה זמן, גם הוא יעזוב היום, מחר, אולי לא נדע מתי. הדמעה מפלסת דרכה.

הלכתי בשביל בכיוון דרכי. ראיתי אנשים. חשבתי, שטוב לחם, ישנם שרע לחם, ויש אף כאלה שמחפשים גם את הטוב וגם את הרע.

אלוהים שבשמיים נתן לנו היום יום, מחר יתן את המחר. יש כאלה שמודים לו על כך, ויש כאלה שרוצים שהמחר יהפוך לאתמול, כאלה שלא ידעו אף פעם די, וישנם כאלה פשוטים שאוהבים לחיות את החיים, אוהבים לחיות ביחד, מאה, חמישים, מניין או ארבעה.

ובעודי מסתכל על השמיים הגדולים ומתחנן לאלוהים שיתן שלווה וטוב לכל אותם האנשים, חבריי שהולכים לדרכים וכיוונים, הרגשתי פחד נורא, שהרי כולנו נתראה לבסוף שם למעלה.

יובל חראל
נפל ב־10.6.82

פשוט קשה להגיד מוות

אי־שם בצפון הארץ, בשעות הקטנות של הלילה, אני יושב וכותב. התקופה – לקראת סיום פלוגה. ריחה של מסיבת הסיום כבר עולה באוויר, ומצליח לחדור אל נחירי אפי הקטנים, הנמצאים מתחת לעיני הלאות, הממאנות להיפקח. בזמן שמירה אני כותב, למרות שאסור. קשה למצוא זמן אחר בקו עמוס זה.

אור תיוור, דף ועט מרכזות, שיכולים לשחזר את מה שעבר עלי עד השעה [illegible] חייל בחטיבת הצנחנים. מאחורי [illegible] ארוך ומייגע. השאלה היא: האם [illegible] להגיע למיצוי כל היכולת הגלומה [illegible] האם התקרבנו לזה או רק [illegible] להתקרב לזה?

...פשוט קשה להגיד מוות. [illegible] מצלצל טוב באוזנינו. אך [illegible] שמי שלא שומר על [illegible] מינימאלית נהרג, למרות שהמפקד [illegible] חבהינו ב„חיילות" הגרועה שהמפקד [illegible] חייל. עמנו הקטן לא יכול [illegible] לעצמו לשפוך נחלי־דם בשל אותו [illegible] „פירוס" מטופש.

ובכן, יש מקום לשיפור. [illegible] מאוחר בתור חיילים, אך בתור [illegible] – כן, כן. למפקד יש איכות [illegible]

עוצמה גלומה. אותה עוצמה המתגלית בשעת קרב.

אותן שתי מילים שאומר מפקד בשדה הקרב – „קדימה, הסתערו" – וגורם באמצעותן לחייליו לקום ללא שום היגיון מאחורי מחסותיהם ולהסתער קדימה, בידיעה הברורה שכמה מן הכדורים השורקים סביבם עלולים לפגוע בהם ולחורר בגופם כמה חורים, שיביאו את גופתם לבית־העלמין הצבאי.

ובכל זאת – הם קמים ומסתערים. והכוח המניע אותם הוא אותו מפקד הניצב לפניהם. לא ציונות ולא מוטיבציה. שום מילה אחרת לא תסביר את התופעה הזאת מלבד דמותו של המפקד הרץ לפניהם. ואותו מפקד צריך לדעת את חשיבות התירגול המשעמם שלפני הקרב. ומסיבות אלו מעניינים תפקידי הפיקוד בצה"ל. אנחנו נקבע את

כמות ההרוגים והפצועים בקרב הבא. אנחנו, בוגרי קורס מ"כים.

יואב שפיגל
נפל ב־4.6.83

מעיזבונם של הנופלים

יזכור

עם ישראל את בניו ובנותיו
חיילי צבא ההגנה לישראל
הנאמנים והאמיצים אשר חרפו נפשם
במלחמות ישראל:

יזכור ישראל ויתברך בזרעו ויאבל על זיו
העלומים וחמדת הגבורה וקדושת
הרצון ומסירות הנפש אשר נספו
במערכות הכבדות:

יהיו גבורי הדרור והנצחון חתומים
בלב ישראל לדור דור.

איך זה ש...

אני אוהב את הקרב.
את אומץ הלב, הנאמנות,
והתקרבה מעל ומעבר...
ואת הידידות הנגלית בשעת סכנה...
אז איך זה שאני שונא מלחמה!!
אולי בגלל שנופלים חברים.

אביגדור ברבש
נפל ב־15.10.74

לפני הגיוס

לכשתמצאו את
אפי מעוות
מוטל על רגבים
שטעמם נחמץ, אל תזילו דמעה.

תקצו לי משכן,
פעוט וקטן,
חתום בחותם
בסתרי חדרים.

את האחד
הבטיחוני,
כי לפחות פעם בשנה
תזכרוני,
ולמגרש שאהבתי תחזירוני.

יידעו הכול
כי אהבתי את החיים
את המתח, ההתרגשות,
את הניצחון.

בקרב
צעדתי ללא היסוסים
כי ברורים לי היו
הסיבות, המניעים.

האם בודד אני
מבין חרבים
שאצלם טבע האידיאל
בין בלל המילים?

האם יחיד אני בין רבים
החש את עומק הדברים?
אם בכלל!!

רענן ולד
נפל ב־16.10.73

לא

לא!
לא תִקָּחֵנִי, הַמָּוֶת,
מֵאֵלֶּה הַחַיִּים, זוֹ רִבַּת הַפְּאֵרוֹת!
לא תוּכַל לִי, הַמָּוֶת!
לא תוּכַל לְנַפְשִׁי, זוֹ רְוַת הָאוֹרוֹת!
לא!
לא תִקָּחֵנִי, הַמָּוֶת,
מֵאֲשֶׁר נִסְבַּל וְכָל־גַּם טָמוּן!
לא תוּכַל לִי, הַמָּוֶת!
סוֹד הַחַיִּים בְּחֻבֵּי חֵן צָפוּן!

מיכאל שפירא
נפל ב־29.2.52

לזכור חבר

עֵץ עָמַד רָחוֹק
יִבְכֶּה עֵץ הָאֳנִים.
יִשְׁאִיר זִכְרוֹ עָמֹק
בְּלֵב כָּל בֶּן־אָדָם.

אֶזְכֹּר גַּם אֶת צִלּוֹ:
זָקֵן, כֵּן וְכַרְתּוֹת.
נָעִים הָיָה צִלּוֹ –
כִּשְׁקִיף אֶל עוֹלָמוֹת.

וּלְרַגְלָיו נוּחַ
נָח עוֹלָמִית רֵעִי.
תָּמִיד בּוֹ אֶהְגֶּה –
דְּמוּתוֹ, דְּמוּת שֶׁל אֲרִי.

עֵת לְעֵינַי הַצַּצְתִּי
רָאִיתִי מְלֹא־לִבּוֹ.
אַךְ לְהִפָּרֵד נֶאֱלַצְתִּי –
אַשְׁקִיף דּוֹם אֶל קִבְרוֹ.

אפרים קוטר
נפל ב־18.7.48

במותי

בְּמוֹתִי –
זִכְרוּ שֶׁאָהַבְתִּי
אֶת הַכַּרְמֶל בִּשְׁקֹעַ הַשֶּׁמֶשׁ;
אֶת הַשּׁוּעָל הַבּוֹכֶה בַּחֹרְשָׁה.
זִכְרוּ
שֶׁבָּכִיתִי גַּם אֲנִי
בַּלֵּילוֹת, בַּמֶּרְחָק, בִּבְדִידוּת.

זִכְרוּ שֶׁאָהַבְתִּי
רְקָפוֹת בֵּין סְלָעִים בְּיוֹם סְתָו,
וְלֵילוֹת שֶׁל יָרֵחַ,
וּמִשְׂחָק שֶׁל גַּלִּים עַל הַחוֹף
לְרַגְלֵי הַמִּגְדָּל
בְּחֹם־צָהֳרַיִם . . .

בְּמוֹתִי –
אִם תִּפֹּל עַצְמוֹתַי בֵּין זָרִים,
זִכְרוּ נָא
וְחִפְשׂוּ אֶת רוּחִי
בַּכַּרְמֶל . . .

יהודה ליב (ליאונרד) כהן
נפל ב־20.5.48

רון בן־ישי

הקצין עשה את שלו

קצינים בכירים, בעלי עבר קרבי, מתקשים למצוא עבודה אחרי שיחרורם מצה"ל. השוק האזרחי אינו רוצה לקלוט אותם. מי שפיקד על אלפי אנשים וזכה להישגים בשדה הקרב, לא מצליח לזכות בעבודה שתתאים לכישוריו

אתמול התכנס פורום מטכ"ל לאירוע חגיגי. 30 קצינים בדרגות אלוף־משנה, תת־אלוף, ואפילו אלוף אחד, פורשים מצה"ל. אלופי המטכ"ל עורכים לכבודם ארוחת צהריים. כך זה מידי חודשיים, בשנה האחרונה.

לרבים מן המסובים סביב השולחן, עדיין לא ברור מה יעשו במחזור החיים השני, אותו הם צריכים להתחיל עכשיו. המעבר לחיים האזרחיים ולמשק נתון במיתון, אינו קל. בעיקר נכון הדבר, אם היית מפקד בכיר – אלוף־משנה או תת־אלוף – ביחידה לוחמת. אחרי כ־30 שנות שירות – רק צרות נכונו לך.

סיכוייך היום למצוא עבודה ההולמת את כישוריך ומעמדך, בסקטור הפרטי, אינם טובים ביותר. לא משום שאינך מתאים, אלא בעיקר משום שיש רבים בעלי זכויות וכישורים פורמאליים עדיפים על שלך, המתחרים איתך על היצע המשרות הזעום בשוק השרוי במיתון.

גם למשרה בשירות המדינה תוכל להציג את מועמדותך, רק אם לא יימצא מועמד מתאים בקרב עשרות אלפי עובדי המדינה האזרחיים; ואפילו במשרד הבטחון יעשה ועד העובדים הכל־ייכול, כמיטב יכולתו, למקם אותך בתחתית רשימת המועמדים למשרה פנויה, לבל תתפוס חלילה את מקומו של עובד משרד ותיק ובעל זכויות.

מאז שעמדת על דעתך כאיש צעיר, שקדת על טיפוח כישוריך ומיומנויותיך כלוחם, וכמי שאמור להוליך אנשים לקרב. אומנם השלמת לימודים בקורס אוניברסיטאי אחד או שניים ואתה בעל תואר אקדמאי ראשון, אבל עיקר הישגיך היו בשדה. לזכותך נרשמו כמה מעללים מפוארים בשדה הקרב ויש רבים במדינת ישראל המזכירים את שמך בחיבה ואולי אפילו בהערצה.

אבל עתה, משפרשת, תמצא לפתע כי נקודות זכות אלה בעברך שוב אינן רלבנטיות. מעסיקים פוטנציאליים ידרשו ממך לעבור מבחנים פסיכוטכניים ומיבדק גרפולוגי, ממש כאילו היית דרדק בן 20 המסיים שירות חובה ויוצא לראשונה לשוק העבודה. במקרים רבים אף "ישכחו" אחר־כך להתקשר אליך ולהודיע לך את התוצאות. אם תפנה לסחר נשק או לייעוץ בטחוני – תקשור לך התיקשורת כתרים לא מחמיאים; ואם תחליט לשבת בבית ולהמתין עד שתמצא תעסוקה מתאימה – תתקשה לשאת את מבטיהם, ומנוד הראש מלא הרחמים, של חבריך ושכניך, ולעיתים – גם של בני משפחתך. לא תמיד זה כך. יש גם סיפורי הצלחה לא מעטים של מי שפרשו ופתחו מיד במחזור חיים שני – אזרחי – מלא עניין ומשמעות; אבל עבור רבים, רבים מדי, זה המסר העגום השמור היום באמתחתה של מדינת

„היו לי כמה חודשים של דיכאון. כל מיני מכובדים שהלכתי אליהם לראיון, הבטיחו, אבל לא יצא מזה כלום. היו כאלה שאפילו לא החזירו לי צילצול טלפון"

היהודים בת ה־38, עבור מי שהיו מופקדים עד אתמול על בטחונה הפיזי.

על־פי נתוני מחלקת התשלומים של צה"ל, יש היום בישראל 1716 אנשי קבע לשעבר מתחת לגיל 59 שאינם עובדים. 15 מתוכם הם תת־אלופים, 55 אלופי משנה, 200 סגני אלופים, וכ־1400 בדרגות מרב־סרן ומטה. בעיקר רס"רים ותיקים.

לא כולם מובטלים מאונס. יש ביניהם כאלה, בעיקר קצינים בכירים, שהחליטו במודע להאיט את קצב החיים אחרי הפרישה מצה"ל, להסתפק בפנסיה ובהכנסה אקראית המזדמנת להם מפעם לפעם מהרצאות ומעבודות ייעוץ, וליהנות מהחיים. אחרים לומדים באוניברסיטאות. אולם הרוב המכריע מובטל ומחפש תעסוקה.

התופעה לבשה מימדים המוניים בשלש השנים האחרונות, בגלל הקיצוצים הדראסטיים בתקציב הבטחון. כבר ב־1983 החל צה"ל שולח הביתה אנשי קבע במאותיהם, כדי להקל את הנטל על תקציבו המצטמק, אולם השנה הגיעו הצימצומים לשיאו אם בשנת העבודה 81־'82' (מאפריל 81 עד אפריל 82) השתחררו או פרשו מצה"ל כ־500 אנשי קבע, מתוכם כ־40 אלופי משנה וכ־8 תת־אלופים, הרי בשנת העבודה 85־'86' שוחררו או פרשו מצה"ל כ־1200 אנשי קבע, ביניהם 78 אלופי־משנה, 18 תת־אלופים ו־189 סגני־אלופים. באפריל '86, בתוך חודש אחד בלבד, פשטו 180 קצינים את מדיהם ויצאו לחיים האזרחיים.

„אנו מנסים להיטיב את השורות על־ידי שיחרור אלה שפחות נחוצים לנו", אומר תת־אלוף מיארה, ראש מינהל הסגל, האחראי על ניהול כח האדם בתפקידי פיקוד בצה"ל. „הצבא הזה גדול על המדינה והמרכיב של שכר ועלות איש הקבע, הוא מרכיב דומיננטי מאוד בתקציב. המגמה היא קודם־כל, לשחרר את מי שמיצה את עצמו מבחינת יכולתו לתרום למערכת, וצבר מספיק ותק על מנת לפרוש לגימלאות. הרוטציה היא אבי אבות האיכות במערכת הצבאית".

מאחורי הניסוחים העדינים של ראש מינהל הסגל, מסתתרת מדיניות כח־אדם צה"לית קרה ואפילו דורסנית מעט: להוציא במהירות האפשרית מרשימת מקבלי המשכורות, את מי שתרומתו למערכת חדלה להיות משמעותית או שיש מועמדים טובים וצעירים ממנו לתפקיד שהוא ממלא, כדי לאפשר חלוקה של נתחים גדולים יותר מעוגת התקציב הצה"לי המצטמקת, בין אלה שהמערכת הצבאית רוצה שישארו בתוכה.

מדיניות זו, המוצדקת מבחינת צה"ל, גרמה לכך, שבבת־אחת, בתוך שנתיים־שלוש, נפלטו למשק האזרחי השרוי במיתון, עשרות קצינים בכירים ומאות רס"רים. רובם בני 40 פלוס, אחרי 22 שנות שרות ויותר, שעיקר הכשרתם היא בתחום הניהול והאירגון הצבאי או בפיקוד על אנשים. המשק האזרחי, שקלט בשמחה לפני 20 שנה, קצינים בכירים שפרשו טיפין טיפין מצה"ל

אל"מ (מיל.) אילן אורן. סיפור הצלחה.

אל"מ (מיל.) משה אמיר ראש צוות [illegible] התעסוקה. דומה במשרד

ואף התחרה עליהם, אינו מסוגל, ולחנ[illegible] מעוניין, להתמודד עם גל פושטי המדים ה[illegible] אותו היום.

„עד אמצע שנות ה־70 היו בתעשייה ובמער[illegible] הכלכליים מעט מאוד אנשים עם נסיון ניהולי [illegible] תואר אקדמאי בניהול", מסביר תא"ל מיא[illegible] „צה"ל היה המקור היחיד שממנו הגיעו אנשים [illegible] רקע בניהול ובאירגון. נסיון בפיקוד על [illegible] ואלפי אנשים בחטיבה או באוגדה, נחשב [illegible] אדיר במונחים של המשק האזרחי. הוסף על [illegible] את ההיכרות האינטימית ואת תחושת ה[illegible] ההדדית שהיתה אז בין הצמרת הפוליט[illegible] והכלכלית, לבין הקצינים הבכירים בצה"ל, ות[illegible] מדוע נחטף אז כל קצין בכיר שפרש מן הצבא.

„היום שונה המצב לחלוטין. צה"ל של היום [illegible] צבא ענק, שרוב הקצינים הבכירים המשתח[illegible]

„בחור ששירת אצלי כנהג במשך עשר שנים, ירד לארה"ב והיום יש לו שם שלוש תחנות דלק וכמה מסעדות. הוא הציע לי להיות ה'מנג'ר' של תחנות הדלק שלו. אמרתי לו 'לא תודה' והתביישתי"

אינם מוכרים בחוץ. לעומת זאת, המשק הפרטי והציבורי, כל אחד מהם, הצמיח מתוכו דור חדש של מנהלים מקצועיים בעלי נסיון והכשרה אקדמאית ברמה גבוהה בניהול ובאירגון. [illegible] הידע המעמיק והיסודי שיש להם בתחום המשק הייחודי, שבו עוסקים המפעל או החברה, הם מכירים את כל המיי־ומי במשק ובחברה ויודעים למשוך בחוט הנכון. מול זה קשה לקצין הבכיר להתחרות".

גם אם ישכיל האל"מ או התא"ל הפורש [illegible] מעל המשוכה המקצועית, בבואו לחפש עבודה בסקטור הפרטי, יהיה עליו להתמודד עם שלל דעות קדומות וסטיגמות, הגורמות למעסיקים רבים להתייחס אליו בחשד.

לא מכבר, בשיחה בנסיבות חברתיות, [illegible] תעשיין תל־אביבי באוזני כותב שורות אלה את דמותו של הקצין הבכיר המבקש עבודה, כפי שהיא מצטיירת בעיניו: „הגנרלים האלה רוצים אוטו צמוד, מזכירה צמודה ונסיעה כל שנה לחו"ל. הם לא מבינים שכל גרוש שאתה מוציא צריך להכניס שני גרוש רווח, וחושבים שוועד העובדים הם חיילים שלהם... נדמה לי [illegible] שהם גם רוצים שאני אקפוץ לדום כש[illegible] אליי".

500 השתחררו, רק 120 מצאו עבודה

הקיצוצים בתקציב צה"ל, וגל השיחרורים משרות קבע, שבא בעיקבותיהם, תפסו את השוק האזרחי ואת מערכת הביטחון לא מוכנים ולא ערוכים לטפל בנושא. הגל החל לגאות ב־1983 והגיע למימדים של היצף בתחילת שנה זו. בתוך שלוש שנים נפלטו לשוק העבודה הישראלי כ־240 אלופי משנה, שלא לדבר על סגני אלופים ובעלי דרגות נמוכות יותר. מתוך כ־500 קצינים, שהשתחררו בשנה החולפת משרות הקבע, סודרו רק 120 בעבודה. רק 45 מבין 78 האל"מים מצאו תעסוקה.

בעוד שאצל הקצינים הבכירים המשתחררים, הבעיה היא בעיקר תעסוקה הולמת (רובם זכאים לפנסיה הנעה בין 800 ל־1300 שקל בחודש), הרי אצל הרס"נים ובעיקר אצל שיכבת הרס"רים, הבעיה היא כלכלית. הפנסיה שהם מקבלים מצה"ל היא זעומה ביותר. כמה מאות שקלים לחודש, האמורים להספיק לכלכלת משפחה בת חמש־שש נפשות ויותר. משבאו מים עד נפש – בשיטה הרגילה של כיבוי שריפות, שבה פותרים בעיות במשק הציבורי – הקציב שר הבטחון לפני כחודשיים, 170 אלף דולר לרשות מיוחדת, שתטפל בתעסוקת המשתחררים מצבא הקבע.

„צוות – רשות תעסוקה" החלה לפעול במסגרת אגודת המשוחררים מצבא הקבע לפני כחודשיים. אחד המעשים הראשונים של מנכ"ל הרשות, משה אמיר, היה לפנות אל הוועדה המרכזת של ההסתדרות בקריאה דחופה לעזרה, במכתב שזה לשונו:

הנדון: תמיכה וסיוע ברשות התעסוקה לגימלאי צה"ל.

במסגרת „צוות", אגודת משוחררים משרות קבע בצה"ל, הוקמה רשות תעסוקה לגימלאי צה"ל, בתמיכתו של שר הבטחון, מר יצחק רבין.

מטרת הרשות להביא להכוונה, הדרכה הסבה והשמה, והעיקר – מציאת תעסוקה לחברי „צוות", לאחר שירות של שנים רבות בצה"ל.

הקיצוץ בתקציב מערכת הבטחון גרם לפרישתם המוקדמת של מאות משרתי קבע, ואנו צפויים בשנה הקרובה לפרישה נוספת של כ־350 איש נוספים.

ישנם כיום כ־1700 גימלאים מצה"ל עד גיל 59, שאינם עובדים והמספר ילך ויגדל בשנה הקרובה. ההתפלגות של הגימלאים הללו הינה כדלקמן:

א. תא"ל אל"מ כ־70.

ב. סא"ל כ־200.

ג. רס"ן – רס"ר כ־1400.

שומה עלינו לזכור, כי מדובר באנשים אשר שירתו בצה"ל בין 22 ל־35, כאשר חלק מהם אף נפגע כתוצאה מפעילות בטחונית או עקב השרות הצבאי.

אנו פונים ומבקשים מהנהגת ההסתדרות הכללית של העובדים, שתואיל לעשות למען הציבור שנזכר לעיל מספר דברים:

א. לפרוס חסותכם ולתת תמיכתם וברכתכם לרשות התעסוקה של גימלאי צה"ל, ע"י העלאת נושא זה בכל ההזדמנויות שאתם באים במגע עם מעסיקים שונים.

ב. לפתוח בפני גימלאי צה"ל את הדרך לחברת העובדים ולמפעלי ההסתדרות השונים.

ג. לפעול ולהשפיע על ועדי העובדים, שלא ייצאו חוצץ ולא יתנגדו לקבלת גימלאי צה"ל למקומות עבודה שונים.

ד. לעודד מעסיקים ציבוריים ואחרים לפתוח מכרזים בפני גימלאי צה"ל, על מנת לתת להם הזדמנות שווה להתמודד עם מועמדים אחרים.

בברכה,

משה עמיר,
מנכ"ל הרשות

תא"ל (מיל.) יעקב זיו. „מה שחשוב באמת, הוא אם אתה חבר של מישהו"

קשה מאוד להתמודד עם דימוי שלילי כזה, מה גם שלפחות בעבר היה לדימוי הזה בסיס די מוצק. אולם גם בתחום זה, השתנו כיום פני הדברים. טובה צורן, הפסיכולוגית של „צוות" – רשות התעסוקה שהוקמה לפני חודשיים עבור גימלאי צבא הקבע – טוענת כי הקצינים הבכירים המשתחררים היום, הנמיכו מאוד את רמת ציפיותיהם מהסקטור הפרטי. „הם רוצים אומנם, משרה מכובדת, אבל בהחלט לא בראש הפירמידה. הם רוצים שיתנו להם הזדמנות שווה בהתמודדות, שיתנו להם „צ'אנס" להוכיח את עצמם ואת כישוריהם ובעיקר שיתנו להם תעסוקה ומשהו בעל משמעות לעסוק בו. אפשר לומר שאנשי

תא"ל זיו במדים. „את הבנים שלי אלמד אחרת"

צבא רבים, אחרי מספר חודשים שאינם עובדים, מוכנים לעשות כמעט כל עבודה, אפילו שתהיה מתחת לרמתם. העיקר שלא לשבת בבית ולהביט על ארבעה קירות".

אחד מאלו שיושבים היום בבית הוא תא"ל (מיל.) יעקב („זיסו") זיו, שפשט את מדיו לפני כחמישה חודשים, אחרי 34 שנות שרות. 26 שנים בילה בשדה כטנקיסט. במלחמת יום הכיפורים נפצע, ואחרי שהחלים, נקבעו לו 47 אחוזי נכות לצמיתות. אחר־כך המשיך וטיפס עד לתפקיד של ראש מטה אוגדת שריון. תוך־כדי שירותו הצבאי סיים שנת לימודי מינהל ושנת לימודי גיאוגרפיה באוניברסיטה, ובשמונה השנים האחרונות, עד לפרישתו, שימש כראש הצוות לביקורת כוננות מבצעית, אחד התפקידים החשובים ביותר במשרד מבקר מערכת הבטחון. בעת השיחה עימו,

„הגנרלים האלה רוצים אוטו צמוד, מזכירה צמודה ונסיעה כל שנה לחו"ל. הם לא מבינים שכל גרוש שאתה מוציא, צריך להכניס שני גרוש רווח, וחושבים שוועד העובדים הם חיילים שלהם"

במשרדי „צוות" בתל־אביב, כמעט שלא היה צורך לדובבו. ניכר היה ב„זיסו" שהוא נקרע בין תחושה עמוקה של בושה לבין צורך נפשי דוחק לספר את הסיפור. המונולוג שבפיו היה מריר ונבוך:

„יום למחרת השיחרור (דצמבר '85) כבר הייתי מנהל של שלושה מוסדות סיעוד פרטיים קטנים. דאגתי שצוות העובדים יבוא בזמן לעבודה, שלא יזניחו את החולים, שהאספקה תגיע ושמשק הכספים יתנהל כמו שצריך. העובדה שזה היה שונה וקטן ממה שהייתי רגיל לו – לא הטרידה אותי. אפילו לא הטרידה אותי העובדה, שלא היה לי כסא ושולחן מתאימים. רציתי לעשות את העבודה ובהתחלה זה הלך לא רע. הבעיות החלו אחרי כמה חודשים. ראיתי שאינני מסתדר עם הבוס ובעיקר, שאין לי שום סיפוק בעבודה. לבסוף עזבתי אחרי תשעה חודשים".

„אחר־כך היו לי כמה חודשים של דיכאון. לא בדיוק דיכאון, כי למדתי לשעשע את עצמי. הלכתי ללמוד קצת באוניברסיטה ובעיקר העסקתי את עצמי בחיפושי עבודה. עד היום ללא תוצאות. כל מיני מכובדים שהלכתי אליהם לראיון, הבטיחו, אבל לא יצא מזה כלום. היו כאלה שאמרו לי, שאם הייתי רב־סרן היה להם יותר קל למצוא עבודה עבורי. אחרים אפילו לא החזירו לי טלפון. וזה אולי, נפשית, החלק הקשה ביותר. כשהייתי בצבא לא קרה לי שלא החזרתי טלפון למי שפנה אלי. גם אם היה נמוך ממני בדרגה. עכשיו אפילו לא טרחו להחזיר לי צילצול".

„באחד המקרים היה מי שיזם את מועמדותי למשרת המבקר של משרד ממשלתי גדול, שעוסק בנושא הקשור בבטחון. יש לי שמונה שנים נסיון במקצוע וחוץ מטנקים, זה הדבר שאני יודע לעשות הכי טוב. הלכתי בהרגשה טובה לראיון ואז התברר לי שמה שחשוב באמת הוא אם אתה חבר של מישהו. כמו שאומרים אצלנו: אתה לא צריך פרוטקציה, אם יש לך חבר במקום המתאים. ולי לא היה חבר כזה. אחר־כך התפנה ג'וב מעניין בעמותה הקשורה במשרד הבטחון. אבל השר העדיף אישיות פוליטית. ניסיתי להתקבל לעבודה במשרד מבקר המדינה, במחלקה שעוסקת במערכת הבטחון, אולם שם יש עדיפות במיכרזים לעובדים אזרחיים מתוך המשרד. יכולתי גם להציע את עצמי לעבודה במשרד הבטחון, אולם הבהירו לי שוועד העובדים יתנגד, גם אם אציע את עצמי כאזרח לאותו תפקיד שמילאתי במדים עד שפרשתי. אז אפילו לא ניסיתי".

„היה לי בחור ששירת אצלי כנהג במשך עשר שנים. אחר־כך ירד לארה"ב והיום יש לו שם שלוש תחנות דלק וכמה מסעדות. הבן שלי מתארח אצלו עכשיו. הוא טילפן אלי לא מזמן והציע לי להיות ה„מנג'ר" של תחנות הדלק שלו. אמרתי לו 'לא תודה' והתביישתי".

„אני יודע שנפלתי בתקופה לא טובה, שבה מפטרים וקשה לקבל עבודה, אבל מישהו חייב להביא בחשבון את מה שנתתי למדינה הזאת ולעשות, שאנשים כמוני יוכלו לחיות בכבוד גם אחרי שפרשו מצה"ל. אני לא רעב ללחם. הפנסיה מספיקה לי, אבל לשבת בבית ולא לעשות כלום או ללכת כל יום לעבודה שאינך אוהב ולא מביאה לך סיפוק – זה לא האמנתי שיקרה לי בגיל 52".

אל"מ (מיל.) אילן אורן, שישב לצידו של „זיסו", האזין לדבריו בפנים קפואות. הוא מכיר היטב את הדובר. עוד מהזמן ששירת תחת פיקודו כקצין שלישות אוגדתי באוגדת הטנקים. אלא שבניגוד לסיפור של מפקדו לשעבר – הסיפור שלו הוא סיפור הצלחה, ולא במקרה. את שירותו עשה בתפקידים שונים במסגרת מחלקת כח האדם של צה"ל. תוך־כדי שירות הספיק לרכוש תואר שני במנהל עסקים, וכשהשתחרר, כפי שתיכנן, בגיל 38, התקבל לעבודה כסמנכ"ל למשאבי אנוש בקבוצת חברות הביטוח של „כלל" („מגדל", „סלע", „מעוז"). איש מילואים שלו לשעבר, המליץ עליו.

„הנחיתה שלי היתה רכה, משום שהכנתי את עצמי נכון לקראת מחזור החיים השני", אומר אילן ביותר משמץ של שביעות רצון עצמית. „תוך־כדי שירות, התמחיתי באוניברסיטה בנושאי כח־אדם, ניהול כח־אדם וחוקת עבודה. המשק האזרחי משווע היום למנהלים טובים ברמה בכירה ולי היה מה להציע. לחלק גדול מאנשי הצבא יש נסיון ניהולי, מוסר עבודה גבוה, נסיון בעבודת מטה ובתהליכי קבלת החלטות מסודרים, ומי שמשכיל לתרגם נסיון זה לתנאים ולצרכים של השוק האזרחי – אין שום סיבה שלא יהיה מנהל טוב ומצליח".

קשה היה להתעלם, תוך־כדי האזנה לאילן, מן ההבעה הספקנית והמרירה שבה ליווה תא"ל זיו את דברי פקודו לשעבר, אולם הוא לא הפריע לו ונתן לו לסיים את דבריו. רק אחרי שקם אילן והלך, הפטיר: „כשאתה מתעסק כל חייך עם טנקים ועם אנשי צוות, קצת קשה לך לעשות תואר שני במינהל עסקים ולתכנן את מחזור החיים השני. אני לצערי, לא עשיתי את הצבא

צה"ל מתחיל לחשוב במונחים אמריקאיים

אל"מ אורן במדים. "הכנתי את עצמי נכון לקראת מחזור החיים השני"

בצבאות הורים תמונת המצב שונה במידה זו או אחרת מאשר אצלנו. יגאל לוטן (אל"מ מיל.), לשעבר נספח צה"ל בבריטניה, ואחראי לקשרים הצבאיים עם מדינות סקנדינביה ואירלנד, מספר, כי בבריטניה גיל הפרישה נע סביב 55.

נושא הפרישה בבריטניה ובארצות סקנדינביה מסודר מאוד. זמן רב מראש יודע הקצין מה יהיה תפקידו הבא או את התאריך המדויק לפרישתו. הפרישה אינה נכפית עליו כרעם ביום בהיר. למרות זאת, אומר לוטן, אף קצין שעמד להשתחרר לא אהב את העובדה שעליו לפרוש ולתלות את מדיו.

בבריטניה קיים אירגון הדואג ומלווה את היוצא לגימלאות מיד עם פרישתו. לכל אחת מהזרועות (ים, אוויר, יבשה) יש אירגון נפרד. (גם אצלנו מקיים חיל־האוויר מערכת נפרדת הדואגת לפורשים). הנספח מוסיף, כי מרבית הפורשים לגימלאות חיים על הפנסיה ואינם מחפשים קריירה שניה. למי שרוצה להמשיך לעבוד, דואג האירגון הזרועי שלו, בדרך כלל למישרה במשרד ההגנה הבריטי.

מספר קטן של קצינים בכירים מקבל תפקידי ניהול ייצוגיים כמו יושבי ראש מועצות מנהלים בחברות גדולות. לדברי לוטן, מבקשות אותן חברות לרכוש תוספת יוקרה לעצמן, על־ידי צירוף בריגדיר־קולונלים (תת־אלופים) או קולונלים (אלופי־משנה) לרשימת אנשי ההנהלה.

בשלוש שנות שירותו בבריטניה מעולם לא שמע לוטן טענות מקצין בריטי על רמת השכר שלו. לדבריו, גאה כל קצין, לאחר שיחרורו, בדרגתו הצבאית ודואג להבליטה במגעיו האזרחיים, כמו למשל ציון הדרגה על ניר מכתביו או על כרטיס הביקור שלו. הקצין הבריטי הפורש זוכה בדרך כלל, להערכה, אך לא ליחס מועדף מצד האוכלוסיה.

בארצות סקנדינביה אין כמעט יחס של הערכה, הערפה או כבוד לקצינים הפורשים מהצבא. בניגוד לבריטניה, שלה מסורת צבאית עתיקה ורבת יוקרה, לא ידעו הסקנדינבים מלחמה כבר זמן רב. מי שזוכה, עם זאת, ליחס של כבוד, הם הקצינים המשרתים בכוחות האו"ם. האוכלוסיה האזרחית רואה בהם משכיני שלום, וגם בקרב הקצינים נחשב השירות באו"ם כעניין של יוקרה, המוסיף להם לא מעט כבוד, שלא לדבר על השכר הנאה.

המשותף גם לבריטניה וגם לארצות סקנדינביה היא העובדה שאצלם, בניגוד אלינו, מרבית הבוחרים בקריירה צבאית עושים זאת בשל המסורת המשפחתית. על "צורך ביטחוני", "תרומה", "שליחות" – לא תשמע מהם.

בצבא ארה"ב, אם פורש הקצין אחרי 20 שנות שירות, יהיה זכאי לפנסיה בשיעור של 50 אחוזים ממשכורתו. קצין שפרש לאחר 30 שנות שירות (לפחות אם הגיע לדרגת קולונל), יקבל פנסיה חודשית בשיעור של 75 אחוזים ממשכורתו.

לאחר פרישתם נוטים קצינים רבים שלא לעבוד וליהנות ממנעמי הפרישה. "הפנסיה טובה ואפשר להסתפק בה", אומר נספח צבאי אמריקאי, "אבל, אם מעוניין הקצין למצוא עבודה, לאחר פרישתו, לא תהיה לו בעיה. אנו מדינה גדולה מאוד ומספר הפורשים משירות צבאי מהווה אחוז קטן ולא מורגש כמעט מכלל המועסקים במשק האמריקאי".

במסגרת הממשל פועלת גם "הרשות לטיפול במשוחררים משירות צבאי" שתפקידה לסייע במידת הצורך, לכל חייל או נכה של הצבא האמריקאי, בתחום הרפואי, בתעסוקה, ובעזרה במשכנתא. כמו כן פועל לצידה של כל אחת מהזרועות (ים, אוויר, יבשה) איגוד אזרחי, שתפקידו לדאוג לקצינים הפורשים מן השירות.

הקידום בצבא האמריקאי הוא סיפור בפני עצמו. מידי שנה מתכנסת ועדה הדנה בתיקיהם של המועמדים לקידום בדרגה ומחליטה מי מהם יקודם. אם בתום שלושה סבבים של הוועדה לא קודם הקצין בדרגה, עליו לפרוש מן השירות. גם הדרך לקידום לא סוגה בשושנים. אם הקצין אינו מגיע, למשל, לאחר 11 שנות שירות, לדרגת מייג'ור (רב־סרן), עליו לפרוש מן השירות.

גם בצה"ל החלו לאחרונה לחשוב במונחים אמריקאיים. בימים אלה שוקד אגף כוח אדם בצה"ל על פרוייקט שנקרא "פרישת חובה משירות". הכוונה היא, שמה שיקבעו את מועד הפרישה של איש הקבע יהיו גיל, דרגה, ואותק שירות. קרי, אם יעשה איש הקבע את אותו תפקיד באותה דרגה במשך שנים רבות, ידרש ממנו לפרוש מהשירות. באופן זה ניתן יהיה לחסוך את מספר המודחים, לדאוג לכך שהמשרות מתאימים יעלו, ולהבטיח הכנה טובה של הפורשים לקראת היום שבו יפשטו את מדיהם.

הדאגה לפורש תתבטא בכך, שכל מי שצפוי לפרישה, יעבור, סמוך למועד פרישתו, מבדקי התאמה לסקטור האזרחי. לאחר מכן, ייבנה לו מודל הכשרה. כך מקווים למנוע ממנו את הלם המעבר לחיים האזרחיים ולאפשר לו למצוא במהירות את מקומו במשק.

■ רמי נאורי

בקורספונדנציה. את הבנים שלי אלמר אחרת".

אל"מ (מיל.) משה אמיר, ראש "צוות", לא היה מופתע מן הדרמה הקטנה הזו שהתרחשה במשרדו. לדבריו, אין שום קושי היום להשיג עבודה לקצינים בעלי מקצוע והכשרה בתחום האלקטרוניקה, המחשבים או מינהל העסקים והניהול התעשייתי. חיל־האוויר למשל, דואג, כמדיניות, לעודד את קציניו להשלים על חשבונו ובמהלך השירות, לימודים אקדמאים מלאים במקצועות אלה. לא כך בחילות היבשה, שם התחרות על התפקיד והשהייה הארוכה בשורה, מסכלים הרבה כוונות טובות בתחום זה.

רוב הקצינים הפורשים גם מוכנים היום, לבלוע את גאוותם ולוותר על הירידה בסטטוס, כדי לגשת למבדקי התאמה ולהתמודד גם כשהרוח נושבת נגדם. אל"מ אמיר: "הבעיה העיקרית היא של מפקדי שורה בכירים, הנפלטים לשוק האזרחי, כמעט ללא הכנה נפשית ומעשית להתמודד עם מה שמצפה להם. במקום ללמד את הפורשים מה מצפה להם בשוק האזרחי, נותן להם צה"ל הכשרה בקורסי מינהל תיאורטיים קצרים או שולח אותם, על חשבונו, להשלים תואר אקדמאי. הקצין מסתובב, במשך חופשת הפרישה שלו, עם מדים ועם רכב צבאי, ומאחר שאינו מרגיש לחוץ, הוא אינו טורח הרבה בחיפושים ובהסתגלות למציאות החדשה. ואז, כשמסתיימת חופשת הפרישה, הוא נופל בבת־אחת, מתוך החממה הצבאית, אל המרחב האזרחי העצום הזה, שבו אין ערך למדים ומעט מאוד הערכה למה שעשה ולמד במהלך שירותו הצבאי".

המכה לדימוי העצמי של הקצין הבכיר הפורש, אחרי שנידחה מספר פעמים על־ידי מעסיקים פוטנציאליים, היא לעיתים מהממת. קצינים רבים פשוט מאבדים את הבטחון העצמי, מפסיקים לחפש ויושבים בבית. את פרצי הזעם, המרירות והתיסכול סופגת המשפחה, המתקשה בלאו־הכי

לא פלא, שעשרות קצינים הפורשים או עומדים בפני פרישה, פונים מיד לתחום בו הם יכולים להביא לידי ביטוי את הנסיון והידע שרכשו בשדה – סחר נשק.

להתרגל לעובדה, שהאב והבעל נמצא בבית יותר מפעמיים שלוש בשבוע. משפחה תומכת ומבינה יכלה להעניק סיוע רב־ערך לקצין המשתחרר, אילו היה מי שידאג להכין את בני המשפחה למצב החדש. אבל זה לא קורה ואת התוצאה לא קשה לנחש.

לא פלא איפוא, שעשרות קצינים הפורשים או עומדים עתה בפני פרישה, פונים מיד, בלא לחפש בכיוונים אחרים בכלל, לתחום שבו הם יכולים להביא לידי ביטוי את הנסיון והידע שרכשו בשדה. דהיינו – סחר נשק ויעוץ בטחוני.

מבלי להתיחס להיבט המוסרי של עיסוק זה (ויש משקל רב לטענה, שסחר נשק ויעוץ בטחוני הוא כמו פורנוגרפיה, כלומר, שאלה של גיאוגרפיה), אפשר לקבוע בוודאות, כי הנהירה לעיסוק זה, מביאה הרבה שרלטנות והתבכנות לענף וגורמת נזקים עסקיים ומדיניים למדינת ישראל.

משה אמיר מספר, כיצד קיבל יום אחד, לפני כשישה שבועות, טלפון מתא"ל (מיל.) אברהם ברעם: "אתה מוכרח לעזור לי להשיג עבודה...". אמיר, שמונה לא מכבר לעזור לאנשי קבע פורשים לחפש עבודה, ידע שברעם מסתובב כבר כמה שנים ללא עבודה מסודרת. גם הטון הנואש, שבו דיבר האיש מעברו השני של קו הטלפון, גרם לו להתחיל לסרוק את השוק ללא שהיות. בין השאר פנה אל בנימין ג'יבלי, מנהל חטיבת המזון ב"כור", שהשיב בחיוב כעבור שבוע לערך. הוא הבטיח משרה ניהולית לברעם, ביקש מאמיר לשלוח אליו את האיש, אחרי שיעבור מבדקי התאמה במכון העוסק בכך. אמיר, מרוצה מהצלחתו, מיהר לצלצל לביתו של ברעם רק כדי

לשמוע מאשתו, שבעלה נמצא כבר [illegible] "מחר או לכל המאוחר מחרתיים". [illegible] התפוצצה "פרשת ברמודה" שבמסגרתה [illegible] שלטונות המכס האמריקאי, היה ברעם [illegible] בנסיון לסחור בלתי־ליגאלי בנשק אמריקאי [illegible]

אין ספק. רבים מן הקצינים הבכירים [illegible] מוצאים תעסוקה הולמת, אשמים בכך [illegible] מקצתם התנהגו כתינוקות מפונקים, [illegible] משום שסביבתם חדלה לשים אליהם לב. [illegible] התקפלו, אחרי שמיתקפת הרושם [illegible] הראשונה, שהפעילו על נותני עבודה, [illegible] בלא כלום. והיו גם לא מעטים שניתנה [illegible] הזדמנות והם פשוט נכשלו בה.

כל זאת אינו פוטר מאחריות את [illegible] בישראל, שהפקידה בידיהם, ללא היסוס, [illegible] בטחונה ואת חייהם של עשרות אנשים צעירים [illegible] אך הפנתה להם כתף קרה, משלא היה בהם [illegible] צורך. במיוחד קשה לאנשי הקבע הפורשים [illegible] את סירובם של ראשי הסקטור הציבורי [illegible] להכיר בהם אחרי פרישתם, כעובדי מדינה [illegible] מכרזים.

ובתוך הסקטור הזה מתרחש המעשל [illegible] ביותר, דווקא בין כתליו של משרד הבטחון. [illegible] חברו יחדיו ועד עובדים חזק וצמרת משרד [illegible] כדי לחסום את דרכם של הקצינים המשתחררים אל המשרות המתפנות. אחד הביטויים האופייניים לכך, הוא מספרם של הקצינים המשתחררים במשלחות משרד הבטחון בניו־יורק ובפריז, שהצטמצם לשליש ממה שהיה לפני כמה שנים.

כאשר הטיף שר הבטחון יצחק רבין, לפני [illegible] חודשים, לצוערי בית־ספר לקצינים של צה"ל, לחתום קבע, הופתע לשמוע כמה שאלות [illegible]

"מישהו חייב להביא בחשבון את מה שנתתי למדינה הזאת. אני לא רעב ללחם, אבל לשבת בבית ולא לעשות כלום – זה לא האמנתי שיקרה לי בגיל 52".

בעניין הפרישה. השר הודה, שקיימת בעיה [illegible] הקציב לאחרונה כמה מאות אלפי דולרים [illegible] הבטחון, לשיפור הטיפול בתעסוקת אנשי [illegible] אחרי הפרישה. אולם בתוך ביתו, כלומר [illegible] הבטחון, נראה שקצרה ידו מלעשות סדר [illegible] זה. כנראה מחשש, שמא יעורר עליו את [illegible] ועד העובדים. אחרי הכל, אנשי [illegible] המשתחררים, אינם יכולים לאיים בשביתה.

משום כך, עיקר היוזמה בתחום הזה, [illegible] בידי העוסקים בכך בצה"ל ובאירגון הגימלאים. בין השאר, מבקש אגף כוח־אדם במטכ"ל, [illegible] חקיקה מיוחדת, שתקצה אחוז מסויים מן המשרות המתפנות בשרות הציבורי, לאנשי קבע פורשים. וכבר היתה פניה בעניין זה אל היועץ המשפטי לממשלה. היה גם מי שהציע להתנות [illegible] גדולות של צה"ל ומערכת הבטחון [illegible] אזרחיים, בהקצאת מקומות עבודה [illegible] מפעלים, לקצינים משתחררים. ההצעה ירדה מן הפרק, כדי שלא לגרום ליחס שלילי אל משוחררי צה"ל, באותם מפעלים שיהיו אנוסים לקבלם לעבודה.

המאמץ העיקרי מופנה איפוא, להכנה טובה יותר של אנשי הקבע לקראת הפרישה. [illegible] לכך, מעבירים עתה במינהל הסגל, הסדרי פרישה חדשים, שיאפשרו לצה"ל ולמיועדים לפרישה להכין עצמם מבעוד מועד – לפחות [illegible] שלש קודם האירוע – למעבר לחיים האזרחיים. אך העיקר הוא המודעות. מודעות לתנאי [illegible] שתסייע לגנרלים הפורשים לסגל עצמם לדרישותיו; ומודעות רבה יותר של [illegible] בישראל לחוב המוסרי שהיא חבה לאנשים אלה, על סיפו של מחזור החיים השני שלהם.

מקרר גלאקסי זכה בתו תקן אמריקאי. הזכיה הגדולה של השנה.

תו התקן האמריקאי UL 250

תו התקן הקנדי CSA C22.2 No 63

מקרר גלאקסי זכה בימים אלה בהישג נדיר: אישור עמידה בתקן האמריקאי (בנוסף לתקן הקנדי והישראלי).

גלאקסי, המקרר הישראלי הראשון שזכה בהישג כזה. זוהי הוכחה נוספת לכך שניתן לייצר בישראל מוצרים בעלי איכות בינלאומית וזהו מקור גאוה לכולנו.

גלאקסי - מקרר היצוא של ישראל

מדריך אירועי יום הזיכרון ויום העצמאות

הנושא המרכזי המאפיין השנה את אירועי יום העצמאות, יהיה הדמוקרטיה בישראל ● לאור הצלחות בשנים האחרונות, ייפתחו גם השנה מחנות צה"ל לביקורי הציבור הרחב, וכן ייפתחו שעריהם של מפעלים צבאיים ואזרחיים לביקורי הקהל ● טיולים וסיורים בחיק הטבע יאפיינו אף הם את יום העצמאות השנה, ומעריכים כי רבבות מטיילים יציפו את הפארקים, שמורות הטבע, הגנים הלאומיים, האתרים ההיסטוריים והארכיאולוגיים ● חג שמח

יום הזיכרון

10:00 – דבר שר החינוך והתרבות, יצחק נבון – ישודר ברדיו.

11:00 – צפירת דומיה, בת שתי דקות בכל רחבי הארץ.

11:00 – טקסי זכרון, ליד אנדרטאות הזכרון בכל חלקי הארץ.

12:00 – קבלת פנים ל־12 מדליקי המשואות, במשכן הכנסת בירושלים, על ידי יו"ר הכנסת, שלמה הילל.

14:00 – טקס הענקת מטבע יום עצמאות, ל־12 מדליקי המשואות, במשכן הכנסת בירושלים.

18:45 – טקס הדלקת המשואות, לסיום יום הזיכרון ופתיחת חג העצמאות, בהר הרצל בירושלים. יו"ר הכנסת ידליק את המשואה הראשונה ולאחר מכן יודלקו 12 המשואות.

20:00 – דבר נשיא המדינה, חיים הרצוג, ליום העצמאות – ישודר בטלוויזיה וברדיו.

20:30 – פתיחת חגיגות ליל העצמאות, בכל רחבי הארץ.

יום העצמאות

לאחר הפתיחה הרשמית של ערב יום העצמאות, ייערכו חגיגות ואירועים – מאות בימות בידור, שירה וזמר, בימות הרקדה, תהלוכות לפידים ומצעדי מחולות – במרכזי הערים והמעצות המקומיות, בקיבוצים ובמושבות, במיצפים ובישובי־הספר.

במרכזי הקליטה, יהיו אירועים חגיגיים מיוחדים.

בשעה 8:00, תחלנה התפילות החגיגיות בבתי הכנסת ברחבי הארץ, ובאותה שעה יחל מבצע השירותרום בגלי־צה"ל.

החל משעה זו ועד השעות הקטנות של הלילה יתקיימו אירועים והגיגות בכל רחבי הארץ.

בערב יום העצמאות אי אפשר בלי זיקוקין די נור. בתל־אביב הביאו לשם כך מפעיל מיוחד מצרפת. בתוכנית: "זיקוקין די נור מוסיקאליים". עשרים דקות של פלאי הפירוטכניקה. ההתחלה בשעה 22.50. אסור להחמיץ

ירושלים

● *ערב יום העצמאות:*

הרקדות ברחבת המשביר, בכיכר ציון וברחבת גן הייאט ברחוב המלך ג'ורג'.

מרכזי שמחה נוספים יהיו בשכונת נר־והייעקב, הגבעה הצרפתית, רמות, גילה וארמון הנציב.

אולם גדיר בכר, ערב לתיירים.

בריכת השולטן, מופע "לשיר אל תוך הלילה", עם הזמרת אילנית ולהקת "הורה ירושלים".

21:00 – תיאטרון ירושלים, קונצרט מיוחד עם התזמורת הסימפונית, בנוכחות ראש הממשלה, שמעון פרס.

■■■

● *יום העצמאות:*

"גן הפעמון", הפנינג ספורט עממי בשעות הבוקר. בשעות אחר הצהריים, תחרויות, משחקים והופעות ראווה.

10:00 – דרך בורמה המשוחזרת: סיור מודרך לבעלי רכב. נפגשים במצפה הראל. מאורגן על ידי קק"ל.

09:00 – 13:00 – הכנסת פותחת שעריה לכבוד יום העצמאות בסימן "הדמוקרטיה בישראל". במקום תוצג מגילת העצמאות המקורית, תצלום ענק של טקס מעמד החתימה, תצלומי כל חותמי המגילה וכן יושמע קולו של דוד בן גוריון, המכריז על הקמת המדינה.

11:00–18:00 – "גן החורדים", הפנינג.

11:00 – במשכן הנשיא, קבלת פנים לחיילים מצטיינים.

12:00 – תיאטרון ירושלים, חידון התנ"ך העולמי לנוער יהודי, בהשתתפות ראש הממשלה שמעון פרס, יו"ר הכנסת שלמה הלל וסגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, יצחק נבון.

16:30 – בית הכנסת המרכזי ישורון, קונצרט חזנות לכבוד יום העצמאות, בהשתתפות חזנים מהארץ ומארה"ב. הכניסה חופשית.

17:00 – משכן הנשיא, קבלת פנים לסגל הדיפלומטי

20:00 – תיאטרון ירושלים, טקס חלוקת פרסי ישראל, במעמד נשיא המדינה, ראש הממשלה, יו"ר הכנסת, וסגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות.

■■■

● *שונות:*

17:00 – 10:00 – מוזיאון ישראל, מוזיאון רוקפלר.

16:00 – 10:00 – עמדת בית תורגמן.

(שלושת המוזיאונים הנ"ל, ללא תשלום)

13:00 – 10:00 – מוזיאון יהדות איטליה.

17:00 – 09:00 – הבית השרוף, הרובע היהודי.

17:00 – 09:00 – היכל הספר, מוזיאון ישראל.

16:00 – 09:00 – מוזיאון חצר הישוב הישן.

15:30 – 08:30 – המוזיאון לתולדות ירושלים, מגדל דוד.

17:00 – 09:00 – מוזיאון אתר הזיכחה, גבעת התחמושת.

בית זיבנברג, הרובע היהודי, הדרכה משעה 10:00 בבוקר.

(כל המוזיאונים הנ"ל, בתשלום)

16:00 – 10:00 – האוניברסיטה העברית ירושלים, הקריה גבעת־רם. ביקור באולם וייז, בגן הבוטני ועוד.

תל־אביב

● *ערב יום העצמאות:*

ארבעה מוקדים עיקריים יופעלו בעירו:

21:00 – כיכר מלכי ישראל, תזמורת הטיילת ועופרה חזה. משעה 23:00 הרקדות. הזיקוקין די נור יתחילו בשעה 22.50, בלווית מוסיקה.

21:00 – כיכר נמיר (אתרים), קונצרט רוק דיסקו לצעירים.

23:00 – אמפיתיאטרון והאוהל, בהשתתפות חנן יובל, דורית ראובני ושירה בציבור עם אמי נצר.

20:00 – לאורך רחוב דיזנגוף, (משדרות קרן קיימת ועד לכיכר) על שבע במות, יופיעו ליצנים, להקות מחול, תיאטרון רחוב ואמנים שונים. הרחוב יהיה סגור לתנועה.

■■■

● *יום העצמאות:*

ב"ספורטק" בשדרות רוקח, וב"פארק דווירדוף" ביפו, הפנינג ספורט עממי, בשעות אחר הצהריים והערב. ב"פארק דווירדוף" יהיו גם ריקודי עם לנוסטלגים.

14:00 – 10:30 – בחוף "הילטון", גלישת גלים עם מיטב גלשני ישראל ובהשתתפות כוכב גלישה מחו"ל. מותנה במזג האוויר.

החל מ־14:00 – חוף "הצוקים" (הקאנטרי־קלוב), גלישת רוח. מותנה במזג האוויר.

■■■

● *שונות:*

09:00 – סיור להכרת תולדות ההתיישבות היהודית ביפו. המפגש בכיכר השעון.

10:00 – סיור בשכונות הותיקות (נווה־צדק והסביבה). המפגש ברחוב לילנבלום פינת פינס.

14:00 – 11:00 – בית בן גוריון, יום פתוח.

אפשרות לביקור במוזיאון ה"הגנה" – בית אליהו גולומב; מוזיאון האצ"ל.

13:00 – 10:00 מפעל "תדיראן", באיזור התעשייה בחולון. בין המוצגים: ייצור ציוד קשר ומטוס זעיר ללא טייס.

22:00 – 17:00 – מוזיאון תל־אביב פותח את שעריו (ללא תשלום).

13:00 – 09:00 – מוזיאון התנ"ך באמנות ובדפוס.

17:00 – 10:00 – רמת־אביב, יהדות טונים (הכניסה בתשלום).

חיפה

● *ערב יום העצמאות:*

בגן הזיכרון, היזון אורקולי סטגוני.

מוקד השמחה המרכזי, ברחוב הרצל, ברחבת בית הקרנות. פרט אליו, יהיו בעיר עוד שמונה מוקדי שמחה: בקרית חיים, נווה־שאנן, קרית שמואל, אחוזה, מרכז אושה, כרמליה, ובקרית־שפרינצק. כן יופעלו שישה מוקדי הרקדה, ובכיתר השכונות, ייערכו בערב החג קבלות פנים שכונתיות.

חוף דדו – במה מרכזית מיוחדת, המיועדת לבני נוער.

19:30 – בית אבא חושי, הרקדה. משעה 20:30, במת בידור מרכזית.

20:00 – בית רוטשילד בברבמל, טרסים קצרים לילדים.

20:30 – בית נגלר, קרית שמחה. משעה 23:00 עד אור הבוקר, נשף ריקודים ושירה.

21:00 – רחבת חניון האודיטוריום, הרקדות עד אור הבוקר.

22:00 – מלון דן, מסיבת יום העצמאות עם תצוגת אופנה, וריקודים עם טרני סיין.

22:00 – מועדון ותיאטרון המחודש, מסיבה באווירה ישראלית.

23:30 – רמות־רמז, מרתון ריקודים לתוך הלילה.

■■■

● *יום העצמאות:*

17:00 – "קום והתהלך בארץ" – הידרון מרכזי, סיום הידרונים במרכזים הקהילתיים.

אפשרות לביקור במוזיאונים של העיר (הכניסה ללא תשלום): המוזיאון לאמנות עתיקה, לאמנות חדשה, למוסיקה ולאתנולוגיה: המוזיאון טיקוטין לאמנות יפאנית, מוזיאון הימי הלאומי, המוזיאון לפריהיסטוריה ע"ש שטקליס, מוזיאון ההעפלה ע"ש דוד הכהן.

בבסיס חיל הים פותח את שעריו ושער 3, כניסה מרחוב העצמאות, ליד בית הגדס.

14:00 – 09:00 – במפעל התעשייה הצבאית ליד טירה, פותח גם הוא את שעריו: במקום יוצגו מוצרי התחמושת כבדה ואמצעי גישור צבאיים.

מקומות אחרים

● *דרמון.*

14:00 – קונצרט בבקעת גן הדרמון. משתתפים: התזמורת הפילהרמונית העירה, נגנים מהתזמורת הפילהרמונית הישראלית, והתזמורת הקאמרית הישראלית. בשיתוף עם החברה להגנת הטבע.

● *מורשת טל.*

21:00, ערב יום העצמאות – ערב חגיגי במקום. בנושא: "מורשת קיב, טבע וגוף בחרמון".

09:00, יום העצמאות – הפנינג משפחתי עד רדת החשיכה, שיכלול ליצנים, תיאטרון בובות, מצעד אמנים.

● *ראש פינה.*

09:00 – סיור במושבת הראשונים. המפגש באתר מושבת הראשונים, ליד בית פיק"א.

● *טבריה.*

20:00, ערב יום העצמאות – גן שמעון, הדלקת משואות, מיפגן זיקוקין, הופעות תזמורת נוער ולהקות זמר.

ביום העצמאות יוקם מוקד בידור במרכז הספורט הימי. פעילות ימית לכל המשפחה, הכוללת: שיט, חתירה, דייג ועוד.

● *צפת.*

17:00 – 09:00 – תצוגת רפא"ל (רשות פיתוח אמצעי לחימה), במקום יוקרן סרט על רפא"ל.

● *הרצליה.*

מפגן צניחה לאורך החוף ושייט מפרשיות.

● *עמק חפר.*

08:00 – צעדת עמק חפר, כולל צעדת ניווט. נפגשים בקיבוץ גבון.

● *לוד.*

14:00 – 09:00 – ביקור במפעלי התעשייה האווירית, נמל התעופה לוד. במקום יוצגו מטוס הלביא ועוד מטוצרי התעשייה האווירית. באותן שעות, יהיה כביש פתח־תקווה – לוד (מס' 12), חד־סיטרי מצפון לדרום.

● *דוף פלמחים.*

פתיחה חגיגית של פארק המים, והגרסף, הפנינג משפחתי, שיכלול ליצנים, תיאטרון בובות ומצעד אמנים.

● *רחובות.*

09:30 – סיור בגבעת הקיבוצים, להכרת מכון איילון. המפגש בתחנת הרכבת של רחובות.

בעיר יתקיים גם מסע אפניים עממי.

● *באר־שבע והדרום.*

13:00 – 09:00 – מוזיאון עיר ומוזיאון באר־שבע (כניסה בתשלום).

16:00 – 08:30 – צריף בן גוריון, שדה בוקר (כניסה ללא תשלום).

● *אילת.*

בערב יום העצמאות תפעל במת בידור ברחבת בית רובין עם להקות ואמנים.

19:30 – 24:00 – ביקור בבסיס חיל הים.

ביום העצמאות יתקיימו שיטים לזכרו של עמי יקותיאלי, בונר מועדון שייט שנפל באסון המסוק ב־77.

16:30 – 08:30 – המוזיאון התת־ימי (כניסה בתשלום).

בחוף הים, הפנינג ספורט עממי.

במלון "המלך שלמה" יופעל חדר צפירות. כולל טסלולים מומלצים.

מחנות צה"ל

המחנות הנכסיסים להלן, יהיו פתוחים ביום העצמאות, בין השעות 14:00 – 09:00.

● צפון: מחנה קורדני בעכו.

● מרכז: מחנה נווה־יעקב, מחנה עמנואל (קסטינה).

● דרום: מחנה נתן, מחנה אלברט (מלוגות).

● חיל הים: אשדוד (הכניסה לבסיס, דרך הנמל האזרחי).

לתשומת לב המבקרים: יש להצטייד בתעודות זהות או בדרכונים. אין להביא מצלמות, חבילות ונשק. הכניסה לבני כל הגילים.

פארקים וגנים

● איזור הצפון: יער שוויץ – טבריה, פארק גורן, חניון עין הזיתים, מגדל הנביאה, לביא (ליד צומת גולני), מירון, פארק הירדן, מורד הכנרת, גמלא, יער הגלבוע, יערות מנשה והזורע, עירון, גילון, פארק קרית־אתא, יערות שגב, שמורות טבע מעיינות אפק, יער וחניון נופש פעיל גבעת המורה, יערות מנשה ויערות הזורע, יער חורה, ציפורי, הר רבורה, פארק הכרמל, ועוד.

● איזור המרכז וירושלים: יער יהושלים, יד קנדי, פארק קנדה בעמק איילון, יער השלום בירושלים, פארק עצמאות ארה"ב, יער הרצל בבן־שמן, חניון חולדה, יער הנשיא על שם חיים ויצמן, חניון שער הגיא, חניון אשתאול, חניון קרית תצור נתן, חניון שורש, עין חמד, עין יעל, חניון גוד־לייאש, וחניוני דרך ביסלון, יער גילה ויער רמות, ועוד.

● איזור הדרום: פארק אשכול, פארק ספיר, פארק המגע בתבל אילות, חניון יוטבתה, איבים (ליד שדרות), יער יתיר, יער להב, יער המלאכים, פארק גולדה מאיר, פארק ירוחם ועוד.

● מימות בידור יהיו בפארק קנדה, בחניון הזיתים, בחניון התמרים, ביער המלאכים, בחוף ניצנים ובפארק ירוחם.

הכניסה לכל האתרים, ללא תשלום.

יעקב חסדאי

המאבק האמיתי על עתידה של ישראל

בן־גוריון והגנרלים. בתנאי המחתרת של ערב קום המדינה, הכל התחיל ונגמר בתוך חבורה קטנה של אנשי צמרת

מה קרה למדינת ישראל?

איך אומה, נחושת החלטה, אופטי־מית ומצליחה הפכה לחברה עייפה, מודאגת וכושלת?

יש כאלה שהתשובה מתחילה אצלם בשנת 1967 – אז, כשכבשנו את השט־חים התחילו כל הצרות.

יש אחרים, שאצלם התחיל האסון בשנת 1977 – כשעלה הליכוד לשל־טון.

יש, כמובן, גם כאלה שבשבילם החברה הישראלית אינה שוקעת כלל, אלא להיפך – היא פורחת ומתקדמת. גם לגבי דידם הימים הגדולים שלנו התחילו ב־67', כששמש הגאולה זרחה מעל הרי יהודה ושומרון, או ב־77' כש־הצדק והאמת הגיעו לשלטון יחד עם הליכוד. לכל התשובות הללו יש מכנה משותף: הזכרון הקצר. מסתבר, כי כשצריכה החברה הישראלית להסביר לעצמה מה עובר עליה ומה מצבה היא מתעצלת להרחיק אחורנית ומסתפקת בעברה הקרוב.

יום העצמאות הוא מועד טוב להז־כיר בו, כי ההיסטוריה של מדינת ישר־אל התחילה בתש"ח – לא ב־77' ולא ב־67' אלא ב־48' – וכי אי אפשר לה־גיע למסקנות נכונות ביחס לדרכנו ומ־צבנו אם לא מוכנים להרחיק מבט אל ראשיתה של המדינה ואולי גם אל הזמנים שלפני כן...

★ ★ ★

מלחמת לבנון עשויה להיות שעור טוב וחשוב בהבנת בעיותיה של מדינת ישראל, אם נשכיל להסיר מנגד עינינו את מסך החשבון והשינאה, שליווה את הוויכוח על המלחמה. דווקא משום ש־מלחמה זו נתקשרה בוויכוח הציבורי אל כיבוש השטחים ואל שלטון הליכוד – מוטב לשוב ולחפש היכן שורשיה. הפעם ננסה לעזוב את השאלות המוס־ריות והצבאיות שהירבו להתווכח על־הן ונתמקד בשאלה אחרת – תהליכי קבלת החלטות ודיווחי אמת בממשלה ובכנסת.

★ ★ ★

הבה נניח, שבתום מלחמת לבנון הי־תה קמה ועדת חקירה ממלכתית ולה משימה: לבחון האם תהליכי קבלת ההחלטות של הממשלה במלחמה נעשו על־פי כללי מינהל תקין והאם דיווחיו

בשנות ה־80, הדברים נראים אחרת לגמרי משנראו בשנות ה־50. החברה הישראלית נעשתה ספקנית וביקורתית, והיא דורשת דין וחשבון על כשלונות ומחדלים

של שר הבטחון לממשלה ולכנסת היו דיווחי אמת.

נמשיך ונניח שהוועדה היתה מגיעה למסקנה – שהיא, כנראה, קרובה לא־מת – שתהליכי קבלת ההחלטות היו פגומים ושדיווחיו של שר הבטחון לא היו אמינים. עתה נוסיף ונניח, שחברי הוועדה לא היו מסתפקים במסקנות העובדתיות והיו רוצים גם להבין איך זה קרה, מתי התחילו להיות מקובלים במערכת הבטחון תהליכים פגומים של קבלת החלטות ודיווחים כוזבים. לאן היתה הוועדה מגיעה?

התשובה אכזרית וכואבת, אך היא בלתי נמנעת: הוועדה היתה מגיעה אל בן־גוריון ואל הצמרת של מערכת הבטחון בשנות החמישים. ניתן לגלות, בלי קושי רב, כי דפוסי קבלת ההחל־טות והדיווחים, שאיפיינו את מלחמת לבנון, עוצבו במערכת הבטחון בימי בן־גוריון. הוועדה היתה מוצאת דוגמ־אות למכביר לקשר זה, אך נסתפק בדוגמאות קצרות, כדי להזכיר נשכ־חות לוותיקים ולהוסיף לידע של ה־דור הצעיר.

ב־1953 בוצעה פעולת תגמול כנגד הכפר קיביה. תוך כדי אותה פעולה נהרגו בכפר אזרחים רבים ובתוכם נשים וילדים. הפעולה עוררה ביקורת חריפה על ישראל בעולם וראש ה־ממשלה ושר הבטחון, דוד בן־גוריון, מסר הודעה בכנסת בענין זה. תמצית הודעתו היתה, כי שום יחידה צבאית סדירה של צה"ל לא עזבה את בסיסה באותו לילה. הודעה זו לכנסת ולעם היתה רחוקה מלהיות דיווח אמת ואפ־שר להשאיר לקורא הסקרן לנחש או לברר, מי היה מפקד היחידה הסדירה שיצאה מבסיסה באותו לילה...

★ ★ ★

ומעניין הדיווחים – לשאלת תהליכי קבלת החלטות. ב־1956 כרתה מדינת ישראל ברית חשאית עם אנגליה וצר־פת לתקוף יחד את מצרים. היתה זו החלטה בעלת חשיבות לאומית מכרי־עה. עד עצם היום הזה לא נכרת הסכם בינלאומי כה חשוב למטרה כה גור־לית. האם שותפה ממשלת ישראל ב־החלטה לכרות ברית? ומדוע יצא משה שרת, שר החוץ, לבורמה זמן קצר לפני מבצע קדש מבלי שידע כלל על ה־מלחמה הממשמשת ובאה?...

תאמרו: אלה היו מקרים, בתקופה מוקדמת בשנות החמישים. האמנם כן? ואיך למשל נתקבלה ההחלטה על כי־בוש רמת הגולן במלחמה המוצלחת ביותר שלנו, מלחמת ששת הימים? זכור הסיפור כיצד באו נציגי אצבע הגליל לאשכול בדרישה: הייתכן, אתם גומרים להביס את המצרים ותש־אירו אותנו מתחת לתותחים הסוריים? לפי המסופר, טילפן אז אשכול ל־רמטכ"ל יצחק רבין. שמע על כך משה דיין, הרים טלפון לדדו, שהיה אז אלוף פיקוד הצפון, ואישר לו לפתוח בהתקפ־ה שהביאה לכיבוש רמת הגולן. ומה עם דיון בממשלה, ונוהל תקין של דיווח והחלטה? בימים הגדולים ההם לא עסקו בקטנות כאלה...

★ ★ ★

הדוגמאות הללו אינן אלא מבחר מתוך רבות, שעשויות ללמד כי בסופו של דבר דיווחים לא אמינים ותהליכים פגומים של קבלת החלטות אינם חי־דוש של מלחמת לבנון, אלא מסורת ידועה ומקובלת בצמרת של מערכת הבטחון בישראל.

עם כל הביקורת על תופעה זו, צריך להבין גם את סיבותיה. דפוסי עבודתה של צמרת מערכת הבטחון גובשו בתנ־אי מחתרת של ערב קום המדינה. באו־תם ימים לא היה כל צורך ואפשרות לגבש נהלים דמוקרטיים של דיווח וקבלת החלטות. הכל התחיל ונגמר בתוך חבורה קטנה של אנשי צמרת, שעול הבטחון הוטל על כתפיהם ואשר נהנו מאמון בלתי מוגבל. מכיוון שמ־ערכת הבטחון היתה סגורה יותר מכל המערכות האחרות לביקורת ציבורית, לכן היא גם האחרונה והאיטית ביותר בקבלת עול מושגים דמוקרטיים של ביקורת ואחריות וביישום כללי מינהל תקין של דיווח וקבלת החלטות.

★ ★ ★

אם דפוסי הפעולה של הממשלה וצמרת הבטחון במלחמת לבנון לא היו שונים באופן מהותי מדפוסי הפעולה שלהן בשנות החמישים, מדוע, איפוא, שיטות אלה הצליחו או נכשלות היום?

כדי להשיב על כך נזכיר בקצרה, כי בשנות החמישים היה המזרח התיכון בשוליו של הסיכסוך הבין־גושי. הצב־אות במזרח התיכון היו קטנים ולא ערוכים למלחמה מיידית והחברה היש־ראלית היתה תמימה והאמינה לכל דיווח של מנהיגיה ומצביאיה. בנסיבות אלה, אפשר היה לקבל החלטות בתה־ליך חפוז ואינטואיטיבי ולמסור לכנסת ולעם דיווחים „לא מדוייקים" בלי שהדבר יעורר פיקפוקים וביקורת.

בשנות השמונים, המזרח התיכון וה־חברה הישראלית נראים אחרת לגמרי משנראו בשנות החמישים. אזורנו נמ־צא במוקד הסיכסוך בין המעצמות; הצבאות הערביים ערוכים בקווי חזית וכל אירוע מוגבל עלול להתפתח תוך שעות להידרדרות כללית; החברה הישראלית נעשתה ספקנית וביקורתית והיא דורשת דין וחשבון על כישלונות ומחדלים. אם בתנאים כאלה מנסים לנהל מלחמה באותן שיטות של החל־טה ודיווח, כפי שעשו זאת בשנות החמ־ישים – מקבלים תוצאה כפי שהתקב־לה במלחמת לבנון.

★ ★ ★

דברים אלה לא באו להצדיק תהלי־כים פגומים בשנות החמישים או עתה. הם באו כדי להצביע על תופעה אופי־נית למיגורים מרכזיים בחברה הישרא־

ההשפעה הפוליטית חונקת תחומים כמו בטחון, כלכלה וספורט. המערכת הפוליטית הפכה לגורם המסוכן ביותר להתפתחותה והישרדותה של מדינת ישראל

לית – התאבנות. הבעיה האמיתית של מערכת הבטחון ושל מערכות אחרות בחברה הישראלית אינה בכך שהן שר־גות או גרועות משהיו בעבר. הבעיה היא, שהן לא השתנו למרות שינוי הנ־סיבות ולא הצליחו להתאים את עצמן לתנאים החדשים.

★ ★ ★

אפשר להביא דוגמאות למערכות אחרות, שאף הן לוקות בהתאבנות ובהסתיידות. נסתפק בציון החשובה שבהן: המערכת הפוליטית. השיטה הקואליציונית, שנוהגת בחיים הפולי־טיים שלנו, עוצבה בשנות החמישים. בתנאים של אותן שנים היא היתה יעי־לה וצודקת למדי. שכן, באותה תקופה היתה במדינה מפלגה גדולה מרכזית ומנהיג לאומי מקובל. כשהלך או הצי־בור לבחירות, ידעו הכל שמפא"י תהי־יה מפלגת השלטון ובן־גוריון יהיה ראש הממשלה. תוצאות הבחירות רק קבעו מי מהמפלגות הקטנות תצורפנה לקואליציה, ובכל מקרה קיבלו מפל־גות אלה תשלום סביר יחסית לגודלן וכוחן.

מה קורה כאשר מפעילים את אותה שיטה בדיוק, בלי שינוי והתאמה לתנ־אים החדשים הקיימים בחברה הישרא־לית? היום מחולקת החברה לשני גו־שים פוליטיים גדולים, כמעט שווים בגודלם וביניהם מספר מפלגות קט־נות. הפעלת השיטה הקואליציונית ה־יום מביאה לכך שהמפלגות הקטנות הופכות לשליטות האמיתיות של המ־דינה וכושר הסחיטה שלהן גדל בלי כל יחס לגודלן.

לפנינו, בתחום הפוליטי, אותה תופ־עה כמו במישור הבטחוני – הבעיה איננה בכך שהמערכת נעשתה גרועה יותר, אלא בכך שדברים שהיו טובים לשעתם נעשים מזיקים ומכוערים ב־חלוף העיתים.

★ ★ ★

אי אפשר לומר, שתהליכי ההתאב־נות וההסתיידות מאפיינים את כל חל־קי החברה הישראלית. יש מערכות ה־מצטיינות במידה רבה של דינמיות וכושר הסתגלות לתנאים החדשים. ב־ניתן אפשר לציין במיוחד את המחקר המדעי ואת התעשיות עתירות הידע. אפשר גם להצביע על קו משותף, המאפיין את חלקי גופנו שלקו בהס־תיידות – אותם חלקים הקשורים למ־ערכת הפוליטית ונתונים להשפעה דו־מיננטית שלה. בטחון, כלכלה, טל־וויזיה וספורט הם בין התחומים הבול־טים בכך, שהשפעה הפוליטית חונקת את תהליכי ההתפתחות וההתקדמות שלהם. המצע קצר מכדי לדון בסיבות לכך, אך נראה שהעובדה כשלעצמה היא החשובה והמכרעת: המערכת הפוליטית הפכה לגורם המסוכן ביותר להתפתחותה והישרדותה של מדינת ישראל.

★ ★ ★

מדוע גם ל„הישרדותה של מדינת ישראל"? ניתן להסביר זאת על ידי השוואה לתעשייה עתירת הידע. לתע־שייה זו כמה קווים האופייניים לתהלי־כים הכלליים בעולם המודרני. כך, למ־של, התחרות בתעשייה זו אכזרית מאוד ומירוץ ההכרעה קטן מאוד. די בכך שחברה פועלת ברמת יעילות נמוכה רק במעט מזו של חברתה כדי שיהיה עליה להתפרק.

התחרות בחברות כאלה איננה רק על יעילות. התחרות העיקרית והאמי־תית היא היכולת לצפות את העתיד מבחינת ההישגים הטכנולוגיים והמ־ ומבחינת הצרכים של העתיד. חברה שמצליחה להקדים את חברותיה בפי־תוח מוצר שעתיד להיות מבוקש הת־ חברת העתיד וכל האחרות עלולות להיזרק מהזירה.

בתחרות זו אין רחמים ואין ... חברה עשוייה להצליח במשך עשר שנים ולהיכשל בשנה האחת־עשרה ... קיומה יהיה נתון בסכנה, למרות כל הזכויות וההצלחות שנרשמו רק אתמול.

קווים אלה אינם אופייניים רק לתע־שייה עתירת הידע. הם משקפים למע־שה את כללי המאבק על ההישרדות בעולם המודרני. זהו עולם דינמי של תמורות מהירות ושינויים עמוקים. בעולם כזה תנאי להישרדות הוא היכו־לת להביט קדימה, לצפות את העתיד ולהסתגל במהירות לתנאים החדשים. מי שלא עומד בתנאים אלה – לא יוכל להתקיים בעולם המודרני.

כללים אלה, שקל להבחין בהם בעו־לם הכלכלי והתעשייתי, נכונים גם לתחומים חברתיים ופוליטיים. ... קיומם של תהליכי הסתיידות והתאב־נות כה מסוכן לחברה הישראלית. הי־כולת לתקן ולחדש מוסדות פולי־טיים, שיטות חינוך, השקפות ו... היא תנאי הכרחי לקיומן של אומה ומ־דינה בעולם המודרני.

★ ★ ★

מעבר לסימני ההתאבנות הניכרים בתהליכי קבלת החלטות ובמיבנה הפו־ליטי שלנו, ניכר ניזקה של תופעה זו בשאלה הרבה יותר עמוקה ומהותית. בהיסטוריה של האומות בזמן החדש ני־תן להבחין בשני שלבים עיקריים – השלב הראשון שבו אומה קמה, לוחמת על עצמאותה ומקימה את מדינתה, ב־שלב השני בונה החברה את המוסדות הדרושים לקיומה לטווח הארוך.

בכל אחד מהשלבים דרושה למ... מערכת ערכים שונה. בשלב הלחימה והבנייה דרושים ערכים של אומץ לב, נאמנות עיוורת ודבקות במשימה. ער־כים אלה הם בעלי עוצמה רבה, אך קשה לחיות עימם לאורך ימים. לכן, בשלב של בניית חברה מתוקנת דרו־שים ערכים של צדק, חוק ומימשל תקין. החברה הישראלית הצליחה מאוד

אין כיום במערכת הפוליטית כל גורם הנלחם בכנות לבניית חברה חדשה ומתוקנת במדינת ישראל, ובסכנה הגדולה לדמוקרטיה בישראל

בדרכה בשלב הראשון של קיומה, כד־כות מערכת הערכים שאימצה או אש־ר היתה חיונית למאבק על הקיום והעצמאות. מאבק זה הלך ונסתיים וה־גיעה השעה לבנות ולאמץ מערכת ער־כים חדשה הדרושה לקיומה של חברה מתוקנת לאורך ימים, ובזה נכשלה החברה הישראלית כשלון חרוץ.

דרך ניהולה של מלחמת לבנון, ה־מחתרת היהודית, דו"ח בייסקי על משב־ר מניות הבנקים – לכל אלה מכנה משותף: החברה הישראלית לא הצלי־חה לבנות תשתית חינוכית ומוסרית של חוק, צדק ומימשל תקין.

★ ★ ★

המאבק האמיתי על עתידה של מדינת ישראל לא יתנהל בשכם ובחב־רון וגם לא בין המערך והליכוד. המא־בק האמיתי הוא בין כוחות מאובנים ושמרניים לבין הכוחות החיוניים וה־דינמיים שעוד קיימים בחברה. נושא המאבק יהיה דמותה של ישראל.

אין כיום במערכת הפוליטית של ישראל כל גורם הנלחם בכנות לבניית חברה חדשה ומתוקנת במדינת ישראל וזוהי הסכנה הגדולה לדמוקרטיה ב־ישראל. האם ניתן לעשות בזירה הפו־ליטית הקיימת נסיון, שיביא בסופו של דבר לרפורמה פוליטית וחינוכית עמו־קה בחברה הישראלית?

התשובה לשאלה זו היא שתקבע בטווח הקצר את גורלה של הדמוקר־טיה במדינת ישראל. בטווח הארוך י־תר, יכולתה של החברה הישראלית לשלב מבנה פוליטי גמיש ודינמי יחד עם תשתית נוקשה של עקרונות חוק וצדק, היא שתקבע את סיכויי קיומה לאורך ימים.

נוער 86: „דור הווידיאו"

נוער 86, באחד מן המועדונים בתל־אביב. „אם אתם דווקא רוצים לדעת, המקום הזה בנוי מהרבה אנשים שונים". (תצלום: שלום בר־טל)

בשנות ה־60 המוקדמות קראו לו „דור האספרסו". מנו בו קריירזם, סנוביזם, שטחיות, אמריקניזם, רדיפה אחר מותרות. דור של בני־טובים, הדור הלא־איכפתי. בשנות ה־70 הספיד אמנון רובינשטיין את הצבר המיתולוגי, הילד הנצחי, העוקצני בחוץ, ורך בפנים. השובב עם כובע הטמבל והסנדלים. „הצבר שלנו", כתב רובינשטיין, „אינו ראוי לתואר 'אדם'". אחר־כך, בשנות השיא של ימי ארידור, הצמידו לו את הכינוי „דור הצ'קים הפתוחים". היום טובעים את המונח: „דור הווידיאו".

המספידים שכחו לציין, שפני הנוער הם כפני החברה: צרכנית, חומרנית, מיידית. חברה של מדינת רווחה. הנוער של היום נוסע במכוניות, ולא בטוסטוסים, מתלבש על־פי הצעקה האחרונה, נוסע לחו"ל כבר בגיל הבר־מצווה, נוטה יותר להתאבדויות, שותה יותר ומעשן יותר. הדור הזה הכניס את כהנא לכנסת. לעומת זאת, הוא אינו מתירני כל־כך מבחינה מינית, והוא ממשיך ללכת ליחידות קרביות. בסך הכל, הנוער הוא שמרני יותר ממה שמקובל לחשוב.

„הדור הזה הוא דור עייף, שלא מניף דגלים, דור מבוגר ומפוכח. מבחינת הסטאטוס ברצף ההסטורי של מדינת ישראל הוא בגיל העמידה", אומרת ד"ר רות פידר, הסטוריונית ומחנכת. ד"ר פידר אומרת שאין זה הגון לשפוט את נוער 86' על־פי קריטריונים מיושנים: „כנראה שהולכת ונוצרת תרבות אחרת, עתידנית, ויזואלית יותר, מילולית פחות. הם הרבה יותר מפוכחים, הרבה יותר זקנים. זהו נוער של אמצעי התקשורת".

הסתייגות אחת: הנוער של תל־אביב איננו הנוער של ירוחם, או דימונה, או קרית־שמונה. הפרופיל של נוער 86' שורטט כאן בקווים כלליים בלבד. המדובר בכ־240 אלף בני־נוער, בגילאי 15־18. לא נכנסנו כאן לאבחנות עדתיות, גיאוגרפיות או סוציולוגיות.

פוליטיקה

פחות תומכים בכהנא, אבל...

„איזו מדינה, בחיי, כל אחד מדבר מה שבא לו, כל אחד מפגין פה, ברדק, הורסים את הדמוקרטיה", אמר נער מגודל בזעם וביטא חוסר־הבנה נפוץ בקרב בני־גילו למושג הדמוקרטיה. מימצאי הסקר החדש שערך מכון ואן־ליר גילו כי הנוער העמיק את היכרותו עם מושג הדמוקרטיה, אך עדיין מתקשה להגדיר מושגים כמו „שיוויון" או „זכויות אזרח".

התמיכה של נוער 86 במאיר כהנא וב„כך" איננה מה שהיתה עד לפני שנה: 7.5% מהנשאלים היו רוצים להצ־ביע עבור רשימת „כך", לעומת 11.3% לפני שנה. אולם התמיכה בעמדות לא השתנתה, דהיינו עדיין מאמינים רבים מבני־הנוער שאי־אפשר לחיות לצידם של הערבים, שאין לתת להם זכויות שוות: 5% בלבד מבני הנוער שנשאלו מוכנים לתת שיוויון זכויות בלי שיוו־ין בחובות. סך הכל 92% מבני הנוער טוענים כי ליהודים יש זכויות מלאות או כמעט מלאות על ארץ־ישראל. אלוף הראבן, ממכון ואן־ליר, אומר: השינויים הם על פני השטח בלבד. לא־תומכים יותר בכהנא, אבל הדיעות לא השתנו, רק התווית שמדביקים עליהן. יש יותר תמיכה במלה „דמוקרטיה". היא הפכה להיות מלה אופנתית, אבל זה לא אומר שהנוער מבין טוב יותר מה פירושה. גם אם כהנא לא נהנה פוליטית מתמיכה, הרי שהוא יצר נור־מות חדשות של ההתייחסות לנושא של גזענות, דמוקרטיה, יחסי יהודים־ער־בים. ■■■

חינוך

הבנות הומאניות, הבנים ריאליים

בשנת הלימודים הקודמת למדו בב־תי הספר התיכוניים בישראל 175 אלף תלמידים, שהם כ־73 אחוזים מכלל בני הנוער בגילאים 15־18 (הנתונים אינם כוללים חטיבות־ביניים). 78 אלף בבתי הספר העיוניים, 85 אלף בבתי ספר מקצועיים, ו־12 אלף בחינוך החקלאי והקיבוצים. מתוך 40 אלף תלמידים שסיימו את לימודיהם בשנת תשמ"ה, כ־20 אלף, הינו כמחציתם, קיבלו תע־דת בגרות. בשנת תשמ"ג ניגשו לבג־רות הומאנית כ־54 אחוזים מן התלמי־דים בחינוך העיוני, וכ־32 אחוזים עברו בגרות ריאלית. כללית, גדול יותר אחוז הבנות שבוחרות במקצועות הו־מאניים, בעוד שהבנים פונים יותר ללימודים ריאליים.

בשנים האחרונות אין משרד החינוך מנפק נתונים סטטיסטיים על החלוקה לפי ארץ מוצא. על פי שנתונים מש־נים קודמות, חל גידול משמעותי בחל־קם של בני עדות־המזרח במערכת החי־נוך. לשם השוואה, בשנת תשכ"ן, היה חלקם של בנים ליוצאי אסיה־אפריקה באוכלוסיה בגיל תיכון 56.7 אחוזים, ואילו חלקם בבתי הספר התיכוניים עמד על 35.6 אחוזים. בתשמ"ג, היה חלקם של בני יוצאי אסיה־אפריקה באוכלוסיה 56.7 אחוזים, בעוד שבבתי הספר הגיע ל־52 אחוזים. ■■■

סקס עכשיו

„נדמה להם שכולם עושים את זה"

לידת התינוק של בת ה־13 וחצי מרעננה, לפני מספר חודשים, עוררה התרגשות ברחוב הישראלי. תגובה רא־שונה: המתירנות חוגגת. במחשבה הש־ניה הודו הכל: זוהי תוצאה של בורות.

נוער 86', מה הם באמת יודעים?

רות לנראו, מנהלת האגודה לתכנון המשפחה, אומרת שלמונח „מתירנות מינית" אין כיסוי במציאות. לנראו יש מגע קרוב עם מאות בני־נוער, שפונים לתחנות הייעוץ של „דלת פתו־חה". „בזכות אמצעי התקשורת יש חשיפה לנושא ומדברים עליו יותר. כללית אפשר לומר, שהמין אינו טאבו, אם כי יש עדיין משפחות שבהן מין הוא מחוץ לתחום השיחה בין הורים לילדים".

בשיחות עם בני־נוער הם טוענים כי היום מקיימים יחסי־מין מוקדם יותר, אבל גם היום יש „סוגים" של בנות, כאלה ש„נותנות" וכאלה „שלא נות־נות", וגם היום חשוב השם הטוב. עם ההורים משוחחים חופשי, להתחתן בתולה, או עם בתולה, „זה שטויות". לחיות עם החבר לפני הנישואין נראה הגיוני, גם לבת 15. ◀

מה שהשתנה אלה הן הנורמות. לפני עשרים שנה בתולה בת 18 היתה הדבר הנכון. נערה שאיבדה את בתוליה שמרה זאת בסוד. היום, בתולה בת 18 מודאגת ממצבה.

בקרב המשפחות היותר „ליברליות", מוכרת התופעה של הלנת החבר/ה בבית ההורים.

■■■

עישון, אלכוהול

לתפוס ראש להיות בסטייל

הנוער הישראלי מעשן יותר מאשר בעשור הקודם, משתמש יותר בסמים ומתמכר יותר לצריכת אלכוהול, עד לשתיינות־של־ממש. מימצאים מדאיגים אלה הוצגו בשורה של כנסים מדעיים, שנערכו לאחרונה.

השתיה בפאבים היא דרך לצאת מן השיגרה, לתפוס ראש קטן, ולהיות ב„סטייל": בסקר שנערך באחרונה הודו תשעה אחוזים מהתלמידים השתיינים שהם נוהגים לשתות 2־3 פחיות בירה לבנה בערב אחד, לפעמים יותר. שתייני המשקאות החריפים התרגלו ללגום לפחות שתי כוסיות משקה חריף בכל אירוע.

בארץ אין לקטינים כל קושי לקבל בכל מקום ציבורי משקה אלכוהולי, החל מבירה וכלה בויסקי או קוניאק. החוק מטיל אמנם עונש של שלושה חודשי מאסר בפועל על מכירת אלכוהול לקטינים, אך אין אוכפים אותו.

גם מימצאי המחקרים על עישון בקרב בני־נוער מדאיגים. בשורה של מחקרים נמצא קשר חברתי ישיר בין עישון לבין שתיית משקאות אלכוהוליים בגיל ההתבגרות. „הסיגריה עדיין נתפסת אצל הנוער ככרטיס כניסה לעולם המבוגרים", סבור הפרסומאי משה תאומים.

בממוצע הודו 20 אחוזים מהבנים ו־12 אחוזים מהבנות כי הם מעשנים לפחות חפיסת סיגריות אחת ליום. אחוז אחד מהבנים והבנות בתיכון הודו, שהחלו לעשן בקביעות לפני שמלאו להם 14 שנה. הרוב גילו את הסיגריות אחרי גיל 15, ובמקביל החלו גם לשתות משקאות אלכוהוליים.

חוקרים טוענים, שלא נמצא קשר בין התמכרות לאלכוהול לבין תחילת השימוש בסמים. אך יש קשר בין עישון סיגריות לצריכת סמים. קיים גם קשר ברור בין הרגלי הצריכה של ההורים, לבין הנטיות של ילדיהם, המחקים את המבוגרים.

■■■

לחיות בתל־אביב

תנועות הנוער, זאת אופרה אחרת

הנוער התל־אביבי אוהב לבלות. העיר מציעה לו שפע של עינוגים: הצגות, סרטים, פאבים, דיסקוטקים, תנועות־נוער. בקיץ הוא יושב על חוף־הים, על הטיילת, ב„חוף המערבי". אפשר למצוא אותו להקות־להקות גם ברחוב דיזנגוף, בכיכר אתרים, ברחוב בן־יהודה, הולך אחרי המזון המהיר, הגלידה הטעימה, המפגש הקבוע עם החברה'.

הנוער העובד, שהפרוטה מצויה בכיסו, יושב בפאבים ושותה בירה. לא מחכים לו עם סטופר בבית. הנוער הלומד לוקח את דמי־הכיס שלו מההורים. בימי חול, שהם ימי בית־ספר, הם חייבים להיות בבית עד חצות. הורים גמישים יותר מתירים לשהות בחוץ עד אחת אחר חצות. בימי שישי, הלילות של הדיסקוטקים, מותר להם לחזור הביתה בשתיים לפנות בוקר. הבנים שותים בירה בעיקר, הבנות מסתפקות במשקאות קלים.

יום שישי בערב, יציאה מוקדמת. מי שיושב בליל שבת בבית הוא יוצא־דופן. לפני היציאה מתנהלות שיחות טלפון ארוכות על השאלה לאן. הסטוק הוא ללבוש את הבגד הכי „אין", הכי זרוק, חולצות רחבות וארוכות מאוד, ג'ינסים או מכנסי סטרץ' (אפשר לקחת מהאם, אם יש לה). הרבה תכשיטים, בעיקר מכסף, וכאלה פשוטים מפלסטיק. סוף סוף הם יוצאים. היעד — דיסקוטק.

יש גם מסיבות בבתים פרטיים. רוקדים ואוכלים, וחוגגים את העובדה שאמא־אבא לא בבית. נסעו אל מחוץ לעיר, או לחו"ל, או סתם התבקשו לעזוב לכמה שעות וצייתו.

תנועות הנוער שייכות לאופרה אחרת. פעולות בסניפים, טיולים מחוץ לבית. אין דיסקוטקים, אין מסיבות פרועות וגם סתם ישיבה בפאבים נחשבת לביזבוז זמן.

■■■

נוער בירוחם

חיים על פלנטה אחרת

בני־הנוער של ירוחם מתאימים את עצמם למגבלות המקום. אין בית־קולנוע בעיירה, אין דיסקוטק. בלית ברירה, מסתפקים בטלוויזיה, או בוידיאו, למי שיש. אחת לשבועיים מתקיים ערב דיסקו בבית־הנוער. צורת הבילוי הפופולארית היא טיול ברחובות העיר. לא תמצא את הנוער בבתי־הקפה. תופעות כמו אלכוהול וסמים, כמו גם אופנות חדשות אחרות, עדיין לא הגיעו לעיירה. הסלנג מורכב ממשפטים בשפה ערבית־מרוקאית, כמו של ההורים. בירוחם עדיין מדברים בלירות. חיים על פלנטה אחרת.

בני־הנוער בעיירה מתחבטים בבעיות של איך אני נראה? מה אלבש? ומה היא חושבת עליי? התחבטויות רגילות של צעירים. אין להם מודעות חברתית ופוליטית, ולא תמצא אותם בהפגנות תמיכה או מחאה. מה שקורה מחוץ לעירה לא מעניין את אף אחד.

עירא כהן, בן 16, מבלה חלק ניכר מזמנו הפנוי בשעות שלאחר הלימודים בסיפריה העירונית. הספריה לגביו היא תחנה במסלול יומי קבוע, המתחיל בבית הספר ומסתיים בבית־הנוער. מעיין בספרים, קורא עתונים ומעביר את הזמן בשיחה. הוא לא שמע על „עיין ערך אהבה" של דוד גרוסמן.

■■■

הנוער הערבי

מפגשי אהבה? כמו במחתרת

בליל שבת, כאשר בני הנוער היהודים מתכננים איך לבלות את סוף השבוע עם החברה, יושב הנער הערבי מול הטלוויזיה, וצופה עם בני משפחתו בסרט המצרי המוקרן בטלוויזיה הישראלית. בדרך כלל, הסרט עוסק באהבה סוערת, הצופה בבגידות. גיבור הסרט הוא נושא לחיקוי.

בחצרות בתי־הספר אפשר לראות את הנער ממתיק סוד עם בנות הכיתה. אבל זה הכול. מושג כמו „החברה שלי" או „החבר שלי" לא קיים. בהתאם לכך, סיפורי האהבה מתנהלים בסודיות המתאימה לשירות־ביון. המפגשים נושאים אופי מחתרתי, ומתאפשרים רק הודות לרצונם הטוב של שליחים ניטרליים.

יחסי מין בגיל ההתבגרות? אין דבר כזה, אלא אם כן במסגרת של נישואין. ונישואין בגיל צעיר אינם נדירים כל כך.

העיסוק הגלוי בפוליטיקה אסור. רק"ח היא המפלגה הדומיננטית בקרב הנוער. גם לגורם הדתי יש השפעה עצומה. בכפרי המיעוטים, [illegible] המשולש, הנוער נוהר אל הדת. [illegible] המסגדים מלאים. בני־הנוער [illegible] אחוז גדול מן המתפללים.

פה ושם מורגשים סימנים של [illegible] חררות ממוסכמות החברה הערבית, אבל המסורת בת מאות השנים, [illegible] לות באבי המשפחה, עוצרים את [illegible] המעגל. כאשר יוצאים בני־הנוער ללמוד באוניברסיטאות נוצר [illegible] קרע בינם לבין המשפחה, [illegible] לה והמתירנית מציעה שפע של [illegible] ים. גם הדרך אל התנועות הפוליטיות הקיצוניות, הפרועות במקומות [illegible] נה ארוכה.

■■■

פרסום

ילדות ממליצות על טמפון

הנוער הישראלי לא רק [illegible] מאוד מפרסומת, אלא „אוכל פרסומות", [illegible] הצעירים, אומר הפרסומאי [illegible], האחראי לפרסום מוצרים כמו „[illegible]קס" (טמפונים), או אופנת „[illegible] דיאני", לא עושים חשבון, הם [illegible] מצויין למוצרי צריכה, קהל מטרה [illegible] דרגה ראשונה. יש תעשיה שלמה של מוצרים שמכוונים לנוער: הקלטות, אופנה, מוסיקה מודרנית, משקאות קלים, וכו'. הפרסום פונה [illegible] המושגים של הנוער: דוגמנים צעירים, מסרי „כסאח", דינאמיות בפירסום.

לדוגמה, שתי ילדות משתתפות בתשדיר פרסום לטמפונים, והאחת ממליצה במיוחד על סוג מסויים [illegible] רונת עם פנים נאים וזוהרת שופע [illegible] אלינו ממודעת פירסומת של [illegible] חלב, ש„מותר מגיל 16 ומעלה".

„בגיל הנעורים יש הרבה כסף [illegible]", אומר הפרסומאי הוותיק [illegible]. „נוער ער לאופנה והנוער הישראלי מודע מאוד לסמלי סטאטוס".

■■■

מחשבים

אבא לא יבין זאת

היחס כלפי המחשב הוא אולי [illegible] מחשה הטובה ביותר לפער הדורות. בעוד שמבוגרים רבים סובלים מ„מחשבופוביה" (פחד מפני מחשב), הרי שבני־הנוער של היום נולדו [illegible] לעידן המחשב, והם חיים, חושבים ונושמים מחשבים.

על־פי אומדנים בלתי רשמיים, פזורים בישראל בין 800 אלף למליון מחשבים אישיים וביתיים. התפוצה של המחשבים הביאה אתה מהפך תרבותי בקרב הנוער. מושג חדש בא לעולם: „פריק מחשבים". זהו נער בגיל 8 עד 18, שמוציא את רוב שעות הפנאי שלו על ה„חיה" האלקטרונית החדשה.

פריקים ידועים הם נערי המחשבים של רמת־השרון, ה„מפצחים" תוכנות ומחשבים, על־ידי שבירת הקודים שלהם. בעזרת טלפון ומודם (מיתוך תקשורת בין מחשבים דרך קוי הטלפון) הם חודרים למרכזי מחשב חסויים ושואבים מידע. בסידרה של פריצות מחשב, שביצעו לאחרונה, הם חדרו, בין היתר, למחשבים של שתי מערכות עתונים וקראו את כל החדשות בלילה שלפני פירסומן.

„הפריקים האמיתיים של מחשבים", אומר ד"ר אמנון טיל, פסיכולוג העוסק בפיתוח לומדות ותוכנות, „אינם משחקים משחקי מחשב מטופשים וחסרי תועלת". החוכמה היא לפצח תוכנות, לפתח תוכניות מחשב מקוריות ולנסות להתחבר למרכזי מחשב סודיים.

האם בני־נוער מוכשרים יותר מן המבוגרים בלימוד המחשבים? ד"ר לואיס אוסין, מנכ"ל המרכז לחינוך טכנולוגי (מט"ח), סבור שלא. „לדעתי, פוטנציאל הלימוד של אדם מבוגר גבוה יותר בהשוואה לילד. עם זאת, המספר העצום של מחשבים ביתיים שפזורים בישראל, חושף את הנוער הישראלי לטכנולוגיית המחשבים כבר בגיל צעיר ביותר".

הסיטואציה המוכרת לבעלי חנויות מחשבים, היא של ילד קטן „הגורר" אחריו את אביו. הבן והמוכר־המחשבים מדברים ביניהם בשפה „מחשביסטית", שהיא סינית לאבא. הילד מבחר, מבקש הדגמה ומנסה לסחוט תוכנות נוספות בחינם. מה שנשאר לאבא לעשות הוא לשלוף את פנקס השיקים, לשלם ולהלך את בעקבות הגאון הקטן. מחיר העסקה עשוי להגיע עד ל־7,500 ש"ח.

■■■

„הסיגריה והאלכוהול הם כרטיס כניסה לעולם המבוגרים. הרוב גילו את הסיגריות אחרי גיל 15". (תצלום: שלום בר־טל)

חמישה שישיסטים, שביעיסט אחד, ילדים טובים רמת־השרון:

„הכל מותר, רק אסור לספר"

אייל בן־משה, אמיר בלייכמן, אורית חבר, דבי שטיל, סיגל טאוט, חבורת שישיסטים ושביעיסט אחד מרמת־השרון. נוער 86'. מחברות וספרי־לימוד פזורים בין ערימות בגדים על המיטה. מישהו מחביא את קופסות הסיגריות (ההורים עוד לא יודעים). הטייפ צורח משהו מ„שיעור".

אייל: אל תצפו מאתנו שנביע דעות מגובשות. אנחנו בהחלט לא מרגישים כמו מבוגרים, וגם לא הכל מעניין אותנו.

סיגל: אני גם לא יודעת אם אנחנו נוער מיוצג, אצלנו בבית־הספר יש הרבה שתומכים בכהנא, בחדר הזה כולם סולדים ממנו.

אייל: זה הצורך של הנוער להיתפס לדעה תמוכה מהודעת של ההורים. להפגין דעה קיצונית כדי שישימו לב אליו. חוץ מזה, הם לא יודעים הרבה על הערבים. השומעים לשטיפת־מוח שעושים להם מכיתה א', שערבי הוא רע והיהודי הוא הטוב.

אורית: אני מפחדת מהם. ואני חושבת שיש לי סיבות טובות.

אייל: לו היתה לי זכות בחירה, הייתי מצביע נגד כהנא. כל שאר המפלגות לא מדברות אלי, לטוב או לרע. רק הוא מפחיד אותי.

דבי: בינתיים מה שמעניין אותנו זה הדברים הסנסציוניים. כותרות העתון. 20 אנשים חלו באיידס — זה מעניין אותי. פוליטיקה — לא.

אורית: אם כבר רואים טלוויזיה אז רק את „לחוץ בראש", „תהילה" או „עד פופ". אבל רדיו, אנחנו שומעים המון. רשת ג', גלי־צה"ל ואייבי נתן.

דבי: שומעים בעיקר מוסיקה מודרנית. מצעדי־פזמונים.

אורית: יש גם כמה זמרים ישראליים שאנחנו מוכנים לשמוע: ריטה, לחוקת משינה, שלום חנוך.

דבי: רק לא שרוליק שרון!

אייל: אני דווקא אוהב שירים ישנים, ואני לא רוצה להישמע מיושן.

— מה לגבי תנועות נוער?

סיגל: בולשיט. שעמום.

אייל: זה כבר לא תופס בגיל שלנו. חוץ מזה, זה לא מה שהיה פעם. אני לא חושב שיש להם מה להציע לנו היום.

משתתפי השיחה מימין לשמאל: סיגל, דבי, אורית, אייל, אמיר. „אוהבים את ריטה, לחוקת משינה ושלום חנוך". (תצלום: אילן מאירי)

[illegible] ... רק אסור לספר.

כך הם מדברים

איזה פאדיחה, תקעו לי ברז

• **לתקוע ברז, להבריז** — לא לעמוד בהבטחה, לא לבוא לפגישה מבלי להודיע. „הוא אמר שהוא יבוא אלי בשמונה, אבל הוא תקע לי ברז".

• **להתעקם** — לעשות פרצוף חמוץ. „אל תתעקם. להיכשל בבחינה זה לא סוף העולם".

• **משגע, מטמטם, מגניב, מדליק** — נפלא, מלהיב. **דלוק על, שרוף על** — משוגע על, מעריץ את. „אני שרופה על מייקל ג'קסון. כזה מטמטם".

• **פוסית** — חתיכה. „ראית את הפוסית הזאת? היא לומדת בכיתה י'".

• **בכיף** — בשמחה. „— אתה מוכן לתת לי להעתיק ממך בבחינה? — למה לא, בכיף".

• **אשכרה** — באמת. „אשכרה, קיבלתי 100 במבחן. לא להאמין".

• **יענו** — כאילו. „האמת היא שהוא מכוער כמו תחת, אבל הוא משחק אותה יענו חתיך".

• **לתפוס סתלבט** — להתבטל. „ישבתי בסתלבט ועישנתי סיגריה, ובדיוק אז בא המנהל".

• **יא וואראדי** — אלוהים אדירים. „מה, החתיך הזה הוא המורה החדש שלכם? יא וואראדי".

• **מתרוממת** — בחורה שנותנת. „את שלא תטיפי לי מוסר, יא מתרוממת".

• **מתרומם** — הומו. „[illegible] הזה הוא סתם מתרומם. לא בסטייל שלי".

• **פארטיות** — מסיבות. „הלכנו שם פארטיות לא נורמליות, ממש קטעים".

• **נד־נד** — פלגמט, לא בעניינים. כמו **אסטרונאוט**, או **רחפן**. „אל תהיה כזה נד־נד, כל היום הולך ומסתכל בשמיים".

• **שרמוטה, קחבה** — זונה. „המורה הזאת ממש קחבה. לא נותנת להעתיק".

• **אהבל** — טיפש, בקבוק. **אהבלה**. „אל תהיה כזה אהבל, יא פסיכי".

• **בעסה, ביעסה, מבעס, מבואס, להתבעס** — דבר מדכא, לא נעים. „כשראיתי את המבחן מול העיניים, התבעסתי לאללה".

• **פאדיחה** — בושה. „אל תעשה לי פאדיחות. כולם מסתכלים".

• **שרוט** — תלמיד ש„דופק" או „חורש". „משה הזה [illegible]. כל היום שורף את התחת על השיעורים".

• **להיתלות על הדיסקית** — לנדנד. „תפסיק להיתלות לי על הדיסקית. אתה לא רואה שאני עסוק?"

• **פקק** — ממלא מקום זמני. סתום, טיפש, רגל חמישית. „המורה שלנו בהריון, אז הכניסו את המורה להתעמלות בכיתה בתור פקק".

לשמוע, לראות

אני אוהבת ת'קולנוע

סקר של איגוד המפרסמים על הרגלי האזנה וצפייה של נוער בשנת 85', העלה את הנתונים הבאים:

רדיו: רשת ג' היא התחנה של בני־הנוער. גם גלי־צה"ל פופולאריים בקרב הנוער. שעות השיא הן שעות אחר־הצהריים המוקדמות.

טלוויזיה: כמחצית מבני־הנוער צופים בטלוויזיה בשעות אחר־הצהריים. בשעות הערב, החל מהשעה שמונה ועד תום השידורים, יורד חלקם של בני־הנוער בקרב הצופים מ־62 אחוזים ל־19 אחוזים, בהדרגה, ככל שהשעה מאוחרת יותר.

קולנוע: רוב המבקרים בבתי־הקולנוע הם בני־נוער. מבין מבקרי הקולנוע 52 אחוז הם צעירים, לעומת 31 אחוז מבוגרים.

עיתונים: 51 אחוז מבני־הנוער קוראים עיתונים בימי חול. בנים קצת יותר מבנות. בסוף השבוע — 74 אחוז מבני־הנוער קוראים עיתון. הנוער קורא בעיקר שבועונים — 69 אחוזים, ואילו 25 אחוזים קוראים ירחונים.

תיאטרון: נוער מגיע לתיאטרון בעיקר בעקבות יוזמה של בית־הספר. את ההצגה „קסטנר" ראו כ־54 אלף בני־נוער. לתיאטרון הבימה יש כ־500 מנויים בחוג הבימה לנוער. השנה ביקרו שם 90 אלף בני־נוער. ההצגה הפופולרית ביותר היתה „הבית ברחוב שינקין".

■■■

מתגייסים לצה"ל

רוצים ללכת לקורסים במחשב

בעיניו של אל"מ דור תרמש, מפקד לשכת בסיס קליטה ומיון (בקו"ם), מצטייר הצעיר הישראלי כאחראי, מקצועי ובעל מוטיבציה לשרת. הוא רואה עדיין את השרות בצבא כשליחות. „אם יש שבר בחברה הישראלית, הוא בא פחות לידי ביטוי בקרב הצעירים המתגייסים. אמנם הם מודעים לתקשורת ולקורה סביבם, אבל אינם מוטרדים באותה עוצמה כמו המבוגרים. הנוער של היום אינטליגנטי יותר, מוכן יותר".

עובדות: אין ירידה במספר המבקשים להתגייס ליחידות לוחמות. יש ירידה במספר המבקשים להתגייס למקצועות הטכניים, כמו מכונאות. הם רוצים ללכת לקורסי מחשב. יותר בנים מעיירות־פיתוח הולכים לקורס קצינים. בני המשקים, מנתח אל"מ תרמש, „אגודה" נפוצה, רוצים להגיע לאותן יחידות, שבני הדור הקודם להם הגיע אליהן. „רק אלה שאינם רוצים — קולם נשמע חזק יותר. האחוזים נשארו דומים".

למעלה מ־50 אחוזים מבני הנוער המתגייסים יודעים לאיזו יחידה הם מבקשים להצטרף. החצי האחר פתוח להצעות. רוב המתגייסים מעדיפים ללכת ליחידות חי"ר, במקום למקצועות אנ"מיים. עם זאת, יש עליה במספר הפונים לשריון. לא נרשמה כל ירידה במספר הפונים ליחידות התנדבותיות, והוא עונה על צרכי צה"ל.

■■■

בחירת מקצוע

עורכי דין ורופאים כבר לא מובילים

„בכל הקשור לבחירת מקצוע, הנוער של 1986 הוא יותר קונפורמי, יותר מרוכב מאשר לפני עשר שנים", אומר הפסיכולוג אליעזר פישמן, חוקר במרכז לחינוך טכנולוגי. „הנוער של היום מפוכח מאוד, דואג לעצמו וחושב על העתיד. יש לו הרבה פחות אוריינטציה חברתית. קשה למכור לו אידיאלים. למעשה, הוא משקף בדיוק את החברה שבה הוא גדל". פישמן טוען, כי ההשפעה על בחירת המקצוע בקרב הנוער באה מן הבית.

מחשבים ואלקטרוניקה נמצאים בראש הסולם. יש ירידה חדה במספר המבקשים להיות עורכי־דין ורופאים. סידרת „תהילה" ופתיחת בתי־ספר אמנותיים יוקרתיים הביאה לעליה בנטיה לכיוון האמנות, החל מתכשיטנות ועד תיאטרון ותקשורת. ההוראה, לעומת זאת, היא מקצוע כמעט מוקצה.

במחקר, ההולך ונשלם בימים אלו, בודקת טלי אבישי מהמכון התייחסות של 600 תלמידי חמישיות ל־400 המקצועות הקיימים בישראל. מן הממצאים עולה, שאצל הבנים מובילים המקצועות הטכנולוגיים, לעומת היעדר התעניינות במקצועות השירותים לחברה (פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית). ואילו אצל הבנות דווקא מקצועות השירותים במקום ראשון, ואילו עסקים ומסחר במקום האחרון.

■■■

מועדונים

מיני קצרצר וגרבי רשת

יום שישי בערב. הלילה הגדול של הדיסקוטקים ומועדוני־הלילה של תל־אביב. הלילה הגדול של הנוער. ילדות בנות 15 בחולצות חזיה, חצאיות מיני קצרצרות, הרוקות מתחת לפופיק, גרבי־רשת על רגליים ארוכות, וכל אביזר הצעקה האחרונה. אם הן לא היו נשבעות לנו שהן בחמישית או בשישית, לא היינו נותנים להן פחות מ־20. תגברברים של התיכון בתסרוקות פאנק, מיקטרונים ועניבות, חולצות משובצות.

איפה מבלים? ב„ליקוויד", „שירו־קו", ה„קוליסאום", „מועדון התיאטרון", „פינגווין", קולנוע „דן", אלה המועדונים הכי „אין". ברובם מחיר כרטיס הכניסה 10 ש"ח, ההורים נותנים עוד קצת למונית ודמי שתיה.

ב„פינגווין" פוגשים נוער מסוג אחר. 300 צעירים בכל ליל שבת. איציק אבנרי, שהוא הבעלים של „פינגווין" וגם של קולנוע „דן", קורא להם „כסאחים". נוער מהסוג המשוגע יותר, ברנריים במוסיקה ובעלי הופעה פאנקיסטית קיצונית. וזה הקטע שנתנה לנו ענת צפריר בת ה־19: „הכל בתחת שלי. המקום, האנשים ואתם. אבל אם אתם דווקא רוצים לדעת, אז המקום הזה בנוי מהרבה אנשים גנובים: לסביות, הומוסקסואלים, וגם ילדים שמנסים להיראות שונים עד שיתגייסו לצבא, ושם יסדרו להם את הראש. אני, למשל, לא הלכתי לצבא ואני כבר שלוש שנים פה. שומעת מוסיקה גל־חדש, ובעיקר פאנק".

הנוער אוהב להביט בעצמו כשהוא רוקד. איציק אבנרי התקין להם מראות ענק על קירות המועדונים. עומדים מול המראה ורוקדים עד ארבע לפנות בוקר.

■■■

התאבדויות

שחור או לבן, המוות או החיים

נוער 86' הוא נוער שנכנס לסטטיסטיקה עם מספר ההתאבדויות הגדול ביותר שנרשם בקרב הנוער בארץ אי־פעם: 12 בני נוער שלחו יד בנפשם בשנה האחרונה. משרד החינוך והתרבות הקים ועדה שתפקידה לבדוק התאבדויות של ילדים ובני־נוער. בסוף שנת הלימודים תגיש הועדה את מסקנותיה. בינתיים ניסחה חוזר מנכ"ל שהופץ בכל בתי־הספר, ובו הוראות כיצד לנהוג בתלמידים במצבי לחץ, וכיצד לאתר אותם.

ד"ר עמירם רביב מאוניברסיטת תל־אביב, שהקים את הועדה ע"פ בקשת מנכ"ל משרד החינוך: „קרוב לודאי, שההשפעה על המתאבד היא של הדפוס המשפחתי האינדיבידואלי. ההתאבדות היא פתרון אישי שנובע מדפוס התקשורת המשפחתית. גיל ההתבגרות הוא גיל רגיש יותר, והמתבגר נוטה לראות בצבעי שחור־לבן וללא אלטרנטיבות. קבוצת המתבגרים שסובלת יותר היא המועדת להתאבדות". ד"ר רביב מוסיף כי „כל מסגרת ערכית, שנותנת משמעות, מוטיבציה להתמודד, להשיג, לתפקד — מקטינה את הסיכוי להתאבדות".

■■■

רוב המתגייסים מעדיפים ללכת לחיל־רגלים. (תצלום: רון סלומון)

אופנה

עגיל באוזן ונעלי אדידס

„כל מה שאני עושה הוא לשחות נגד הזרם. זה התחיל אצלי כשהתחממתי שאנשים אחרים אמרו לי מה יפה ללבוש, ומה לא". מילים אלו מגיעות ישר משפתותיה השחורות־מפחידות של הזמרת סינדי לאופר. הגרופיס שלה משוכנעים שהיא הוציאה להם את המילים מהפה. אבל כשהם תולים על אוזן אחת את כל העגילים שיש להם בבית, צובטים את השיער באטבי־כביסה מפלסטיק, או צובעים כל ציפורן כלאק בצבע אחר — הם לא מבחינים שהשחייה נגד הזרם סוחפת אותם לתוך זרם אחר.

מי שקובע לאן נושבת הרוח של אופנת בני הנעורים, הם, נכון לעכשיו, כוכבי מוסיקת הרוק. סינדי לאופר מציעה לצייר על הפנים כמה פסים צבעוניים במקומות בלתי־צפויים, כשביל גורם ההפתעה. היא גם מבקשת לא לשכוח את התשובה שלה למוטו המינימליסטי „פחות הוא יותר": „יותר מרי — זה אף־פעם לא מספיק".

מדונה פרעה לנערות את השיער. היא גם דוחפת חוק את המיני, ואת החזייה כבגד עליון. לא נותנת לשום דבר להסתיר לסרעפת את הגוף.

פרינס אחראי להדפס הפייזלי ולבדי ברוקאד וזהובים. פול יאנג הולך על עניבת פרפר וחליפת טוקסידו, הידור מאופק. אפילו ג'ון לנון, מנוחתו עדן, שולח מעולם שכולו טוב תרומה משלו לאופנה — את משקפיו הקטנות־עגולות.

אלילי הזמר אחראים לפתיחות אופנתיות לא בקרב נערות בלבד. עגיל באוזן, שיער מובהר, תסרוקת קרישנה עם קוקו זעיר בעורף, צבעוניות נועזות בבגדים, דגמים תקופתיים מחנויות יד־שניה — מרכיבים את הרפרטואר האופנתי של חלק מהנערים.

הרוב הדומם נועל עדיין על מכנסי ג'ינס קלאסיים צינוריים, חולצת טי מרווחת, ונעלי אדידס או נייק, שבנוסף להיותן סעיף שקורע את התקציב המשפחתי בבתים רבים — הן גם צורה של השתייכות חברתית. לא כולם־כולם שוכנעו על־ידי סינדי לאופר, שמה שהכי־הכי עושה את התלבושת הוא איזה פלסטר על הפנים, „בשביל המגע האנושי".

■■■

תעסוקה

לנוער אין בעיית אבטלה

נוער 86' הוא נוער לומד. המיעוט (פחות מחמישה אחוזים), בני 16 ומעלה, עובד לפרנסתו, רובם במסגרות חניכות. המקצועות השולטים: נגרות, מתכת, אלקטרוניקה. שני מקצועות יהודיים אופייניים — שענות וסנדלרות, נעלמו לחלוטין מן המפה. בלשכות לא זוכרים בשנים האחרונות נער שביקש להיות סנדלר. גם לא בנות באנף משק בית.

המגמה מעניינת: אין עבודות בזויות. עוסקים בשטיפת כלים, שטיפת מכוניות, במלצרות, במסעות פרסום של חברות שונות. לעומת זאת, ירדו מניותיו של מקצוע צעיר טיפוסי — שמרטף (בייביסיטר). הסיבה: פחות מוכנים לוותר על בילויי סוף שבוע. לנער 86', אם הוא הבכור בבית, יש סיכוי טוב להפוך ל„בייביסיטר" על אחיו הצעירים תמורת תשלום מלא. התעריף: 2.5־2 ש"ח לשעה.

בתקופת החופשות גדול מספר מבקשי העבודה הצעירים ממספר מקומות העבודה. הקשיים באים גם מכיוון המעסיקים. העיריות, מעביד גדול בעבר, צימצמו את הביקוש, ענף הבניה הצטמצם. ענף משגשג הנשען על עבודת נוער: קייטנות למיניהן.

שכר הנוער נע בין 50־80 אחוזים ממשכורת המבוגרים, העוסקים בעבודה מקבילה. הכל כפוף לשעות העבודה ונוער מעדיף ימי עבודה קצרים יותר, כושר מיקוח, וטיב הביצוע.

■■■

כתבו: תחיה אדר, זוהיר אנדריאוס, נורית ארד, גבי ברון, נורית בת־יער, דודי גולדמן, נעמי גל, שושנה חן, עידו טל, תמר טרבלסי, שלומית מורים, גד ליאור, אבי לן, דבורה נמיר, יאיר עמיקם, אביבה שאבי

שולמית הר־אבן

הזהות: קרבן

מספרים מורים ומחנכים: כאשר נשאלים תלמידי בתי־ספר ישראליים מה המאורעות החשובים ביותר בתולדות עם ישראל, מתחילות האצבעות להתרומם: חורבן בית ראשון, חורבן בית שני, גירוש ספרד, השואה, הקמת המדינה, מלחמת יום הכיפורים. בבתי־ספר דתיים יש המוסיפים על כך את יציאת מצרים ומתן תורה, אבל אלה אינם רוב.

לא בניין בית ראשון, כי אם חורבנו. לא קיום בית שני, כי אם חורבנו. לא הבנין האדיר, הממושך, של המשנה והתלמודים. לא תור הזהב שבספרד, כי אם הגירוש. עם ישראל בכלל איננו ערש המונותאיזם, על כל השלכיו העצומים הרחק מעבר לתחום הדתי בלבד. בכלל אין במה להתגאות: לא היתה, ר"ל, כל התפתחות של אנשים, מחשבתם, סדריהם החברתיים, מערכות הניווט והמשפט שלהם. אין לעם ישראל בכלל היסטוריה תרבותית וחברתית, ואם היתה, לא בכך ייחודו. יש רק היסטוריה אחת, זו של חורבן, ויש רק זהות אחת, זו של קרבן. יש גורל ואין תכונות.

לאנשים רבים בארץ, ובתוכם כותבת שורות אלה, בגלל תולדות חייהם, אין כל צורך להזכיר את נושא השואה, ורק שוטה גמור יסיק מן הרשימה הזאת שמדובר בהשכחה, או בגימוד אסוננו הכבד ביותר של עם ישראל. אף לא זו השאלה העומדת בפנינו. השאלה היא אם ניתן לחנך דור אך־ורק על טראומות, שנגרמו בידי אחרים, על תחושה בלעדית של חורבן מתמיד ושנאה דטרמיניסטית, או שמא יש בה ביהדות עוד כמה דברים, לאו דווקא קרבניים בלבד, המגדירים אותנו כעם וכל יחיד בתוכנו. האם להיות יהודי פירושו להיות רק קרבן — כלומר, מוגדר על ידי מעשיהם של אחרים — או שמא פירושו גם מי שהקים מערכת משפטית מסוארת, יצר לשון שאפשר,

ייחודו של היהודי הוא בהיותו יהודי, בן גאה לעם הבונה לעצמו הווה אנושי ומבקש עתיד ניתן להשגה. לא בממדים משיחיים: בממדי אנוש

וצריך, להתגאות בה, בנה מדינה וסדרי חיים (ולא רק נלחם על קיומם!) — ופיתח דרישות וציפיות לתיקון עולם ולתיקון הפרט, על גילוייהן השונים בהיסטוריה, ששום עם אחר אינו יודע? במילים אחרות: האם אנחנו מוכנים לקבל את הגדרת היהודות של ז'אן־פול סארטר, אשר הגדיר אותנו במונחי האנטישמיות בלבד — או שמא יש בנו גם משהו שאינו קשור כלל במעשיהם וביחסם של אחרים?

אשרי, יתום אני

טראומות, מטבען, משאירות מישקעים קשים ביותר לאורך ימים. מספרים לנו מנתחים פלסטיים על מחקר שנערך בקרב אנשים שגפיהם נכרתו בתאונה וחוברו מחדש בבתי החולים. האנשים נתבקשו, כעבור חודשים אחדים, לצייר את דמות עצמם, וכמעט כולם ציירו את דמותם כשהיא חסרה יד או רגל; משמע שהטראומה של האובדן היתה גדולה ומכרעת יותר מן החקלה שבהחזרת האיבר לגוף ולפעולתו. אבל אפשר לומר במידה רבה של בטחון שאם אותם אנשים גם כעבור עשר שנים ימשיכו לצייר (= לראות) את עצמם ככרותי־יד או רגל, משמע שקיים משהו פתולוגי בראיית העולם שלהם, וכי הסכו את עצמם (אם בגלל חוסר יכולת, או מפני שהסביבה מתגמלת אותם על כך תגמול גבוה) לאנשים שזהותם היחידה — שהם קרבן.

בטווח הקצר הזהות הקרבנית, אכן, מתגמלת. ידע זאת עוד שלום עליכם בסיפורו „אשרי, יתום אני". מי שהוא קרבן, ורק קרבן, בידוע ש„מגיע לו" הכל, נסלח לו הכל, והוא לרוב מנצל זאת עד שילשים ועד ריבעים, גם ככלות כל הדור אשר ידע את האסון. בטווח הארוך יותר,

אין מדובר בגימוד אסוננו הכבד ביותר של עם ישראל. השאלה היא, האם ניתן לחנך דור אך ורק על תחושה בלעדית של חורבן ושינאה דטרמיניסטית

הנצחת הזהות הקרבנית מביאה לידי ניתוק גמור מן המציאות, לתלות מוחלטת בעבר ובעבר בלבד, ולשיבושי פרופורציות ודגשים עד כדי עיוות האישיות.

דוגמאות אינן חסרות. לא־מכבר התנגד הרב דרוקמן לחקיקת החוק נגד הסתה לגזענות, בטענה המדהימה ש..רק היהודים לבדם הם קרבנות הגזענות בעולם". כנראה לא שמע מר דרוקמן על שחורי העור, למשל. מר בגין ניסה להרץ את הפלישה האלימה ללבנון על ידי סמלים מתקופת השואה (ולא לחינם אמר לו אז עמוס עוז: היטלר כבר מת, אדוני ראש הממשלה) — וכל הפקעה של רכוש ערבי בגדה נעשית תחת דגלה ובשמה של אותה זהות קרבנית, אשר רבים סולדים ממנה. עוד גב' גולדה מאיר המנוחה, בפגישה עם סופרים, ביניהם גם כותבת שורות אלה, תירצה את אי־החזרת האדמות לאנשי איקרית וברעם בנימוק המוזר, „נכון, יש צדק, אבל יש גם צדק יהודי". למה? כי אנחנו קרבן. אפילו ביחס לכפריים המנושלים מאדמתם אנחנו הקרבן. לא ייפלא שמפקד פלוגה אחת שיצאה למיבצע „קדש" סיים את התדרוך לאנשיו במילים הציניות: „טוב, חבר'ה, אז אנחנו ממשיכים לרדוף אחרי רוצחי טרומפלדור — קדימה!" אכן, מגיע הרגע שבו אי אפשר לשאת עוד את ה„קרבניות" הזאת כתירוץ לכל דבר, וכפי שיודע כל מחנך, נוצר מישקע עמוק של ציניות, לו רק בשל הפער הגלוי בין התפיסה הנלמדת מצוות אנשים מלומדה, לבין המציאות כפי שהעיניים רואות אותה.

לנווט במפות כוזבות

אם אני קרבן, ולא סתם קרבן, אלא קרבן נצחי, ולא סתם קרבן נצחי אלא קרבן יחיד בעולם ואין בלתי, אני פטור מהרבה דברים: למשל, מגאווה במה שיש לי; מלימוד ועיון בזהות הקונקרטית שלי; מהסתכלות בראי, ומראייה מפוכחת של סביבתי, מה יש בה ואין בה, כמו מכל אפשרות של אמפאתיה עם הזולת. נוצרות קלישאות סמאנטיות, שאיש אינו מהרהר באמיתותן, אלא חוזרים עליהן כתוכיים: „העולם כולו נגדנו" — כאשר, במציאות יש לנו בעולם גם אויבים, גם ידידים, גם עמים ואנשים שאינם מתעניינים בנו כלל, ואלה הרוב. או כגון „כל הערבים רוצים לזרוק אותנו לים" — בלי כל נסיון של הבדלה מציאותית

העולם נלחם נגד היטלר וניצח אותו, תוך הקזת דם איומה. שלושים מיליון משפחות שוכלו, ואלה מאיתנו ששרדו, שרדו בשל כך

של יחסינו בפועל עם מדינות ערב השונות. או: „כל העולם שתק כאשר רצחו אותנו". עמים בכלל אינם נחלצים היחלצות צבאית לעזרת עמים אחרים שבמצוקה. גם אנחנו לא שלחנו את חיל האוויר נגד הח'מאר־רוז' בקמבודיה כאשר עסקו הללו ברצח עם שיטתי ובקבורה־בחיים של בעלי מקצועות חופשיים ושל תינוקות. אבל העולם במלחמ"ע השניה לא זו בלבד שלא שתק, אלא איבד כמעט שלושים מיליון איש במלחמה נגד היטלר. נכון, הם לא נלחמו בגללנו, וודאי לא היו נחלצים בגללנו בלבד. הם נלחמו נגד הפאשיזם בכללותו, על כל מעשיו ותורותיו ותוקפנותו. אבל אובדן של כמעט שלושים מיליון איש במלחמה אין פירושו בדיוק שהעולם ישב בחיבוק ידיים. ההתבטאות האמוציונאלית שלנו, המובנת לגמרי על רקע התחושה הנוראה של היעזבות טוטאלית מאל ומאדם, איננה האמת כולה. העולם נלחם נגד היטלר וניצח אותו, תוך הקזת דם איומה. שלושים מיליון משפחות שוכלו, ואלה מאתנו ששרדו, כולל הישוב הקטן שהיה אז בארץ, שרדו בשל כך.

אם אני הקרבן, הנצחי, היחיד, הרי שיצרתי סביבי ובתוכי ובחינוך ילדיי איזור אי־נראות, אינוויזיביליות של כל מי שאינני אני. אם אני ורק אני תפסתי את כס הקרבן, על כס זה לא יישב שום זר. והאי־נראות הזאת מגיעה לממדים של אבדן המציאות. אין המדובר רק במתנחלים, עיוורים מקצועיים, שאינם רואים כלל את תושבי הגדה. מדובר אפילו בתקשורת שלנו. לפני זמן מה נרצחו, בידי יהודים, כמה תלמידים חפים מכל פשע במיכללה האיסלאמית בחברון. כמה מאתנו ידעו אז, ולא כל שכן יודעים היום, את שמות הנרצחים? משהו עליהם? כמה עתונים נזדרזו לבקר אצל המשפחות ולתאר את אבלן, כפי שאנו נוהגים בשעה שאנחנו הקרבנות? את שמות הרוצחים ואת תצלומי נשיהם וילדיהם ראינו כולנו; מה בקשר לקרבנות?...

באו אצלנו אנשים בטענות שבמצרים הפגינו סטודנטים למען שחרורו של הרוצח מראס־בורקה — ואצלנו לא נערכו הפגנות לשחרור הרוצחים, ולא של סטודנטים בלבד, אלא חברי כנסת? במצרים פיזר אותם השלטון בגז מדמיע; אצלנו הבטיח ראש הממשלה דאז שהרוצחים ישוחררו. ועד כדי כך מגיע האבסורד, שהסופר אהרן מגד טען אפילו במאמרו ב„ידיעות אחרונות" בערב פסח ש... היהודים בארץ לא ערכו כמעט פוגרומים בערבים כדרך שהגויים ערכו בנו. טול קורה מבין עיניך, אהרן ידידי. לא רק דיר יאסין היתה לנו, והיא היתה פוגרום דמים לכל דבר, ולא רק מה שכינינו בלשוננו הנקיה „פעולות תגמול", אלא גם עפולה, ולא כל כך מזמן, שם בוויי־אדם פרצו לתוך בית החולים המקומי ועקרו אינפוזיות מידיהם של חולים ערבים; והיו לנו ניפוצי שמשות והרס בבתי ספר (מזכיר לך משהו, אהרן?) — ויש לנו פוגרום בערבים שנזדמנו למקום כל אימת שמתגלה חפץ חשוד בשוק כלשהו או התחנה מרכזית כלשהי — [illegible] ראית? אף לא פעם אחת? [illegible] בטלוויזיה? האם אנחנו חיים בארץ?

אבל אם אני קרבן, הקרבן [illegible] היחיד, בעולם, ברור שאני [illegible] קבל כל אינפורמציה אחרת, [illegible] לשבש לי את התדמית העצמית [illegible] פישוט אינה נקלטת במכשירים [illegible] אין לי צורך בה: כבר יש לי [illegible] משלי, עם סימון אחד בלבד: [illegible] קרבן וכולם נגדי. ואז לא רק [illegible] הערבים אני מסרב לשמוע, אלא [illegible] על עצמי, אני שובר את הראי [illegible] אסור, אליבא דכמה מאתנו, [illegible] מגמות. גם באמצעות סקרים, [illegible] להתהלך בעולם — וגרוע מכך: [illegible] לוח את בנינו לנווט ולהתמצא [illegible] מציאות — עם מפות כוזבות, [illegible] ריקות.

הסקר כנתון מודיעיני

אפשר להיות חסיד של סקרים, אפשר להתנגד להם, אבל [illegible] צריך לדעת מה הם מסוגלים [illegible] לתת לנו. סקרים [illegible] לא „אמת אובייקטיבית", אלא [illegible] מות וחששות של האנשים [illegible] מספר ארל ראב מן הפדרציה [illegible] פרנסיסקו: באיזור בחירות [illegible] אחד נשאלו יהודים אם לדעתם [illegible] גויים באזורם יצביעו בעד [illegible] יהודי. רובם המכריע של היהודים השיבו בלאו מוחלט. אבל באותו איזור בחירה, שבו מהווים היהודים [illegible] 6% מכלל הבוחרים, נבחרו [illegible] של דבר שלושה חברי קונגרס — ושלושתם יהודים בגלוי! הסקר [illegible] קף, איפוא, לא „אמת אובייקטיבית" כי אם את החששות (הקרבניים ל[illegible] גמרי) של היהודים, ובכך היתה [illegible] בותו. אם 2% האוכלוסין בלבד [illegible] שגב' מאיר תהיה ראש ממשלה [illegible] עם עלותה לכס, וכמה חודשים [illegible] כך חשבו כך למעלה מ־60%, [illegible] בכך ראייה שביצועיה של גב' מאיר השתפרו באורח דרמאטי בזמן קצר.

לא בניין בית ראשון, כי אם חורבנו. לא קיום בית שני, כי אם חורבנו. לעם ישראל רק היסטוריה אחת, זו של חורבן, ורק זהות אחת, זו של קורבן

אבל יש בכך תמונה, מידע, [illegible] למה חשבו האנשים, בצדק או שלא בצדק.

חשיבותם הראשונה־במעלה של הסקרים שנערכים אצלנו באחרונה היא בדיוק במתן תמונה זו של נטיות, מחשבות וטעויות בקרב הנוער, ואלה מחייבים את כל מערכת החינוך לפעולה. הסקר, בשיפוטו נכון, הוא מודיעין־למבצע. לולא ה[illegible] איבחון, לא היינו יודעים איפה אנחנו חיים והיכן צריך לתקן. מה הפחד הזה להיות גלויי עיניים? מה החשש העמוק לדעת? האם חשיפה הנטיה להתגונן מפני סכנה היא שבירת מכשיר האזעקה? האמנם יש כלעני אנשים המעדיפים שלא לדעת, משום שאם נדע, חלילה, כמה אשליות קשות על עצמנו, נרצה חריש לרדת מן הארץ, מחמת אי־צידוק?...

דבר רע מאוד, מסוכן מאוד, מונח ביסודה של התפיסה הזאת: כאילו הציונות כולה, עצם שבתנו בארץ, תלוי ומותנה בכך שלא נדע, ולא נרצה לדעת יותר מדי. הישראלי היושב בארצו, קם בבוקר לעבודה, משלם מסים, משקה עציצים, מגדל ילדיו והולך למילואים, מצטייר כאן בערך כך: קרבן נצחי, יחיד בעולם, יושב על כסאו בזקיפות־קומה ובעיניים עצומות, מבריח החוצה [illegible] בעיקר ערבים, וצודק כל הזמן, צודק מהבוקר עד הערב, צדק קר [illegible] של קרבן, כשמעל ראשו מתנוסס ה[illegible] דגל: יש גמול!

כמה מאתנו, ב־1986, מוצאים את עצמם בתמונה הזאת?

צדק מועיל

אפשר להביא עוד הרבה דוגמאות מן המציאות סביבנו, ולספר, למשל, ש־92% מבני הנוער בארץ [illegible] משוכנעים בזכותנו לשבת בה [illegible]

(המשך בעמוד 22)

א. אלמגור

המפקדת כועסת

עדה סירני, דמות מן האגדות. היום, בת 80. בעבר – מפקדת ההעפלה באיטליה. 34 אניות מעפילים הפליגו משם, לא מעט בזכות התושייה שלה. עתה היא זועמת על אפרים אילין, שסיפרו מעלה גם פרשיות מאותם ימים. אילין טוען, כי הוא יודע מי מאנשיה הסגיר מעפילים לידי הבריטים. לעדה סירני יש הרבה מה לומר לגבי אמינות המידע הזה

עדה סירני. שם מן ההיסטוריה. ההיסטוריה הרחוקה. לרגע, אין אתה בטוח באיזה הקשר נחקק השם בזיכרונך. האם לא מפרשת־הצנחנים, שליחי היישוב, שהוצנחו באירופה הכבושה בידי הנאצים? — אך לא. שם היה אנצו סירני, בעלה של עדה, שנתפש על־ידי הגרמנים בצפון־איטליה ונשלח לדכאו והוצא להורג. על שמו נקרא הקיבוץ נצר סירני. ועדה?

ואז אתה נזכר. איך בכלל יכולת לשכוח? עדה סירני מן ההעפלה. יד ימינו של יהודה ארזי האגדי ואחר־כך — יורשת תפקידו כראש עליה ב' באיטליה. האשה, אשר כמו אותה נסיכת טרויה — „פניה השיטו אלף ספינות". נו, טוב, לא אלף. שלושים וארבע. ולא פניה השיטון, כי אם תושייתה.

עדה סירני, דמות מן האגדה. היום, בגיל 80, השנים אינן ניכרות כלל בעור פניה המתוח, ולא בעיניה הבורקות בעירנות־נעורים, ולא ביציבתה הזקופה ולא בקולה. שעדיין נשתמר בו אותו היגוי איטלקי מתנגן וקצוב מימי נעוריה, על־אף כמעט ששים שנותיה בארץ. בגיל 80 היא עדיין מטילה שררה ומעוררת בך מין מורך, כאילו עמדת זקוף לפני מנהלת בית־ספרך, הרחק בעבר. על כורחך אתה מוצא עצמך ממלמל: „כן, הגברת".

יש לה סיפור־חיים הירואי, טראגי. בת למשפחה רומאית אמידה ועתירת־מסורת. בטרם מלאו לה 20 (והיא כבר אם), עלתה עם בעלה. אנצו, לארץ, לרחובות המעטירה ומשם — לגבעת־ברנר, כששזו היתה רק צריף בודד על גבעת חול. חיי עמל ומחסור של חלוצים אמיתיים, כשמפעם לפעם היא נשלחת לאיטליה, לקבץ בין קרובי משפחתה „הלוואות", שאיפשרו לקיבוץ להתקיים. ושליחויות מטעם התנועה, עם בעלה, לגרמניה, לארה"ב, והשליחות האחרונה והסופית, הפעם של אנצו לבדו, אל צפון־איטליה הכבושה בידי הנאצים.

וב־1946, כאילו לא הקריבה די, היא נוטשת את ילדיה, את הקיבוץ, שכבר החל מתרומם מתוך הדלות של שנותיו הראשונות, את מפעל השימורים, שהיא הקימה וניהלה — ויוצאת לאיטליה, לעמוד בראש מפעל ההעפלה.

הטרגדיה וההירואיקה אינם מסתיימים בכך. לאחר ששיכלה את בעלה (שגם שני אחיו הבוגרים ממנו מתו), היא משכלת גם את בנה. אירוניה של הגורל — דווקא באסון מעגן, כאשר מטוס זעיר התרסק אל תוך קהל הנאספים לעצרת זכרון לצנחנים, וגם בעלה ביניהם, שמצאו את מותם מעבר לקווי האויב.

שתי בנותיה נישאו והעמידו לה נכדים ונכדות. אך כולם — וגם היא — עזבו את קיבוץ גבעת־ברנר, שהיא ובעלה היו בין מייסדיו. היא גם לא הצטרפו לקיבוץ נצר־סירני, שהוקם על־ידי נוטשי גבעת־ברנר בעת הפילוג הגדול בתנועה הקיבוצית. הם עקרו לעיר. עדה — לירושלים, לדירה קטנה בשיפולי רחביה שם היא חיה, האדם האחרון הנושא את השם סירני, לבדה.

לבדה — ועם הזיכרונות.

הגברת הזקנה, עדה סירני, כועסת. היא משתדלת להסתיר את כעסה, באמרה בסרקזם שאין „אותו האיש" ראוי לו; לכל היותר — הוא ראוי לזילזול. ואף על פי כן — היא כועסת.

„אותו האיש" הוא אפרים אילין, איש אצ"ל בעבר הרחוק, שהרבה שנים התהלך בארץ, כשעליו החשד הכבד שהוא אשר הסגיר לבריטים את מפקד האצ"ל דוד רזיאל (הלח"י אף ביקש להוציאו להורג בשל כך), עד שטוהר לפני שנים מספר.

לאילין נזדמנה זכות — הוא התגלגל לרגל עסקיו לאיטליה ב־1948, ושם רכש עבור ה„הגנה" את האניה „נורה", בה הגיע לארץ משלוח הנשק הציכי הראשון. לאחר מכן קנה גם את סירות־הקומנדו, שאחת מהן טיבעה את אונות־הדגל של הצי המצרי, „המלך פארוק", מול חופי אשקלון דהיום. לימים הוא הקים בארץ את תעשיית הרכב ולימים — היא התמוטטה. אחרי כן עסק בעיסוקים שונים, מניהול מסעדה בחיפה ועד לסחר בחפצי־אמנות.

לאחרונה הוא פירסם את סיפור־חייו, בספר הנקרא „על החתום". ועל ספר זה יצא קצפה של עדה סירני.

כי בספר הזה מקדיש אילין, כמובן מאליו, מקום נרחב לפרשת „נורה" ואגב כך — בבקשו להסביר מדוע פנו אנשי ה„הגנה" אליו וביקשוהו להשיג להם אוניה, ולא הסתייעו במנגנון הענף של עליה ב', שהיה קיים באיטליה — הוא מטיל שיקוצים באותו מנגנון שעדה סירני עמדה בראשו, ובכמה מעוזריה האיטלקים.

אילין אומר בספר (אמנם — בשם יוסקה יריב, מי שנהיה לימים מראשי המודיעין הישראלי): „ידענו כי כל אוניית מעפילים שהפליגה מאיטליה ומצרפת, אותרה בתוך יום־יומיים על־ידי הבריטים... הנחנו, איפוא, שקיימת ,דליפה' כלשהי במערכת".

בדף הבא, שוב אין אילין נזקק לציטטות, אלא מביא דבר בשם עצמו. הוא כותב:

„מאוחר יותר למדתי לדעת היכן היתה ה,דליפה' שגרמה לכך, שרוב אוניות־המעפילים, בשנים 1945—1948, לא זכו להגיע לשערי הארץ. מפקדי ה„הגנה" ברומא היו עדה סירני ויהודה ארזי... שנעזרו בשני איטלקים, קלוסיו ופרליני. קלוסיו, מיור במודיעין של הצי בתקופת מוסוליני, היה אישיות מקסימה; פרליני, פקיד בכיר בחברת־הספנות „אבריאטיקה", היה טיפוס מפוקפק, הרפתקן, סחטן ולא אמין. עדה סמכה על שני אלו בעיניים עצומות. בנוסף לכך, לא נוקטו בבסיס ה„הגנה" ברומא אמצעים חשאיים מוערים. אנשים רבים ידעו דברים... הרבו לפטפט, דיברו בטלפון ללא כל זהירות..."

„ההשערה הפרטית שלי", ממשיך אילין, „היא, שהמקור העיקרי לדליפה היו שני האי־

„מוכרחים לפוצץ את האנייה"

בסוף מרץ דיווח אהוד אבריאל מציכיה כי אניית עץ איטלקית בשם „לינו" טוענת בנמל רייקה 6000 רובים צ'כים ו־8 מיליון כדורים — עבור סוריה.

שאול אביגור, מפקד ה„הגנה" באירופה, הוריד ממושבו בשווייץ פקודה ל„הגנה" באיטליה: אתם חייבים להטביע את האניה.

בחדרה של עדה סירני, במלון „מדיטרנה" ברומא, התכנסה ישיבת־מטה. הצעות מהצעות שונות הועלו שם: להטביע את „לינו" על ידי הפצצה־מהאוויר (היה ל„הגנה" באיטליה מטוס דו־מנועי, אך לי פצצות), לחמש את אחת מאוניות המעפילים הקטנות ולשלחה לארוב על נתיבה של „לינו"; ובינתיים, ב־30 במרץ, הגיע מברק נוסף מאבריאל: „לינו" הפליגה הבוקר...

„הסתגרתי בחדרי", מספרת עדה, „השתרעתי בכורסה ועצמתי את עיני. רק כך יכולתי לרכז את מחשבותי. ואז הבזיק במוחי רעיון. טילפנתי למפקד חיל הים האיטלקי, האדמירל מאוג'רי, וביקשתי ראיון דחוף. הוא רטן: עוד לא קרה שנוקקת לי שלא בדחיפות... אבל יעד לי פגישה לאותו ערב. אמרתי לו: 'הגיע לידי מידע, שאיננו מענייני, אך שעשוי לעניין אתכם. נודע לי על אניה איטלקית שטענה נשק ביוגוסלביה והפליגה הבוקר לים...'

„בכוונה לא סיפרתי לאדמירל שהנשק מיועד לסורים. הבחירות הכלליות באיטליה נועדו להתקיים כעבור שבועיים ומשהו, ב־18 באפריל, ובעקבות הסכסוך על טריסט עם יוגוסלביה היתה הארץ אחוזת בהלה מפני נסיון קומוניסטי לתפוס את השלטון בכוח. האדמירל גילה התעניינות רבה, ובמעמדי שיגר פקודה לכל נמלי החוף האדריאטי לעצור את „לינו", אם תיכנס למים הטריטוריאליים של איטליה.

„שעה לאחר מכן טילפן אלי קומנדנטה פיינגה, ראש שירותי הריגול הנגדי בבארי ואחד מאנשי־הקשר שלי: 'בוה הרגע קיבלתי מברק. יש לך נגיעה בדבר?'

„נאלצתי להודות.

„בסדר, סניורה, אמר, נעצור אותה בשבילך".

ואומנם, כאשר נכנסה „לינו" אותו לילה לנמל מולפטה, מצפון לבארי, עלו עליה הקומנדנטה פיינגה ואנשיו ועצרוה. בהמשך אותו היום הועברה „לינו" לבארי, לנמל הצבאי, וכדי להקל את המלאכה עלינו, הורה פיינגה להעבירה לנמל האזרחי.

לכידת אניית הנשק עוררה התרגשות רבה באיטליה ועלתה לכותרות הראשיות של העתונים. ממיפקדת ה„הגנה" בשווייץ נשלחו איחולים, אולם עדה ידעה שהם מוקדמים מדי: כשתעלה החקירה כי הנשק מיועד לסוריה, וכי מדובר בעיסקה רשמית, בין שתי ממשלות, ייאלצו האיטלקים לשחרר את האוניה.

„אם כך, מוכרחים לפוצץ אותה!", פסק אביגור.

אבל כיצד? אנשי ה„הגנה" ברומא קיימו התייעצויות קדחתניות. דיברו על הבאת מוקש מן הארץ, אבל עדה הזהירה שאין סנאי. „לינו" עתידה להשתחרר תוך יום־יומיים. יוסלה הובר (דרור — אחד מאנשי הפלי"ם באיטליה ומי שעתיד להיות מפקד שייטת הצוללות בחיל הים הישראלי) אמר שיהיה מסוגל להרכיב מוקש במקום, אם אך יושגו לו החומרים.

בתוך כך התייצב לפני עדה קצין־לשעבר מיחידת „אנשי הצפרדע" של הצי האיטלקי, שהשתתף במיבצע הנועז של טיבוע שתי אניות מערכה בריטיות בנמל אלכסנדריה. ואמר שהוא וחבריו מוכנים לקבל על עצמם את טיבועה של „לינו" בשכר מיליון וחצי לירטות (כאלף וחמש מאות דולר). בהיוודע לו הדבר — יצא יוסלה דרור מכליו. „רוצים ליטול מאתנו את המשימה?!" נהם ופרץ התוצה. במשך יום תמים הוא סבב בבתי המרקחת של רומא ובכל מקום קנה מספר גרמים של כימיקלים שונים. בערב כבר יכול היה להכריז: „יש לי כל הדרוש. עתה אנו זקוקים ל־48 שעות כדי להכין את המוקש".

אבל 48 שעות לא היו. החקירה הסתיימה ו„לינו" עמדה להשתחרר. עדה חפזה אל מפכ"ל המשטרה, לואיג'י פרארי.

„בסדר", הסכים הלה, „אבל תני לי תירוץ טוב לעכבה..."

בסוסר של דבר מצא קומנדנטה פיינגה את התירוץ: „על פי חוקי הים — אמר לעדה בטלפון — זקוקה אוניית עץ לרשיון מיוחד על מנת לשאת נשק. וכדי לקבל את הרשיון, חייב הקברניט של לינו לבוא אלי".

הבאתי את התירוץ לפני פרארי. הוא טילפן למפקד משטרת בארי: „מבחינתנו, לינו חופשית להפליג, תוודא רק שיש לה כל הרשיונות הדרושים".

לאחר שעה טילפן האיש מבארי: „אין לו רשיון לשאת נשק".

„או שיבקש, וכשיקבל את הרשיון — יוכל להפליג".

ובהחזירו את האפרכסת אל כנה, פנה פרארי אל עדה סירני ואמר באנחה:

„בגללך ובגלל החברים שלך אני עוד אגמור בכלא..."

בימי מלחמת העולם התפוצצה בנמל בארי אניה טעונת חומרי נפץ, בפגיעה ישירה של ה„לופטוואפה". ההרס והקורבנות בנמל ובסביבתו היו נוראים. החשש מפני הישנות אסון דומה הילך אימים על עדה סירני. וזיא טילפנה לשאול אביגור: „יוסלה הוא אומנם בחור נחמד, אבל אני רוצה שאדם מבוגר יותר יהיה אחראי למעולה".

אביגור הטיל את המשימה ואת התואר „מפקד הפעולה" על מוניה מרדור וזה יצא עם יוסלה דרור ועם עוד שני אנשי הפל"ים לבארי.

אך בערב טילפן יוסלה ובפיו בשורת איוב: משחתת בריטית נכנסה לנמל והטילה עוגן מאחורי ה„לינו", כשהיא סוגרת את הגישה אל אניית הנשק מצד הים. לא זו בלבד, אלא שהמשחתת גם מאירה בזרקורים על ה„לינו", כך שלא ניתן להתקרב לאניה.

„טילפנתי לאדמירל מאוג'רי", מספרת עדה, „ואמרתי לו: 'אתם מאפשרים למשחתת זרה להתייצב למשמר על אניה איטלקית בנמל איטלקי? היכן היא העצמאות של איטליה?' האדמירל הבין: 'טוב, נוציא את המשחתת מן הנמל. אבל מוטב שתדעי: קלטנו את הפקודות שניתנו למשחתת. היא נצטוותה לעצור את לינו מחוץ למים הטריטוריאליים ולבדוק את תעודות המשלוח שלה. אם הנשק מיועד לערבים — עליה ללוות את לינו עד ביירות. ואם ליהודים — לינו לביצוע המשימה.

„הודעתי ליוסלה: יש לך עוד לילה אחד לנסות ולהטביע את לינו"...

באותו לילה, בעוד המשחתת הבריטית ממתינה מחוץ לנמל, קרבו יוסלה ואנשיו בסירה אל „לינו" והצמידו אל דופנה מוקש פרימיטיבי, שהוטמן באבוב של אופנוע. בשלוש בבוקר הופעל המוקש ו„לינו" שקעה במים במקום עומדה.

אוי, רוזה

בפברואר 1947, בחוף טרנטו האיטלקי, אירגנה עדה סירני קבוצה גדולה של מעפילים. מסע התלאות של אניית המעפילים „רוזה" לארץ ישראל היה רצוף צרות, תקלות ומיכשולים. גם שינוי שם האנייה, לא שינה את ביש־המזל שליווה אותה

ארבעים השנים שחלפו מאז, אין בכוחן למחות מזכרונה של עדה סירני את זכר אניית המעפילים „שבתאי לוז׳ינסקי", שהפליגה ארצה בפברואר 1947. זו היתה אניה שהמזל הרע דבק בה אף בטרם הוסב שמה המקורי, „רוזה", לשמו של אחד מפעילי עליה ב׳ באיטליה שנהרג בתאונת־דרכים. ושינוי השם לא הביא לשינוי־מזל. את האניה פקדו כל המרעין־בישין שניתן להעלות על הדעת, ואחדים שלא עלו אף בדמיון הפרוע ביותר.

„ל׳רוזה׳ היתה סירה יחידה", מספרת עדה סירני, „אך אנו הבאנו עימנו מספר סירות גומי מתנפחות. מתחנו כבל מן האניה לחוף, וב־9 בערב החלה העליה לאניות. כמנהגנו, עלו הנשים והילדים תחילה".

אבל בשעה 11 החלה נושבת רוח, שהתחזקה מרגע לרגע. לימים ילמדו אנשי ההעפלה שזוהי תופעה קבועה, בחורף, במפרץ טרנטו האיטלקי, אבל זו היתה הפעם הראשונה...

עד מהרה החל הים לגאות ולסעור. וכאשר התהפכה אחת מסירות הגומי — ואף כי נוסעיה ניצלו כולם — הורה יהודה ארזי להפסיק את העליה.

בינתיים, נתקבלו מן האניה, במכשיר האלחוט, בשורות איוב:

התנאים נוראים. כל הנשים והילדים חולים במחלת ים. כבלי העוגן מתוחים עד קצה גבול היכולת ומאיימים להתנתק...

בלית ברירה נתן יהודה ארזי פקודה לאניה להפליג למעגן של טרנטו ולחפש שם מיקלט.

הוא נזקק לכל כוח מנהיגותו כדי לשכך את המרד שפרץ בין הנותרים על החוף, כשראו את האניה — ועליה נשותיהם וילדיהם — מתרחקת.

עדה סירני חשה לטרנטו במכונית (נהג בה מוטי פיין, מי שעתיד להיות מוכר יותר כמוטי הוד, מפקד חיל האוויר הישראלי. הוא היה חייל בצבא הבריטי באיטליה, שעל־פי הוראה ערק מיחידתו שהוחזרה ארצה והצטרף למנגנון ההעפלה). עם בוקר מצאה עדה סירני סירת־משוטים שהביאה אותה אל „רוזה". האניה עגנה במים שקטים מאחורי שובר־הגלים, בין כתריסר אניות אחרות שמצאו שם מיקלט מן הסערה. הנוסעים לא נראו על הסיפון, רק צחנת הקיא הנוראה שעלתה מבטן האניה העידה על קיומם.

שלושה ימים נמשכה הסערה, כשכל העת היו עדה ומוטי „מסטרלים" על החוף בעצבנות, חוששים שמא יתגלה אופיה האמיתי של „רוזה". אבל הדבר לא אירע, ובערב הרביעי חזרה „רוזה" לחוף מטפונטו וחידשה את העלאת הנוסעים. בשעה 11 שוב התגברה הרוח הדרומית. מאה הנוסעים האחרונים הועלו ממש בסערה, עם עלות השחר.

אז נצטוותה „רוזה" להפליג לדרכה, ויהודה ארזי ועדה סירני יצאו במכונית לבארי.

„לא הספקתי להירדם", מספרת עדה, „ונקישות עזות על הדלת העירוני. ׳רוזה׳ משדרת אס.או.אס.!׳ צעק מישהו מעבר לדלת.

„חשנו אל חדר האלחוט. השדר שנתקבל מ׳שושנה׳ (זה היה כינוי הצופן של ׳רוזה׳) אמר: „נתגלה סדק בתחתית האוניה. המשאבות מצליחות אך בקושי לשאוב את המים. אך אם יתרחב הסדק — אנו אבודים".

„האם אתם מסוגלים להגיע לטרנטו ?" — שאל ארזי.

„כן, אם הסדק לא יתרחב".

„פנו לשם מיד. חלקו חגורות הצלה לנוסעים. ושימרו על קשר עמנו".

ארזי נשאר בבארי, ליד מכשיר הקשר. עדה ומוטי יצאו מיד בחזרה לטרנטו.

„חיכינו שעות לפני שראינו את ׳רוזה׳ מזדחלת לאט אל מאחורי שובר הגלים", מספרת עדה, „אלו היו שעות נוראות, ואנו כבר ראינו בדמיוננו את האוניה ושמונה מאות נוסעיה שוקעים במצולות. עד היום אני חשה את ההתרגשות שחשתי למראה האוניה הקטנה הנכנסת לנמל..."

המשאבות על „רוזה" המשיכו להחזיק מעמד, אולם היה ברור שהאניה תזדקק לשיפוץ רציני, ולשם כך הכרחי להוריד את הנוסעים מעליה. אולם לאן ? וכיצד ?

ארזי, שהגיע בינתיים אף הוא, החליט: „עליך, עדה, לצאת מיד לרומא, לבקש את עזרת ידידינו..."

לילה תמים, השלישי ללא שינה, נמשכה הנסיעה. בבוקר התדפקה עדה סירני על דלתו של מפכ"ל המשטרה, ד"ר פרארי. הלה, משמשמע על הכוונה להוריד את הנוסעים בטרנטו, נחרד. הכל, אמר, רק לא זה. את הורדת 800 מעפילים בעיר הנמל הגדולה לא ניתן יהיה להסתיר... לבסוף, בהעלותו על דעתו את חיי 800 הנוסעים התלויים מנגד, נעתר. אבל — „רק אם לא תיוותר ברירה".

אחרי שלושה ימים שככה הסערה. המשאבות עדיין פעלו, וארזי החליט להחזיר את „רוזה" למטפונטו. 800 המעפילים, שכבר ראו את עצמם בדרך אל הארץ, מצאו עצמם על החוף השומם ממנו יצאו...

„אלו היו פרטיזנים לשעבר ויוצאי מחנות ההשמדה, אמני ההישרדות", מספרת עדה סירני. „תוך שעות מספר חפרו להם גומות בחול, למסתור מפני רוח דצמבר הקרה. בתוך כך הוזעק „הצלה לגולה", ובעזרת הג׳וינט החיש למקום אוהלים ומצרכי מזון, ובמקום צץ מחנה שלם. תושבי הכפר מטפונטו, שכלל לא הבחינו בצאת המעפילים ובשובם, התפלאו על כי עודם במקום, במזג־אוויר זה לא מתאים לנופש. נאמר להם כי אלו אנשים הזקוקים לאוויר צח לצורך בריאותם..."

בינתיים הוחזרה „רוזה" ללה־ספציה, שם עמדו מספר מספנות לרשות „המוסד לעליה", ותוקנה. בראשית פברואר נצטוותה לחזור למטפונטו, לאסוף את מאתיים אחרוני המעפילים ה„מקוריים", שי תוגברו בעוד (400) מיושבי מחנות בארי. ימים מספר לפני כן נהרג שבתאי לוז׳ינסקי בתאונת דרכים, והוחלט שהאוניה תיקרא על שמו.

אבל כאמור, שינוי השם לא הביא לשינוי מזל. אחרי יום הפלגה אחד, בהיותה מול ליבורנו, נקלעה האוניה לסערה עזה. וההגה חדל מלהגיב.

המלחים האיטלקים נאחזו בפאניקה, כרעו על ברכיהם והחלו להתפלל. ואילו אנשי הפלי"ם ירדו לבטן האוניה לברר את סיבת התקלה. הם גילו שמוט־ההגה נשבר בסערה, ובפרקם טבעת ברזל מעל התורן — הצליחו לתקנו.

היא הגיעה מול מטפונטו בשעה 1 בצהריים. המעפילים, וכן גם כמות של דלק בחביות, היו ממתינים על החוף. יהודה ארזי היה על גשר הפיקוד ואילו עדה — על החוף.

„חששתי מפני סערת־הלילה, שכבר למדנו כי היא תופעה קבועה באיזור; ואולי גם מפני המזל הרע שהתקשר בתת־הכרתי עם האוניה", אומרת עדה סירני, „אמרתי באלחוט ליהודה: ׳התקרבו לחוף כדי שנתחיל להעלות את המעפילים באור היום ולא נחכה ללילה׳.

„הכפר מטפונטו מרוחק מן החוף כדי קילומטר, אך על גבעה ממנה ניתן לצפות אל החוף. ובכפר — עמדת משטרה. תיארתי לי, שכאשר יבחינו השוטרים באוניה, יגשו לברר מה מתרחש. על כן הצבתי זקיפים על הדיונות שבין הכפר והחוף, והוריתי להם: אם יבואו שוטרים, אל תניחו להם לרדת לחוף, והזעיקו אותי מיד.

„ואכן, עד מהרה קרבו ובאו שני שוטרים ו׳בריגדיירה׳ (קורפורל). אנשיי הזעיקו אותי, ואני פתחתי בשיחה עמם. משנוכחו כי אני דוברת איטלקית כאיטלקיה, רווח להם. ,ומי הגברת ?׳ שאלו. אמרתי להם שאני רופאה מרומא ושבאתי לכאן במיוחד, משום שמגיפה מסוכנת מאוד פרצה במחנה.

„,והאניה ?׳ ביקשו לדעת. עניתי שהאניה התעכבה בגלל קלקול במנועה, ובמהרה תפליג.

„למזלנו, רכס של דיונות חצץ בינינו ובין החוף והשוטרים לא יכלו לראות את הסירות שאצו־רצו בין החוף והאניה ,המקולקלה׳, כשהן מלאות אנשים.

„השוטרים חככו בדעתם. ,חובתנו דורשת שנקרב ונראה את המתרחש׳, התעקש הבריגדיירה.

„,אינני יכולה להתיר לכם לעבור במחנה. המגיפה מידבקת מאוד׳.

„,אבל לא נעבור במחנה. נלך מסביב׳.

„,אבל אנשי המחנה מצויים גם על החוף. והחיידקים אינם זקוקים לרשיון מעבר מאדם לאדם...׳

„היו אלו אנשים פשוטים ונוחים להתרשם. ומן המגיפה התייראו. בכל זאת, חזקה עליהם הכרת חובתם. הם היססו ארוכות ואני החלטתי ,לשחק׳ על היסוסיהם. ,בבקשה׳, אמרתי להם, ,אתם יכולים לעבור, אבל אם תמותו — אל תבואו אלי בטענות...׳

המלה „תמותו" השפיעה את השפעתה.

,ראי, גברת רופאה׳, אמר הבריגדיירה לאחר היסוס ממושך, ,את רופאה, אך אנו חיילים. את עצתך איננו רשאים לקבל. אבל אם תתני לנו פקודה, נציית לה׳.

,ניחא׳, אמרתי בטון חמור לא־פחות משלו, ,במקרה כזה, אני פוקדת עליכם שלא לקרב לחוף׳.

„השוטרים אכן צייתו. הם ישבו על החול ולא משו מן המקום עד חשיכה. לאחר מכן חזרו לכפר".

הטענת האוניה הסתיימה במשך הלילה — אותו לילה לא פרצה הסערה — ו„שבתאי לוז׳ינסקי" הפליגה לדרכה. סירות הגומי נימשו מן המים והועמסו על משאית שחזרה לבארי. גם ארזי ועדה סירני עזבו עימה. במקום נשארו אך 16 מאנשי הפלי"ם, בעלי תעודות פליטים. עייפים מן המאמץ הממושך, הם שכבו מיד לישון.

אך בבוקר הוערו משנתם בטלטלה עזה. היו אלה שני רופאים ממחלקת הבריאות המחוזית בטרנטו, שבעקבות קבלת הודעה של הקרבינייריי ממטפונטו — נשלחו בדחיפות לברר את טיבה של „המגיפה" שפרצה במחנה הפליטים. הם מצאו את המחנה ריק מאדם.

„היכן הפליטים ?" תבעו מאיש הפלי"ם שהציג עצמו כאחראי במקום.

„הלכו לטייל", השיב הלה בתמימות.

„לטייל ? הרי אתמול עוד גססו..."

„נכון, אבל טיול באוויר הצח טוב לבריאות..."

*

בינתיים המשיכה „שבתאי לוז׳ינסקי" לחתור מזרחה. ועתה התברר שמשנה שם — בכל זאת משנה מזל.

האוניה אכן נתגלתה לאוניות הצי הבריטי, שפתחו במרדף אחריה. אבל היה זה כאשר האוניה כבר נמצאה סמוך מאוד לחופי הארץ. על החוף כבר המתינו לה חוליות־ההורדה מאנשי הפלמ"ח.

בהיווכח הקברניט כי לא יצליח להתחמק מרודפיו, הוא כיוון את חרטום אונייתו היישר אל החוף והמשיך להשיטה עד שקרקעיתה נתקעה בחול החוף. מיד הוחל בהורדת הנוסעים.

אוניות הצי ניסו להתערב בפעולה והורידו לים סירות מאוישות בחיילים. אך גלי החוף הגבוהים הפכו שתיים מהן ואנשיהן ניצלו תודות לאנשי הפלמ"ח ששחו אליהם ומשו אותם. רק קצין ושני חיילים נסחפו אל לב הים וטבעו.

עד מהרה, בעוד הורדת המעפילים נמשכת, הופיע מטוס סיור בריטי והחל חג מעל חוף ההורדה. ביודעם כי במהרה יבואו בעקבותיהם גם אנשי הצבא, החישו אנשי הפלמ"ח את קצב ההורדה. המעפילים, וכן הצוות האיטלקי של האוניה הועברו למקום מבטחים. בטרם הגיע הצבא ומצא את החוף כולו מלא אדם, אנשי הישובים היהודים שבסביבה. עברו מספר ימים בטרם „סונן" ההמון הרב הזה, ו־125 איש מתוכו זוהו כעולים בלתי ליגאליים הועברו למחנה עתלית.

אך בכל זאת, „שבתאי לוז׳ינסקי" בישת־המזל היתה אוניית המעפילים היחידה שהצליחה להגיע ממש לארץ ישראל, אותה שנה.

טלקים. מצד אחר, הם סייעו ל,הגנה׳ לרכוש ספינות ולארגן את יציאתן, וקיבלו על כך שכר ביד נדיבה. מצד שני, העבירו לבריטים ידיעות, באמצעות שרותי הביטחון האיטלקים וקיבלו שכר נוסף..."

„שכר ביד נדיבה ?" — חוזרת עדה סירני על הכתוב ועיניה רושפות — „קאלוסיו קיבל מאיתנו פרוטות, שכר מגוחך ממש! אבל לא בעד הכסף שיתף פעולה עמנו. זה יתן לך מושג איזה איש היה: הוא היה מפקד משחתת בצי האיטלקי, בדרגת קולונל — והוא אהב את הים, אבל כאשר בוטלה המלוכה באיטליה בעיקבות משאל־העם (אחרי מלחמת העולם). הוא התפטר מן הצי, באמרו: ,נשבעתי אימונים למלך. ושבועת־אמונים נשבע אדם רק פעם אחת בחייו׳. כזה אדם היה, כולו כבוד ויושר. רק אחרי פרישתו מחיל הים נהיה, כאזרח, ראש אגף המודיעין של מיניסטריון הצי. בטחתי בו בעינים עצומות ? ודאי, כי היה ראוי לכך. הוא עודנו חי, ואני מתפללת שהדברים שכתב עליו אילין לא יגיעו לידיעתו. מה יחשוב עלינו ?"

„השני, פרליני, היה חשוב לנו כי התמצא בנמלים, ידע על כל האוניות העומדות למכירה, הכיר קפיטנים וצוותים... הוא היה בהסדר. גם יהודה חשב כך..."

ויהודה (ארזי) הוא עד היום האורים והתומים של עדה סירני.

עדה משתדלת — לא בהצלחה מלאה — להמיר את הזעם בנימה של סרקזם.

„עכשיו הוא ,מגלה׳ שהשניים היו מלשינים... חבל ש,המוסד׳ (לעליה) לא השתמש בשעתו בשירותיו. אז, אולי, כל 66 אוניות המעפילים היו חומקות מעיני הבריטים ומגיעים לחופי הארץ..."

ובטון ענייני יותר:

„אילו לפחות טרח לבדוק את הנתונים לפני שכתב מה שכתב! הנה..." והיא פורשת על השולחן מכתב שכתב חיים ישראלי, ממשרד ראש הממשלה, בתגובה על דברי אילין. תמציתו:

בין אוגוסט 1945 ומאי 1948 שלח „המוסד לעליה" 66 אוניות מעפילים, ומהן 34 מאיטליה. מן ה־34 הללו, 12 הגיעו בשלום לחופי הארץ (שבע מהן — ב־1945) ו־22 נתפסו. ואילו מ־32 האוניות שיצאו מנמלי אירופה האחרים — רק 4 הגיעו לארץ וכל היתר נתפסו (ומ־15 האוניות שנשלחו מצרפת — 13 נתפסו.

„אז דווקא אצלנו, באיטליה, פעלו המלשינים ?" — מסננת עדה סירני — „הרי היום כבר לא צריך להיות שרלוק הולמס כדי לדעת מה גרם ללכידת האוניות. הדברים ידועים. הקשר האלחוטי הוא שהסגיר אותן! כאשר התברר לנו שהצי הבריטי מקיים האזנה. אכן ניתנה פקודה לכל אוניות המעפילים לקיים דממת־אלחוט בהתקרבן לחופי הארץ. ואז עברו הבריטים לסיורים אוויריים..."

„ובכלל", היא מוסיפה, כלודר הנועץ את „דקירת החסד" — „אילו טרח אילין לבדוק לפני שפירסם, היה מגלה, שעד 1947 כלל לא היה ל„מוסד לעליה" משרד ברומא. פעלנו ממילנו..."

לשם, למילנו, הגיעה עדה בראשית יולי 1945. ה„כיסוי" שלה היה — עובדת־מתנדבת במועדון החיילים היהודים בעיר. והתפקיד הראשון שהוטל עליה „אלון" (כינויו של יהודה ארזי, מפקד ה„הגנה" באיטליה) — לאתר דירה עבור המועדון, שישמש גם כמרכזו של עליה ב׳.

הרב הצבאי האמריקאי בעיר המליץ על שתי דירות פנויות בבנין מגורים גדול, בויה קנטור 2, לא הרחק מכיכר הדומו, בו נמצא גם משרדו. אלא שעדה מצאה פגם בהצעה: הבנין כולו הופקע לצרכי צבא הכיבוש ונמצאו בו משרדים צבאיים שונים.

אך כשהשמיעה את הסתייגויותיה בפני ארזי, קיבלה שיעור בהלכות מחתרת. ארזי קפץ על המציאה.

„דווקא משום כך" — אמר לה — „ה־אינטליג׳נס הבריטי אף לא יעלה על דעתו לחפש אחרינו שם..."

שתי הדירות נשכרו. באחת נקבע מושבה של מיפקדת ה„הגנה" ועליה ב׳ והשניה שימשה כמועדון־חיילים, מה שאיפשר לפעילי ההעפלה ביחידות הצבא היהודיות באיטליה להתייצב במיפקדה כדי לקבל את הוראותיהם מבלי לעורר כל חשד.

מ„תשלובת" זו של מועדון ומיפקדה אורגנו בחודשים הבאים הפלגותיהן של „דלין", „נטונה" ו„אלברטינה" (אוניות קטנות אלו הגיעו ארצה בשלום וחזרו לאיטליה, לבצע הפלגות נוספות) ואחריהן — של „חנה סנש" (שאף היא חמקה ממשמרות הצי הבריטי והגיעה לחוף נהריה בסערה עזה, שלא הותירה לרב החובל ברירה אלא להעלותה על החוף. המעפילים הורדו בשלום אך הספינה אבדה). האניה הבאה „אנצו סירני", כבר נתפסה על־ידי הבריטים, אמנם בלב ים. ואחריה, באפריל 1946, התרחשה פרשת „פדה" ו„פניצה".

שתי אוניות אלו, שעמדו להפליג מנמל לה־ספציה, נתקלו במזל ביש: בעיתון מקומי נתפרסמה ידיעה שהאוניות נועדו להבריח בהן מאות פאשיסטים לספרד של פרנקו. משמר של פרטיזנים חסם את הכביש ועצר את השיירה של 47 מכוניות צבאיות בהן הוסעו למעלה מאלף מעפילים אל הנמל — ואף כי מפקדי השיירה, שלהבת פרייער וישראל ליבר־טובסקי, הצליחו לשכנעם כי לפניהם שיירה של יהודים, קורבנות הנאצים וניתן להם להמשיך בדרכם, הנה בינתיים הוזעקה המשטרה

(המשך בעמוד 22)

חתני פרס ישראל תשמ״ו

בטקס חגיגי שייערך מחר בתיאטרון ירושלים במעמד נשיא המדינה יקבלו עשרת הנבחרים את הפרס

מיכאל אבן־ארי, שחזור חוות נבטיות

לפרופ׳ מיכאל אבן־ארי תואר שלישי בבוטניקה מאוניברסיטת פרנקפורט, שם כיהן כמרצה. לאחר עלייתו ארצה, בשנת 1933, מונה כמרצה בכיר באוניברסיטה העברית בירושלים. אבן־ארי הוא חבר במכון הטכנולוגי של קליפורניה, ראש המחלקה לבוטניקה באוניברסיטה העברית, דיקן הפקולטה למתמטיקה וסגן נשיא האוניברסיטה העברית. אבן־ארי שיחזר את החוות הנבטיות בשבטה ובעבדת וניהל את המחקרים בהן. לאחר שפרש לגימלאות, בשנת 1974, הקים את המרכז לאקולוגיה מדברית. הוא זכה בתוארי כבוד מאקדמיות שונות ברחבי העולם, ופירסם 192 מאמרים וספרים בנושאי אקולוגיה של המדבר, הנגב ופיתוח מדבריות בעולם.

נימוקי ועדת השופטים:
כפיסיולוג ואקולוג של הצומח פיתח מיכאל אבן־ארי אסכולת־מחקר חדשה, שמסבירה כיצד

מאזנת הצמחייה באיזורים צחיחים את משק המים שלה, ומצליחה להתקיים גם בתנאי יובש קיצוני. מאמריו ומחקריו של פרופ׳ אבן־ארי שימשו בסיס לנסיונות־יישוב בעולם.

ישעיהו אברך, ייחודיות ישראלית

ישעיהו אברך עלה ארצה בשנת 1935 ושירת בצבא הבריטי ובהגנה. כיהן כראש המחלקה לספרות ולאמנות בהסתדרות ויזם את הקמת תל"ם, תיאטרון עברי שהופיע לפני עולים חדשים במעברות וביישובים רחוקים. אברך מילא שורה ארוכה של תפקידים ציבוריים וממלכתיים, ביניהם ראש משלחת ישראל לוועידת אונסק"ו בשנת 1960. אברך פירסם מאות מאמרים ומסות, בעיתונים

„דבר" ו„מעריב", בשמות העט „יותם" ו„יואב". בשנת 1975 הוענק לו „פרס סוקולוב", על כתיבתו הפובליציסטית.

נימוקי ועדת השופטים:
כתיבתו של ישעיהו אברך מאופיינת בניבים עשירים ובמקוריות. סגנונו משלב ייחודיות ישראלית וחוכמת חיים הלקוחה מן התרבויות האירופאיות. אברך הקדיש את חייו גם לחינוך ולהנחלת ערכים והשכלה לנוער.

יואל דה־מלאך, חלוץ במדבר

יואל דה־מלאך, יליד איטליה, עלה לישראל בגיל 15, ולאחר הכשרה בגבעת־ברנר הצטרף לקיבוץ רביבים. הוא השתמש במי המוביל הארצי להקמת תחנת נסיונות ברביבים, וטיפח זני בצל שמותאמים לתנאי המדבר. כזמן קצר הפכה התחנה למרכז בינלאומי, העוסק בניצול המים המלוחים בנגב. במחקר משותף — אמריקאי, ישראלי ומצרי — הגיעו בתחנה ליבולים מרשימים בכמותם של עגבניות

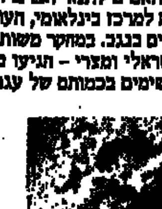

לתעשייה שהושקו במים מלוחים. דה־מלאך היה מזכיר ראשון של שגרירות ישראל באיטליה וכיום מלמד חקלאות מדברית באוניברסיטת בן־גוריון.

נימוקי ועדת השופטים:
יואל דה־מלאך פעיל בשני תחומים: בחקר החקלאות המדברית ובפעילות בחברה הקיבוצית. לכן ידע לשלב מדע נסיוני עם פתרונות מעשיים, שהועמדו לשירות המתיישבים בנגב.

גרשון זק, „חינוך ארוטי בריא"

כחלוץ כרה גרשון זק [illegible] בשנותיו הראשונות בארץ, ולאחר סיום לימודיו בירושלים ייסד את „בית החינוך", מוסד

שהושתת על ערכי העבודה וההגשמה. זק הקים גם את בית החינוך ליד משק הפועלות בצפון תל־אביב, שם יישם את העבודה העצמית כערך חינוכי והשתתף בייסוד בית המדרש ע"ש ברל כצנלסון.

זק שילב את פעילותו החינוכית כמוסר עם שליחויות ציבוריות שונות, כהקמת בית־הספר לאמנות הבמה, בשיתוף עם ד"ר גמזו. כיום, לאחר שפרש לגימלאות, ממשיך זק בפעילות ענפה בהסתדרות ובפרוייקט מיוחד שיזם בכפר הירוק על „חינוך אירוטי בריא".

נימוקי ועדת השופטים:
זק הקדיש את חייו לחינוך נוער, מאז ימי „המדינה שבדרך". המוסדות השונים שהקים וניהל פעלו ברוח ערכים הומניים, עבודת כפיים ומשק יוצר.

אלדין חתוקאי, ללמד את הרומנים

אלדין חתוקאי הוא צ׳רקסי, יליד כפר־קמה שבגליל, שהתגייס ליחידת מילואים של צה"ל והיה בה חייל מצטיין. לאחר שיחרורו החל לעבוד במפעל־נייר חדרה, כעובד לשוקל נייר.

אלדין נשלח להשתלמויות במפעל, וקודם לתפקיד מנהל משמרת. כעובד מצטיין נשלח להשתלמות נוספת בחו"ל, ללימוד הפעלת מכונה חדשה לחיתוך נייר. ותקופה קצרה לאחר שובו ארצה, מונה למנהל המכונה.

חתוקאי גילה תפיסה מהירה והתמצאות בכל הבעיות הטכניות הכרוכות בהפעלת הציוד המתוחכם. הוא ממשיך לגלות יוזמה ועניין, ולאחרונה נשלח לרומניה, להכשרת צוות מקומי בהפעלת מכונה דומה. בעבר קיבל מנשיא המדינה את תואר „עובד ישראל" המצטיין במיגזר התעשייתי.

נימוקי ועדת השופטים:
אלדין חתוקאי ראוי לפרס על הצטיינותו בצה"ל ועל התרומה והחריצות שהוא מגלה בעבודתו במפעל־נייר חדרה. מגלה רוח צוות וכושר ניהול, במחלקה המורכבת מעובדים דרוזים, יהודים, מוסלמים וצ׳רקסים.

שולמית כצנלסון ואולפן עקיבא, מופת

שולמית כצנלסון נולדה בז׳נבה, שוויץ. במקביל ללימודיה היתה חברה ב„קהילית הצופים" בירושלים ולאחר מכן באצ"ל, בתפקיד קריינית ומחברת תסכיתים בתחנת השידור המחתרתית שלו. מטעם עליית הנוער הדריכה ילדים פליטי שואה, והיתה המורה הראשונה לעברית במועדון נשים ערביות, בטייבה. ב־1951 הקימה את אחד משלושת האולפנים הראשונים בישראל, בנהריה ולאחר מכן בנתניה, ומאז היא מנהלת את האולפן, מעצבת את דרכו וממשיכה בהוראה.

אולפן עקיבא נקרא ע"ש רבי עקיבא משום היותו סמל, כאדם שהחל ללמוד בגיל 40. מראשית דרכו הרחיב האולפן את מטרותיו ופתח שעריו לכל המעוניינים בלימוד השפה העברית ברמותיה השונות. האולפן משווה בית, שאליו שבים בוגרים וידידים להשתלמויות, לימי עיון ולבילוי שבת ומועד.

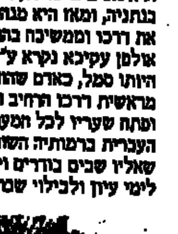

נימוקי ועדת השופטים:
שולמית כצנלסון ואולפן עקיבא מייסודה כגון דגם למופת, בארץ ומחוצה לה, [illegible] עברי בחינוך מבוגרים, הנבנה על תשתית של הקניית ידיעת הארץ ומורשת ישראל, תוך עירנות והתאמה מתמדת לצרכי השעה.

בתיה לישנסקי, פיסול חיים

בתיה לישנסקי עלתה ארצה בשנת 1910, ולאחר סיום לימודיה בגימנסיה העברית בירושלים השתלמה בציור בבצלאל, באקדמיה לאמנות ברומא, בברלין ובפריז. היא הציגה את עבודותיה בפריז וזכתה לביקורות מעולות, אך העדיפה לחזור ארצה, בשנת 1929, וקבעה כאן את ביתה.

עבודותיה של לישנסקי פזורות ברחבי הארץ: היא יצרה אנדרטאות לזכר הנופלים, לזכר השואה ולזכר המעפילים. נוסף על האנדרטאות והגדולות שפיסלה, הציגה בתיה באבן, בברונזה ובגבס דיוקנאות של למעלה ממאה דמויות, ביניהן של הסופר י.ח. ברנר ונשיאי המדינה.

נימוקי ועדת השופטים:
יצירותיה של בתיה לישנסקי מבטאות את רוח החלוציות והציונות. בתבליטיה „פליטים" ו„מגש הכסף" הנציחה את ההיסטוריה היהודית, והפכה את יסוד התנועה בעבודותיה למוחשי ואקספרסיבי.

יונה סעיד, העצות שלה חסכו הון

יונה סעיד, ילידת צנעא, עלתה עם משפחתה לארץ בשנת 1949. סעיד גילתה תושייה ודבקות במטרה כבר בילדותה: היא לא זכתה להשכלה, אך השלימה את לימודיה בשעות הערב. נישאה בגיל צעיר, ולאחר גירושיה החלה לעבוד בתעשייה האווירית. קידומה המקצועי של סעיד היה מסחרר: בתחילה מונתה לראש צוות, לאחר מכן קיבלה רשיון מיוחד, שהסמיכה לבצע עבודות תעופתיות שונות, ובאפריל 1981 הוסמכה מטעם חברה אמריקנית בתחום הדבקות מתכת ופלסטיקה.

כיום יונה סעיד מדריכה במקצועה במפעלים שונים בארץ. סעיד הגישה בשנות עבודתה בתעשייה האווירית 15 הצעות ייעול וזכתה בפרס המייעלת המצטיינת. היא מקדישה מזמנה גם לפעולות התנדבות במסגרת אירגון אילן לשיקום נפגעי שיתוק בישראל, והיא חברה בחוג לידיעת הארץ.

נימוקי ועדת השופטים:
יונה סעיד מהווה מופת כמוסר העבודה הנכונה שלה, וביחסי האנוש המעולים שיצרה במקום עבודתה. הצעות הייעול שהגישה לתעשייה האווירית חסכו למיפעל הון.

שלום רוזנפלד, 50 שנות כתיבה

50 שנה עוסק שלום רוזנפלד בפעילות עיתונאית מגוונת, בעיתונים „המשקיף", „חירות", „ידיעות אחרונות" ו„מעריב" בתפקידים שונים, ביניהם סגן־עורך במעריב משך 20 שנים ולאחר מכן עורך ראשי. כמו כן היה כתבם הישראלי של עיתונים שונים באידיש.

בעשרות שנות פעילותו העיתונאית, פירסם מאמרים בנושאים אקטואליים ומאמרים מקצועיים בנושא תקשורת המונים ועיתונות. הירבה להופיע בחו"ל בפורומים פוליטיים, והיה פעיל גם בתקשורת האלקטרונית, כמנחה ופרשן ברדיו.

נימוקי ועדת השופטים:
שלום רוזנפלד הקיף בכתביו את תחומי האקטואליה, המדינה והחברה. מאמריו שומרים על נאמנות לרוח החוק במדינה, תוך הקפדה על שמירת זכות הפרטיות. סגנונו חריף, קולח ומתובל בהומור ובנימה סטירית.

יחיאל שמי, אמן גרוטאות הברזל

כשרונותיו של יחיאל שמי בציור ובפיסול התגלו עוד בנעוריו, בעת ששהה בקיבוץ בית־הערבה. את דרכו כפסל החל בלימוד אצל יצחק דנציגר. לאחר מספר שנות עבודה באבן ובעץ, החל לפסל בברזל ונטש את הפיסול הקונבנציונלי.

בשנת 1960 הציג שמי תערוכת יחיד בניו־יורק, ורבות מעבודותיו נרכשו על־ידי מוזיאונים בארצות־הברית. שמי יצר סגנון מקורי של שילוב פיסול עם ארכיטקטורה, וכיום הוא יוצר פסלים לתיאטרון ירושלים.

נימוקי ועדת השופטים:
יחיאל שמי תרם רבות לעיצוב ולאסתטיקה של נופי הארץ, ופסליו משלבים יסוד אוניברסלי עם זיקה עמוקה לשורשיות ישראלית.

כפר ורדים
גני התעשייה
אמנים מצדיעים לתעשייה ולגליל
יום העצמאות תשמ״ו
ירדנה ארזי ★ אריק לביא
טוביה צפיר ★ יזהר כהן
בואו להצדיע עמנו
לארץ ישראל היפה
ולציונות היוצרת-
הדברים החשובים באמת!
המופע ייערך על כרי הדשא בגן התעשייה בתפן
במסגרת "היום הפתוח", ביום העצמאות 14.5.86
החל משעה 12.00 בצהרים.
- הכניסה חופשית -

אריאלה רינגל־הופמן

והארץ בערה שלוש שנים

50 שנה לפריצת מאורעות 36': ביום אחד נרצחים ביפו תשעה יהודים ● ערביי הארץ מורדים נגד השלטון הבריטי ודורשים לוותר על המפעל הציוני ● היישוב היהודי מתחשל: עבודה עברית, תוצרת עברית, יישובי חומה ומגדל, תשתית לצה"ל ● בקרב היישוב מת החלום להגיע לדו־קיום בשלום ● מבחינת הפלשתינאים, זה היה נסיון ראשון במאבקם להגדרה עצמית. נסיון שנכשל

מאורעות 36' פרצו באפריל, הסתיימו בסתיו 39', עם הפלישה הגרמנית לפולין ותחילת מלחמת העולם השניה.

במשך שלוש שנים בערה הארץ. המאורעות החלו כפוגרום ביהודים, התגבשו למאבק ערבי בכובש הבריטי ונגמרו במלחמת אחים בין הכנופיות הערביות.

ביישוב היהודי, בשנים אלו, מת החלום להגיע להידברות, לדו־קיום בשלום, לאיזו אפשרות של פיתרון הסיכסוך, בדרך שתשביע את הזאב ותשאיר את הכבשה שלמה.

התגבשה תפיסה פוליטית מסויימת, שעיקרה בהבלגה. הוקמו יישובי חומה ומגדל; המושגים עבודה עברית, תוצרת עברית "כופר הישוב", צמחו אז; הוקם הבסיס לכוח, שמאוחר יותר יתגבש לצבא ההגנה לישראל.

בהיסטוריה הפלשתינאית, זה היה הניסיון הראשון, ואולי האחרון, למאבק פוליטי מאורגן, עם מטרות מוגדרות, שחוסר היכולת להכיר במנהיגות אחת, לצד אי נכונות להגיע לפשרה כל שהיא, השאיר את הפלשתינאים במצב בו הם נמצאים עד היום: ישות המחפשת דרך להגדרה עצמית, ריבונית.

"רוח רעה, רעה מאד, רוח הפקרות, רוח דמים מנשבת שוב בארץ", כתב "דבר היום", לפני 50 שנה, ב־13.3.36.

ב־19.4, חודש מאוחר יותר, נרצחו תשעה יהודים. באותו יום, בשעות הבוקר המאוחרות, פשטה ביפו השמועה, כי שלושה ערבים, שני גברים ואשה, נרצחו על־ידי היהודים. השמועה "הוציאה את האנשים לרחובות.

באותן שעות ממש, חצה אליעזר ביצ'וצקי, שותף במפעל גזוז, את הגבול שבין תל־אביב ליפו. ליד מסגר חסן־בק, התנפל עליו, עם מוט ברזל, פלח ערבי, צאלח חוסיין אבו־עוסבה מהכפר עכסייה, והיכה אותו למוות.

ביפו עצמה, מיהר חיים פשיגודה, פקיד, למשרד הטאבו. פשיגודה לא הגיע למשרד, הוא נתפס על־ידי המון ערבי זועם והוכה למוות.

יצחק פרנקל, רפד, נרצח במרכז

המסגרות השחורות, סיפורי הזוועה, תחושת האימה, הפכו לחלק בלתי נפרד מהווי החיים ביישוב היהודי. "רוח רעה מנשבת בארץ", נכתב בעיתון

העיר מול משמר שוטרים. אביגדור קופרמינץ וחיים קורנפלד, שניהם טייחים מתל־אביב, נרצחו בקירבת הגשר המוביל לנמל. פועל חברת החשמל, דוד שאמבאראל, שעבר בבית־הקפה של מחמוד חמור, ברחוב צלאחי, נרצח.

שמעיהו קרמר, יוסף חיים וליקוב, יוסף ליברמן, כולם נרצחו ב־19 באפריל. שלום חדיד, שנפצע קשה, נפטר יומיים מאוחר יותר.

ב־25.4 הוקם הוועד הערבי העליון. חאג' אמין אל חוסייני, המופתי של ירושלים, שם שעם השנים הפך למושג, הועמד בראשו. במיסמך הראשון שפירסם הוועד, נקבעו עיקרי דרישותיו: הפסקת עליה, הפסקת מכירת קרקעות ליהודים, הקמת ממשלה לאומית ערבית.

באותו יום החלה השביתה הערבית הגדולה, שנמשכה עד אוקטובר 36'. הוועד הערבי העליון פוזר בספטמבר 37' בעיקבות רצח קצין המחוז בנצרת, לואיס אנדריוס. השביתה נסתיימה באוקטובר 36', עם פנייתם של נשיאי ארצות ערב, ביוזמה בריטית, לוועד הערבי העליון.

צבי אל פלג, מזרחן, מכון שילוח, מתמחה בפלשתינאים: "זו היתה ההזדמנות של הוועד הערבי העליון לרדת מהעץ, לאחר שיכולתם של הערבים, ביחוד הפרדסנים, לעמוד בשביתה הממושכת, כשל. זו היתה גם תחילת המעורבות של המדינות הערביות השכנות בבעיית הסיכסוך, מעורבות שנמשכת עד היום, ושבסופו של דבר פעלה לרעת הערבים בארץ, כאשר המדינות העדיפו את תועלתן הן על־פני האינטרסים הפלשתינאיים".

דוגמא בולטת – המאבק שניטש בין המופתי למלך עבדאללה. ערב מלחמת השיחרור, נכנעו מדינות ערב לדרישת המלך לסיפוח עבר הירדן המערבי, בניגוד לדרישת המופתי להקמת מדינה פלשתינאית בשטח זה.

כותרו. כאלה הפכו לעניין של יום יום: "קור... הפקרות בדרכים: נהרג אליעזר ו... ...יין"; "דליקה גדולה בחדרה"; "... ד"ר קארל פלורנברג בחיפה"; "... ...ימים בירושלים, שתי רציחות בעין ...תיקה"; "נעקרו 1800 עצים בפרדס ...ודי בשרון, הושמדו 4000 גפנים ...ונחה־שלמה, 3280 עצים באשדוד" המסגרות השחורות, סיפורי הזוועה, תחושת האימה, הפכו לחלק בלתי נפרד מהווי החיים ביישוב היהודי.

ב־30.4 פירסמה הפ.ק.פ, המפלגה הקומוניסטית הארץ־ישראלית, כרוז שכוון לעובד היהודי: "כל מה שעובר כעת על הארץ, קרה מפני גזלת הקרקע מידי הפלח הערבי וכיבוש העבודה מידי הפועל הערבי".

הפ.ק.פ, באותם ימים מפלגה מעורבת יהודים וערבים, שמאוחר יותר התפצלה, ושרק"ח של היום, רואה עצמה כממשיכתה, שמרה על עמדה זו לאורך כל התקופה. בחודש מאי, בכרוז לצבא, נאמר: "הביאכום הנה כדי לגזול את החופש של פועלים ערבים". על חברי המפלגה, שנאסרו בידי הבריטים, הגנו עורכי־דין ערבים.

בתחילת יוני 36', השתתפו דוד בן־גוריון וחיים ויצמן בוועידת ציוני אנגליה: "עם אשר נושא אלפי שנה בדם ובטרור אינו מפחד" אמר אז, בן־גוריון.

ב־22.6 התפרסמה הידיעה: "חיה שיינקר מתה מבהלה בשעת ההתקפה על המושבה כנרת".

בסוף אותו חודש, הושבעו 47 איש לתפקידי נוטרים. בתחילת יולי הושבעו כמה עשרות צעירים יהודים נוספים.

מאיר פעיל, היום, יאמר: "ארגון ההגנה יצא מהמאורעות עם תשתית לצבא עברי. חלק מאותה תשתית, היו אותם נוטרים עבריים שהושבעו על־ידי הבריטים. במהלך המאורעות נוצר כוח שכלל כ־2000 איש, שעברו הכשרה צבאית, חמושים, מצויידים בטנדרים ובשיריוניות.

ב־11.7.36, ביום השנה ה־32 למותו של בנימין זאב הרצל, כותב "דבר היום": "איך מוצא אותנו יום הרצל במחזורו הל"ב? הוא מוצא אותנו במצור, כשכדורי אויב נקלעים אלינו וגופנו זב דם... ואף על פי כן, הכרה עמוקה לנו כי הפעם לא יבוש הרצל בצבאותיו ולא ינוד להם".

ב־13.8 נחרד הישוב כולו. בהתקפה רצחנית על העיר צפת, יום לאחר פינוי הכוחות הבריטים, ששמרו על השכונות היהודיות, נרצחים אב, ושני ילדיו – אלתר אונגר, סופר סת"ם, בנו יעקב כבן שש ובתו חווה בת תשע. פורעים ערביים פורצים לביתם, הורגים את השלושה מול עיניהן המבועתות של האם והסבתא, המנסות, בואשות, לגונן בגופן על הילדים.

מאוחר יותר תכתוב הסבתא מכתב לנציב העליון, הרברט סמואל: "אני הסבתא השכולה, זקנה בת 70, פונה להוד מעלתך... האם לא ניתן לך הכוח למנוע את רצח חתני ונכדיו הפעוטים?".

הרבה יותר מאוחר, מיד לאחר מלחמת ששת־הימים, מתפרסמת בעיתון המזרח־ירושלמי, "אל מרצד" ("על המשמר" בערבית) פואמה שנכתבה על־ידי אברהים טוקאן, אחיה של המשוררת פטמה טוקאן, שבה הוא מתייחס לרצח בצפת: "האומה הערבית תרשום באותיות של זהב את סיפורם של הגיבורים מצפת", כותב טוקאן.

ב־28.6.38, הועלה שלמה בן־יוסף, איש אצ"ל, לגרדום. ארבעה חודשים קודם לכן, נתפס בן־יוסף, יחד עם שני אנשי אצ"ל נוספים, אברהם שיין ושלום ז'ורבין, על כביש ראש פינה.

השלושה, חמושים בשני אקדחים וברימון, ניסו לפגוע בנוסעי אוטובוס ערבי, שנסע לצפת. הפעולה, שתוכננה בצורה שלומיאלית, נכשלה. הרימון שהושלך לאוטובוס, לא התפוצץ. השלושה לא בדקו אפשרויות מילוט, והשוטרים שהגיעו למקום, הצליחו למצוא אותם בנקל.

השלושה נשפטו. בן־יוסף נידון למוות. גזר־דינו של שיין הומתק למאסר עולם, וז'ורבין הוכרז כלא שפוי.

ביצוע גזר־הדין, זיעזע את היישוב כולו. גם את ראשי המתנגדים לפעולה עצמה. בן־יוסף, "הרוג המלכות הראשון מאז ימי רבי עקיבא", הפך לסמל, העלה מחדש, וביתר שאת את הויכוח בציבור היהודי בארץ הבלגה או הגבה.

בן־יוסף, שלפני עלייתו לגרדום אמר, "אני מאמין כי אחרי מותי – לא יבליגו", יצא לפעולה בעיקבות התקפה ערבית על נוסעי מונית יהודיים. במרץ 38', חסמה יחידת מורדים ערבית את הכביש, סמוך לכפר הערבי ... המונית נעצרה והערבים פתחו באש. שתי נשים וילד, נהרגו במקום. הנהג וצעירה בשם אלגרה מוצארי, צפתית שעמדה להתארס יום למחרת, ניסו להימלט, ניתפסו, עונו ונרצחו.

ההחלטה להגיב, היתה של השלושה שלא באישור מפקדת אצ"ל.

זו היתה גם תחילת המעורבות של המדינות הערביות השכנות בבעיית הסיכסוך. מדינות ערב העדיפו את תועלתן הן על־פני האינטרסים הפלשתינאים.

עיקרון ההבלגה, שגובש באותן שנים, נשמר בקפדנות, גם לאחר הוצאתו של בן־יוסף להורג.

מאיר פעיל: "מאחורי העיקרון עמדה מחשבה פוליטית לטווח ארוך: לא להגיע למצב שיחייב את הבריטים לפעול נגד היישוב. נוסף לכך עלה השיקול המוסרי, שלא נתבטא".

לתגובות, והיו מקרים של תגובה, התייחס היישוב בשאט נפש. פעולה של פגיעה בערבים בירקונה, של ירי על רכבת שעברה מתל־אביב לחיפה, של הפיצוץ בשוק בחיפה, לא התקבלו על דעת הרוב.

בראשית 37', מפרסמת הועדה ... את מסקנותיה. בין היתר, עולה בפעם הראשונה, ההצעה לחלוקת הארץ. ההנהגה הערבית דוחה את ההצעה. מעשי האיבה מתחדשים ביתר שאת, ועם פיזור הוועד הערבי העליון, בסוף אותה שנה, הופך המרד הערבי למלחמת אחים. מנהיגי כנופיות מתחרים אלו באלו על ההגמוניה. "בוגדים" ערביים, מכל המחנות מוצאים להורג, האוכלוסיה הערבית משלמת מחיר יקר.

ג'מיל חנפר, מנהיג כנופיה, שולח באותם ימים מכתב לעבדאללה אסמה, מנהיג כנופיה אחרת: "קיבלתי את מכתבך בדבר הרובים של מחמוד אל־בג'וני שנהרג היום. נודע לי שאנשי חבורתי לקחו אותם, נא הרוג אותם.

כך נראו כותרות העיתון "דבר" בימי הדמים

(הצילומים בעמודים אלה לקוחים מתוך הספר "מאורעות תרצ"ו")

שרפות והרס בכרם התימנים ובאבו־כביר, תל־אביב

זעפר אל מצרי, ראש עיריית שכם, שנרצח לפני מספר שבועות, הוא בן למשפחת מצרי, שבאותם ימים התייצבה באופוזיציה לפאוזי קאוקג'י, מי שהיה מהמפקדים הבולטים של הכנופיות שפעלו אז, ושחזר ופעל גם במלחמת השיחרור. את המחיר שילמה המשפחה במספר בנים שנרצחו במהלך המאורעות, כאשר על אחד מהם, נאמר "הרגל המוהם".

מלחמת העולם מוצאת את המופתי בגרמניה. המאבק של אנשיו בארץ, מתמוטט. התחושה, שאותה יבטאו אישים ערבים, גם היום, כי המרד התמסמס ולא הביא לשום תוצאות, תעיק עליו עד יום מותו. גם אם את האשם יתלה באחרים.

שלמה בן־יוסף, איש אצ"ל, הועלה לגרדום. היישוב הזדעזע. "הרוג המלכות הראשון מאז ימי רבי עקיבא", הפך לסמל

המרד שפרץ על רקע הגידול בעליה היהודית לארץ, גרם בסופו של דבר למצב, שעם סיום המנדט הבריטי, לא נמצאה בארץ מנהיגות ערבית, שהיתה מסוגלת להתמודד עם החלטת מועצת הביטחון על חלוקת הארץ ולהוביל את המאבק המקומי.

ב־64', עם הקמת אש"ף, חש המופתי כי הבכורה נגזלת מידיו, ואת מינויו של אחמד שוקיירי, שקדם לערפאת, ראה כתרגיל נוסף של מדינות ערב, בדרך לחיסולה של הישות הפלשתינאית. מנהיג המרד, המופתי חאג' אמין אל חוסייני, שהשאיר בזיכרונותיו בסיס אידאולוגי, שעליו נשען מאוחר יותר ערפאת עצמו, מת כמעט באלמוניות. כוודאי רחוק ממוקדי הכוח.

על המשמר ביישובי חומה ומגדל

רוני שקד

הבריטים מכרו אותנו

מחמוד יעיש, היום עורך העיתון "א־שעב", השתתף במרד הערבי: "עד היום, אנחנו הפלשתינאים, שונאים את הבריטים, כי הם הסיבה למצבנו הנוכחי"

עיניו של מחמוד יעיש, 76, היום עורכו של העיתון המזרח־ירושלמי "א־שעב", זוהרות, כשהוא מדבר על ימי המרד הערבי בשנים 1936־1939. 50 שנה אחרי, מגלגל יעיש את האירועים, כאילו היו אתמול. יעיש, אז, באמצע שנות ה־20 לחייו, שימש ככתב העיתון היפואי "אל־דיפאע", שופרו של המופתי חאג' אמין אל חוסייני.

"שישה חודשים רצופים קיימנו שביתה כללית", מספר יעיש. "קיווינו כי המרד יוביל להפסקת העליה היהודית, לביטול התוכניות הבריטיות לחלוקת פלשתין ולהענקת עצמאות לערבים בכל פלשתין. האווירה ברחוב הערבי בחודשים הראשונים למרד, היתה של אחדות, נכונות להקרבה והרבה תיקווה. השביתה הכללית לא נשברה, למרות היד הקשה שהפעילו הבריטים. היישוב הערבי התאחד סביב המועצה המוסלמית העליונה וסביב מנהיגה, חאג' אמין אל חוסייני, שהיה עבורנו כנביא".

יעיש, באותם ימים, השתתף במאורעות ונטל חלק במספר קרבות של כוחות המורדים הערבים נגד הבריטים. הוא מתאר את תמונת המצב: "הגברים מכרו את זהב נשותיהן על מנת לקנות נשק. רובים ואקדחים לא היו חסרים באותם הימים. היה צריך רק כסף כדי לקנותם. לי בעצמי היו שני אקדחים אותם קניתי, להגנה עצמית, בהרבה כסף. והתרגלנו לחיות בקיצוב של מזון, שכן כל החנויות ובתי המסחר היו סגורים וההספקה היתה יקרה. בכל עיר הוקמה ועדה לאומית שניהלה את חיי העיר וקיבלה סמכויות של רשות שופטת ומבצעת. אפילו בתי־כלא אירעיים הוקמו, בבתים פרטיים. כל מי שנחשד כמוכר קרקעות או כמשתף פעולה עם היהודים או הבריטים, הוצא להורג בפקודת הוועדה הלאומית. אפילו את העיתון הדפסנו מבלי להגיש את החומר לצנזורה. כולם היו מוכנים להקריב קורבן למען הצלחת המרד".

מחמוד יעיש מדגיש בדבריו, כי בששת החודשים של המרד, הוא כוון כנגד הבריטים ולא כנגד היישוב היהודי. "היו אפילו קבוצות של משכילים פלשתינאים, שהסתובבו בערים ובכפרים והסבירו לתושבים כי המאבק הוא נגד הבריטים והם האויב הגדול. רק בשלבים האחרים הופנה הזעם גם כלפי היהודים".

המרד נכשל, על כך לא חולק יעיש: "לא הצלחנו להשיג את מבוקשנו ולשנות את עמדת הבריטים". לאחר מחשבה, הוא מונה סיבות נוספות לכישלון. הסיבות הללו מהוות, לדבריו, לקח לפלשתינאים, לקח האמור להיות מיושם במאבק היום: "היינו אז טירונים בפוליטיקה, מטולגים, לא היתה לנו עצמאות בהחלטות והיינו נתונים להשפעת מדינות ערב. טרור ורציחות פוליטיות היו מעשה של יום יום. ניהלנו את המערכה רק בכוח הנשק ולא השכל. פלשתינאים רבים ברחו לארצות ערב ולחו"ל. היו משתפי פעולה רבים עם הבריטים. השלטון הבריטי נהג במדיניות של הפרד ומשול. עד היום, אנחנו הפלשתינאים, שונאים את הבריטים, אפילו יותר מאשר את האמריקאים, כי הם הסיבה למצבנו הנוכחי".

מחמוד יעיש אינו מאמין כי כיום ניתן לפתוח במרד דומה, כפי שהיה בששת החודשים הראשונים של מרד 1936. "כיום יש כלי נשק מודרניים, יש מטוסים וכלי תחבורה משוכללים, והיום אי־אפשר להקים מחנות של מורדים בהרים. התנאים השתנו וגם דרכי המאבק".

עבור מחמוד יעיש, המרד של שנות ה־30 היה אחד השלבים בדרך להשגת עצמאות מדינית. "היום אנו נלחמים למען הזכויות, אותן לא הצלחנו להשיג ב־1936. היום אנחנו מנהלים את המאבק בדרך אחרת. למדנו להשתמש בדרך הפוליטית כדרך למאבק. אנו מאוחדים. אש"ף כאירגון, מתנגד לרציחות פוליטיות. איש מהפלשתינאים לא בורח מארצו ויש לנו אקדמאים רבים, אפילו פרופסורים. היום אנחנו כבר מנוסים מבחינה פוליטית ואי־אפשר למכור אותנו כפי שהבריטים עשו".

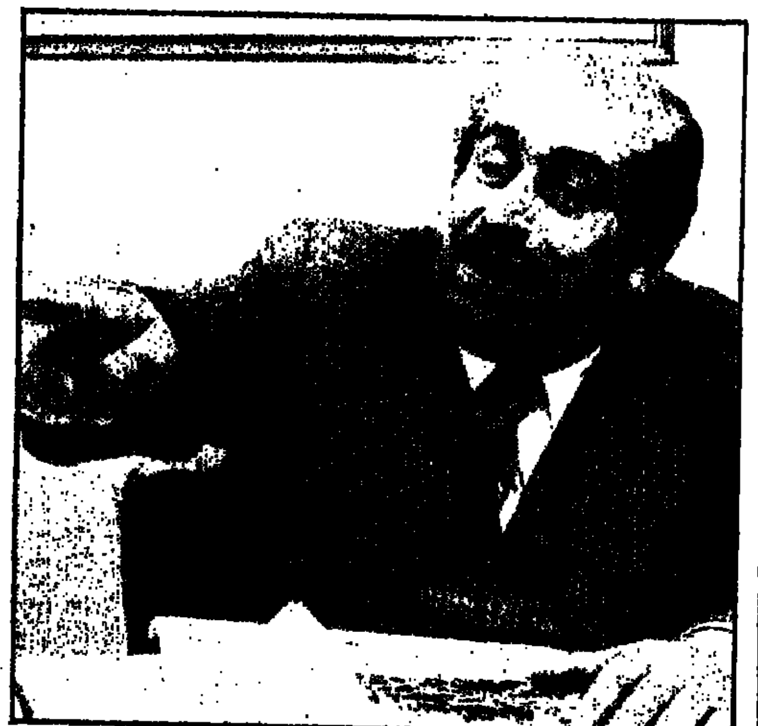

מחמוד יעיש. זהב תמורת נשק (צילום: שאול גולן)

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

או.תו.ת. ש	17800	6.0			-6.0
הסמנות 0.1	1102	2211	-47	-4.1	-1989
הסמנות א 0.5	788	2580	-11	-1.4	-1355
הסמנות אופ 2	796	2750	-14	-1.7	-1964
כללי לא בהסדר	27750	146	-250	-.9	-108
בנק צפ' אמריק 1.	*** הפסקת מסחר				
בנק צפ' אמריק 5.	*** הפסקת מסחר				
בנק צפ' אמ אופ 1	*** הפסקת מסחר				
רנות א 1.0	*** הפסקת מסחר				
רנות 5.0	*** הפסקת מסחר				
הבינלאומי 5.0	3485	3462			+2147
פ.י.ב.י. 0.5	3800	3108	+25	+.7	+2852

כלולים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	80900	352			+62.0
אידיבי ב 100.0	81500				-1.0
איגוד 1.0 שה	494100	1.0	+100		+19.0
אגוד 0.1	60400	85.0	-500	-.8	-83.0
דיסקונט ב	104200	7.0	-400	-.4	-4.0
דיסקונט א	103700	68.0	-800	-.8	-55.0
דיסקונט שה ב	12000	301	-300	-2.4	-305
המזרחי ש	33310	878	-250	-.7	-484
המזרחי מ	33600	50.0	+100	+.3	+90.0
המזרחי שה 9	15120	252	-130	-.9	-225
הפועלים מבכ	116800	1.0	-200	-.2	-1.0
הפועלים ש	55194	920	+380	+.7	+1604
הפועלים מ	55000	74.0	+173	+.3	+326
כללי א 1.0	141750	4.0			+46.0
כללי אופ 9	136500				
כללי שה 5	106850		+100	+.1	+1.0
כללי שה 7	7200 תב	34.0	+350	+5.1	+34.0
בלל 100.0	34990	1020			+683
בלל שה 9	47400	116	-400	-.8	-116
בלל שה 11	13210	87.0	-20	-.2	-107
מימון וסחר 1.0	47200	3.0			-3.0
מימון וסחר 5.0	24390				-3.0

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	14600	151	+595	+4.2	+69.0
לאומי משכנתא' ש	4717	219	+20	+.4	+190
לאומי משכנתא' מ	4890	80.0	+110	+2.3	+78.0
כרמל ש	3850 תב	52.0	-350	-8.3	-163
כרמל שה 1	2850	120	+8	+.3	+57.0
בנין כ' 5.0	5998	109	-2		-217
פת משכ ש	1350 תב	5384	+108	+8.7	+8778
משכן ב ש	2150	151	+50	+2.4	+402
עצמאות 0.1	6050	262			-6.0
טפחות מבכ ש	12800 תב	25.0	+1000	+8.5	+66.0
טפחות רג ש	12000	64.0	+311	+2.7	+57.0
טפחות שה 1	7780	1.0	+350	+4.7	+170
טפחות שה 2	3751	99.0			+95.0
יעסור 1.0	1400	150	+20	+1.5	+104
יעסור 5.0	637 תב	2736	+37	+6.2	+2902
מירב 1.0	4368	524	+118	+2.8	+653

מוסדות מימון

שלמון א ש	365	4370	+6	+1.7	+6695
התקלאות מבכ א	47965 קפ		+2284	+5.0	+160
התקלאות מבכ ג	*** לא נסחר				
לאומי תעשיה א ש	5284 תב	499	+280	+5.6	+757
פתוח תעשיה מבכ	*** לא נסחר				
פת תעש בכ ג	*** לא נסחר				
פת תעש בכ גג	*** לא נסחר				
פת תעש בכ גגג	*** לא נסחר				
פת תעש בכ ד	*** לא נסחר				
פת תעש בכ דד	*** לא נסחר				
מרכז קבלנים 5.0	627	2156			-317
תיירות בכ	*** לא נסחר				
כלל ליסינג א 0.1	8390	117	+160	+1.9	+133
כלל ליסינג ב 0.5	6489	431			-30.0
כלל לסינג אג"ח	10750	10.0	+40	+.4	+1.0

ביטוח

ארדש 0.1	940	1600	-20	-2.1	-1387
ארדש א 0.5	483	1292			-2474
בטוח משנה 0.1	950	160	-30	-3.1	-73.0
בטוח משנה 0.5	339	6371	-16	-4.5	-4821
הדר 1.0	2350	1261			+296
הדר 5.0	1330	2162			-417
הסנה ש	530 תב	51255	+30	+6.0	+126566
הפניקס 0.1	1470	704	-50	-3.3	-1054
הפניקס 0.5	815 תב	324	+39	+5.0	+290
המשמר-ישראל 1.0	6500	2.0			-2.0
המשמר-ישראל 5.0	3030				-85.0
ירדניה 0.1	*** הפסקת מסחר				
ירדניה 0.5	*** הפסקת מסחר				
מנורה 1.0	8500	12.0			-11.0
מנורה 5.0	3560	200	+10	+.3	+37.0
סהר ג 1.0	4499 תב	271	+409	+10.0	+585
סקורינס 0.1	2495	761	+95	+4.0	+1106
צור ש.	2100	1415	+62	+3.0	+2482
ציון החזקות 1.0	17000	31.0			-53.0
ציון החזקות 5.0	4650	39.0			-62.0

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרגאמא 1.0	8880	119	-200	-4.9	-124
אינטרגאמא 5.0	1270	808	-47	-3.6	-875
אינטרגאמא אופ 1	840	454	-9	-1.1	-161
מאיר עזרא 1.0	*** הפסקת מסחר				
מאיר עזרא אופ 1	*** הפסקת מסחר				
מתה 1.0	*** הפסקת מסחר				
מתה 5.0	*** הפסקת מסחר				
כלל סחר 1.0	847	687	+10	+1.2	+156
במ"ה					
קריסטל 1.0	4449	72.0	+44	+1.0	+18.0
רפק 0.1	31000	1.6	-900	-2.8	-1.6
רפק 0.5	8480	39.0			-24.0
שופרסל א 2.0	4750	1301	+50	+1.1	+837
שופרסל ב 10.0	3040	1272	+15	+.5	+758

שרותים

דלק ג ש	5210	1240			-66.0
הראל 1.0	3000	134	+43	+1.5	+49.0
הראל 5.0	1359 קפ		+65	+5.0	+519
סמנות הסקה 0.1	9999	101	-1		-36.0
סמנות הסק' א0.5	3985	244	-10	-.3	-271
קרור 0.1	2041	1963			-1434
קרור 1.0	401	10693	+11	+2.8	+17737
חברת החשמל 0.1	*** הפסקת מסחר				
מחסני ערובה 0.1	5216	484			-77.0
מחסני ערובה 0.5	1580	2113			-2945
קונסורטיום 0.1	1650	535	+5	+.3	+268
קונסורטיום 0.5	1006	1194	+11	+1.1	+2341
קופל 1.0	*** הפסקת מסחר				
קופל אופ 1	*** הפסקת מסחר				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	9700				
גלי זוהר 5.0	3100	50.0	+100	+3.3	+57.5
מלונות דן 1.0	3715 תב	132	-300	-7.5	-442
מלונות דן 5.0	2830	5.0			-5.0
חוף האלמוג 0.1	4750	248	+100	+2.2	+267
כנס 1.0	2499				-2.0
מלונות ירדן 1.0	2901	964	-135	-4.4	-784
מלונות יהלום 1	*** הפסקת מסחר				

מחשבים ושרותי מחשב

רשת מיכון 1.0	3990 מ		-210	-5.0	-335
ת.י.ל.ן. 1.0	12100 תב	26.0	+808	+7.2	+41.0
יענא 1.0	3710	56.0	-160	-4.1	-40.0
יענא אופ 1	3409 תב	72.0	-290	-7.8	-418
כלל מחשבים 1.0	6290	41.0	-140	-2.2	-109
מ.ל.ל. 1.0	8550	95.0			-12.0
מ.ל.ל. 5.0	4182	447	+122	+3.0	+670
משוב מחשבים 1.0	• 2760	157	+131	+5.0	+119
• ביצוע חלקי 87.30%					
ניקוב מחשבים 1.	*** הפסקת מסחר				
ניקוב מחשבים 5.	*** הפסקת מסחר				
תים מחשבים 1.0	1850	172	-40	-2.1	-225
תים מחשב אופ 1	18000		-100	-.6	-7.0

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם גינדי 1.0	457	1244	+19	+4.3	+1579
אברהם גינדי 5.0	305	1174			+1059
אורן מבנים 1.0	759	1012	+9	+1.2	+257
אורן מבנים 5.0	370	3495			-3594
אזורים 1.0	605 תב	18433	+30	+5.2	+23543
אילון 1.0	399	6839			-1115
אילון אופ 1	1440	194	+4	+.3	+93.0
אל-רוב 1.0	3604	112			+258
אל-רוב 5.0	3579	22.0			+728
אמנונים 1.0	2048	188	-1	-.1	-7.0
אמנונים אופ 1	1699	80.0			-187
אפריקה 0.1שה	35750	121			+55.0
אפריקה 1.שה	25650	440			-274
אפריקה אופ 5	22395	94.0			
ארזים 1.0	1740	675	-15	-.9	-670
אידלן 1.0שה	2149	906			-12.0
אידלן 5.0שה	1260	1708			-110
בן-יקר גת 1.0	3090	432			+407
ברנוביץ 1.0	3500	101	+167	+5.0	+151
ברנוביץ 5.0	2360	378	+110	+4.9	+289
דנקנר 1.0	4290	544	+100	+2.4	+556
דרוקר 1.0	474	887	-5	-1.0	-887
דרוקר 5.0	343	514	-12	-3.4	-814
דרוקר אופ 1	280	40.0	+11	+4.1	+6558
הדער 0.1	6980 תב	60.0	+500	+9.2	+200
הדער 0.5	3234 תב	141	+294	+10.0	+88.0
ת.ל.ב. 0.1	*** הפסקת מסחר				
ת.ל.ב. 0.5	*** הפסקת מסחר				
נכסים ובנין 1.0	2800	2702	+50	+1.8	+2510
גב-ים 0.1	4696	577	-148	-3.0	-674
גב-ים 0.5	2595	1603	-140	-5.1	-3125
הכשרת הישוב 1.0	49900	451	-800	-1.0	-313
ישפרו 0.1	2585	316			-11.0
ישראלום 1.0	12800 תב	48.0	-660	-5.1	-48.0
ישרס 10.0	15000 תב	441	+1350	+9.9	+680
כהן פיתוח 1.0	7000	35.0			-13.0
כלל נדלן 0.1	843	15095	+1	+.3	+3086
לומיר 1.0	3280	62.0			-2.0
לומיר 5.0	1466 תב	327	+80	+5.8	+252
מ.ת.מ. 1.0	2936	874			-245
מאגורי בביה 1.0	490	2557	+2	+.4	+3062
מאגורי בביה אופ1	360	4586			-886
מורול קנון 1.0	*** הפסקת מסחר				
מישנאל 5.0	294	3547			-477
מגרב 5.0	666	2069			+239
מר-לו 1.0	536 קפ		+26	+8.1	+16475
לוינשטין 1.0	*** הפסקת מסחר				
לוינשטין 5.0	*** הפסקת מסחר				
לימשיץ 1.0	1693	1378	-20	-1.2	-1863
לימשיץ 5.0	772	4873	+20	+2.7	+5965
נאות אביב 0.5	33000 תב	33.0	+2000	+6.5	+42.0
נכסי אזורים 1.0	785	3611	+36	+5.0	+7455
סהר החזקות 1.0	10900	184			-184
סהר החזקות 5.0	6510	63.0			-63.0
סולל בונה מבכ א	*** הפסקת מסחר				
סופי 1.0	3898	70.0	+186	+5.0	+69.0
סופי 5.0	2374	102	+100	+4.4	+100
עפר וסלע 1.0	742	779	+22	+3.1	+1139
קימריה 0.1	1620	610			-97.0
קימריה 0.5	800	1099	+25	+3.2	+610
רובנקין 1.0	8160	583	+150	+5.0	+966
רובנקין 5.0	2200	942	+91	+4.3	+1180
רסקו מבוכ'	7000 תב	712	+385	+5.8	+1310
רסקו רג	7260	578	+320	+4.6	+682

חקלאות

מטעי הדר 0.1	2600	384			-286
מטעי הדר 0.5	1560	661	-50	-3.1	-1484
מודיין 0.1	5830	368	-20	-.3	-209
נכסי הדרים 1.0	1060	2630	-20	-1.9	-3667
פרי אור 0.5	2490	376	-35	-1.4	-352
שג-הר 5.0	18304	224	+704	+4.0	+394

תעשייה

מזון וטבק

אטאס 1.0	1521	717	+72	+5.0	+522
גולדפרוסט 1.0	1421	363	+1	+.1	+43.0
גולדפרוסט 5.0	640 תב	1682	-50	-7.3	-710
גולדפרוסט אופ 1	800 תב	4.0	+69	+9.4	+243
דובק מב ש	3440	742	+70	+2.1	+781
דובק מב מ	3390	126			-126
זגלבל 1.0	1180	677	+50	+4.4	+747
זגלבל 5.0	670	858	+10	+1.5	+53.0
פרי-זה 1.0	2362	1074	-28	-1.2	-500
פרי-זה 5.0	1801	390	+21	+1.2	+604
ממפר בירה 1.0	13800	17.0	+300	+2.2	+162
ממפר בירה 5.0	8510	287	+360	+4.4	+792
יצהר 1.0	1735 תב	1423	+100	+6.1	+2310
יצהר א 5.0	951	2240	+40	+4.4	+3432
מן 1.0	9815	39.0			+11.0
מן 5.0	• 4400	57.0	-180	-3.9	-93.0
• ביצוע חלקי 67.00%					
סנפרוסט 1.0	8000	268	+150	+1.9	+157
עלית 0.1	*** הפסקת מסחר				
עסיס ב 0.5	37200	39.0			-5.0
שלמה אנגל 1.0	1978	154	+1	+1	+66.0
שמן מבכ ש	6776 תב	666	+616	+10.0	+1529

טקסטיל והלבשה

ארגד 1.0	885	2385	-5	-.6	-252
אומים 1.0	1905	376	+5	+.3	+359
אופנת ברוך 1.0	2405	314	+60	+2.6	+266
אופנת ברוך 5.0	1460	468	-20	-1.4	-541
אתא 1.0	*** הפסקת מסחר				
אתא אופ 1	*** הפסקת מסחר				
ארגמן רג ש	12700	336			+11.0
דלתא-גליל 1.0	4540	459			+333
דלתא-גליל א 3.0	3380	520			-33.0
משוית מאזור 1.	1560		+50	+3.3	+60.0
משוית מאזור 5.	720	102			-1.7
משוית אופ 1	530				
וישלגו 1.0	4000	280	-20	-.5	-253
וישלגו 5.0	2850	301	-10	-.4	-156
ודינגו 1.0	4488	196	-92	-2.0	-108
זיקית 1.0	7460	88.0	+20	+.3	+14.0
זיקית 5.0	6200	325	+200	+3.3	+329
טיב-טוב 1.0	*** הפסקת מסחר				
טיב-טוב אופ 1	*** הפסקת מסחר				
לודזיה 0.1	1980	266	+30	+1.5	+85.6
לודזיה 0.4	963	3387	+33	+3.6	+2020
ליגת 1.0	1230	1316	-34	-2.7	-2572
מים גליק 1.0	840	1237	-25	-2.9	-1076
מקס 0.1	29999	25.0	-1		-10.0
מקס 0.5	12000 תב	279	-1347	-10.1	-415
עים 1.0	11350	139	+300	+2.7	+186
עים 5.0	5340	204			-31.0
עמק 1.0	2111	471	+10	+.5	+80.0
פולגת א 0.1	9370	447			-428
פולגת ב 0.4	6450	418	+45	+.7	+110
פוליגון א 0.5	7110	338	+100	+1.4	+269
פרגוד 1.0	2000 תב	888	+98	+5.2	+500
גיבור סברינה	14600 תב	186	+1210	+9.0	+259
תעש רוגזין 1.0	3314	1121	+59	+1.8	+1219

מתכת ומוצריה

אוקטגון 5.0	2080	994	+70	+3.5	+1526
אורדן 10.0	11100	224	+50	+.5	+134
אורדן 50.0	8850	170	+20	+.2	+168
כבלים ש	12100	7.0			-7.0
התכוף 1.0	• 12075	104	+575	+5.0	+148
• ביצוע חלקי 93.80%					
התכוף 5.0	7220	144	+220	+3.1	+264
קוסמאות פח 1.0	1080	3815			-443
קוסמאות פח 5.0	844	631			-429
מורגן 1.0	791 תב	1367	+72	+10.0	+2652
מורגן אופ א	546 תב	518	+32	+6.2	+682
מתכת טרום 1.0	2650 תב	3647	+177	+7.2	+4705
כבלי ציון 1.0	2200	277	+40	+1.9	+340
כבלי ציון 5.0	850	1886	+2	+.2	+654
כבלי ציון אופ 3	701	1027	-4	-.6	-657
קרמני 1.0	875	1163	+10	+1.2	+591
קרמני 5.0	460	2232	+1	+.2	+355
נחושתן 0.1	18000	25.0	-250	-1.4	-29.0
נחושתן 0.5	7450	98.0	-135	-1.8	-88.0
עיד 5.0	1790	625	+80	+4.7	+756
פקר פלדה 1.0	7900	612			-326
קיבגג 1.0	1170	135			-55.0
קיבגג 5.0	630	299	+10	+1.6	+499
קליל 1.0	3000	20.0	+50	+1.7	+40.0
קליל 5.0	1870	60.0			-40.0
שלדות 5.0	2080	726	+30	+1.5	+319
תעשיות לכיש 1.0	1070	586	+20	+1.9	+530
תעשיות לכיש 5.0	530	449			-258

חשמל, אלקטרוניקה ואפטיקה

אלביט 5.0	435200	10.0	-1500	-.3	-6.0
אלקו 0.1	6050 תב	158	+550	+10.0	+65.0
אלקו 0.25 ש	3420	1188	+120	+3.6	+896
אלקו 0.25 מ	3444	172	+34	+1.0	+83.0
אלקטרה 0.1	14245 תב	282	+1295	+10.0	+405
אלקטרה א 0.5	6530 תב	1190	+400	+6.5	+2201
אלרון 3.0	398000	10.0	+11000	+2.6	+7.0
אריית 0.02שה	34100	189	+900	+2.7	+188
כלל תעש אלקטרו	2700	4540	-50	-1.8	-5655
ספקטרוניקס 1.0	2350	6447	+113	+5.1	+10813
ספקטרוניקס 5.0	1547	10147	+28	+1.8	+8739
פריכמנגר 1.0	2222 תב	3380	+290	+15.0	+4646
פריכמנגר 5.0	1004 קפ		+48	+5.0	+15749
ציקלון 1.0שה	3000	241			-87.0
ציקלון 5.0שה	1380	544	+20	+1.5	+749
קנגשטין ארלר 1.	3905 תב	853	+355	+10.0	+780
קנגשטין ארלר 5.	2860 תב	819	+260	+10.0	+819
ת.א.ת. 1.0	3470	106			-13.0
ת.א.ת. 5.0	1560 תב	3859	+85	+5.8	+4606
ת.א.ת. אופ 1	13100 תב	46.0	+700	+5.7	+56.0
תואחו 1.0	6200	20.0			+1.0

מוצרי בניה

אי.פ.בלל בנין 1.	835 תב	3827	+45	+5.7	+4569
אלקול 5.0	9495	167			-28.0
אקרשטיין 1.0	1470	861	-42	-2.8	-326
אקרשטיין 5.0	1090	602	-45	-4.0	-439
בטון תריר 1.0	13350	25.0			-25.0
בטון תריר 5.0	*** הפסקת מסחר				
בר-טון 1.0	4368 קפ		+208	+5.0	+107
בר-טון 5.0	1413	672	-2	-.1	-15.0
המסלול 1.0	*** הפסקת מסחר				
המסלול 5.0	*** הפסקת מסחר				
טרומאסבסט 1.0	8050 תב	36.9	+732	+10.0	+103
טרומאסבסט 5.0	2550	498	+125	+5.2	+412
מ.ל.ט. 1.0	1121	200			+135
מ.ל.ט. 5.0	609	250			-298
מוזול השק בתעש	4200	1451	+150	+3.7	+819
שואיקה ולפמן 1	*** לא נסחר				
שואיקה ולפמן 5	11099				-2.9

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	18550	225			-89.0
אליאנס ב 200.0	1425	578			+49.0
גל תעשיות 1.0	12000	229	+100	+.8	+112
גל תעשיות 5.0	5640	661	+110	+2.0	+979
דקסטר 1.0	3287	215			
רשנים 0.1	5365	188			
רשנים 0.5	1540	649			
חיפה כימיקל 10.0	848	4645			
טבע ש	33030	119			
טבע אופ 4	48000	6.0			
ליפסקי 1.0	1300	545	+49		
ים המלח 0.1	15090	612			
פטרוכימיים 10.0	485	21255			
מקסימה 1.0	7975	271			
מקסימה 5.0	2890	150	+70		
נקה כימיקל 1.0	5240 תב	145	-360		
סנו 1.0	*** הפסקת מסחר				
סנו 5.0	*** הפסקת מסחר				
קים כימיקל 1.0	6000	57.0	-230		
ת.נ.ל. 1.0	2780	102	-108		
ת.נ.ל. 5.0	1820	146	+40		
תיא 5.0	5101	255	+108		
פרוטארום 10.0	• 10553	171	+503		
• ביצוע חלקי 79.50%					
תרו א 5.0	5370	682	-240		

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפרון 1.0	4250	89.0			
דפרון 5.0	2418	30.0	+115		
ה.מ.נ. 1.0	2995	121			
יוזה 1.0	5410 תב	375	-320		
לבידי אשקלון 1.	518	5181	-1		
לבידאשקלון אופ1	828	300			
מולט ב 0.5	22800	49.0	-1280		
מפעלי נייר 10.0	179100	75.0	+2100		
סקאנריה 1.0	3491	668			
רים 0.1	4000	157	+50		
רים 0.4	2400	227	+50		
תעל ב 0.2	15600	700	+699		

תעשיות שונות

אלומית 1.0	4850 תב	1493	+403		
אלומית 5.0	3600 תב	1446	+270		
אבריון 1.0	4541	835			
אבריון 5.0	2717	1685			
חמישה יוד 1.0	8100	50.0	-99		
ויקה 1.0	5000	49.7			
ויקה 5.0	2400	102	+70		
פולק 1.0שה	8000	260	-1		
פולק 5.0שה	4899	176			

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	5920	292			
כור גב' 1.0	5800000	.7	+30000		
כלל תעשיות 1.0	1333	7902			
מאגרי טכנולוגיה	522	1444			
מאגריטכנו אופ 1	419	1276	+19		

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אוניקו ש	4800	152			
אידיבי פתוח 2.0	3690	3631			
אינקובה 0.1	1852 קפ		+88		
אינקובה 0.5	1056 תב	1728	+78		
אלגר ש	6860	111			
אלגר מ	6750	81.0	-150		
אלרן ש	2510	1790			
אלרן מ	2556				
אמישר בכ' 1.0	*** הפסקת מסחר				
אפיק 1.0	*** הפסקת מסחר				
אפיק 5.0	*** הפסקת מסחר				
גחלת 1.0	1550	132	+20		
חברה לישראל 1.0	6290	456	+260		
חברה לישראל 5.0	5540 תב	1499	+280		
הלפסון 0.1	92150	3.0			
הלפסון 1.0 ש	28400	120			
אמפא א 0.5	12900	73.0	-100		
מפעלים השק ש	4500	637			
לאומי השק 0.1	4874	1000			
דיסקונט השק ש	2252	3843			
מזרחי השק ש	16700	38.0			
פור השק אגח 124	9800	37.0			
חירון 1.0	1910	238			
חירון 5.0	709	1291	+34		
יצוא ש	10820	298	+320		
ירדן א 0.1	3750	828	+70		
כלל ישראל 10.0	2215	1506	-55		
כלל ישראל 50.0	1775	345	+10		
לנדיש 0.1	8990	35.0	+17		
לנדיש 0.5	2741	605			
מגור 0.1	850 תב	1400	+40		
מגור א 0.5	860	1165			
עוז השק ב 0.1	2900	248	+170		
עוז השק ג 0.5	1218 קפ		+58		
פז השק ש	20999	112	+449		
פמה א 0.1	8538	100	-10		
פמה 0.5	4210 תב	774	+210		
פריון ב 2.5	2780 תב	917	+200		

מחקר ופיתוח

אמצעים מתוחכמים	*** הפסקת מסחר				
גליל טכנולוגיות	500	1895			

דלק ונפט

דלק חיפושים0.1	2700	102	-45		
דלק חיפושים0.5	1420	1104			
דלק נפט אופ 2	770	397	-4		
מז חיפושי נפט	12700	63.0	-100		
פראויל 1.0	*** הפסקת מסחר				
פראויל 5.0	*** הפסקת מסחר				
י.נ.א.ל. 5.0	1420	1639			
מ.ג.ן. 1.0	2180	300	+40		
מ.ג.ן. 5.0	1025	2047	-16		
סיסמיקה 1.0	*** הפסקת מסחר				
סיסמיקה 5.0	*** הפסקת מסחר				
פראויל ב 0.5	5100	84.0	+100		
צפון אמר נפט 1.	*** הפסקת מסחר				
צפון אמר נפט 5.	*** הפסקת מסחר				
צפון אמר אופ 2	*** הפסקת מסחר				
נפטא ש	1289990	1.0			

נסחרות במט"ח

גוית מ		237			

ידיעות אחרונות
העתון היחיד בעולם החופשי הנקרא ע"י שניים מכל שלושה קוראי עיתונים במדינה

ידיעות אחרונות
העיתון של המדינה

נמשכת מגמת הביקושים ועליות השערים במניות ובאגרות חוב

באגרות החוב הצמודות למדד היו ביקושים ועליות שערים עד אחוז אחד □ שעריהן של 174 מניות עלו לעומת 82 מניות ששערן ירד ו־120 מניות שנסחרו ללא שינוי □ התעניינות במניות של החברות הקטנות והבינוניות

מאת שמעון יונה

ביקושים ועליות שערים של עד 5 אחוזים איפיינו גם אתמול את המיסחר בשוק המניות. מחזור העסקות במניות גדל והסתכם ב־9.2 מיליון שקלים, מתוך זה 1.8 מיליון שקלים במניות הבנקים שבהסדר.

מסיכום תנודות השערים מתברר, כי שעריהן של 174 מניות עלו, 82 מניות נסוגו תוך ירידות שערים, וכ־120 מניות אחרות לא חל כל שנוי.

ביקושים ועליות שערים של עד אחוז אחד היו בשוק אגרות החוב הצמודות למדד. עודפי הביקוש לאגרות אלו הסתכמו ב־5.7 מיליון שקלים והן התרכזו באגרות מסוג גליל. לאגרות הצמודות לדולר הופיעו עודפי היצע קטנים והן ירדו עד אחוז אחד ברובן כלל.

מחזור העסקות בשוק אגרות החוב הסתכם ב־6.2 מיליון שקלים.

פעילות ערה בשוק המניות

בבורסה נמשכה גם אתמול המגמה החיובית. בשוק המניות התרכזה ההתעניינות סביב מניותיהן של החברות הקטנות והבינוניות, בעוד שבמניות של החברות הגדולות היתה יציבות, עם נטיה לעליות שערים קלות. כמו כן במניות נרשמו הצעים לא גדולים אשר נקלטו ללא שנוי בשערים.

פעילות ערה שהיתה במספר מניות גרמה לעליה בהיקף העסקות במניות מכ־7 מיליון שקלים ביום, ליותר מ־9 מיליון שקלים.

ביקוש גדול שהסתכם ב־600 אלף שקלים הופיע למניות הפנת על רקע ציפיות לשיפור בתוצאות העסקיות של החברה. ביקוש זה סופק רק בחלקו תוך עליית שער של 6 אחוזים, ומחזור עסקות של 271 אלף שקלים.

מחזורי עסקות גדולים היו גם בהכשרת הישוב שירדו ב־1 אחוז, אי.די.בי.פתוח שנסחרו ללא שינוי, ובמניות ספקטרוניקס שעלו בין 1.8־5.1 אחוזים, תוך מחזור עסקות של כ־300 אלף שקלים.

בין המניות הפעילות בלטו גם פתוח משכנתאות ש"ש שער לו ב־8.7 אחוזים.

עליות במניות ה"חופשיות"

ביקושים גדולים ועליות שערים של 5 אחוזים ויותר ציינו את המסחר במניותיהן של חלק מהחברות הקטנות. מניות פורי במוזגר ריכזו גם אתמול ביקושים יוצאי דופן. שער המניות בנות 1 שקל עלו ב־15 אחוזים, ואילו למניות בנות 5 שקלים נרשם שער קונים בלבד.

עליות שערים של 7־10 אחוזים היו במניות החברה לישראל, סהר, הדער, מורגן, קנגשטיין, אינקובה, ואלומית.

בשוק קרנות הנאמנות נמשכה התעניינות ערה למדי. משקיעים רבים אשר התאכזבו מהריבית הנמוכה בפקדונות השקליים ומהקיפאון בשער הדולר לעומת השקל, נוטים לשנות את אפיקי ההשקעה שלהם לטובת קרנות הנאמנות. היקף הצבירה בקרנות הנאמנות הגיע אתמול לכ־7 מיליון שקלים, כ־2.5 מיליון שקלים מזה בקרנות המתמחות בהשקעה במניות.

סוחרים בבורסה צופים, כי תהליכים אלה יימשכו שכן תנאי הרקע בשוק ההון, כמו שיעורי הריבית הנמוכים וסכומי כסף גדולים הפנויים להשקעה יעודדו משקיעים נוספים לחפש השקעות נזילות עם סיכויים להפיק מהן תשואה ריאלית נאה.

ביקושים למניות קבוצת כלל

לאחר תקופה קצרה של היצעים וירידות שערים התחדשו אתמול הביקושים למניות החברות הבת של כלל. בלטו ביקושים גדולים למניות אזורים, ואי.פי אשר הודיעו שלשום על תוכנית לגייס הון באמצעות הנפקות לציבור ולמניות נכסי אזורים ששעריהן עלו בחמישה אחוזים ויותר.

הפסקות מסחר

★ ניקוב: הנהלת החברה אישרה כי מתקיים מו"מ מתקדם עם ארגון משקי תנועת המושבים לרכישת חברת י.ל.ן מחשבים המספקת שרותי עיבוד נתונים לכ־150 מושבים. החברה עוסקת גם במכירת ציוד מחשבים. המסחר במניות החברה יחודש כיום חמישי ה־15.5.86.

★ סנוו הרווח המתואם לאינפלציה בשנת 1985, הסתכם ב־502,526 שקלים, לעומת הפסד מתואם של כ־66 אלף שקלים בשנת 1984.

הודעות הבורסה

★ שחל, אטלנטיק: ניירות הערך של שתי החברות נמחקו מהרישום למסחר בבורסה מכיוון שהן נמצאות בהליכי פירוק מזה זמן מה.

★ מתכת סדום: החברה החליטה לשנות את ייעוד יתרת כספי ההנפקה המיועדים עדיין להשקעה להון חוזר. מדובר בסכום של 100 אלף דולר מתוך כספי ההנפקה. החברה הודיעה שיותר מ־99 אחוזים מכתבי האופציה מומשו והתמורה שהתקבלה היא כ־435,000 שקלים.

★ פרוטארום: בעקבות חידוש אספקת האתילן למפעל, חזר הייצור במפעל לתפוקה מלאה, החל כ־1 במאי. מרבית

המרכז הליברלי
מברך את עם ישראל ואת צה"ל לרגל יום העצמאות.

לב"י קרן לביטחון ישראל
אוהלו למען לב"י
קרן לב"י מודה לכל מי שהטה שכם והתנדב להצלחת הארוע לסמינר אוהלו על הארוח הנפלא.
★ ליזום והמארגן — רס"ג אייל מדני, יו"ר הסטודנטים בסמינר אוהלו
★ סגן ראש הממשלה — מר דוד לוי
★ ראש עירית טבריה — מר ביבי
★ מנהל מגמת החינוך הגופני באוהלו — מר יהושע דקל
★ ח"כ פנחס גולדשטיין, יו"ר ועדת הספורט
★ ח"כ רפאל איתן
★ ח"כ יוסי שריד
★ אודי שמחוני

אמ"ג, אגוד אמני ישראל שאפשרו הופעת האמנים בהתנדבות:	סן קולור — חברה לתרסיסי רכב ח. גירסום צפון תקשורת	הסטודנטים
מוטיון קרוואן והומר רנטו	אימלה סטייל	ויקי פרץ
ניסים גרמה	קלים ובגיו	אלי אוחנה
ג'קי מקייטן ולהקתו	אולפני קיסר	אהוד בן־טובים
שמולקי סגן	סלון אבידן — א/71	גדעון דמותי
יורמי	דפוס שי	סמי מלכה
צביקה פיק	הגאי לי	שלום חקבן
רמי יצהר	יהושוע טגיא	יגאל הלל
יאיר גדפי	מיכאל קרמן	יפתח הלוי
דוד מאירון ולהקת חיול	איתן עמית	מיקי ברקוביץ
משה קרן	משה ברק	מוטי אדאסטי
מוטי מרינמ	גילי גולמן	ראובן הרובניק
אלי גירבי	יוסי אוחנה	שמעון חונג
	מיכה הירש	חלי סימטר
	זהולי	מייק לרנר
	סמי ישי	גולמוס זיין
	זאב גולדשמיט	יוסי הררי
		מיקו רוזוביץ
		מוטי רוזנבלום
		אסתר רוט־שחמרוב
		רמי מאירון
		נבחרת המכון הגופני אוור

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש2058	46006.0	+585.0
ש2060	42466.0	+553.0
ק-122 תשואה 1.70%		
ש2055	55476.0	+30.0
ש2057	51381.0	+27.0
ש2059	46758.0	+26.0
ק-123א תשואה 0.70%		
ש2061	33935.0	+17.0
ק-123ב תשואה -0.15%		
ש2062	32049.0	-486.0
ק-123ג תשואה 0.00%		
ש2063	31363.0	+15.0
מלוים		
מ 17	104.0	11/05
מ 18	102.0	
מ 19	101.0	
מ 20	101.9	+.7
מ 21	103.5	11/05
מ 22	103.5	11/05
מ 23	97.1	11/05
ש24	92.6	11/05
ש25	94.6	+1.0
ש26	95.1	08/05
ש27	92.5	-.6
ש28	94.0	+.8
ש29	97.2	+.7
ש30	99.8	+.8
ש31	100.5	
32	93.6	+2.0
33	97.0	06/05
2	92.7	07/05
34 מר"ג	104.0	-.6
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
ק-601 תשואה 4.55%		
סד' 2501	153.0	
סד' 2502	150.4	
סד' 2503	145.7	+.1
ק-602 תשואה 4.56%		
סד' 2504	145.0	
סד' 2505	139.5	
ק-603 תשואה 4.10%		
סד' 2506	135.4	+.7
סד' 2507	137.1	+.7
ק-604 תשואה 3.37%		
סד' 2508	103.4	-1.2
"ירמוך"-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 7.11%		
7001	241.5	+.2
7002	234.1	+.2
ק-902 תשואה 7.15%		
7003	223.7	+.2
7004	206.4	+.2
ק-903 תשואה 7.13%		
7005	193.1	-1.6
ק-904 תשואה 7.10%		
7006	182.1	+.1
ק-905 תשואה 7.31%		
7007	168.7	+.1
7008	160.3	+.1
ק-906 תשואה 7.30%		
7009	155.4	+.2
ק-907 תשואה 7.37%		
7010	146.4	-.2
ק-908 תשואה 7.38%		
7011	138.4	-.4
7012	133.6	-.3
ק-909 תשואה 7.30%		
7013	126.5	+.1
ק-910 תשואה 7.34%		
7014	113.4	-.1
ק-911 תשואה 7.42%		
7015	94.2	+.1
7016	93.6	
7017	95.9	+.1
7018	95.7	+.1
7019	96.1	+.1
7020	95.9	+.1
7021	95.0	+.1
7022	94.7	+.1
ק-951 תשואה 7.52%		
7201	93.7	
7202	92.3	+.1
7203	92.1	
7204	92.6	+.1
7205	92.7	+.1
"גלבוע" צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 1.80%		
ש6101	12501.0	+9.0
ק-802 תשואה 2.28%		
ש6102	7421.0	+22.0
ק-803 תשואה 2.30%		
ש6103	6656.0	+24.0
ק-804 תשואה 2.42%		
ש6104	6091.0	-24.0
ש6105	5829.0	-23.0
ק-805 תשואה 2.43%		
ש6106	5650.0	-22.0
ש6107	5442.0	-21.0
ק-806 תשואה 2.45%		
ש6108	3935.0	-9.0
ש6109	3745.0	-9.0
ש6110	3683.0	-9.0
ק-807 תשואה 2.61%		
ש6111	3021.0	-30.0
ש6112	2929.0	-29.0
ק-808 תשואה 2.50%		
ש6113	2020.0	+2.0
ק-821 תשואה 3.17%		
ש6151	790.7	+.6
ש6152	756.9	+.6
ק-822 תשואה 3.43%		
ש6153	645.4	-4.3
ש6154	633.8	-4.2
ק-823 תשואה 3.20%		
ש6155	422.0	-10.7
ק-824 תשואה 3.19%		
ש6156	341.1	+1.9
ק-825 תשואה 3.32%		
ש6157	250.8	-1.4
ש6158	237.7	-1.3
ק-826 תשואה 3.13%		
6159	206.1	+1.7
ק-827 תשואה 3.31%		
6160	190.7	-1.4
6161	184.5	-1.4
ק-828 תשואה 3.33%		
6162	166.4	-1.2
ק-829 תשואה 3.12%		
6163	157.2	-.3
6164	150.9	-.2
ק-830 תשואה 3.33%		
6165	139.4	-.8
ק-831 תשואה 3.16%		
6166	133.5	+.9
6167	130.6	+.9
6168	128.7	+1.0
ק-832 תשואה 3.33%		
סד 6169	119.3	-.6
ק-833 תשואה 3.28%		
6170	112.7	-.4
ק-834 תשואה 3.32%		
6171	80.4	-.7
6172	80.2	-.8
ק-851 תשואה 3.17%		
6801	87.0	+.1

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ק-703 תשואה 2.37%		
ש3523	113325.0	-259.0
ש3526	113231.0	-278.0
ש3527	110975.0	-273.0
ש3528	112859.0	-272.0
ק-704 תשואה 2.23%		
ש3529	113006.0	+754.0
ש3530	110369.0	+737.0
ש3531	110169.0	+762.0
ש3532	106946.0	+740.0
ש3533	106869.0	+764.0
ש3534	100791.0	+724.0
ק-705 תשואה 2.19%		
ש3535	101082.0	+471.0
ש3539	95283.0	+454.0
ק-706 תשואה 2.20%		
ש3536	100950.0	+424.0
ש3537	100841.0	+425.0
ש3538	94918.0	+400.0
ש3540	94800.0	+411.0
ש3541	91600.0	+398.0
ש3542	91536.0	+409.0
ש3543	87078.0	+391.0
ק-707 תשואה 2.62%		
ש3544	86332.0	-388.0
ש3546	84236.0	-391.0
ש3547	84051.0	-392.0
ש3548	83958.0	-393.0
ש3550	79598.0	-382.0
ש3551	79292.0	-383.0
ק-708 תשואה 2.88%		
ש3545	83447.0	+90.0
ש3549	78837.0	+85.0
ש3552	72371.0	+79.0
ש3554	72243.0	+80.0
ש3555	72243.0	+80.0
ק-709 תשואה 2.62%		
ש3553	72479.0	+726.0
ש3571	65635.0	+686.0
ק-710 תשואה 2.82%		
ש3556	68958.0	+191.0
ש3558	68877.0	+190.0
ש3559	66442.0	+183.0
ש3560	65627.0	+185.0
ש3561	65445.0	+185.0
ק-711 תשואה 2.75%		
ש3557	69552.0	+228.0
ש3572	66011.0	+226.0
ק-712 תשואה 2.70%		
ש3573	65741.0	+245.0
ש3574	60621.0	+227.0
ש3577	60589.0	+232.0
ש3578	55975.0	+215.0
ק-713 תשואה 2.60%		
ש3575	60597.0	+579.0
ש3576	60430.0	+579.0
ש3579	55803.0	+549.0
ק-714 תשואה 2.77%		
ש3580	51690.0	+29.0
ש3581	47023.0	+27.0
ש3582	43377.0	+24.0
ש3583	40324.0	+23.0
ק-715 תשואה 2.85%		
ש3584	38258.0	+112.0
ש3585	36280.0	+108.0
ש3586	32862.0	+100.0
ש3588	32822.0	+101.0
ק-716 תשואה 2.70%		
ש3587	33129.0	+374.0
ש3591	30199.0	+346.0
ש3592	30165.0	+346.0
ש3593	30115.0	+346.0
ק-717 תשואה 2.94%		
ש3589	29870.0	-92.0
ש3594	28482.0	-91.0
ש3596	28392.0	-87.0
ש3597	28297.0	-87.0
ק-718 תשואה 2.80%		
ש3590	29906.0	-557.0
ש3595	28503.0	-545.0
5% מלווה פיתוח ומדינה (ברירת מטבע צמודה)		
ק-101 תשואה 2.36%		
ש2001	124342.0	+68.0
ש2002	124005.0	+69.0
ק-102 תשואה 2.70%		
ש2003	118703.0	+66.0
ק-103 תשואה 2.75%		
ש2004	119259.0	-675.0
ק-104 תשואה 2.75%		
ש2005	112081.0	+63.0
ש2006	111956.0	+63.0
ש2007	109802.0	+61.0
ק-105 תשואה 2.44%		
ש2008	109668.0	+937.0
ש2012	110823.0	+963.0
ש2015	108023.0	+976.0
ק-106 תשואה 2.70%		
ש2009	110334.0	+182.0
ק-107 תשואה 2.73%		
ש2010	109661.0	+53.0
ש2011	107535.0	+53.0
ש2013	110935.0	+62.0
ש2014	108106.0	+61.0
ק-108 תשואה 2.55%		
ש2016	109225.0	+61.0
ש2018	106455.0	+60.0
ש2021	103069.0	+57.0
ק-109 תשואה 2.90%		
ש2017	105036.0	+60.0
ש2019	104789.0	+59.0
ש2020	101722.0	+58.0
ק-110 תשואה 2.60%		
ש2022	96458.0	-2150.0
ק-111 תשואה 2.39%		
ש2023	97625.0	+984.0
ק-112 תשואה 2.71%		
ש2024	90518.0	+51.0
ש2027	87318.0	+49.0
ש2031	80861.0	+45.0
ק-113 תשואה 2.70%		
ש2025	91094.0	-596.0
ש2026	90792.0	-599.0
ק-114 תשואה 1.55%		
ש2028	90386.0	+48.0
ש2030	86063.0	+46.0
ק-115 תשואה 1.40%		
ש2029	85734.0	+1749.0
ש2033	79110.0	+1710.0
ש2035	72711.0	+1619.0
ק-116 תשואה 0.90%		
ש2032	85320.0	+44.0
ש2034	80727.0	+41.0
ש2036	74229.0	+38.0
ק-117 תשואה 1.31%		
ש2037	מ 69432.0	-1920.0
ש2052	מ 60310.0	-1763.0
ק-118 תשואה 2.20%		
ש2038	68205.0	-318.0
ש2040	67788.0	-313.0
2051	64168.0	-304.0
ק-119 תשואה 1.58%		
ש2039	ק 66456.0	+1973.0
ש2041	ק 64922.0	+1925.0
ק-120 תשואה 2.20%		
ש2053	59098.0	-451.0
ק-121 תשואה 2.00%		
ש2054	54582.0	+661.0
ש2056	50541.0	+628.0

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלווה פיתוח (100% הצמדה)		
ש4001	מ529788.0	-6385.0
ש4002	ק519883.0	+15142
ש4003	ק524509.0	+15277
ש4004	ק551002.0	-7041.0
4.25% מלווה מדינה (שגיא)		
ק-301 תשואה 3.30%		
4101	289.6	+4.0
ק-302 תשואה 3.75%		
4102	114.8	-1.2
4103	110.1	-1.3
4104	106.6	-1.2
ק-311 תשואה 4.02%		
4201	98.0	+.5
4202	96.2	+.5
4203	94.5	+.4
ק-321 תשואה 3.59%		
4301	107.3	+.1
4302	102.2	+.1
4303	101.4	
4304	99.8	
3% מלווה מדינה (גליל)		
ק-201א תשואה 1.94%		
ש3601	32803.0	+198.0
ק-201ב תשואה 1.90%		
ש3602	30285.0	+373.0
ק-202א תשואה 1.85%		
ש3603	28245.0	+243.0
ק-202ב תשואה 1.83%		
3604	25401.0	+284.0
ק-203א תשואה 1.90%		
ש3605	23132.0	+302.0
ק-203 תשואה 2.02%		
ש3606	21692.0	+379.0
ש3607	20170.0	+359.0
ש3608	19095.0	+346.0
ק-204 תשואה 2.35%		
ש3609	17924.0	+9.0
ש3610	16168.0	+9.0
ש3611	15620.0	+9.0
ש3612	15168.0	+8.0
ק-205 תשואה 2.37%		
3613	14543.0	-20.0
ש3614	13962.0	-19.0
ש3615	12892.0	-18.0
ש3616	11803.0	-17.0
ק-206 תשואה 2.19%		
ש3617	11236.0	+176.0
ש3618	10665.0	+169.0
ש3619	9817.0	+158.0
ק-207 תשואה 2.20%		
ש3620	9276.0	+200.0
ש3621	8814.0	+192.0
ש3622	7951.0	+177.0
ק-208 תשואה 2.40%		
ש3623	7385.0	+106.0
ש3624	6955.0	+101.0
ק-209 תשואה 2.28%		
ש3625	6527.0	+149.0
ש3626	6039.0	+139.0
ש3627	5602.0	+131.0
ק-210 תשואה 2.74%		
ש3628	5022.0	+3.0
ש3629	4705.0	+3.0
ש3630	4448.0	+3.0
ק-211 תשואה 2.60%		
ש3631	4121.0	+57.0
ש3632	3881.0	+54.0
ש3633	3666.0	+52.0
ק-212 תשואה 2.80%		
3634	3189.0	+1.0
ש3635	3016.0	+2.0
ש3636	2904.0	+1.0
ק-213 תשואה 2.83%		
ש3637	2778.0	+2.0
ש3638	2586.0	+1.0
ש3639	2367.0	+1.0
ק-214 תשואה 2.89%		
ש3640	1942.0	+1.0
ש3641	1683.0	+1.0
ק-215 תשואה 2.57%		
3642	1538.0	+32.0
ש3643	1334.0	+28.0
ק-216 תשואה 2.37%		
3644	1207.0	+36.0
3645	1088.0	+32.0
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק-341 תשואה 4.11%		
3826	93.7	+.2
3827	91.9	+.2
ק-251 תשואה 3.75%		
3701	868.0	+.5
ק-252 תשואה 3.67%		
3702	688.2	-20.0
ק-253 תשואה 3.82%		
3703	603.3	-8.1
3704	516.6	-7.1
ק-261 תשואה 3.94%		
3751	270.1	+2.1
ק-262 תשואה 4.15%		
3752	107.2	-.1
3753	102.6	-.1
ק-263 תשואה 4.16%		
3754	93.1	+.3
3755	89.6	+.3
ק-271 תשואה 3.89%		
3901	101.3	+1.6
3902	96.5	+1.6
3903	95.8	+1.6
3904	94.7	+1.5
4% מלווה פיתוח (80% הצמדה)		
ש3107	251900.0	
ש3108	246000.0	+2000.0
ש3109	235000.0	
ש3110	234500.0	-1000.0
ש3111	229850.0	+50.0
ש3112	225500.0	
ש3113	228300.0	+100.0
ש3114	221150.0	+50.0
ש3115	218200.0	-1000.0
ש3116	211200.0	-1000.0
ש3117	219700.0	+200.0
ש3118	212000.0	-2000.0
4%-6%-7% מלווה פיתוח ומדינה (80% הצמדה)		
ש3201	186700.0	+1200.0
ש3202	188490.0	
ש3203	183100.0	
ש3204	177400.0	+100.0
ש3205	173800.0	
ש3206	174000.0	
ש3210	169400.0	
ש3211	170450.0	+4950.0
ש3212	167000.0	
ש3213	159700.0	
ש3214	153500.0	
8%		
ש3501	151500.0	+200.0
ש3502	148300.0	
ש3503	136000.0	
ש3504	134200.0	
ש3505	129314.0	
7%		
ק-701 תשואה 2.25%		
ש3521	127651.0	-367.0
ש3524	115806.0	-375.0
ק-702 תשואה 1.97%		
ש3522	123175.0	+449.0
ש3525	116481.0	+442.0

שערי מטבע חוץ ביום 12.5.86

המטבע	תשינוי	בנקנוטים – לאומי קניה	בנקנוטים – לאומי מכירה	בנקנוטים – הפועלים קניה	בנקנוטים – הפועלים מכירה	בנקנוטים – דיסקונט קניה	בנקנוטים – דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קניה	העברות והמחאות – לאומי מכירה	העברות והמחאות – הפועלים קניה	העברות והמחאות – הפועלים מכירה	העברות והמחאות – דיסקונט קניה	העברות והמחאות – דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	+0.001	1.44	1.50	1.44	1.51	1.44	1.50	1.4644	1.4826	1.4634	1.4816	1.4639	1.4823	1.4733
1 ליש"ט	+0.014	2.22	2.32	2.23	2.33	2.22	2.33	2.2676	2.2958	2.2665	2.2948	2.2660	2.2945	2.2814
1 מארק גרמני	+0.004	0.66	0.69	0.66	0.69	0.66	0.69	0.6748	0.6832	0.6747	0.6851	0.6738	0.6832	0.6788
1 פרנק צרפתי	+0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.20	0.22	0.2118	0.2144	0.2119	0.2145	0.2115	0.2142	0.2131
1 גולדן הולנדי	+0.003	0.59	0.61	0.59	0.62	0.58	0.62	0.5993	0.6068	0.5994	0.6068	0.5987	0.6062	0.6027
1 פרנק שוויצרי	+0.008	0.80	0.83	0.80	0.84	0.80	0.84	0.8136	0.8237	0.8137	0.8238	0.8137	0.8239	0.8188
1 כתר שוודי	—	0.21	0.22	0.20	0.21	0.20	0.21	0.2086	0.2112	0.2086	0.2112	0.2085	0.2112	0.2098
1 כתר נורבגי	+0.025	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1974	0.1998	0.1968	0.1993	0.1972	0.1997	0.1978
1 כתר דני	+0.001	0.18	0.19	0.18	0.19	0.17	0.19	0.1824	0.1846	0.1823	0.1846	0.1823	0.1846	0.1834
1 מארק פיני	*0.001	0.29	0.30	0.28	0.30	0.29	0.30	0.2958	0.2995	0.2956	0.2993	0.2956	0.2993	0.2976
1 דולר קנדי	—	1.04	1.09	1.04	1.09	1.04	1.09	1.0615	1.0747	1.0593	1.0725	1.0620	1.0753	1.0676
1 דולר אוסטרלי	+0.007	1.04	1.14	1.06	1.14	1.06	1.14	1.0939	1.1075	1.0944	1.1080	1.0930	1.1068	1.1011
1 ראנד דרא"פ	+0.004	0.51	0.56	0.42	0.71	0.47	0.64	0.6971	0.7057	0.7012	0.7100	0.7011	0.7100	0.7042
10 פרנקים בלגיים	—	0.32	0.34	0.32	0.34	0.32	0.34	0.3289	0.3330	0.3308	0.3349	0.3303	0.3345	0.3326
10 שילינגים אוסטריים	+0.005	0.94	0.98	0.94	0.99	0.94	0.99	0.9596	0.9716	0.9583	0.9703	0.9578	0.9699	0.9659
1000 לירטות איטלקיות	+0.005	0.96	1.01	0.96	1.03	0.96	1.02	0.9835	0.9957	0.9838	0.9960	0.9832	0.9956	0.9887
100 ינים יפאניים	+0.009	0.90	0.93	0.89	0.94	0.89	0.94	0.9107	0.9220	0.9098	0.9211	0.9109	0.9224	0.9162
1 דינר ירדני	+0.063	4.09	4.34	3.95	4.20	4.01	4.22	—	—	—	—	—	—	4.2284
10 לירות לבנוניות	*0.018	—	—	—	—	0.40	0.60	—	—	—	—	—	—	0.5482
1 לירה מצרית	+0.016	0.78	0.83	0.71	0.76	0.71	0.77	—	—	—	—	—	—	0.8324

קרנות הנאמנות: מחירים ותשואות ביום 12.5.86

שם הקרן	מחיר – היחידה	מחיר – הפדיון	שינוי יומי בנקודות	[illegible]
אב	3865.05	3810.75	+11.34	+0.30
אבוקה	28654.91	28372.02	-35.99	-0.13
אגוז	195.95	192.11	+0.01	+0.01
אדיר	1307.60	1281.56	+5.11	+0.40
אודם	1663.90	1632.61	+12.92	+0.80
אופיר	1521.27	1491.28	+3.73	+0.25
אור	412.61	403.94	-0.70	-0.17
אוריון	160.48	157.24	-0.03	-0.02
אורלי	20450.56	20200.91	+54.06	+0.27
אורן	589.91	578.56	+1.11	+0.19
אייל	2926.82	2870.56	+9.33	+0.33
איילת	3795.98	3712.65	+0.72	+0.02
איריס	3966.31	3878.80	-8.46	-0.22
איתן	566.08	554.28	+0.14	+0.03
אלון	500.55	490.17	-0.47	-0.10
אלמוג	584.38	572.93	+1.70	+0.30
ארז	646.56	634.37	+3.42	+0.54
אש	115.40	112.87	+0.10	+0.09
אשל	164.28	161.05	-0.17	-0.11
אתרוג	190.35	188.51	+0.39	+0.21
בדולח	1697.77	1665.45	+11.28	+0.68
ברוש	373.73	366.43	-0.21	-0.06
ברק	382.11	374.46	+0.78	+0.21
ברקת	763.03	747.99	-1.09	-0.15
גביש	1135.95	1113.79	+2.37	+0.21
גבע	833.71	821.16	+0.15	+0.02
גורן	571.77	560.66	+0.83	+0.15
גיא	7595.88	7483.13	+2.50	+0.03
גיל	2201.34	2159.86	+1.29	+0.06
גלית	505.11	498.88	-0.13	-0.03
דובדבן	278.92	277.67	+0.86	+0.31
דוכיפת	535.27	524.78	+0.53	+0.10
דולב	195.78	191.67	-0.14	-0.07
דורון	1222.71	1199.67	+2.00	+0.17
דותן	217.43	213.20	-0.19	-0.09
דליה	389.36	382.84	+0.00	+0.00
דרור	3240.66	3179.82	+8.52	+0.26
דקל	271.00	265.72	+0.33	+0.12
הדס	28599.71	28494.60	+173.91	+0.61
ורד	396.87	389.06	+1.74	+0.45
זהבית	2489.17	2434.70	+22.69	+0.94
זוהר	15657.08	15424.69	-15.38	-0.10
זיו	14892.44	14671.46	-18.32	-0.12
זמיר	651.05	638.54	+3.34	+0.53
חוחית	132.78	129.86	-0.10	-0.08
חליפין	109.78	109.3	+0.27	+0.25
חלמיש	558.35	547.28	+1.14	+0.21
חץ	108.61	108.18	+0.16	+0.15
טופז	1189.12	1161.90	+0.96	+0.08
טל	4038.74	3989.85	+8.00	+0.20
יבול	635.23	622.99	+1.11	+0.18
יהלום	1598.78	1568.55	+6.43	+0.41
יסודות	32192.05	31903.13	+172.62	+0.54
יערה	548.24	536.20	+1.36	+0.25
כוכב	749.00	734.63	+6.30	+0.86
כחל	121.33	118.95	-0.18	-0.15
כלנית	433.17	424.64	+2.36	+0.56
כספית	624.85	618.42	+0.44	+0.07
כרמל	117.92	115.52	+0.19	+0.16
כתר	900.71	882.97	-0.93	-0.11
להט	3405.07	3340.50	+2.48	+0.07
למשקיע	95488.47	93676.79	+250.34	+0.27
לפיד	9876.23	9686.66	+8.96	+0.09
לקט	1461.66	1432.01	+4.35	+0.30
לשם	777.80	762.08	+1.48	+0.19
מבחר	954.15	935.24	+0.93	+0.10
מבטח	2727.60	2701.8	+1.90	+0.07
מגד	199.13	196.25	-0.13	+0.07
מגוון	2577.00	2553.5	+3.00	+0.12
מגל	607.55	595.72	+1.19	+0.20
מור	1164.60	1148.30	+6.10	+0.53
מורן	630.60	624.58	+4.21	+0.68
מטח	24078.05	23443.31	+21.31	+0.09
מימר	734.42	720.20	+0.06	+0.01
מעוף	3015.80	2956.90	+5.00	+0.17
מעיין	653.69	641.34	-0.02	-.00
מקשת	807.00	791.40	+2.49	+0.32
מרגלית	993.84	974.65	+2.56	+0.26
מרום	936.34	918.25	+0.86	+0.09
נוגה	20476.71	20172.90	+4.69	+0.02
נטיף	606.08	594.71	+2.37	+0.40
נטע	374.34	366.95	+0.05	+0.01
נילי	3909.52	3851.79	+39.76	+1.04
סביון	429.04	420.89	+3.32	+0.80
סגולה	119.44	117.07	+0.19	+0.16
סלע	794.76	790.67	+1.84	+0.23
סנונית	559.78	548.79	+1.15	+0.21
סער	605.03	593.55	+1.77	+0.30
ספיר	532.53	529.89	-0.41	-0.08
עדיף	638.57	626.56	+2.25	+0.36
עירית	1638.91	1607.01	+2.45	+0.15
עידן	5733.98	5651.81	+16.14	+0.29
ענבר	1189.78	1163.25	-1.63	-0.14
ענת	2009.65	1993.56	+11.04	+0.56
עפרוני	537.86	525.99	+0.65	+0.12
ערמון	149.96	147.04	-0.28	-0.19
פיא	1225.11	1201.52	+2.78	+0.23
צבר	538.42	527.76	-0.41	-0.08
צופית	519.97	509.74	+0.62	+0.12
צמיד	836.01	818.04	+1.02	+0.12
צמיחה	6245.84	6156.47	+13.09	+0.21
צמרת	1504.14	1474.87	-0.45	-0.03
קלע	1693.65	1685.19	+2.82	+0.17
רונית	15331.29	15214.19	+11.02	+0.07
רקפת	505.31	495.36	+4.17	+0.85
רשף	654.80	640.87	+0.27	+0.04
שביט	627.16	614.91	+0.79	+0.13
שוהם	837.89	817.73	+1.42	+0.17
שירה	31251.99	30644.66	+66.47	+0.22
שמיר	67810.52	66482.95	+94.07	+0.14
שנהב	—	—	—	—
שסק	549.68	536.24	-0.06	-0.01
שקד	163.56	160.31	-0.25	-0.16
תאנה	169.48	167.88	-0.32	-0.19
תבור	743.43	733.30	+0.59	+0.08
תדהר	364.79	362.97	+0.46	+0.13
תהילה	95.62	93.52	+0.01	+0.01
תירוש	403.47	398.54	+0.95	+0.23
תפוז	180.21	176.72	+0.04	+0.02
תפוח	175.41	174.14	-0.10	-0.06
תרשיש	1271.48	1246.83	+5.12	+0.41
תשרי	387.02	372.65	+0.86	+0.24

שיעורי התשואה חושבו על־ידי צוות המומחים של **מיטב** – חברה לייעוץ פיננסי ולניהול תיקי השקעות

* מותאם לדיבידנד ו/או הטבה שחולק

טכנולוגיה חדישה במינון נוזלים ופיקוד תהליכים לתעשייה הכימית, תעשיית המזון והרפואה

סמינר ותערוכת־ציוד במלון הילטון בת"א

ע"י פ. טרייטל הנדסה כימית וטיפול במים בע"מ, ת"א

מבט חלקי על ציוד בתצוגה בעת הסמינר

בתאריך 7.5.86 התקיים סמינר בנושא "מינון ופיקוד תהליכי" במלון הילטון בת"א.

סמינר זה בא להציג לציבור המהנדסים בישראל שתי חברות מובילות באירופה ובעולם כולו בתחום המינון ובקרת התהליך ובתחום ברזי־הפיקוד לסוגיהם.

חברת CFG ממערב גרמניה ו־Interapp/Gemü משוויץ, מיוצגות בלעדית בישראל ע"י פ. טרייטל – הנדסה כימית וטיפול במים בע"מ, ת"א.

חברת CFG, שהיא היצרנית הגדולה בעולם של משאבות מינון בפיקוד אלקטרוני, הציגה את מגוון משאבות PROMINENT ובקרי DULCOMETER. משאבות אלה, מעצם היותן אלקטרוניות, ניתנות לשליטה ישירה ע"י משתני תהליך. בתצוגת הציוד, שהתקיימה במקביל לסמינר, הודגמה הפעלתן הפרופורציונאלית של המשאבות כפונקציה של ספיקה, pH, פוטנציאל חיזור המצון (Redox), מוליכות, כלור שאריתי ועוד...

דגש מיוחד הושם בסמינר ובתצוגת הציוד לבעיית השעה – סטרליזציה של מי שתיה וברכות שחיה. הודגמו והוסברו פתרונות CFG לסטרליזציה ע"י כלור, Chlordioxide ו־ozone.

לעניין מיוחד בתצוגה זכו ברזי Gemü: ברזים ידניים ופיקודיים, ברזים סולנואידים מחומרים פלסטיים, ברזי דיאפרגמה פלסטיים, ברזי מתכת מצופים וברזי קיטור מפלב"ם מיוחדים לתעשיה הכימית, תעשיית המזון, הביוטכנולוגיה והרפואה. מגוון חומרי הבניה (P.P, PVDF, s.s-316, PVC), הגימור המעולה ומפעילי הפיקוד ללחצי עבודה גבוהים זכו להערכה מיוחדת אצל משתתפי הסמינר.

שתי חברות אלה מיוצגות בלעדית בישראל ע"י פ. טרייטל – הנדסה כימית וטיפול במים בע"מ, חברה הפעילה זה עשור שלישי בתחומי ההנדסה הכימית וטיפול במים ושפכים.

חברת פ. טרייטל בע"מ הדגימה מצידה מתקנים שבהם שולבו מוצרים של שתי החברות. במתקן דמינרליזציה אוטומטי שולבו ברזי Gemü מפוליפרופילן, צנרת פוליפרופילן המיושמת בהתכה ועמידה בקרינת U.V., מדי זרימת Gemü, לוח פיקוד הכולל בקר מתוכנת וברזים חשמליים Gemü, וכמובן משאבות מינון PROMINENT.

ע"י ייצוג שתי חברות אלה בנוסף לייצוג חברת Rohm and Haas Co. U.S.A; U.K. נערכת חברת פ. טרייטל בע"מ לאתגרים המקצועיים שיעמדו בפניה בשנות התשעים.

ברזי פיקוד Gemü בתערוכה

השתתפות ערה של מהנדסים מכל מגוון התעשיות בארץ הוכיחה התעניינות במוצרים ובחברות המיוצגות

שידורי הרדיו והטלוויזיה בחג

יום שלישי, 13.5

טלוויזיה

17.30 „ונזכור את כולם" — תוכנית עם בני נוער ליום הזכרון לחללי מערכות ישראל. מנחה: איטו אבירם (לילדים).

18.00 מהדורת חדשות מיוחדת ליום הזיכרון ודברי נשיא המדינה ליום העצמאות (ערבית).

18.30 חדשות — מהדורה לסיכום אירועי יום הזכרון.

18.45 טקס הדלקת המשואות לסיום יום הזיכרון ופתיחת חגיגות יום העצמאות — שידור ישיר מהר הרצל בירושלים.

20.00 ברכת נשיא המדינה, לרגל יום העצמאות.

20.15 קונצרט חגיגי שהיה בהייד־פארק בלונדון, בקיץ 1985 לציון 300 שנה להולדתו של הנדל.

21.00 מבט לחדשות.

21.30 ברכת ראש הממשלה, לרגל יום העצמאות.

21.45 „מסיבת ליל העצמאות" — בעיירה שדרות. חגיגת זמר ומחול בהשתתפות עפרה חזה, יהורם גאון, יוהר כהן, להקת הנח"ל, להקת שלום 86 ולהקת מחול מן האיזור.

23.00 חדשות.

23.10 „מצב החומר" — תוכנית אירוח מיוחדת ליום העצמאות. בתוכנית: שיחות עם יצחק בן אהרן, אנאטולי שרנסקי. משתתפים: גם שלמה בר־אבא, יוני חן, אריק לביא, שרון ליפשיץ, רבקה מיכאלי, טוביה צפיר ויהודית רביץ. מנחה: מוטי קירשנבאום.

00.20 „לתפוס את הגנב" — סרטו של אלפרד היצ'קוק. גנב יהלומים ותכשיטים מפורסם, אמריקני, זכה לכינוי „החתול" בשל מיומנותו בחדירה לכל דירה.

02.00 פסוקו של מקום — ליום העצמאות, מבט אל שער בגיא.

טלוויזיה לימודית

09.00 היונים של יוחנן עוד עפות כאן.

09.15 חלב שחור.

09.30 שמעון איפרגן. שמעון איפרגן ממעלות נולד בשנת 1960 ונפל במלחמת לבנון ב־10 ליוני 1982.

10.10 צללים צעירים.

16.00 קשת וענן: חלום ישן מדינה חדשה.

16.20 שירים לבן. המשוררת בת שבע שריף קוראת משירים שכתבה בעת מלחמת לבנון.

16.30 ארץ מולדת: המלחמה לעצמאות.

17.00 ערב חדש: מנחה: רפי רשף.

קול המוסיקה

07.10 בוקר טוב

07.30 שחרית מוסיקלית.

09.30 קונצרט בוקר.

12.05 מוסיקה קאמרית.

13.00 קונצרט לצהרי יום הזכרון.

15.00 קונצרט.

16.00 קונצרט מנוחה.

18.30 צלילי פסנתר.

19.05 מוסיקת מעבר.

21.00 קונצרט חגיגי של התזמורת הסימפונית ירושלים רשת"ש, ערב יום העצמאות תשמ"ו.

23.00 „מרתון", בנושא שרשים.

07.30 שירים עבריים.

08.01 הגה — עם בני הרצל.

09.01 שירים עבריים.

10.01 השידור היומי לבתי־הספר.

11.00 צפירת דומיה בת 2 דקות.

11.02 טקס הזכרון מהר־הרצל.

11.30 שירים עבריים.

12.05 סמלי המדינה והמנורה.

14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין. אחי גיבורי התחילה.

15.05 יותר מזה אנחנו לא צריכים. חברים מספרים על אל"מ עוזי יאירי ז"ל.

16.05 אין בית בלי מת על כפיים. הסופר יגאל מוסינזון.

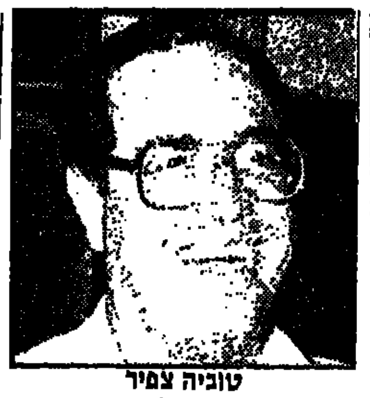

טוביה צפיר
„מצב החומר" טלוויזיה 23.10

רשת א'

17.10 סיפורדיה. ערוגות, מאת מרים יחיל.

17.42 שירים עבריים.

18.06 חנן סמסון. איש רעים: נעמי סמסון וחבריו מספרים על חנן, שנפל במרדף אחר מחבלים, בבקעת הירדן.

18.41 שירים עבריים.

18.50 פרקי היום בתנ"ך.

19.05 אנתולוגיה קטנה.

22.05 עם ישראל חי.

23.05 פרקי הלל.

00.10 מרתון שירים.

רשת ב'

07.07 הבוקר הזה.

08.05 איכה היית לזמן עבר — לחיות עם נילי ושמואל שוש, שדוד נפל בקרב (שידור יבני).

09.05 לזכור על־ידי האור. המשורר נתן יונתן.

10.05 להקיף את זכ"ו כמו אור.

11.00 צפירת דומייה בת 2 דקות.

11.20 טקס הזכרון מהר הרצל.

11.30 נזכור את כולם.

12.05 לצאת מזה בחיים. חיילים שניצלו ממוות.

13.00 בחצי היום. חדשות ושירים

14.06 רדיו־דרמה. עקידה, מאת עירא דביר.

15.20 בנפול ארזים. קובי קורי על אביו שנפל במלחמת שלום הגליל.

16.05 קינות על המתים במלחמה.

17.05 „צל"ש". סיפורם של מקבלי לציון־לשבח.

18.06 אומרים ישנה ארץ. שירים עבריים.

18.45 הדלקת המשואות לסיום יום הזכרון.

19.05 דבר נשיא המדינה ליום העצמאות.

20.05 הכל עובר חביבי. רביעיית הזמר.

21.05 חופים הם לפעמים. המשורר נתן יונתן.

23.05 נחשולים. סיפורו של ישוב.

01.05 היכל של מחול. מחולות עם ישראליים.

03.05 כי טוב הזמר. שירים ופזמונים ישראליים.

רשת ג'

06.08 שירים עבריים.

11.00 צפירה לציון יום הזכרון.

11.07 שירים עבריים.

20.05 צפיחית בדבש. להיטים ישנים.

01.05 לרוקדים היידה.

גלי צה"ל

07.07 שבע אפס שבע — עם איתן ליפשיץ.

08.01 בוקר טוב ישראל — ראודר בנזמין, יצחק בן־נר, אילנה דיין ויעל דיין.

09.05 משירי ארץ אהבתי.

10.05 הוא היה ילד. ארבע שנים אחרי. נורית ותא"ל (מיל.) יעקב אלעזרי שבנם נפל במלחמת שלום הגליל.

11.00 צפירת העברת הטקס המרכזי ליום הזכרון.

11.30 אבא. בנים ובנות שאבותיהם נפלו.

14.05 בכל זאת לא לבד. שיקום משפחות שכולות.

15.05 היו לי חברים. איתן חבר על חברים שנפלו לאורך הדרך.

16.05 משירי ארץ אהבתי.

17.00 יומן גלי צה"ל.

18.05 „צריך להמשיך ללכת. עם שתי אלמנות.

18.45 טקס סיום יום הזכרון.

19.45 דבר נשיא המדינה.

20.05 רעיון עם ראש הממשלה שמעון פרס, לכבוד יום העצמאות. מראיינים: יוחנן שי ועודד פרנקל.

21.30 לא על הלוף לבדו.

00.05 מה יש. תולדות מדינת ישראל מאת גילור שעון הקיר.

טלוויזית המזה"ת

12.00 חיות, חיות, חיות.

12.30 חיים אחרים.

13.00 מועדון 700.

13.30 התעמלות.

14.00 פרט: הונג קונג.

15.30 איש העכביש.

16.00 הבית המעופף.

16.30 החבובות.

17.00 מלחמת הכוכבים.

18.00 חדשות.

19.00 ריפטייד.

20.00 חיים אחרים.

20.30 סיימון את סיימון.

21.30 זאב אויר.

יום רביעי, 14.5

טלוויזיה

09.00 „ללכת אל עיר מושב" — יצירתו המוסיקלית של איתן אבי־צור על מזמור ק"ז בתהילים. המזמור נאמר בפסח וביום העצמאות והוא נסב על הצלת היחיד ועל גאולת הכלל. מבצעים התזמורת הסימפונית ירושלים, רשות השידור, המקהלות „הזמיר" ו„קול הקולות" והסולנים ברוך שוורץ ואורן פרסקי.

09.35 סרטים מצויירים.

10.00 חדשות — מבזק.

10.03 „שמיניות באוויר" — תוכנית מיוחדת ליום העצמאות. הוקלטה בבסיס חיל האוויר. ילדים הגרים בבסיסי חיל האוויר — אורחי התכנית. דליק משוחח אתם על חייהם בבסיסים ועל חיל האוויר. בקטעי הבידור מופיעים להקת חיל האוויר, ירדנה ארזי, חיים משה, „הלהקות חוזרות", רקדני „הורה נעורים" ירושלים. מתנ"ס שכונת התקווה ועוד.

11.00 „כנפיים" — בטייסת קרב אי־שם בארץ נשלמות ההכנות לגיחה מיבצעית. היעד — הכור הגרעיני בבגדד. סיפורם של שלושה טייסים, בכל שלבי קורס הטיס ועד סיומו המוצלח של המיבצע, ומתאר לבטים, קשיים, אכזבות והישגים של חניכים בביה"ס לטיסה של חיל האוויר.

12.00 חידון התנ"ך העולמי ה־23 לנוער יהודי — שידור ישיר מתיאטרון ירושלים. יתמודדו נציגים מישראל ומן התפוצות על כתר חתן התנ"ך העולמי לשנת תשמ"ו. ישולבו בו קטעי משחק וקטעי סרטים על מקומות ואתרים במקרא. בחלק המוסיקה תשתתף מקהלת הרבנות הצבאית.

14.00 מהדורת חדשות.

14.15 „הם היו עשרה" סרט ישראלי; סיפורם של תשעה גברים ואשה אחת, שעזבו את משפחותיהם ברוסיה לפני כ־100 שנים. עלו לארץ־ישראל והתיישבו על גבעה שוממת בגליל. ברוך דינר כתב את התסריט, בהשתתפות גבריאל דון ומנחם שובל, והוא מבוסס על יומניהם של הביל"ויים ועל מכתביהם האינטימיים. הסרט עוקב אחר השנה הראשונה שלהם בביתם החדש, ממחיז את המאבק שלהם עם עצמם ועם איתני הטבע וכן את המיפגש הראשון שלהם עם שכניהם הערבים. משתתפים: נינט דינר, עודד תאומי, נסים עזיקרי, יהודה גבאי, ישראל רובינצ'יק, גבריאל דגן, יצחק ברקת, יוסף באשי, יוסף ספרא, אמנון כהנוביץ, משה קדם, ושני שחקנים ידועים שאינם עוד בחיים: בומבה צור וליאו פילר.

יפה ירקוני
חיים שכאלה, טלוויזיה 21.30

16.00 ספורט: „החלקה אמנותית על קרח". טובי המחליקים בקטעים מאליפות אירופה, שהייתה בקופנהאגן, בחודש פברואר 1986.

16.45 „דמוקרטיה במבחן" משפט ציבורי: האם המטרה מקדשת את האמצעים? בשאלה הזאת יעסוק משפטם של שני תלמידי שמינית, שעמדו בראשה של מחתרת נוער הנקראת „ממ"ה": המטרה מקדשת את האמצעים. כתום חקירה משטרתית מאומצת נתפסו השניים והואשמו בשורה של פעולות בלתי חוקיות: פריצות לבתים, זיוף צו־מניעה נגד הריסת בית, השתלטות דירה ששימשה למגורי ערבי עם יהודייה וגניבת נשק מצה"ל. מה פסק חבר המושבעים? מה טענו השניים להגנתם וכיצד הצדיקו את מעשיהם? — כל אלה במשפט ציבורי המבוסס על תסריט דמיוני שכתב המשפטן אלי זוהר. אף שמדובר במשפט דמיוני, הוא מתנהל על פי כל הכללים הנהוגים בבתי־משפט. התכנית הופקה במיוחד ליום העצמאות, שנושאו המרכזי השנה הוא הדמוקרטיה בישראל. ההפקה בשיתוף לישכת עורכי־הדין ועיריית תל־אביב. כתפקיד השופט: עו"ד אלי זוהר. הקטיגור: עו"ד מיכי מזור. הסניגור: ד"ר עדנה קפלן. חבר המושבעים: תלמידי שמינית. עדי התביעה: יגאל מוסנזון, יואל בן־נון.

17.45 לקט שירי להקות צבאיות.

18.00 סרט תעודה — „פרסי ישראל".

18.35 תכנית בידור ואירוח מיוחדת ליום העצמאות. בפעם הראשונה מופיעים שירים עבריים בערבית. ראיונות עם אישים העוסקים בכל מיני תחומים. משתתפים: להקת הורה ירושלים, חיים משה, שארית, אחמד ג'אהר, חיה סמיר, רובי חן.

19.30 מהדורת חדשות מסכמת ליום העצמאות (ערבית).

20.00 טקס חלוקת פרסי ישראל — שידור ישיר מתיאטרון ירושלים. הטקס נערך במעמד נשיא המדינה ובהשתתפות ראש הממשלה, יו"ר הכנסת ושר החינוך והתרבות.

21.00 מבט לחדשות.

21.30 „חיים שכאלה" — עם יפה ירקוני. את התשובה לשאלה מי היא יפה ירקוני מספקים חיים חפר ושלמה ארצי בשיר מיוחד שכתבו לתכנית. בחלק הראשון יפה ירקוני ואורחיה מספרים על ימי ילדותה במשפחה הקווקזית. החלק השני ישודר ביום חמישי, 22 במאי, 1968.

23.15 „כן, אדוני השר" — פרק מיוחד בסידרה האנגלית המשעשעת. השר ג'ים הקר יוצא למערכה למען טיהור שמו של הנקניק הבריטי. ממשבר ממשלתי, שנוצר באותה העת, יוצא השר נשכר במפתיע, עפ"י שאיפותיו אך לא עפ"י ציפיותיו.

00.15 פסוקו של יום.

קול המוסיקה

07.08 אמנים שהקלטנו. הקומפוזיטור: רביעיית חליל (רביעיית החליל הישראלית); סקרלאטי: סונאטה (גרוסקין); בטהובן: סונאטה אופ' 102/2 לצ'לו ולפסנתר (הראל/בוגדנקו).

08.00 מרתון בנושא שורשים.

11.00 קונצרט כישרונות צעירים של קול המוסיקה, ליום העצמאות תשמ"ו.

13.05 מרתונוער.

15.00 מרתון, שורשים.

17.05 נוער עושה מוסיקה.

19.30 מוסיקה קאמרית.

20.30 אורטוריות. הנדל: דבורה; הונגר: יהודית.

23.00 צלילי ליל. שופן: סקרצו בסי מינור; פוציק: פתיחה קונצרטית; רוול: 5 שירי־עם יוונים; מורטון גולד: סינפונייטה לטינו־אמריקנית; וציקו: ולס.

רשת א'

09.05 תפילה לרגל יום העצמאות.

10.30 סיפורדיה. נער הגבול, מאת דוד שחר.

11.05 עד כאן. קטעים מערבי ראיונות.

12.05 חידון התנ"ך העולמי לנוער יהודי. שידור חי מתיאטרון ירושלים.

14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין. כשהיו האוניות עץ והאנשים ברזל, מאת יצחק נוי.

15.05 הנגב. חלום או מציאות.

18.06 זכרון דברים. מנהלת אולפן עקיבא, שולמית כצנלסון.

18.50 פרקי היום בתנ"ך.

19.10 ישן נושן. רומנסות ספרדיות.

19.30 שידורים לעולים.

22.05 השער לתפוצות. מלחינים ומשוררים יהודיים.

23.05 זר כלניות. עם שושנה דמארי.

רשת ב'

08.05 היו זמנים. חידון ידע בנושאי העם, הארץ ויום העצמאות.

10.05 דיון ליום העצמאות, עם ראש־הממשלה.

11.05 כולם גששים, כולם. שלישיית הגשש החיוור.

18.06 גל נושא מתחרת.

20.05 טקס חלוקת פרסי ישראל.

21.05 מי־11 נקודות על דגל הדיו.

23.05 טעם משלנו.

רשת ג'

08.05 עם שיר חדש בלב. שירים עבריים בני כל הזמנים.

20.05 היום אני שמח. להיטים, שעשועונים.

גלי צה"ל

08.00 שירותרום.

08.05 נחמן שי, פתיחת המישדר.

08.30 שרה דורון, מארחת את דודו דותן.

10.00 גדעון רייכר וענת דולב יארחו, את מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר.

12.00 נחמן שי מארח, את ח"כ יוסי שריד, ח"כ מאיר שטרית, דני ליטני.

14.00 דורי בן־זאב. כוכבי התוכניות מה יש.

16.00 מנחם זילברמן חונה לסלאו.

18.00 אילנה דיין עם שלמה להט וטדי קולק.

19.00 רון שחורי ולאה עוז.

20.00 אורלי יניב ויורם ארבל.

21.00 אלי ישראלי ולהקת ברור־חיל.

00.05 ציפורי לילה. קלאסיקה. חנוך רון.

טלוויזית המזה"ת

12.00 וודי הנקר.

12.30 חיים אחרים.

13.00 מועדון 700.

13.30 התעמלות.

14.00 סרט: דבורים רצחניות.

15.30 איש העכביש.

16.00 ספר הסיפורים.

16.30 החבובות.

17.00 באק רוג'רס.

18.00 חדשות.

19.00 צוות לעניין.

20.00 חיים אחרים.

20.30 רמינגטון סטיל.

21.30 קגני ולייסי.

המפקדת כועסת

(המשך מעמוד 14)

האיטלקית ובעקבותיה — האינטליגנס ה־בריטי.

עתה התחוללה הפרשה שנודעה בשם „פר־שת לה ספציה". המעפילים הצליחו לעלות ל־אוניות, אולם ספינות של הצי הבריטי חסמו את דרכן אל הים והמשטרה האיטלקית השתל־טה על הרציף. ניסו להוריד את המעפילים לחוף, אך יהודה ארזי, שהצליח להתגנב לאחת מהן, הודיע כי המעפילים יתנגדו. המשטרה האיטלקית סירבה להפעיל נגדם כח ונוצר מבוי סתום.

לאחר כשבועיים של מצור ולאחר שה־מעפילים הכריזו על שביתת רעב, שמיקדה את תשומת־לב העולם כולו לרציף הצדדי בנמל לה־ספציה, נכנעו הבריטים והסכימו שהאוניות יפליגו לארץ על חשבון „מיכסת" (1,5%) ה־סרטיפיקטים החודשיים. בלב־ים הוסב שמן ל־„אליהו גולומב" ו„דב הוז".

ואולם בעקבות התגלות חלקן של יחידות הצבא הארצישראליות בהעפלה (אף על פי שהמשאיות הצליחו להתחמק ולשוב ליחידותי־הן, פרייער וליברטובסקי לא התחמקו), החליט הפיקוד העליון הבריטי להחיש את שיחרורם מהצבא של המתנדבים הארץ־ישראלים. עד מהרה לא ישארו עוד יחידות ארצישראליות באירופה. והפעלתו של מבצע ההעפלה הופקדה בידי הפל"ים, שאנשיו הסתננו מן הארץ והגיעו לאירופה.

„פרשת „וג'ווד" הבהירה לנו — סיפרה עדה סירני בדירתה שבירושלים כעבור 40 שנה, כשכל הפרטים עדיין ניצבים־כחיים בזכרונה — שללא עזרת הממשלה האיטלקית לא יהיה ניתן להמשיך. אולי נצליח לשגר מספר ספינות־דיג קטנות ובהן עשרות מעפי־לים. אך לבטח לא אלפים. ולעת הזו כבר היתה איטליה מתמלאה ברבבות פליטים יהו־דים, וכל יום חצו את האלפים שיירות נוספות.

„יהודה לא האמין כי ניתן להשיג את שי־תוף הפעולה של ממשלת איטליה. אך אני חלקתי על דעתו. ידעתי: אין לאיטלקים כל אינטרס בנוכחות של רבבות פליטים בארצם וכבר למדתי — פוליטיקה היא התרגום לשפת־מעשה של אינטרסים.

„אמרתי ליהודה: ,אני מיטיבה להכיר אותם ממך. ואם לא אצליח, מה האסון ?' וטיעון זה הוא ששיכנעו. אמר: ,טוב, תנסי'.

„כך הגעתי לרומא".

אשה צעירה, ללא תואר וללא מעמד וזולת זאת שהיא מייצגת גוף מחתרתי המבצע מע־שים מנוגדים לחוק הכתוב, מגיעה לבירת אי־טליה כדי לכרות ברית עם ממשלה, אמנם של ארץ הנתונה במשטר־כיבוש, נגד הכובש. מה סיכוי יש לה להצליח ?

אך כוחה הגדול של אישה זו היה בכך, שלא הבינה את חוסר־הסיכוי שלה. או אולי סירבה להכיר בו.

רפאל קנטוני, מראשי הקהילה היהודית, צייד אותה במכתב המלצה אל האדמירל מוגרי, מפקד חיל הים. למה דווקא אליו ? — ראשית, משום שהוא היה האיש רם־המעלה ביותר ש־קנטוני הכיר. אך גם משום שלחיל־הים ה־איטלקי היו הסיבות הטובות ביותר לנטור איבה לבריטים. אלו רצו „להפקיע לרשותם, כחלק מהסכם הכניעה של איטליה, את מירב אוניות הצי האיטלקי.

כשנתקבלה על־ידו וסיפרה לו בגילוי לב את מעשי הארגון שמטעמו באה, הזדקף האיש בכורסתו ושאל בתדהמה: „ולי את מספרת זאת ?"

„אני מספרת, משום שאנו זקוקים לעז־רתך" — השיבה.

זמן מה ישב כקפוא. ואז שאל: „ומה אני אמור לעשות למענכם ?"

„כל ההיסטוריה של יחסינו עם הממשלה האיטלקית" — אומרת עדה סירני היום — „היו בחלקם קומדיה ובחלקם דרמה וחלקם הגדול יותר עודו אפוף מיסתורין. היתה אז באיטליה ממשלה מקיר לקיר, עם הקומוניסטים. פייטרו נני היה שר־החוץ ורומיידה — שר הפנים וראש הממשלה היה דה־גספרי. אני בטוחה שהוא ידע על המתרחש ונתן לו את הסכמתו. גם השרים ראשי הקואליציה ידעו. איך ומתי החליטו לשתף פעולה עם „המוסד לעליה", אינני יודעת. בימים אלו יושבים חוקרי היסטוריה ומחפשים מסמכים בארכיוני ממשלת איטליה. כשימצאו — אולי נחכים יותר.

„כל אשר אני יודעת הוא, שנתקבלה ב־ממשלה החלטה — אולי בעקבות שיחתי עם האדמירל מוגרי, לעזור לנו. הביצוע הוטל על ארבעה: אדמירל מוגרי עצמו, מפכ"ל ה־משטרה לואיג'י פוררי (שהיה שופט ביהמ"ד העליון לשעבר), הגנרל ביסקונטי, המפקח ה־כללי על נמלי איטליה וקאלוסיו, ראש המודי־עין של חיל־הים. בקיץ 1947 נוסף עליהם גם הרונן זופי, מנכ"ל משרד החוץ. כל אחד מהם פעיל בידיעתו, ובתיאום עם, השר שלו.

„ובבת־אחת הפכנו מעליה בלתי ליגאלית לארגון של עליה ליגאלית, לפחות מבחינתם של האיטלקים.

„הדבר הורגש בשדה. חלף הפחד ומעתה ניתן לפעול בבטחון יחסי. אמנם, עם מספר מיגבלות.

„הראשונה בהן — הצורך לפעול בסודיות. כי מעמדה של בריטניה עדיין היה חזק מאד באיטליה והאיטלקים חששו שלא יוכלו לעמוד בלחץ בריטי.

„בגלל הצורך בסודיות, נמנע מאתנו ל־השתמש בנמלים. נדחקנו לפעול מחופים שומ־מים. אז, אם יתגוללו הבריטים בטענות, יוכלו האיטלקים לטעון: אין אנו יכולים לשמור על כל מטר של חוף. יתרה מזאת, הם יוכלו להטיח בפני הבריטים: במה גיאבק בעלית היהודית כאשר אתם שמתם יד על כל הצי שלנו ? . . .

„עוד תנאי הציבו בפנינו: שלא לשנות את צורתן החיצונית של האוניות שקנינו. שיפוצים פנימיים ובעיקר הריסת מחיצות פני־מיות והפיכת מחסני האוניות לאולמי־שינה — בבקשה. אבל שינויים חיצוניים היו להירשם ב„ספר האוניות" והם לא רצו להש... איר בשטח כל הוכחות לשיתוף הפעולה שלה... ולסיוע שלהם . . .

„במה התבטא סיוע זה ? — הם לא ... שדבר שיתוף־הפעולה יהיה ידוע לכל ... לכן, כשדיווחתי לאחד מ„ארבעת הגדולים" ... המועד והמקום בו נעלה מעפילים על אוני... היה מפקד המשטרה המקומי מקבל הוראה לשגר את הפטרולים שלו אותו לילה למקו... אחר. תודות לכך, הם יכלו לטעון: לא ראינו ולא שמענו . . .

„הגנרל ביסקונטי הסדיר לנו עוד ... יציאה. בספה־רומנה, 120 ק"מ מצפון לרומ... במקום היתה אחוזה של נסיך רומאי. ... השתמשנו בה כמחנה זמני למעפילים. אם ה... סער ונאלצנו לדחות את העליה, לא נאלצנו להחזיר את המעפילים למחנותיהם, שלמעשה היו מרוחקים מאות קילומטרים מחוף־ההפלגה.

„בספה־רומנה היתה תחנת משטרה ובה שבעה קרבינירי. ההסכם היה — שבליל... ההפלגה הם יישנו. האניה חייבת להפליג בטרם עלה השחר, וכך יוכלו לטעון שלא ראו דבר.

„אבל אירע מקרה ובמנוע האניה התגלה קלקול והיא לא יכלה להפליג. בשעה ... לפנה"צ באה קריאה נואשת מהקרבינירי, ,כבר כמעט־צהריים ואנחנו עודנו ישנים, ... יהיה ?' . . ."

הזכרונות מעלים חיוך על פניה של ... ודומה כאילו הם דוחקו מלפניהם את זכר „השמצה" אשר בספרו של אפרים אילן ... רק לרגע. וברגע משנהו היא שוב נזכרת.

„. . . ,שכר ביד נדיבה' . . . כל שלוש שנים שעבדתי ב„מוסד העליה" באיטליה, נתתי שוחד לאיש. אפילו לא ,שכר נדיבה'. ... ההתחלה קבענו את העיקרון. התמולה ה... מבצע מדיני, זכותו של עם. וזכות אין קונים בשוחד".

„רציתי שהאיטלקים יכבדו אותנו. ... שו כי כל מה שסיפרה להם התעמולה הנאצית על העם היהודי איננו אלא אנטישמיות, ... יהודים אצילים ונפלאים. וזו אמנם היתה ... גשתם של האיטלקים, עד יוני 1948. ... שלהתעשר אצלנו, לא יוכלו".

(המשך בשבוע הבא)

הזהות: קרבן

(המשך מעמוד 12)

אולי גם את הסקר הזה אסור היה לערוך ?) או, בענין הירידה. וגור־מיה, את הפרט הקטן והבלתי־חשוב שהרוב המכריע בקרב היורדים ב־ארה"ב הם בעלי תשקפה ניצית קשו־חה דווקא. אבל לא זה העיקר.

יש איזה קור, איזו פאסיביות מפ־חידה, בכל התפיסה הזאת של „צידוק בכל מחיר" (גם במחיר האמת) ל־קיומנו בארץ. אנשים בכלל אינם חיים בגלל צידוק או אי־צידוק. חיים באפשר האנושי. מה קרה למושגים כגון אהבה, למשל, מושג אפשרי ל־גמרי ? או שייכות ? או איכפתיות ? או מעורבות ? שייכות עמוקה כזאת, שבגללה אדם איננו יכול לשקוט על שמריו, והוא נחלץ לתיקון הקלקו־לים, להבראה מן המחלות. לפעולה מתקנת ? אהבה כזאת שבגללה נאב־קים על הווה טוב יותר, ככל האפ־שר, שלא לדבר על העתיד ?... לא מזמן אמר מר שמעון פרס, בפגישה עם אנשי המדיניות החברתית, כי שניים בעולם אין להם שדולה: ה־חלשים — והעתיד. הייתי מציעה לכולנו לאמץ איבחון זה. יותר מדי שדולה יש אצלנו לעבר, ופחות מדי שדולה — לעתיד. אם להסתכל בעבר בלבד, אין כמעט אפשרות לדבר על צדק מוחלט בכל המצב הקיים בינינו לבין הערבים. הם עשו לנו דברים נוראים, ואנחנו עשינו להם דברים נוראים. הם סירבו להכיר בנו וב־זהותנו, זמן רב מאוד, ואנחנו סי־רבנו זמן רב מאוד להכיר בזהותם. יש בהם הטוענים לבעלות על יפו, יש בינינו הטוענים לבעלות על חב־רון. יאש"ף מעולם לא היה מסוגל להגיע לכלל שלום, מסיבות קיומיות ופוליטיות (אבדן תמיכה ותקציבים), ואצלנו הימין אינו מסוגל לשאת ול־תת על שלום, מסיבות מיתולוגיות ופוליטיות (אף שעל). אם נעמוד כולנו על הצדק המוחלט, חשבון חיי האדם לא יסתיים לעולם. אפשר ל־דבר רק על צדק מ ו ע י ל, מועיל לשני הצדדים, כלומר — פשרה טרי־טוריאלית והמשך חילוקי הדיעות ב־דרך של משא ומתן.

אלא שזה מחזיר אותנו, חד וחלק, לשאלת הזהות שלנו. אכן, אם זהותי היחידה היא היותי קרבן, קרבנו ה־דטרמיניסטי והנגזר של כל העולם, אני רשאי — לכאורה — לעשות כל זוועה שבעולם, גם לגרש אנשים מ־בתיהם (סליחה, פרופ' נאמן, ל ה ע ־ ב י ר אותם) — מפני שאני הקרבן ולא הם, גם אם גירשתי וגם ירשתי. כי כך ולא אחרת הגדרתי את עצמי ואת זהותי, לנצח. אבל אם זהותי היא היותי בן, או בת, לעם שיש לו היס־טוריה ארוכה ומפוארת בת אלפי שנים של אחריות, של מצפון, של תקנה ושל תיקון, של תביעה לסדר חברתי ולצדק, של משפט שאין הר־בה דומים לו בעולם כולו, והגנה על כל אלה — ואם אכן למדתי והפנמ־תי את כל אלה, והם־הם המגדירים את זהותי, גם אם בחלקים רבים של ההיסטוריה הייתי קרבן לאחרים — לעולם לא אדכא את החלשים ממני ולא אשתמש בכוחי לגרשם (סליחה, פרופ' נאמן, לחסיעם החוצה). אף אין לי צורך להגדיר את יהודי ב־עבר בלבד. אנשים הקימו כאן מדי־נה, למרות הפרעות של מורדים ו־פורקי עול מבפנים; אנשים קלטו כאן עלית ביחס של קולט אחד על נקלט אחד, ועל אף כל השגיאות ה־איומות, הצליחו; אנשים התגוננו מ־גבולות הקו הירוק והשיגו את נצ־חונם הגדול ביותר; אנשים הופתעו ביום הכיפורים, וסיימו את המלחמה קילומטרים לא רבים מקהיר ומדמ־שק. אנשים הקימו כאן מערכת מש־פטית גדולה, למרות המתנכלים לה, מערכת שלטון דמוקרטית, למרות ה־לוחמים נגדה, התגברו וזה־עתה על הידרדרות במסלול־התאבדות כלכלי, יש מדינה, יש תעשיה, יש חקלאות, ויוצרים יום־יום ושעה־שעה תרבות עברית, ישראלית, כדבר המובן מ־אליו, ולא בגלל שיקלולים של צידוק או אי־צידוק, אלא מפני שזה המצב הקיומי שלנו. נולדים כאן ילדים יום יום, וזכותם המלאה לחיות, ולחיות בשלום. כל אלה אינם חלק מהמצי־אות ?... בוודאי שיש אצלנו קלקו־לים רבים וסיכונים גבוהים. אבל, כפי שאמר אדם צעיר אחד ערב גיוסו לצבא, „נכון, המדינה הזאת חולה, אבל אין זו סיבה שלא להגן עליה"; ובוודאי שלא לנטוש, מפני שאין מקום אחר, ולא רק מקום אחר, אין גם עץ אחר ואבן אחרת, ולא נותר אלא לתקן ולתקן כל הזמן, כל יום, כל החיים.

סימפטום ההגדה

במה, סוף סוף, זהותנו וייחודנו ? אין שום יחוד בקרבניות, כי קרב־נות יש ויהיו בעולם, מתם עמים של־מים שנכחדו בלא זכר, ולא בעדינות. אנחנו קיימים, כעם, הרבה מאוד זמן, ובפרק זמן זה אכן צברנו היסטוריה קשה ומיוסרת והרבה מאוד מצבים של קרבניות. אבל הייחוד שלנו מצוי, ויכול לחיות מצוי, לא במה שאחרים עושים לנו, אלא רק בנו, בעצמנו, באותיינו, בתרבותנו, במציאות שלנו הנבדלת — אולי — מזו של אחרים, ובמה היא נבדלת; ב„מה" שלנו וב־„איך" שלנו. לא מה עשו לנו: מה אנחנו. יחודו של יהודי איננו מה־יותו קרבן. יחודו הוא בהיותו יהודי, בן גאה לעם בן ארבעת אלפים שנה, הבונה לעצמו הווה אנושי ומבקש עתיד הניתן להשגה. לא במשיחיים: בממדי אנוש.

רק לפני זמן קצר קראנו בהגדה של פסח: שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך. מה שלא קראנו, הוא קטע שלא נכלל בהגדות, לא במקרה. זהו קטע שנכתב בכתובים בשנת 1521 ע"י ר' יהודה בן יק־תיאל, צאצאו של הרש"י עצמו, וכך הוא אומר: „שפוך אהבתך על ה־גויים אשר ידעוך, ועל ממלכות אשר בשמך קוראים, בגלל חסדים שהם עושים עם זרע יעקב ומגינים על עמך ישראל מפני אויביהם". לר' יהודה בן יקותיאל לא היה, באמת, ... כל צורך לשלם מס שפתיים לשל־... טוגות. הוא דיבר בתום־לב. אבל ה־הגדה שלנו, אשר נחתמה בתקופה קשה לישראל, לא כללה קטעים ש־אינם „קרבניים"־תחוריים. וההגדה היא סימפטום לכל ... המלומדת אצלנו, לכל הקונספציה הקרבנית, תהא אשר תהיה המציאות. לא, בשום פנים אין לשכוח את האסונות; אבל מי שמעמיד את זהו־תנו אך ורק עליהם, מעוות את כל גדולתו של העם הזה, ומונע מבני... לא את הגאווה בלבד, אלא את ... שפיות הדעת, בעולם בו אנו חיים.

תודה, סליחה ולהתראות סונול

תודה להמוני בית ישראל שהציפוו בחג הפסח. הסליחה עם כל אלה שלא נותרה עבורם מפה ולהתראות במבצע המפות הקרוב.

מבנה להשכרה
למשרדים/ תעשיה קלה
כ 2000 מ"ר יחידה אחת

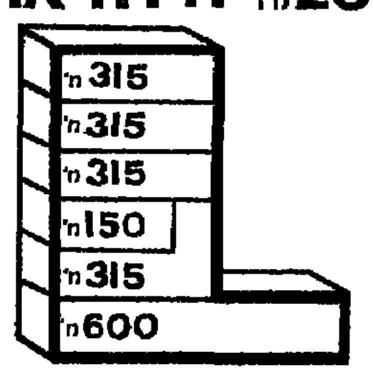

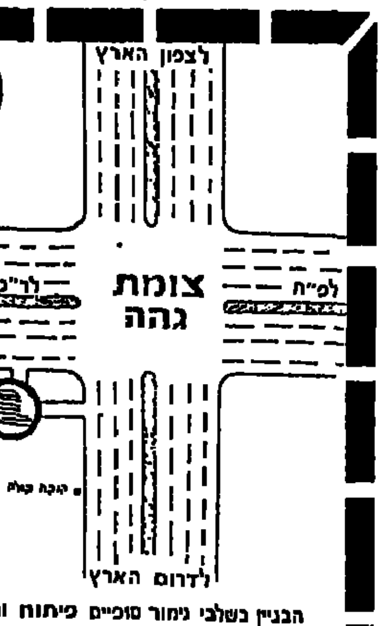

- אפשרות הגדלה לשטח נוסף בבניין סמוך
- מעלית
- אפשרות עד 60 קוי טלפון
- גימור וחלוקה פנימית לפי דרישה

הבנין בשלבי גימור סופיים פיתוח וגינון
פרטים נוספים:
טל. 03-788132 בשעות העבודה

הכל פנטסיה כמו באתונה

נשף מפואר בערב יום העצמאות ב־13.5.86, עם מיטב האומנים היוונים — בתוכנית בלעדית לפנטסיה!

- הזמרת מאתונה — סקילריו
- הזמר יורגו יוסיפידיס מאתונה (תקליטיו נמכרים במקום)
- הבוזוקאי מאתונה יאניס קלמטיאנוס
- הזמרת מ ג י
- הזמר בוזוקאי צפי
- הזמר הטורקי היירי איגין

ב־14.5.86 ביום העצמאות — צהריים וערב משגעים — עם התכנית המלאה.

— נא להזמין מקומות מראש —

פנטסיה

רחוב המלאכה 30 חולון אזור התעשיה (מתחת דלק סונול) טל' 03-800500

גבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"צ 267/86

בפני:	כבוד השופט ג' בך
העותר:	ג'פרי ריבק
	נ ג ד
המשיבה:	דבורה ג'ויס ריבק (לבית גליקסמן)

צו־על־תנאי וצו ביניים

על יסוד עתירה זו שהובאת היום לפני בית משפט זה, מצווה בית המשפט כי יצא מלפניו צו־על־תנאי המכוון אל המשיבה והמורה לה להתייצב וליתן טעם: מדוע לא תביא את הקטינים זנון אלן ריבק, דזון רינה ריבקה ואנג'ליק ניקול ריבק לבית משפט זה ועל מנת שימסרו לחסותו של העותר לשם החזרתם לדרום־אפריקה. כמו כן מצווה בית המשפט כי יצא מלפניו צו־ביניים המכוון אל המשיבה והאוסר עליה ועל הילדים הנ"ל לעזוב את תחומי השיפוט של מדינת ישראל וזאת עד לסיום עתירה זו והמורה לה להפקיד את דרכונה ודרכוני הילדים בידי משטרת ישראל.

המשיבה תגיש תשובתה, אם ברצונה בכך, תוך 21 יום מיום המצאת כתב זה, לבית המשפט ולבעלי הדין ישירות.

ניתן היום, י"ג בניסן תשמ"ו. (22.4.86)

שמואל צור, רשם

ניתן לקבל יותק מהעתירה ומצווי הביניים אצל מ. מודל ושות' עו"ד, רח' דרויאנוב 5, (בית בלל), ת"א בימים א'—ה' בין השעות 09.00—17.00.

דרוש במרכז עפולה
משרד עם טלפון
קומת קרקע
065-90102

להשכרה

בשטח „עסיס", שברחוב ז'בוטינסקי 35, ר"ג להשכרת משרדים ומחסנים בגדלים שונים

לפנות במקום למר אסא, או בטלפון: 03-7511226—9

עיריית הרצליה
רשות החופים

עונת הרחצה בהרצליה תיפתח ביום חמישי — 15.5.86

לשהותכם:
- חוף הנכים
- חוף זבולון
- חוף השרון
- חוף אכדיה
- חוף סידני־עלי

זכור!
הרחצה ללא פיקוח מציל — אסורה

מבצע הטלפון מצלצל
של הלוח הכללי של ידיעות אחרונות

תלוש השתתפות

תלוש למפרסם המודעה
לכ' הלוח הכללי, ת.ד. 14038 תל־אביב 61140
ביום ______ פרסמתי את המודעה שלמטה
(הדבק כאן את המודעה)

וביצעתי במהירות את העיסקה המוצעת.
נא לשלוח לי את הספר "יתחזוקת הנוף" ולכלול אותי בהגרלת הפרסים השבועית ובהגרלה הסופית של 15,000 ש"ח.

שם פרטי ______ משפחה ______
מען: ישוב/עיר ______ רחוב ______ מס' ______
טל. ______

תלוש לנענה למודעה
לכ' הלוח הכללי, ת.ד. 33025 תל־אביב 61330
ביום ______ קראתי את המודעה שלמטה:
(הדבק כאן את המודעה)

נעניתי לה וביצעתי במהירות את העיסקה המוצעת.
נא לכלול אותי בהגרלה הסופית של 7,500 ש"ח.

שם פרטי ______ משפחה ______
מען: ישוב/עיר ______ רחוב ______ נוס' ______
טל. ______

מדינת ישראל

יום הזיכרון הכללי לחללי מערכות ישראל

היום שבו מתייחד עם ישראל עם זכר יקיריו שנפלו

ביום שני – ג' באייר תשמ"ו 12.5.86 בשעה 20:00
תשמע צפירה בכל רחבי הארץ.
אנו פונים בזה לכל בית ישראל להדליק בשעה זו

נר זיכרון־גבורה

ביום שלישי – ד' באייר תשמ"ו 13.5.86 בשעה 11:00
תשמע צפירת דומייה וייערכו
טקסי אזכרה ממלכתיים בבתי הקברות הצבאיים
והתייחדות בבתי הקברות בהם קבורים
חללי מערכות ישראל.

משרד הביטחון – אגף השיקום
היחידה להנצחת החייל

משרד הביטחון / אגף השיקום
היחידה להנצחת החייל

תגבור התחבורה הציבורית לטקסי האזכרה בבתי־העלמין ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל תשמ"ו

יום שלישי ד' באייר תשמ"ו 13.5.86 בקווי „אגד" ו„דן" כמפורט:

קרית־שאול:	קו מיוחד מהתחנה המרכזית, דרך פ"ת, רח' הנגב לבית העלמין החל מהשעה 08.00, וחזרה לאחר הטקס. לבאים בדרך הרצליה לצהלה הוקצה חניון נוסף מאחורי מסעדת „מי ומי" והבאים מכביש בני־אפרים יוכלו לחנות רכבם במגרש הנ"ל.
נחלת־יצחק:	יתוגבר קו 63 מתל־אביב – רמת־גן.
חולון:	יתוגברו הקווים 20—42 מרמת־גן — קו 2 מצפון תל־אביב — קו 18 מבית־המשפט, מרכז ת"א.
פתח־תקוה:	יתוגבר קו 49 לקרית־שאול. יתוגבר קו 88 לסגולה מתחנה מרכזית פתח־תקוה.
חיפה:	הקווים 44, 45 יתוגברו, בגמר הטקס קו מיוחד מחוף הכרמל לת"א, ישיר ומאסף.
ירושלים:	יתוגברו כל הקווים העירוניים המגיעים להר־הרצל.
קרית־ענבים:	מת"א, תחנה מרכזית, בשעה 08.30. יתוגברו הקווים 85, 86 מירושלים.
נהריה:	התחנה המרכזית, רציף נסיעות מיוחדות, לבית העלמין המקומי בשעות 09.30, 10.00, 10.30, וחזרה לאחר הטקס, כמו כן שירות ישור לעכו וחיפה.
עפולה:	התחנה המרכזית, רציף נסיעות מיוחדות, לבית העלמין המקומי בשעה 09.00, 09.30, 10.00, וחזרה לאחר הטקס.
כפר־ורבורג:	מת"א, תחנה מרכזית, בשעה 08.30.
ראש פינה:	מחיפה, התחנה המרכזית רציף מס' 1 בשעה 08.00 וחזרה לאחר הטקס. מת"א, תחנה מרכזית, בשעה 06.45.
בית־שאן:	לירושלים בשעה 07.30.
נגבה:	מת"א, תחנה מרכזית, בשעה 08.30.
רכבת ישראל:	היוצאת מנהריה 09.00, דרך שבי ציון, בוסתן הגליל, עכו, 09.30, קרית־מוצקין 09.25, קרית חיים 09:31, חיפה מזרח 09.45, חיפה מרכז 09.51, חיפה בת־גלים 09.57. תעצר בתחנה מיוחדת מול בית־העלמין הצבאי בחיפה.
באר־טוביה:	מתל־אביב תחנה מס' 5 לצפון ע"י הבימה, בשעה 09:30.

"סאמרטיים"

מגוון המוצרים של "סאמר טיים":

"בריכות שחייה":

חברת "סאמרטיים" מספקת ובונה בריכות שחייה בכל הגדלים והסוגים. בריכות שחייה חפורות מבטון, בריכות מפיברגלס לילדים, ובריכות "ויניל" הנפוצות מאוד באירופה. – (קיר הבריכה עשוי מתכת ומצופה בפלסטיק). כמו־כן מתקינה "סמארטיים" בריכות שחייה הניתנות לפירוק בתום העונה והרכבתן מחדש. ייעוץ, אספקה והתקנת אביזרים לבריכות פרטיות במחירים נמוכים, אספקת כלור, 'וטרייכלור בטבליות, ציפוי ואיטום בבריכות חדשות וקיימות בפיברגלס.

"ג'אקוזי":

חברת סאמרטיים" מייבאת משווקת ומתקינה אמבטיות ובריכות עיסוי תת־מיימי בבתים פרטיים, ובמועדוני ספורט ונופש.

האמבטיות מ"פרספקס" תוצרת דרום־אפריקה, במבחר דגמים וגוונים, המכירה לפרטים וחנויות במחירים זולים במיוחד. כדאי להדגיש כי נמכרות גם אמבטיות בלבד. חברת "סאמרטיים" מתמחה במכירת ערכות מושלמות ל"גאקוזי" הכוללות: משאבה, ג'טים, יניקה, קופסת חשמל, צנרת, ולחצן הפעלה 12V. הרכבת הערכה נעשית ע"י הלקוח. חברת "סאמרטיים" מחפשת סוכנים ברחבי הארץ למכירת האמבטיות מתוצרת "פלקסיקור". דרום־אפריקה.

מגוון המוצרים הרחב כולל גם:

– סאונות יבשות ורטובות, תוצרת פינלנד, ושוודיה.
– תנורים להסקה בעץ לימי החורף.
– גרילים אמריקאים הידועים באיכותם, הגריל סגור, ומצופה כולו באמאייל.
– שולחנות ביליארד יפייפים. במידות שונות, תוצרת דרום־אפריקה. לפרטים נוספים: "סאמרטיים" בע"מ. רח' סוקולוב 33. רמת־השרון, 47326.

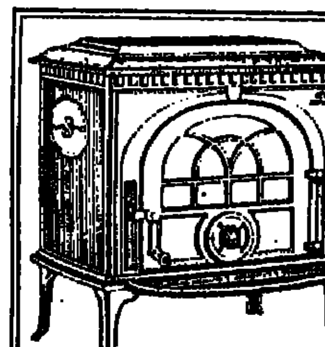

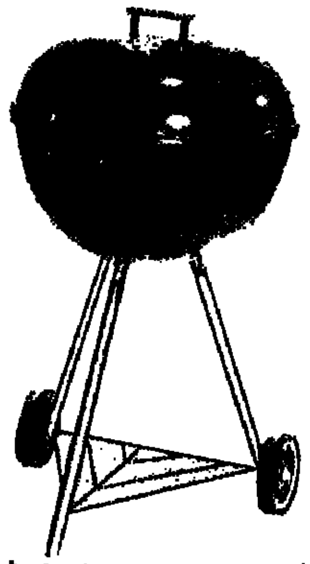

טלפונים: 481287, 492440. ירושלים, רח' עזה 40, טל: 02־632958. לחברת "סאמרטיים" חנויות, וסוכנויות בכל רחבי הארץ.

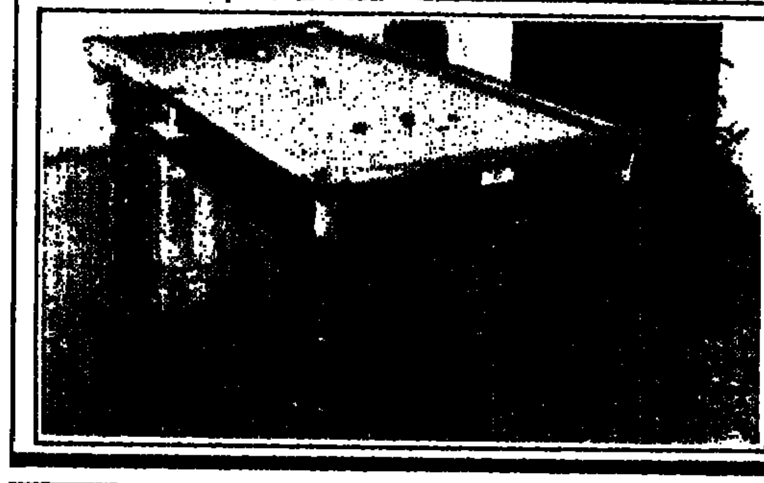

י.ג.ל. – שרותי מים בע"מ

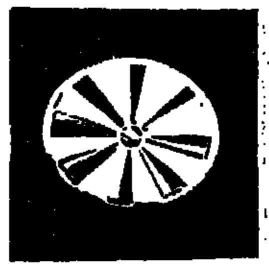

אתה

עומד לתכנן בריכת שחיה?
זקוק לייעוץ בבניית הבריכה?
בנית בריכת שחייה?
זקוק לאביזרים וציוד לבריכה?
זקוק לייעוץ בטיפול במי הבריכה?
עומד לשפץ מכשירים בבריכה?
או מעדיף לקבל שרות מלא בטיפול בבריכה?

למה

כדאי לך לפנות ל:

י.ג.ל

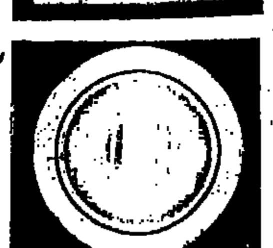

שרותי מים בע"מ

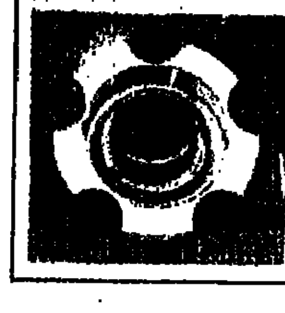

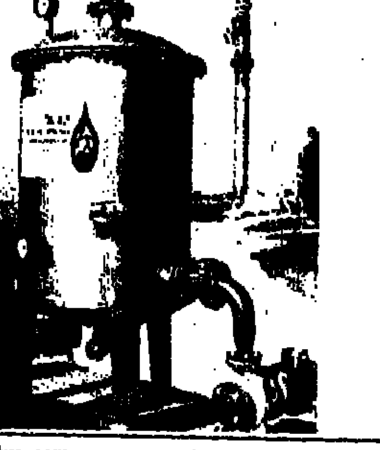

לכל אורך פעילותה בענף היתה נורס חדש ומחדש, בעלי החברה יענקלה וגדי נאים לציין כי החברה פעלה כ: 'מכונה המשומנת היטב, וכי החברה כיום הפכה לחלק בלתי נפרד מנוף בריכות השחייה בישראל, וזאת עקב השרות אשר ניתן ללקוחותיה מיום היווסדה ועד עתה'. לא פעם מציינים בעלי החברה כי: 'קשה לעמוד בפיתוי ולא להחזיק בין מוצריך הרבים גם כאלו אשר איכותם אינה מהמעולה ביותר אך זולים יותר, ובכן עד עתה עמדנו בפיתוי'. ניתן להבחין מיד כי בחברת י.ג.ל. אין סוג השירות או המוניטין אשר נבנה עם השנים דומה באופיו לאחרים מהענף.

מוצרים רבים של החברה אשר בניהם תמצא: את כל סוגי המסננים לבריכות שחייה, רובוטים לניקוי בריכות, כל סוגי הציוד, הפנסים, מפזרים וסולמות פלד"מ. כלורינציה לכלור נוזלי וגז עם בקר אוטומטי, וכלורינטור טבליות ידני או אוטומטי. שירות י.ג.ל ניתן ע"י צוות טכנאים מעולה ומיומן אשר לרשותו ציוד חדיש וכלי רכב רבים המקושרים בניהם. טכנאי י.ג.ל משרתים בריכות בכל רחבי המדינה.

עתה ניתן להבין כי בסולם העדיפות ברה אמינות השירות, ויושר, הינם לפני הכל. כך גם מונחה צוות העובדים, לא פעם מתחילה העבודה בשעות הבקר המוקדמות ומסתיימות לאחר חצות, סדר היום לחוץ ביותר, ובכל זאת לא ישאר אף לקוח לא מרוצה, לרשות העובדים מכשור חדיש ומשוכלל אשר מותקן בצי מכוניות חדיש ביותר, אמצעים אלו מאפשרים לספק לכלל לקוחות החברה את השרות הטוב ביותר. חברת י.ג.ל עוסקת גם בייבוא אביזרים הדרושים לאחזקה בנייה וטיפול בבריכות שחייה. בעבר היו עורכות חברות אשר סיפקו מוצרים לי.ג.ל "מחקרים" על החברה, אמינותה. והונה העצמי. כיום נאים בעלי החברה לציין כי בהזמנה בטלפון אחד שולחים ארצה מכליות עמוסות בשווי של עשרות אלפי דולרים. חברת י.ג.ל גם מייצרת ובונה פילטרים ומסננים הכל תוצרת כחול־לבן אשר איכותם מעולה ומבוססת על נסיון אשר נרכש עם השנים. לא פעם קורה כי מגיעה דרישה לאביזור מסויים אשר מחירו בי.ג.ל יקר יותר ומיד מתחילות טענות הלקוח, אמנם יקר יותר אבל טוב הרבה יותר – בנושא זה אין פשרות.

כיום מספקת חברת י.ג.ל שירותי מים, אחזקה וטיפול ללמעלה מ־600 בריכות שחייה ברחבי הארץ, מהן בריכות שחייה פרטיות, ומהן ציבוריות. בעת שנכחתי במקום בשעת בוקר מוקדמת היה דומה למרקחה, העובדים מעמיסים את מכוניותיהם ותשים לקבל בזה אחר זה את סדרי היום שיטת עבודה עפ"י סדרי יום קבועים מראש מקנה אפשרות לשרת את כל לקוחות החברה מבלי לקפח אף לא אחד. מהם לעיתים קורת מקרה חירום באחת הבריכות המטופלות ע"י החברה מכשירי הקשר המותקנים בנכוניות החברה מאפשרים לידע את הצוות הקרוב למקום לגשת לטפל בבעיה, כך קורה כי ההענות לקריאה – מיידית.

ובכן, כיום בלב איזור התעשייה החדש בנתניה, על שטח של 1000 מ"ר ממוקם מפעל משגשג, מאות מטרים בנויים של משרדים, בתי־מלאכה, ומחסנים. קשה להאמין כי הכל החל במחסן קטן לפני כ־15 שנים, מייסדי החברה עבדו עבודה עצמית קשה, ההון העצמי היה מוגבל מאוד, והכסיס היה כ־3־4 בריכות בלבד. טהר מאוד היה המקום צר מלהכיל את העבודה הרבה, במקביל גדל צוות העובדים, תוך שנתיים עברה החברה את תחום 100 בריכות שחייה להן סיפקה שירותים. לכאורה בין המפעלים הרבים באיזור אינך מבחין בשוני ואף לא בקל שמקלים, אך מרגע כניסתך למשרדי החברה מייד אתה מתרשם מהמראה אשר לפניך, חקירות מעוטרים בתעודות הוקרה מהנוכביות על פעילות החברה, ומכתבי תודה מלקוחותיה המרוצים. מרגע זה אתה יודע שכאן משהו שונה, ואמנם רבות הנקודות הראויות לציון, ראשית חברת י.ג.ל

לשירותך:
י.ג.ל. שרותי מים בע"מ
איזור התעשייה החדש, נתניה ת.ד. 8032 מיקוד: 42293
טלפון: 053־57281 (רב קווי). טלקס: 341667 RMYM

מאת: אופיר בן־חיים

בריכות שחיה... ו"ג'אקוזי"

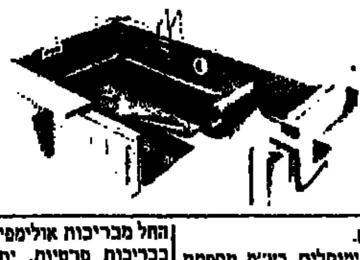

ציפוי חדשני לבריכות שחיה

שיטה חדשנית לציפוי בריכות שחיה פרטיות וציבוריות פותחה ע"י הצוות הטכני של חברת 'מיבר' (חברה קיבוצית מיזרעאל בשתוף גוף פרטי). השיטה מבוססת על ידע ונסיון גרמני שהוכיח עצמו בשטח כעשרים שנה, והותאם לתנאי הארץ.

הטכניקה היא יעילה וזולה והציפוי עמיד לאורך שנים רבות. הציפוי עשוי מיריעות עבות של פלסטיק (פי.וי.סי.) בעלי עמידות לקרינה ותנאי שטח קשים. היריעות נפרשות על לבד מיוחד המודבק על קירות הבריכה. חיבור היריעות נעשה בתהליך הלחמה מתוחכם המונע דליפת מים באופן מוחלט.

השיטה החדשה יעילה במיוחד במקומות בהם האדמה "עובדת" וגורמת לסדקים ובלאי. החשתית של הבריכה שנבנית בטכניקה החדשה היא פשוטה וזולה יחסית. ותהליך בנייתה מהיר.

השיטה החדשה עברה בהצלחה בדיקות מעבדתיות מדוקדקות וקיבלה את כל האישורים הנחוצים. הנסיון של מעל 6 שנים בארץ כבר הניב פרי של 165 בריכות שחיה מכל הגדלים. השיטה הוכיחה עצמה כיעילה בעיקר למול השיטות הקונבנציונליות הקיימות של חרסינה או קרמיקה, באשר הציפוי מכיל תוספות מיוחדות הדוחות אצות וירוקת המהווים מיפגע ראשי של בריכות השחיה. מפגע זה מהווה בעיה בריצוף הרגיל מאחר והאצות והירוקת נוטים להתפתח בחריצים שבין האריחים. פיתוח השיטה החדשנית של חברת 'מיבר' מאפשר לשפץ בהוצאות נמוכות יחסית גם בריכות שחיה ותיקות ולחדשן תוך זמן קצר.

"היריעה הרטובה" של "פולי כימיקלים"

פולי כימיקלים בע"מ, החברה הותיקה והמובילה בישראל בשטח האטום, הצפוי, הצביעה וההגנות הכימיות למשטחי בטון,

מציעה לך את הצפוי מסדרת – "היריעה הרטובה", המתאים לבריכות־שחייה מכל סוג.

– "היריעה הרטובה" ידועה בשם "פולקוט", – ומהווה אטום, צביעה ונוי לבריכות השחייה.

– כמו־כן הינה זולה ביישום וכמחיר עלות לשטח צפוי גמור.

– אורך חייה הינו הרבה מעבר לכל סוג צבע אחר המוכר בשוק והיא עמידה במים־מלוחים.

פולי כימיקלים בע"מ מספקת חומרי האטום הדרושים לתקון סדקים ותפרי התפשטות.

בחברה ישנה מחלקת שרות הנותנת ייעוץ והדרכה לבצוע עצמי של העבודות הנזכרות לעיל.

לקראת תחילת עונת־הקיץ מציעה חברת "פולי כימיקלים" בע"מ החומרים והשרותים הנ"ל במחירי מבצע־מיוחד ללא תחרות.

"גלי זיו" – בע"מ

חברת "גלי זיו" קיימת מזה 20 שנה והיא הוותיקה בענף, החברה עוסקת בבניית בריכות־שחייה מבטון מצופות בקרמיקה, עד היום נרשמו לזכותה כ־300 בריכות שחייה ברחבי הארץ.

חברת "גלי־זיו" מתמחה בייזום וביצוע של מועדוני נופש ומתקני ספורט כדוגמת מועדון הספורט בחיפה, ואתר הנופש בנווה־ים. כיום מציעה החברה ללקוחותיה את הגל החדש בתחום בריכות־שחייה: "בריכת־גלים" אשר זהה בגודלה לבריכה רגילה אך השונה הוא, שמחוץ לבריכה זו מותקן מפוח אשר מורים אויר בלחץ פנימה לבריכה ויוצר גלים בגובה של 1.–1.20 מ', כדוגמת בריכת־הגלים אשר הותקנה במועדון הספורט בחיפה. כמו־כן עוסקת החברה בייצור ואספקת מגלשות מים מפיברגלס כדוגמת המגלשות אשר מותקנות באתר הנופש בנווה־ים.

בריכות "אלטון" – בגדול ובקטן

חברת "אלטון" קיימת משנת 1960, ובמשך שנות פעילותה בענף הקימה בריכות שחייה מאלומיניום בכל גודל וצורה, החל מבריכות אולימפיות וכלה בבריכות פרטיות. יתרונותיה של בריכת־שחייה מאלומיניום רבות: א) בריכת אלומיניום עמידה בפני קורוזיה ותנאי קרקע קשים ביותר, וכן בפני מגע עם מים בעלי ריכוז מלחים גבוה; ב) שטח הבריכה, הקירות והרצפה חלקים ונקיים מחריצים כך נמנעת הצטברות אצות ולכלוך; ג) חסכון ניכר במים ובהוצאות תפעול עקב התקנת מערכת גלישה קבועה ותכנון נאות של מערכת מסננים המאפשרים העברת מי גלישה למערכת הסחרור והחזרתם לבריכה; ד) האלומיניום גמיש ואינו מושפע מתנועות הקרקע. חברת "אלטון" הינה יצרנית בריכות אלומ[illegible] ומערכות הסינון [illegible] לבריכות שחייה [illegible] הבריכה [illegible] לגורמים אחרים [illegible] בשטח, זמן ההתקנה [illegible] במיוחד בגלל שיטת [illegible] הטרומית". לכל [illegible] הקפידה חברת "אלטון" [illegible] השירות אשר ניתן [illegible] ושמירת קשר [illegible] גמר העבודה. [illegible] את "אלטון" להגיע [illegible] הראשונה בייצור [illegible] בריכות־שחייה.

ד. בורלא ושות'
שרות להשבחת מים

הספקה, ייצור, שיפוץ והסבה של מסנני חול מהירים, [illegible]
מערכות מינון אמינות לכלור ו־PH
שרותים ייעוץ. וכימיקלים.

ריכוך, מערכות מינון, דמינרליזציה.
ציוד וכימיקלים לדודי קיטור ומגדלי קירור

ת.ד. 174 הוד השרון 45101, טל. 052־21094, 052־456827

"גלי־זיו"

★ **בניית בריכות שחיה**
מכל סוג ובכל גודל.
★ **בריכות גלים,**
כולל אספקת מחולל גלים.
★ בניה ואספקת מגלשות מים.
★ ייזום וביצוע מתקני ספורט ומועדוני נופש.

רח' שמואל הנציב 25, נתניה. ת.ד. 2025
טלפון: 053־38058, טלקס: 341667

מיבר

המומחיות שלנו־בריכות שחיה

מיבר מערכות מים בע"מ

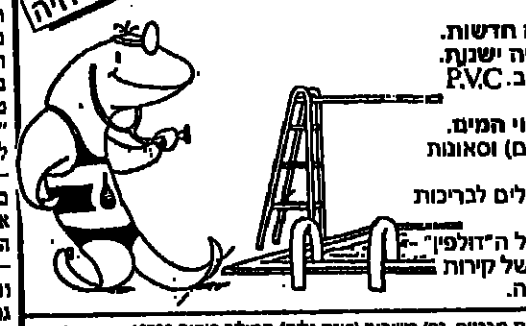

* בנית בריכות שחיה חדשות.
* שיפוץ בריכות שחיה ישנות.
* ציפוי בריכות שחיה ב.P.V.C בתהליך חדשני.
* מכונים לזיכוך וחיטוי המים.
* בריכות עיסוי (ג'קוזים) וסאונות פיניות.
* אספקת ציוד וכימיקלים לבריכות השחיה.
* יצור והפצה עולמי של ה"דולפין" – רובוט לניקוי אוטומטי של קירות וקרקעית בריכת השחיה.

משרדים: בית מרכזים, רח' משכית (פינת גלים) הרצליה פיתוח 46733
ת.ד. 2020 מיקוד 46120, טל: 052־555244/555436 טלקס: YIZ IL 46343
מפעל: קיבוץ יזרעאל, ד.נ. יזרעאל 19350 טל: 065־94036

יש בעיה בבריכה?

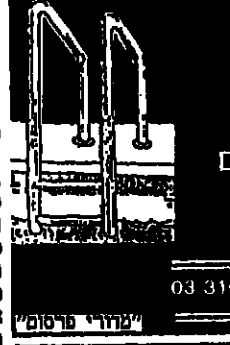

פתרון לכל בעיה הקשורה בבריכה:
צביעה – איטום – שיפוץ – הדבקה
פנה ל:
פולי כימיקלים – החברה הותיקה בארץ לחמרי איטום
– ציפוי – צביעה – הגנות כימיות.

רח' עלית הנוער 31, גבעתיים. טל. 03 310267/316351

"מדורי פרסום"

"אילן לוין – סחר"

★ ייעוץ ★ התקנה ★ שירות

בריכות שחיה

מודולריות מאלומניום־מצופה P.V.C. עגולות, מלבניות, אובליות ומשולבות

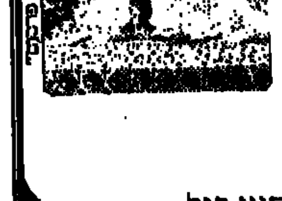

"ג'אקוזי"

בריכות עיסוי תת מיימי
בדגמים וצבעים מרהיבים
2–11 איש

ועוד:
מחממי מים, מדחסי אויר־לג'קוזי
תאורה תת מיימית, סקימרים, כיסויים שומרי חום ומסנני חול

רח' הרצל 30, חדרה. ת.ד. 3333 טלקס: 471444 טל: 23618, 063־26060

אלטון בע"מ, הנדסה ותכנון

בריכות אלטון – בגדול ובקטן

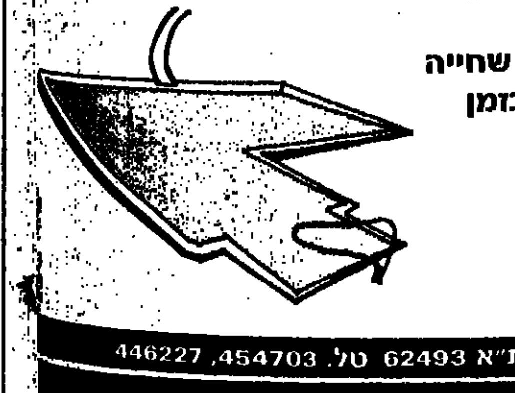

• תכנון, ייצור ובניית בריכות שחייה מאלמיניום. בכל הגדלים ובזמן הקצר ביותר.
• ייזום, תכנון וביצוע מרכזי ספורט ונופש.
• התקנת בריכות מוכנות בבתים פרטיים.

רח' יוחנן הורקנוס 23, ת"א 62493 טל. 454703, 446227

בית הג'קוזי

החל מהיום ועד 31.5.86
מבצע – קיץ קר ונעים:
• אמבטיות • סאונות יבשות ורטובות
• בריכות עיסוי • בניית בריכות שחייה
בהנחה של – 15%

מפשיר את ההקפאה

לחזמנות ולפרטים נוספים מלא בכתב
שמי ....
כתובתי ....
טלפון .... מיקוד ....
מעוניין בפרטים על:
הג'קוזי □ סאונה יבשה □ אמבטיות □

שד' מסריק 12 ת"א 64351 טל. 234455

אילן לוין – "סחר"

האם חשבת פעם לבנות בריכה או "גאקוזי", ובכן יש לך כתובת. חברת אילן לוין "סחר", מזה מספר שנים עוסקת בייבוא ובניית בריכות שחייה מאלומניום מצופה "P.V.C.", בריכות עגולות, מלבניות, אובליות או משולבות, אם בריכה גדולה מידי עבורך, ובכן לרשותך עומד מבחר עשיר של "גאקוזי" בצבעים ודגמים מרהיבים מ2 ועד 11 איש. כמו־כן מגוון האביזרים והציוד הדרוש כדוגמת: משאבות לסחרור מים, לניקוי, לסינון, השקייה, משאבות עם מסנן – (build-in) ומזרקות מים לנוי. לרשות לקוחותיה מעמידה החברה תוספות עבור הבריכה או ה"גאקוזי" במגוון עשיר כגון: מחממי מים, מדחסי־אויר, תאורה תת־מיימית, סולמות מפלד"ם, כיסויים שומרי חם, מסנני חול, וסקימרים החברה עוסקת בייבוא, ייעוץ והתקנת בריכות ו"גאקוזי", על מוצריה מעניקה החברה לקהל לקוחותיה אחריות לאורך זמן, השרות אמין ומסור.

"בית – הג'אקוזי" מפשיר את ההקפאה

מה יותר טוב מאשר להתפנק, ולהתפנק במחיר מושפר, כך את זאת מציע "בית – הג'אקוזי" לציבור הרחב לתקופה מוגבלת מבחר מוצרים אשר ניתנים עתה בהנחה של 15%; בניית בריכות ואמבטיות ג'אקוזי בדגמים וצבעים מרהיבים, בריכות עיסוי תת מיימי להנאה מושלמת לעונת הקיץ והחורף. בניית בריכות שחייה בכל הגדלים, סאונות יבשות ורטובות, ידע ומקצועיות מלווים את הלקוח לאורך הדרך, השרות אמין ומסור. ובכן אין למה לחכות יותר עוד היום התקשר לטל: 234455 ובקש פרטים על המוצר המתאים לך.

דירות

• פנטהאוז מרהיב בגבעת אביבים רמת אביב ב' 180 מ"ר + 100 מ"ר גג „ברגוביץ'" טל' 03-265294.

קבלנים מציעים

• לוי־רום כנים בונה בגבעתיים בבורוכוב דירות 4 חדרים (בשני בניינים) באחרונות השכונה דירות 5 חדרים (בשני בניינים) פרטים 053-33818 — 03-253511.

• בהרצליה הקבלן רייכמן: דירות 4 + גג + חדר מיוחד מיידי 052-541803 052-543736.

• בניין חדש בסביוני־אביב ברמת אביב ב', 4, 5 חדרים 140 מ"ר דירה לדוגמא (שלמה בן־יוסף 28) א',ג',ה': 18.00—16.00 שבת: 10.30 — 13.30 „אפריקה ישראל להשקעות" 03-650281.

• בבית המיוחד בגבעת־סביון (ליד סביון) דירות מיוחדות 6—4 חדרים, 130 — 160 מ"ר מרכז מכירות סביון א'־ה': 13.00—8.00 ו' 18.00 — 16.00 03-357191 „אפריקה ישראל להשקעות" 03-650281 8.00 — 17.00.

• בצמרת אביב ברמת אביב ברחוב ברזיל 4½, 5½ חדרים ודירות גג א'־ה': 17.00—19.00 שבת: 10.00 — 14.00 ש.א.מ. 03-848447 „אפריקה ישראל להשקעות" 03-650281.

• ברמת־אילן, דירות 4 ו־5 חדרים ופנטהאוזים 5 ו־6 חדרים למסירה מיידית, „גדי" — דיזנגוף 173, 03-240128.

• דירות לאיכלוס מיידי (1 בת"א ברח' רוטשילד 20 — 4 חדרים; 2) בנתניה ברח' סמילנסקי 7 — 4 חדרים; 3) בח"א ב„ל' איכלוס יולי 86/7 5 חדרים. לפרטים: חבי „אביב" ביאליק 155 ר"ג 03-7512203.

• דירות אחרונות בפרוייקט קסם רמת־גן, רח' א. בן־אליעזר 46, בקרו בדירה לדוגמא — 761779, 03-769961.

• בפתח־תקוה מבצע 4 חדרים למכירה בתשלומים נוחים, 15,000 שקל במזומן, והיתרה 24 תשלומים, 03-911555/6, 03-902350.

• „קרת" בונה בגבעתיים, בגבעת־הכרם („חלקת פ") דירות ענק מפוארות 5—4—3 חדרים ודירות עם גג. המשרד: אבן־גבירול 30 תל־אביב 03-257455 בשעות 8.30—17.00.

וילות ובתים

• בגבעת סביון נותרו 3 קוטגים מפוארים על קרקע פרטית מסירה בעוד כשנה „אפריקה ישראל להשקעות" — 03-650281 אחה"צ 03-357191.

• טלפון מיוחד למסירת מודעות: 885-885 03, לשירותך 24 שעות ביממה, „פרסום און".

• בשכונת הלל, רמת־גן — דו־משפחתי קומה שלמה, מעל לעמודים, חצי זוגם, מפוארת, 5 תוספות, ריהוט, 270.000 דולר 03-784421.

• בהרצליה — קוטג' מפואר, 5 חדרים + מרתף ועליית גג.

• וילה חדשה בבית־אריה הכי קרוב לקו הירוק 03-317958, 03-9812044/7.

• במרכז חולון קשקר מפואר בשטח 150 מ"ר 03-844277 03-884567.

• למכירה במושבה מגדל וילה מפוארת משקיפה לכנרת + קרקע 067-90026.

• להשכרה וילה בכפר יונה בשלב תיקוני גמר, עדיפות לבעלי ידיים טובות, חומר ועבודה יקוזזו משכר הדירה — 03-462598.

• ברמת־השרון המערבית קוטג' בבניה 6 מפואר יפהפה 03-659053.

• בתחנונות וילה מפוארת באריאל 240 מ"ר מגרש 500 מ"ר 03-9036121.

• ברמת־השרון, נווה־רסקו, בית טורי אמצעי, בתחנונות ווו מיידי ווו „מטיולי" 03-481266 03-482068.

חולון - בת-ים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

• בחולון, 3½ ח' רח' לבון, ק"א, 887226, 881561.

• בחולון, 3 חדרים ב־חולון־מים, ק"ב — 814776, 881553.

• בבת־ים 3 ברח' דיקר, ק"ד בלי, 599359, 881553.

• בחולון, 3 + מ"א, כיווני אוויר, חדר שינה — 887466.

• טלפון מיוחד למסירת מודעות: 885-885 03, לשירותך שעות ביממה, „פרסום און".

• בבת־ים, 3 ק"ד (בלי) חזית, מינתית, מרווחת ושקטה 03-509950.

• 3½ בבת־ים חזית קיר ממטבח־אמריקאי + ארונות טלי 03-871616.

• בחולון במרכז 3 מרווחת ק"א + מעלית — 03-501325 20,000.

2-2½ חדרים

• טלפון מיוחד למסירת מודעות: 885-885 03, לשירותך 24 שעות ביממה, „פרסום און".

דירות בשכר-חודשי

• טלפון מיוחד למסירת מודעות: 885-885 03, לשירותך 24 שעות ביממה — „פרסום און".

• 2 חדרים מרוהטת אחרי־תשס סינת שיקין + טלפון + מזגן 220 — דולר 03-255590.

• מחפשים 2—4 חדרים מרוהטים בת"א + טלפון. 03-662527 03-660495.

• שותפה לדירת 3 מרוהטת קומפלט בגבעתיים + טלפון. 03-725278.

• בבבלי 3 חדרים מול הפארק + חסקה + מעלית — 455838.

• בצפון + 2½ + טלפון בחזית וווו 03-461716.

• בשכ"ה בחולון רח' הרצוג דירות 4 חדרים סביבה אקסקלוסיבית 03-265294.

דירות מרוהטות

• דרושה שותפה לדירה 4 חדרים מרוהטת בצפון 458528.

עסקים

אולמות

• ליד בלומפילד וו 400 מ"ר ק"ק + טלפון + כוח (בנוי סף: מבחר אולמות) „כללי" 03-371025.

• בחזי מפתח חדר + כוח המפתח 870341 מרכז.

• טלפון מיוחד למסירת מודעות: 885-885 03, לשירותך 24 שעות ביממה, „פרסום און".

• דרוש משקיע או שותף + 50,000 דולר, לעסק מבוסס ומשגשג, הכנסה גבוהה, בטחונות מלאים, ת.ד. 1060 נתניה.

• דרושה דחוף שותפה בגנת למעון ילדים טעיל בשכון־דן, 728104.

• דרוש שותף פעיל לנגריה, השקעה 60,000, קשרים — 03-9328061.

משרדים

• למכירה 7 חדרים ימים ו־טלפונים בת"א. 03-734990 — 704710.

• מיידי! בבנין משרדים ל־השכרה משרדים + טלפונים „אינטר—ישראלי" 03-294141.

• למכירה בנין משרדים נפרד, 1,000 מ"ר במרכז ת"א. „גכסי—רווים" רפי ברוורמן — 03-611194/5.

• למכירה 300 מ"ר משרדים חדשים מושכרים בשכ"ה, הכנסה טובה. „נכסי—רווים" רפי ברוורמן 03-611194/5.

• להשכרה 1,000 מ"ר משרדים מעולה, כניסה מיידית, „נכסי־רווים" רפי ברוורמן 03-611194/5.

מגרשים

• בצהלה (כיסוסים—רבינים) קומבינציה לקוטג'ים, ת"ד. 22120 תל־אביב.

• ברעננה, מגרש ליחידה קוטג' 370 מ"ר לבנית מיידית — 052-24790 בין השעות 9.00—13.00.

מבני תעשיה

• בדמי מפתח בפלורנטין אולם 100 מ"ר, אפשרות לחלוקה + כח + טלפון, חזיתית בקומת קרקע. 03-820956 03-825164.

• מציאה !!! להשכרה בנינים/ מבנים / מחסנים + טלפונים + חניה — ב„ג"אחר" 03-443808.

הצעות עבודה

• לא.כ.ם.א. נציגת מכירות בענף המזון לעבודה קבועה טל. 03-282487.

• צעירים/ות להפצת מבית לבית, רווחיות גבוהות. 770326 לרווחי.

• לסי זמ' דרושים מקבלות קהל וקופאיות, מלצרים ומלצריות מקצועיים. לפנות במקום בין 10.00—12.00 ביום ה' 18/5 רחוב הבריכה 7 קריית־שאול — 03-496115.

• ל„ברבט" אוטנת־נשים דרוש דחוף! סוכן עם ניסיון, תנאים טובים — 03-283408.

• דרושים טבחים מתחילים לאחר קורס טבחות למשמרות בוקר וערב, וכן טבחים מעולים למשמרות בוקר וערב. כתובתנו: „בראון", שרותי מסיבות, איזור התעשיה רעננה, „בית סוללבונה" בניין 101, טלפונים: 052-451522, 052-451596 — 052-450828.

ת"א - יפו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

• בצמרת־אביב 184 מ"ר ק"ג נוף לים ממוזגן 171,450 ש"ח + מ.ע.מ. (שער לדולר 1.5 ש"ח) ש.א.מ. 03-848447 „אפריקה ישראל להשקעות" טלי 03-650281.

• להורים ברח' עמק־ברכה, דירות מפוארות 4 חדרים, 2 דירות בקומה 03-664631.

• ביד־אליהו 4 + 16 ק"ב בתוספות 03-664631.

• ל„אינטר־ישראלי" מבחר דירות יוקרה ב„בגרבים" ולהכיר בת! 03-294141.

דירות למכירה 3-3½ חדרים

• ביפו ד', 3 ברח' המחרוזת ק"ב, 596705, 881553.

• בנאות אפקה בשלונסקי 3½ ק.ג. (בלי) מרווחת ומושקעת, 03-659053.

• ביפו בטיפקו 16, 3 חדרים, ק"ג, 585344, 881553.

• עבור לקוחותינו בתשלום במזומן דרושות דירות יוקרה בבלי ובצפון ת"א !! „אינטר־ישראלי" 03-294141.

• בצפון !! 2½ ק"ב 3 כ"א חזית, שקטה !!! „אינטר־ישראלי" 03-294141.

• דירות 3 ק"ב 03-700716 03-790841.

גוש דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

• בקרית הרצוג, בני ברק, דירות 4, 3 חדרים ודירות 5 חדרים עם גג צמוד. 03-664631 לדתיים בלבד.

• בגבעתיים — דירות מאי 5, 4 חדרים, רח' מודיעין ריינס 03-664631 לדתיים בלבד.

• פתח־תקוה 3, 4 חדרים לבניה מיידית! 03-664631, לדתיים בלבד!

• פתח־תקוה 5 חדרים יפים טלפון, 03-734990, 03-704710.

• „קרת" בונה בגבעתיים, בגבעת־הכרם („חלקת פ") דירות ענק מפוארות 5—4—3 חדרים, ודירות עם גג. המשרד: אבן־גבירול 30 תל־אביב טלי 03-257455 בשעות 8.30—17.00.

• גבעתיים מבחר 4, 4½ מרשם מושקע 03-659053.

דירות למכירה 3-3½ חדרים

• בבני־ברק, מרכזי, 3 חדרים, ק"א, 7-650016.

2-2½ חדרים

• בתמונות לגוש צעיר 2½ מסודרת + תכנונות מרכזי 03-730456.

איזור השרון

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

• טלפון מיוחד למסירת מודעות: 885-885 03, לשירותך 24 שעות ביממה — „פרסום און".

• בבת־ים דירת 4 חדרים שיפוצה לרחבנה ויחוס מלא — יוקרתית למכירה טלי 03-265294.

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

• לדתיים — ברעננה, ברח' אוסישקין, דירות 5, 4 חדרים ו־מפתאוזים 6 חדרים. 03-664631

מכרת משהו דרך הלוח הכללי של ידיעות אחרונות? מגיע לך 15,000 ש"ח

פרטים במודעות „מבצע הטלפון המצלצל" המתפרסמות בעיתוננו

מחשבים

• קלדניות מסוף מנוסות (ניסיון קודם בעבודה חובה) לעבודות מיידיות — בשעות גמישות, „חבר המתרגמים" בן־יהודה 100 ת"א, שעות הקבלה 9.00—14.00.

• קלדניות אלפא־נומרי לעבודה באיזור לוד, שכר גבוה ותנאים מעולים, „דנאלי" אשדוד 055-34777, 055-22561.

טכנאים/הנדסאים

• טכנאי אלקטרוניקה עם נסיון בשיפוצים ספרותיים + רשיון נהיגה טל. 7511587 7514896.

• טכנאי לאנטנות ואינטרקום נשר + רשיון — 870351, 742898.

• דרושים טכנאי קירור ו־מיזוג אוויר מנוסים למערכות מרכזיות, תנאים טובים, „משב" — 03-804974.

• דרושים טכנאים למזגני אוויר 837896, 822240.

יהלומים

• משבצים לאבני זירקוניה + מנקה יציקות + צורפים, טלפון 7510715.

• דרוש קצוות למטה לקטנות בלחים טל. 03-378049.

• לטייטרים יעמו! פועלים חוקים מרובזור + למטה + לטללה — 827658 ואקניו.

• מיטרים דרושים קבלנים מקום עבודה נקי ומסודר — 03-7514011.

• להומר מעולה דרושים קצוות למטה טובים. בתנאים — 336241.

• קצוות לכעלה ברלנדיר לי מטה לקטנות + פועל לטיטטרים 03-337119.

• דרושים חותך קצוות למטה 372099, לבנדת 43, דני.

• לסייטרים לוח מרובזור ו־קצוות למטה. 03-335820 אשר.

חשמלאים

• חשמלאי — רקע טכני בחשמל לאחר שירות צבאי. 03-251196.

• לסילוקר מיזוג אוויר לרכב — בעלי ניסיון 03-9229335 03-9232001.

• דרוש חשמלאי רכב + ניסיון למפעל לשיפוץ סטרטים באזור־יהודה 335155.

• חשמלאי רכב לשיפוץ סטרטים תנאים טובים קריית־אריה 03-9230773.

• חשמלאי מוסמך נסיון בתעשיה לאשדוד ופ"ת; חשמלאי מוסמך, מנהל עבודה, נסיון בליפוף, לאשקלון. 08-454651 — 03-240106.

• ל„זמירי" חשמלאי מוסמך / אלקטרונאי + עוזר חשמלאי לסשמרות, בתנאים מצוינים. 03-240106, 08-454651.

תופרות

• לנוטקס דרושה לבוטיק מיכרת מנוסה תופרת נאה — טלפון 03-337125.

• אנו מחפשים את המוכרת המנוסה ביותר שניתן להשיג בתל־אביב — רצינית, משכילה, בעלת נסיון, נאה ומרצת, זריזה, ...

נהגים

• לחברת הרהיטים דרוש נהג — רשיון ג' לחובלת רהיטים טל. 03-9241025.

• נהג אחראי לחלוקת כספות לארונים רשיון ב' רצוי מרמת־השרון, הרצליה, 03-473457.

• ל„שגריר" גרירה לעבודה בלילות בגוש־דן, 03-2914433.

נגרים

• לנגריית „אדם" באיזור התעשיה חולון, דרושים: נגר רהיטים + נגר בנין + פוליטורציק, אפשרי גם מפתחות. 03-802025, 03-5592369.

• בפ"ר, לנגריה בנקים ורהיטים מקצועיים ומתלמדים, 392750, 371803.

• ל„נגריית־אשלי" בקרית־אונו דרושים: נגר כללי, נגר רהיטים, ונגר בניין — 03-356306.

• לנגריה בתיים נגר מקצועי + רתק, תנאים טובים 03-597805, בעבודה 03-839413.

• רהיטי ארתום באור־יהודה דרושים פוליטורציקים, נגרים, רפדים ונגרים. — טלפון 03-341603.

• ל„זמירי" נגר תעשייתי מעולה לעבודה קבועה ברמת השרון 03-240106.

עובדי מתכת

• לחברת חרושת בבתיים דרושים פועלי ייצור מקצועיים ומרכיבים — 5515879.

• דרושים, כרסמים ורתכים עם נסיון ומתחילים „אלפית" איזור התעשיה רעננה — 052-26624.

• מסגרים ידע בריתוך לעבודה מיידית באזור ראשל"צ „דנאלי" אשדוד 055-22561, 055-34777.

• מסגרים רתכים מנוסים, רתכי חשמל לחולון וראשל"צ 03-240109, 08-454651.

• פחח תעשייתי באשדוד כרסמים וחרטים מעולים בחולון 03-240105, 08-454651.

• כרסמים לעבודה מיידית באזור אשדוד „דנאלי" אשדוד, 055-22561, 055-34777.

• מסגר / רתך לעבודה הרכבה בגובה, בקריה 589026 — 945620.

• מסגר / רתך מקצועי לעבודות קבועות + תנאים, 03-820363 03-719020.

• כרסמים בעלי נסיון לעבודה מיידית (משמרות) לחקופה ממושכת, הסעות וארוחות, תנאים טובים, שכר גבוה, „תגבור" 03-296846.

• מסגר זיווד נסיון בייבור הסעות + ארוחות, תנאים טובים „תיגבור" 03-297840.

• בפ"ת קרית אריה דרוש רתך לסי. אר.2, לטלפן — 03-9222397.

עוזרות ומטפלות

• ברעננה אשה לבישול ואחזקת בית, 3 פעמים בשבוע, המלצות, תנאים מעולים !!! — פרטים: 052-454122.

• בצפון ת"א, מטפלת עוזרת מנוסה מגיל 30, להאומים בני 3½ + לינה 03-243559 אחה"צ.

• בראשל"צ אישה/בחורה אחראית לטיפול במבוגרת + מגורים 03-953241 אחה"צ.

• דרושה עוזרת פעם בשבוע, בהרצליה פיתוח. טלפון: — 052-559980.

• למעון הילדים הכי תמורים מטפלות מנוסות וחמות — 728104.

• בצפון ת"א מטפלת מנוסה לבן 3 חודשים, דרושות המלצות — 03-462301.

• לבוטקס דרושה עוזר/ת ניקיון למשרה מלאה. כל התנאים הסוציאליים, פנסיה, טלפון: 03-337725.

• לבית־הורים בר"ג עובדת ניקיון, 5 שעות בבוקר + כוח עזר מ־20.00—15.00 03-780255.

• בצפון ת"א דרושה בחורה מנוסה ורצינית לניהול משק בית, כולל בישול, בעלת גישה לילדים גדולים, עם המלצות, לא מעשנת. להתקשר בשעות הבוקר: 03-442436.

מכוניות למכירה

• „תגל החדש" מציע: להשקה מיידית !!! דגמי 1986, דגמים אירופאים, אופל + אאודי + ב.מ.וו. + פורד + מחוירות ערבויות ותוספות. 03-848444, 03-848739.

• מהשכרה למכירה כל סוגי המכוניות, 1985, 03-233130 — 03-226410.

• טראנסקאר־סבאנה (נתיבי אוויר בלביים) יבוא כל דגמי 86, אספקה מהירה ללא עמלה, טלי 660826.

• טראנסקאר סבנה לאספקה מיידית קדטים אוטומטים ואסקורטים דגם חדש 660826.

• לאספקה מיידית !!! באשראי לשנה !!! פורד! + אופל ! + אאודי + גולף! + כל רכב אירופאי !!! 1986 ! ומדוות !!! תנאים מיוחדים לשטורי־כמה!!! 03-235604 03-225017.

• מציאה !!! רוטים !!! פריות !!! מגרים !!! טייוטנים!!! משומשים באחריות !!! „רבב ישראלי" בן צבי 33 יפו טלי 03-836246 03-829718.

• יחידיות להצכורה 1 פורות + דאוגות + מוהלי אלפו אוטומטית 1985 + קיאט 1986 מטית 1983. אפשרות החלפה ברכב ישן בתשלומים 03-490683 063-24527.

אוטוביאנקי

• אברש 1982 ראשונה 49000 ק"מ דגם מיוחד — 12400 טל. 03-855462 03-5591514.

• אוטוביאנקי 84 מהשכרה טובה לאחר טסט יוצאר 053-96035.

• ג'ונייור 1984 טסט לשנה במצב מצוין 03-5322897.

• ג'ונייור 1983 במצב מצוין + תוספות 052-31679.

• למטיבים אברש 82 5 הילוכים — צבע שחור אורגינל + טסט 30,000 ק"מ 03-421974.

אופל

• לבעלי אופל הסוכנים מאבלת שמן — התחרון ב„מוסך מיר" בני־ברק, הירדן 31, טל. 03-798656.

• רקורד 83 סטיישן ג'יר אוטו מס מכנת בחרשה 057-35203.

• אסקונה 1300 אס 1983 אוטומטית ראשונה 31000 ק"מ — 5565378.

• קדט 84 סטיישן ראשונה לוקסוס יבוא אישי + מערכת מצויינת — 092-451949.

• קדט סטיישן 1983 1300 ברלינה + מזגן יבוא 03-946537.

• קדט 1300 ספיישל 1986 + תוספות במצב חדש 03-787376.

אלפא רומיאו

• ספרינט 1983, 1.5 ראשונה פרטית צבע מטאלי רדיו וטסט 063-24526, 03-490683.

• סוד 83 ראשונה ארומה + היטל וטסט 35,000 768078.

• סוד 1200, 1974 נדירה בי חרשה מכני מעולה 607460.

אמריקניות

• שברולט סאטיישן 80 אוטומטית + מזגן, במצב כעולה. 03-284110, 03-286925.

• פורד מונטגו, 1974, בכני בעולה, טסט לשנה. 08-47-1432.

• דודג' דארט, 1973, אוטומטית + מזגן + כח בכצב נהדר!!! 03-766644.

• ג'ימי (ג'ייהר) 1980 + תוספות, 052-24333.

• אולדסמוביל קטלס 6 צילינדר 2 דלתות, חמלי + טסט טלפון 03-293934.

• בהזדמנות נדירה שברולט מליבו 1977 + טסט + תוספות חדשה לחלטיון 03-886693.

• ביואיק ליגל 1983 4 דלתות 8 צילינדר יד ראשונה פרטית + כל התוספות 2 צבעים שנת טסט + היטל 03-281584.

• ביואק סקילרק 1980 4 צילינדר לימוזד + כל התוספות יד שנית 03-282554.

• אולדסמוביל דלתא רויאל 1978 כל התוספות האמריקאיות (חשמליות) 052-443821.

• שברולט קפריס קלסיק, 2 דלתות 1979 כל התוספות האמריקאיות (חשמליות) 052-443821.

• שברולט נובה 73 אוטומטית + מזגן + הגה כוח + מערכת 053-45449.

• אולדסמוביל אומגה 4 צילינדר) סוף 1981 יד־ראשונה, מזגן, אשמוטי !!! בכבב חדש 03-480620.

• אולדסמוביל אומגה 1980,4 במצב מצוין 240,000 ש"ח טלי 837043 822916.

• דאדג' 1973 כוחות מקורית + מזגן 4600 דולר טלי 052-24914 03-7516080.

• פונטיאק למגוס מנורים 76 (6) ואוטומטית + טסט 03-767712.

אוסטין

• מטרו 1300, 1983, במצב מצוין, פרטית. 03-930649 — 03-358729.

• אלגרו 76 אוטומטי 1300 מצויינת מחירון 08-243506 — רמלה.

• אוסטין אלגרו 1978 1300 שמורה במצב מצויין 08-225473.

• מטרו 1000 סוף 1982, ראשונה 24,000 ק"מ 03-395772.

אאודי

• 80, 1600, 1983, אוטומטית 36,000 ק"מ מכבה 03-596724.

• 80, 1982, יד ראשונה, 50,000 ק"מ + מזגן, טסט + היטל. 03-724093 03-896175.

• 80 1100 מיטאלי 1983 ראשונה 26,000 ק"מ טלי 052-541144.

• אאודי 1600 1983 אוטומטי ראשונה שמורה לחלוא — טל. 03-911856.

• 80, 1600, 1981, אוטומט + מזגן + כח 7,000 ק"מ טלפון 03-956894.

• 80, 1300 83 29,000 + תוספות, מחירון 5563066 885145.

• 80, 1300 1982 ראשונה — 20,000 ק"מ + טסט 344898.

• 80 סי. אל. 1300 1984 ראשונה 40,000 מטלי + תוספות 03-483511.

עובדי מתכת

ב.מ.וו.

• 316 80 שנית, 63,000 כחדשה, בית 03-336448 — 03-378818.

• ב.מ.וו. 518 מודל 85 + מזגן יפיפיה כחדשה 473367.

• 315, 1981, טיטלי (מחודש) 39.000 ק"מ (מחירון) 03-3139103.

• 316, 82, אוטומטית, מזגן במצב מעולה מחירון. 483173.

• בהראשונות 316 4 דלתות 1985 אוטומטית. מחיר מחירון — 11,000 ק"מ 03-5511963.

• 318 1978 מטאלית שנית פרטית + גג נפתח 03-5511948.

• רכב למנהל — 316 אוטומטי 1985 מיוחדת במינה + כל התוספות, 3000 ק"מ כולל טלאפון 03-235667 050-22037.

• ב.מ.וו. 316, 1984 75,000 ק"מ ראשונה כחדשה. בבוקר: 055-25311 בערב — 052-444462.

ג'יפים

• ג'יפ 82 ארוך 6 צילינדר בי הזדמנות 03-909260.

דיהטסו

• דייהטסו 1100 1983 מחירון יד שניה מהסוכנות 052-559896.

• שרייד אוטומט + מזגן 1985 יטירות מחשכות 03-946517 03-946670.

טנדרים

• סיאט פיורינו 1984 + תכנית הפסוקים, לראשונה טלפון 03-495683 061-24527.

• שברולט 10 ש/ה במצב מצויין טסט לשנה 03-796871.

• פיגיר 504 1983 ראשונה + ארגז לנוסעים כחדשה — 03-768016.

• מיצובישי 1982 + ארגז שמורה טסט שנה לרציניים — 03-734286.

טלבוט

• בראשונה !!! טלבוט 1307 ד' דלתות שמורה כחדשה !!! 03-723091.

• הוריזון 1300 סמ"ק 1980 5 דלתות במצב חדש 03-720027.

• סמבה 82 שנית כבני חיצוני מעולה, 826149, ובבית: 498283.

• טלבוט 1307, 1979, שנית פרטית! + טסט, כימאלית, כחדשה! — 03-764895.

פולקסוואגן

• פולקסוואגן טסט 1977 כחדשה + טסט + טיים בחירון 03-104192.

וולבו

• 244 1978 + מזגן אוטומטי + מערכת מצויינת — 12000 טל. 08-437140.

• ספורט 1979 אוטומטית + טסט שמורה 19,500 שייח טלי 03-916896.

• 240 ג'י.אל. 1983 — ראשונה — כח — מזגן — אוטומטי — תמליות — טלי 057-37856, 057-690076.

• 200 1977 שנייה שמורה — 115,000 ק"מ טלפון 052-455867 052-455971.

• „פריד" און הלבו" מציעה לבכירה: 1. 1984 + 1983 סטיישן ג'י.אל. 2000 כל התוספות האמריקאיות ראשונה, פרטית. 2. 1979 ג'י.אל. 2000, כל התוספות 03-265696.

• 244 ג'י.אל. 1979 שנייה שמורה כחדשה! — 03-7515961 03-299061.

מרצדס

• 200 אי. 38,000 1981 ק"מ + מזגן כחדשה, 03-797396.

לנצ'יה

• דלתא 1983 ספורטה להחיר התחלה 10950 ש"ח 03-507233.

סיטרואן

• ג'י.אס.אי. פאלס סייפיק 82 + טסט + היטל 63,000 ק"מ 052-77362.

• דיאן 76 מצויינת שמורה ומסודרת 2800 ש"ח 04-337843 04-662294.

• ג'י.אס. פאלאס, סיטיק, ראשונה, 12,000 ק"מ 19,000 ש"ח, 03-258118, 450818.

סוזוקי

• סבחר סוזוקי דגמי 1985 ישירות מחשכרה כחדשות — 03-825140.

• אלטו 1985 אוטומטית + מזגן ישירות מחשכרה 03-490683 063-24527.

סיאט

• במבר !!! מורה !!! 1985 מהשכרה כחדשות + טסט + היטל 03-378344.

• איביזה חרשה אדומה 1986 16500 לרגל עזיבה 03-9225182.

• רונדה ג'י.אל.אייס 1983 בראשונה ! פרטית ! במצב מעולה 03-378235.

סוסיתא

• רומים משומשים ! 1981 + טסט + אחריות — 4200 טלי 03-824936 03-824478.

סימקה-קרייזלר

• סימקה סגור, 79, מכני נדיר, + טסט. 03-325165.

• סימקה 1100 סטיישן 1978 מכני חיצוני מעולה טלפון — 03-7512577.

• 1100 ג'י.אל.אס. 1976 שניה, פרטית, 80,000 קילומטר. 03-323531.

מיני מינור

• מיני מיינור 1977 נדירה שמורה במיוחד + רדיו ותוספות 874511.

• מיני 1978 אוטומטית פרטית ! כחדשה ! + טסט ו־היטל 03-784833, 03-774040.

מסחריות

• פורצים פח די. ראשונה במצב מצוין, 03-346502, — 065-78213 בערב.

• „יוריס" !!! טרנספורטרים וקרוולים 1986 מיידי !!! כתיבה לערכון !!! אשראי !!! — 050-23017, 67 דיזנגוף, בן־יהודה 97 ת"א.

• פיורנו 83 אחרי אוברול מצב מצויין. פולקסוואגן טרנספורטר 82 7514143.

• טרנספורטר 1983 ! ספסלים וחלונות אורגינלי + טסט — 03-596667 וכו'.

• טרנספורטר חלונות ומושבים (קיטכי) מיידי במגלו — 050-22017 03-219567.

סובארו

• ר.ה.ס. בני ברק, 03-788892, 4 בדיק הרצליה, 052-559951 — כהונים לריבוי ובדיקות רכב + הפעת אחריות לחצי שנה.

• בהזרז 1983 יד־ראשונה פרטית היטב, טסט + היטל, טלפון בבית 424842, בעבודה 411251.

• סובארו 1982 ראשונה 59,000 ק"מ — 03-340717.

• למכירה נכות לסובארו אוטובוס + מזגן + מיטלי — 03-357677.

• 1300/5, 1982, יפה, פרטית 50,100 ק"מ — 03-5580051.

• סובארו 81, יד ראשונה, היטל + טסט לשנה ...

• סובארו 1800 סטיישן 1978 1400 במצב מצוין ...

• סובארו 80 1800 אוטומטית + מזגן, 70,000 ק"מ מחיר בחירון להציגיים טלי 03-341084.

• סובארו 84 1800 דגם אחרים קאי הראיניים בלגד! בחירון, להשל וכו' 03-457333 03-658714.

• חייבת להימכר! 83, 1200, אוטומטית, 28,000 ק"מ + טסט 03-5610942.

• בכה, סובארו די.אל. 1600, פיכטירית, 1983 ראשונה וכו' 52373.

• + 77000 1978 1400 פרטית + טסט גדירה — 7,500 טלפון — 03-783862.

• 1600 טסיישן 1979 יד ראשונה + אוטומט שמורה וכו' 03-9325629.

• סובארו 1981 1300 ראשונה פרטית אורגינלית שמורה כחדשה 03-807693.

• סובארו 1979 — 1400 4 דלתות מטלית + היטל — 03-595917.

• די.אל. 1980 1600 יד ראשונה + טסט מחירון 03-5513297.

• 1984 אוטומטית + טסט יד ראשונה שמורה !!! 052-455971, 052-455857.

• 1600 סטיישן 1978 שניה מצויינת טסט שנת 03-290028.

• סובארו סטיישן 1982 1600 + מזגן כראשונה 03-248945 — 03-235824.

• 1300 1982 ראשונה 47,000 ק"מ 12,750 ש"ח + רדיו — 03-493489.

• די.אל. 1300 1983 כחול בוטלי + מזגן, טסט + היטל 03-948024.

• די.אל. 1600 — 1979 — בקורות מטלי + היטל — 8,000 — 03-751746.

• די.אל 1979/4 + טסט, מסורה ! שמורה כחדשה — 03-585057.

• די.אל. 1978 שמורה 4 דלתות (אפשרות תחלפה) — 03-594812.

• 1981 — 1300 — ראשונה ! + טסט לשנה + אושקה כי חרשה ! 03-8816677.

• סובארו 1600 ג'י.אל.אס. 1981 מיטלי מסורת ושמורה 03-596397.

• 1300 סוף 83 ראשונה כחדשה + היטל וטסט 825986.

• מגן 1982 + טסט לשנה 44,000 ק"מ כחדשה! — 03-863592.

• 1984 1300 אוטומטית + מזגן 49,000 ק"מ מחיר מחירון 03-411555.

• סובארו 1800 סטיישן אורגינל 1981, מזגן, 14,300 מחירון, 20% 03-494332.

• 1300, 1984 + תוספות 28,000 ק"מ 03-251630 + יום עיוני.

• 49,000 1982, 1300 + רדיו + שיים + אזעקה, מחירון, 03-5592708.

• 1984 1600 יד־ראשונה — 31,000 ק"מ, מטאלית — 03-300265.

פועלים/ות

• ל„זמירי" פועלים למפעל בטחוני יוצאי צה"ל + פרופיל גבוה, בתנאים מצוינים, 08-454651, 03-240106.

שומרים

• ליבטה שומרים מאזור רמת־גן פתח־תקוה ומרעננה טלפון 03-719955 03-731717.

• למוסדות בטחונים ופונקציונים דרושים מאבטחים לדיפוק לבעלי נקי פרטי לפנות שדי שאול המלך 35 ת"א למקס.

• לבתי חולים בסית דרושים שומרים לפנות טלפון — 03-9324710 בשעות הערב.

שליחים/ות

• בחורים/ות בעלי רשיון ל־וספה או בעלי וספה הכנסה גבוהה למתאימים נחלת־יצחק 60 ת"א לחיים.

• נער נמרץ 16—19 לעזרה בעסק ושליחויות.

• בעל רשיון לקטנוע הכמוצא בת"א, משכורת גבוהה, 287418.

• נער שליח להוצאת ספרים מ־8.00 — 14.00.

• נער שליח עם וספה/קטנוע, או רשיון לטוסטוס, לכרמלה מ־9.00—13.00 — 03-8.01113.

• שליחים רציניים + רשיון קטנוע, 1000 ש"ח ויותר 664261.

• לחרצליה דרושה אישה מנוסה לניהול משק בית — 052-855569, ובערב: 03-655479.

• כוחסים בת־לוויה אינטליגנטית לאשה מבוגרת ומתפקדת ומעילה לבגורים (הכרח), 231373, 230510.

• בפ"ת לבן 6 חודשים 5 פעמים בשבוע. 9321733 — 785572.

• ברמת אילן דרושה עוזרת 3 פעמים בשבוע, להתקשר — 352348 אחה"צ.

• דרושה עוזרת לעבודות בית עם לינה, רצוי גיל 30 + — 03-700911 לבקש שלמה.

פקידים/ות

• לחברת תריסים בבת־ים דרושה פקידה, אפשרי מ־8.00—13 — 5515679.

• מזכירה מנוסה הדפסה, ניסוח אנגלית עברית והבנה 330516.

• פקידה עם נסיון בהנהלת חשבונות + הדפסות אנגלית־עברית, מ־16.00—8.00, טלפון 03-832401.

גזירה/תפירה

להחברת יבוא דרוש/ה מנהל/ת יבוא

לטיפול שוטף בהכנת מסמכים והתכתבות עם ספקי חו"ל (באנגלית). ידע בגרמנית רצוי אפשרי משרה חלקית. בפרוט נסיון קודם ת.ד. 11339 ת"א עבור „315".

מזכירה בכירה אקדמאית

לניהול מחלקה בחברתנו ידיעת השפה האנגלית הכרחית שעות: 08.00 עד 16.00 חבר המתרגמים רחוב בן־יהודה 100 טל': 03-221814 03-245127

לחברה קבלנית דרושה מזכירה

ידע בהדפסה עברית, ידע בסיסי בהנה"ח. לפנות לטל': 7518440, 7519829 בשעות: 8.30—15.30

למושב מצאל בבקעת הירדן דרושים בחורים/ות אחרי צבא

לעבודה בבציר ענבים טל': 02-941185 02-941130 להתקשר מיום המרשי

מבה־יח מפעל לתרופות

* טכנאי/ת
* לבורנט/ית
* עוזר/ת לרוקח
* מיכרו/ה רוקח/ת

לתפקיד ביקורת הייצור. אנגלית הכרחית. 5 ימי עבודה. 03-5611924/5 ניקי,

ליצרני הלבשת עילית לנשים באזור תל־אביב דרושים סוכנים מנוסים

לאזור: הצפון והדרום טלפון: 03-831326

למשרד יגאל שרייבמן דרוש אדריכל

— אדריכל 3-5 שנות נסיון טל' 03-245361 לפנה"צ

דרושה שרטטת חשמל ואלקטרוניקה

+ נסיון + ידע בכתיבה בלירוי. טל' 702376

דרוש חרט/כרסם

עצמאי בעבודה למתאים תנאים מצויינים 7510006, 7513585

למפעל מזון דרושים עובדים/ות

בכפעל, תנאים טובים למתאימים/ות. 03-810222, 03-837386

עתידן בע"מ דרושה פקידה/ שליחה

* לפני צבא
לטלפן משעות 8.00—16.00 03-822383-4

דרושה טכנאי

מיזוג אוויר בעל נסיון, תנאים מצויינים למתאים. נא להתקשר לטל' טלפונים: 03-446442, 03-443530

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

מחלקת המנגנון ת.ד. 92 ירושלים 91920

משרה פנוית מס' ח/308/86

תקציבן/ית

במח' להתחדשות השכונות באגף הכספים, ירושלים

תאור המשרה:
— רפרנטית בנושא הכנת תקציבים שנתיים וסריקות תקציביות ועדכונם.
— עורך/ת הפעלה כספית, כולל ניתול מו"מ, תמחור ומעקב אחר ביצוע.
— מנהל/ת קבצים ממוחשבים לשם מעקב ופיקוח אחר ביצוע התקציב.

הכישורים הדרושים:
— תואר ראשון בכלכלה/מנהל עסקים.
— ידע בסיסי בהנה"ח ובשמוש במחשב.
— ידיעת השפה האנגלית ונסיון מוכח של 3 שנים בעבודה בכספים/תקציבים.
— רשיון נהיגה.

הדרגה המוצעת: 8—5 בדירוג המח"ר.

התאריך האחרון להגשת הצעות מעמדות 31.5.86.

שופר-סל

דרושות קופאיות לעבודה במשמרות

* לשופרסל, רח' עמק הברכה, נחלת יצחק, תל־אביב, אוטובוסים: 63, 53 רחוב אחימאיר 1, אוטובוסים: 40.
* לשופרסל רמת־אביב ג'.

— נא לפנות למנהלי הסניפים במקום —

למפעל תעשייתי בשטח הקוסמטיקה באזור השרון דרוש מנהל חשבונות

לעבודה בכל תחומי הנהלת החשבונות כולל הפעלת מחשב.
* נסיון קודם בתעשיה חובה

מנהל מפעל

* בעל ידע בתכנון ייצור
* נסיון קודם של 3 שנים לפחות במפעל של 60 עובדים

נא לשלוח בכתב־יד בשפת אם והציון היד הכותבת, בציון קורות חיים, נסיון, אל ת.ד. 22041 ת"א.

שטראוס

לשטראוס שיווק פית דרושים מקדמי מכירות

* נסיון קודם במכירות.
* השכלה תיכונית.
* בעלי רכב פרטי.

טלפון: 03-9234422, לחנה.

לקול המפרסם דרושים:

1. ארט דירקטור/ית
2. ביצועיסט/ית

ניסיון במשרד פרסום הכרחי לרוני 201396

למשרד שמאים בתל אביב דרוש

שמאי רכב — מוסמך
שמאי רכב — מתמחה
תנאים מוכרים למתאים !!!
טלפון: 03-297607

למפעל ביוסיקלים בת"א דרוש מפעיל

לטלפן משעות 8.00—16.00 03-822383-4

ביתילי
מרכז קניות לרהוט ומוצרי בית, בשיווק ישיר.
דרושות
1. **יועצת לעיצוב פנים**
בוגרת מגמת אדריכלות, לפחות 5 שנות נסיון, שעות עבודה בהתאם לצורך.
2. **מזכירה אחראית**
בעלת נסיון, לאחר שרות צבאי, יום עבודה מלא מ־09.00 בבקר.
לפנות לטלפון 03-700142.

שופר־סל
דרושים
עובדי ירקות
* לשופרסל רמת אביב, רח' טאגור 38
* לשופרסל רמת אביב, רחוב ברזיל 15
— אין צורך בנסיון קודם —
הכשרה תינתן במקום.
לפנות למנהלי הסניפים במקום.
אוטובוסים: 24, 27, 45, 40

למוסד עיתונאי גדול בתל־אביב
דרושה
מפעילת טלקס
לשבוע עבודה בן חמישה ימים, בשעות אחה"צ, מ־13.00—20.00.
דרישות התפקיד: שפת אם אנגלית, נסיון קודם בהפעלת מערכות טלקס וסוויפט.
תנאים טובים למתאימה.
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות בכתב־יד, כולל קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 6335 תל־אביב, 61061, עבור „משרה מס. 90".

לחברה מסחרית בינלאומית בת"א
דרושה
פקידה עם נסיון ביבוא
עבודה משרדית, שליטה באנגלית ובעברית
פניות בצרוף קורות חיים לת.ד. 33450 תל־אביב.

למלון אלמוג ים באילת
דרוש למשרד הראשי בת"א
מנהל חשבונות
אחראי על לקוחות
בעל נסיון בשטח המלונאות
טלפון: 03-264221 אברהם.

לִמפעל טכסטיל באשדוד
דרושה
מזכירה בכירה
בעלת נסיון רב בעבודה, ידיעה טובה באנגלית ברמה של שפת אם.
פניות בכתב־יד לת.ד. 865 אשדוד לידי רותי.

אנו מתרחבים ודרושים לנו
סוכני ביטוח
מכל הארץ (אלמנטרי ו/או חיים)
* אם הנך מעוניין להצליח ולהתקדם
* אם הנך מוכן להקדיש עצמך לטובת הלקוח.
* אם הנך מעוניין לעבוד בתנאים טובים כשכיר ו/עמלות או כעצמאי.
התקשר ישירות לשמואל או יהודה טל': 03-203112/3 — סודיות מובטחת

יכין חקל בע"מ
למשרדנו באזור אשקלון
דרוש
אגרונום
הכישורים:
בעל תואר אקדמאי בחקלאות. ידיעת השפה העברית על בוריה.
הדרגה תקבע לפי הכישורים.
מקום מגורים:
סביבת אשקלון.
מועמדים יפנו את בקשותיהם אל אגף כח־אדם ת.ד. 332, תל־אביב

למטבחי „רגבה" בת"א
דרושים
* **מרכיבים** מעולים
* **בחורים**
אחרי צבא עם רקע טכני ללימוד מקצוע אטרקטיבי.
להתקשר 03-252478 למישקה

דרושה
אחות מוסמכת
למוסד בריאותי בירושלים דרושה
מרכזת קורס — מורה שהיא אחות מוסמכת במקצועה לעבודה עם קולים כאחיותיה.
מועמדות מתאימות יפנו בטלפון לגב' לוין, 02-223141 בשעות 8.00—11.00 לפנה"צ

לחברה מסחרית בסדר גודל בינוני
דרוש
מנהל חשבונות ראשי/חשב
נסיון קודם הכרחי
לטלפן — א/03-453287

לחברה אמריקה ישראל כלי־דם
דרושה
מרכזנית — דוברת עברית ואנגלית
שמונה שעות
לטלפן — א/03-453287

לחברה תעשייתית במפרץ חיפה
דרוש/ה
מהנדס/ת תעשיה וניהול
תחומי העיסוק:
* טיפול בפרויקטים (בדיקה, מעקב כספי)
* נצולת מכונות וחומרי גלם
* מערכות דיווח ממוחשבות
* מערכות מלאי — חומרי גלם
* לוגיסטיקה — תחבורה מחסנים
המעונינים/ות מתבקשים לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4868 חיפה, עבור מס. 047.

לחברה מסחרית גדולה עם סניפים בכל הארץ
דרוש
טכנאי קירור
הכישורים הדרושים: בעל נסיון רב ומוכח באחזקת חדרי קירור ומערכות מיזוג אויר מכל הסוגים. בעל ידע ונסיון בתכנון מחסנים גדולים וידע כללי בציוד אחסנה ומתקני שינוע. בעל כושר מו"מ עם ספקים בתחום הקירור ואחזקה כללית, ויכולת ניהול ופיקוח על עבודותיהם.
בעל רשיון נהיגה, ידיעת השפה האנגלית. גיל עד 40 שנה. מגורים: אזור תל־אביב. במסגרת התפקיד כפופה גם על נושא הבטיחות של החברה בכל סניפיה בארץ.
על המעונינים לפנות בכתב־יד בלבד, בצירוף תולדות חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 266, תל־אביב 61008 עבור מס. 456.

לחברה למערכות אזעקה ותקשורת
דרושים
* איש מכירות + נסיון
* טכנאי לבדיקה והתקנה + נסיון
טלפון: 03-7518662

אורדן תעשיות בע"מ
למפעל תעשייתי גדול בענף המתכת באזור חיפה
דרושים:
לאגף השיווק והמכירות
מהנדס מכונות/ תעשיה וניהול
כישורים: נסיון ובעל יוזמות, בעל גישה מסחרית ויכולת ניהול משא ומתן. יוצא צבא. אפשרות למועמדים שסיימו את עתה את לימודיהם.
לאגף הרכש
מנהל מחסנים
כישורים: נסיון של מספר שנים בתפקיד דומה בתעשיה.
יכולת ניהול מלאי באמצעות מחשב.
גיל: עד 40, יוצא צבא.
* * *
רק העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד. קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 3218 חיפה 31032.
— סודיות מובטחת —

לחברה בענף המתכת בבני־ברק
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג 3
* נסיון בהתאמות בנקים התאמות ספקים ולקוחות
המתאימים יתקשרו לטלפון: 03-775499

לתיכון מקיף השרון ע"ש רוטברג ברמת־השרון
דרושים:
מורים
למקצועות הבאים:
* מתמטיקה — משרה מלאה.
* פיסיקה — ½ משרה.
* ביולוגיה — משרה מלאה.
* אלקטרוניקה — משרה מלאה. (כיתות י—י"ג).
לפרטים נא לפנות בכתב לת.ד. 1885, רמת־השרון, או בטל': 03-482977 03-475063.

למחלקה למסחר וכלכלה בחברה הפועלת בנמל התעופה בן־גוריון
דרושה לעבודה במשרה מלאה
פקידה
בעלת הכישורים:
— בוגרת קורס להנהלת חשבונות.
— השכלה תיכונית לפחות.
— ידיעה טובה של השפה האנגלית.
— ידע בהדפסה במכונת כתיבה.
יתרון ל: בוגרות קורס תמחיר.
בעלות ידע בהפעלת מחשב ומעבד תמלילים.
בעלות ידע בהפעלת טלקס.
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות בכתב, לנמל תעופה בן־גוריון, ת.ד. 55, מיקוד 70100 ולצרף קורות חיים, השכלה ונסיון קודם (לציין משרה 100).

לבית תוכנה סדן — מחשבים בע"מ
דרושים
1. **תוכניתנים**
בעלי נסיון בשפת RPG II על גבי מחשבי IBM S/34, S/36
2. **אנשי מכירות**
בעלי נסיון מוכח בענף מחשבים ותוכנה.
3. **מזכירת מכירות**
למשרה מלאה.
4. **טלפוניסטית**
להתקשר לטל. 263593, 03-251891, לרחל או יורם

לחברת חוף בת־ים
דרוש
גנן מקצועי ובעל נסיון
טל: 03-5519541, 03-5517063

דרושה
קלדנית מנוסה
למשרה מלאה
על מעבד תמלילים מסוג I.B.M.—P.C.
תכנת וורדמיל (WORDMILL)
תנאים מצויינים למתאימה
טלפון: 03-289352

למשרד רואי־חשבון בתל־אביב
דרושה
כתבנית עברית־אנגלית על מעבד תמלילים ל„ניר"
שעות העבודה: יום ב'—ה' 14.00—19.00
יום ו' — 8.00—13.00 לטלפן ל־03-664561

לפרוייקט מגורים ונופש
דרוש
איש מכירות מנוסה
לפנות ת.ד. 3307 סביון

לחברת „הגרעין" בע"מ, קרליבך 11, ת"א
דרושות:
* קלדנית למחשב אי.בי.אמ. 36
* מרכזנית
בעלות נסיון
לפנות למשה בין השעות 14.00—16.00.

לחברה גדולה בענף האופנה
דרושים
1) **מנהלת חשבונות** — עצמאית/משרה חלקית.
2) **מנהלת חשבונות** — סוג 3/משרה מלאה.
רצוי נסיון עבודה עם מחשב.
03-661211

למפעל מזון בקרית מלאכי
דרושה
קלדנית דיסקטים
רצוי בעלת נסיון על אי.בי.אם. 36/34
הצעות מתאימות נא לפנות בכתב־יד תוך פירוט קורות חיים לת.ד. 12203 ת"א 61261, ולציין על גבי המעטפה „קלדנית".
— סודיות מובטחת —

מלונות דן
למלון דן פנורמה תל־אביב
דרוש/ה
חשמלאי/ת
מוסמך/ת
מלצרים/יות
חדרנים/יות
עובדי/ות נקיון
נסיון הכרחי.
העבודה במשמרות.
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו למח' כ"א
טל' 03-663311

למטבח המשוכלל ביותר בתל־אביב
במקום היפה ביותר לאירועים
דרוש
1) **שף מטבח בעל נסיון** במלונות 5 כוכבים
2) **טבחים עם נסיון**
3) **קונדיטור/ית עם נסיון** במלונות 5 כוכבים.
לתיאום ראיון 345014
ביום ג' וד' 684310 מיום ה.

למפעלנו בנתניה
אזור התעשיה החדש
דרושים
1. **טכנולוג/ית מזון**
2. **לבורנט/ית**
לפיקוח על תהליכי הייצור.
הכישורים הנדרשים:
א. נסיון בעיבוד ירקות־פירות כמותי
ב. נכונות לעבוד ב־3 משמרות
ג. ידיעת השפה האנגלית — יתרון.
עדיפות לתושבי נתניה והסביבה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 306 נתניה
עסיס

בר־קול אלקטרוניקה בע"מ
דרושה
פקידה לניהול משרד
ידיעת השפות אנגלית ועברית כולל הדפסה.
ימים: א'־ו', שעות 08.00—13.30
בפתח־תקוה: אזור התעשיה, ת.ד. 507, טלפונים: 777182, 777277

למשרד נסיעות
דרושים
2 סוכני נסיעות מורשים עם נסיון (תנאים טובים במיוחד)
להתקשר 03-880011
(בערב 03-847642)

לאיזור לוד דרושים:
* **פקיד ראשי**
עם נסיון למחלקת יבוא ויצוא.
* **פקיד**
עם נסיון למחלקת יבוא ויצוא.
* **בחורים**
לאחר שירות צבאי, ידע עברית ואנגלית על בוריה לעבודה פקידותית במחלקת יבוא (אפשרות לימודים).
לפרטים נא לפנות „דאטאליף" אשדוד, רוגוזין 8, 055-22561, 055-34777 ת"א, גורדון 88, 03-222286

טמפו תעשיות בירה בע"מ
מגשלת שיכר לאומית בע"מ
דרושים
* **מחלקי תוצרת**
בעלי רשיון נהיגה למשאית.
* **מקדמי/ות מכירות**
נסיון במכירות רצוי בענף המזון
בעלי/ות רשיון נהיגה תושבי/ות גוש דן.
* **מחסנאי תוצרת ומלאי**
רצוי בענף המזון תושבי גוש דן
תנאים מצויינים למועמדים בעלי הכישורים המתאימים.
המועמדים מתבקשים לפנות בהקדם למחלקת כח־אדם, טמפו אזור התעשיה חולון, רח' המלאכה 9, או בטלפון מס' 03-80-131

מנהלת חשבונות עצמאי/ת
למשרה מלאה סוג 3
בעל/ת ניסיון
ת.ד. ...

ג.ג. אולפני ישראל
להפקת סרטי אגדות ילדים
דרושות
* תופרות „סופר מקצועיות" (זיגזג, אוברלוק וביתית + עבודת יד)
* גזרניות מעולות לבגדים תקופתיים
טל. 288312

בן זוג

● אקדמאי 40 דתי (כיפה) מחפש אשה נחמדה ל־קשר. אינטימיות (אמסמרי — ירושלים). ת.ד.פ. 1000 ת.א.

שידוכים

● „רק לאוהבי" שיחה והתייחסות חיים — היכרות בסגנון רחב ומעוצר, עם כל הסודיות. ההיכלות 34 ישות ביכבה, כוכל שבתות. 1213(1)03.

● עלוני „יהודי" לפנויים/ות הדרך הישירה והנאה להכיר בני־זוג. לקבלים — היינו/ קכניו 1 ואושירוין (אינשים).

ירושלים

וילות ובתים

● בשכונת בקעה — משכנות מאר, קוטג'ים 5 חדרים בסטנדרט בניה גבוה. 02-224181.

דירות למכירה

● בשכונה דתית במגולת ארנונה דירת 4.5 חדרים מרווחת בבית מדורג ומוחזר. כניסה פרטית. 02-224814, 02-269294.

● לרחוב בהר־נוף ב' דירות 5, 4, 3 חדרים (בסטנדרט גבוה). 02-224181.

חנויות

● ב„מגדל הבירה", ב„גבעה הצרפתית" שטח מסחרי כ־500 מ"ר (מתאים לסופרמרקט) + 2 חנויות בשטח 40 מ"ר כ"א למכירה מיידית (ניתן גם להשכרה). „גדי שלומוביץ הבקלה 4, טל': 02-223880, 02-221880.

הצעות עבודה

● לבנק"ל מפעל מוביל דרושה מזכירה שליטה מלאה באנגלית (רצוי שפת אם) כולל הדפסה למשרה מלאה 5 ימים בשבוע 489018 מיום א'.

● מוכירה לקולנוע אדיסון + ניסיון במכירות ובהנהלת ל־מקוונות לפנות לשיחה ביום ה' 10.00—13.00 לקולנוע אדיסון.

● רתך ארגון בעל נסיון ל־עבודה מיידית, תנאים טובים, ארוחות + הסעות, שכר גבוה „תיגבור" 02-241438/9.

● פקידת מחסן (משלוחים), ידע בהפעלת מחשב, לתקופת עבודה ממושכת, תנאים טובים, 5 ימי עבודה, שכר גבוה „תיגבור" 02-240438/9.

● כתבניות (מנוסות) עברית ו/או אנגלית לעבודה מיידית לפי שעות „תיגבור" — 02-240438/9.

● רתך ארגון בעל נסיון ל־עבודה מיידית, ארוחות + הסעות, תנאים טובים, שכר גבוה „תיגבור" 02-241438/9.

● נסגר כבני. ידע בע"ב עוד סבבים לעבודה מיידית. תנאים ושכר גבוה. „תיגבור" — 02-241438/9.

● כלכלן/ית לעבודות רכש ואקדמאי/ת לתקופת עבודה ממושכת. תנאים ושכר טובים. „תיגבור" 02-241438/9.

● כבכים ירושלים בכתי סוליבר דרושה כיכרת עם נסיון. לתצי משרה.

מכוניות

● אריקה אל 1000 גרמנית 41,000 ראשונה. 02-229441.

● סובארו, סטיישן 1 כוננ 1000 בהזדמנות שמורה — 02-428464.

● פיאט 127, 1984 שניה, 65,000 שמורה במיוחד, 02-421801.

● 1100 ג'י.אר. 82 ראשונה כיסולי. מצב מצוין 1 רדיוטים בעבודה 02-712601, בבית — 02-419171.

● מאלאס 82 מצויינת ב־תוספות. 02-660441, בבית; — 02-437401 בעבודה.

מציעים למכירה

● חדרי שינה קומפליט מקסימת כחול, מסאר חדש 02-865716.

חיפה

וילות ובתים

● בנוה־שאנן בהר־משמתי קוטג' מה ב' 130 מ"ר + גג + חדר עבודות 140,000 — 03-315967, 04-221737.

מכוניות

● אופל קדט 1300 סטיישן 1984 ראשונה לטל. 04-702089 22,000.

נתניה

הצעות עבודה

● שומרים לעבודת לילה ויום במפעלים באזור נתניה „השמירה" — שדר' בנימין 10, נתניה, עם תעודת יושר וצ"ב תמונות.

אילת

דירות למכירה

● באילת דירת 3 חדרים ב־צופית עלית טלפון 059-71263.

הלואות

● הלואות כנגד שעבוד רכב, בכיוונות ציקים ושטרות מסחריים תנאים מצויינים 111 במהירות 111 03-254329, 03-245010.

● לשכירים 11 הלואה מידית כנגד ערבים, תשלומים נוחים ביותר 111 בוא לבדוק אותנו. „ענתי מימון והשקעות בע"מ (לשעבר „עודד") 03-245010 — 03-464010, קים לכ לשינוי ב־שם ובטלפון!

נקיון ופוליש

● „הכלטש"! ניקיון, פוליש והדברה. רשיון 5541 באחריות. 03-295458.

● „המבריק" נקיון ופוליש + הדברה רשיון 2250 באחריות — 03-49949.

מלגזות ושינוע

● קלארק 2 טון + ציוד 3 שלבים 03-922471, 03-917257 בית.

סירות

● גלסטרון 162 במצב חדש. מנוע מרקורי 140 חדש, — 053-92233 למתי.

קיט ונופש

● חבילות נופש מהלוות ל־אילת כולל טיסות „שחף" טלפון 03-441508, 03-442297.

ריפוי והרזיה

● מסגי מקצועי ע"י נאות + סאונה, שד' בן־ציון 14, — 03-285919.

● האמירים שירות מסג לבית הלקוח מגאות וצעירות טלפון 03-738065.

● מעוניין במסג'יסטית בביתך המסג'יסטית אלנור צעירות באמת. 03-7515288.

● „סטייליי" רוצה מסג'יסטית צעירה ותרגנית בביתך צלצל 03-285237.

● ב„סיון" מסגי באוירה נעימה ע"י צוות חדש 03-222719.

● מסגי מקצועי ע"י נאות + סאונה, שד' בן־ציון 13, — 03-285919.

● ניקוי ראש 1 מסג' מעורר בבית הלקוח, מנאות ביותר, — 03-230990.

● מבצע 1 מבצע 1 מסג'ים באוירה אינטימית ע"י מסג'יסטיות, מכבי 7, 03-284913.

● מבצע 1 —30. ש"ח לשעה מסג' כללי ומהנה ע"י מסג'יסטית — 03-238163.

● בריאות והנאה — מאומנות מסג' ב„אסקוויר" שלכה־המלך 03-238685.

● כיימלי' עיסוי בבית הלקוח לנשים וגברים 03-468260.

● מסג' מהנה בביתך מצעירות דיסקרטיות, גם בחג, 03-398467.

● רוצה לתרגע 1 בוא לפינה העיר, דיזנגוף 94, 03-229954.

● בביתך 111 לאוהבים תענוג, מסגה מעולה ינעים לכם את היום — 03-226051.

● „סטאר" מסג' מעונג ומפנק בביתכם מצעירות ומשובות — 03-721913.

● אורש 11 מכון סיגל — מסאגי ע"י מסג'יסטיות אוירה נעימה, סיגל — אלנבי 106 — 03-621461.

● סאונה + מסאג' ע"י מסאג'יסטית אוירה אקסקלוסיבית חובבי ציון 26, 03-288618.

● בחורות 11 מסג' מרגיע מצעירות בבית הלקוח, טל' 03-225818.

הכרויות

● השבוע „בבולי" 111 1000 מפגשים לחופים 11 מקצועיות 11 חובבות 111 ונוגות 111 מיפגשי חו"ל, אל תחמיץ 111.

● הכרויות אקסקלוסיביות ב־מגוון רחב (לנשים חינם) — „דודי", 03-734755.

● הכרויות מיידיות בשיטה אמריקאית לידידות ולמטרות רציניות „גוריתי" 03-374776, — אפשרות לנשים חינם.

● היכרויות אקסקלוסיביות ב־מגוון רחב (לנשים חינם) — „דודי", 03-734755.

שוק המציאות

● שולחן מרפסת + 4 כסאות —200. ארון מק־רר 2 דלתות —200. טל' 03-734007.

● מאריהא ארון 250 — 11 מיטה זוגית + מזרונים —260 11 טל' 03-734007, 03-836328.

● בהזדמנות גרילה 111 סט סלון ישן —285 111 טל' 03-834328, 03-734007.

● „מלט מוסרי" מכשיר תקליטים מסלון בהזדמנות —40 ש"ח. 03-394394.

● לחזות עין סם תזור־נות, טוב להתור ומהירצה. —200 ש"ח. 03-485786.

● סט סלוני מקסימה 1+2+3 —250. 052-21618.

● מכונת תפירה חרושת + מוצרים נוספים —350 ש"ח. 03-828679.

חליפי רכב משומשים

● „ה־ס"ר חלף" (מקבוצת „מגורי") חלפים משומשים באחריות מ־רכבים ממורקים לאחר תאונה. 03-919192, 03-96967.

● „דאודא" מבתים — גירים — סת — והממ' וכולל כס"ו. 03-768376.

השכרת רכב

● ב„ארזי" מרסיות וטנדרים, תחנת רכבת ארלוזורוב ת"א — 03-261852.

מציעים למכירה

● סרט להפכת שקים באורך 6 מטר, מצוין. בעבודה — 057-31466, בבית — 057-89888.

● מוסירוח אלקטרוניות „סוני" „פנסוניק" + הפעלה „טונסיטי" אבן־גבירול 161 — 03-455683, 03-44738.

● סט כרטיסים למשחקי הגביע העולמי במכסיקו — 1986 03-886190.

● לרגל נסיעה מוצרי חשמל ובית במצב מצוין 052-451947.

● קופה רושמת + מכשיר אלקטרוני + משקל + כאוני נוער 03-411140.

רוצים לקנות

● ישראל קונה הכל, וירושות 828567, 876224, ובערב — 958678.

● קונים מכל הארץ רהיטים, טלוויזיות 03-851971 — 04-756795.

רהיטים

● נגרית עמירך — במבצע רהיטי משרד, מכתביה לנוער, ו־ספריות (חלונית וזכוכית) טל. 03-816846.

● ברמת־גן — בחנות הממפל „רהיטי־חכים" — בבנין „אלאוויס", הראל 75 פ"ת ויבוטי־סקי) — במבצע מכירות ענק — „מתגורה לצרכני ארונות קיר; 5 דלתות —350; 6 דלתות —400, + מע"מ), סלונים: 3/2/1 —450, מודולרי סיני —530 (+ מע"מ), מזרונים „פרויונטי" (190 X 140) —158 (+ מע"מ), חדרי שינה ונוער, מונולים ופינות אוכל. סיסמתנו: „לקוחות מרוצים — חוזרים שוב — ומביאים לקוחות נוס־פים". פתוח רצוף 9.00—20.00 ובמוצ"ש, 03-774437.

● מתמקצעות 111 מדידת 111 מ־ביחיר 111 סלונים —295 111 ארונות — 250 111 מיטות — 230 111 03-734007, 03-814528.

וידיאו טייפ

● וידאו נשיונל דגם 450 חדש + שלט + אחריות 737973.

● ממכרים 111 וידאו + טבליות מחירי מציאה 03-874382 (בערב 03-694289).

כלי נגינה

● אורגנים, פסנתרים וסינתסייזרים „קוואי" ו„רולנד", בית קוואי — דיזנגוף סנטר 61, 03-282493.

● 1/3 במזומן והיתרה ב־6 תשלומים, פסנתרים חדשים ומשומשים. „מלניק פסנתרים" — דיזנגוף 125, 03-220318.

● מחירי מבצע 1 אורגנים ו־סינטיסייזרים חמונד, רולנד, בודוין סיאל ופסנתרים חדשים ומשומשים, לרגל פתיחת חנותנו החדשה „בית הפסנתר", דיזנגוף 79, אלנבי 99, נתניה — הרצל 41.

חיות בית

● למכירה גורי דוברמן גזעיים חוש קיבוץ מלמחים, טל' 959808.

● למכירה גורי זאב גרמני + בלגי, מסירה מידית 1 057-62014.

● קוקר־ספניאל בצבע דבש בוגרת גזעית מקסימה במצאה טל. 052-78822 או 03-735246.

● גורות בוקסר מקסימות מעורבות, גורה כנענית, זאבת צעירה מעורבת מסוג קטן, ו־עוד כלבים מסוגים שונים. כר־לם מחפשים בתים חמים טל. 052-78822 או 03-735246.

למפעל למזון באזור חולון דרושים:
* שף
* טבח/ית
לטלפן 03-847416 ביום/בערב
איתורית 291049—6912 בכל ימי החג

קייטרינג בע"מ
למפעלנו בנמל־התעופה בן־גוריון
דרוש
GARDE MANGER
לניהול מטבח קר.
טל. 03-9711266 בין השעות 08.00—16.00

פיזו

● 305 82 ג.ל.84, קים ראשונה פחות מהמחירון 03-201218.

● אס.אר. 505 ,ג.ל.ג 1981 אוטומטית + מוגן ראשונה 30,000 ק"מ טלפון 03-452166 — ובערב 03-458446.

● 305, ג'י.טי. 1985, 1600, תנה כח, מוגן, מפיארה, דחייה 105% מתחת למחירון, 03-811394 — 055-54863.

● סיריו 504 1980 אוטומט — מלטונים 03-245156 03-863544.

● 1983 104/1219, ראשונה + תוספות 08-439435 — ובעבודה 03-827272.

● 309 1984 מראשונה 1 במצב מעולה 1 03-490683 063-24827.

● סניו 305 ג'י.אל 1983 ראשונה שמורה רדיו 03-711659.

פיאט

● מ.מ.מ. בני־ברק 03-780802 מבדק הרצליה 052-559159 מכונים לרישוי ובדיקות רכב + תעודת אחריות לחצי שנה.

● אונו 1983 ראשונה 1100/5 + מוגן 26,000 03-337584.

● 131 סופר מירפיורי 1600 אוטומטי 1979 75,000 ק"מ טלי 03-824104.

● 128 1979 שנה ספט במצב טוב מאוד — 03-913970.

● פיאט אונו 900 1984 5 דלתות + תוספות, 03-882789.

● 131 1979 אוטומטית, 1600 + מוגן + רדיו וספט — 03-594092.

● 124 ספיישל אוטומטית 1976 1495 מצ'יק שמורה, 802086.

● פיאט 131 יד־ראשונה 1 1980 1300 סמ"ק + ספט ו־היטל 318154.

● פיאט 127 1983 ראשונה, 29,000 ק"מ — 296776 786787.

● פיאט 3 127/3 83 במצב מעולה, טלפון 748723.

● 131, 1600 אוטומטית שמורה סי.אל. + ספט + היטל — 880139.

● מראשונה 1 127 1981 חמש דלתות סי.אל דגם מסואר + תוספות — 03-731335.

● 124 1974 ספיישל גיר רגיל מצב מעולה מחירון 03-591546 03-862430.

פורד

● מ.מ.מ. בני־ברק 03-780892 מבדק הרצליה 052-559159 מכונים לרישוי ובדיקות רכב + תעודת אחריות לחצי שנה.

● סיירה סטיישן 1984 אוטומט + מוגן במצב מעולה 03-479813.

● פיאסטה 83 1100 22,000 ק"מ ראשונה כחדשה 08-242065.

● טרנזיט 81 2000 מסודרת לנוסעים, בעבודה 08-245179, 08-223986.

● לכסירה מיידית 111 אסקורט אריקה מהממת לחלוטין 111 אמא קיים 03-475618.

● פיאסטה — 1100 — 1984 ראשונה 110,500 ק"מ 111 + היטל — 16,000 ש"ח 03-890053.

● פיאסטה 1981 ראשונה (1100) + ספט/היטל 03-58197.

● ברנרה 78 1300 שלישית + ספט במצב טוב 052-85761.

● בהזדמנות ברגרה 80 1300 אוטומטית מצויינת ספט.

● אריקה גרמנית 1300 1983 + מזגן + מערכת מקורית 03-262470.

● פיאסטה אל. דגם 1979 מכני ראשונה + ספט 03-269113.

● סיירה סטיישן 83 אל אוטומטי מזגן מגבה + מזגן טלי.

● פיאסטה נאוו! בהרשה 111 אפשרי התלפה לזולה, במשרד 03-226969.

● פיאסטה 1981, 957 יד שניה אורגינלית ושמורה 5519466.

● אריקה לייזר 85 מיוחדת במינה 1 תוספות מגן 18, ק"מ, ספט לשנה 853428 בעבודות 03-8448 בבית.

● פיאסטה 957 מצ'יק אל 1980 שניה ספט + היטל 03-446057.

● פיאסטה — יד־ראשונה 111 1100 1984 + תוספות, טלפון 03-346184.

● בהזדמנות 11 פיאסטה אל. 1983, 957 + ספט + רדיו טלי 03-256655.

● קורטינה 1300/4 1976 שמורה במצב מצוין 748325.

● פיאסטה (957) 82 יד־שנ ה רדיו ותוספות 69,000 ק"מ מעולה. טלי 03-350653.

● פורד אסקורט 1100 1975 מצב טוב. 5518887.

פולקסווגן

● דרבי 81 ראשונה 64,000 + תוספות. 214524, 9327351.

● טרנספורטר 1983 60,000 ק"מ, מושבים וחלונות אוריגינליים, מים. תוספות, מושלם. 03-97258.

● טרנספורטר + חלונות, כסאות אוריגינל 83 ראשונה טלי 03-379431.

● חיפושית 1300 — 1968 — ספט שמורה במצב טוב 03-319584.

● למכירה טרנספורטר פולקסווגן 1982, 150,000 ק"מ — טל. 03-292176.

● מראשינה חיפושית 1300 1974 אוטומטית + ספט שמורה — 052-77683.

● פאסט סטיישן 1600 אוטומטית 1981 מנכח 08-454453.

● פולקסוואגן ג'טה 81 + ספט במצב מעולה 1914 למחירון.

● חיפושית 1976 1200 שנייה 79,000 ק"מ בדירה 03-762779.

● ג'טה 1600 11986 „אוטומטית" + כל התוספות ומוזמנות, 03-767811 03-760777.

● לרגל נסיעה גולף 1100 + ספט לרציניים בלבד 03-910797.

● מירוו גולף 1977 במצב כללי מצויין + ספט 03-905548.

● טרנספורטר 1981 + חלונות — 052-24333.

רנו

● רנו 9 1400 1984 אוטומטית ראשונה + מוגן + ספט ו־חלונות חשמל, מחירון, — 03-313846.

● רנו 4 מסחרית 1979, ספט דצמבר, 03-332464, 03-336686.

● 9 ג'י.טי.סי. 1108 1982, ראשונה, מצויינת 08-459192 — 08-410160.

● 12 1979 סטיישן ראשונה, —4850. מקורית, 76,000 — 03-583550.

● דפוה 11 12 1975 סטיישן במצב מעולה. בבית 03-779739.

● רנו 12 1978 אוטומטית + ספט במצב מצויין 822377.

● 17 טי.אס, ספורט 1975 אוטומטית + ספט שמורה טלפון 052-559033.

● פואגו 81 מכבי מעולה עבודה: 919309 בית: 912367.

● ג'י.טי.אל. 5/5 1983 ראשונה 22,000 ק"מ מיטלי 03-428807.

● 5/5 1984 לתקר 1300 מוגן ראשונה מיטלי 733117.

● רנו 9, 83 1108 + ספט תוספות טלפון 472106.

● 9, 82, טי.סי. שנית מעולה פחות ממחירון, 03-737850.

● 18 סטיישן 81 90,000 מצב מצויין — 353806.

● לנסיעה 1 לרגל נסיעה, רנו 4 מצויינת 1975, 052-22587, 052-34429.

אופנועים וקטנועים

● מעוניינים באופנועים וקטנועים. במצב טוב, „מטאלי" — בן־יהודה 210, 03-447924.

● „למכירה" 200 1986 3990 ש"ח נוחר 5 כלים בלבד 111 בתקציב נוכח 11 אפשרות בי־10 תשלומים ב„ריטמיתי" 03-280024.

● „חגיבה" 250 קסטום 1986 חדשה אלקטרונית 6250 ש"ח ותשלומים ב„ריטמיתי" טלי — 03-280929.

● מתמש אופנועים BSA 500 משנת 1940 — בכל מצב מכני, 055-74402.

● סוזוקי 50 איקס 300 ק"מ 86 + אביזרים — 900532.

● סוזוקי אר.וי. 50 1985 + ספט חדש לחלוטין 111 03-784833 03-774040.

מכוניות

● פיאסטה אל 81 + ספט + רדיו כחדשה מחירון 9232/96.

● פיאסטה 1979 במצב מצויין ספט לשנה מסרטי 03-351380.

● בהזדמנות פיאסטה 1983 מ־חשכרה 1 במצב מעולה 1 — 063-24527, 03-490683.

● פיאסטה 1100 1981 שנייה + רדיו + ספט 1 שמורה 1 — 052-88681.

● פיאסטה 1100 אל. 1985 9,000 ק"מ + תוספות — 03-798815.

● קורטינה 1976 איקס.אל אוטומטית שמורה ומסודרת — 592249, 849793.

● פיאסטה 1981 יד ראשונה 1 + ספט חדש לגמרי 1 852542.

● ברנרה 1976 אוטומטית 1300 במצב מצויין + ספט — 03-9223409.

● סיירה 1600 84 אוטומטי מזגן מסואלי אופקה 18,000 מ־חירון, 03-583660, לא בשבת.

למחלקה הימית
דרוש/ה
פקיד/ת תביעות
אנו מצפים לפקיד/ת תביעות בענף הביטוח הימי. ידע באנגלית הוא תנאי. הדפסה במכונת כתיבה ו/או הפעלת מסוף מחשב יהווה יתרון. אנו מציעים שכר נאות, 5 ימי עבודה בשבוע ותנאים נלווים מלאים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בפירוט השכלתם, נסיונם המקצועי וממליציהם אל: מנהל מח' כוח אדם, ת.ד. 326 תל־אביב 61002.
סודיות תישמר!
כלל חברה לביטוח בע"מ

לחברת תעשייתית באזור ת״א
דרושים
1. צלם/ מונטז׳ר
עם נסיון
2. שרטט/ת טפסים
עם נסיון של 3 שנים לפחות בשרטוט, הכנה לדפוס וצילום.
נא לפנות בכתב ל־ת.ד. 1700, תל־אביב.

לאחים פרפו
דרושים
* מסגרי אלומיניום
* מרכיבי אלומיניום בבנין
* נהג משאית
03-9233064
03-9222545-6

עלית הנוער
הדסה־נעורים
המרכז הכפרי לנוער מקצועי
הדסה־עליית הנוער

לשנת הלימודים תשמ״ז
דרושים/ות:
* מורה לאנגלית
* מורה ומרכז ללימודי האנגלית
* מורה למתמטיקה
* מהנדס אלקטרוניקה להוראה — (כתות י״א—י״ד, טכנאים־הנדסאים).
* הנדסאי אלקטרוניקה להוראה והדרכה
* מורה לנגרות (עיוני ומעשי).
* מורה מקצועי לחשמלאות רכב
* מורה מקצועי למכונאות רכב
* מורה להנהלת־חשבונות

נא לפנות בכתב למחלקת כח־אדם, „הדסה־נעורים", דאר נעורים, מיקוד 40298, טלפון 053-96831.

לחברת קבלנית לבניין
דרושים
טפסנים ועוזרים
לעבודה במרכז הארץ
לקבלת פרטים, נא להתקשר
03-461314
בין השעות 16.30—19.00

חישולי כרמל בע״מ
מפעל מתכת עתיר ידע בתחום התעופה
מנהל חשבונות
סוג 3
עם נסיון של 3 שנים לפחות במפעל תעשייתי
לתפקיד גזבר
למועמד המתאים תנאי שכר ועבודה טובים, 5 ימי עבודה בשבוע.
ת״ד 30250 קרית הכרמל
טל 04-539202/3/4

לחברה לציוד מחשבים בע״מ בת״א
דרושה
מרכזנית — פקידה
לעבודה בשעות 7.30—16.00
בעלת נסיון בוגרת תיכון, עדיפות לדוברת אנגלית בעלת יחסי אנוש טובים
להתקשר למל:
03-253850, 03-219730
לאלון

למוקד 1973 חברה לחקירות
דרושים:
חוקרים פרטיים
בעלי רכב לעבודה בכל חלקי הארץ במשרות המלאות:
* חוקר פרטי לאחר שרות בצה״ל, דובר ערבית.
* חוקר פרטי בעל נסיון בחקירת נזיקין.
* חוקר פרטי בעל נסיון בחקירות כלכליות.
לתאום פגישה נא להתקשר לטלפון 03-244380/8/9

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אבינו וסבנו היקר
אברהם יעקב שנבל
ז״ל
ההלויה תתקיים ביום ד' ה' באייר תשמ״ו (14.5.86) בשעה 11.00 מבית הלוויות ברחוב דפנה 5 תל־אביב לבית העלמין בקרית שאול.
המתאבלים:
בניו: משה וחיה
יוסף ויוכבד
ישראל וזהבה
הנכדים והנינים

קבלת מודעות אבל
מתקבלות בלילה
משעה 19.00
עד 24.00
בטלפון 03-266524

למיקי גבע
משתתפים באבלך הכבד על מות אביך
שמעון קאופמן ז״ל
חגים
פרסומאים בע״מ

אנו מודיעים בצער על פטירתו של יקירנו
מרדכי קימרלינג
ההלויה תצא היום יום ג' 13.5.1986 בשעה 13.00 מבית העלמין „הדרום" בגבול חולון בת־ים.
אבלים: אשתו: חנה קימרלינג
בנו וכלתו: ברוך ודיאנה קימרלינג
בנו וכלתו: אדם וסופי קימרלינג
אחיותיו נכדיו והמשפחה
השבעה ברחוב שדה בוקר 5 גבעתיים.

למשפחת דורות
ולבית האולפנים המאוחדים
משתתפים בצערכם בהלקח מכם
אליעזר ז״ל
א. סופרין

משטרת ישראל
משמר הגבול מתקנים
משתתפים בצערו של
סמל־ראשון מרדכי ונגה במות עליו
אחותו ז״ל

לחנה דורות והילדים
ולאולפנים המאוחדים
אתכם באבלכם הכבד במות יקירכם, ידידנו
אליעזר דורות ז״ל
אסתר וגבי אורון

לחנהל׳ה והילדים
אתכם באבלכם הכבד על מותו של
אליעזר
משפחות בני הדודים:
נאמן, אלוף, בן־ישראל,
שיק, הררי, מילשטיין,
אדם, זלטקין וסתוי

אנו מודיעים בצער על פטירתו של
יורם בן יוסף אליהו **שלוש** ז״ל
מילידיה הראשונים של תל־אביב
משפחות: שלוש
קפלן
מינצר
פוגל
הלווייתו תצא ביום ה' 15.5.86 בשעה 14.30 מהשער החדש בבית העלמין בחולון.
המשפחה תשב שבעה בבית שלמה שלוש רח' הושען 16 ת״א.

עדה לדרון (לבית אלפסה)
א י נ נ ה
ההלויה תתקיים ביום חמישי, 15.5.86 בשעה 16.30 בבית הקברות בכפר שמריהו.
משפחות: לדרון, אלפסה, סטנגה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו ומנהלנו
טינו מבורך **נחום** ז״ל
תערך אזכרה וגילוי מצבה
ביום חמישי ו' באייר תשמ״ו (15.5.86) בשעה 16.00 בבית העלמין סגולה – פתח תקוה.
מתפללים בבית המנוח רח' רמב״ם 30 פתח תקוה, בשעה 17.30
אשתו: לבנה ובנו חגי
אחיו: מוריס נחום וב״ב
אחיו: פנחס נחום וב״ב
אחותו: ג׳ימה ורפי ארביב וב״ב
אחותו: מיכל וישראל אלון.
בית הכל לתעשיה

במלאות שנה לפטירת יקירנו
שמואל קרניאל
ז״ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ששי, ז' באייר תשמ״ו (16.5.86) בשעה 18.00 בבית העלמין בזכרון־יעקב.
המשפחה

למשה פיינגולד
אתך באבלך בהלקח אביך
הרץ ז״ל
תנחומים לך ולמשפחתך
בית פורד

בצער רב ובגינון אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו
יורם כצנלסון
בן משה הכהן ז״ל
ההלויה תתקיים היום, יום שלישי ד' באייר תשמ״ו (13.5.86) בשעה 12.00 בצהרים בבית העלמין „סגולה" פתח תקוה.
אוטובוס יצא מבית המנוח רח' קפלן 6, קרית אונו, בשעה 11.00.
יושבים שבעה בבית המנוח.
אבלים:
אמו: לאה
אשתו: שרה
בנותיו: אירית ותמר
והמשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה
יפה שפק
לבית רביצקי
ההלוויה תתקיים מחר, יום רביעי ה' באייר תשמ״ו (14.5.86) בשעה 11.00 בצהרים בבית העלמין בקרית שאול.
נפגשים ליד השער הראשי.
המאבלים:
בתה וחתנה: חסיה ודוד תמיר
בתה וחתנה: גילי ומייק הראל
הנכדים: אביעד־אשר, אבירם, אירית ואסף

במלאת שנתיים לפטירת יקירנו
דוד כהן ז״ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו
ביום חמישי, ו' באייר תשמ״ו 15.5.86 בשעה 3 אחה״צ בבית העלמין בקרית שאול.
המשפחה

---

4 שנים חלפו ללכתה של יקירתנו
עדה צוקרמן ז״ל
נתייחד עם זכרה ביום חמישי, ו' באייר תשמ״ו (15.5.86), בשעה 3 אחה״צ בבית־העלמין נחלת־יצחק.
המשפחה

למשה פינגולד ומשפחתו
השתתפותנו באבלכם הכבד במות
אביכם היקר
תפארת המכונית בע״מ
שמואל גנץ
אלברט פרנקו

ראש המינהל לבנייה כפרית וצבור העובדים
משתתף באבלה של חברתנו לעבודה
בלה פרוז׳נסקי
לפטירת אביה
חנוך ז״ל

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו
הרצל גרינבוים
ההלויה תתקיים היום, יום שלישי ד' אייר תשמ״ו 13.5.86 בשעה 14.00 בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים (השער החדש).
אבלים:
אשתו: שרה
בנותיו: אביטל
בת־שוע, רונית
חתניו הנכדים וב״ב

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו
לאה מלר
ההלויה תתקיים היום יום שלישי ד' אייר תשמ״ו 13.5.86 בשעה 13.30 בבית העלמין הדרום גבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשי.
אבלים:
בעלה: צבי הייני מלר
בתה וחתנה: רינה ובנצי אולצ׳יק
בתה וחתנה: נורית ודליק גורדון
נכדה ונכדותיה

במלאת 18 שנה לנפילת יקירנו
סמל **נחמן דוליצקי**
ז״ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו
ביום חמישי, ו' באייר תשמ״ו, 15.5.86 בשעה 16.30 בבית העלמין הצבאי בקרית־שאול.
תחבורה תצא מהבית רח' מרכז בעלי מלאכה 8 ת״א בשעה 16.00
המשפחה

בית רגבים
אבל על מות חברנו היקר
משה ארנון ז״ל
ומשתתף בצער המשפחה
הלויה נערכה ביום שני ג' באייר תשמ״ו 12.5.86.
בית רגבים

במלאת שש שנים לפטירתו
נתייחד עם זכר יקירנו
תא״ל **אברהם ארנן**
ז״ל
האזכרה תתקיים ביום ראשון ט' באייר תשמ״ו (18.5.86) בשעה 16.00 בבית הקברות הצבאי בהר הרצל ירושלים.
המשפחה

לעליזה אבוטבול ולמשפחתה
אתכם באבלכם במות
האב־הסב ז״ל
בית מרשבת כינרת

במלאות שנתיים לפטירת בעלי ואבינו
חי נאג׳י ז״ל
עליה לקברו ביום חמישי, ו' באייר תשמ״ו, 15.5.86 בשעה 3.30 אחה״צ בבית העלמין בטבריה.
האזכרה תערך בשעה 6 בערב בביתנו שכון ד' 1001/2 טבריה עלית.
אשתו: מרים חי
והילדים

במלאות שלושים לפטירת יקירנו הצייר
שמשון הולצמן ז״ל
נקיים אזכרה וגילוי מצבה
ביום חמישי, ו' אייר תשמ״ו 15.5.86 בשעה 14.30 בבית העלמין בחולון.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו.
המשפחה

במלאות שנה לפטירת יקירנו
מרדכי (מוטי) **קידר**
ז״ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו
ביום חמישי, ו' באייר תשמ״ו 15.5.86 בשעה 3.00 אחה״צ בבית העלמין בהרצליה.
המשפחה

במלאות שלושים לפטירתו של יקירנו
משה האוזר ז״ל
(הויזר)
נקיים אזכרה וגילוי מצבה
ביום חמישי, ו' אייר תשמ״ו, 15.5.86 בשעה 4.00 אחה״צ בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון — בת־ים.
נפגשים ליד השער החדש.
המשפחה

לצבי אלמי
תנחומים על מות
אמך ז״ל
עשות אשקלון
ההנהלה והעובדים

למשה פינגולד וב״ב
השתתפותנו הכנה בצערכם במות האב
הרץ פינגולד
ז״ל
משה דובין
משרד לבטוח כללי
ת״א בן יהודה 32

לליטמן יוסף ואנטוני
משתתפים באבלכם הכבד במות
הרעיה והאם
חבריכם לעבודה

במלאת שלושים למותה של חברתנו
מידה מינצר־יעדי ז״ל
נעלה לקברה ביום חמישי, 15.5.86 בשעה 15.00. אזכרה לזכרה תתקיים בשעה 21.00 בחדר האוכל.
המשפחה
וקיבוץ מרחביה

לליאורה ויעל
משתתפים בצערכם הכבד במות אמכן
שרה לוי ז״ל
לא תוסיפו לדאבה עוד.
צוות עובדי החברה
לשיקום שכונות ירושלים
וצוות עובדי
פרוייקט שיקום
שמואל הנביא והתושבים

במלאות שלושים לפטירת יקירנו
יוסי ברנר ז״ל
נקיים אזכרה וגילוי מצבה
ביום חמישי, ו' אייר תשמ״ו 15.5.86 נפגשים בשעה 16.00 בבית העלמין בחולון ליד השער הישן.
הסעה מבית ההורים תצא בשעה 15.30.
המשפחה

לעזרא יצחק
משתתפים באבלך הכבד במות
אמך ז״ל
חבריך לעבודה

לגברט רפאל
משתתפים באבלך הכבד במות
אמך ז״ל
חבריך לעבודה

לאליעזר איז׳ק
משתתפים באבלך הכבד במות
אביך ז״ל
חבריך לעבודה

ליאיר לוי
אתך באבלך על מות
אביך ז״ל
בית גלגל

משטרת ישראל
מרחב חיפה
משתתפים בצערו של
רב־סמל־ראשון אברהם אביבי במות עליו
אביו ז״ל

משטרת ישראל
מחוז תל־אביב
משתתפים בצערו של
רב־סמל־ראשון שלום אלישע במות עליו
אביו ז״ל

ידיעות אחרונות
בכלכלה במשק ובבורסה
יום שלישי, ד' באייר תשמ"ו, 13.5.1986
גליון מספר 183

מי מפחד מעצמאות כלכלית?

עצמאות־כלכלית פירושה הפיכת מדינת ישראל למקום שטוב וכדאי לחיות בו, תוך הגשמת הציונות וקליטת מיליוני יהודים נוספים מכל רחבי העולם □ המדיניות הנוכחית של הממשלה, המטילה מיסים חדשים בכל שני וחמישי ופוגעת ברמת החיים של התושבים, מרתיעה את העולים הפוטנציאליים ומרחיקה את המשק מעצמאות כלכלית □ רק מדיניות כלכלית חדשה, שתביא לחלוקה נכונה יותר של המשאבים, תעודד צמיחה כלכלית אמיתית, ותשפר את רמת החיים – תאפשר למשק לעלות על פסים חדשים שיובילו אותו בסופו של דבר לעצמאות כלכלית המיוחלת

מאת **דב גנחובסקי**

מאז הקמת המדינה חוזרים הכל־ כלנים ומתריעים במעט מידי שנה כי אנו הולכים ומתרחקים מהיעד של עצמאות כלכלית וכי שוב עברה שנה, בה לא השכלנו לנצל את המ־ שאבים שעמדו לרשותנו כדי להתקד־ דם, ולו גם צעד קטן אחד, לקראת אותה עצמאות כלכלית מיוחלת.

גם בשנה האחרונה, למרות ההש־ גים המרשימים בבלימת האינפלציה, קשה לומר כי התקדמנו לקראת עצמ־ אות כלכלית, אם כי הוכחנו לעצמנו ולאחרים, כי אנו מסוגלים להתמודד עם בעיות כלכליות קשות ואף להצ־ ליח.

מהי אותה „עצמאות־כלכלית" שכולם רוצים להגיע אליה, בינתיים ללא הצלחה?

בעניין זה ישנם חילוקי רעות בין המומחים השונים. יש הסבורים כי עצמאות כלכלית הוא מצב בו אנו לא זקוקים למענקים ומילוות מסובסדים מחו"ל, ואנו חיים למעשה אך ורק מפ־ רי עמלנו. אחרים, מחמירים פחות, אומרים כי עצמאות כלכלית היא מצב בו אנו נעזרים אומנם בהלוואות מחו"ל לשם שמירת רמת החיים השוטפת, אך לם אנו מקטינים בהדרגה את נטל החובות לחו"ל ומקטינים את תלותנו בחו"ל.

4 – 5 מיליארד דולר

תהיה ההגדרה של עצמאות כלכ־ לית ככל שתהיה, אין ספק כי היא מת־ מקדת בסופו של דבר בשאלת הצמיחה הכלכלית. ובמפורש אין הכוונה ל„צמיחה" כפי שעיוותו לאחרונה פו־ ליטיקאים אצלנו. זוהי בעיה מורכבת מאד, שתחילתה בנושא מאזן התשלו־ מים, סופה בנושא הפיתוח והצמיחה – ובמענה שניתן עליה נצטרך, בין אם נרצה בכך ובין אם לאו, לתת תשובה לשאלה שאין רצינית וקשה ממנה: מה אנחנו עושים בארץ הזו.

לא נסתבך יתר על המידה במספ־ רים. התוצר הלאומי שלנו שווה, פלוס־מינוס, ל־23 מיליארד דולר. אנחנו מוציאים יותר מזאת, כדי 4 עד 5 מיליארד דולר. אלה חסרים לנו. נכון, וצריך לציין זאת, בתחום זה הו־ שג בשנה שעברה שיפור משמעותי: אם בשנת 1983 הפער היה של 5 מי־ ליארד דולר, הרי שבינתיים ירדנו בו ל־4 מיליארד. אלא שהשיפור היה כנר־ אה זמני בלבד, וכשבוע שעבר „התב־ שרנו" כי הגרעון במאזן המסחרי גדל בארבעת החודשים הראשונים של 1986 ב־23 אחוז בהשוואה למחצית השניה של 1985 כך שהפער ב־1986 יהיה נניח 4.5 מיליארד.

דיקטטורה כלכלית

אלא שבכך אין פתרון, מפני שאת השינוי הזה השגנו על ידי קיצוץ ניכר במלאים, יחד עם איפוק מסוים בקניי־ תינו בחו"ל, והסתייענו בירידת מחירי הדלק בעולם. אלא שיש קץ למה שאפשר לעשות במלאים, אשר לקניות בחו"ל נראה לפי הנתונים האחרונים שהמטוטלת שוב פונה לצד השני, וגם טובות מחירי הדלק כבר מיצתה מרבי־

(המשך בעמוד 6)

היום בגליון

בולי „דאר עברי" נמכרים ב־5,000 דולר — עמוד 2
פרופ' גדעון פישלזון: עוד לא אבדה תקוותנו לעצמאות כלכלית — עמוד 3
כלכלה עולמית: היאן ממשיך להתחזק מול הדולר הנחלש — עמוד 4
כלכלה וקלקלה: עם ידידים כאלה לא צריך אויבים — עמוד 4
עסקים ואנשים: ה„טובים" נגד ה„רעים" בצמרת משרד האוצר — עמוד 5
עו"ד ישראל גיל: מפוטרים זכאים לקבל הפרשי שחיקה על הפיצויים — עמוד 6
ספרות של מניה: איך להרוויח 100% ביום אחד – במניות של חברה כושלת... — עמוד 7

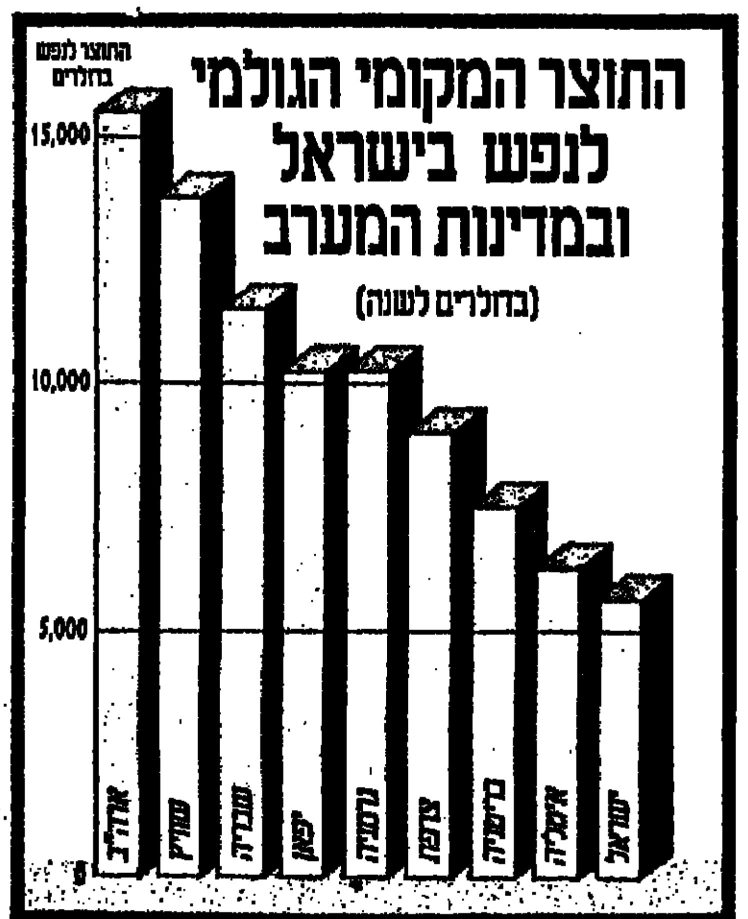

התוצר הגולמי לנפש, מבטא אולי יותר מכל את רמת החיים שהמשק יכול להרשות לעצמו ללא סיוע מבחוץ. מבחינה זו ישראל עדיין רחוקה מרחק רב מעצמאות כלכלית והפער בינה לבין שאר מדינות המערב הולך וגדל משנה לשנה.
בשנה האחרונה הסתכם התוצר לנפש בישראל בכ־5,600 דו־ לר, כשליש בלבד בהשוואה לארה"ב בה התוצר לנפש הגיע ל־15,500 דולר, וכחצי בהשוואה ליפאן או גרמניה.
בעשור האחרון עלה התוצר לנפש בישראל ב־0.4 אחוזים בל־ בד בממוצע לשנה, בעוד שביפאן הוא עלה בקצב המהיר פי־9 – 3.5 אחוזים לשנה.

כדי לשמור על רמת החיים הגבוהה במשק, נאלצת ישראל להגדיל משנה לשנה את החוב החיצוני שלה ולהתרחק יותר ויותר מעצמאות כלכלית. בעשור האחרון גדלו חובות החוץ של ישראל (נטו) ביותר מפי־3, מ־6.3 מיליארד דולר בסוף 1975 לכ־20 מיליארד דולר בסוף 1985.

שפות והשכלה תיכונית | למד והשכל | קורסים והכשרה מקצועית

מבואות־ים
מכמורת
בית ספר לטכנאים וקציניים
הרשמת תלמידים לשנה"ל תשמ"ז
1. מתקבלים תלמידים לכתות ט', יוד ברמה בגרותית, במגמות שיט, מכונה, חשמל ובקרה. לתלמידים נזקקים תועקנה מלגות.
2. נותרו מספר מקומות בכתות הטכנאים. יתקבלו בוגרי המגמות הנ"ל במסלול מסמ"ת לאחר שרות צבאי.
מלגות מיוחדות לחיילים משוחררים.
סיורי הורים ותלמידים יתקיימו בתאריכים: 8.5.86, 21.5.86, 4.6.86. הפגישה בשער ביה"ס בשעה 10.30. הכניסה מכביש חיפה לכוון מכמורת.
בוא אלינו, רכוש תעודת טכנאי והסמכה לקראת קצונה ימית
בדבר פרטים נא לפנות בכתב או בטלפון: מבואות־ים, מכמורת 40297, טלפון 053־93242.
גזור ושלח
שם ______ כתובת ______
13.5.86 י.א.

המכללה לחינוך ע"ש א. שיין, פתח־תקוה | משרד החינוך והתרבות, המחלקה להכשרת עובדי הוראה
עשור חמישי לפעילות המכללה
נמשכת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ז
להכשרת מורים וגננות
המכללה משתתפת בהוצאות הנסיעה לבאים מחוץ לפתח־תקוה והסביבה
מסלולי ההכשרה:
★ מורות לגיל הרך (גן + א' ב')
★ מורים כוללים לבית הספר היסודי (בהתמחויות: לימודי ארץ ישראל או אנגלית)
★ חינוך מיוחד
★ מורים לחטיבת הביניים (בהתמחות הומניסטית דו־חוגית)
הלימודים מאורגנים לפי דרישות המבנה האקדמי.
בפרטים נוספים לפנות למכללת שיין, רח' קפלן 42, פתח־תקוה 49210, טל' 9224924, 03־9221379
תחבורה: מפ"ת – 75, 88. מת"א – 50, 51, 62, 66, 49. אגד – 164. מלוד, רמלה – 249.

אוניברסיטת תל־אביב
ביה"ס לפיסיקה ואסטרונומיה
הפאקולטה למדעים מדוייקים ע"ש ריימונד ובברלי סאקלר
יום פתוח — 16.5.86
בית־הספר לפיסיקה ואסטרונומיה באוניברסיטת תל־אביב מודיע על קיום יום פתוח המיועד לתלמידים המסיימים את לימודי הפיסיקה לקראת התואר הראשון בכל המוסדות להשכלה גבוהה בארץ, וכן לכל מי שמתעניין באפשרות של לימודים לתואר שני או שלישי בפיסיקה.
במסגרת היום הפתוח תתקיימנה הרצאות בהן יוצגו מגמות ההוראה ותחומי המחקר הקיימים בבית־הספר (בהם ניתן לבצע עבודות גמר ועבודות דוקטורט) וכן יערכו ביקורים במעבדות המחקר השונות. כמו כן תמסר אינפורמציה על האפשרויות לקבלת מילגות ומשרות הוראה בביה"ס.
היום הפתוח יתקיים ביום ששי 16 במאי 1986.
סדר היום:
9–10.30 — אינפורמציה כללית על תוכניות הלימודים והמחקר.
10.30–11.15 — הפסקת קפה ומפגש עם חברי הסגל.
11.15–12.45 — סיורים במעבדות המחקר
מקום המפגש יהיה בחדר מס' 409 בבנין שנקר לפיסיקה, קרית האוניברסיטה רמת־אביב הכניסה דרך שער 4 או שער 2 (ליד בית התפוצות).

דרוש
משקיע - שותף פעיל
בעל נסיון ניהולי
השקעה 100,000—150,000 $
לחברת אופנה ידועה
מחזור מכירות של כ־ 1,700,000 $
(כ־70% יצוא)
נא לפנות בכתב לת.ד. 16438, תל־אביב, עבור: חב' אופנה
— סודיות מובטחת —

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
ספרים חדשים — חורף תשמ"ו
קולט סיראט ומ' בית־אריה
אוצר כתבי־יד עבריים מימי־הביניים בציוני תאריך עד שנת ה'ש
חלק שלישי: כתבי־יד בספריות ישראל וצרפת בתבנית קטנה משנת הרל"א עד שנת ה'ש
כרך הלוחות: תצלומים של 99 כתבי־יד, 189 לוחות, 412 עמ'. 22 × 28 ס"מ. כריכת בד.
תוספת לכרך הלוחות של חלק ראשון: תצלומים של א כתבי־יד, 35 לוחות. 30 × 40 ס"מ. עטיפת בד.
כרך תיאורים: תיאורים בעברית ובצרפתית של א כתבי־יד. 332 + xxxi + כט עמ'. 22 × 28 ס"מ. כריכת בד.
מחיר כרכי החלק השלישי 120 ש"ח
דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
כרך שביעי
4 א' כשר, מלחמות הורדוס בנבטים 35 עמ' 3.60 ש"ח
5 ש' סמבורסקי, פרוקלוס נשיא האקדמיה האפלטונית ויורשו מרינוס השומרוני 18 עמ' 3.60 ש"ח
6 י' קפלן, הקהילה הפורטוגאלית באמסטרדם במאה הי"ז — בין מסורת לשינוי. 21 עמ' 3.60 ש"ח
7 מ' בר־אשר, בירורים בלשניים בכתבי־היד של המשנה — טיפוסי הלשון וקווי ייחוד בלשון 28 עמ' 3.60 ש"ח
לזכרו של סולי גבריאל כהן
מאת ש' סמבורסקי ור' ולקינסון
ח + 25 עמ'. 14 × 21 ס"מ ללא תמורה
S. Simonsohn
The Jews in the Duchy of Milan
Volume Four: Condensed Deeds and Indexes
iv + 950 עמ'. 15 × 24 ס"מ. כריכת בד. זה הכרך האחרון בסידרה 60 ש"ח
Arthur Hyman
Averroes' De Substantia Orbis —
מאמר בעצם הגלגל
עד + 156 עמ'. 15 × 24 ס"מ. כריכת בד 36 ש"ח
Flora Palaestina
Naomi Feinbrun-Dothan
Part Four Monocotyledoneae
כרך הטקסט: xiv + 464 עמ' + 2 מפות. 18 × 27 ס"מ. כריכת בד
כרך הלוחות: xv + 525 + כג עמ'. 18 × 27 ס"מ. כריכת בד 72 ש"ח
זה החלק האחרון בסידרה
A. Fahn, Ella Werker and P. Baas
Wood Anatomy and Identification of Trees and Shrubs from Israel and Adjacent Regions
viii + 214 עמ', 11 ציורים, 82 לוחות. 18 × 27 ס"מ. כריכת בד 48 ש"ח
Fauna Palaestina
L. Fishelson
Insecta III: Orthoptera: Acridoidea
iv + 230 עמ', 232 ציורים, 5 לוחות בשחור־לבן, לוח אחד בצבעים. מפה. 27 × 18 ס"מ. כריכת בד 42 ש"ח
לקבלת רשימת פרסומים ולהזמנת ספרים של האקדמיה אנא פנה אל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, רח' ז'בוטינסקי 43, ירושלים 91040, ת"ד 4040, טל 02-636211.

מלון „היכל המלך דוד"
רח' דוד המלך 4, נתניה, טל' 053־42151
– כשר –
מבצע אירוח ביום העצמאות
מלון חדיש על חוף הים ומרכז העיר.
מיזוג, שירותים, טלויזיה, טלפון, רדיו, מרפסת לים בכל חדר.
לינה + ארוחת בוקר 20.00 ש"ח לאדם.
½ פנסיון 30.00 ש"ח לאדם.
פנסיון מלא 40.00 ש"ח לאדם לא כולל מע"מ.
מינימום יומיים

משרד החינוך והתרבות, המחלקה להכשרת עובדי הוראה | מכללת בית־ברל
המכון להכשרת מורים לאומנויות ולטכנולוגיה כללית
(לשעבר ביהמ"ד למורי מלאכה)
רח' סטאי 14 גבעתיים 53203 טל' 321308, 322408
מודיע על ההרשמה לשנה"ל תשמ"ז למורים בכירים לביה"ס היסודי ולחטה"ב
מקצועות הלימוד:
לימודים עבריים ופדגוגיים
לימודי אומנויות:
אומנויות טכסטיליות, עבודות נוי, שרטוט, אריגה, כתב אומנותי, עץ־מתכת, מלאכת מחשבת, רישום, תפירה, קרמיקה, עיצוב דו־ממדי ותלת־ממדי, עיבוד נייר וקרטון ועוד
ההרשמה:
כל יום בין השעות 8.00־14.00 לפנה"צ.
* חלק מהלימודים יתקיימו במכללת בית־ברל

אולם בפלורנטין
בדמי־מפתח, 100 מ"ר,
אפשרות ל־145 מ"ר
+ כח + טלפון, חזית, בקומת קרקע
03־829956 — 03־825164

למכירה
* משאבת בטון — מסוג ויבאן זרוע 24 מ', על מרכב מרצדס 1980, במצב מצוין.
* פורד אסקורט — 1979, אוטומטית – במצב מצוין.
לפרטים נא לפנות לרז 053־31661, 053־35797

לאור דרישת הקהל יתקיימו הצגות נוספות — לפרט:
„שכרון חושים"
הערב, ערב יום העצמאות 12, 9.30, 7.15
מחר, יום העצמאות 12, 9.30, 7.15, 4.30, 2

בולים: תחביב או השקעה?

ההשקעה בבולי ישראל לא הוכיחה את עצמה בשנים האחרונות – ומי שלא מבין בבולים מוטב שירחק מהם □ מאז „מפולת" מחירי הבולים בשנים 1956־1957, לא הצליח שוק הבולים להתאושש וחלק גדול מהבולים נמכרים עד היום בפחות מערכם הנקוב... □ רק הבולים שהונפקו בשנים הראשונות למדינה, מ־1948–1953, הפכו להיות נדירים בשוק ומחיריהם מרקיעי שחקים □ כמעט כל שאר הבולים, כולל מעטפות „היום הראשון", הונפקו בכמויות גדולות מדי ואין להם כל סיכוי להיהפך לבעלי ערך כלכלי רב.

אלה הם שלושת הבולים היקרים ביותר מתוך סידרת „דאר עברי", ראשוני בולי ישראל. בולים אלה שמו שיא עולמי: מחירה של הסידרה השלמה, עם שובלים מלאים, הוא כ־5,000 דולר. הבולים הופיעו מיד עם הכרזת העצמאות ונמכרו בכל בתי הדואר דאז.

מאת **חיים לנגלבן**

רבים סבורים כי קניית בולים – בין חדשים ובין משומשים (חתומים) – או מעטפות „היום הראשון", הינה השקעה טובה. המציאות שונה לחלוטין. מרבית המשקיעים שהתפתו בשנים האחרונות להשקיע בבולים ישראליים – הפסידו חלק גדול מכספם. רק סדרות בודדות של בולים זכו להצלחה כלכלית, מרביתן מלפני 30־40 שנה.

השקעה בבולים מחייבת ידע רב, שכן לחות, חום והחלודה עלולים לפגוע בבולים ולהשחיתם. לא די שניקנה בולים ונניח אותם בכספת או במגירה עד שנהיה זקוקים למזומנים. בולים דורשים תנאי איחסון נכונים והם רגישים מאד ללחות ולחום.

השקעה נבונה בבולים מחייבת קודם כל, שאדם אשר אינו מתמצא באחזקתם...ירחק מהם. אם בכל זאת מישהו מחליט להשקיע בבולים – ההשקעה הבטוחה ביותר תהיה בפריטים יקרים ונדירים שכבר הוכיחו את עצמם בעבר. יתר על כן, לא די לקנות בול יקר, הבול חייב להיות שמור במצב פיזי מעולה, כדי שניתן יהיה לחזור ולמכור אותו בעתיד לאספנים או למשקיעים.

בולים נדירים וישנים, במיוחד על מכתבים, יהיו תמיד השקעה בטוחה, אם גם האיכות שלהם גבוהה. מה פירוש איכות גבוהה? בול המודבק על מעטפה, שיש לו שוליים לבנים טובים ברוחב של 2–3 מ"מ ויותר מכל צד – אם הוא ללא ניקוב, או שכל ה„שיניים" בו במצב טוב, אם יש לו ניקוב.

בול חתום על מעטפה חייב להיות נקי ונאה, עם חותמת דואר אחת בלבד, ברורה וניתנת לקריאה. אם הבול איננו מודבק על מעטפה, כי אז הוא חייב להיות עם „גב" מלא, ללא „חלונות" או חורים. „חלונות" נוצרים בדרך כלל בגלל הורדה חפוזה של הבול מהמעטפה כך שנוצרים מקומות דקים יותר על גב הבול.

בארץ יש כיום אספנים רבים המשקיעים את מיטב כספם ברכישת מעטפות „היום הראשון", בכל פעם שדואר ישראל מוציא בול חדש. המשקיעים הקטנים רוכשים, למשל, עשר מעטפות „היום הראשון" מיד לאחר הופעתן – בערכן הנומינלי – כדי שאחת תישאר באוסף שלהם, בעוד שאת שאר המעטפות הם מתכוונים למכור מאוחר יותר, כאשר מחירן יעלה – ברווחים נאים. המציאות טופחת לרוב על פניהם של משקיעים אלה. לאחר שהמעטפות יוצאות לשוק, איש אינו מוכן לשלם עבורן יותר משוויין הנומינלי, פלוס פרמיה נמוכה, ואף פחות מזה.

הנסיון מלמד, למשל, כי ניתן לקנות בולים חדשים של ישראל, של ארצות־הברית, או אף של בריה"מ (אפילו לאחר שמכירתם בדואר הופסקה, ולאחר שהם „הסתובבו" במשך מספר שנים אצל סוחרי הבולים) בכמויות גדולות ב־40 אחוז בלבד, מערכם הנומינלי.

הספסרים „נפלו"

האם יש לראות ברכישת בולי דואר ישראליים השקעה? התשובה לשאלה זו מאוד מסויגת. רק לעיתים רחוקות מצליח בול ישראלי חדש לתת למשקיעים בו רווחים של ממש. עיקר התועלת שבבולים אלה היא רק בהנאה שיש למי שאוהב בולים ונהנה לאסוף אותם. אוסף בולים הנמצא אצל האספן, אינו יוצר הכנסה, אין האספן מוכרו, כי הוא קשור לבוליו קשר סנטימנטלי ורגשי. להשקיע ניתן רק בבולים בודדים שהונפקו בשנים הראשונות של המדינה.

השוק מווסת את מחירי הבולים, כמו את מחירי כל שאר המוצרים, על־ידי ההיצע והביקוש. שום תמרונים ספקולטיביים, כדוגמת אלה הנעשים לעיתים בבורסת המניות, אינם מסוגלים להשפיע על ענף מיוחד זה. אין לבולים „שעת כושר" או „הזדמנות". אם הבול נדיר ומבוקש, תמיד ישיג את מחירו ואת המשקיע, אם הבול אינו נדיר, שום ספקולציה לא תעזור.

גורם הספקולציה זר לענף הבולים. כשניסו ספסרים להיכנס לענף הם נכשלו כישלון חרוץ. זכורה התקופה האומללה, של השנים 1956–1957, כשאנשים ללא ידע ומושג, „הסתערו" על הבולים וקנו מהם במאות ואלפים. השרות הבולאי הישראלי, עבד באותן שנים „שעות נוספות" והוציא לאור בולים בכמויות ענק, ללא כל התחשבות בצרכי השוק.

הנאה לאספנים

נוכח הביקוש הרב לבולים אלה, המחירים קפצו והרקיעו שחקים. המסחר נערך ב„חבילות" שלמות של 500 בולים בחבילה. המשבר לא איחר לבוא. תוך מספר שבועות התמוטט שוק הבולים כולו, בשלהי 1957, ומאז ועד היום לא הצליח שוק זה להתאושש, ולהיות מוקד משיכה למשקיעים חדשים.

עד היום „מתגלגלים" בשוק מיליוני עותקים של בולים מאותה תקופה, שאיש אינו רוצה בהם, והם מונחים לרוב בקופסאות נעליים ללא כל תועלת.

מאז שנת 1948, מנפיקה ישראל בולים רבים, ביניהם סדרות מן המניין ובולי זכרון. בולים מן המניין, אלה הם בולי „מזלות", „עתודה", „סמלי ערים" וכו'. עיקר תפקידם לשרת את הקהל הרחב בשיגור מכתביו. אלה אינם באים כלל בחשבון להשקעה.

נותרו בולי זכרון. אולם הצרה היא, שהם מונפקים במהדורות גדולות שמונעות כל אפשרות שהם יהפכו ביום מן הימים לנדירים ולבעלי ערך כלכלי. בולים אלה גורמים הנאה גדולה לרוכשיהם, המצרפים אותם לאלבומים. אבל לעשות מזה כסף אי אפשר.

מן הראוי לציין, כי רק הבולים שהונפקו בכמויות קטנות בשנים 1948־1953, הפכו להיות נדירים והם מבוקשים מאוד. בולים אלה זוכים לביקוש הולך וגובר ומחיריהם מרקיעים שחקים.

עליות מחירים כאלה, היא תופעה לא אופיינית וכמעט אין דוגמאות דומות ביתר הארצות בתקופה החדשה. העליה במחירי בולים אלה עשויה להימשך גם בעתיד, מאחר והכמויות שהודפסו מכל סדרה היו קטנות יחסית.

בארץ קיימות קרוב ל־20 אגודות בולאיות המאורגנות בהתאחדות בולאי ישראל. בסניפים המקומיים של אגודות אלה מתנהלת פעילות חינוכית־בולאית ענפה ואפשר לקבל בהן מידע על ערכם של בולים שונים. בעבר התקיימו בארץ 13 תערוכות בינלאומיות.

עשרות חנויות בולים מפוזרות ברחבי הארץ. רובן בתל־אביב. גם בחיפה ובירושלים ישנן מעט חנויות, בהן ניתן לרכוש בולים או לקבל מידע. כולן מאוגדות בהתאחדות סוחרי הבולים.

בעוד שהמחירים לבולי ישראל הראשונים, מהשנים 1948–1953, הם גבוהים יחסית, הרי שהבולים המאוחרים יותר, נסחרים במקרים רבים במחירים הנמוכים ב־80 אחוז ויותר מערך מחירון. הסיבה היא אחת ויחידה: הכמויות הגדולות שהונפקו והמלאי הגדול הנמצא אצל האספנים והסוחרים. האחרונים אינם ממהרים לקנות סחורה נוספת, בשעה שהמלאי שלהם מלא וגדוש.

זהירות מ„שיפוצים"

מרבית הבולים מהשנים הראשונות של המדינה משיגים מחירים גבוהים. סידרת דאר עברי משיגה כאמור מחיר של 5,000 דולר. בולי [illegible] מגיעים ל־270 שקלים [illegible] דאר עברי „ריקור" – 330 שקלים [illegible] דים 1948 עם פס ביניים – [illegible] שקלים; בולי מועדים 1949 – [illegible] שקלים; עצמאות 1950 – 800 שקלים; [illegible] דואר אויר 1 – 300 שקלים; [illegible] 270 – (1950) שקלים; [illegible] 150 – (1951) ש"ח; [illegible] 300 – (1952) [illegible] 100 שקלים חדשים.

לסיכום: השקעה בבולי ישראל היא פעולה למבינים בלבד. בכל מקרה יש לבקש עצתו של מומחה, [illegible] על מקוריותו של הבול, שלא יהיה בול „קוסמטי", [illegible] הדבק והדבקת שוליים, [illegible] לכל דבר. גם ב„שיפוצים" של בולים יקרים.

בולים ישראליים סידרת „דאר עברי" נמכרת היום במחיר של 5,000 דולר

פחות מ־48 שעות אחרי הכרזת העצמאות של מדינת ישראל על־ידי דוד בן־גוריון, ביום שישי, 14 במאי 1948, כאשר מטוסי האויב ערכו את התקפתם הראשונה, נשלחו לדפוס בולי הדואר הראשונים של ישראל. הבולים הופיעו ביום ראשון, 16 במאי 1948, עם פתיחת משרדי הדואר הראשונים של מדינת ישראל. היתה זו סידרה ארעית אשר נושאיה הם מטבעות עתיקים.

הבולים הראשונים עשו היסטוריה. גם מחיריהם היום רושמים שיא עולמי וראויים להירשם בספר השיאים של „גינס": הם נסחרים במחיר הלא יאמן של כ־5,000 דולר לסידרה עם שובלים מלאים. הבולים החדשים הופיעו תחת השם הזמני „דאר עברי", מיד עם הכרזת העצמאות והופצו בכל בתי הדואר בארץ לכל דורש. את בולי הדואר הראשונים עיצב אוטה וואליש.

הכנת הבולים הראשונים היתה אחד המבצעים הסודיים בתולדות המדינה. בדרך כלל עוסקים בייצור מסוג זה אנשים רבים. הסוד לא דלף החוצה. החל ב־16 במאי 1948 נמכרו במשרדי הדואר וסוכנויות הדואר בולי ישראל הראשונים בערכים של 3, 5, 10, 15, 20, 50, 250, 500 ו־1,000 מיל ארץ־ישראליים.

האנשים שטרחו לרכוש את הבולים (עם שובלים) והקפידו לשמור עליהם במצב טוב ונקי, עשו את אחת העיסקות הטובות של חייהם.

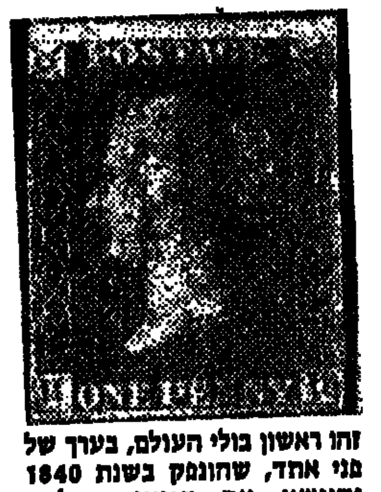

זהו ראשון בולי העולם, בערך של פני אחד, שהונפק בשנת 1840 ונושא את דיוקן המלכה ויקטוריה. בולי בריטניה הם היחידים בעולם ששם המדינה אינו מופיע עליהם, כאות הוקרה על שהגתה את רעיון הבול והיתה הראשונה שהגשימה אותו.

זכות הראשונים שייכת לבריטניה

בריטניה נמנית עם המדינות הראשונות בתבל, אשר הנהיגו את השימוש בבולים. עד להנהגת השימוש בבולים – בשנת 1840 – היה הדואר מבזבז זמן יקר בגביית דמי המשלוח, עם מסירת המכתב לנמענו. יש לזכור, כי הנוהג באותם ימים היה, כי מקבל המכתב הוא החייב בתשלום דמי הדואר.

אחרי התלבטויות נולדה השיטה ה„מהפכנית": נקבע מחיר אחיד למשלוח מכתבים, וכל המבקש לשלוח מכתב נדרש להדביק בול או תווית – וכך לפטור את נושא המכתבים מדאגת הגבייה.

מורה בריטי, רולנד היל, הגה את הרעיון ובשנת 1840 נולד הבול הראשון בעולם, הלא הוא ה„פני השחור". ראשון בולי הדואר בעולם לא היה אלא [illegible] תמונת המלכה ויקטוריה.

שני בולי בריטניה הראשונים ראו אור ב־6 במאי 1840 [illegible]

מאת
פרופ' גדעון פישלזון
החוג לכלכלה
ומכון פורדר למחקר כלכלי
אוניברסיטת תל־אביב

עוד לא אבדה תקוותנו לעצמאות כלכלית

התוכנית הכלכלית שהופעלה ביולי 1985, יחד עם הירידה התלולה במחיר הנפט והתחזקות המטבעות האירופיים – כל אלה חברו יחד כדי לבלום את ההדרדרות בכלכלה הישראלית ולהחזיר את המשק למסלול של צמיחה □ למרבה הצער, היצואנים והיצרנים לא ניצלו עדיין את התנאים החדשים בשוק כדי להגדיל את הייצור והיצוא שהם תנאי הכרחי לצמיחה ולעצמאות כלכלית □ בשלב זה לא ברור עדיין אם הצעדים שננקטו על ידי הממשלה במסגרת התכנית הכלכלית, כמו הקפאת המחירים ושער החליפין, והורדת רמת החיים, יחזיקו מעמד לאורך זמן.

לוח 1:

מדדים לחיוניות הכלכלה

השנה	שיעור ההשתתפות בכוח העבודה	אחוז המועסקים בסקטור הציבורי	התל"ג (1978=100)	השקעות בנכסים קבועים (1978=100)	הפריון הכולל בסקטור העיסקי (1978=100)	היצוא התעשייתי בממוצע חודשי (במיליוני דולר)
1978	49.7	28.9	100	100	100	164.6
1979	49.2	29.2	104.7	112.1	100.3	213.5
1980	49.5	29.4	108.3	102.2	98.8	280.6
1981	49.8	29.8	111.6	106.0	101.4	306.1
1982	49.6	29.8	112.4	110.3	102.8	295.1
1983	49.8	29.4	114.5	124.0	103.9	282.6
1984	50.2	29.4	115.6	109.8	100.9	335.8
1985	49.9	29.6	117.7	98.0	102.0	362.6

לקראת יום העצמאות ה־38, תשמ"ו, הוכיחה הכלכלה הישראלית, כי במשטר כלכלי מתאים אפשר להגיע להישגים שרק שנה קודם לכן, נראו כבלתי ניתנים להשגה. התכנית הכלכלית בלמה את ההידרדרות האינפלציונית ואת הגידול בחוב החיצון, אף שעדיין לא התחילה לדחוף את הכלכלה במעלה ההר. המשך הקיפאון השורר כיום בפעילות הכלכלית יוכל לכל היותר להמשיך ולשמור על הישגים אלה אך לא לשפרם. כדי „להזיז" את המשק כולו קדימה, יש להבטיח למשק את התנאים הדרושים לו לחידוש הצמיחה הכלכלית.

בערב יום העצמאות תשמ"ה עדיין היתה כלכלת ישראל במצב של בילבול, אי־וודאות וחיפוש דרכים לבלימת ההידרדרות שנמשכה מאז 1978. הן לקובעי המדיניות והן לציבור היה ברור שבדיעבד עיסקות חבילה א', ב' וג' לא מילאו את התקוות שתלו בהן. לאחר תקופות רגיעה קצרות חזר המשק באפריל 1985 לתאוצה אינפלציונית של 15 אחוז בחודש, תוך גידול מתמיד בגרעון מאזן התשלומים.

חגיגת יום העצמאות הפוליטי בתשמ"ה עמדה בצילה של האפשרות לאיבוד העצמאות הכלכלית. התכנית הכלכלית שהופעלה ב־1.7.85 נועדה למנוע אפשרות זו.

תנאי רקע נוחים

במחצית השניה של 1985 וברביע הראשון של 1986 עברה כלכלת ישראל תהליך של נסיון ריפוי משתי המחלות החמורות מהן סבלה כמעט עשר שנים: הידרדרות אינפלציונית וגידול מואץ בגרעון במאזן התשלומים. כחלק מתהליך הריפוי ממחלות אלו שברה התכנית הכלכלית את הספירלה של עליית מחירים, העלאת שכר, פיחותים, וחוזר חלילה שהזינה את עצמה, תוך האצה עד כדי איבוד השליטה על קצבי ההתפתחויות של הגדלים הנומינליים של משתנים כלכליים.

תהליך הריפוי הונחת על הכלכלה ללא בולם זעזועים והאמצעים שננקטו לא הותאמו להתפתחות תהליך הריפוי. כיום אנו נמצאים עדיין בשליטת אותם כלים שהופעלו ביולי, וזאת עקב חוסר הוראות בהצלחות הטיפול.

עדיין לא ברור אם הרגיעה היא זמנית או קבועה, והאם האינפלציה לא תשוב ותתעורר כאשר ישוחרר הלחץ המוסדי – חוקי, או שהכלכלה החולה אכן הבריאה.

חלק מהצלחת תהליך הריפוי נבע מסיבות שאינן תלויות בנו כגון הירידה התלולה במחירי האנרגיה ושינוי יחסי מחירי המטבעות בשווקים העולמיים. כלומר, תנאי הרקע הסביבתיים היו נוחים ומסייעים, אך ההסתמכות הגדולה מדי עליהם ללא בקרת ותיקונים פנימיים עשויה לדרדר מחדש את הכלכלה. כיום יש כבר סימנים ראשונים לכך. לדוגמא: הגרעון בחשבון המסחרי, ברבע הראשון של 1986, חזר לרמתו במחצית הראשונה של 1985.

האטה בפעילות הכלכלית

היום ברור שהצעדים התריפים שננקטו ביולי 1985 היו מחויבי המציאות. הקפאת המחירים וייצוב שערי החליפין לאחר העלאות מחירים חדות, חד־פעמיות, שעבורם תוקן השכר רק חלקית, בשילוב עם קיצוץ בגרעון התקציבי בהיקף של כ־5% מהתל"ג, היו הסיכוי היחיד להצלחה. גם שמירת הריבית הריאלית ברמה כה גבוהה שנחשבה כבלתי סבירה וכהרסנית לכל מערכת כלכלית שצריכה לתפקד, היתה בתנאים שהתקיימו או מחויבת המציאות.

ואומנם התוצאות לא אחרו לבוא, אף כי לא כולן היו חיוביות. הקטנת הביקושים הפרטיים בו־זמנית עם הקטנת הביקושים של הסקטור הציבורי גרמו להאטה בפעילות הכלכלית. האטה זו התבטאה בירידת התוצר המקומי ובעליה באבטלה.

חלקים בסקטור העיסקי שכבר קודם לכן לא עמדו על יסודות בריאים החלו להתמוטט. תיאורטית הסקטור הפרטי היה צריך לנצל את הירידה בשכר הריאלי כדי להגדיל את התעסוקה והייצור. אך קשיים בשיווק המקומי וחוסר הערכות לייצוא גרמו לכך שלא רק התעסוקה בו לא גדלה, אלא אף ירדה, דבר שהאיץ את הגידול באבטלה.

תופעה זו בנוסף להקטנת הביקושים של הסקטור הציבורי גרמו להאטה חריפה בפעילות הכלכלית מיד בחודשים הראשונים של התוכנית.

מדדי עצמאות כלכלית

תהליך הריפוי נמשך כבר כ־10 חודשים. האם יש בו כדי לקרב את כלכלת ישראל לעצמאות כלכלית? האם יש בו כדי לקרב אותנו לאפשרות שבעתיד הלא רחוק נוכל להפסיק להיות סמוכים על שולחנם של אחרים להפסיק להנות ממתנות חסד מהם?

כדי לענות על שאלות אלו יש קודם כל להגדיר את הקריטריונים לעצמאות כלכלית ואחר כך לראות את התפתחותם בשנה האחרונה יחסית להתפתחותם בשנים קודמות. מאחר ואנו נמצאים רק בתחילת 1986 רוב הנתונים שבידנו הם רק עד סוף 1985. לכן עיקר ההשוואה תהיה בין ההתפתחויות ב־1985 בהשוואה למקבילות להן ב־1984.

מדדים מקובלים למדידת דרגת העצמאות הכלכלית הם:

• סה"כ החוב החיצוני של המדינה והנגזרים ממנו, החוב החיצוני לנפש והיחס בין החוב החיצוני לתוצר.

• חלקו של עודף הייבוא בסך המקורות, או היחס בין עודף הייבוא לתל"ג.

אף שמדדים אלו מתייחסים ישירות לשאלת התלות הכלכלית של מדינה בכלכלות זרות, אין בהם כדי לתת תמונה מלאה על דרגת החיוניות והחיות של הכלכלה בה עוסקים.

הסתכלות על מדדים אלו בלבד עשויה לתת תמונה מסולפת על פוטנציאל ההתפתחות הכלכלית. אפשרי אף מצב בו מדדי העצמאות יצביעו על שיפור בעוד המערכת הכלכלית תימצא במצב של גסיסה. מסיבה זו נתחיל את הערכת הישגי הביצוע הכלכליים של ישראל בשנה האחרונה, לא במדדי העצמאות אלא באינדיקטורים יותר כלליים.

ב־1985 האוכלוסיה המשיכה לגדול באותו קצב, 2 אחוזים לשנה כמו בשלוש השנים הקודמות, כלומר בשיעור גידול הנמוך ביותר שהיה בישראל. כוח העבודה האזרחי גדל באחוז נמוך יותר, רק ב־1.6 אחוזים, וזאת כאשר ב־1984 הוא גדל ב־3 אחוזים, כלומר היתה נסיגה בהשוואה לשנה קודמת.

יתרה מזאת, מספר המועסקים גדל רק ב־0.5 אחוזים לעומת 1.5 אחוזים ב־1984, ההפרש בין שני שיעורי הגידול, של כוח העבודה ושל המועסקים התבטא בעליית אחוז הבלתי מועסקים (מ־5.9 אחוזים מכוח העבודה ל־6.9 אחוזים). התל"ג גדל ב־2 אחוזים כמו התוצר של הסקטור העיסקי, וזה שלעצמו שנוי לטובה, ב־2.6 אחוזים, כלומר, חלקה של הממשלה בפעילות הכלכלית המקומית ירד.

ב־1985 היצוא גדל באותו שיעור כמו בשנה קודמת (11 אחוז), ואילו הייבוא האזרחי גדל במעט פחות משבשנה קודמת (13.5 אחוז בהשוואה ל־14.3 אחוז). הגדלים האבסולוטיים של

(המשך בעמוד 7)

לוח 2:

מדדים לעצמאות כלכלית

השנה	התחייבויות נטו לחו"ל (1978=100)	חוב ברוטו לנפש (1978=100)	התל"ג ביחס לחוב לחו"ל (1978=100)	הגרעון בסחר חוץ ממוצע חודשי (מיליוני דולר)	הגרעון כאחוז מהתל"ג (1978=100)
1978	100	100	100	154.5	100
1979	117.6	112.8	88.5	245.4	151
1980	127.5	120.0	84.3	214.5	128
1981	147.3	135.2	75.8	204.8	118
1982	170.3	153.6	65.3	239.8	140
1983	196.7	174.0	57.2	280.4	158
1984	214.3	184.4	53.0	199.4	117
1985	224.2	188.0	51.5	165.0	112

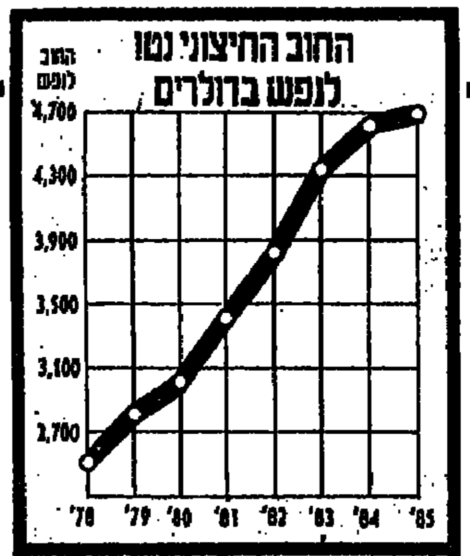

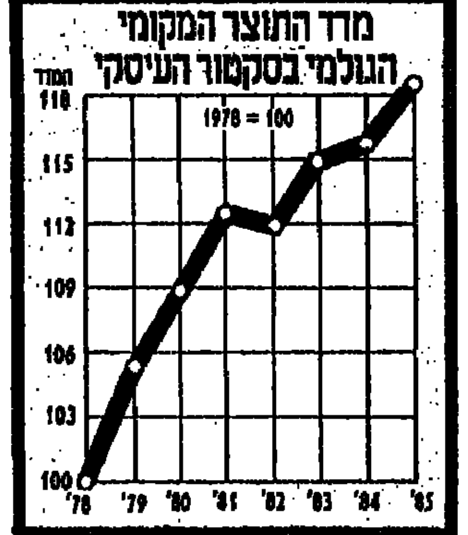

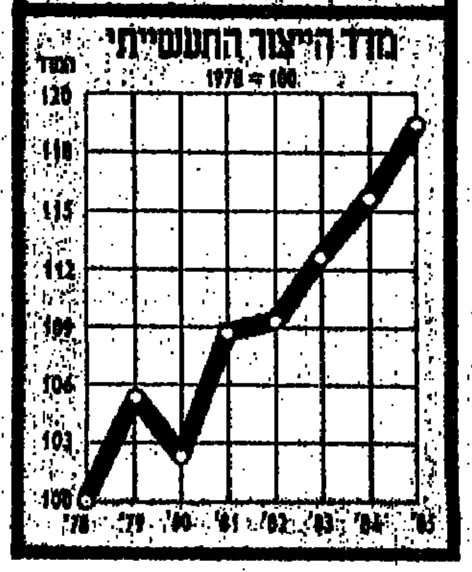

היאן ממשיך להתחזק מול הדולר הנחלש

– מאת משה סלע –

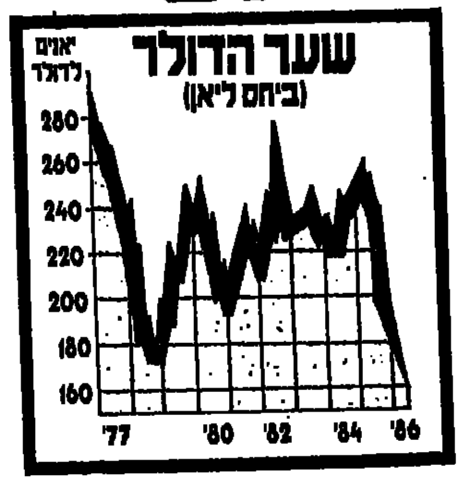

עליית שיא נרשמה השבוע בשער של היאן היפאני. ביום ששי האחרון נסחר היאן, לשעה קלה, בשער של 160.85 יאנים הדולר. פירוש הדבר: ירידה של 45.8 אחוזים (!!!) בשער הדולר לעומת היאן מאז סוף 1976.

היאן עלה לעומת הדולר ב־20 אחוזים מאז תחילת השנה וב־6 אחוזים בעשרת ימי המסחר האחרונים. בשבוע המדווח עלה היאן ביחס לדולר ב־3.86 אחוזים.

עליית היאן אינה מקרית וקשורה עם חוסר האיזון המסחרי בין יפאן וארה"ב. ב־1985 להזכירכם הגיע הגרעון המסחרי של ארה"ב ל־148 מיליארד דולר מזה כ־51 מיליארד עם יפאן. העודף המסחרי של יפאן היה באותו זמן 62 מיליארד דולר. המגמה הזו נמשכת גם בחודשים האחרונים ואין זה מפתיע, איפוא, שהמשקיעים מעדיפים את היאן.

הרושם המתקבל באחרונה הוא כי מדינות המערב מנהלות מעין מסע כדי לחזק את היאן ועל־ידי כך לפגוע ביצוא של יפאן. בשעה שהדולר איבד קרוב לארבעה אחוזים לעומת היאן איבד המטבע האמריקני רק כ־0.8 אחוזים לעומת המטבעות האירופיים וכאותו אחוז ביחס ללירה שטרלינג.

הבנק המרכזי של יפאן ניסה השבוע – לשווא – למנוע את התחזקותו של היאן, ע"י מעורבות מאסיבית בשווקים. חוגים בלונדון מעריכים את מעורבות הבנק המרכזי של יפאן בכמיליארד וחצי דולר.

אשר לעתיד – קשה לומר מה יתרחש. בארה"ב טוענים כי היאן עדיין חזק מאוד וכי שער של 120 (!!) יאנים הדולר הוא השער הריאלי הרצוי.

הלירה שטרלינג היתה – אחרי היאן – המטבע השני בחוזק במערכת המוניטארית, לאחר עליה בשערי הריבית בעקבות עליה באמצעי התשלום במשק הבריטי ב־3.6 אחוזים.

להלן שערי הדולר ביום ששי בניו־יורק (בסוגריים – השער שבוע קודם לכן): 2.1875 מארקים גרמנים (2.2055); 1.8175 פרנקים שווייצרים (1.8475); 6.9685 פרנקים צרפתים (7.0265); 2.4635 גילדן הולנדי (2.486); 162.8 יאנים יפאנים (169.35). הליש"ט נסחרה תמורת 1.539 דולר (1.5225).

בבורסות העולם

ירידות בניו־יורק ולונדון שיאים חדשים בטוקיו ובריסל

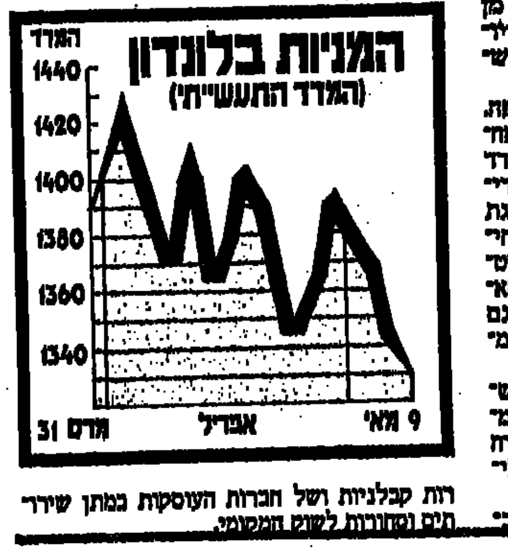

מגמה של ירידות הסתמנה השבוע בכמה מן הבורסות החשובות של העולם – ביניהן ניו־יורק, לונדון, ציריך ופרנקפורט. לעומת זאת נרשמו שיאים חדשים בטוקיו ובבריסל.

בלונדון היתה מגמת הירידות השבוע רצופה. בסך הכל איבד מדד המניות התעשייתי 4.65 אחוזים במהלך השבוע כאשר ביום ששי נסגר המדד על 1330.3 נקודות. הירידה בביקוש למניות בריטיות קשורה קשר הדוק עם כשלונה של מפלגת השמרנים בכמה איזורי בחירות, שם נערכו בחירות מוקדמות. מפלגת השמרנים שולטת בבריטניה ואהודה על הקהילה העיסקית וכישלונה האלקטוראלי גרם לירידה בביקוש למניות. גם העליה בשער הליש"ט גרמה לירידה בביקוש במיוחד למניות של חברות יצוא.

גם בניו־יורק המסחר ירוד – למרות התאוששות קלה של הדאו־ג'ונס ביום ששי האחרון (המדד נסגר על 1789.4 נק'). הסיבה: החשש מירידה בהיקף הפעילות הכלכלית בארה"ב וחוסר היציבות בשוקי הכספים.

בטוקיו בישישי שיא – במיוחד למניות של חברות קבלניות ושל חברות העוסקות במתן שירותים וסחורות לשוק המקומי.

בשוקי הסחורות

ירידות תלולות במחירי הקקאו – עליות במחיר הנפט

ירידות תלולות נרשמו בשלושת השבועות האחרונים במחירי הקקאו. למרות התאוששות ביום חמישי וששי המחיר עדיין ירוד והקקאו ירד ב־12.5 אחוזים בשלושת השבועות האחרונים. הסיבה – משלוחים גדולים מציפים את השווקים וגורמים לירידה במחיר.

במחירי הנפט לעומת זאת נרשמו עליות של 12.5 אחוזים: חבית נפט מסוג דובאי נמכרה בסוף השבוע ב־11.7 דולר וחבית נפט מסוג ברנט, המשובח יותר ב־14.6 דולר. בין היתר "נדחפו" מחירי הנפט כלפי מעלה בגלל העליה שהסתמנה בצריכת הבנזין בארה"ב.

עליות נרשמו השבוע גם במחירי הדגנים בעקבות הודעת בריה"מ כי היא מבקשת להגדיל את רכישות הדגנים שלה בעקבות אסון הכור בצ'רנוביל. בושל גרעיני חיטה נמכר בסוף השבוע תמורת 2.8875 דולר – עליה שבועית של 6.7 אחוזים.

בגלל חוסר היציבות בשוקי הכספים עלה במיקצת מחיר הזהב – למרות השמועות על כוונתה של בריה"מ למכור זהב כדי לממן את רכישת הדגנים. אונקית זהב נמכרה בסוף השבוע ב־345.25 דולרים – עליה שבועית של מחצית האחוז.

עם ידידים שכאלה לא צריך אויבים...

מאת דב גנחובסקי

את המודעה המפתיעה והמעניינת ביותר של השנה גיליתי דווקא בפינה נידחת ומשעממת של העתון, הכוללת טורי טורים של מודעות ברכה להסתדרות לרגל חג הפועלים ה־1 במאי.

שם, בין תילי התילים של ברכות ואיחולים בנאליים וחסרי דמיון, כמו "לחיזוק השותפות בינינו" בחתימת התנועה הקיבוצית המאוחדת; "להסתדרות – מיטב הברכות והאיחולים" של הנוער העובד; או "כולנו יחד למען בטחונו הכלכלי של מתנה העובדים" בחתימת "מבטחים"; שם מצאנו את המודעה הרצ"ב של "עם עובד", הוצאת הספרים ההסתדרותית: "להסתדרות העובדים ולכל חבריה: עוד לא מאוחר להתחיל מחדשו".

הברכה הזו הדירה שינה מעינינו. מה עוד לא מאוחר להתחיל מחדש? את המדיניות המקצועית? את המו"מ על הסכם תוספת היוקר? את המו"מ על הסכמי השכר? או אולי יש מישהו ב"עם עובד" החושב, שבאמת באמת כדאי להתחיל הכל מחדש. ואם כבר להתחיל מחדש, מאיפה מתחילים? מהקומה החמישית?

שלח ברכתך על פני המים

ואעוד בפרשת מודעות הברכה המתפרסמות בעתונים – והפעם לקראת חג הפסח מתוך במודעת ברכה מורה של חברת "ערים", חברה ממשלתית מברכת את ה...ממשלה (ליתר דיוק 2 שרי ממשלה ו־2 מנכ"לים ממשלתיים) לרגל חג הפסח. לא בחינם, כמובן. במקום להרים טלפון לשרים ולשני המנכ"לים מפרסמים מודעה על חשבון הקופה הציבורית. אבל זה לא חשוב.

מה שיותר חשוב הוא שהשרים מוזכרים במודעה במלוא תאריהם וכיבודיהם. אפילו מנכ"ל הבינוי זוכה לכך. לעומת זאת, מנכל מינהל מקרקעי ישראל, משה ליפקה, שהוא "אבא" לא פחות חשוב של "ערים" (החברה שייכת למינהל מקרקעי ישראל ולמשרד הבינוי והשיכון), אינו מוזכר בתואר בכלל, אלא בתור "שותפנו לעבודה היומיומית".

> ערים, חברה לפיתוח עירוני בע"מ
> מינהל מקרקעי ישראל ומשרד הבינוי והשיכון
> מברכת לרגל חג הפסח את
> סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון מר דוד לוי
> שר החקלאות מר אריק נחמקין
> ושולחת ברכת חג שמח לשותפנו לעבודה היומיומית
> מר משה ליפקה ולעובדי המשרד
> למנהל הכללי של משרד הבינוי והשיכון
> מר אלי נטף ולעובדי המשרד

אנחנו לתומנו חשבנו שכבשם של חברה מופיעה המלה "בע"מ", היא דווקא אינה שותפות...

חופשת הפסח מקודשת הכל

עניין מסובך, הלוח. עובדה שהוא משגע את כולנו. מתי מתחיל הפסח ומתי הוא נגמר? [illegible] הרי שגם ה־1 במאי נכלל אצלנו בחג הפסח.

לפי אוניברסיטת חיפה, למשל, העניין מתחיל ב־י"ד ניסן, 23 באפריל, ומסתיים בכ"ג ניסן, 2 במאי. לפי צורות המודה התיכון, חופשת הפסח מתחילה ב־25 באפריל ומסתיימת ב־4 במאי. ובחרנו בדוגמאות אלה סתם, מפני שהן הופיעו בשכנות אחת לשניה.

> אוניברסיטת חיפה
> לרגל חג הפסח
> תהיה האוניברסיטה סגורה
> (י"ד בניסן 23.4.86)
> (עד כ"ג בניסן תשמ"ו 2.5.86)

> צורות המדרה התיכון בע"מ
> יהיו סגורים החל
> מ־25.4.86 עד 4.5.86
> ברכת חג שמח

אז מתי באמת מתחיל ונגמר חג הפסח, חג החרות, חג האביב? תלוי היכן אתם נמצאים. בחיפה על הכרמל זה לא כמו בצריפין או בעכו. גן באמת. מה זה כל כך חשוב. העיקר שסוגרים את העסק ויוצאים לחופשה...

צריך לפטר את הרב?

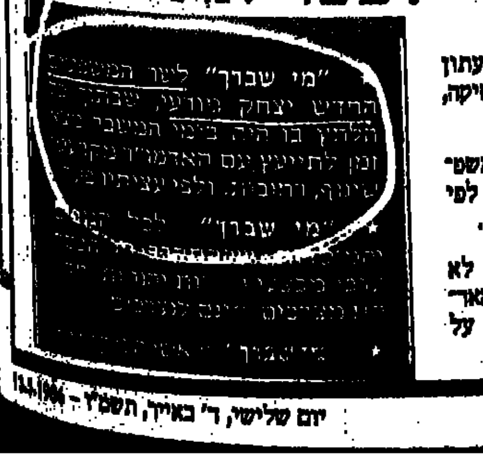

עניין ישן קצת, אבל לא נס ליחו. העתון הדתי "ערב שבת" אולי אינו מבין בפוליטיקה, אבל מבין גדול בחצרות אדמו"רים.

והנה עתון זה עושה "מי שברך" לשר המשפטים יצחק מודעי – על שפעל בימי המשבר לפי עצותיו של האדמו"ר מקרעטשניף ברחובות.

עד כמה שאנחנו יודעים, מודעי כלל לא רצה להגיע למשרד המשפטים. אם היועץ והאדמו"ר הוא שהביא אותו לשם – אין לומר על יעוץ כזה אלא "מחל טובות".

תוכניות הבראה ב"שמן"

מנחם קלף, מנהל חטיבת השמנים של "כור", הכוללת את מפעלי "שמן" ו"עץ הזית", החליט לקחת לידיו את ניהול מפעל "שמן" הכפוף לו, בנוסף לתפקידו כמנהל החטיבה.

מנחם קלף

קלף, שהיה בעבר מנכ"ל "מטע", מחליף בתפקיד מנכ"ל "שמן" את רוני דקל.

3 יו"רים למוסד המאוחד

יצחק בן־דב (53), ראש קבוצת המתכת ב"כור", נבחר לתפקיד יו"ר משותף של המוסד המאוחד לענף הבניה, כנציג החברות הציבוריות במוסד. לצידו של אבי ארנסון המכהן בתפקיד זה כנציג הקבלנים והבונים. בן־דב, תא"ל במילואים, היה בעבר מפקד חיל ההנדסה של צה"ל.

יצחק בן־דב

המוסד המאוחד לענף הבניה הינו מוסד גג של חברות הבניה והתשתית בארץ.

שלהבת בראש המינהל החקלאי

ד"ר יוסף שלהבת מונה לתפקיד ראש מינהל המחקר החקלאי שבמכון וולקני וכמדען ראשי של משרד החקלאות. שלהבת שהינו מדען המומחה בחקר היחסים שבין צמח־מים והשקייה במים מלוחים, מחליף בתפקיד זה את פרופ' ג. לובנשטיין, החוזר לעבודת מחקר במחלקה לווירולוגיה, אחרי 5 שנים בתפקיד.

ד"ר יוסף שלהבת

ד"ר יקותיאל אלפר, חוקר בכיר במכון להנדסה חקלאית ומנהל של מכון זה עד לפני כחצי שנה, נתמנה סגן ראש המינהל למחקר.

המנכ"ל יהיה גם היו"ר

אהרון זלר, שמונה רק לפני מספר שבועות לתפקיד מנכ"ל "החברה לישראל", של קבוצת אייזנברג, נכנס מהר מאד לעניינים. עוד לפני שהספיק ללמוד את תפקידו החדש כמנכ"ל "החברה לישראל" הוא כבר מונה לתפקיד יו"ר מועצות המנהלים של שתיים מהחברות הכפופות לו: "מוסכי עירובית כללים" ו"החברה הישראלית לספנות והספקה", שמניותיהן נסחרות בבורסה – במקומו של אורי בן־נון.

אהרון זלר

ואם לא די בכל אלה, הרי שזלר גם מונה לכהן כחבר בדירקטוריון חברת השיט "צים". אותו עזבו אורי בן־נון, מנחם עצמון ויגאל תבורי.

"הטובים" נגד "הרעים" בצמרת משרד האוצר:

נציב מס־הכנסה לא מסתדר עם הממונה על הכנסות המדינה

מתיחות רבה שוררת באחרונה ביחסים בין הממונה על הכנסות המדינה, ישראל ברון, לבין נציב מס ההכנסה, יאיר רבינוביץ – הנימנים על צמרת משרד האוצר.

הרקע למתיחות: יאיר רבינוביץ דוגל במדיניות של יד קשה ותקיפה נגד מעלימי ההכנסות והמס, ואילו ישראל ברון דוגל במדיניות של התחשבות רבה יותר בנישומים ויד רכה. משהו כמו "הרעים" נגד "הטובים" במערבונים קלסיים.

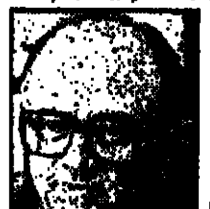
ישראל ברון

חילוקי הדעות בין השניים באו לידי ביטוי פומבי בולט בפרשת מחסומי הדרכים, כהם עוצרים רכב פרטי ובודקים אם הבעלים לא חייבים כסף למס הכנסה. בעקבות הביקורת הציבורית נגד מחסומים אלה, הודיע ישראל ברון, הממונה על הכנסות המדינה, כי הצבת המחסומים תופסק עד שהשאלה המשפטית תתבהר. יאיר רבינוביץ לא קיבל עמדה זו והצהיר, כי המחסומים יימשכו, אם כי הם לא יוצבו יותר במקומות המפריעים לתנועה השוטפת, אלא בצידי דרכים, בתחנות דלק ובחניונים גדולים.

יאיר רבינוביץ

חילוקי הדעות בין השניים הותרפו בימים האחרונים לאחר שהממונה על הכנסות המדינה, ישראל ברון, הודיע כי סיכם עם מנכ"ל הביטוח הלאומי על תוכנית לאיחוד הגבייה של מס הכנסה והביטוח הלאומי, מבלי שאנשי נציבות מס ההכנסה שותפו בגיבוש ההצעה ולא ידעו על קיומה.

יש לציין כי גם יאיר רבינוביץ וגם ישראל ברון "הוצנחו" לצמרת משרד האוצר מהשוק הפרטי, לאחר שהביעו את רצונם לתרום מהידע שלהם למשק הציבורי. ברון בא ממשרד עורכי דין מצליח ורבינוביץ ממשרד רואי חשבון מצליח לא פחות.

ליאון תמן מגלה עניין ברכישת "פז"

איש העסקים הבינלאומי, ליאון תמן, בודק באחרונה את האפשרות לרכוש את חברת הדלק "פז", שמניותיה נמצאות בידי הממשלה והן יוצאו כנראה בקרוב למכירה.

ליאון תמן

את בדיקת הכדאיות של ההשקעה מבצעים עבור תמן שניים מעוזריו הישראלים הבכירים שהגיעו במיוחד לארץ לשם ביצוע הבדיקה. השניים הם שמואל דבנר – מי שהיה בעבר המישנה למנכ"ל "כלל", והקים לאחר מכן את קבוצת חברות "המאגרים" שהתמוטטה אחרי משבר המניות בבורסה ב־1983; וד"ר יאיר קריטשאי – שהיה עד לפני כשנה מהמנהלים הבכירים של בנק לאומי, פרש לגימלאות והצטרף לעסקים הבינלאומיים של תמן.

נודע כי השניים המליצו לתמן להתנות את רכישת מניות חברת "פז" בהתחייבות ממשלתית להמשיך במדיניות ייבוא הנפט ורכישת הדלק מחברת "פז" – כפי שהיה עד היום.

עסקים ואנשים

מחפשים יו"ר לקונצרן "כור"

מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, עסוק בימים האחרונים בחיפוש מועמד מתאים לתפקיד יו"ר מועצת המנהלים של קונצרן "כור", במקומו של נפתלי בלומנטל שמונה לתפקיד המבקר הפנימי של ההסתדרות.

משה זנבר

אפריים ריינר

בין המועמדים הרבים ששמם מוזכר כמתאימים לתפקיד, בולטים משה זנבר – נגיד בנק ישראל לשעבר ויו"ר חברת "פרוטארום" לשעבר; אלוף דוד מיימון העומד לפרוש מצה"ל ואשר שמו הועלה לפני מספר חודשים כמועמד לתפקיד מנכ"ל "סולל בונה"; ואפרים ריינר – יו"ר חברת "אמפל" של בנק הפועלים, שייאלץ כנראה לפרוש בקרוב מתפקידו בחברת הבת הבנקאית עקב המסקנות החריפות של ועדת בייסקי, שפסלה אותו מלכהן בכל תפקיד בנקאי בארץ או בחו"ל.

מי מתרגש מהוצאה של 70 אלף דולר

הוועדה ליחסי ציבור של מכון היהלומים, בראשותו של נשיא בורסת היהלומים, משה שניצר, החליטה להציב שלט פרסומת בנמל התעופה בן גוריון, שיקביל את פני התיירים והקניינים המגיעים מחו"ל.

משה שניצר

מחיר התקנת השלט והצבתו במקום, לתקופה של 3 שנים רצופות: 70 אלף דולר טבין ותקילין. מסתבר שבענף היהלומים בכלל לא מתרגשים מסכומים בסדר גודל שכזה...

מי ידאג לעובדים של פושטי הרגל?

הקשיים הכלכליים שפקדו באחרונה חברות כמו "קלריק", "דנות", "אתא", "סולל בונה", "אלסינט", "טיב־טובי" ואחרות, הדליקו אור אדום באגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות. שכן, מבדיקת חוק החברות הקיים כיום הסתבר כי במקרים רבים עלולים העובדים להישאר ללא זכויות במקרה שהמעסיק שלהם יפשוט את הרגל.

אפרים זילוני

כדי להקדים רפואה למכה, החליטה ההסתדרות להקים ועדת מומחים שתברור את הנושא ותיפעל במידת הצורך לשינוי חוק החברות הנוכחי.

בראש הוועדה עומד אפרים זילוני, וחבריה הם: פרופ' רות בן־ישראל, פרופ' יוסף אדרעי, פרופ' אברהם פרידמן, ד"ר מני מאוטנר, עו"ד שמואל ברזל, עו"ד אלי מיטל, עו"ד עודד קלמרו ועו"ד יוסי בין.

הכסף יענה את הכל; גם בחקלאות

המנכ"ל היוצא של מועצת הירקות, שמחה עופר, החליט לנסות ולהילחם בהברחות התוצרת החקלאית לשווקים, תוך עקיפת המיכסות שנקבעו מראש לכל חקלאי וחקלאי, ותוך עקיפת הפיקוח על הכמויות המגיעות לשווקים.

לאחר בדיקה התברר לו כי רק כסף מזומן שיוזרם לכיס של החקלאים ישכנע אותם לשתף פעולה עם מועצת הירקות.

שמחה עופר

בעיקבות בדיקה זו מציע עתה עופר להקים קרן מיוחדת להון חוזר, שתועמד אך ורק לרשות מגדלי ירקות לשוק המקומי. הקרן תעניק הלוואות נוחות לחקלאים בזמן גידול הירקות, וכאשר הם יבשילו תוכל המועצה לפקח ולווסת את הכמויות המגיעות לשווקים, שכן היא תדע בדיוק כמה גידולים היא מימנה לכל חקלאי וחקלאי.

לראות את אמריקה בעיניים ישראליות

שמואל בן־טובים, מי שכיהן בשנים האחרונות כנציג המסחרי של ישראל בארה"ב, טוען כי אנשי עסקים ישראליים רבים נכשלים במאמציהם לחדור לשוק האמריקני, בגלל שהם מנסים לראות שוק ענק זה בעיניים ישראליות ולא בעיניים אמריקניות.

שמואל בן־טובים

כדי לסייע לאנשי עסקים אלה להבין את השוק האמריקני ואת נהלי הייצוא לארץ זו, הוציא בן־טובים מדריך ראשון מסוגו בשם "היעד אמריקה". המדריך, בהוצאת איגוד לשכות המסחר בישראל, משרטט בקווים מעשיים את השוק האמריקני ואת הדרישות מאיש העסקים הישראלי המבקש לצאת למסע עסקים ומכירות בארה"ב.

מאת
עו"ד ישראל גיל*

חוק חדש:

מפוטרים זכאים להפרשי פיצויי פיטורים - בגלל שחיקת השכר

חוק חדש (תיקון מס' 12 לחוק פיצויי פיטורים) שנתקבל בכנסת בחודש החולף, בא לפצות את העובדים השכירים אשר פוטרו או התפטרו עם זכות לפיצויי פיטורים בתקופת 17 החודשים האחרונים (1.11.84 – 31.3.86), בהם נגזרו על המשק עיסקת חבילה והקפאות שכר אשר שחקו את השכר באופן משמעותי. הכיוון שנשחק השכר – נשחקו פיצויי הפיטורים המבוססים על השכר השחוק.

הרעיון הסוציאלי הגלום בחוק זה הוא, שאם עבדת 20 שנה במיפעל ולרוע המזל נפלו פיטוריך דווקא בחודש של הקפאת שכר – אין צידוק מוסרי להעניש אותך בהפחתת הפיצויים לכל 20 השנים, רק משום שבחודש האחרון לעבודתך חלה עליך שחיקת שכר משמעותית.

בא החוק ומצווה על המעבידים להוסיף על פיצויי הפיטורים תוספות-שחיקה שונות, כפי שיבואר בהמשך הרשימה.

היוזמה לתשלום התוספת צריכה לבוא מאת העובד בעצמו, ומי שקיבל את הפיצויים השחוקים עד 1.5.86 ניתנת לו אורכה של שנה לתבוע התוספת ממעבידו. עובד שיישן על זכויותיו והשנה תחלוף ללא דרישה מצידו – יהיה מן הצועקין ואינם נענין.

בטרם ניכנס לפרטי החוק מן הראוי להקדים ולצנן התלהבותם של רבים מהמפוטרים המצפים כי חוק זה ישליך לידיהם לפתע סכום נכבד. והטעם לכך הוא, שמי שכבר קיבל פיצויים מוגדלים – יקוז המעביד מתוספת הפיצויים המגיעה על-פי החוק החדש את עודף הפיצויים שכבר שולם. וכיוון שבמקומותינו אין זה חזיון נדיר לשלם פיצויים כפולים ומשולשים – הרי שהעודף המוגדל כבר "בלע" את כל התוספת לפי החוק החדש, ויוצא, שעובר כזה אינו זכאי לשום פרוטה נוספת. למולו החוק אינו מחייב להחזיר העודף למעביד...

בשני מקרים על המעביד לשלם לעובדיו תוספת פיצויים:

מקרה ראשון: כששכר העבודה הופחת זמנית

בשל השפל הכלכלי הפוקד אותנו הוסכם במפעלים לא מעטים על הפחתת שכר עובדים. קובע החוק החדש: אם נקבע בהסכם קיבוצי (או בהסדר קיבוצי) כי שכר העובדים יופחת זמנית או לתקופה מסויימת שנקבעה בו – יהיה העובד זכאי לקבל פיצויים מלאים ולא מקוצצים כאילו השכר לא הופחת, ובלבד שהפסקת העבודה חלה לאחר 31.10.84.

דוגמא: במפעל פלוני סוכם בהסכם קיבוצי (או בהסדר קיבוצי) כי פקידי המפעל מוותרים על 10% ממשכורתם למשך שנה תמימה כתרומתם לשיקומו. המפוטר בתוך שנה זו זכאי לפיצויים לפי 100% ולא לפי 90% משכורת. אך אם עובד כזה כבר קיבל פיצויים של 100% או למעלה מזה – החוק החדש לא יושיע לו. ליתר דיוק: עושים את חשבון הפיצויים המגיעים לו לפי חוק פיצויי פיטורים (ראה התחישוב בהמשך הרשימה) כאילו לא היתה הפחתה בשכר – וזה מה שמגיע לו. מי ששכרו הופחת על פי הסכם אישי – ההסדר הנ"ל אינו חל עליו.

תוספת השחיקה למפוטרים
(באחוזים מסכום הפיצויים הרגילים)

חודש הפסקת העבודה	תוספת השחיקה (ב-%) משכום פיצויים רגילים
נובמבר 1984 – יוני 1985	6 %
יולי 1985	10 %
אוגוסט 1985 – אוקטובר 1985	25 %
נובמבר 1985	22.5%
דצמבר 1985	17.5%
ינואר 1986	12 %
פברואר או מארס 1986	8 %

המקרה השני: מי שפרש עם זכות לפיצויים בתקופה 1.11.84 – 31.3.86

עובד שפוטר או התפטר בתקופה זו, והיה זכאי (עפ"י החוק, הסכם קיבוצי, או חוזה אישי) לפיצויים עקב כך, יקבל פיצויים לפי הטבלה המופיעה למעלה.

דוגמא: עובד פוטר באוקטובר 1985. אז חל שיא שחיקת השכר ולכן מגיעה לו תוספות-פיצויים של 25% לפי הטבלה הנ"ל. את חישוב הפיצויים במקרה זה (כבמקרה הראשון לעיל) עושים לפי הוראות חוק פיצויי פיטורים ולא לפי הסכם העבודה.

לפי חוק הפיצויים ותקנותיו, 6 הם רכיבי השכר הנכללים בחישוב הפיצויים: שכר יסוד, ותק, תוספת משפחה, תוספת יוקר, תוספת מקצועית ותוספת מחלקתית. לא פרמיות, לא משכורת 13, לא תוספות רכב למיניהן, לא דמי ייצוג ולא כל שאר הרכיבים שנוהגים פה ושם לכוללם בחישוב הפיצויים על פי הסכמים או נוהגים מיפעליים.

לעובד הנ"ל שכדוגמא נעשה חישוב פיצויים של 100% + 25% רק לפי חישובי החוק הכוללים את ששת רכיבי השכר הנ"ל. הכלל הוא שאם קיבל פחות מזה – על המעביד להשלים ההפרש, אך אם קיבל יותר מזה – יאמר תודה רבה והחוק החדש לא יוסיף לו דבר.

נחדד יותר את הנקודה האחרונה שהיא קצת פרובלמטית:

העובד הנ"ל זכאי לתוספת פיצויים של 25%. מתוך תוספת זו יקוז המעביד שני סכומים:

(א) את חלק הפיצוי המוגדל ששילם לעובד עקב פיטוריו. אם שילם לו 110% פיצויים – יצטרך להוסיף רק 15% פיצויים באופן שהפיצויים לפי חישובי החוק יסתכמו ב-125%.

(ב) את אחוזי תוספת השכר שניתנו לו בחישוב הפיצויים והנובעת מהסכם קיבוצי שנעשה בתקופת 17 החודשים הנ"ל פחות 5%. כמובן לא יקוזו מתוספות הפיצויים תוספות יוקר ושיפורי התייקרות.

דוגמא: נניח שבתקופת 17 חודשי השחיקה הנ"ל נעשה הסכם קיבוצי מפעלי, שהעניק לעובדים העלאה של 6% והעלאה זו ניכללה במשכורת ששימשה בסיס לחישוב הפיצויים של העובד המפוטר. 6% פחות 5% הם 1%, ולכן, מתוך תוספת הפיצויים של 25% יש להפחית בקיזוז הזה 1%, ונותר לו איפוא, תוספת של 24%.

לדעתי, העלאות בדרגה, שאינן מכוח הסכם קיבוצי, אינן נחשבות כתוספות שכר לענייננו כאן, ולכן לא תקוזזנה מתוספת הפיצויים הנוספת לפי החוק החדש.

ונקודה אחרונה: מי ששולמו לו כבר פיצויים לפני יום 1.5.86, והוא זכאי לתוספת פיצויים לפי החוק החדש – יגיש למעבידו את תביעתו בכתב עד 1.5.87, והמעביד יהיה חייב לשלם לו התוספת בתוך 30 יום מיום קבלת הדרישה בכתב. ... צע "הלנת פיצויי פיטורים" ... ה-31 ואילך, ועלול להתחייב ע"י הדין לעבודה בתשלום "פיצויי הלנת פיצויים" כבדים ביותר. לא נעים ... אי להימנע מכך.

תיקון לחוק פיצויי פיטורים קובע כי עובד שפוטר או התפטר בתקופת עיסקת החבילה והקפאת השכר, בין 1.11.84-31.3.86, זכאי לקבל תוספת שחיקה של הפיצויים שכבר קיבל ממעסיקו ◻ היוזמה לתשלום התוספת צריכה לבוא מהעובד עצמו, ומי שקיבל את הפיצויים השחוקים עד 1.5.86 – ניתנת לו אורכה של שנה לתבוע את התוספת מהמעסיק

*הכותב הוא משפטן המתמחה בעניני עבודה.

מי מפחד מעצמאות כלכלית?

(המשך מעמוד 1)

תה. הווסר קיים.

איך מכסים את הפער בין התוצר לבין ההוצאות? הפתרון שיש אצלנו המציעים אותו הוא ללכת בכסאת. להמשיך ולהוריד את רמת החיים בצורה דראסטית, ולהוריד את הצריכה האורחית במהירות כשיעור הפער. ספק רב אם הדבר ניתן לביצוע אצלנו, מהבחינה הפוליטית, ואפילו לו היה ניתן במצב של מעין דיקטטורה כלכלית, אם היה מחזיק מעמד יותר מכמה חודשים. צאו וראו מה חשתנה אצלנו בין יולי 1985 לבין היום ותיווכחו בכך.

אלא שגם לו היה הדבר ניתן לביצוע, ולכל היותר מתקופה נסיונית קצרה של כמה חודשים, פירושו היה, בין היתר, חיסול סופי של הרעיון הציוני. מי שיכול היה בורח מכאן, וברור שאיש לא היה מגיע הנה. נחזור לכך בהמשך. אלא שלפני כן, מגיעים לנקודה עיקרית: מי שטוען לפתרון זה אומר, בהכרח, שהסיוע האמריקני לישראל הינו ענין זמני בלבד.

מפני שכעת ועכשיו, הפער, החוסר בין התוצר הלאומי שלנו לבין מה שאנחנו מוציאים מכוסה במרכיבו המכרעת על ידי המענקים האמריקניים. למה איפוא צריך "לפתור" את הבעיה? מפני שלא סומכים על האמריקנים. הרי הם ישנם, מחר הם אינם.

כדאי לזכור שבימי ארידור, ב-1982, עוד היה הסיוע האמריקני נטו לישראל, אחרי ניכוי החזרי הלוואות שנשארו שם, באמריקה, משהו מעל לחצי מיליארד דולר נטו. כיום מגיע הסיוע האמריקני נטו לכ-3 מיליארד דולר – אחרי שמיליארד אחד לערך בשאר שם, באמריקה.

העיקר הוא בכך שמספריה, על הנייר, בהנחה שאכן הסיוע האמריקני הוא חלק ממה "שיש לנו" – הרי שהדיבורים על "עצמאות כלכלית" אינם בגדר חזון אחרית הימים או משהו כזה. כאשר הגדרתה של "עצמאות כלכלית" היא לחיות ממה שיש לנו – הרי שמבחינה זו הכל בסדר. יש פחות או יותר "עצמאות" שכזו, ואם חסר לנו לענין זה מיליארד או מיליארד וחצי דולר – הרי שעל כך ניתן להתגבר בטווח סביר של שנים.

אלא שזו אינה בדיוק "עצמאות כלכלית".

פירושה הוא – הנצחת המצב הקיים. ומי שיגדיר את המצב הקיים כמצב של "עצמאות כלכלית" מדבר, וכמפורש, על מדינת ישראל שלא טוב לחיות בה, אם לדבר בלשון המעטה. מדינת ישראל שקובעת לעצמה לחיות במשך הרבה מאד שנים כפי שהיא חיה כעת. באותה רמת חיים, באותה מערכת, באותם נתונים. וגם באותו סדר גודל של אוכלוסיה. אולי לא יברחו מכאן הרבה בתנאים כאלה – אבל גם לא יבואו לכאן רבים. בזה אנחנו דורשים צימח.

השאלה המאסיבית בדרך לעצמאות כלכלית אמיתית היא, בעצם, מה אנחנו עושים עם הכסף שיש לנו, עם המקורות שיש לנו. והתחום העיקרי ל"משחק" שיש לנו, בלית ברירה אולי, הוא בתחום הבטחוני. מי שחושב שניתן ברצינות להוריד נוספות את רמת החיים בארץ – וזה פירושו של קיצוץ משמעותי בהוצאות ובשירותים – אומר במפורש שרצונו בהנצחת המצב הקיים, ואפילו החרפתו, שכן פירוש הדברים המשך הירידה ברמת החיים, על כל המשתמע מכך.

בינתיים, שאלת ניצול ה"מה שיש לנו" היא המכרעת.

אבל כיוון שאנחנו עוסקים בסכומים אדירים, מבחינתה של ישראל, הרי שהמירווח שבשוליים שבו ניתן לשנות, ובאמצעותו ניתן להגיע לשלב של פיתוח מהיר יחסית של המשק, הינו רחב למדי. אפילו בתוך מערכת הבטחון ניתן לשנות דברים כך שהתוצאה תהיה פיתוח, או מה שהכלכלנים מכנים בשם "צמיחה".

צמיחה פירושה מעבר מ"עצמאות כלכלית" סטטיסטית גרידא, כזו הקיימת כיום על ניירות וטבלאות, ל"עצמאות כלכלית" של ממש, שפירושה, בין היתר, הגשמת הציונות, וקיום הסיבה העיקרית להיותה של ישראל מדינה. פירושה, שמחצית היהודים היוצאים מרוסיה יגיעו לישראל. פירושה, נגיד, שמחצית היהודים העוזבים ושיעזבו את דרום אפריקה יבואו לכאן. פירושה, שמחצית היהודים שיעזבו את המדינה הבאה בדרום אמריקה ממנה הם יברחו – יגיעו הנה. די לנו במחציתם.

אנחנו מכירים, אחרי הכל, את חורים שלנו. לשם כך צריך, ושיהיה ברור, להקל על החיים בארץ – כדי לשכוח מדיבורים על מס נסיעות לחו"ל, וללכת בדרך של הורדה דראסטית בנטל המסים הכולל. אבל אין די בכך שיהיה "טוב" בארץ. צריך שיהיה גם עבור מה לחיות ומה להתפרנס ולהתפרנס יותר ויותר טוב – ופירוש הדברים, שוב, פיתוח וצמיחה.

בשנת העצמאות היוצאת ... להגדיר לעצמנו את מטרות ... בתחום הכלכלי. מחלק מהן גם נפתור ... אם כי לא מכולן. אולם עצם ... לעצמנו הינה אולי ההישג ... של השנה היוצאת.

הבעיה מכאן ולהבא היא להגיע במשאבים שיש לנו ובאפשרויות שיש לנו, למשק מתפתח, ולמדינה ולחברה שיש להם, בעיני אלה המצויים כאן ובעיני אלה הצריכים להגיע הנה, סיבה לקיום שאינה ביטוי לאינטרסים האישיים שלהם, אלא קיום הבונה גם על האינטרסים הלאומיים ... לקראת אותו יעד של פיתוח, של צמיחה כלכלית אמיתית, שהיא המעבר מ"עצמאות כלכלית" ... סטאטית ל"עצמאות כלכלית" אמיתית.

בבורסה הישראלית הכל יכול לקרות:

איך להרוויח 100% ביום אחד - במניות של חברה כושלת...

מאת **אבי לוין***

מניות חברת "ת.ג.ל." הצליחו להפתיע לפני כשבועיים אפילו את גדולי הציניקנים בבורסה, כאשר שערן עלה ביום אחד בשיעורים שבין 60 – 102 אחוזים. זאת למרות שהחברה נחשבת לאחת החברות ההפסדיות ביותר בבורסה ותדמיתה המצטברים בשנים 1983 ו-1984 הגיעו לכ-11 מיליון דולר!

מה שגרם לעליות השערים והתלולות במניות של החברה הכושלת היה המאזן המסכם של שנת 1985, שפורסם בתחילת החודש, והצביע במפתיע על רווח מתואם של כ-2.8 מיליון דולר. זאת למרות שהמאזן החצי שנתי של אותה שנה הצביע על הפסדים של כ-4 מיליון דולר.

המשקיעים בבורסה שלא ניסו לברר מה גרם למהפך בתוצאות העיסקיות של החברה, מיהרו "להתנפל" על המניות שלה שנראו לפתע כמציאה של ממש, והשערים עלו. בדיקה מעמיקה יותר מגלה, כי הרווח שהוצג על ידי "ת.ג.ל." בסיכום שנת 1985 לא נבע משיפור דרמטי בעסקיה של החברה, אלא נבע בעיקרו מהלוואה בתנאים מועדפים שהועמדה לרשותה על ידי "כור". אבל בבורסה הישראלית מי שם לב לפרטים קטנים שכאלה...

הלוואה בתנאים מועדפים

לאחר פרסום מאזני "ת.ג.ל." לשנת 1985, הרקיעו ביקושים גדולים למניות החברה בסדר גודל הגבוה מהכמות המוחזקת בידי הציבור, ולאחר שלושה ימים של "קונים בלבד" עלו המניות בנות 5 שקל בשעור שיא של 102%, והמניות בנות 1 שקל עלו בשעור של כ-60%.

כפי שצויין לעיל, הביקושים שריכזו המניות לאחר פרסום הדו"ח נבעו במידה רבה מן התפנית החדה לכאורה של תוצאות הרווח, זאת מבלי לבדוק את הסיבה ל"רווחיות".

בעלי החברה ציינו במפורש בדו"חות שלהם, כי בעלת המניות העיקרית – "כור תעשיות בע"מ" – העמידה לרשות החברה הלוואה (לא צויין גודל ההלוואה) בתנאים מועדפים וכי תנאי ההלוואה טרם סוכמו. מצב זה יצר הקלה גדולה במערך המימון של החברה. בעיקבותיו נוצר רובו של הרווח המתואם כפי שרווח, שכן ההלוואה נרשמה בספרים בערכה הנומינלי.

ברו"ח המתואם נרשם רווח מתואם עקב שחיקה אינפלציונית של ההלוואה, שניתנה ככל הנראה במחצית השניה של השנה. נראה שגם זוהי הסיבה העיקרית (אם כי לא היחידה) ל"תוצאות המעולות", בחצי השני של השנה, לאחר שהחצי הראשון הסתיים בהפסד גדול.

ניתוח מרכיבי דו"ח רווח והפסד בשנת 1985 מצביעים על ירידה ריאלית בהיקף המכירות. מבחינה כמותית אומנם חל גידול מסוים במכירות, אולם התקפאה במחירי המוצרים בארץ ושחיקת הדולר בשווקי היעד של החברה בארה"ב, גרמו בסופו של דבר לירידה בהיקף המכירות.

תלות במיגזר הבטחוני

סיפורה של "ת.ג.ל." התחיל בשנת 1952. כשנה זאת הקימו מייסדי החברה משפחת גולן, צבי נטר, פלדמן וסטול, מפעל שעסק בחידוש צמיגים עבור רכב לתובלה וטרקטורים. ב-1956 עבר המפעל גם לייצור למיגזר הבטחוני בתחום חידוש שרשראות לזחלי"ם.

בשנת 1977 הוקם מפעל נוסף לשם חידוש צמיגים תעופתיים עבור מטוסים.

בשנת 1982 החלה החברה בהתארגנות שנועדה להוריד את התלות במיגזר הבטחוני. לצורך כך נרכשה חברת "שירות הצמיג (1982) בע"מ" מראשון לציון – זאת במגמה לחדש צמיגים גם לרכב נוסעים משאיות ואוטובוסים.

בחודש אוגוסט 1982 הנפיקה החברה מניות לציבור תמורת 1.5 מיליון דולר. סכום זה יועד להשקעות בקווי יצור מודרנים העונים לצרכי השוק.

מיזוג עם "גמיד"

ההתפתחויות והמשברים שארעו במשק הישראלי בשנים האחרונות "דרדרו" את החברה והיא נקלעה למצב של מחסור חמור בהון החוזר בעקבות שהוצאות המימון הלכו "ותפחו". בסוף שנת 1983 הגיעה החברה לסף התמוטטות, כתוצאה מכך הועברה השליטה בחברה ל"כור כימיה" כנגד הזרמת הון לחברה ונטילת התחייבויות של בעלי העניין.

השליטה בחברה נרכשה תמורת 2.6 מיליון דולר (51% בהצבעה ו-44.7% בהון), בנוסף לכך הזרימה "כור" לחברה מיליון דולר לשם "התאוששות ראשונית".

מבחינתה של "כור כימיה" היה נוח יותר לרכוש את המפעל כיוון שמלכתחילה התכוונה "כור" להשקיע סכומים גבוהים יותר בהקמת מפעל דומה. זאת מלבד מפעל מוצרי הגומי ופלסטיק שברשותה.

לאחר הרכישה מוזגה הפעילות של "גמיד" (שברשות "כור") יחד עם "ת.ג.ל.". "כור" קיוותה כי האיחוד בין שתי החברות יביא להתייעלות בתחומי הייצור, השיווק וההנהלה.

מעמד של יצואן מצטיין

יצויין ששתי החברות סבלו ערב המיזוג מהפסדים, אם כי תמונת המערך הפיננסי של "גמיד" הייתה משופרת לאין ערוך מזו של "ת.ג.ל.".

בשנת 1984 קיבלה "ת.ג.ל." מעמד של יצואן מצטיין עקב הגידול במכירות לייצוא (מ-29% מס"ה המחזור בשנת 1983 ל-39% בשנת 1984), אולם עובדה זאת לא סייעה לריווחיות החברה שכן בשנה זו רשמה החברה הפסד שיא של-7.3 מיליון דולר (!), ולראשונה נוצר גרעון בהון בסך של כ-4 מיליון דולר.

הגרעון בהון גדל במחצית הראשונה של שנת 1985 לכ-8.5 מיליון דולר עקב דיווח על הפסד נוסף של כ-4 מיליון דולר. אולם כאמור, ההלוואה שניתנה ל"ת.ג.ל." מנעה, בסיכום השנתי, הפסד מתואם והמשך גידול הגרעון בהון.

התחזיות של הנהלת "ת.ג.ל." לשנה הקרובה אינן אופטימיות ביותר, כפי שניתן לראות ממכתבו של שלמה פלג, יו"ר הדירקטוריון: "מועצת המנהלים מבקשת לציין כי בידי החברה תיק הזמנות המבטיח פעילות בקצב מלא עד לאמצע 1986 בלבד. הנהלת החברה עושה מאמצים לקבל הזמנות נוספות לביצוע במחצית השניה ואילך, הן למערכת הבטחון והן ללקוחות בחו"ל. אולם לרגל צימצום תקציבי מערכת הבטחון, אין לנו ידיעה במועד כתיבת דו"ח זה (21.4.86), לגבי הצלחת מאמצים אלה."

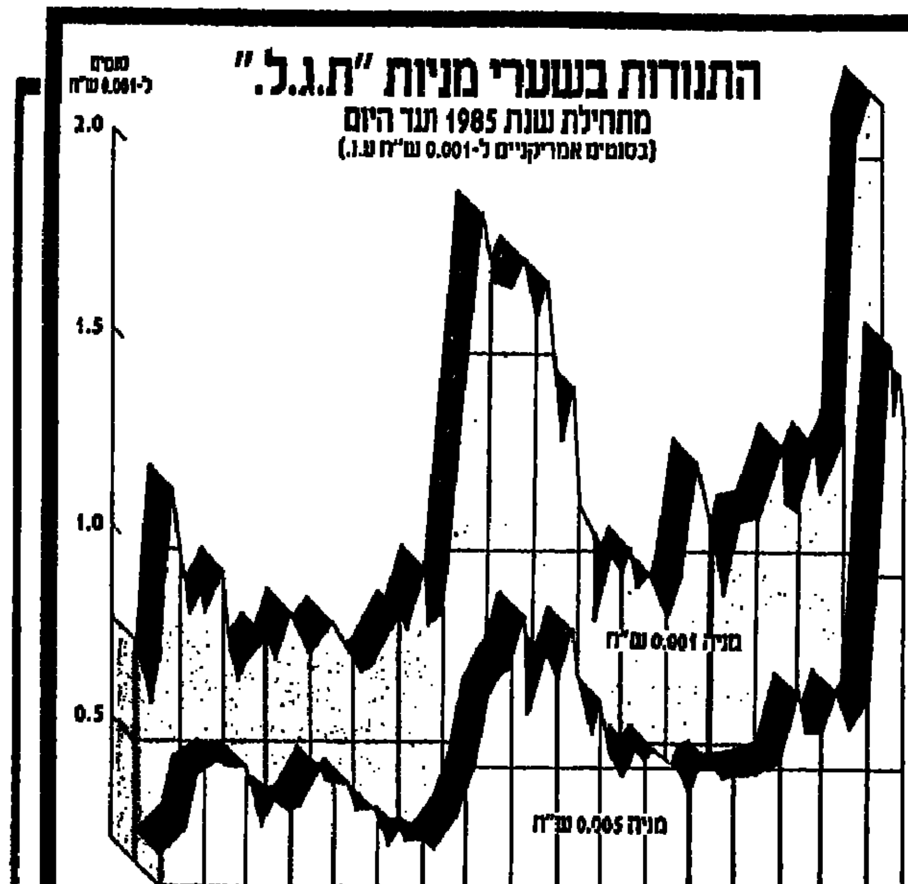

סיפורה של מניה

אפילו הציניקנים שבין סוחרי הבורסה נדהמו כאשר מניות חברת "ת.ג.ל." עלו לפני כשבועיים ב-102% ביום אחד ◻ החברה העוסקת בעיקר בחידוש צמיגים הגיעה בסוף שנת 1983 לסף התמוטטות והשליטה בה הועברה לידי "כור" ◻ בשנת 1983 צברה החברה הפסדים מתואמים של 3.6 מיליון דולר; ב-1984 גדלו ההפסדים ל-7.3 מיליון דולר (!) ◻ במחצית הראשונה של 1985 דיווחה החברה על הפסד נוסף של כ-4 מיליון דולר, אולם הלוואה בתנאים מועדפים שקיבלה מ"כור" איפשרה לה להציג בסוף אותה שנה רווח מותאם של 2.8 מיליון דולר ◻ ההון העצמי של חברת "ת.ג.ל." הוא עדיין שלילי גם כיום

חברת "ת.ג.ל" בע"מ
נתונים נבחרים מדו"חות הרווח והפסד
במיליוני דולרים

	1983	1984	1985
הכנסות ממכירות	9.6	10.8	15.6
רווח גולמי	2.1	1.5	2.7
רווח (הפסד) תפעולי	(4.7)	(14.3)	(6.9)
רווח (הפסד) מתואם	(3.6)	(7.3)	2.8
הון עצמי מתואם	2.0	(4.1)	(2.0)

* הכותב הוא מנכ"ל "יזמטן – שירותי מידע כלכליים"

עוד לא אבדה תקוותנו לעצמאות כלכלית

(המשך מעמוד 3)

מישתנים אלו ואחרים והתפתחותם ב-7 השנים האחרונות מוצגים בלוח 1.

הצגה זאת של עיקרי ההתפתחות הריאלית ב-1985 יש בה אורות וצללים. הצל העיקרי הוא הגידול הנמוך בכוח העבודה האזרחי ובתל"ג, והעליה באבטלה. צל נוסף שלא הוזכר לעיל הוא הירידה בהשקעה הגלמית. אומנם עיקר הירידה היה בהשקעה בבנייה למגורים (14.5 אחוז) ובכלי תחבורה יבשתיים (11.2 אחוז), אך היתה גם ירידה בהשקעות במכונות וציוד (2.2 אחוזים) וזאת לאחר שגם ב-1984 היתה ירידה בסעיף זה (7.1 אחוזים).

פירוש הדבר המשכיות באי חידוש ציוד והתקנה והכנסה של מיכשור וטכנולוגיה משופרת ומשוכללת למערכת הייצור. התנהגות זו תתנקם בכלכלה בעתיד הקרוב בצורה של ירידה בכושר התחרות במחירים ובאיכות של מוצרי הייצוא בשווקים הבינלאומיים.

מאידך ההתפתחויות במדדי העצמאות הכלכלית מצביעות על שיפור. ואומנם כפי שנראה מלוח 2 הואט הגידול בהתחייבויות נטו לחו"ל והחוב נטו לנפש נשאר ברמת 1984. כמו כן ירד הגרעון בסחר החוץ וכן משקלו "היחסי" בהשוואה לתל"ג, וזאת כהמשך לתהליך שהחל כבר ב-1984. הנפילה החדה במחירי האנרגיה מאז אמצע 1985 והתחזקות המטבעות האירופאיות יחסית לדולר שיפרו את הריווחיות בייצוא לשוק המסורתי הזה, בעוד שהסכם הסחר החדש עם ארה"ב פותח אפיקים חדשים לארץ זו ומשפר את תנאי התחרות של המוצרים הישראליים בשוק האמריקני. תופעות אלו שבחלקן עשויות להיות זמניות (מחיר האנרגיה עשוי לחזור ולעלות והדולר להתחזק בהשוואה למטבעות האירופיים) כבר היו צריכות להיות מנוצלות על ידי היצואנים בישראל, תוך הערכות לניצול מתמשך של הסכם הסחר עם ארה"ב. אך הביצועים בשטח ב-1985 ותחילת 1986 לא הוכיחו זאת.

תנאי המימון הקשים מחד, והציבות התאוששות במחירים המקומיים ובשער החליפין מאידך, הסירו את התעשיה הפרטית והציבורית (והסתדרותית) חסרי אונים שכן הם לא היו רגילים למצב כזה. לכן במקום לנצל את ההזדמנויות שנוצרו ולהרחיב את מעגל הייצור ובמקום לנסות ולגייס מוכנים לעבודה במשמרת שנייה ואולי אף שלישית, ועל-ידי כך להקטין את עלות הייצור ועל-ידי העלאת נצילות ההון, הם נכנסו לעמדות המתנה. אני נגד התערבות ישירה של הממשלה בהחלטות השקעה או ייצור והקצאת המקורות בסקטור הלא ממשלתי. אך הקיפאון השורר בייצור ובהשקעה מחייבים תמריצים ממשלתיים. ללא תמריצים וללא תגובה, והשינויים הכלכליים של 1985 ישקעו בבוץ הסמיך של התרופפות שוק העבודה והתייאשות היצרנים, והעצמאות הכלכלית תחזור להיות אשליה במקום שתהיה מציאותית.

מכאן שאם ניקח את עצמנו בידיים, עוד לא אבדה תקוותנו לעצמאות כלכלית.

בואו לבקר

בכנסת, במפעלי תעשיה ביטחוניים ואזרחיים, במחנות צה"ל, בחניוני צה"ל, במוזיאונים, באתרי ראשית ההתיישבות, בקונצרטבע בחרמון, באתרי הספורט העממי ברשויות המקומיות, ביערות, בפארקים, בגנים לאומיים ובשמורות טבע

הפתוחים למענכם ביום העצמאות, ה' באייר התשמ"ו (14.5.86)

מפעלי ביטחון

מפעלי התעשיה האווירית – גמל התעופה לוד
כביש מס' 12, פתח תקוה-לוד, יהיה חד-סטרי מצפון לדרום בלבד, 09.00 – 14.00
במקום יוצגו – מטוס הלביא – אב טיפוס
– מוצרי התעשיה האווירית: מטוסים, מכ"מים ואלקטרוניקה: מטוסים שברשות חיל האויר: פאנטום, סקייהוק, מגה, צוקית
– תערוכת מוסיאון צה"ל
– תערוכת חיל הרפואה

מפעל התעשיה הצבאית – חיפה
בצפון, על יד טירה, 09.00 – 14.00
במקום יוצגו: מוצרי תחמושת כבדה ואמצעי גישור צבאיים

תצוגת רפאל (רשות פיתוח אמצעי לחימה)
צפת, בית ולפסון, 09.00 – 17.00
אמצעי לחימה מתוחכמים, טיל קרבות אויר, מחשב ידני תותחנות, רקיטות ללוחמה אלקטרונית, משקפת לראיית לילה ועוד
סרט על רפא"ל יוצגו אמצעי לחימה בפעולה

חניוני צה"ל
● קרית-שמונה ● שלומי ● מעלות ● יער גורן ● נהריה ● קצרין ● בית-שאן ● מעלה-אפרים ● מבשרת-ציון ● בית-שמש ● בית גוברין (תערוכת נשק קל) ● שדרות ● גוש קטיף ● מ.א. אשכול מרכז ספיר ● באר-שבע ● מצפה רמון (תערוכת נשק קל)

מחנות צה"ל 09.00 – 14.00

● פיקוד הצפון – מחנה כורדני
● פיקוד המרכז – בסיס נוה יעקב; מחנה עמנואל (קסטינה)
● פיקוד הדרום – מחנה נתן; מחנה אלברט (פלוגות)
● בסיסי-חים – חיפה (שער 3, כניסה מרחוב העצמאות ליד בית המכס); אשדוד; אילת (הבסיס ייפתח רק בערב יום העצמאות, 13.5.86, בין השעות 19.30 – 24.00)

הנחיות כניסה למפעלי ביטחון ולמחנות צה"ל:
● בכניסה יש להציג תעודות זהות או דרכונים
● הכניסה לבני כל הגילים
● אין להביא מצלמות, חבילות ונשק

מוסיאונים של משרד הביטחון

● **מוסיאון ההגנה – בית אליהו גולומב – תל-אביב**
שדרות רוטשילד 23 – תולדות הבטחון בא"י מה"הגנה" ועד הקמת צה"ל – במקום יוקרנו סרטים

● **מוזיאון האצ"ל – תל-אביב**
הפארק ע"י גן צ'רלס קלור כואך יפו – סיפור מבצע שחרור יפו ע"י האצ"ל בימי פסח תש"ח (אפריל 1948)

● **בית הגדודים – אביחיל**
סיפור הגדודים העבריים במלחמת העולם הראשונה. במקום יוקרנו סרטים. המוסיאון יהיה פתוח מ-08.00 – 19.00

● **מוסיאון ההעפלה וחיל הים ע"ש דוד הכהן – חיפה**
רח' אלנבי 204 – תולדות ההעפלה בתקופת המנדט הבריטי (1934 – 1948) והתפתחות חיל הים

● **מוסיאון "השומר" – כפר-גלעדי**
סיפור חברי בר גיורא ו"השומר", אנשי הבטחון הראשונים של ארץ-ישראל – במקום יוקרנו סרטים.
כל המוסיאונים, למעט מוסיאון בית הגדודים באביחיל, פתוחים בין השעות: 09.00 – 14.00
הכניסה ללא תשלום

מפעלים אזרחיים

אזור הצפון

● **כור מבניקה – מפעל "הבונים" – צומת ראש-פינה-מחניים**
אזור התעשיה מחניים (אחרי שדה התעופה מחניים, הכניסה דרך מפעלי אורדן), 10.00 – 14.00
מפעל עתיר ידע למוצרי צנרת בע"מ

● **נילית בע"מ – מגדל-העמק**
רמת-גבריאל, אזור התעשיה, 10.00 – 15.00
מפעל לייצור חוטי ניילון
סיורים מודרכים במפעל

● **תדיראן – חטיבת מוצרי הבית – עפולה עילית**
אזור התעשיה (מול בית החולים "העמק"), 9.00 – 13.00 אוטובוס מעפולה מס' 1 ו-3
ייצור מזגנים ומקררים בטכנולוגיות חדישות ומתקדמות

● **ישקר – מפעל הכלים – תפן**
אזור התעשיה, 10.00 – 14.00
ייצור כלים לעיבוד שבבי בטכנולוגיות מתקדמות

● **גני התעשיה – תפן**
אזור התעשיה, 10.00 – 14.00
ניסיון חדשני לעידוד יזמים צעירים לתעשיה עתירת ידע המיועדת ליצוא

● **כפר-הוורדים – תפן**
גוש תפן גליל מערבי, 10.00 – 16.00
צורת חיים חדשה בגליל המשלבת גן תעשיה ומפעלים מתוחכמים.
מידע במשרדי הכפר

אזור המרכז

● **לפיד-קרמיקה – תל-אביב-יפו**
רח' אילת 11 (הכניסה מרח' המרד סוף רח' אילת ימינה) 08.00 – 14.00
הצגת תהליכי הייצור תוך מתן הסבר לכל שלב, רכישת מוצרי הקרמיקה בחנות הסמוכה (סוג א' וסוג ב'), חניה מרווחת לרשות המבקרים

● **תדיראן – חטיבת הקשר וחטיבת מערכות – אזור התעשיה חולון**
רח' השופטים 26, 9.00–13.00
אוטובוס מתל-אביב מס' 94 ומחולון מס' 87 ו-4
ייצור ציוד קשר, מערכות קשר ומול"ט.

מרכז ההסברה
הועדה לאירועי יום העצמאות

● **תערוכת פארק המדע – נס-ציונה**
קרית וייצמן, 10.00 – 21.00
הסעות ללא תשלום מהתחנה המרכזית בנס ציונה מידי חצי שעה
הכניסה חופשית

אזור הדרום

● **אורמת-סולמת – בית-הערבה**
מצפון ים המלח, בין צומת יריחו-ירושלים לצומת קליה-קומראן, 10.00 – 13.30
תחנת כוח ניסיונית המופעלת על-ידי בריכות שמש לניצול אנרגית השמש בקנה מידה גדול ולייצור חשמל (הפרויקט בשיתוף עם משרד האנרגיה והתשתית)

מוזיאונים

אזור חיפה והצפון

● **המוזיאון לאמנות עתיקה, לאמנות חדישה, למוסיקה ולאתנולוגיה**
חיפה, רח' שבתאי 26, 10.00 – 13.00, 18.00 – 21.00, ללא תשלום
● **המוזיאון טיקוטין לאמנות יפנית**
חיפה, שדרות הנשיא 89, 10.00 – 14.00, ללא תשלום
● **מוזיאון הימי הלאומי**
חיפה, דרך אלנבי 198, 10.00 – 13.00, ללא תשלום
● **המוזיאון לפרה-היסטוריה ע"ש שטקלים**
חיפה, רח' התשבי 124, 10.00 – 14.00, ללא תשלום
● **מוזיאון תל-חי**
תל-חי, 09.00 – 16.00, בתשלום
● **מוזיאון עתיקות הגולן**
רמת-הגולן – קצרין, 10.00 – 16.00 בתשלום
● **מוזיאון לראשית ההתיישבות**
קיבוץ יפעת, 10.00 – 13.00, ללא תשלום
● **בית שטורמן – מוזיאון ומכון לידיעת האזור**
קיבוץ עין-חרוד מאוחד, 09.30 – 12.30, בתשלום

ירושלים
● הבית השרוף
הרובע היהודי, 09.00 – 17.00, בתשלום
● מוזיאון ישראל
10.00 – 17.00, ללא תשלום
● מוזיאון רוקפלר
10.00 – 17.00, ללא תשלום
● היכל הספר
במוזיאון ישראל, 10.00 – 17.00, בתשלום
● עמדת בית-תורג'מן
רח' חיל ההנדסה 1, 10.00 – 16.00, ללא תשלום
● מוזיאון חצר הישוב הישן
הרובע היהודי, 09.00 – 16.00, בתשלום
● המוזיאון לתולדות ירושלים
מגדל-דוד, 08.30 – 15.30, בתשלום
● מוזיאון אתר ההנצחה לציון שחרור ירושלים ואיחודה
גבעת-התחמושת, 09.00 – 17.00 בתשלום
● מוזיאון יהדות איטליה
רח' הלל 27, 10.00 – 13.00, בתשלום
● בית ויבנברג – ממצאים ארכיאולוגיים מתקופת הבית הראשון והבית השני ועד ימינו
הרובע היהודי, ליד ישיבת פורת יוסף, רח' בתי מחסה פינת הגיתית 6. הדרכה תינתן בשעות 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, בתשלום

תל-אביב
● מוזיאון תל-אביב
שד' שאול המלך 27, 17.00 – 22.00, ללא תשלום
● בית התפוצות – תערוכת הקבע והתערוכה על יהדות תוניס
רמת-אביב, 10.00–19.00, בתשלום
● מוזיאון התנ"ך – התנ"ך באמנות ובדפוס
תל-אביב, שד' רוטשילד 16, 09.00–13.00

אזור באר-שבע והדרום
● מוזיאון ערד
09.00 – 13.00, בתשלום
● מוזיאון יד-מרדכי
08.30 – 16.30, בתשלום
● מוזיאון גז אלון
ליד קיבוץ להב, 09.00 – 15.00, בתשלום
● צריף בן-גוריון
שדה-בוקר, 08.30 – 16.00, ללא תשלום
● המוזיאון ותת ימי באילת
08.30 – 16.30, בתשלום
● מוזיאון באר-שבע
09.00 – 13.00, בתשלום
● מצפה רביבים
קיבוץ רביבים, 10.00 – 12.00, 13.00 – 17.00, ללא תשלום

האוניברסיטה העברית בירושלים

הקריה, גבעת-רם 10.00–16.00
● באולם וייז – תצוגת שקופיות וב-מקרינים על האוניברסיטה העברית ופעילויותיה, בשעות 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00
● באולם וייז – "עין רואה" – מוזיאון למדע
● חלונות ארדון – חלון צבעוני מהגדולים בעולם, יצירתו של האמן מרדכי ארדון, בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
● הגן הבוטני הירושלמי והאוניברסיטאי

סיורים באתרי ראשית ההתיישבות

"ממורשת ראשונים לנחלת דורות" המועצה לשימור אתרים, החברה להגנת הטבע ומשרד ההסברה מזמינים את הציבור לסייר ביום העצמאות בעקבות ראשונים, באתרים מראשית ההתיישבות (הסיורים ללא תשלום)
● בעקבות המצפים בנגב – חזר החניית של ההתיישבות החלוצית ערב קום המדינה
● בית-אשל – רביבים – המפגש בחניון "אגד" באר שבע, בשעה 09.00, הסיור מיועד למכוניות פרטיות בלבד (משך הסיור כ-3 שעות)
● אנדרטת הנגב – המפגש בחניון האנדרטה, בשעה 09.00
● פתחת שלום – ביקור באנדרטת רעים, המפגש בחניון מגן, בשעה 10.00, הסיור מיועד למכוניות פרטיות בלבד

...דה – סיור משפחות באתרי התיישבות וביקור מוזיאון, בהדרכת ניר לרנר והרץ פינקוברג. המפגש ...ת המוזיאון, רח' הבילויים 29 גדרה, בשעה 10.30 (משך הסיור 3 שעות)

...חובות – סיור בגבעת הקיבוצים להכרת מכון ...לון (ראשית התעשיה הצבאית), תחנת הרכבת של ...חובות, הפרדס הראשון וגבעת הקיבוצים – בהדרכת ... צפי. המפגש בתחנת הרכבת של רחובות, בשעה 09.00 (משך הסיור כשעתיים)

ראשון לציון – סיור במושבת הראשונים וביקור מוזיאון לתולדות ראשון לציון, בהדרכת מדריכי המוזיאון. המפגש בכיכר המייסדים מול בית הכנסת הגדול, בשעה 10.00

תל-אביב – סיור בשכונות הותיקות (נוה צדק ...) – בהדרכת הרב יוהרי. המפגש ברחוב ...אנגלים פינת פינס, בשעה 10.00

...יפו – סיור להכרת תולדות ההתיישבות היהודית – ...הדרכת עמיקם ריקלין. המפגש – בכיכר השעון, בשעה 09.00

תל-אביב – יום פתוח בבית בן-גוריון, שדרות בן-גוריון 17, בין השעות 11.00 – 14.00

זכרון-יעקב – בעקבות ראשונים אל אתר אום אל-... תל-צור, שוני, בהדרכה וזכריה. המפגש בכניסה לגני הנדיב, בשעה 10.00

...ורה – המצבה – חוות הרופאים – בהדרכת חיליק ...חיים. היציאה מצומת אזור התעשיה, בשעה 10.00. ...להביא מימיות

...עליל התחתון והמושבה כפר-תבור – סיור להכרת תולדות ההתיישבות במקום, בהדרכת צוות מוזיאון כפר-תבור. המפגש בכניסה למוזיאון, בשעה 09.00

ראש-פינה – סיור במושבת הראשונים, בהדרכת ...מדרשת ראש-פינה. המפגש באתר מושבת ראשונים ליד בית פיק"א, בשעה 09.00 (משך הסיור ...עה וחצי)

...יסוד המעלה – בעקבות מחדשי הישוב העברי ...אגם החולה, ביסוד-המעלה ובאחוזות דוברובין – המפגש בבניין המועצה המקומית ביסוד-המעלה, בשעה 14.00. אחוזת דוברובין פתוחה בין השעות 09.00–17.00 בהדרכת אריק לובובסקי, מנהל ארכיון ...ושבה.

הכנסת פותחת שעריה
לכבוד יום העצמאות התשמ"ו
בסימן "הדמוקרטיה בישראל"
(לביקורים ללא הדרכה)
לראשונה תוצג בכנסת מגילת העצמאות המקורית

בליווי:
● קולו של דוד בן גוריון המכריז על הקמת המדינה
● תצלום ענק של מעמד הכרזת המדינה
● תצלומיהם של 37 חותמי מגילת העצמאות
● הסבר בכתב על מעמד ההכרזה

הנחיות כניסה לכנסת:
● בכניסה יש להציג תעודות זהות או דרכונים
● אין להביא מצלמות, נשק וחבילות

שעות הביקור 09.00 – 13.00

יום העצמאות הל"ח למדינת ישראל

פעילויות ספורט עממי לכל המשפחה במסגרת "שבוע הספורט העממי בישראל"

איגוד הספורט העממי

– הפעילויות מאורגנות על ידי הרשויות המקומיות והמרכזים הקהילתיים:
● אבן-יהודה, בביה"ס "שבוי", פעילויות, משחקים ותחרויות
● אור-יהודה, בגן אשכול בקרית גיורא, פעילויות, משחקים ותחרויות
● אילת, בחוף הים, הפנינג ספורט עממי
● אשקלון, בפארק הלאומי, הפנינג ספורט עממי
● חולון, מסע אופניים עממי "סובו חולון באופניים"
● טבריה, במרכז הימי, פעילויות, משחקים ותחרויות
● יסוד-המעלה, בחורשת המים, פעילויות ומשחקים, בשיתוף המרכז הקהילתי
● ירוחם, ברחוב הראשי, הפנינג ספורט עממי, תחרויות ומשחקים
● ירושלים, ב"גן הפעמון", הפנינג ספורט עממי, בשעות הבוקר פעילות חופשית ואפשרות לשאילת ציוד. בשעות אחה"צ הפעלה מודרכת של הציבור, תחרויות, משחקים והופעות ראווה מיוחדות. במקום יוקם מוקד הפעלה והסברה של המרכז לכושר קרבי בצה"ל
● כרמיאל, בפארק אלון, פעילויות ספורט עממי
● מגדל, תחרויות שכונתיות
● מטולה, בחורשת וייס, פעילויות ספורט עממי בשיתוף המרכז הקהילתי
● נהריה, בחוף הים, הפנינג ספורט עממי בשיתוף המרכז הקהילתי
● נוה מונסון, בבריכת השחיה ובביה"ס "אורנים", הפנינג ספורט עממי
● נתניה, בחוף סירונית, התעמלות ומחול אירובי
● סביון; גני יהודה, צעדה משפחתית, זינוק מבית הספר היסודי בסביון, בשעה 08.30
● עכו, ברחבת בית הכנסת ליד העיריה, יום ספורט עממי, בשיתוף המרכז הקהילתי
● עפולה, ביער גבעת המורה, הפנינג ספורט עממי
● קרית-שמונה, בחורשת טל, הפנינג ספורט עממי, בשיתוף המרכז הקהילתי
● רחובות, מסע אופניים עממי, תחרויות
● שדרות, תחנות לפעילות חופשית ומודרכת במרכז הקהילתי
● תל-אביב, ב"ספורטק" בשד' רוקח, ובפארק דורדוף ביפו בשעות אחר הצהריים והערב, הפנינג ספורט עממי. אפשרות לפעילות חופשית ומודרכת במתקנים. הפעלה מודרכת של הציבור, תחרויות, משחקים והופעות ראווה, ריקודי עם בפארק דורדוף. במקום יוקם מוקד הפעלה והסברה של המרכז לכושר קרבי בצה"ל.

– פרטים מלאים ניתן לקבל במחלקות / מדורי הספורט בגופים הנ"ל.

★ צעדת עמק חפר: בעקבות לוחמי תש"ח, באזור קיבוץ כחן. זינוק ב-08.00 מקיבוץ כחן. מאורגן ע"י "הפועל" ומ"א עמק חפר. כולל צעדת ניווט. מסלולים באורך 12 ק"מ ו-5 ק"מ.

★ גלישת גלים: בחוף "הילטון" תל-אביב, 10.30–14.00 גלישת ראווה של אלופי ישראל, בהשתתפות כוכב גלישה מחו"ל, בליווי הסברים לקהל. במקום תינתן הדרכה למתעניינים ביסודות גלישת גלים, קיום האירוע מותנה בתנאי גלישה מתאימים

★ גלישת רוח: בחוף "הצוק" (קאנטרי קלאב, תל-אביב), החל מ-14.00 גלישות ראווה, תחרויות והדגמות. במקום תינתן הדרכה למתעניינים ביסודות גלישת הרוח. קיום האירוע מותנה בתנאי גלישה מתאימים

יערות, פארקים והחניונים של קרן קיימת לישראל

חבל הצפון
● טבריה – יער שוויץ ● לביא ● גורן ● מירון ● עין-זיתים ● גמלא
● פארק הירדן ● מורדות הכנרת ● גילון – צורית ● שחזור קרב יחיעם ● פארק ק. אתא ● יערות שגב

חבל התיכון
● שמורות טבע מעיינות אפק ● ציפורי ● הר-יהודה ● גבעת-המורה ● יערות מנשה ויערות הזורע ● פארק הכרמל ● יער חדרה
● כרם-מהר"ל ● עידון ● גלבוע ● הר חורשן ● חצר הראשונים, עין-שמר

חבל המרכז
אזור החוף
● חניון קרימה וצור נתן ● יער הרצל, בן שמן ● פארק קנדה ● חניון חולדה
אזור ההר
● חניון שורש ● סטף ● יד קנדי ● עין חנדק (אמת מים)
● עין יעל (ניאלו) ● חניון גוילי אש ● חניוני דרך כסלון ● חניון הראל ● מצפה הראל ● חניון אשתאול ● יער השלום ● חניון שער-הגיא ● חניוני יער הנשיא ● יער גילה ● יער רמות
אזור עדולם
● מצפור וחניון משואה ומסלולי סיורים ● פארק עצמאות ארה"ב ● עזקה ● משואות יצחק

חבל הדרום
● יער המלאכים, קרית-גת ● חניון דרך הערבה ● חניון יטבתה ● פארק תמנע ● איבים ● שרשרת ● פארק גולדה מאיר בנחל רביבים ● פארק בן-גוריון, דימונה ● פארק לון, באר-שבע ● פארק מערות חזן, אמציה
● יער יתיר ● יער להב ● פארק אשכול ● פארק ירוחם ● פארק ספיר

גנים לאומיים

מ-08.00 עד 17.00, בתשלום
● אחוזת קבר דוד בן-גוריון ● אבדת ● אפק ● ארמון הישאם (יריחו) ● אשקלון ● בית הכנסת בית-אלפא (בקיבוץ חפציבה) ● בית-שאן ● בית שערים ● ברעם ● גן השלושה (סחנה) ● הרודיון ● חורשת טל ● חמת טבריה ● תל-חצור והמוזיאון ● יחיעם ● כוכב-הירדן
● כורסי ● כרמל ● מגידו ● ממשית (כורנוב) ● מעין-חרוד ● מצדה ● סבסטיה ● עבדת ● עין-חמד (אקוה בלה) ● עין-עבדת ● קומראן ● קיסריה (כולל התיאטרון הרומי) ● קלעת-נמרוד ● שבטה ● תל-יריחו ● תל-ערד

שמורות טבע

תחנות מידע בכניסה לשמורות הטבע:
● שמורת הבניאס ● נחל עיון (תנור) ● תל-דן ● החולה ● עין-אפק ● מערת הנטיפים ● עין-פשחה ● עין-גדי ● מרכז מבקרים יטבתה ● מרכז מבקרים מצפה-רמון ● שמורת חי-בר ● שמורת האלמוגים באילת

הדרכה למטיילים בשמורות במשך היום:
● שמורת החולה ● תל-דן ● עין-אפק ● מרכז מבקרים יטבתה ● מרכז מבקרים מצפה-רמון ● מערת הנטיפים ● עין-גדי ● נחל עיון (התנור) ● בניאס

• • •

● באילת יופעל דוכן צפרות במלון "המלך שלמה" ניתן לקבל במקום הנחיה למסלולי צפרות.
● בשמורת חי-בר בערבה נפתח מרכז טורפים חדש. המרכז פתוח בשעות הביקור של החי-בר.

החברה להגנת הטבע

תחנות מידע, סיורים ללא תשלום וסיורים בתשלום של בתי ספר שדה ברחבי הארץ. כמו כן תקיים החברה להגנת הטבע טיולים רגילים, טיולים למיטיבי לכת, טיולי משפחות, מחנה נודד ומחנות נופש בבתי ספר שדה. לפעולות אלה יש להירשם מראש במחלקת טיולים של החברה בתל-אביב, רחוב השפלה 4, טל' 382501, כל יום, בין השעות 08.00–17.30.

סניפי החברה להגנת הטבע יקיימו טיולים לחלקי הארץ השונים, סיורים ללא תשלום (סל"ת) ופעילויות אחרות לתושבי הערים בהן הם מצויים (פרטים – בסניפי החברה).

קונצרטבע בחרמון

שלבו הנאתה לקונצרט בחיק הטבע עם הליכה ברגל באתר החרמון.

החברה להגנת הטבע, התזמורת הפילהרמונית הצעירה ונגנים מהתזמורת הפילהרמונית הישראלית והתזמורת הסימפונית הישראלית חברו יחדיו לעריכת קונצרט בחיק הטבע ביום העצמאות, ה' באייר התשמ"ו (14.5.86), בשעה 14.00, בבקעת מן בחרמון.
● מומלץ לשלב טיול באזור החרמון בשעות הבוקר עם הקונצרטבע בשעות הצהריים.
– בערב יום העצמאות, ד' באייר התשמ"ו (13.5.86), בשעה 21.00, מוזמנים המטיילים באזור הצפון לחורשת טל להשתתף בערב חגיגי לכבוד יום העצמאות בנושא "מורשת קרב, טבע ונוף בחרמון" – בליווי שקופיות. לקחת חלק בריקודים ובשירה ולחזות בהופעה להקה צבאית.
– במשך יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (13.5.86) יהיו פתוחים: מוזיאון גולני, מוזיאון ראש-פינה ומוזיאון תל-חי עד שעה 19.00. הדרכה תינתן בתחילת כל שעה שלמה.

ההשתתפות כרוכה בהרשמה ותשלום מראש
(ניתן לשלם גם באמצעות כרטיסי אשראי)
● פרטים בדבר סיורים, סידורי לינה, הרשמה ותשלום לקונצרט ולאירוע בחורשת טל ניתן לקבל במחלקת הקונצרטבע – החברה להגנת הטבע תל-אביב – 03-375222, ירושלים – 02-222357, חיפה – 04-664135, באר-שבע – 057-32156.
● אוטובוסים לקונצרט בחרמון יצאו מקרית-שמונה (ליד קולנוע "שניר") ביום העצמאות בין השעות 09.00–11.00.
מחיר הנסיעה הלוך וחזור באוטובוס כולל כניסה לקונצרט: למבוגר – 12 ש"ח, לילד – 10 ש"ח.

מרכז ההסברה מאחל לכל אזרחי ישראל חג עצמאות שמח ובילוי נעים

מליל שישי 16.5 ב־10
בכורה ארצית
סטודיו/מוגרבי ת"א

מחולות תימן
המסגר 51 תל־אביב
הופיעה קלטת חדשה של הזמר מוטי נהרי
הערב נשף עצמאות עד אור הבוקר
עם: ציון גולן
אהרון עמרם ★ דוד דהרי
מוטי נהרי ★ אבנר כהן
יהודה דהרי ★ דני מדר

נשף יום עצמאות ב־גן השיקמים
חגיגה אמיתית
הבדרן: שלמה (ג'ינג'י) גולדברג
תזמורת: רן סימונס ולהקתו
בשירי ארץ ישראל היפה
ניתן להזמין ולקנות כרטיסים יום יום ובערב המופע
המופע יתקיים ביום ג' 13.5.86 בשעה 21.30
כניסה 20 ש"ח בלבד כולל משקה ראשון
רח' נחמיה 6 ת"א (מול הדולפינריום) טל: 03-663066
פרסום איתן

מועדון הבובה
דרך פ"ת 128 ת"א טל: 252270
הערב 13/5/86 ומידי יום שלישי
ערב מזרחי חגיגי עם:
☆ סטלוס ולהקתו
☆ אבי שמעיה
☆ דורון מירן
☆ רקדנית בטן
ואומנים אורחים

זוהר ארגוב

— נא להזמין מקומות מראש —
ב־14/5/86 ערב דיסקו משגע פרסים והגרלות
חג שמח

קולוסאום
מסיבת יום העצמאות 86
יום ג' 13/6
15 ש.ח. עם 3 משקאות חינם
מוצאי העצמאות - יום רביעי 14/6
פתוח רגיל עם 3 משקאות חינם

בדרך לכנרת – ובשובך
עצור!!!
ב"הנוקד" כפר תבור

הנוקד – המסעדה היחידה בארץ בה מוגשת לשולחן ארוחה מפאר תוצרת המשק
הנוקד – מגיש לשולחנך את בשר הטלאים הטוב ביותר טרי וצעיר ישר מן המשק בניחוח מרעה
הנוקד – מכין מחלב הכבשים יוגורט, לבנה וגבינות – במבחר טעמים.

שרות נוסף של הנוקד
משקית
מבחר תוצרת המשק
* מוצרים מן הכפר: בשר כבש, מבחר גדול של גבינות צאן, לבנה ויוגרט
* חדש – מבחר מעדני מזון

מאכלי צאן ובקר בניחוח הכפר
הנוקד
מסעדה ומשקית-כפר תבור
שעות פתיחה: משקית: 8.00-20.00 – טל. 067-65264
מסעדה: 12.00-24.00 – טל. 067-65266

IN
פאב שלו PUB SHELLANO
יפת 13 יפו 03-828012
מועדון־מסעדה ★ פאב ★ מסעדה ★ מוסיקה ★ ריקודים
נשף יום העצמאות
★ איתן מסורי ושרה גור. יום רביעי – שרה גור
פרסום איתן

היום והערב בבתי הקולנוע

■ תל־אביב יפו

9.30-7.15-4.30

אורלי: "פירמידת הפחד"
אלנבי: "השוטר ממנהטן" 9.30 ,7.30 ,5
אסתר: "באוריה"
בית ליסין: "פנדאנגו" 11.15
בן־יהודה: "ניפגש בסיבוב"
גורדון המחודש: "הסיפור האמיתי"
גת: "פעמים במשך החיים"
דרייב־אין: "מחץ הדלתא" 9.30 ,7.15; "בלהט התשוקה" 12
דקל: "בעקבות אוצר הנילוס" 9.30 ,7.15
הוד: "רמבו"
הסינמטק הישראלי: "סוון סרוך" 7.30; "רציחות משוטות" 9.30
חן 1: "שורת המקהלה" 9.45 ,7.20 ,5
חן 2: "מרגלים שכאלה" 9.40 ,7.20 ,5
חן 3: "היפהפיה והיחפן" 5; "שנת הדרקון" 9.40 ,7
חן 4: "באטי נאן" 10.30 ,1.30 ,5 ,7.25 ,9.40
חן 5: "תרגיל לרופאים מתחילים" 10.30 ,1.30 ,5 ,7.30 ,9.45
לב 1: "גבירתי המאמף" 9.45 ,7.30 ,5 ,1.45
לב 2: "סיפורו של גלאן מילר" 9.30 ,7.15 ,4.30 ,1.30
ליבתר: "שיכרון חושים" 9.30 ,7.15 ,4.30 ,2
מוזיאון ת"א: "חיוך הגדי" 9.30 ,7.30 ,4.30
מוגרבי: "שגעון הנעורים"
מקסים: "הכבוד של פריצי" 9.30 ,7
מרכז התעודה הישראלי: "הכבוד של פריצי" 9.50
סטודיו: "ראויל"
סינמה 1: "אינדיאנה ג'ונס"
סינמה 2: "בחזרה לעתיד"
פאר: "חלומות מתוקים"
פריז: "מסע עסקים של אבא" 11.30 ,2 ,4.30 ,7 ,9.30; "הטבח והאורז בפריז" 11.30
צוותא: "חייל הלילה" 8
צפון: "אלני"
שחף: "זכרונות מאפריקה" 9.15 ,6.45
תכלת: "להב משונן"
תל־אביב: "מחץ הדלתא" 9.30 ,7
תמוז המחודש: "מים מים" 9.30 ,7.15

■ חיפה

9- 6.45-4.30

אורה: "זכרונות מאפריקה" 9 ,6
אמפי: "רמבו"
אורלי: "פעמים במשך החיים" 9.15 ,7
ארמון: "מי מפחד מהשכן ממול"
חן: "גבירתי המאמף"
סינמטק: "שירה" 7; "משנה מקום משנה מזל" 9.30
עממי: "שנת הדרקון" 9.15 ,7
עצמון: "ניפגש בסיבוב"
פאר: "מרגלים שכאלה"
קרן אור: "מסע עסקים של אבא" 9 ,6.30 ,4
רב גת 1: "שורת המקהלה" 9.15 ,7 ,4.30
רב גת 2: "באוריה" 9.15 ,7 ,4.30
רון: "אינדיאנה ג'ונס" 9 ,6.30 ,4
שביט: "הסיפור האמיתי" 9 ,7

■ ירושלים

אדיסון: "מחץ הדלתא" 9.15 ,7 ,4.30
אורגיל: אור 1 "בעקבות אוצר הנילוס" 9.30 ,7.30 ,4.30
אור 2: "צוחק מי ששוטר אחרון" 9.30 ,7.30 ,4.30
אורנע: "גבירתי המאמף" 9.15 ,7 ,4.30
אורגיל: "תרגיל לרופאים מתחילים" 9.30 ,7.15 ,4.30
בית אגרון: "הסיפור שאינו נגמר" 4; "שושנת קהיר הסגולה" 6.45
"הנבואה" 7.15
"הסנוק 2" 8.45
"שכנים" 12
בנייני האומה: "הסיפור האמיתי" 9.15 ,7
הבירה: "ניפגש בסיבוב" 9 ,7 ,4.30
כפיר: "זכרונות מאפריקה" 9 ,5.45
מיטשל: "שכרון חושים" 9.15 ,7
סינמטק: "1984" 7; "זה הדור שלי" (אולם קטן) 7; "הגנרל" (אולם קטן) 9; "ביל המלח"; "מילכוד 22" 9.30
סמדר: "כתר בי" 9.15
עדן: "רמבו" 9 ,7 ,4.30
רון: "באוריה" 9.30 ,7.30 ,4.30

■ ר"ג גבעתיים

9.30 - 7.15

אואזיס: "התפוז המכני" 9.30 ,7
אורדע: "ניפגש בסיבוב"
ארמון: "מרגלים שכאלה" 9.30 ,7.15 ,5
גן 1: "שורת המקהלה" 9.40 ,7.20 ,5
גן 2: "מסע העסקים של אבא" 9.30 ,6.50 ,4.15
גן 3: "פעמים במשך החיים" 9.40 ,7.20 ,5
גן 4: "להב משונן" 9.40 ,7.20
הוד: "זכרונות מאפריקה" 9 ,6
כפר המכביה פוקים: "ראובן ראובן" 9.30 ,7
לילי: "שיכרון חושים"
רמת־גן: "רמבו"
שביט: "מחץ הדלתא" 9.30 ,7 ,4.30

■ אשדוד

9.30 - 7.15

אסתר: "ניפגש בסיבוב" 9.30 ,7.15 ,4.30
אשדוד: "גלשש אותה" 7.15, 9.30

■ אשקלון

אסתר: "גולאג" 9.30 ,7.30 ,4.30

מאור: "ניפגש בסיבוב" 9.30 ,7.30
רחל: "צוחק מי ששוטר אחרון" 9.30 ,7.30

■ בת־ים

9.30 - 7.15-4.30

אורנים: "ניפגש בסיבוב"
עצמאות: "אינדיאנה ג'ונס והמקדש הארור"

■ באר־שבע

חן: "פירמידת הפחד" 9.30 ,7.15

■ גדרות

בית־העם:
"רומן על במות" 6
"שושנת קהיר הסגולה" 8

■ בית־שמש

תרבות: "לכודים בשלג" 8.10

■ הרצליה

דוד: "ניפגש בסיבוב" 9.30 ,7.15 ,4.30
היכל: "זכרונות מאפריקה" 9 ,6
מלון דניאל: "מקרוני" (טרום בכורה) 9.30 ,7.15
תפארת המחודש: "להב משונן" 9.15 ,7.15

"נאדיה" – הסרט עפ"י רב־המכר של גלילה רון־פדר. בהשתתפות חנה אזולאי־הספרי ("בנות") יובל בנאי ("משינה"), מאיר בנאי ("שפשוף"), מאיר סוויסה ("הלהקה"). "סרט אמיתי, מרגש משכנע, מצחיק ולפעמים גם עצוב" – רבקה מיכאלי, "סיבה למסיבה" הטלוויזיה

"נאדיה" – בכורה ארצית שבוע 2 "אסתר" ת"א "רון" ירושלים, "רב־גת" רמה, "חן" רחובות, "אשל" באר־שבע

■ חדרה

חדרה: "תרגיל למרגל מתחיל" 9.15 ,7 ,4.30
דורון: "תפילה למוות" 7.15 ,7

■ חולון

ארמון: "התפוז המכני" 9.30 ,7
מגדל: "פעמים במשך החיים" 9.30 ,7.15
כתנאים (ק. שרת): "יומנו של אלוף" 4.30; "גשר צר מאוד" 9.30 ,7.15
סביון: "אינדיאנה ג'ונס והמקדש הארור" 9.30 ,7.15 ,4.30
רינה: "ניפגש בסיבוב" 9.30 ,7.15 ,5

■ טבריה

אביב: "ניפגש בסיבוב" 9.15 ,7
גיל: "המכה הקטלנית" 9 ,7.15
חן: "עבודת לילה" 9 ,7

■ כפר־סבא

חן: "תלמידה ומחשמלת" 9.15 ,7
עמל: "ניפגש בסיבוב" 9.15 ,7

■ לוד

9.15-7.15

אורלי: "לחיות ולמות בלוס־אנג'לס"
נוה זית: "צוחק מי ששוטר אחרון"

■ נהריה

9-7

הוד: "משאלת מוות 3"
רון: "רומן שחול במלחמה"

■ נס־ציונה

מופת: "קומנדו" 11.15 ,9.15

■ נתניה

אסתר: "מחץ הדלתא" 9.30 ,7 ,4.30
סמודיו: "הכבוד של פריצי" 9.30 ,7; "הסיפור שאינו נגמר" 5 ,11
שרון: "סוניה האדומה" 9 ,7 ,5 ,11

■ נצרת

כתנאים: "לילות לבנים" 8.30

■ עפולה

היכל התרבות: "מבצע יהונתן" 9

■ פתח־תקוה

היכל 1: "זכרונות מאפריקה" 9 ,6
היכל 2: "מחץ הדלתא" 9.30 ,7 ,4.30
היכל 3: "שיכרון חושים" 9.30 ,7 ,4.30
שלום: "רמבו" 9.30 ,7 ,4

■ קרית־אונו

המרכז הקהילתי: "מושלם" 9

■ ק. ביאליק

9.15-7

סביון: "גבירתי המאמף"
מאיר: "שוטר מי שצוחק אחרון"

■ קרית־חיים

בית־העם: "ניפגש בסיבוב" 9.15 ,7
הזמל: "מחץ הדלתא" 9.15

■ ק. ים

ניצן: "זכרונות מאפריקה" 9 ,6

■ ק. מוצקין

אורות: "משאלת מוות 3" 9.15 ,7

■ ק. מלאכי

צמרת: "בית־ספר לשוטרות" 9.30

■ ק. שמונה

שניר: "המנחה" 7 ,4.30 ,9

■ ראשל"צ

8.15-7

נעמן: "בית־ספר לאסירים מתחילים"
ראשון: "לאסי שובי הביתה" 4.30 ,12 ,10; "קומנדו"
"עלילות בת 18" 8.30

■ רמלה

אורדן: "משאלת מוות 3" 9.30 ,7.30 ,5

■ רחובות

הדר: "זכרונות מאפריקה" 9 ,6
חן: "הוליווד סוויטס"; "באוריה" 4.30 ,9.15 ,7.15
בית־העם: "מחץ הדלתא" 9

■ רמת השרון

כוכב: "בית־ספר לאסירים מתחילים" 9.30; "בירדי"

■ רעננה

אורות: "אינדיאנה ג'ונס" 9 ,7 ,4.30

למעריצי הזמר רובי חן
מחר יום העצמאות
בטלויזיה
בתוכנית הבידור שתתקיים בערב בשעות: 18.35–19.35
יופיע הזמר
רובי חן

תיאטרון חן מציג:
את הזמר רובי חן ולהקתו
הופיעו! קלטת ותקליט חדש
"עודני שר"
ומבחר מלהיטיו האהובים:
סמרה, דלילה, ועוד...
★
להזמנת מופעים ואירועים
03-802731
• תוכניות מיוחדת לועדי עובדים ומוסדות

מועדון הבריכה
הערב, יום שלישי, 13.5 תתקיים במועדון
חגיגת יום העצמאות
חגיגות להיטים עד אור הבוקר
אפקטים מחממים, בועות, עשן ושלג...
חדש! ברביקיו על גג הבריכה עם תזרה בירה, משקאות, ומצב רוח.
* במוצאי החג, רביעי, 14.5 חגיגה נוספת.
* המועדון פתוח בשישי ושבת עד לשעות הקטנות.
* בימי שלישי – ערב נוער.
לכניסה נדרשת הופעה בהתאם

יום העצמאות ב
פינגוין
רח' יהודה הלוי 43 ת"א
הערב ומחר נשף פיצוץ
מוסיקת ריקודים מטריפה
עד אור הבוקר
רייטר

דן-סינג
קולנוע דן
KOLNOA DAN
יום העצמאות
חגיגת העצמאות של קולנוע דן
מדליק ומרקיד
עד אור הבוקר
רח' הירקון 81, תל־אביב טל: 656040
רייטר

מועדון
הבלקה
בוסו לחפלה משגעת
הערב יום ג' ובמוצאי החג יום ד'
זוהר ארגוב
משה גיאת
אבנר גדסי
יגאל נוף · שימי רזון
· מרדי טייקוף · אבי שמעיה
גילה רקדנית בטן ועוד...
ביום ד' תצוגת אופנה משגעת
של לבנים סקסיים
עם נינה פלאלי והגמעותית.

רח' שונצינו 4, טל. 03-705937

בר מצוה
ב-
קולוסאום
הצלחה מובטחת!
טל' - 287124-5
ולבקש את אורלי

למועון לילה
ביפו — דרוש
פסנתרן־זמר
לעבודה קבועה
טל. 447102, 812618

עיריית תל-אביב-יפו
חגיגות יום העצמאות בתל-אביב

אבי אתגר
בככר נמיר (אתרים) מ-21.00
* ריקודים רוק בככר עם אבי אתגר.

עפרה חזה
ככר מלכי ישראל מ-20.30
* עפרה חזה ותזמורת "הטיילת" של תל-אביב
* להקת המחול "שלום 86" תל-אביב והרקדות

מדרחוב דיזנגוף מ-21.00
* מופעי עדות, להקות ג'אז, הרקדות ב-7 במות.

מוצאי יום העצמאות
במדרחוב דיזנגוף מ-17.00
תהלוכה ססגונית עם 700 תלמידי קרית חינוך יד אליהו וספורטאי הפועל זכרון-יעקב.
* להקות זמר, בלט ומחול, פנטומימאים, תיאטרוני רחוב, תיאטרוני בובות, תזמורות, קוסמים, ליצנים והרקדות.

לראשונה בארץ: תצוגה מרהיבה של זיקוקי דינור מוזיקליים בככר מלכי ישראל.

דגל בכל חלון - דגל בכל מרפסת.

נשף מזרחי ענק ומיוחד
בערב יום העצמאות 13.5.86
ב"מלון פארק", הירקון 75, תל־אביב
לראשונה להקת "צלילי רון"
עם הזמרת אוידה נסים כוכבת רדיו וטלויזיה בשירה מרוקאית, טוניסאית ושירי אום־כולתום.
את הזמר פטי ארמון בעל קול עם עוצמה ורגש בשירה אוריינטאלית ומרוקאית שעבי.
הזמר־הנגן העוד מאיר בדאוי בשיריו של עבדל וואהב ושעבי קלאסי.
הזמר פטי סלימאן בשירה בגירי.
לקהל מובטח ערב מיוחד ומהנה.
המופע יתקיים במלון פארק, הירקון 75 תל־אביב, ערב יום העצמאות 13.5.86, ב־9 בערב.
מחיר הכרטיס 25 ש"ח כולל משקה ראשון וכיבוד קל. במקום יהיה מזנון עשיר ומגוון במחירים עממיים.
כרטיסים להשיג במלון פארק, אצל רחמים 03-651551. מארגני הערב, אולפני רון, 03-768178.
מספר מצומצם של כרטיסים הערב במלון פארק

נשף יום העצמאות
במלון קרלטון ת"א ★★★★★
יתקיים ביום שלישי 13.5.86
בשעה 22.00

בתוכנית
ארוחת ערב חגיגית
תצוגת אופנה מפוארת
ריקודים לצלילי
קופקבנה
זאב דורון בשעשועון נושא פרסים
ועוד מבחר הפתעות ופרסים
אופני ספורט
טיסה לזוגות
סוף שבוע באילת
אומן אורח הבדרן שלמה גולדברג (ג'ינג'י)
האירוע בחסות מרכז שטיחי בגרשוב פינסקר 42 תל־אביב
פרסום איתן

הלאומי הבימה	הקאמרי	התיאטרון העירוני חיפה	התיאטרון באר־שבע
הבית ברחוב שינקין מחר 14.5 ב־21.00 יום ה' 15.5 • מוצ"ש 17.5 המלך מתיא הראשון יום ב' 19.5 • יום ב' 20.5 יום ד' 21.5 ב־16.00 הפרדיס מחר ב־21.00 • ה' 15.5: 20.30 צ'לוב צ'וכבה – בגימנסיה: 17.5	רוחות החיות – מוזמר פליטי מחר 14.5 • יום ה' 15.5 מוצ"ש 17.5 • יום א' 18.5 קסטנר – בתיאטרון חיפה יום ה' 15.5 • מוצ"ש 17.5 יאקיש ופופצ'ה – קומדיה יום ב' 19.5 • יום ה' 22.5 יום ב' 20.5 7.30, 9.30 יום ד' 21.5 7.30, 9.30	קסטנר – בתיאטרון חיפה יום ה' 15.5 לסדרה 08 אוסטרליה הדרומית ואדי סאליב יום ה' 15.5 17.5 לס' 19 תיאטרון חיפה בוושינגטון „מרכז קנדי" – נסוי הערב ב־19.00 • מחר ב־19.30 15.5: ב. 14.00 וב־19.30	אותו ואת בנו יום ד' 14.5 כל הכרטיסים נמכרו יום ד' 21.5 – קרית־גת יום ה' 22.5 – עפולה יום א' 25.5 – ערד הספר מסביליה מוצ"ש 17.5 סדרה 11 יום א' 18.5 סדרה 23 יום ב' 19.5 סדרה 2

פרסום בלקין

טליה מציגים • רידינג מפיקים

פתיחת מסע ההופעות העולמי בישראל

ליקוויד ת"א יום ד' 21.5 בשעה 22.00
בנייני האומה מוצ"ש 24.5 בשעה 21.00
ליקוויד ת"א יום ב' 26.5 בשעה 22.00
אודיטוריום חיפה יום ג' 27.5 בשעה 21.00
ליקוויד ת"א יום ד' 28.5 בשעה 22.00

20% הנחה לקונים כרטיסים מראש

THE WATERBOYS
נערי המים

THE CARLTON • YAMAHA

כרטיסים להשיג: הדרן אבן גבירול 90 טל. 03-248844, לאן כסוי הוד טל. 230898 וביתר המשרדים בעיר, בחיפה נוגה ברנר טל. 04-665273, ובמשרד ורבר טל. 04-384777, בירושלים קלעים רח' שמאי 8 טל. 234061 וביתר המשרדים בעיר. בערב ההופעה בקופות האולם.

תיאטרון מלהיב במחיר מפתיע

עד 40% הנחה!

עשה מנוי החודש להצגות המלהיבות של השנה

התיאטרון הלאומי הבימה מציג בעונה הקרובה את הרפרטואר העשיר הגדול והמגוון ביותר בארץ – מיטב הקלאסיקה העולמית בצד מחזאות ישראלית מקורית. כמו כן יתארחו על במות הבימה מבחר הצגות תיאטראות חיפה ובאר־שבע.

לראשונה בארץ – שתי שיטות מנוי לבחירתך

הבימה, התיאטרון היחיד שמציע לך שתי שיטות מנוי:

המנוי הפתוח – מאפשר לך בחירה חופשית של 6 הצגות מתוך המבחר הגדול ביותר בארץ, במקום הישיבה שתבחר ובמועד הנוח לך.

המנוי המשולב – בו שמור לך מקום קבוע (לפי בחירתך) ל־4 הצגות שיועלו באולם רובינא ושתי הצגות נוספות מתוך הרפרטואר העשיר של התיאטרון. על מועד ההצגה נודיעך חודש מראש.

בחר את השיטה המתאימה לך ובוא להשתתף ברגעים המרגשים על הבימה.

מבצע מאי: לנרשמים בחודש מאי
למצטרפים עד 31.5.86 – ניתן לשלם את מחיר המנוי בתשלומים

הבימה
התיאטרון הלאומי

ניתן לרכוש מנויים בקופת התיאטרון טל. 296071, בין השעות 10.00-14.00; 17.00-20.30, וביום ו' בין השעות 9.00-13.30. מכירת מנויים לקבוצות מאורגנות, ועדי עובדים ומוסדות: "הדרך" אבן גבירול 90 תל־אביב טל. 248844, 220622, 221792.

אלאמה

מפגשי פנויים ופנויות

במועדון הפינג'אן
במלון הקאונטרי קלוב ת"א

מסיבת ענק
בערב
יום העצמאות
הערב 13.5.86
החל משעה 22.00

★ ריקודים
★ שירה בצוותא ★
★ תחרות ריקודים ★

פסנתרן־זמר סמי וילה

בתוכנית האומנותית: הזמרת אוסנת וישינסקי

תיאטרון יובל • תיאטרון אורות מציגים

ספי ריבלין
בקומדיה מטורפת
לבגוד או לא לבגוד

מחזה מאת: ג'ין צ'ימן, מייקל פריטווי
נוסח עברי: דן אלמגור
בימוי: סטיבן ראיין
תפאורה: אתמר נוימן
תלבושות: אתי קומיטאו

בהשתתפות: בנול זיו, ענת טוחל, אורית קנר, ברק, בתיה ונעה, ענת יוגב

הצגת בכורה חגיגית
תל־אביב „אולם הקאמרי"
הערב, יום ג' ע' עצמאות 13.5 ב־10
כרטיסי במשרדים ובקופה 233335

הצגות בכורה:
תל־אביב „בית־התחיל" יום ד' 21.5 ב־9.00
נוף עילית „היכל־התרבות" יום ו' 23.5 ב־10.00
רמלה „היכל־התרבות" מוצ"ש 24.5 ב־9.00
תל־אביב „בית־התחיל" יום ב' 27.5 ב־9.00
ירושלים „ג'ראר בכר" יום ד' 28.5 ב־9.00
נתניה „שרון" יום ה' 29.5 ב־9.30

חיפה „שביט" יום ו' 16.5 ב־10.00
תל־אביב „בחמוי" מוצ"ש 17.5 ב־9.00

הפצת כרטיסי: „הדרך"-„קסטל" 248787, 444725, ביתר המשרדים ובערבי ההצגות בקופות
המשרד: תיאטרון אורות בר־גיורא 11, ת"א 288997, 280303

מרתף ראשון

התיאטרבר בעיר
פתוח ערב ערב
בשפי יום העצמאות
הערב, יום ג' 13.5
ערוגת מוסיקלי
עם: הזמרים הסנתרנים:
אלי קניאל
מרנקי
והזמרת כרמן

מחר יום ד' 14.5
מרנקי
כרמן
נווה דקל
אלנבי 11 ת"א
טל' 03-655834

נשף עצמאות ענק

הערב יום שלישי ערב יום העצמאות 13.5 החל מהשעה 22.00
במלון פאלאס, הירקון 277 תל־אביב

עם **מאיר רמז**
מנחה השעשועים מס' 1 במדינה
בהגרלות, שעשועים, בינגו ובחוקים עד אור הבוקר
פרסים יקרי ערך

וידאו נשיונל • מקרר גלקסי תדיראן • מדיח כלים • מכונת כביסה קריסטל • טלוויזיה צבעונית • מקפיא ענק • מיקרוגל סנייר • תנור משולב ואפיה • טיסה זוגית לחו"ל • אופניים 12 מהלכים • סופי שבוע זוגיים במוזי־מלון •

ועוד עשרות פרסים יקרי ערך

★ אמנים אורחים ★ ★ הבתוטת כיבוד קל ★

מחיר הכרטיס כולל
3 כרטיסי הגרלה לשעשועי בינגו
למשחקים 10, 9, 8

הנשף בחסות מ.ש.ו. בע"מ, רשת חנויות למוצרי חשמל
עם המחירים הזולים ביותר בארץ רח' בן־יהודה 1 תל־אביב בנין מגדלור • רוטשילד 34 בת־ים • שנקר 42 חולון

כרטיסי הנחה לוועדי עובדים, מפעלים ובנקים במשרד: "OPEN GATE" חשמונאים טל. 03-238237 ובמשרדי הכרטיסים: „לאן" 247373, 230898, „קסטל" 444725, 449466, „חיוזוח" בת־ים 866239, רח' רוטשילד 36 בת־ים „אידוראן" חולון 885885 שדי קוגל 31 מול קולנוע רינה ביום המופע: במלון פאלאס טל. 445111 משעה 10.00 בבוקר.
כרטיסים ומוסכמים במספרי שולחנות 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 נגנבו – ולכן לא יכובדו.

פרסום בלקין

התיאטרון העממי א. דשא משאל מציג:

אוֹבָּה אוֹבָּה
הלהקה המטורפת מברזיל

תל־אביב, „היכל־התרבות": הערב, ערב יום העצמאות יום ג' 13.5 ב־9 ובחצות מחר, יום ד' מוצאי יום העצמאות 14.5 ב־9.30	
ירושלים „בנייני־האומה" 20.5 כפר־סבא „היכל־התרבות" 22.5 קרית־חיים „בית־העם" יום ו' 23.5 ב־10 אילת־השחר 28.5 באר־שבע „כורר" 27.5 ב־7 וב־9.30	עין השופט 15.5 ב־9 צמות „אמפי" 16.5 ב־9.50 חיפה „אודיטוריום" 17.5, 18.5, 19.5 – כל יום ב־7 וב־9.45

הפצת כרטיסים ראשית בת"א: „לאן" 247373, 230898, 03. בחיפה: „ורבר" 384777-04, טיקטרון 04-388011. בירושלים: „קלעים" 240896 וביתר המשרדים • האמנים טסים „אל־על"

הגשש החיוור

תיאטרון ירושלים ע"ש שרובר
בנוכחות ראש הממשלה מר שמעון פרס
מחר, מוצאי יום העצמאות יום ד' 14.5 ב־10.45
כרטיסים במשרדים ובקופה 661167

חולון „רינה" יום ו' 16.5 ב־9.45 כפר שמריהו „בית הבנים" יום ב' 19.5 ב־9.00 ת"א „בית־התחיל" יום ג' 20.5 ב־9.00 כרטיסי „לאן" 247373 ובמשרדים	חיפה „אודיטוריום" מוצ"ש 24.5 ב־9.30 ק.א. אשפול יום ב' 26.5 ב־9.00 ת"א „בית־התחיל" יום ד' 28.5 ב־9.00 אופקים „בית־העם" יום ה' 29.5 ב־9.00 גבעתיים „שביט" יום ו' 30.5 ב־10.00

פרסום בלקין

מופעי תיאטרון • בידור • מוסיקה

← מועדונים →

הבקתה 03-411113
הערב ע' עצמאות יום ג' 13.5 נשף עצמאות עם דני ליאנוב, בדרן־זקיין ורואובן ארז בשירי איי ביום ה' – דני בן־ישראל בשירים ישנים ושירים נסים. הכניסה חופשית. הבקתה ה. פלוצקי

דלקליה המועדון רואל 19 יפו ליד השעון, להזמנות טל. 812618
הערב יום ג' 13.5 ערב מזרחי עם אבנר גדסי, זוהר ארגוב, יאיר גדסי והזמר פסנתרן מישל.
מחר יום ד' 14.5 הזמרת אנדלת ציר הזמר פסנתרן מישל.
בכל יום א' ערב ביאן. הכניסה בלבוש חולם – לארוחים 812618.
אורגנים 1980 בע"מ 03-464411

המרתף הקטן טל. 829460
נאים להציג ערב ערב מ"ט כולל יום א' את הזוגר והגיטריסט הנפלא לוליק בשירים עם ישראלים ומסרים ודרינת כהן בשירי אייר חיפה מורים דיסשטיין וישראל שוקל צמד פסנתרנים נסרים בסתרות שירים רוסיים. להזמנות וארוחים: 829460 או 641383. תיאטרון אורות 288997

הבלון רח' כנפי נשרים ליד שדרת התעופה הרצליה טל. 052-88419
הערב חגיגת יום עצמאות דודו זר בשירי ארץ־ישראל הבורון חיים שפיר. מסיבת ריקודים עד אור הבוקר. מוצ"ש 17.5 דני ליפוני ולהקתו וריקודים נוסטלגיים נוסח שנות ה־60. מתקבלות הזמנות לארועים בבלון ובגן הבלון 052-88419. גיורי הפקות בע"מ: 03-247746

SUN QUEENS סן־קווינס רחוב אילת 7, ת"א יפו טל. 655400
פתוח ערב ערב משעה 23.00 ועד הבוקר. מיטב אמני הזמר המזרחי: קובי פרוליה, יגאל נוף, שימי רווח, צבי שטסה, הזמר היוני מסלום ורקדנית בטן. הזמנת מקומות: 03-655400. גיורי הפקות בע"מ: 03-247746

הצפרדע
יפו העתיקה (מאחורי החמיה הישראלית). חגיגות יום העצמאות הערב – שירי איי עם אור פסונסקי, צבר מי, שלום נחום. מוצאי יום העצמאות ערב רעמי עם טוני דיו. יום ה' – חגיגת תמיונה, מיסניה, ניקי טקיסן מארח. הזמנת מקומות: 455161, 813330. גיורי הפקות בע"מ: 03-247746

המערה טל. 03-829018
הערב מסיבה נלוסקא והזמרת פלי פלר במוסיקה לריקודים. מתקבלות הזמנות לארועים. גיורי הפקות בע"מ: 03-247746

האגם הפארק הלאומי ר"ג
חגיגות יום העצמאות. הערב יוני לורין בשירי צ'י ומוסיקה לריקודים. טל. להזמנות: 749620, 774383. גיורי הפקות בע"מ 03-247746

הסליק מועדון תרבות
הקרב וסתר. חגיגות יום העצמאות. בתכניות: צמר או', דודו מ', אתרליה סיקס, אמנים אורחים. הגרלות, המלצות, ותחוקים עד אור הבוקר. הזמנת מקומות: 052-210010. גיורי הפקות בע"מ 03-247746

פלינג'י
אבי איינבגרג בשירים מכל הזמנים. השבוע בימים ה', א', משעה 21.00 בלינג'י זבולון, דרך הרצליה 158, ת"א, טל. 247191, א. לוריא 248012

זכור להזמין כרטיסים בטלפון בקופת הקולנוע בערב ההצגה

פרסום בלקין

תיאטרון החמאם EL HAMAM טל. 838627, 837000
הערב יום ג' 13.5 ע' עצמאות 2 מופעים משותפים בשעות 10.00 וחצות
פרית עולם – מתי כספי ואחור סגור מגרים את נתנאלה
טל. החמאם 813261
אלאמה

כחול לבן צבעים דני ביזור אקטואלי
חורש אחרון! הצגה אחרונה לתושבי גושידן
גבעתיים „שביט" יום ו' 16.5 ב־10.00. כרטיסי קרן, הכרטיס ובקופה, טל. 314797
קריית־גת „היכל־התרבות" מוצ"ש 17.5 ב־9.00
התיאטרון 03-656007

רבקה מיכאלי ★ מני פאר איך להיות אמא יהודית בעשרה שעורים
קרית־חיים „בית־העם" יום ו' 16.5 ב־10.00 תיאטרון ירושלים
מוצ"ש 17.5 ב־9.00
תל־אביב „בית־התחיל" יום ה' 22.5 ב־9.00
נהריה „הורי" יום ו' 23.5 ב־10.00
כרטיסי „קסטל" 444725 ובמשרדים. תיאטרון יובל: 653241

ספי ריבלין בקומדיה המטורפת לבגוד או לא לבגוד
הצגת בכורה חגיגית ת"א „אולם הקאמרי" ע' עצמאות הערב ג' 13.5 ב־10. טל. הקופה 233335
חיפה „שביט" 16.5 ב־10. כרטיסי קופת מכבי, חיפה, נרבר
תיא „הבימה" 17.5 ב־9
תל־אביב „בית־התחיל" יום ד' 21.5 ב־9.00
כרטיסי הדרן קסטל 247878, 444725. תיאטרון אורות 288997

יונה אליאן ששון גבאי בקומדיה זוג פתוח
בהשתתפות יוסף אילי
תל־אביב „בית־התחיל" הערב ערב עצמאות יום ג' 13.5 ב־9.30. טל. הקופה 464251
תל־אביב „בית־ליסין" מחר יום ד' 14.5 ב־9.00, יום ה' 15.5 ב־8.30. טל. הקופה 216653
חיפה „בית־אבא חושי" יום ו' 16.5 ב־10.00
ירושלים „ג'ראר בכר" מוצ"ש 17.5 ב־9.30
שירז הפקות 455654

מני פאר ★ טוביה צפיר שעשועי רוטציה
2 הצגות אחרונות לפני הרוטציה
תל־אביב „בית־התחיל" הערב ערב עצמאות יום ג' 13.5 ב־12.15
מחר יום ד' מוצאי עצמאות 14.5 ב־9.30
כרטיסי „קסטל" 444725 במשרדים ובקופה 464251
שירז הפקות 455654

זוגות זוגות מופע בידור למבוגרים בלבד
חיפה „שביט" הערב 13.5 ב־10 משחקי לילה לזוגות עם איציק אבל. תצוגת לבני נשים וגברים סקסיים עם אניטה פללי ודוגמנים סטפני במופע ארוטי, הוא והיא במופע סקסי, סרט XXX „אהבה בזוגות", מין ללא מעצורים, השיטה אישית עם לילי אבירן. תחרות החולצה הרטובה, התאמה מינית באסטרולוגיה, ראיון חושפני עם זלמן שושי, הגרלות ופרסים. טיסה לאירופה, בינגו. כרטיסי קופת מכבי 664618, קופת חיפה 662344. לחיילים בקפין העיר, ובערב בקופה 50% הנחה טל. 385343. דני פלץ 297193

זוגות זוגות מופע בידור למבוגרים בלבד
קרית־חיים „בית העם" הערב 13.5 ב־10.15 משחקי לילה לזוגות עם שולי. תצוגת לבני נשים וגברים סקסיים עם אניטה פללי ודוגמנים. סטפני במופע ארוטי • הוא והיא במופע סקסי • סרט XXX „המשולש", מין ללא מעצורים, השיטה אישית עם לילי אבירן. תחרות החולצה הרטובה, התאמה מינית באסטרולוגיה, ראיון חושפני עם זלמן שושי, הגרלות ופרסים טיסה לאירופה • בינגו. כרטיסי מופע הקריות, טל. 710606. בקפין העיר ובערב 50% הנחה בקופה 721507. דני פלץ 297193

לתושבי חיפה והקריות! המופע המשגע את המדינה אצלכם בערב יום העצמאות!!!

חיפה „שביט" הערב יום ג' 13.5 ב־10 שעשועי לילה לזוגות עם: איציק אבל	קרית־חיים „בית־העם" הערב יום ג' 13.5 ב־10.15 שעשועי לילה לזוגות עם: שולי

דני פלץ מציג – 200,000 צופים כאן, נהנו, וחזרו שנית למופע שמשגע את המדינה

זוגות זוגות

מופע • סרט • אומנה • ראיונות • בינגו • פרסים וחבל בכרטיס אחד

תצוגת אופנה – דגמי קיץ 86
ראיון חושפני עם זלמן שושי
תחרות החולצה הרטובה האירוטית
תצוגת לבני נשים סקסיים עם אניטה פללי
התאמה מינית באסטרולוגיה
סטפני במופע אירוטי
הוא והיא במופע אירוטי נועז!!!
לבני גברים סקסיים
ראיונות פיקנטיים
מין ללא מעצורים עם לילי אבירן
הגרלות – טיסה לאירופה
סוף שבוע זוגי במלון מנדרין
בינגו

חיפה „שביט" הערב, יום ג' 13.5 ב־10 לאחר המופע הסרט הארוטי „אהבה בזוגות"
קרית־חיים „בית־העם" הערב, יום ג' 13.5 ב־10.15 לאחר המופע הסרט הארוטי „המשולש"

למבוגרים בלבד • 50% הנחה לחיילים

קרן כורח־מרית הפקות מציגים

צ'יק קוריאה והאלקטריק בנד
Chick Corea & the Elektric Band
JOHN PATITUCCI • DAVID WECKL • SCOTT HENDERSON

GUEST ARTISTS • אומנים אורחים • לארי קוריאל • מירוסלב ויטוס • בוב מוזס

ג'או על הכנרת, אמפי צמח יום ו' 30.5 ב־21.30 כרטיסי „הדרך" 248787, „לאן" 247373, מ.א. עמק הירדן 067-52380, בקופה 067-51421 וביתר כירורי הכרטיסים בארץ	ז"ם „בריכת השולטן" ע"ש האפנולד, ב' 2.6 ב־20.30 כרטיסי קלעים 234061-02, ת"א „הדרך" 248787, „לאן" 247373 וביתר המשרדים בעיר	קיסריה „אמפי רומי" יום ג' 3.6 ב־21.00 כרטיסים „נרבר" 384777, ביתר המשרדים בעיר ובת"א „לאן" 247373, בערב הבופע בקופת האמפי	

האמנים טסים אל על • ימאהא כלי זמר

נשף עצמאות שמח
מלון דיפלומט תל־אביב
הערב 13.5, בשעה 22.00

★ הבדרן והשחקן מרין מלמוד – לקט בדיחות ומערכונים
★ עמי דיין – מופע מזהים, קריאת מחשבות, כיפוף מתכות ועוד...
★ תצוגת בגדיים – נועז יותר קיץ 86
★ יובל קרן – אטרקציה בהופעה עצמית

ריקודים וסעודה ★ משקה ראשון ★ חטיפים ★ טל' 294422

קפה־תיאטרון הסימטה
יפו העתיקה, מול דגים 8, טל. 824729, 834707

בית־קפה	ב־22.00 – מחר, יום ד' 14.5 ב־23.30		ב־22.00 – הערב, יום ג' 13.5 ב־24.00	
בקומה ב' סימטה בר־קפה מסעדה אוירה אינטימית	ג'אז סטיבן קיסלמן – סקסופון יורי ריגרס – פסנתר אלי מגן – בס רוני הולן – תופים	מירי אלוני שרה ומשתקת ברטולד ברכט ביצוע: שמואל אמוני ליווי בפסנתר: עידן טוטוגולסקי	ג'אז קוזר פורמונלי – פסנתר רייזר פור – גיטרה עודד רייז – בס טימס יסיני – תופים גלעד קמסון – סקסופון	חגיגת זמר ישראלי עם קחלי אוחבי שירה והזמרת נגה אשר

כרטיסים: נודרן, בקסטל ובשיקרון, טל' 7531666

שמואל צמח מציג – בשיתוף פסטיבל ישראל – ירושלים

מְזוֹבְשֶה

★ הלהקה הלאומית של פולין
120 רקדנים, זמרים ונגנים
1200 תלבושות סגנוניות

„חוויה נדירה"
מ. אוחד „הארץ"

„כל המחזות של ברודווי גם יחד אינם יכולים להתחרות בשמחת החיים בכוכבות ובתלבושות המקסימות של מזובשה" – „דיילי ניוז" ניו־יורק

הצגת גאלה חגיגית בחסות כבוד ראש־הממשלה מר שמעון פרס בתל־אביב „היכל־התרבות" יום ה' 15.5 ב־9.00

תל־אביב „היכל־התרבות" 17.5, 18.5, 20.5 ב־9.00 • 19.5 ב־6 וב־9
לאור הביקוש חסר התקדים
2 הצגות נוספות בתל־אביב „היכל־התרבות": יום ד' 21.5 ב־6.00 וב־9.00

קיסריה „אמפיתיאטרון" מוצ"ש 24.5 ב־9 • יום א' 25.5 ב־9
לידיעת ועדי העובדים!
כל כרטיסי ההנחה להצגות בת"א נמכרו • נותרו כרטיסי הנחה לקיסריה לתאריכים הנ"ל. כרטיסים בקסטל 444725-03 ובהדרך 248787 • והתחבורה מהיכל התרבות בת"א לקיסריה בשעה 19.00 בדיוק. חזרה בגמר ההופעה. כרטיסים להתחבורה – יש לרכוש מראש!

ירושלים „בנייני־האומה" יום ד' 28.5 • יום ו' 29.5 • מוצ"ש 31.5 ב־9
כרטיסי „קלעים" 240896 ובמשרדים

האמנים טסים „אל־על" • ההופעות בת"א בשיתוף לחקלת בית־דור • ההופעות בקיסריה וירושלים – במסגרת פסטיבל ישראל ירושלים

בימת אמנים מציגים:
השנה בחג העצמאות אנו חוגגים
אח איזה לילה
ערב יום העצמאות 13.5.86 יום שלישי
בקולנוע
תל אביב

הופעה ראשונה בשעה 22:00
שייקה אופיר
מוני ובראבא
שלישיית התאומים
חן גולדבלט * אושיק לוי * גבי עמרני
אריק סיני
שרי
כרטיסים במחיר 20 שקל

הופעה שניה בחצות ורבע
שייקה אופיר
דודו טופז
שלישיית התאומים
שימי תבורי
אריאל זילבר
גידי גוב
אריק סיני
להקות חוזרות
כרטיסים במחיר 30 שקל

כרטיסים להשיג בהדרן - קסטל רח' אבן גבירול 90 ת"א טל. 248767, 03-248844
בכל המשרדים בגוש דן ומרב המופע בקופה

לונה פארק
עיר השעשועים
גני התערוכה תל־אביב
חדש! לראשונה בארץ!
★ ספינת פיראטים ענקית
★ קרוסלת הוליבוד המגיעה לגבהים
ועוד עשרות מתקנים מרתקים
הכניסה חופשית!

יום־העצמאות
בלונה־פארק
הערב, ערב יום העצמאות יום ג' 13.5, פתוח מ־7.00 בערב ועד השעות הקטנות של הלילה
מחר, יום העצמאות יום ד' 14.5 פתוח מ־10.00 בבוקר ועד 11.00 בלילה
אמן אורח:
יהודה פוליקר
בקטעים מתוכניתו „עיניים שלי"
הכניסה חופשית
טל' הלונה פארק: 03-437080 • טל' המשרד 03-238322

מלון פאלאס
ENERGY
הירקון 277, ת"א להזמנות טל' 727043 323365 238237
נשף עצמאות
חגיגה מזרחית עד אור הבוקר
הערב, יום ג' 13.5 מ־10.00
בתכנית
★ זוהר ארגוב
★ רובי חן
★ אלי עידן
★ אריס ולהקתו
★ רקדנית בטן
ואמנים אורחים נוספים
מחר, יום ד' 14.5
★ תצוגת אופנה
★ דיסקו
★ אמנים אורחים

מועדון
נובתבר
יפו טלפון: 821243, 811545
תכניתנו החדשה מידי ערב פרט ליום א'
★ יזהר כהן ★ יוסי ברק
★ להטוטנים מהמולן רוז' בפריס
★ רקדן „עצבני" מספרד
★ קוסם משגע מפריס
★ רביעית סטריפטיז מפריס
נשף יום העצמאות
הערב יום ג' 13.5 החל משעה 9.30
המחיר: 17.50 ש"ח

ערב מקסים
באולמי „מקסים" (המחודשים)
נשף עצמאות מפואר
הערב, יום שלישי 13.5 מ־21.30
★ תיקי דיין
★ זוהר ארגוב
★ אלי עידן
★ דורון מירן ★ יוסי ראובני
★ דני יקיר ★ תזמורת „הסגנונות"
★ ארוחת ערב מלאה ★ סלטים חופשי חופשי
★ שיפודים על האש ★ משקאות קלים חופשי
★ פרסים והגרלות – 2 סופי שבוע ועוד ועוד...
המחיר: 85.– ש"ח לזוג
הזמנת מקומות מראש בטל' 201210, 282655
אולמי „מקסים" (המחודשים)
רח' המלך ג'ורג' 48 ת"א
מיזוג אוויר מלא ■ חניה בשפע

טליה מציגים | דידיונו מפיקים
משינה
בהופעה חיה
גבעתיים „הוד" יום ה' 16.5 ב־10.00
גבעת־חיים „בית־שרת" מוצ"ש 17.5 ב־9.00
חיפה „בית אבא חושי" יום ר 23.5 ב־10.00
אשדוד „קאונטרי־קלאב" מוצ"ש 24.5 ב־9.00
רמלה „היכל התרבות" יום ד' 28.5 ב־8.30
טל' 287253
TON SUR TON

מועדון
הרמוניה קפה ★ מסעדה
בגבעתיים, רח' תפוצות ישראל 7 פינת אלוף שדה 15
הערב יום ג' 13.5
נשף עצמאות גרנדיוזי
★ תיקי דיין
★ הזמרת ריקי פן
★ דיסקו מטריף עם DAVID P.
★ ריקודים עם הזמר מסנתרן אפי זוהר
תחרות ריקודים ★ הגרלות ★ פרסים
המריט עשיר ★ בר מגוון
★ בחצות – שמפניה על חשבון הבית
— הזמינו מקומות מראש —

מועדון זמר
המגל
פאב מסעדה
הערב – המנחות וערן בדואש – ראש טוב אל תוך הלילה
לשאול – פואטה דרום אמריקאית – ביום ה' – רוברטו – שירים בכיף...
טל. 7517889 (הכניסה מאבא הלל 12)

בית ליסין
ויצמן 34 ת"א
טל הקופה 257966 216653
חגיגות יום העצמאות
מרתון ג'אז / „צליל שכן", מופעי מזרח ירושלים ועוד
הערב ב־22.00
אריק לביא מארח את דני ליטאני החקיין /
הערב ב־24.00, 21.30
„זוג פתוח" / הערב בית החייל ב־21.30, מחר ד' 14.5 ה' 15.5 בית ליסין ב־20.30
„חצר אחורית" / ערב קברט עם בינחם עיני בכורה מחר ד' 14.5 ב־21.30, ה' 15.5 ב־21.00
הסירט „פונדאנגו" / יוקרן מחר ד' 14.5, ה' 15.5 ב־23.15
„כולם היו בני חוץ מנעמי" /
ו' 16.5 ב־21.30, מוצ"ש 17.5 מוס"ת רוזרה ב־21.00
האם חדשת כבר את המנוי לעונת 1986/87?

שובר הקופות מספר 1 בארה"ב!
הפקת ענק אמריקאית שצולמה בישראל
בסרטו החדש של: סידני פיורי
נשר הברזל
פעולה... מתח... דרמה...

בכיכובם של לואיס גוסט (קצין וג'נטלמן) ג'ייסון גדריק
TRI-STAR PICTURES Presents A JOE WIZAN/RON SAMUELS Production A SIDNEY J. FURIE Film · LOUIS GOSSETT, JR. "IRON EAGLE" · JASON GEDRICK · DAVID SUCHET · LARRY B. SCOTT · CAROLINE LAGERFELT and TIM THOMERSON
בכורה ארצית ממוצ"ש 17.5
סטודיו/מוגרבי ת"א גם ליל שישי ב־10 | ארמון חיפה | ארמון חולון גם ליל שישי ב־10.00 | ארמון ר"ג גם ליל שישי ב־10
עם מיטב הלהיטים בביצוע: קווין, טינה טרנר

ג'סיקה לאנג | אד האריס
מועמדת לפרס אוסקר
חלומות מתוקים

שבוע 5
קולנוע „פאר" ת"א
ליל שישי, 10.00 – מוצאי־שבת, 9.30, 7.15
ימי חול, 9.30, 7.15, 4.30

קרוואן
פתוח ערב ערב פרט ליום א'
מועדון ביפו
זמר הטלוויזיה האיטלקי ריגמו
בשירו המפורסם SAVE YOUR LOVE „שימרי אהבתך"
בתוספת תכנית בינלאומית חדשה
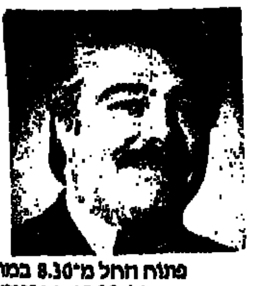
הערב: נשף עצמאות עליז
בשבת שתי הצגות 6.30–11.30
פתוח החל מ־8.30 במוסיקה לריקודים וב־10.30 התכנית האמנותית
יפו, טל' 828255

ג.ג. אולפני ישראל
דרושים
לעבודה בסרט
בנים ובנות
מאזור ת"א והסביבה
ל־3 שבועות צילומים – כמידי.
בנים: בגובה 1.30–1.36, בלונד – בנות: בגובה 1.20–1.24, בלונד.
ראיון ביום חמישי 15.5.86 בשעה 1400–1700 באולפני ג.ג., רח' בילינסון 6, ת"א.
נא להביא תמונה ועט.

קריאה מהנה
בשבועון „לאשה"

מרכז למוסיקה ירושלים
jerusalem music centre
טל. 02-225187
שני קונצרטים למוסיקת באורק במרכז למוסיקה, ירושלים.
ביום ה', 15 במאי, בשעה 9 בערב:
ג'ודית נלסון (סופראן), לורט גולדברג (צ'מבלו), ברוס היינס (אבוב בארוק), מייקל סאנד (כנור בארוק), וסוזאן נאפר (צ'לו בארוק).
בתכנית
טלמאן: רביעיית „פאריס" במי מינור
ראמו: חקנטטה „אורפה"
באך: אריות מתוך הקנטטות מס' 68, 202, 178 ו־169.
ביום ב', 19 במאי, בשעה 8.30 בערב:
תזמורת הבארוק הירושלמית
בהדרכתם ובהשתתפותם של מייקל סאנד, סוזאן נאפר וברוס היינס.
בתכנית
מופאט: סוויטה לתזמורת
קורלי: קונצ'רטו גרוסו
באך: קונצ'רטו לאבוב ולתזמורת
ההכנסות משני הקונצרטים נועדו לתמיכה בפעילותה של תזמורת הבארוק הירושלמית. הקהל יתבקש לתרום לצורך זה 7.50 ש"ח לכל אחד משני הקונצרטים. המעוניינים מתבקשים להירשם ולשלם במרכז למוסיקה. כל הקודם זוכה.
הדלתות תפתחנה בערב הקונצרטים מחצית השעה לפני המועד הנקוב.

הערב במנדרין קלאב
חוגגים את יום העצמאות עד אור הבוקר
עם התקליטן לוי בראונשטיין
יום שלישי 13.5.86 במלון מנדרין (חוף הקאונטרי קלאב)
לאוהבי השעות הקטנות החל משעה 01.30 כניסה בחצי מחיר
ראש טוב עם הבר של דינר - מצב הרוח בארוח

קריאה מהנה
בשבועון „לאשה"

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך הנוער והתרבות
מרכז ביכורי העיתים רח' הסמטה 6, ת"א (מול בית מפעל הפיס), טל. 210610
דיסקו נוער
ביום שלישי 13.5.86 וביום רביעי 14.5.86 מהשעה 8.30 בערב
נשפי עצמאות מלהיבים
דיסקו עם המגישים: דורון דיסקו וטל אומן
להיטים לוהטים!! תאורה מלהיבה!!
תחרויות ריקודים — פרסים!!

לכל הפנויים והפנויות
הערב ומחר בערב
חג עצמאות שמח
פיאנו בר
„אולמקה"
מלון הקאונטרי קלוב תל־אביב
בשישי ושבת במיוחד לגילאי 40

האולפנים המאוחדים הרצליה בגבעתיים/הד הפקות
בית הספר למקצועות הקולנוע והטלוויזיה
קריינות – רדיו וטלוויזיה (נותרו 4 מקומות)
איפור – קולנוע וטלוויזיה (נותרו 5 מקומות)
צילום – וידאו וטלוויזיה (נותרו 5 מקומות)
בעלי השכלה תיכונית מלאה, יפנו לראיונות קבלה, ומבחני כניסה.
פרטים נוספים ניתן לקבל טלפונית.
הד הפקות – הופיעו קלטות הווידאו הבאות:
★ דיאטה ★ יוגה ★ אנגלית ★ נהיגה ★ תינוק בא לעולם
ניתן להזמין טלפונית באמצעות כרטיסי אשראי „ישראכרט", „ויזה".
רח' ויצמן 65 גבעתיים, טל. 03)731711) בשעות 9–21
שבת וחג: טל. 781066 (03)

★ חג שמח ★
המעיין
בואו למועדון יחיד לרקוד ולשמוח
הערב יום העצמאות
משעה 21.30 ערב שכולו כיף
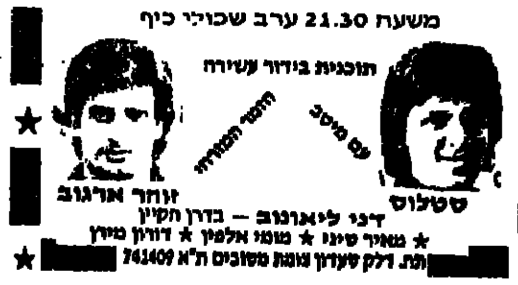
תוכניות בידור עשירה
זוהר ארגוב | חמוד המזרחי | עם מיטב | סטלוס
דיבי ליאונוב — בדרן חקיין
★ מאיר סימן ★ מומו אלפין ★ דורון מירן
רח' דלק מועדון צומת מסובים ת"א 741409

עצמאות בפילץ

★ ארוחת ערב חגיגית
★ תצוגת אופנה
★ לי סטיבנס
זמר אורח מאנגליה
★ תזמורת חני ודני
בריקודים לרוך הלילה
★ רקדניות מחוואי
★ הפתעה בחצות
להזמנות 662200

אריאנה
מופע חגיגי לערב העצמאות
צוות לעניין
זוהר ארגוב | אבנר גדסי
חופני | אלי עידן
נזום אורגול | גילה (רקדנית בטן)
גילי הילל
„אריאנה" טל' 822745, 838002

מורשת הולקרופט

מייקל קיין
בסרט המתח עפ"י ספרו של רוברט לודלום
במאי: ג'ון פרנקנהיימר
בכורה ארצית מוצ"ש ה־17.5
בקולנוע „אורלי" ת"א
9.30, 7.15, 4.30
מוצ"ש 9.30, 7.15

מועדון
אורלוגין
בן־יהודה 77 ת"א
בערב 223353
ביום 844959
מידי יום שלישי
והערב יום העצמאות
ערב מזרחי
עם דקלון
★ ולהקת צלילי הכרם
★ אהרון ירימי
★ דודו בל
★ אריאל מילחי
מידי יום רביעי
ערב יווני
עם הזמר
● אובי
● אריס חן על הבוזוקי
● דודו מויאל
בשירי מצב רוח ואיי
במרוב] ביום שני
תצוגת אופנה מפוארת
בחסות מכללת אופנגייט
חג שמח

חגיגות העצמאות!!
הערב ומחר
ב„סטייל קלאב" NO. 1
במלון מנדרין 03-233744, 03-428161
מועדון יוקרה
מוסיקה חדישה ביותר
הגרלות, הפתעות, תחרויות
אווירת קרנבל משגעת...
הכניסה למועדון בלבוש חגיגי בלבד!!!

גרוזנברג 37 ת"א
טל: 03-663321
ערב נוער
ביום רביעי 14/6/86
משעה 21.00
מוצאי יום העצמאות
פרסום איתן

הרוב קובע:
ידיעות אחרונות
העתון של המדינה

הקיץ האלקטרוני של רוניטון עד 12 תשלומים
לבעלי כרטיסי אשראי ויזה וישראכרט
חדש!! המחלקה למוצרים לבנים של קריסטל עד 12 תשלומים
מבצע!!!
TRADE IN
החלף ישן בחדש וידאו סטריאו טלויזיות

וידאו משווק מ־1790 ש"ח ובמבצעים גם סניו, שניידר, נורמנדה ועוד
מערכות סטריאו בחלקים החל מ־1190 ש"ח
טלויזיות צבעוניות דוז, גרץ, שניידר, סוני, סניו ועוד החל מ־920 ש"ח
רדיו־טייפים ניידים
מונו החל מ־120 ש"ח
סטריאו החל מ־190 ש"ח
סטריאו עם רמקולים מתפרקים החל מ־290 ש"ח
כל התשלומים צמודים ל־$ ביום הפרעון. לרוכשים בתשלומים + 4% לכל תשלום המחירים כוללים מע"מ
וקמנים החל מ־75 ש"ח
מחירי היכרות
★ מכונות כביסה
★ מדיחי כלים
★ מקפיאים
רוניטון אלקטרוניקה בע"מ
ת"א דרך פתח־תקוה 5 פתוח רצוף כל השבוע
גולה פרסומאים / אריה ברזילי תקשורת

אריק סמית:

חיים בסימן בובות

אריק סמית: בובת־עץ בתוך הכיס

במוצאי־שבת 10.5.86 נפתחה בגלריה 13 וחצי ביפו, תערוכה רטרוספקטיבית של אריק סמית.

בשבוע הבא תיערך הצגת הבכורה של המחזמר של „אגדות אנדרסן". „תיאטרון הבובות של אריק" נפרד מהמפיקה מרים עציוני ועובר למשה יוסף הפקות, בתיאטרון המוסיקלי לילדים של ז'אק יעקב.

אריק סמית נולד בדרום־אפריקה להורים ממוצא אירי־אנגלי. בילדותו הועידו אותו לקאריירה של כומר. הוא חשב אחרת. את בית־הספר הקאתולי המחמיר עזב לטובת לימודי אמנויות. כדי לממן את לימודיו הלך לעבוד בתיאטרון־בובות שהתפרסם מאוחר יותר כתיאטרון „המלך הקטן". הקשר לתיאטרון הבובות לא יינתק. בד בבד עם לימודיו החל לעשות תפאורות לאופרה ולתיאטרון ועבודות גרפיקה. הוא זכה בפרס ראשון לציור ובמדליה לגרפיקה בתחרות בלוס־אנג'לס. בראשית שנות השישים הגיע יוסי גרבר לדרום־אפריקה לשחק בתיאטרונו של לאונרד שך, ושם הכיר את אריק. בין השניים נקשרה ידידות. יוסי סיפר לאריק על תיאטרון הבובות „העץ" של ד"ר פאול לוי, שהיה שסדבר בגרמניה ובצ'כיה לפני מילחמת העולם השנייה.

אריק הגיע ארצה, בין השאר כדי להכיר את ד"ר לוי. יוסי היה עסוק בהצגה יומית של „הפישפש" ונבצר ממנו לנסוע לקבל את אריק בשדה־התעופה. זהרירה חריפאי נסעה במקומו. „אבל איך אכיר אותו?" שאלה. „לפי בובת העץ שמבצבצת תמיד מכיסו", אמר לה יוסי. אותה בובת־עץ מלווה את אריק זה חצי יובל שנים וכיום היא מוצגת בתערוכה בגלריה 13 וחצי.

זוהי המריונטה הראשונה שעשה עוד בדרום־אפריקה. כיום היא מוכרת לציבור מ„הצריף של תמרי" בטלוויזיה (רעיון, תפאורה ובובות של אריק, כשאת תמרי מגלם יוסי).

מהון להון נקשר אריק הקתולי לארץ. הוא מצא בישראל של שנות השישים והשבעים כר נרחב ליצירתו. תערוכות באטיקים (ואצל בת־שבע דה־רוטשילד), עיצוב ריסטרטק „המאה העשרים" בחיפה, השתתף בתיכנון תערוכת צה"ל, תפאורות ל„בת־שבע" ול„בת־דור", ל„הקאמרי" ולתיאטרון חיפה ולתיאטרון לילדים ולנוער. אחר־כך עיצב את מיסעדת תל־אביב הקטנה עבור רפי שאולי ואת שתי מסעדות־קפה „שרי".

לפני 13 שנה הקים את תיאטרון הבובות שלו יחד עם המפיקה מרים עציוני ויוסי גרבר. סיפור ההצלחה הזה כלל סיורים בארה"ב, אנגליה, בגרמניה ובדרום־אפריקה. אריק התעייף קצת והחליט לחזור לאהבתו הראשונה: הציור.

התערוכה בגלריה 13 וחצי כוללת עבודות שמן ורישומים של אריק מ־1969 ועד עתה, וכן רישומי תילבושות להצגות ולבאלטים, וגם בובות.

כיוון שהבובה והתיאטרון כבר טבועים בנשמתו החליט אריק לחדש גם את תיאטרון הבובות וכך כתב, עיצב וגילף בובות חדשות למחזמר על חיי אנדרסן, שיועלה החל מהשבוע הבא.

אילן אשר עם שרי צוריאל: מיבצע יומולדת

אילן אשר:

חגיגה עם גמל

אילן אשר, דוגמן הבית היפה של „ראש אינדיאני" הוא גם הרוח החיה של בית האופנה. יוזם ומארגן מסיבות ואירועים, בין השאר לימי־הולדת של עמיתותיו. השנה – לראשונה גם לעצמו. היומולדת נערכה ב„קולנוע דן" (וינסינג). הקרנית חבטן בארי סימון נכנסה אל האולם רכובה על גמל ויצאה במחול על הדבשת.

הגמל עצמו היה רעיון של אילן. „הפכתי את הארץ כדי למצוא גמל מתאים. אמרו לי לנסוע לכפר ליד קיסריה. שם דרשו ארבע־מאות דולר. במקום אחר סירבו לשלוח גמל לדיסקוטק", סיפר אילן, שדחה את מסיבת יום הולדתו ה־24 בשבוע ימים כי חיכה לידידה טובה, הזמרת אילנית, שתחזור מחופשה בספרד.

„בסוף היגעתי לחוות־סוסים ביפו ושאלתי איפה אפשר להשיג גמל. תמורת מאתיים וחמישים שקל נאות לסדר לי אחד כזה. בסוף התפשרנו על מאה אבל לא ידעתי שהגמל יהיה כל־כך בעייתי: הוא החליק במדרגות של הדיסקוטק ועשה עוד כל מיני דברים בדרך, אבל כששמע את המוסיקה התחיל לרקוד". גם „שמק" (זאב הלפרין), מבעלי חברת „אירגונית", חטף תחבוש, עלה על הבימה והצטרף לריקוד־הבטן. והיה שם ייצוג נכבד של דוגמנים ודוגמניות, ועוד הרבה יפים־יפות וגם אמנים. ביניהם אילנית, שרי צוריאל, דודו רוזן, דובי זל, דורון מור.

רבקה'לה קרמר:

אין קשר חברי

רבקה'לה קרמר: לא משתתפת בפסטיבלים

פעם קראו לה רבקה'לה מהצ'יזבטרון. שחקנית וזמרת צעירה. זה היה בתקופת מילחמת העצמאות ובשנים שאחרי. שמה המפורש היה רבקה מרניק. בשנות החמישים היא היתה אחת הדיילות הראשונות ב„אל־על". אחר־כך נישאה למיליונר הדרום־אפריקני מקס קרמר (מבעלי חברת התעופה „מרום").

בשנות השישים והשבעים נודעה במסיבות יום־העצמאות שהיתה עורכת מדי שנה. הראשונות היו בביתה – על צוק בהרצליה פיתוח.

האורחים הראשונים היו השכנים, רובם עולים מדרום־אפריקה ואמריקה, ביניהם יוצאי מח"ל. לאורחים אלה הצטרפו פלמ"חניקים. המוסד הלך והתפתח. מפקדי פלמ"ח לשעבר וקברניטי המדינה בהווה. בין כוכבי המסיבות היו דודו (דוד) אלעזר ז"ל ויגאל מוטי הוד, עזר וייצמן, חיים ברלב ואמני־בימה כמו חנה מרון, יוסי בנאי, נעמי פולני, זהרירה חריפאי, שייקה אופיר. בשנים שאחרי הצטרף דור חדש – אנשים כמו שייקה, פולי וגברי מ„הגשש החיוור".

כך, במשך חצי יובל שנים. ב־1978, סמוך ליום העצמאות, נפטר אביה של רבקה, מיכאל מרניק ז"ל. „חשבתי לבטל את המסיבה. אמא אמרה לי שההצגה חייבת להימשך ולו רק בגלל שהמדובר הוא ביום העצמאות", נזכרת רבקה, אם לשלוש בנות וסבתא לנכד. „בכל זאת, עשיתי מסיבה קטנה יותר, בלי מוסיקה. זה כבר לא היה אותו דבר". אז החלו גם הליכי הפירוד מהבעל. הווילה בכפר־שמריהו נמכרה. שנה אחר־כך השיאה בת. עוד סיבה. לפני שלוש שנים עברה רבקה לדירה בבית־מגורים.

החברים המשיכו וממשיכים להפציר שתמשיך במסורת. „מה עם יתר־מי רבקה'לה?" הם שואלים. רבקה'לה אומרת שאין טעם. יש לה מקום רק לשמונים איש, לא לשמונה־מאות. מציעים לה לעשות את המסיבה בבתים גדולים של אחרים. „גם בכך אין לי עניין. אלה היו מסיבות עם חותם אישי. ובכלל, המנים השתנו. המסיבות כבר לא אותו דבר. כשאני קוראת במדורי הרכילות על ארועים חברתיים, אני מרגישה לא שייכת. נראה לי שהחיפוש אחר הכבוד הרס פה כל חלקה טובה", מצהירה רבקה הנראית צעירה בהרבה מגילה.

לשאלה האם לא חסרות לה המסיבות שלה היא עונה בלא החלטי. „במילא אין יותר עומק ואין קשר חברי, וזה מה שהיה בעינינו ערך עליון. טוב שאיני צריכה ליטול חלק בפסטיבלים".

השנה, כמו בכל השנים, תחגוג רבקה את יום־העצמאות במסיבה המסורתית המקבילה: זו של מאיר עמית ורעייתו יונה. תמיד הקפידו על הפרדת־כוחות. המסיבות של רבקה'לה היו נערכות בערב יום העצמאות ושל עמית – ביום השישי שאחרי. מה ההבדל? „אצל עמית זה סיגנון של מסביב למדורה, ואילו אצלי היו יותר ריקודים", מסכמת רבקה'לה.

„השנה יש לי תירוץ נוסף לא לעשות את המסיבה שלי: מתתנת בת שנייה". גם שמחות הפרטיות הן שמחות.

אביבה מרקס:

כמו אולגה של צ'כוב

אביבה מרקס: בעיקבות חליפת־מיכתבים

לאחר שבע שנים חוזרת אביבה מרקס אל התיאטרון העברי. הפעם זוהי הפקה משותפת שלה ושל תיאטרון „הבימה" הנושאת את השם „צ'כוב צ'כובה".

לפני שנתיים שמעה אביבה על הצגה הקוצרת הצלחה בתיאטרון מונפרנאס בפאריז, שנושאה הוא סיפור אהבתם של אנטון צ'כוב והשחקנית הדגולה אולגה קניפר. את המחזה כתב וביים פרנסואה נושה לאחר תחקיר שערך בעיקבות גילוי חליפת־המיכתבים בין צ'כוב לאולגה.

אביבה החליטה שהיא רוצה להפיק את המחזה בארץ, וכמובן לגלם את אולגה. היא מצאה לא מעט משותף בינה לבין השחקנית הרוסיה, הפרימדונה של תיאטרון מוסקבה. גם היא, כמו אולגה, מצאה את אהבת־חייה בגיל מאוחר יחסית ורק אז נישאה.

צ'כוב ראה את אולגה לראשונה כאשר שיחקה את אירינה ב„השחף" בתיאטרון של סטניסלבסקי. הוא היה ביישן. עד אז חי עם אמו ואחותו, ונדרע כרווק מושבע. רק לקראת שנתו הארבעים מצא אחת שבזאת – אולגה קניפר. צ'כוב שהה ביאלטה, על חוף הים השחור, בגלל מחלת השחפת. אולגה לא ויתרה על הקאריירה התיאטרונית שלה במוסקבה.

מיאלטה כתב לה תפקידים ב„הגברת עם הכלב", „שלוש אחיות", „גן הדובדבנים". כאשר החליטו להינשא, כעבור שנים אחדות, לא יכלה אולגה ללדת. הם המשיכו לחיות בנפרד. ב־1904 נפטר צ'כוב בגיל 44. אולגה האריכה ימים. בגיל 80 עוד שיחקה בתיאטרון של מוסקבה. היא הלכה לעולמה לפני כשלושים שנה בשנתה ה־92.

לאחר שנתגלו מאות מיכתבי אהבה שכתבו זה לזו, החליט השחקן והבימאי הצרפתי פרנסואה נושה לחקור את העניין. המחזה שכתב הוא פרי עמלו.

בימים אלה נערכות החזרות ב„הבימה" באווירה כמעט משפחתית. כשאת צ'כוב מגלם אלכס פלג. בימאי ההצגה סיפר לשחקניו שבגרמניה של שנות העשרים והשלושים היתה שחקנית ששמה זהה לשמה של אהובת צ'כוב: אולגה קניפר־צ'כוב. „היא היתה אחייניתה של אולגה קניפר הראשונה, ובמיקרה נישאה לאחיינו של צ'כוב וכך היתה עוד שחקנית בעלת שם זהה", סיפר.

„אולגה צ'כוב־קניפר מיספר שתיים עשתה הסבה מקצועית. היא נהייתה מרגלת. הרוסים טענו שריגלה לטובתם. הם הסתירו את האמת: היא היתה מרגלת פרו־נאצית שנעלמה עם נפילת היטלר".

רעיה יעקובזון

אשה של חומר ורוח

רעיה יעקובזון: תהליך כמעט הירואי

„לגיא היו שלוש תכונות: אצילות, עומק וגבורה. אציל – מרגע היוולדו, איש מעמיק – גם בקרב וגם בעבודה, וגיבור – בהתמודדות הן עם חייו והן עם אויביו", אמר ראש־הממשלה, שמעון פרס, בטקס פתיחת תערוכת הפסלים של רעיה יעקובזון, לזכר בנה גיא במלון „דניאל" בהרצליה. פרס העריך את גיא ומעריך את יצירתה של אמו.

כבר ב־1973 בפתיחת תערוכת פסלים בגלריה ביפו אמר: „יש ביצירותיה אומץ, של התגברות, של קיום, של גידול. ניכר בה תהליך כמעט הירואי".

כאשר אמר את הדברים, כאילו חזה את העתיד. גיא יעקובזון, תעשיין ובן למישפחת פרדסנים ותיקה מרחובות, חלה בסרטן בעת שהותו בארה"ב. כאשר החמיר מצבו, החליט למנוע סבל נוסף מעצמו ומבני־מישפחתו, ושם קץ לחייו, בגיל 45. הוא הניח הורים, אשה יפת־תואר, רותי, ושני ילדים קטנים.

האם רעיה, התמודדה עם מותו בעזרת היצירה הפיסולית שלה. במלאת שנה לפטירתו היא עורכת תערוכה לזכרו, שכל ההכנסות ממנה קודש ללב"י. בהמשך באותו הטקס במלון „דניאל" אמר לה פרס: „קראתי לאחרונה שכל החומרים המושקעים באדם שווים בכסף של היום לא יותר מ־70 ש"ח. אם יפרקו אותנו, זה מה שאנחנו שווים. את, רעיה, הוכחת את האומר לרוח, את האיכות לנפש. יש לך דיאלוג מעולה מצד אחד עם הטבע מצד שני – עם המשכיות החיים..."

בתום נאומו, הזמין פרס את רעיה לשאת דברים. כשעלתה לבמה לדבר ניגש לה, הוא ניגש, קרב אליה את המיקרופון, סידר את החוטים ואמר: „גם בזה אני מתמצא. והרי הייתי פעם שר־התקשורת", ושבר לרגע את המתח.

המסחריות של PEUGEOT עיסקה משתלמת

אפשרות לאשראי* עד 70% מערך המכונית בתשלומים עד 12 חודשים (ללא מע"מ).

404

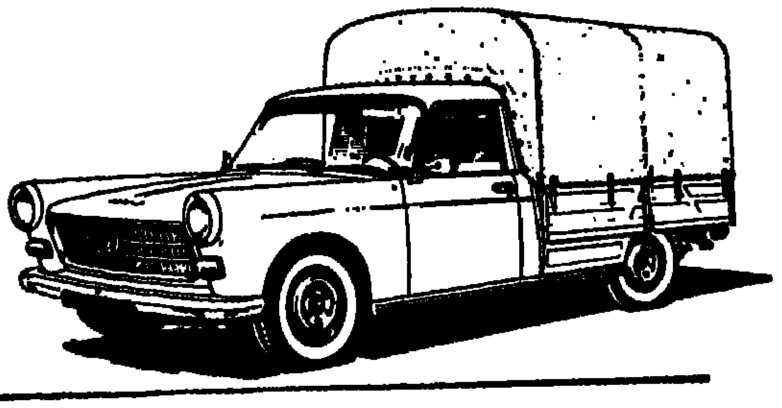

אמין חזק ועם הרבה ותק ונסיון מוצלח, בטנדר פיג'ו 404 תוכל למצוא את היתרונות הבאים:

• מנוע חסכוני בעל אורך חיים גבוה - בנפח 1618 סמ"ק • כושר העמסה 1100 ק"ג • מערכת בלמים הדראולית עם מגבר בלם • זול באחזקה • תא נהג מרווח המותאם לנהג ו־2 נוסעים וארגז תיקני להסעת 6 נוסעים • ההוצאות מוכרות לצרכי מס.

המחיר: 22,091 ש'

504

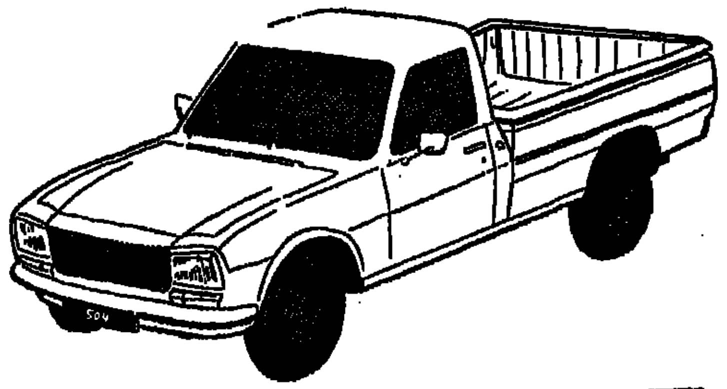

שילוב של רכב מסחרי, חסכוני, חזק נוח וזריז עם הנוחות של מכונית פרטית. לטנדר פיג'ו 504 יתרונות מובהקים:

• לבחירתך מנוע בנזין בעל נפח של 1796 סמ"ק או דיזל בעל נפח של 2304 סמ"ק • כושר העמסה של 1250 ק"ג • משטח העמסה באורך 2 מ' וברוחב 1.50 מ' • מערכת בלמים הידראולית עם מגבר בלם • סרן אחורי ננעל למניעת החלקה, המאפשר עבירות בתנאי קרקע קשים • אביזרי גימור לנוחות הנהג והתקן לרדיו • תא נהג מרווח המותאם לנהג ו־2 נוסעים וארגז תיקני להסעת 6 נוסעים.

המחיר החל מ- 24,909 ש'

DANGEL 4X4

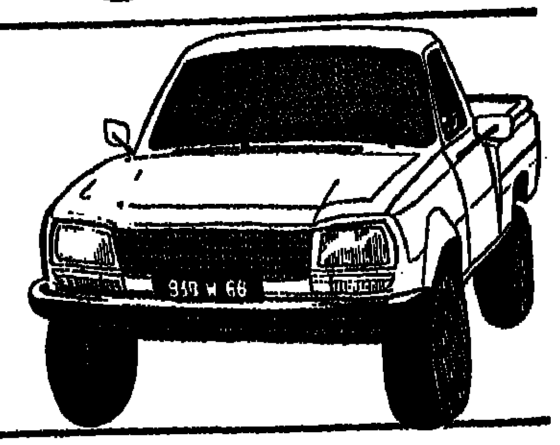

משלב שתי תכונות חשובות שטרם נראו: עבירות בתנאי קרקע קשים מהרגיל ויכולת העמסה גבוהה. בנוסף לתכונות אלו לדנג'ל התכונות הבאות:

• מרכב מוגבה לנסיעה בדרכים משובשות • צמיגים גדולים ורחבים • מתלה קדמי מחוזק • תיבת העברה כפולה המגבילה את ההחלקה • לבחירתך מנוע בנזין בעל נפח מנוע של 1971 סמ"ק או דיזל בעל נפח מנוע עד 2304 סמ"ק • כושר העמסה עד 1110 ק"ג • תא נהג מרווח המותאם לנהג ו־2 נוסעים וארגז תיקני להסעת 6 נוסעים.

המחיר החל מ- 44,562 ש'

J5

המסחריות החדשות של פיג'ו מדגמי ה-J5 - להובלת מטען מסחרי או עד 10 נוסעים (לא כולל נהג).

• לבחירתך דגם 1300 עם מנוע בנזין בעל נפח של 1971 סמ"ק או דיזל 2500 סמ"ק • 5 הילוכים קדמיים • נפח מטען עד 6.5 ממ"ק בדגם הרגיל ו־7,7 ממ"ק בדגם המוגבה • כושר העמסה של 1620 ק"ג • תא נהג מרווח ומבודד המותאם לנהג ול־2 נוסעים • לוח שעונים מהודר עם נוריות אזהרה לדלק, בלמים, לחץ שמן מנוע ומסנן דלק • מגבים עם 2 מהירויות • לבחירתך 20 סוגי אפשרויות התאמה לצרכיך המיוחדים.

המחיר החל מ- 29,796 ש'

* פרטים בסוכנויות

קובע במה שאתה נוסע!

דוד לובינסקי בע"מ

יבואן בלעדי למכוניות - פיג'ו • טלבו • סיטרואן

תל אביב, שונצינו 16, טל' 333214 ■ ירושלים, המלך דוד 24, טל: 224467-8-9

יהודית אוריין

הדם פועם במיקצב ישראלי

הימשן הוא עשב־שדה ריחני הצומח בערבות דרום־רוסיה. הערה זו מוערת בראש הבלאדה הרוסית היפהפיה שכתב טשרניחובסקי.

ולאדימיר הכובש האימתני הבריח מערבות הפולובצים את שני האחים, בני החאן סירצ'אן ואוטרוק. הראשון מילט נפשו אל עבר הדון, והשני ברח להרים. עברו על השביים עונות ושנים בארצות המיקלט, והנה עברה השמועה שוולאדימיר הרשע כבר מת. סירצ'אן חזר לדנייפר והבריך שם את גמליו וצאנו, אך אוטרוק לא חזר כי שכח את ארצו על מיטות השן במשתאות היין, עם הנשים היפות שבהרים. אז קרא סירצ'אן את המשורר אור (כחולם) הנודע לשם, וציווה עליו לבוא אל אחיו ולבשר לו כי מת ולאדימיר. ואם ימאן אוטרוק, ישיר לו אור משירי הפולובצים, ואם יוסיף וימאן ויאמר: אהבתי את ארצי החדשה — יזרוק בפניו אור את צרור העשב וישוב הביתה.

•

ויבוא אור להיכל אוטרוק, והוא סובא שם במישתה ובמאכל. ויאמר לו ולאדימיר כבר מת ואוטרוק השיב: גם ידעתי. וייקח כינור וישיר לו שירי־עם עליזים, שירי מדורה וציד שהיו שרים יחד כשפשטו בכתף הרוסים, ואוטרוק לא התבונן. ועוד הוסיף ושר מנגינות־געגועים, שירים ששרו לפנים יפות־הערבה לבחורים, ואוטרוק הרים את כוסו לשתות. ואור עוד הוסיף לשיר מנגינות שירי־ערש ששרות האימהות לתינוקות בערבות הדנייפר, אבל אז קמה המחוללת היפה ושרה לאוטרוק שיר תאווה כבושה, ואוטרוק שאל את אור „עשית שליחותך?". „עשיתי", השיב אור ושלח ידו להוציא את צרור הימשן, התבונן באוטרוק, וזרק את הצרור בפניו.

וכאן מסתיימת הבלדה. אוטרוק רוכב על סוסו הביתה וכפו עשב הצרור, מריח וחוזר מריח ב ד ר ו ר — ודמעות על לחיו ניגרות.

הימשן אולי זה כעשב הנענע. אולי ריחו כריח ההל בקפה השחור, ואולי זה ליבלוב ניצת ההדרים הרובץ עלינו כענגה של בושם.

איני יודעת אם אנחנו ציונים. ציונים של הגשמה או של פילוסופיה או של הכרה לאומית. עוד פחות אני יודעת אם אנו פטריוטים, ואם כן — עד הקו הירוק ולא עד בכלל. אבל אני יודעת שהדור שלנו כבר הוא כפות באזיקים אל הארץ הזאת. לא בכבלי־אידיאולוגיה אלא בקשר חושני בלתי־אמצעי, כמו באהבה. לא כמו בפולמוס איטלקטואלי על מהות הציונות.

•

למראה הצעירים שיוצאים למדינות היום להפש שם כסף או תהילה או מרחב לאמביציות חובקות־עולם, נמהל הכעס בחמלה. כעס על שום שהם בוגדים בנו, מחבלים במימוש הרעיון הציוני. כל אחד פחות מסכן אותנו, וכל אחד פחות כאילו מצהיר כי היה זה חזון עיוועים שבטעות יסודו. אבל הרחמים גדולים מן העלבון. בתקופות הארוכות יותר, כשבילית בגולות הכי מפוארות, יצאה נפשי מכיסופים, כיסופים ממש. השלווה הזרה ההיא הישרתה עלי עצבנות, השעון הביולוגי השנתי שלי כפוף לעונות השנה, לחמסינים, לבצורת, לשמיים שקופים ולאובך שפוער את נקבי העור בחגיגות־קיץ, ואפילו הקיץ שלי אינו אלא אספלט מהביל, ופרחי ילדות יפות ברח' ריזנגוף, הזרוע ירכיים שזופות בטעם מוקה.

ולא טוב לי בשלווה הזרה ההיא. אני שוקעת בקהיון־חושים בחברה שאין בה בעיות רתיות קיומיות חדשים לבקרים, הדם כבר הוא פועם במיקצב ישראלי. זקוק יום־יום לדילמות מוסריות, לפולמוסים, לגרויים ולנקיטת עמדה, כמו הלוויתן הצולל שוקק לנשימות אוויר.

ואני צריכה את ההומור שלנו, ואת מידת האנטישמיות העצמית המבוחלת ואת הגה (ע' בפתח) העברית החצופה, ואת מלחמות היהודים וטעם הזיתים הדפוקים ושירי שלמה גרוניך.

שלחתי את בני למצוא את עצמו ברחבי העולם. שלחתיו כדי שיבחר מרצון במה שהוא מוכרח, כדי שיבחר בכאן מתוך התאהבות מחדש, והנה מה שהוא כותב לי על החוויה האמריקנית: זה כמו להחליף את הגרביים המלוכלכים שלך בגרביים מלוכלכים של מישהו אחר.

ורדה רזיאל (ויזלטיר)

פנטאזיה על ברווזון מכוער

אחד הנזקים הנפשיים החמורים של מערכת זוגית סגורה, מתרחש כאשר בן־זוג אחד מוכן לקבל מבן־זוגו תווית של אדם מופרע. במיקרים רבים מוגדר בן־הזוג הפורה, החיוני ובעל הרמה הגבוהה יותר — באופן שלילי: בן־הזוג ה„שפוי" לוקח לעצמו את החזקה על קביעת הכללים וההגדרות לגבי הגבול שבין שלילי לחיובי,

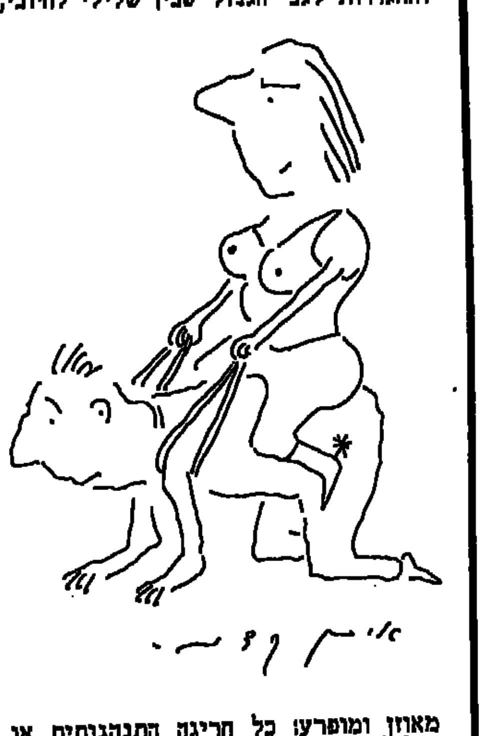

מאוזן ומופרע: כל חריגה התנהגותית או מילולית של אדם מקורי ממערכת של כללים שיגרתיים, הופכת להיות עדות ל„פסיכיות", איי־השקט שבחיפוש מקבל הגדרה של „נוירוטיות".

מקבל התווית, שהחולי העיקרי שלו נעוץ בנכונותו לכופף את הראש בפני ההגדרות הללו, הוא בדרך־כלל אדם מורכב הסובל מאי־בהירות לגבי „בסדר" ו„לא בסדר", לעתים כניעתו בפני התווית המודבקת עליו נובעת ממסורת של עריצות סמויה או גלויה שהיתה נהוגה בבית־הוריו; על פי רוב, חוסר־יכולתו שלו למרוד כהלכה בהגדרות ההוריות גם גורמת לו שיבחר בבן־זוג אשר ימשיך אותה מסורת.

•

במיקרים רבים בן־הזוג המגדיר, המאבחן, הוא עצמו אדם חלש, ילדותי, מפנק, מגיש־לאסיון שלא מסוגל להעניק לבן־זוגו יחס מלא, הכולל את מרחב המחייה הנחוץ לשם התפתחות אמיתית. התווית המופרעת שהוא מעניק לבן־זוגו הופכת אמצעי־שליטה יעיל ביותר. בחברה שלנו, שיש בה פחד עצום מאי־שפיות, קל לשלוט באנשים בעלי דימוי עצמי לא ברור, באמצעות הגדרות פסקניות. תהליך החיווי — הרבקת התווית השלילית — זוכה לעתים לחיזוק על־ידי אותה סביבה חונקת: המישפחה הקרובה המבקשת לשמור על הכללים, או חברים שמקבל־התווית לעולם לא היה נותן לעצמו, אלא שהם חלק מן הנדוניה שהביא עמו בן־זוגו.

וכך קורה שאנשים חיים משך שנים רבות בתחושת „לא בסדר" לגבי רצונותיהם, מתוכנתים וכפויים על־ידי מערכת כללים די שרירותית וכפויה, השואבת את עוצמתה מרדידות מחשבתית ומאלימות רגשית, גם כאשר הביטוי החיצוני שלה הוא ז'ארגון אינטלקטואלי מרשים, וקולות מונמכים ומלטפים.

•

הדרך של האדם המתוייג לפרוץ את צינת ההגדרה השלילית החונקת אותו, היא ליצור קשר עם החוץ: באמצעות אנשים, ואפילו ספרים, יש לו סיכוי ללמוד על קיומן של אמות־מידה אחרות, ולגלות כי אין הוא הברווזון המכוער והטיפש, שאינו מסוגל להסתדר עם סביבתו, אלא ברבור יפה שיש לו הרבה מה להציע.

אבל זהירות: פנטאזיות „ברבוריות" הן לעתים עלה־תאנה המכסה על עליונות וכלומיות. האיכות האמיתית מתבטאת בהכרח במימוש. אין מימוש שאינו דורש התמודדות עם מערכת כללים כלשהי. אושרו הגדול של מי שמשתחרר מן התווית המגבילה של סביבתו, עלול להפוך אשלייה סתמית, אם אין הוא בוחר מערכת־כללים מחייבת אחרת. השתחררות האמיתית, אם כן, אינה מתבטאת בהשלכת חוקי־המישחק הצידה, אלא במציאת מערכת־חוקים אחרת, אשר בה הדברים שנחשבו מופרעים, הופכים מיצרכים יקרי־ערך.

אורה שם־אור

מקל בגלגלי התרבות המקומית

יהודי צפון־אפריקה שהעדיפו להגר לצרפת במקום לעלות לישראל, לא מקיימים שום מימונות. בירורתי את זה. תייר יליד מרוקו החי בפריז שנסעתי עמו במונית גיחך ואמר לי: „את החג הזה המציאו בישראל". לא שאיכפת למישהו שאנשים ישמחו, ירקדו, ישירו ויתפטמו במעדנים. שיהיה להם לבריאות. מה שכן מפריע לנו, זה שהופכים את הכנוריזג הזה לחג לאומי, כמעט כמו יום העצמאות.

לכל עלייה היו מינהגים בארצות שבהן ישבנו מאות בשנים. הפולנים נישקו את ידי הגבירות, הרוסים שרו בלאדות, העיראקים טיגנו קובה, האוקראינים ציטטו את לרמונטוב, הצרפתים טרטו על פסנתר.

אבל אף עלייה לא עשתה ממינהגים אלה חגים לאומיים. אף עלייה לא דרשה שהתכנסותם (והם מתכנסים עדיין, פה ושם) תכובד בנוכחות ראשי־ממשלות, שרים ואנשי־ציבור. עולי גרמניה, לדוגמה, לא דרשו מאף אחד שיפנה אליהם בצירוף תארם המלא כמו „הר דוקטור, הר דוצנט", ולאשתו „פראו דוקטור, פראו דוצנט", משום שהאשה היא רעייתו של דוקטור לפילוסופיה...

•

על העליות עברו תקופות הסתגלות קשות, אבל אף אחת לא סברה שתפקידה להנציח את הגלות שלה בישראל. אפילו הדתיים, חסידי רבי זה או אחר, המקיימים עד היום את החצרות הנפרדות שלהם, וממשיכים ללבוש את הלבוש המסורתי של אירופה בימי־הביניים, ומקטירים על רוחב שולי כובע־הפרווה — אפילו הם לא מארגנים מיפגשים המוניים בחגיהם (יום־הולדת, או יום מותו של רבי זה או אחר), במתכונת של חג לאומי.

הציונות קמה תוך שלילת הגלות. לציונים אשר עלו לישראל היה תפקיד ברור: ליצור במולדת הישנה־חדשה תרבות חדשה, ישות חדשה, עם חדש. מובן שהמאמץ לא היה אחיד: אלה שאפו לישראל סוציאליסטית, אחרים — להיות „אור לגויים", עוד אחרים — למדינה בעלת אורח־חיים מערבי עם ייחודיות יהודית מסויימת. כיום, שלושים ושמונה שנה לאחר שהמדינה קמה באופן רשמי, וכמאה שנה מאז שהחלה הציונות מגשימה עצמה וכונה את ארץ־ישראל — ניתן לערוך סיכומי־ביניים: חרף כל הנסיונות ליצור תרבות ישראלית במתכונת זו או אחרת, התרבות הישראלית קורמת עור וגידים, מחליפה את שיני החלב בשיניים של קבע ובכלל — עומדת די יציבה על רגליה לאחר שהשליכה מאחורי גווה את כל הנסיונות לכוון אותה ליעד זה או אחר.

•

יכול להיות שיימצאו (תמיד יש) איסטניסים שינסו להוכיח כי אין דבר כזה כמו תרבות ישראלית. שהכל אינו אלא מיש־מש אחוי של תרבויות זרות. אבל זה לא נכון. די לשהות כמה חודשים במרכזי היורדים בניו־יורק או בלוס־אנג'לס, כדי להיווכח שישראל היא ייחודית, מגובשת ובעלת תרבות שונה מזו של

כל מדינה אחרת בעולם. ליורדים האלה, ממוצאים אתניים שונים, יש שפה משותפת. הם מבינים איש את רעהו ברמזים. צוחקים מאותן הבדיחות. נהנים מאותו בילוי. שרים אותם שירים. קוראים אותם סופרים ומשוררים. מזכירים אותם מפקדים ואותן יחידות צבאיות. מחזרים באותה צורה אחרי נשים. זוכרים אותם נופים. נזכרים באותם טיולים. מעריצים או שונאים אותם מנהיגים. למישהו אצה הדרך? היווצרות של תרבות היא תהליך איטי. אי־אפשר לזרז אותו. הוא נוצר.

אבל אסור, מצד שני, לעצור אותו. ויצירת חגים מלאכותיים כמו ה„מימונה" היא בפירוש מקל בגלגלים, אולי אפילו עיוות.

ורדה צ'צ'יק

לוח השנה של הפקידים

„והרי החדשות: מחוף תל־אביב נמשתה גופתו של צעיר. במקום לא היו מצילים, משום שעונת הרחצה עדיין לא נפתחה רשמית. הציבור מתבקש..."

או זהו־זה. בורתה אבן־הפינה של הקיץ, וכשיורים — יש, כידוע, גם קורבנות. כך מתבשרים אזרחי ישראל על חילופי העונות. לא השמש הקופחת, לא האבטיחים הנערמים כבר בסוכות שלצידי הדרכים. לא די בסנוניות אשר כאלו לבשר את חילופי־העונות בישראל. העם מתחיל להזיע, רק כשהוא שומע ברדיו מצד אחד על הוויכוחים בדבר שעון־קיץ, ומצד שני על קורבנות־הים.

לחורף, לדוגמה, אנו מתוודעים באמצעות השיטפונות שבכבישים, הנעמדים כמו נד־מים בקריעת ים־סוף, כל אימת שכלי־רכב חוצה אותם. האזרח חייב שיעמוד לרשותו שירות־גונדולות עירוני כדי להעבירו ממדרכה אחת של הכביש לשנייה, משום שהעירייה, לפחות עיריית תל־אביב, אף־פעם לא מוכנה לחורף. תמיד הוא מצליח להפתיע אותה. ממש כשם שהירושלמי, אשר מדי פעם פוקדים את עירו שלגים, חייב שיהיו לו בנוסף הפרטי שלו אינן מיוחלות או שתיים, ותומה לבלבי־קוטב, או לפחות מפלסת־שלג פרטית. גם העירייה שלו תמיד מופתעת מחדש מהופעת שלגי.

נראה, שהקרב־על־הטבע, שהתחולל פעם בלבו של האדם הקדמון, יהודי וערל באחת, עדיין לא הסתיים אצל העם היושב בציון. התנ"ך, כמו כתבים עתיקים של עמים אחרים, מתעד לפחות שתי מגמות בסוסיות של התמודדות האדם עם תופעות הקיום. מצד אחד — השלמה ופיוס עם הטבע, התמזגות ושימחה, ואת זאת מציינים חגים וטקסים כגון חג האסיף וחג הקציר, חג הבאת הביכורים וחג האביב, והברכות למוציא לחם מן הארץ ולבורא פרי הגפן.

מצד שני — שורה של ניסים, השבעות ולחשים, שנועדו להפר את המהלך הטבעי של התופעות. כמו, לדוגמה, שורה של מופתים על המים, מהסוג שהיה חביב על משה־בעל־הנס, שהיכה במטהו על הסלע ויצאו ממנו מים ושהיכה במטהו על ים־סוף והעבירנו בתוכו בחרבה (בעזרת אלוהים, כמובן). בקאמבק הזה אגב, של ייבוש נהרות וימים לרגע־אדם שלא עד שהעם יעבור ביבשה, השתמשו, מכה או כמה קוסמים. גם אליהו הנביא, שבנה אורות־הכשפים שלו ייבשה לרגע את מי הירדן וגם אלישע תלמידו. אליהו אף עצר על מטר בארץ, עד אשר הוכרתו כל נביאי הבעל ורק אחרי־כן הביא לעם המיובש עב קלה [illegible] לענני־ממטר.

גם יהושע היה סופרמן לא קטן. [illegible] השתמש בטריק המשומש של ייבוש [illegible] מהירדן — עד שהוא והכהנים עברו [illegible] והעבירו את ארון ה', ויותר מכך [illegible] האמורי הוא קרא את הסיסמה „שמש בגבעון דום וירח בעמק איילון", עד שכחדהו [illegible] את כוחותיהם בסיוע אור־יום.

אלא מה. הסתלקה נבואה מישראל. [illegible] ממנו, כידוע, גם מנהיגים [illegible] מקומם תפסו הפקידים, כל תקופה [illegible] לה. את המילחמה נגד הטבע [illegible] העירייה, המס־הכנסה, [illegible] מישרד־התיירות, ולכנו לא [illegible] בחילופי־העונות, לא על פי תופעות [illegible] וגם לא על פי הלוח [illegible] העברי — אלא על פי הלוח שלהם.

סתיו, אם כן, זה מתי [illegible] של בגדי הקיץ, ומתי [illegible] לקראת־החגים. חורף, זה [illegible] חופש־חנוכה, ומתי [illegible] — כאשר מסתיימת [illegible] הדיונים על התקציב. [illegible] חופש־פסח. קיץ, זה מתי [illegible] הגדול, וכשהוא מעלים את [illegible] וכאמור — רק כאשר נפתחת [illegible] הרשמית, בתחילת [illegible] לפני־כן לטבול במים ולא להסתכן [illegible] מאיתנו חרי ממלאים את [illegible] מרץ) — שימלא גוגית מים [illegible] שלו, או שימלא את האמבטיה [illegible] כמה שהוא רוצה. מי [illegible] התיכון — בבקשה, אבל על אחריותו.

סיוט מתמשך: ציור שצוייר בידי חייל, שנים רבות לאחר שלקה בהלם־קרב

הלם קרב: הצתה מאוחרת

זהו סיפור על איש־מילואים שנפגע במילחמת ששת־הימים, והתמוטט שנים רבות לאחר מכן • פסיכיאטרים שטיפלו בו אישרו שמצבו החמור בהווה, מקורו במילחמה ההיא • הוא איבד בה חברים טובים והועסק באיסוף גוויות־חללים • הצדיק הגשת תביעת נזיקין למשרד הבטחון

מאת דבורה נמיר

ערב יום־העצמאות. המונים יוצאים לחגוג ברחובות ובמסיבות פרטיות. אבל לא כולם. יהיו מי שינתקו עצמם מן החוגגים, מן החג. שוב יתכנסו בתוך עצמם, ואיש לא יידע מה עובר עליהם.

רודפת אותם טראומה קשה, שנים רבות אחרי שוך הקרבות. אפילו אם נפגעו במילחמת ששת־הימים, או במילחמת יום־הכיפורים.

דרוש רק פתיל דקיק שיצית אצל הלוחמים־לשעבר את המדורה הבוערת בתוכם כל השנים על אש קטנה.

לאחרונה הגיש אזרח עובר צה"ל, רתך במיקצועו, תביעה נגד מישרד הביטחון לתשלום פיצויי־נזיקין; לא מכבר לקה בנפשו בעיקבות מתחים והלם־קרב שעבר במילחמת ששת־הימים. לטענתו נרדמה אצלו המחלה למשך תשע שנים, ורק בינואר 1976, תוך כדי עבודה אזרחית בחיל־הים, נתקף פחדים קשים, שהצריכו אישפוז חוזר. חייו נהרסו. אשתו התגרשה ממנו. לדבריו המצב שאליו נקלע, הוא תוצאה ישירה של הפחד שנתקף בזחל"ם מלא תחמושת, במילחמת ששת־הימים.

האומנם ייתכן מצב כזה, שהלם־קרב יופיע מחדש — תשע שנים לאחר האירוע?

התמוטטות פתאומית

לדעת פסיכיאטרים שונים, זה ייתכן. מיקרה מעניין, שפורסם בימים אלה ב„הרפואה", מוכיח את האפשרות הזאת. זהו מיקרה יוצא־דופן, של תגובת־קרב מתמשכת. היא החלה בשנת 1973, במילחמת יום־הכיפורים, והתלקחה בחריפות כעבור תשע שנים, באביב 1982. תוך הרחקת הפחדים משך כל השנים הללו, תיפקד הגבר בן ה־40 בחייו האזרחיים, והמשיך לשרת במילואים. עד שקרה דבר־מה שגרם לו התמוטטות פתאומית. האיבחון היה — תגובת־קרב מאוחרת.

החולה פנה לחדר־מיון של ביה"ח „שלוותה" בגלל מצב־רוח ירוד, אי־שקט, נדודי־שינה וחוסר תיאבון. לכאורה, סימנים שמהם סובלים כמעט כל אזרחי מדינת ישראל. הוא טען שהוא סבל שנים מהסימנים הללו, שהחריפו לאחרונה, עד כי חלה ירידה ביכולת התיפקוד שלו בבית ובעבודה. רופא המישפחה גילה עירנות ראויה לציון, לא זילזל בתלונות, ושלח אותו למקום הנכון — לבי"ח פסיכיאטרי.

הגבר סיפר שהוא נשוי ואב ל־4 ילדים, עובד במיפעל. עבר את השירות הסדיר ללא בעיות. במילואים שירת כנהג זחל"ם. השתתף במילחמת ששת הימים כחייל קרבי, לא סבל מבעיות נפשיות. הרופאים ד"ר מיכה נוימן, ואילנה אברמוביץ כותבים במאמרם: „ההתרשמות הראשונה היתה, שהחולה הינו אדם עצור ומופנם מבחינה ריגשית. מסר בקצרה על תגובה נפשית קשה למה שעבר עליו במילחמת יום הכיפורים.

הפגזה קטלנית

במיסגרת הטיפול בו, הוחלט להפעיל חלק מהעקרונות של טיפול בהלם־קרב, כלומר: טיפול אינטנסיבי, קצר־מועד וממוקד בבעייה, תוך דליית פרטים מעברו ומילדותו.

במהלך השיחות נוצר קשר טוב בין הרופאה־המתמחה הצעירה, ד"ר אברמוביץ, לבין המטופל. הסכרים נפרצו והוא דיבר ודיבר. משיחזור אירועי יום הכיפורים, באיחור של תשע שנים, עלתה התמונה הבאה: יום תמים עסק החולה בגיוס אנשי יחידתו, והגיע באיחור ניכר למקום המיפגש. משום שאיחר להתייצב, נתפס מקומו כנהג זחל"ם, על־ידי נהג אחר. ברגע האחרון קפץ על הזחל"ם שלו, שעלה מיד לרמת־הגולן. משך יום וחצי לא היתה פעילות והמפקד הורה לו לרדת מהרכב למנוחה.

כעבור שניות אחדות נפל פגז ישיר על הזחל"ם שלו. הנהג שבא במקומו, שטרם ירד מהזחל"ם, נפצע וצעק שיצילו אותו. החולה שבו מדובר, שהיה בקירבת־מקום לאירוע, חבוי מאחורי סלע, היה מאובן. הוא שמע את זעקותיו של הנהג הפצוע ולא היה מסוגל להניע איבר. ארבעה מחבריו לזחל"ם רצו לכיוון הנהג הפצוע כדי לחלצו, ואז נפל פגז נוסף שהרג את כל החמישה.

חלקי גופותיהם המרוטשות, הדם שניתז לצדדים וזעקותיו של הפצוע, מהדהדים במוחו של החולה עד היום. הוא היה בהלם ואינו זוכר איך ומתי פונה מהמקום.

כותבים הפסיכיאטרים בניתוח המיקרה: „מתיאור זה אפשר להסיק, שלמעשה התחילה אצל החולה תגובת הלם־קרב בהפגזה הקטלנית. אך נראה שהתנהגותו לא עוררה תשומת־לב מיוחדת. הוא גם לא פנה לעזרה בגלל מיבנה אישיותו. למוחרת הוביל תחמושת לרמה, וכן הועמסו על מכוניתו גופות של חיילים. הוא הסיעם חזרה לבסיס. בין הגופות מצא את גופת חברו הטוב מילדות. הוא עזב את המחנה ללא רשות, נסע לבית חברו המת, שהה שם, ורק לאחר מכן חזר לבסיס.

שתיקה נוראה

משימה נוספת שהוטלה על החולה, היתה איסוף גופות־חללים משדות הקרב. גם תפקיד זה ביצע אוטומטית. אחר־כך שירת ברמת־הגולן, הופרד מהגוף העיקרי של היחידה שלו, וסבל לדבריו מבדידות קשה, מודגשת בניתוק.

מאז שחזר מהמילחמה, דיווח לרופאיו, נעשו חייו אפורים, חסרי טעם ושימחה. הוא חש שאסור לאיש לראות אותו סובל, ולכן עליו להמשיך לתפקד כרגיל. ואכן, הוא עשה זאת בהצלחה ואף התקדם במיסגרת עבודתו, כשהוא חי בשתיקה נוראה, בבדידות.

לדברי הרופאים, אירועים מבהילים שקרו בזה אחר זה ביום הכיפורים, השפיעו על החולה. אך התברר, שהיו לו כבר טראומות קודמות בחייו שאותן הסתיר, שהיו מאוד משמעותיות להבנת מיבנה אישיותו.

בהיותו בן 10, היה עד ראייה ושמיעה לרצח אכזרי שבוצע על־ידי דקירות בסכין. הוא שמע את הקורבן זועק לעזרה וראה דם שניתז לצדדים, אבל לא דיבר על כך עם הוריו. חוויה טראומטית נוספת התרחשה בהיותו בן 13. אביו צעק על אימו שהוא אינו אבי הילד, ושהיא הרתה אותו (את החולה), בעת שהבעל שהה בחו"ל. גם עובדות אלה הסתיר החולה כל חייו, ולא שיתף איש ברגשותיו, עד לטיפול הנוכחי.

כמילחמי ששת־הימים ראה הרוגים ודם, אך התגבר על כך ללא בעיות נפשיות. מה קרה תשע שנים לאחר הטראומה של יום הכיפורים?

כאשר האיש סבל מהלם־קרב לאחר שיחרורו ממילואים, למרות מאורעות הזוועה, לא פנה לטיפול רפואי, מפחד שמא תוטבע בו תווית של חולה־נפש. הוא חשש שישללו ממנו את רשיון־הנהיגה, שקידומו בעבודה ייפגע, שאשתו תתרחק ממנו. לכן שתק משך תשע שנים.

אומרים הרופאים: „היה ברור שהחולה, שסבל מתגובת הלם־קרב ממושכת, נפגע ממשהו באחרונה, ושזו הפגיעה שהביאה להחרפת מצבו. הסתבר שהסיבה שעוררה מחדש את הטראומה היתה החלפת מפקדו וחברו של החולה — במפקד אחר.

ציוץ ציפורים

החולה סיפר לרופאיו על הקשר המיוחד שהיה בינו לבין מפקד היחידה. המפקד, שהכיר אותו מהמילחמות ומהשירות במילואים, הבין את קשייו. בעזרת המפקד־הידיד הצליח החולה לדכא את פחדיו ולשרת במילואים,

הוא סיפר, שהמפקד החדש ריאיין אותו ותבע ממנו לתפקד כמו כולם, כלומר: לחזור ולנהוג זחל"ם ולשרת ברמת־הגולן, ואף איים עליו, שאם לא יעשה כך, הוא יפנה אותו לוועדה רפואית, לשם הורדת סוג הבריאות ומתן פרופיל פסיכיאטרי. איום זה, יחד עם אובדן דמות האב, הוא שהביא להחרפת מצבו.

לדברי הרופאים, לאחר 15־20 שיחות חלה רגיעה מהירה במצבו של החולה. דווקא לאחר ריב עם אשתו השתחרר משהו בתוכו. לראשונה לאחר תשע שנים נהנה מציוץ ציפורים, קרא עיתון בלי לפסוח על כל המאמרים הקשורים במילחמה, גילה מחדש את ילדיו שהתרחק מהם בעבר, ונהנה מהמשפחה.

כשגוייס האיש במילחמת שלום הגליל, נשלחה הביתה על־ידי רופא היחידה, שידע שהוא עומד להשתחרר ממילואים, הפעם בכבוד. בגלל המילחמה, היתה נוכחותו של האיש במיפעל שעבר בו, חיונית ביותר. הוא חש שהוא תורם במידה מכרעת לתיפעול התקין של המיפעל, שהיה קשור במאמץ המילחמתי. הוא הבין שזה עדיף על נהיגת זחל"ם. הוא נרגע, וביצע את עבודתו במסירות וביעילות.

שינויים לטובה

שנתיים לאחר מכן, בינואר 1984, זומן האיש לביקורת, ודיווח לרופאיו על ירידה במספר חלומות הזוועה שפוקדים אותו. מצב־רוחו היה טוב, יחסיו עם בני מישפחתו שופרו והיו תקינים, והוא שוב היה מסוגל לצפות בטלוויזיה, כששידרה את אירועי לבנון.

מבחינות רבות, מסכמים רופאי „שלוותה", הרגיש החולה טוב יותר לאחר הטיפול, מאשר לפני מילחמת יום הכיפורים. הפסיכותראפיה לא רק הקלה במידה רבה על תגובת הקרב החדה הממושכת שלו, אלא גרמה גם שינויים לטובה בעמדות שנקשר בהן כל חייו, מילדותו.

מיקרים כאלו התרחשו אחרי מילחמת ששת הימים או אחרי מילחמת יום הכיפורים, לעיתים 9־10 שנים לאחר מכן. מכאן, שאולי יקרו דברים כאלה גם שנים רבות אחרי מילחמת לבנון. כדאי שבני־מישפחות של המשרתים במילואים, שעברו טראומות־מילחמה, ולא דיברו על כך, יעודדו אותם לפרוק את המועקה. לדבר — כדי להשתחרר מזיכרונות. לטובתם, למען בריאות נפשם.

בגדים שלם, שהוא שני חלקים. התחתון מתגלגל לביקיני. הדפס טרופי. („דיוה"). (צילום: בן לם)

בקיץ הזה תקבלו את הרושם שכל הרגליים צומחות מן המותן • פאייטים לא טובים במים, לכן המציאו את הלייקרה המנצנצת כמו • מדונה הביאה לים את חזיות החישוקים המהונדסות • חידושי בגדי־הים של חופי 1986

מאת נורית בת־יער

בגדי־ים: קו הגמר

אנטומיה אי־אפשר יהיה ללמוד הקיץ על שפת־הים. לפחות לא מאיפה צומחות הרגליים. חלק מגזרות־החוף יתנו לך את הרושם, שהרגליים צומחות אצלך מהמותן.

לעומת זאת, החזה דווקא ידמה לעצמו יותר מאשר בשנים עברו. קבוצה אחת של בגדי־ים לא תמעך אותו, לשם שינוי, אלא תתאים את עצמה אליו, בסיוען של חזיות החישוקים המהונדסות, הכל בזכותה של מדונה, שהחזירה לחזייה את כבודה האבוד.

האמת היא, שגם על הרגליים, עובדים מעצבי בגדי־הים. המזימה הבינלאומית לגבי פלג זה של הגוף היא, להחזיר את מיפתח הירך היותר צנוע מצנוע, זה המצוייד במעין חצאית פריטאנית קטנה, סטייל אסתר ויליאמס ושנות ה־50'.

אלא שהסיפור הזה עוד לא כל־כך נקלט. אז כל יצרן מעצב דגם אחד כזה, כדי להראות שהוא בעניינים, אבל את ההימור הגדול הוא משקיע במיפתח הירך הגבוה, שכבר קנה לו אחיזה בקרב צנומות האגן. הפשרה בין שני קטבים אלה – הוא המיפתח הטבעי, הממוקם בשורש הירך. לא מעליו ולא מתחתיו. הקיץ אפשר למצוא גם דבר כזה בחנויות.

הדיסקו, ויש המכנים מראה זה „הוליווד", הוא חידוש לוהט בתחום החומרים. הכוונה היא ללייקרה מנצנצת, כסופה, זהובה או צבעונית, שנראית כמו זרועה פאייטים. מלת המפתח היא כמו. שכן, בניגוד לפאייטים שאינם חיים בשלום עם המים – הלייקרה המנצנצת רמויית־הפאייטים היא יצור אמפיבי המרגיש בבית במים כמו ביבשה.

לא פחות מתריסר יצרני בגדי־ים מתחרים הקיץ על טעמך. לא רק „גוטקס", „אוברזון", „דיוה", גם „רקמה", „פילפל", „ליז", „טופר", „לגוף", „ארנה", „מרילין", „פייר", והיצרן החדש „סן־טפוט". חלקם, חרף היותם קטנים ו/או חדשים יחסית, מציעים רעיונות מעניינים בלעדיים להם – ומעשירים את ההיצע הכללי.

ל„לגוף", למשל, בגדי־ים שהיה יכול לצאת מסיפורי אלף־לילה־ולילה. זהו בגדי־ים שלם, שקו הגמר שלו הוא מתחת לחזה. את החזה, אם רוצים, מכסים בעזרת צמר צעיפי אריג רכים קולחים וארוכים כמו של איזדורה. אלה, מחוברים לבגד־הים כמו כתפיות. ל„פילפל" יש בגדי־ים עמיד במים, המעוצב מחומר דמוי אריג ערב הזהב מורפס, שנראה כמו משהו שירד מאדרתו של מלך סיאם.

בצד בגדי־ים חלקים ובמראה ג'ינס – ניפגש על החוף עם פנתרים אפריקנים, לוחיות זיהוי של מכוניות, שירבוטי גראפיטי, צמחיה טרופית, פרחים אימפרסיוניסטים, וגם בדוגמת ברי דיפוד נושנים.

שילובי הדפסים יתחרו בנקודות מסוגננות, בפסים, ואפילו בדיוקאות אנושיים. מי שתרצה לשחק במתבואים, תוכל לעשות זאת עם בגדי־הים המשלבים את השקוף עם האטום. המלה האחרונה בארה"ב בנושא שיווק בגדי־ים היא רכישה באמצעות קטלוג. המובילה בתחום זה היא חברת הקוסמטיקה מולת־אלידלת „אבון", שפלשה לייצור בגדי־רחצה.

שיטת שיווק זו מאפשרת לאשה למדוד את בגדי־הים בפרטיות של ביתה ולהחליפו במידת הצורך. הראשון מתוך תריסר הקטלוגים ש„אבון" משיקה השנה – הוכיח עצמו כסיפור הצלחה.

גם בגדי־הים הישראלים מוצגים בקטלוגים. ואפילו קטלוגים ממוארים ובוהקים. אולם אלה מופקים מטעמי יוקרה ולצורך הרשמת קניינים ובעלי חנויות בלבד. מטרתם איננה להביא לך את בגדי־הים עד לדלת הבית.

גם בין מחירי בגדי־הים בחו"ל לבין מחירי הדגמים הישראלים יש הבדל. בלונדון, מחירם של ביקיני ובגדי־ים שלם מיובאים, של „מיקמאק" הצרפתית הוא 20 ו־37 דולר בהתאמה. בישראל מסתובבים מחירי ביקיני מקומי, בין 32־60 שקל והשלם בין 45–80 שקל. בקצוות תמצאו גם ביקיני ב־25 שקל (של „פייר") ובגד שלם ב־130 שקל (של אוברזון).

בד־ערב, עמיד במים. זהב עם הדפס סגול־כתום. (עודד גרא, „פלפל"). (צילום: רן כליף)

בגדים שלם, בגזרת גופיה, עם חגורה. („ליז"). (צילום: מנחם עוז)

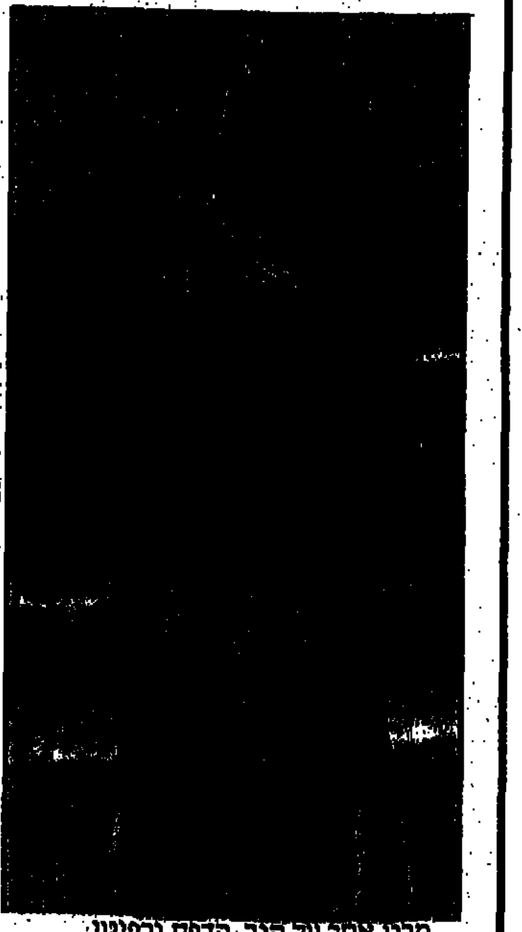

מבט אחד על הגב. הדפס גרפיטי בוורוד מהמם. („סמאש"). (צילום: בן לם)

ארנה אנגל: לא לזוגות עם בעיות פתולוגיות. לא תחליף לטיפול פסיכולוגי

רגע, לא לשבור את הכלים

הכי גרוע זה לשחק את המישחק, ולשמור בבטן דווקא את הדברים הקטנים של היום־יום • כך חושבת מייעצת ארנה אנגל, 36, פסיכולוגית העוסקת בייעוץ, הדרכה וניהול חברות גדולות • המטרה שלה לתת כלים למניעת פיצוצים • בימים אלה פתחה סדנה ייחודית במיסגרת מקום־העבודה, „התחדשות חיי־הנישואין"

מאת עמליה ארגמן־ברנע
צילום: אסף פוקר

העובדה שארנה אנגל, 36, נוהגת היום ב„סוזוקי" שחורה, קטנה וממוזגת – מקורה בטעות. יום אחד באה רעיתה מן העבודה הביתה ואמרה בקול רם: „נמאס לי מהטרנטה. אני רוצה קטנה וחדשה". השותף־לחיים לקח אותה ברצינות. אחרי חיפושים, מחקרי־שוק והתרוצצויות, התייצב עם זוג מפתחות ועם מודל חדש ומשוכלל.

לקח לה כמה ימים להבין שהדבר הקטן והחמוד הזה, לא בנוי עליה. שהוולוו הישנה, הענקית, הדפוקה, שהיתה מלאה בשמאטעס, חסרה לה. מה עושים? בדרך־כלל, בשלב כזה, שותקים. לא ארנה. היא מתייצבת מול החבר ואומרת: „מצטערת, טעיתי". הכי גרוע לדעתה, לשחק את המישחק ולשמור בבטן, דווקא את הדברים הקטנים של היום־יום.

אין זאת־אומרת שהגבר לא מגיב כמצופה: „עד שחיפשתי וקניתי וכו'", ואין זאת־אומרת שהם לא חיים היום עם הסוזוקי ועם הטעות. אבל מי אמר, שאם במיסגרת המקצוע שלך אתה נותן בידי אחרים כלים למניעת פיצוצים קטנים בחיי־הנישואין, לך בעצמך אין כאלה?

אם אין תוצאות חבל על העבודה

באחד הימים בא לארנה, פסיכולוגית העוסקת בייעוץ, הדרכה וניהול, לקוח שאמר לה, „פתרת את הבעיה של חיי". ללקוח הזה היתה, כמו לבעלים רבים אחרים, בעיה כרונית עם ימי־ההולדת של אישתו. אף־פעם לא הצליח לזכור אותם בזמן, והיא בכל שנה אמרה מחדש: „אפילו פרח לא שלחת לי". ארנה הציעה לו פיתרון פשוט. הוא ניגש לחנות־פרחים, עשה הזמנה קבועה, שילם מראש, השאיר פתקים מצורפים, ואפילו בכל חג, הופתעה האשה בזרים מרהיבים. דוגמה לבעייה קטנה של יום־יום, שיש לה פיתרון טכני הרבה יותר פשוט משחושבים.

ארנה אנגל ילידת פתח־תקוה, שמנמונת, עיני־תכלת וחיוך קורן־בריאות, מנהלת זה כשנה, יחד עם שני שותפים, חברה לייעוץ ולהדרכה בשם „כיוון". קהל היעד שלהם, חברות ואירגונים בתחומי התעשייה, הבנקאות, תעשייה עתירת־ידע, מיפעלים וכיו"ב. „כיוון" נחשבת לאחת החברות המצליחות בשוק, ואת תרומתה לשיפור איכות־החיים בעבודה, ניתן לבדוק בסקרים של תפוקה, ריווחיות ובעיקר רווחת העובדים. כמו שארנה אומרת: „תוצאות ספציפיות בשטח, שאם הן אינן קיימות חבל על העבודה". זה 12 שנה היא עובדת כעצמאית בתחום זה ומעידה על עצמה, „כמפונקת, שלקוחות מחפשים אותה ולא היא אותם". רק תקופה קצרה עבדה כשכירה באחת החברות הגדולות, בעיקר כדי שיהיה לה עם מי להתייעץ ולהתלבט. מהר מאוד פרשה משם יחד עם טוני גרגורי, פסיכולוג־קליני, עולה־חדש מאמריקה, ומגינה גבירץ, עובדת־סוציאלית, ושלושתם יחד הקימו חברה משלהם. „חברות כאלה, וכן אנשים פרטיים, מצויים כיום במדינת־ישראל למכביר, ונדמה לי", אומרת ארנה, „שלכולם יש פרנסה. העיקרון בניהול בימינו, היא מסבירה על רגל אחת, שונה בתכלית ממה שהיה בעבר. היום הבינו את הפער במנטליות בין האיש העובד קשה לבין האיש העובד נכון. היום לא רוצים אנשים שעובדים עד חצות, לא רוצים זיעה. מה שחשוב זו התוצאה הנכונה. כדי להשיג אותה, מוכנים להשקיע בהדרכה ובייעוץ".

עיקר עיסוקיה של „כיוון" הם בפיתוח מיומנויות ניהול, במנהיגות נכונה, בגיבוש צוותים, בשיפור שיווק ושירות, ואפילו בהכנה לתפקידים בחו"ל ובהכנה מוקדמת לפרישה. אבל לאחרונה נוסף לרשימת שירותי הייעוץ וההדרכה הפנים־מוסדיים של „כיוון", קורס מעניין ופחות שיגרתי הנקרא, „התחדשות חיי־הנישואין".

היכולת ל„מכור" קורס כזה בימינו, במיסגרת העבודה, חופף את ההבנה שהולכת ומתגבשת זה שנים אצל העומדים בראשי חברות, אירגונים ומיפעלים גם בארצנו הקטנטונת. אלה הבינו לאט לאט, מה שהבינו הרבה קודם לכן באמריקה למשל, כי אושרו של הפרט, הוא אחד הגורמים החשובים לצורך התיפקוד בעבודה. אם פעם שקדו על הקניית מיומנויות טכניות, היום מוכנים להשקיע משאבים ותקציבים לרווחה־האישית של העובד. אם פעם הסתכם תפקידה של מחלקת־ההדרכה במיפעל כלשהו, בשליחת העובדים לנופש במלון, היום מעדיפים לקצץ בכוח־אדם, אבל לאלה שנשארו – המגמה היא לתת את הכי טוב, הכי חשוב, והרבה. את המריבות עם האשה בבית, חילוקי־הדיעות סביב הילדים, מכונת־הכביסה וכו', את השיעמום וחוסר־סיפוק מביאים, בין אם רוצים ובין אם לא, גם למישרד ולמיפעל. לשחיקה בחיי־הנישואין יש קשר הדוק עם השחיקה במקום העבודה, שהיא מנת־חלקו של העובד ממילא.

עם רצון טוב, אך משהו לא מסתדר

„שלא תהיה טעות", אומרת ארנה, הקורס־סדנה הזה, אינו מיועד לזוגות עם בעיות פתלוגיות. הוא לא מהווה תחליף לייעוץ בחיי־נישואין או לטיפול־פסיכולוגי. זו אינה דינמיקה והוא אינו מחייב חשיפה אישית. הקורס הזה, שהמיפגש הראשון שלו נערך בסוף־שבוע במלון, רחוק מהבית, נועד לזוגות שמגדירים את הנישואין שלהם כנישואין טובים, אבל יכולים להיות טובים הרבה יותר. כאלה שיש בהם עדיין לפחות רצון טוב, אבל משהו תמיד לא מסתדר, תמיד יוצא הפוך ממה שרוצים; כאלה שמרגישים כי במשך השנים, נעשו כמאמר הבדיחה המפורסמת, המקרר והשירותים, הדברים המשותפים היחידים בחייהם, ואיפה שהוא בדרך איבדו את החבר האמיתי ואת החברה האמיתית.

באופן טבעי, נכללים בקורס הזה זוגות באמצע שנות השלושים לחייהם. אחרי לפחות ל־10 שנות נישואין, כאלה שבדרך־כלל כבר צברו רכוש־משותף, הולידו ילדים, ובחייהם נוצרת ירידה בהתרגשויות, וכתוצאה ממנה גם התרחקות. „אחרי עשר שנות נישואין, אף־אחד מבני־הזוג לא נשאר כפי שהיה. כל אחד מתבגר, מתפתח לכיוון שלו, ואולי לא מתפתח, וגם זה מהווה שינוי", אומרת ארנה, „אלה אנשים שהתכברו בתוך המערכת שלהם, ובמקום תיקשורת בונה ושותפות, משתלטים עליהם השיעמום, הצורך המתמיד בוויכוח, חוסר־המוצא. אצל זוגות רבים מתגבשת בשלב זה המסקנה ש„זה לא מה שחיפשתי".

„הקורס הזה" היא שבה ומסבירה, פונה אך ורק לאנשים שאומרים לעצמם, בואו נעצור, ניקח אוויר, נחשוב מה אנחנו רוצים ביחד. אנשים כאלה יהיו מוכנים, אם כי לא בקלות, לפחות לא בהתחלה, לבנות תוכנית־עבודה משותפת, עם תרגילים ומשימות ושיעורי־בית. ככל שהרמה האינטלקטואלית של האנשים גבוהה יותר, אומרת ארנה, יש הוראה בצורך להגיע לסדנה כזו.

טוני גרגורי, שביחד עם אשתו טובה, מעבירים בפועל את הסדנאות הללו שהביקוש להן הולך וגובר, מפרט ממה שב התרגילים: „יש תרגילים אינטימיים, שנעשים עם בני־הזוג בניפרד, ללא נוכחות אנשים אחרים, ויש שנערכים יחד עם שבעה־שמונה זוגות נוספים, המניין הממוצע של משתתפי הסדנה. בתרגיל האינטימי לדוגמה, מתבקש כל אחד מבני־הזוג להעריך את האחר בארבע קטיגוריות. כחבר, כבעל, כאבא, כמאהב. מתחת לכל פונקציה נרשם הפער בין הרצוי והמצוי, וכמו שאומרת ארנה: „פתאום במיספרים ובטבלאות, הכל הרבה יותר פשוט. התמונה מתבהרת".

הבעל יודע שמצפה לו מיקלחת

אחד מהתרגילים המשותפים לכולם עוסק ב„פייר פייט" (מלחמה הוגנת). „אנחנו משתדלים", אומר טוני, „ללמד את האנשים על איך אפשר לנהל ויכוחים קשים, ובכל־זאת לא להרוס את כל היחסים". ההתנגדות והבושה המאפיינים בדרך־כלל את שלבי הסדנה הראשוניים, מתפוגגים כאשר הזוגות מתחילים לגלות את כל הדברים שקורים אצל כולם. פתאום מסתבר שזה „לא רק אנחנו" וששום־דבר לא קורה רק אצלנו".

העובדה שהדיאלוגים האלה מתרחשים בכל־זאת במיסגרת מקום־העבודה ולא על ספת הפסיכיאטר תורמת להתבטאות החופשית בחומרי־הלימוד. הקשיים הנוצרים הדדית בגלל העבודה בבית ובגלל הבית בעבודה, מהווים חלק חשוב ומרכזי בתוכנית־הלימודים.

זה מתחיל בדרך־כלל בטענות הקבועות של הנשים: „מה יוצא לי בכלל לראות אותו כשהילד נפצע או כשהדוד שמש מתפוצץ"? משם זה עובר לקרבות השיגרתיים של איזה מן אבא אתה שלא רואה בכלל את הילדים, ונגמר בסינריום הקבוע שהבעל שיודע על המיקלחת שמצפה לו בבית, יחזור עוד יותר מאוחר.

ב„כיוון" מאמינים כי אפשר להגיע, אחרי הידברות בנושא, למצב שבו אותו בעל ינצל את השעה הפנויה שיש לו, כדי לחזור ולאכול ארוחת־צהריים עם האשה והילדים, ואחר־כך יחזור לעבודה. „כלומר", אומרת ארנה, „אם משתפים את האשה בכל הקשור לתפקיד של הבעל, בצרכים שלו, בלחצים, בהתלבטויות, אפשר להגיע למצב שבו היא תקבל את העובדה שאולי היא מפסידה מהזמן שלו, אבל מרוויחה מאיכות הקשר איתו".

הם בני 38, ילידי 1948 • שניהם הגשימו את מיזוג־הגלויות. הוא אשכנזי שנשא נערה ממוצא טורקי, היא אנגלוסכסית, נישאה לבחור תימני • איך הם נראים היום • איך נראית בעיניהם המדינה שנולדה איתם? • מה היו רוצים לשנות, לתקן? למה הם מקווים? • לפי איזה סולם ערכים הם חיים היום? • דרכם שונה, אבל המסקנה אחת: אנחנו נשארים בארץ

ישראלה מזלי:

תמונה קשה בוורוד

היא נולדה זמן קצר אחרי שאביה נהרג בשיירת־אספקה ליישוב־נצור • ובכל־זאת המונח, ילדת־מדינה לא מדבר אליה • בית צנוע, בלי שום סמלי־מעמד • כשרצו לחרוג מהמיסגרת הקימו מושב תעשייתי בגליל וחיו חמש שנים בקארוואן • בית עם פמיניזם מעשי • את רוב זמנה מקדישה לכתיבה ולהכנת תוכניות־לימודים להבנת־הנקרא • מכל הפגמים במדינה הכי כואבת לה בעיית השטחים הכבושים • נשארת כאן רק בגלל שכאן הבית שלה • ובכל־זאת טוב לה

מאת מאת עדנה איס

בשנת 1948 הגיעה דרך חייו של ישראל לקיצה. הוא הספיק להיות בארץ פחות משנה, כאשר יצא בשיירת אספקה ליישוב נצור ולא חזר. כמה חודשים מאוחר יותר, בקיבוץ מעיין־ברוך, נולדה בתו. ישראלה. ילדת מדינה.

היום, 38 שנים אחרי, מנסה רלה להפחית מעוצמתו של האירוע. בזכרונות הילדות הראשונים שלה, לא חסר אבא. כשמלאה לה שנה, נישאה אמא שלה בשנית, ורלה גדלה במשפחה חיה ותוססת, עם שתי אחיות ואח. את אביה המת יצאה לחפש רק בגיל ההתבגרות. יותר משום שזהו הגיל שבו כולם, לדבריה, עוסקים בחיפוש עצמי. היא שוחחה עם אנשים שהכירו אותו, איתרה מיכתבים שהשאיר אחריו, והניחה לזכרו.

כעבור שנים פירסמה סיפור קצר בירחון לאמנות ולספרות „פרוזה", אותו התחילה כך:

„היית אמור להיות אבא.

כמה חודשים אחרי זה.

אין שום דרך לדעת מה חשבת בקשר לזה, אם בכלל חשבת. ברגע האחרון חשבת על זה, אבל זה מובן. אז זה כבר נעשה כל מה שנשאר, כלומר כל מה שתשאיר.

קשה להימלט מן הסימליות

...אחרי התאונה, כשפרשו אותך על האלונקה, אמרת למישהו שיגיד לתינוק/תינוקת שאתה אוהב אותו/אותה מאוד. כנראה שכבר ידעת, שזה כל מה שישאר. אמרת את זה באנגלית..."

להוציא את הנסיבות האישיות הטראגיות, רלה אינה מייחסת סמליות כלשהי להיותה ילידת ישראל, 1948. המונח ילדת מדינה לא ידבר אליה. חלומותיה או תקוותיה אינן תוצאה של הייחוד ההיסטורי הזה. מצידה, יכול היה הסיפור שלה להתרחש גם במקום אחר. בת 38, נשואה למנהל חברת־מחשבים. מגדלת שני בנים בפרוור נאה ליד תל־אביב ועוסקת בכתיבת פרוזה ובחיבור תוכניות־לימודים. רחוק מסמלים, דראמות וסיסמאות.

ובכל זאת, החומרים שמהם עשוי הסיפור שלה, קשורים בטבורם למקום ולזמן. פרקי השכול, החלוציות, מיזוג הגלויות והמעורבות הפוליטית, יכולים היו להתרחש רק כאן, רק ב־38 השנים שחלפו. קשה להימלט מן הסימליות.

בעיצומו של הצנע יצאו לארה"ב

בדירתה בנאות־אפקה, יושבת רלה מולי על כורסה רכה, פשוטה. ג'ינס, נעלי־בד גבוהות, סוודר אפור רפוי. בלי איפור, בלי תכשיטים. לצד הכורסה עומד ארגז־עור גדול, מעוטר במנעולי־מתכת כבדים, ועליו מכונת־תפירה ישנה. אין שולחן, רק ספה ללא משענת וללא ידיות, מכוסה בבד, מול שטיח ערבי כהה. אם לקתה החברה הישראלית בנובורישיות, הרי שעל הבית הצנוע הזה היא פסחה. כאן, כמורע, לא משתמשים בכסף לצבירת רכוש וסמלי־מעמד.

על הקיר תלויים רקמות מזרחיות, וציורים והדפסים של חברים. בפינת האוכל נעוצים על גבי מחצלת תלוייה, ציורים של הילדים, וממול – תצלומים משפחתיים לא ממוסגרים. רלה בתלתלים צהובים ועיניים תכולות גדולות. שני בנים, חגי (11) ורואי (9). הבעל אלישע, אף הוא יליד 1948, לא נמצא בבית הערב. לא לוקח חלק במסע שעורכת איתי רלה אל העבר. 38 שנים לאחור.

כשמלאה לרלה שנה, עזבו אימה ובעלה החדש, שניהם פסיכולוגים ממוצא אנגלוסכסי, את הקיבוץ והשתקעו בצהלה. שלוש שנים מאוחר יותר, בעיצומם של הצנע והקיצוב, יצאה המשפחה לארה"ב, ללימודי הדוקטורט של האב. רלה בת הארבע, יכולה הייתה להתאקלם בקלות בארץ החדשה. אנגלית הייתה שפת האם שלה. אבל ההורים הקפידו להמחיש, ששהותם שם זמנית.

חלוקת התפקידים לא נשברה

כשחזרו לצהלה ב־1959, עבר על רלה משבר קליטה קשה. היא לא ידעה עברית, ונראתה לילדים כמו אמריקנית מגונדרת. היום היא אומרת בחיוך: „מיהרנו לאתא, לקנות לנו בגדים".

תנועת־הנוער הפגישה שנה מאוחר יותר בינה לבין אלישע, בעלה. הם היו אז שני ילדים בני 12, היא בת לאנגלוסכסים מצהלה, והוא ממוצא תימני, משכונת רמת־החייל הסמוכה. האהבה ניצתה כשהיו בני 16, ושוב היו ביחד. המשפחות קיבלו בברכה את מיזוג־הגלויות הזה, ומקיימות ביניהן קשר־חם.

ההמשך היה שיגרתי, אולי שגרתי מדי לטעמה של רלה. שירות בצבא, נישואין, דירה בעיר, תואר־ראשון באנגלית ובספרות כללית באוניברסיטה, ותואר שני בנושאים שבין הספרות לפילוסופיה. „יש משהו מתסכל בהרגשה שכולם מסביב הולכים באותו מסלול ממש", סבורה רלה. „חיפשנו דרך לחרוג מהמסגרת". וכך, לאחר חמש שנות נישואין, עזבו רלה ואלישע הכל ויצאו להקים את המושב התעשייתי יער, בגליל. ציונות? – רלה מושכת בכתפיים. לאו דווקא. „בעיקר נמשכנו אל המסגרת החברתית האינטנסיבית בצורת התיישבות כזו".

תנאי־החיים במושב־השיתופי היו קשים. כשעלו על הקרקע היה בנם הבכור, חגי, בן חודשיים. כעבור שנתיים נולד רואי, כשהמשפחה עדיין חיה בקראוואן. אלישע עבד בבית־התוכנה השיתופי, ורלה לימדה תחילה בקיבוץ סמוך, ואחר־כך הייתה מטפלת ומזכירה. שמונה שעות עבודה ביום.

כאן, במושב האינטימי, הופתעה רלה לגלות, כמה נדיר אורח־החיים שלה עם אלישע. „רבים מידידי החזיקו, כמוני, בהשקפת עולם פמיניסטית. דיברו על שוויון בנשיאה במטלות הביתיות. האמנתי שהדור הצעיר אכן ישבור את חלוקת־התפקידים המסורתית, אך ראיתי נשים שעבדו במשרה מלאה, ונשאו לבדן בעול הבית". אצל רלה ואלישע הפמיניזם היה ועודנו מעשי. שניהם אחראים באותה מידה לטיפול בילדים, לתיחזוק הבית. „היום אני מבינה שהיכולת לעמוד בהשקפה הזו נובעת ממיבנה האישיות", אומרת רלה. „למזלי, אצלנו האישיות תואמת את ההשקפה".

דיעות שלא זכו לכיסוי בתקשורת

אחרי חמש שנות התיישבות הרגישה משפחת מולי, שמיצתה עד הסוף את יתרונות המושב ושבה העירה. מבחינתה של רלה, אז צעירה בת 32, בשל הזמן למימוש עצמי. מאז ילדותה כתבה סיפורים, לא לפירסום. עכשיו הגיעה למסקנה, שברצונה להקדיש את זמנה לכתיבה, ללא פשרות. לשם כך ויתרה על הדוקטורט בסיפרות.

הסיפורים של רלה שונים, מיוחדים. סיגנון פוסט־מודרניסטי, המתפתח כעת בארה"ב, אך עדיין נדיר בארץ. מאפייניו העיקריים הם תוכן של שפת־דיבור יומיומית, ושיבוץ מרכיבים זרים בו, למשל, הוראות התנהגות לקורא בתוך טקסט הסיפורי. הנושאים של רלה מאוד אישיים. ב„פרוזה", לפני מספר שנים פירסמה סיפור הושפני על בת, שאביה נהרג טרם הולדתה. סיפור אחר, שפורסם

(המשך בעמ' 23)

ישראלה מזלי: היכולת לעמוד בפמיניזם, נובע ממבנה האישיות

אילן שובס:

לא חלומות, מעשים

הוא לא נולד עם כפית־זהב בפה, אבל היום הוא שותף בשתי חברות־מישפחתיות וגר בווילה ברמת־השרון • זוכר בנוסטלגיה את הימים הקשים של תחילת המדינה, כאשר כולם היו חברים, עזרו אחד לשני • הכי חשוב לו זה להצליח בחיים, להיראות חזק • גם לשמור על שלימות המישפחה • כמו רבים מבני־גילו, העבודה גוזלת את מירב זמנו. לא יכול להקדיש יותר לבית, ללימודים, לפוליטיקה • הרבה דברים בארץ לא מוצאים חן בעיניו, אבל מרגיש שזה שלו • בסך־הכל מרוצה ממה שיש

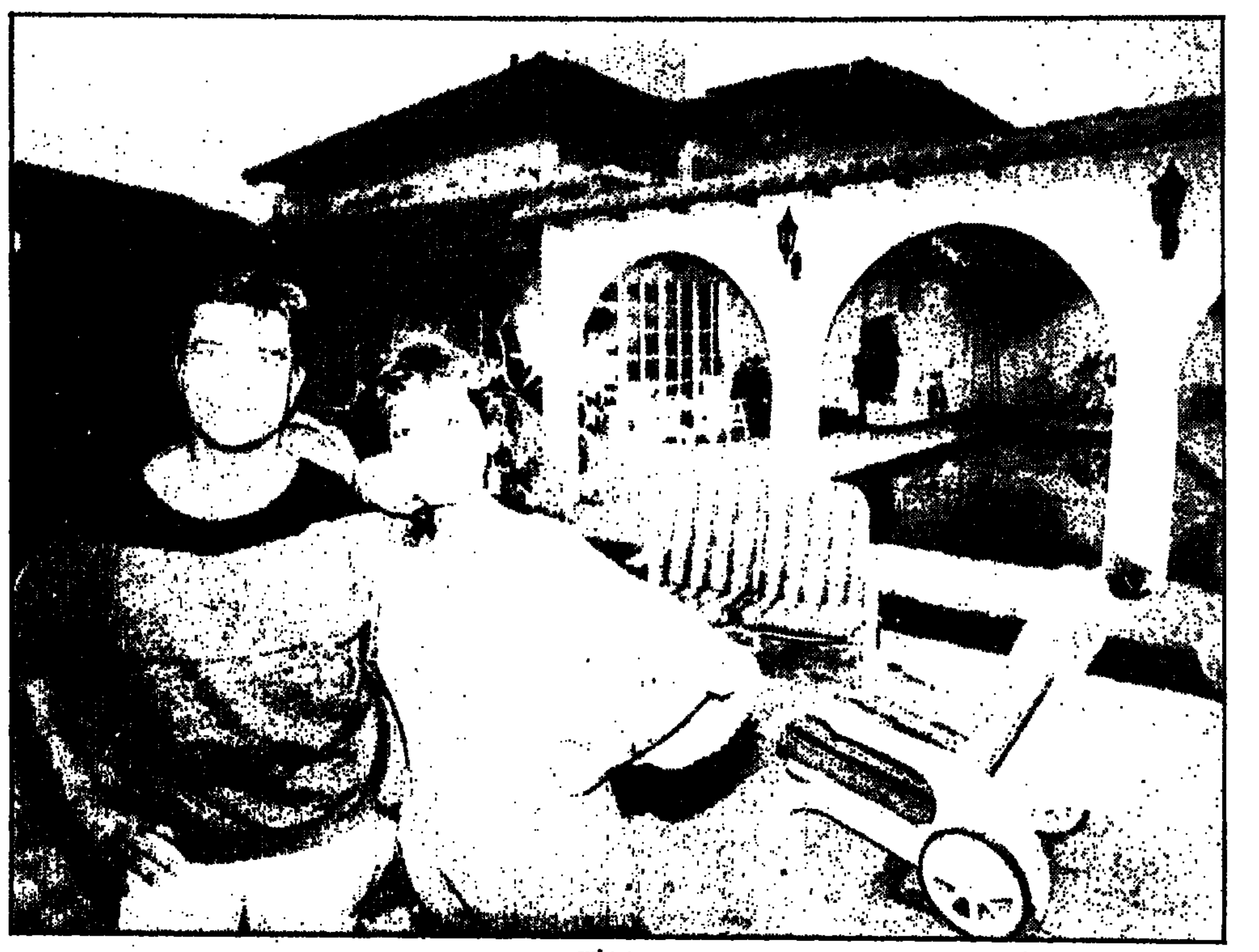

אילן וריטה שובס: שלא יהיה יותר גרוע, ושנעבור את התקופה בשלום.

„כמו המדינה", היתה התשובה המקובלת בקרב ילידי 1948, שנשאלו לגילם. בשנים האחרונות התשובה הפכה למעין בדיחה, כשהשואל מגיב, „באמת? אתה נראה יותר טוב".

בדיחה או מציאות עגומה, במקרה של אילן שובס, אם מדברים על עצמאות כלכלית, התוצאה אחד אפס לטובתו.

הוא נולד ב־11 באפריל 1948. חודש ושלושה ימים לפני הכרזת־המדינה. כשהיה בן יומיים, הפציצו את תל־אביב. את התינוקות ב„אסותא" הורידו לפרוזדור מוגן. מיקלט עדיין לא היה. עד שאימו ראתה אותו שוב, היא עברה הרבה שעות של חרדה.

עד גיל שלוש, גדל אילן בחדר־הכביסה שעל גג־הבית, ברחוב שמריהו לוין 6 בתל־אביב, שם התגוררו הוריו יחד עם זקנה ערירית ששימשה כמטפלת.

רבתי עם אשתי כי רציתי לגור בחו"ל

היום, כשהוא יושב נינוח בגינה רחבת־הידיים שבביתו היפהפה ברמת־השרון, הוא צוחק ואומר: „כבר אז גרנו בפנטהאוז", ומסביר מיד: „הגג היה שייך לדיירים וחדר־הכביסה היה רחוק מלהיות דירה על גג. אוכל לא היה, ואבא שהיה מנהל ב„סוקוני־וואקום" (לימים סונול), והיה לו קשר עם הקיבוצים, היה מצליח להביא מדי פעם עוף, שממנו אכלנו שבוע שלם. לאף־אחד לא היה או הרבה כסף, אבל היתה חברות. השכנים היו מתאספים על הגג, שרים, שמחים. רופא־הילדים, ד"ר שיינפלר, שגר בקומת־הקרקע, טיפל בילדי־השכנים ללא תשלום."

היום, בגיל 38, נשוי לריטה (36) ואב לערן (15½) ואורלי (10½), הוא שותף בשתי חברות משפחתיות. האחת – סוכנות של סונול לדלק ולשמנים בגוש־דן. השניה – חברה להפצת־סרטים „שבעה כוכבים". מסלול הנסיעות שלו לחו"ל במסגרת העבודה, כולל את לוס־אנג'לס, לונדון, קאן ומילאנו. „שם, עולם ומלואו. הכרויות עם כוכבים כמו ג'יין פונדה, אלן דלון, ארוחת־ערב עם לי מרווין ופול ניומן („חתיך, אבל נמוך"). מעניינות אותי הפגישות עם הבמאים, הסופרים, המוסיקאים. מאחר שאני לא עוסק בצד האמנותי אלא המסחרי, מעניין אותי לשוחח איתם".

צילומים: אסף פוקר

מה שהכי חשוב לו בחיים זה להצליח, ולשמור על שלמות המשפחה. „להצליח, זה לאו־דווקא לעשות כסף. להצליח, מבחינה אישית, זה לא להיכשל. להוכיח לעצמך שאתה שווה. אני שונא להיכשל. אולי זו תכונה לא כל־כך טובה, אבל היא גורמת לי להתאמץ". העובדה שהמטרה האחרת שלו בחיים זאת המשפחה, גורמת אצלו לקונפליקט. דורשת קורבן. „בעבר ניסיתי לעבוד בחו"ל בהפקות. ראיתי שזה פוגע במשפחה, או ויתרתי. שותפי לשעבר, מפיק־סרטים בדרום־אפריקה, כמעט שלא חי עם אשתו".

העובדה שהוא נולד (כמעט) עם המדינה, גורמת לו לדבריו, תחושה של הורהות. יחד עם זאת, אחרי שנסע בפעם הראשונה לארצות־הברית ב־1976, חלפו בו הירהורי בגידה. „חזרתי המום. ראיתי חברים שלי שהצליחו שם בפחות עבודה ממה שאני השקעתי כאן. באתי הביתה ואמרתי: „נוסעים". ריטה אמרה: „לא. בשום פנים ואופן אני לא עוזבת את המדינה המחורבנת הזאת". הנושא גרם למריבות. רציתי לנסוע. לא עשיתי חשבון שצריכים כאן אנשים. הרגשתי שאני צריך שינוי.

חיים רק פעם אחת, אז שיהיה עם תוכן

חשבתי לעצמי, שאעשה כסף שנה־שנתיים ונחזור. היא לא ויתרה. אחרי ארבע־חמש נסיעות ראיתי שהיא צודקת. מתחת למעטה החיצוני, התחלתי לראות דברים לעומק. ראיתי, שכל מה שמעניין שם את האנשים, זה רק כסף. הכל כסף. אדם נחשב רק על־פי הכסף. לא חשוב איך הגיע אליו. אין חברות, אין סימפטיה. הרבה אגואיזם. אם צריכים אותך יתחנפו אליך. אחר־כך, יזרקו אותך.

„לא האנטישמיות הדאיגה אותי, אלא דווקא החברה. גם הישראלים שבחו"ל. לא רוצה להזכיר שמות, אבל הם נעשו דומים לאמריקנים. הדבר הראשון שכל אחד מהחברים שלי, שהיו פעם בעלי צניעות טבעית, רוצה להראות לי, זה כמה הוא הצליח. בחברה שלי בארץ, יש אנשים שהם מעשירי־הארץ, ויש רופאים שבקושי גומרים את החודש, והם חיים יחד בחברות ובהרמוניה. אין נותנים ואין עליונים. השיקול החברתי הוא מרכיב חשוב אצלי, כדילמה אם להישאר בארץ. פה אני מרגיש שזה שלי.

„אני לא יודע להסביר את זה, אבל אחרי חמישה־שישה ימים בחו"ל, אני נתקף געגועים ורצון עז לדעת על כל מה שקורה בארץ. מחפש חדשות בבי.בי.סי, במטוס בדרך חזרה, מבקש עיתון ישראלי. מין חיידק כזה.

„לא שאני משלה את עצמי. יש המון דברים שחסרים בארץ, בכל התחומים. בכלכלה, בתרבות, באיכות־החיים. אנשים עובדים קשה כדי להתפרנס. המילואים, המלחמות, הביורוקרטיה, שהיא בכלל משהו מיוחד בארץ, לא עושים את החיים קלים. הרבה דברים לא מוצאים חן בעיני כאן. אבל זה שלנו. ואם נחשוב לרגע, שכל מה שעשינו, אנחנו הישראלים, היהודים, כמדינה, ב־38 שנים, או ההישגים הם עצומים. ובכלל, חיים רק פעם אחת. כדאי שאלה יהיו חיים עם תוכן. גם אני לא קיבלתי הכל על מגש־של־כסף. אבא לא פינק אותי. הרבה דברים עשיתי בעצמי ואני גאה בהם".

מה זה עושה לו, להיות ילד־מדינה? אילן: „נולדתי לתוך מדינה חופשית. זה עושה משהו. כמו שלילדים שלי זה ברור, שירושלים היא עיר אחת ואין דבר כזה כמו שער־מנדלבאום, או ליגיונרים מעבר לגדר, ככה ברור לי, שהמדינה הזאת קיימת.

„אבי יצחק, יליד רוסיה, ברח משם עם משפחתו לטורקיה. ב־1933 עלה לארץ. אחיו פחדו לעלות לארץ ונסעו לדרום־אמריקה. אמי, לבנה, נולדה בטורקיה למשפחה ספרדית אריסטוקרטית עשירה מאוד. בתקופת מלחמת־העולם־השנייה החרימו את כל רכושם, כולל בית בן 20 חדרים, שנמצא עד היום על אי יפהפה. ב־1944 היא הגיעה לארץ. הורי הכירו זה את זו כמו רבים באותה תקופה, בחולות על שפת־הים בתל־אביב. ההורים של אמא התנגדו שתינשא לאבא, אשכנזי בלי יוחס. הם רצו בחור מסודר, עם כסף וסטייל. טורקים, את יודעת", הוא אומר וצוחק. גם הוא נשא לאשה, צעירה שגדלה בטורקיה. „לאבא, שידע תשע שפות על בוריין, היו הרבה קשיים. הוא בנה את עצמו בעשר אצבעות. בסוף, כמובן, האהבה ניצחה. אני נולדתי כשאמא היתה בת 18. אפשר לומר, ילד לא מתוכנן.

זכרונות־הילדות הראשונים של אילן, קשורים לפינקס בולי־ההקצבה, למרתפי החולות ולקוצים שליד הבית החדש, ברחוב ז'בוטינסקי פינת יהושע

(המשך בעמ' 23)

מוסף ידיעות אחרונות

מרקי יוגורט

מרק מלפפונים

המצרכים: 4 גביעי יוגורט; 2½ כוסות חלב; ¾ כוס יין לבן יבש; כף מיץ לימון; בצל קטן; 2 שיני שום; מלח, פלפל וסוכר; מלפפון גדול; נענע טרייה.

שמים בקערה יוגורט וחלב, מוסיפים יין ומיץ לימון וטורפים. קולפים את הבצל, ומגררים על מגררת דקה. מועכים את שיני השום. מוסיפים לקערה, טורפים היטב, ומתבלים במלח, פלפל וסוכר.

שוטפים את המלפפון, פורסים ממנו מיספר פרוסות, ושומרים לעיטור. מגררים את השאר, ומוסיפים לתערובת היוגורט, יחד עם מעט נענע קצוצה. מקררים את המרק במקרר במשך שעה. מעבירים לכלי הגשה נאה, ומעטרים בפרוסות המלפפון ובעלי נענע.

(6 מנות)

מרק יוגורט וירקות מעורבים

המצרכים: גזר; בצל; 100 גרם אפונה קפואה; 2 כפות תירס משומר, מסונן; צרור שמיר; שן שום; ליטר יוגורט; 2 כפות מיץ לימון; מלח ופלפל.

קולפים את הגזר, וחותכים לקוביות קטנות. קולפים וקוצצים את הבצל. מביאים לרתיחה 1¼ כוסות מים, עם מעט מלח. מוסיפים גזר, בצל, אפונה ותירס, ומבשלים 4 דקות. מסירים מהאש, ומצננים את הירקות במים.

מועכים את שן השום, שוטפים את גבעולי השמיר, שומרים כמה בצד, וקוצצים את השאר. מערבבים את היוגורט עם השום, השמיר, מיץ הלימון ותבלינים לפי הטעם. מוסיפים את הירקות, עם מי הבישול. מתקנים את התיבול. מחלקים את המרק בין 4 קעריות מרק אישיות, ומקררים היטב.

מעטרים בגבעולי שמיר ומגישים.

(4 מנות)

בורשט קפוא

המצרכים: 2 גביעי יוגורט; 1½ גביעי שמנת חמוצה; 2 מלפפונים חמוצים קטנים; בצל קטן; 500 גרם סלק מבושל, קלוף וחתוך לקוביות קטנות; מלח ופלפל לבן; קמצוץ נדיב של סוכר; כף מיץ תפוזים; כף מיץ לימון; 2 ביצים קשות קלופות; גבעולי שמיר לעיטור.

טורפים את היוגורט עם כל כמות השמנת, פרט ל־2 כפות. קוצצים את המלפפונים החמוצים ואת הבצל. מוסיפים את הבצל ואת המלפפונים לתערובת היוגורט, יחד עם הסלק. מתבלים במלח, פלפל וסוכר, ומוסיפים מיץ תפוזים ומיץ לימון. מקררים במשך שעה.

ממלאים מגש גדול בקוביות קרח, ומשהים במקרר. חותכים כל ביצה קשה ל־8 פלחים. שומרים בצד 3 פלחים, וקוצצים את השאר. מרוקנים את המגש מקוביות הקרח, וממלאים בבורשט המקורר. בוזקים פנימה את הביצים הקצוצות. מעטרים בשמנת חמוצה, בפלחי הביצים ובשמיר.

(4 מנות)

■ דנית סלומון

מוסקה חלבית

המצרכים: 3 חצילים גדולים; קמח; שמן; 500 גרם בשר צמחי טחון; 2 כפות מים; מלח ופלפל; 6 שיני שום; 2 בצלים גדולים; 2 קופסאות קטנות של רסק עגבניות; ¼ כוס מים; 2 כפות רוטב סטייק; כף רוטב סויה; 4 ביצים; 2 כפות קמח תופח; כוס יוגורט או שמנת (חמוצה או מתוקה).

שוטפים את החצילים, ופורסים אותם לאורכם, בלי לקלוף. בוזקים מלח על הפרוסות, ומשהים כשעה, רצוי בשמש. שוטפים ומייבשים במגבות נייר. מחממים שמן במחבת גדולה, מצפים את פרוסות החצילים במעט קמח, ומטגנים עד שיזהיבו משני צידיהן. מספיגים על מגבות נייר.

קוצצים את הבצל ואת השום, ומזהיבים במחבת. מערבבים את הבשר הצמחי עם שתי כפות מים, מלח ופלפל, ומוסיפים למחבת. מטגנים תוך בחישה 15 דקות. בקערה קטנה מערבבים את רסק העגבניות עם שארית המים, רוטב הסטייק ורוטב הסויה.

משמנים תבנית אפייה, מרפדים אותה בשיכבת חצילים, ומפזרים עליה חצי מכמות תערובת הבשר הצמחי, מורחים בחצי מכמות רוטב העגבניות, וחוזרים על הנחת השכבות: מסיימים בשיכבת חצילים. אופים בחום בינוני במשך 40 דקות.

מערבלים את הביצים עם תבלינים, קמח ויוגורט, או שמנת. יוצקים את התערובת על המוסקה, ומחזירים לתנור ל־10 דקות נוספות.

ריבת חצילים

אפשר להכין את הריבה מחצילים גדולים, מעוכים, או מחצילים קטנים שלמים.

המצרכים: 500 גרם חצילים זעירים; 500 גרם סוכר חום; מיץ משני לימונים גדולים; 2 מקלות קינמון; קורט מלח; קורט ציפורן טחונה; כף ברנדי; 2½ כוסות תה חריף.

שוטפים את החצילים, ומנקבים אותם בקיסם עץ. שמים את החצילים בסיר רחב ורדוד, ומכסים במים. מרתיחים ושופכים את המים. מכסים במים נקיים, ומרתיחים שנית. שופכים את המים, ומצננים את החצילים.

שמים בסיר סוכר, תה, מיץ לימון מסונן, קינמון, ציפורן ומלח, ומביאים לרתיחה. מוסיפים את החצילים, מנמיכים את הלהבה, ומבשלים כשעה (רצוי מעל אזבסט). מוסיפים ברנדי, בוחשים ומסירים מהאש. מצננים ומעבירים לצנצנות זכוכית עם סגירה הרמטית.

בארבע עיניים

המדור ליחידים של הקיבוצים עובד שעות נוספות • גם בהם עולה שיעור הגירושין, ועולה גיל הנישואין • יש פעילויות חברתיות, אבל מרבית הפנויים מעדיפים מיפגשים בשניים, מטעמי דיסקרטיות

מאת שלומית טנא

ברונקה, מוותיקות קיבוץ „המעפיל", לא חיכתה למינוי רשמי של וועדת־המינויים המקומית כדי להתחיל במלאכת השדכנות. „בתחילה", היא אומרת, „עשיתי את זה בהתנדבות. נעזרתי בהיכרויות שיש לי בקיבוצים שונים. פשוט קישרתי בין אנשים." – דברי ברונקה כלולים במונולוג שנירשם מפיה והתפרסם בעלון הקיבוץ. הסוד שלה: „מזלי שיש לי קשר טוב עם הצעירים. הם מדברים איתי בגילוי־לב ובחופשיות. יש שאומרים לי: „אל תדאגי, אני מסתדר(ת)". זאת אומרת שהבחור(ה) לא אריש(ה), מנסה לבד. או אני רגועה".

הגישה של ברונקה לגמרי מעשית, וחפה מרומאנטיקה. היא מנווטת את החבר'ה בהתאם לכללים של היצע וביקוש. לדבריה: „יש מי שיש להם ציפיות ודרישות גבוהות, לא ריאליות. אני לא מתביישת להגיד: חביבי, תרד קצת, תהייה מציאותי. אתה בחור נהדר, אבל גם לך יש כמה מינוסים"...

„אלו מיפגשים יפהפיים", אומרת ברונקה על ערבי־ריקודים ומיפגשי פנויים מהאיזור, שמארגן „המדור ליחידים" של התנועות הקיבוציות. „אבל כשזה התקיים אצלנו, בהמעפיל, החבר'ה הסתגרו במעגל, בינם לבין עצמם."

„המדור ליחידים" מטפל בכ־2000 פנויים קיבוצניקים שגילם מ־22 ועד 75 פלוס. כמחצית הפנויים נעזרים בשירותיו של המדור. פונים ישירות למדור או משתתפים במועדוני ריקודים, בהרצאות ובטיולים. יש גם „נופש רווקים" בקיץ, סדנאות למיניהן וסופי־שבוע ארוכים. אלה שמתעלמים מקיומו של המדור, נוהגים כך מחמת הבושה, כך מניחה גליה קריב מבוררחיל שסיימה לאחרונה את עבודתה ב„מדור ליחידים".

גיל הנישואים בקיבוצים עולה, גם שיעור הגירושין בעלייה, והתוצאה: עלייה תלולה במיספר הפנויים. מיספר הפניות הישירות ל„מדור ליחידים" גדל בארבע השנים האחרונות בכ־400 אחוז. כ־15 אחוז מהפונים מגיעים אל החופה בתיווכו של המדור. גליה קריב מדברת על „הערכה זהירה". רוב הזוגות לא טורחים להודיע על נישואיהם לנשות המדור, אולי משום שאין הם נפטרים מבושה קלה. בני גיל העמידה והקשישים מעדיפים שיטות היכרות דיסקרטיות: מיפגשים בארבע עיניים, קשירת קשר באמצעות החוברת „טורים השניים". החוברת מכילה נתונים של המועמדים (האנונימיים) להיכרות. כל אחד מהם מסומן במיספר קוד ו„הצרכנים" פונים אל בעל הקוד שנתוניו נראים להם מבטיחים.

פניות של עירוניים אל המדור נידחות במיקרים רבים על הסף, כי קשה להשיג מידע מהימן על פונים לא מוכרים. בעבר כבר היו ביניהם אחדים שהתגלו כחולי־נפש או כנשואים. המחסור בגברים מוליך קיבוצניקיות גם אל מישרדי־שידוכין בחוץ. גם טעמים של דיסקרטיות גורמים לאנשים להעדיף מישרדים עירוניים, לפנות לכתובת שבה הם אנונימיים לגמרי ואף לממן את השידוך מכיסם.

גליה קריב נרתעת מהדימוי של „מישרד שידוכין", היא מעדיפה לדבר על „חיפוש אפשרויות למיפגשים". ברונקה מהמעפיל אף היא קצת נוחרת מהתואר „שדכנית". „אני מקשרת", היא אומרת, „לא בדיוק שדכנית. אם אני מקבלת מידע שבקיבוץ מסויים יש כך וכך אנשים עם נתונים מסויימים, אני מציעה אותם. אני אומרת: תנו, קח(י), נסה(י). מה איכפת לך? יצא – יצאו אבל הם עצלנים הם מחכים שזה יקרה לבד"...

הטיולים הנבחרים של

מועדון קוראי ידיעות אחרונות

בן יהודה 69, טל. 03-243271-4.
בימים א', ב', ג', ה', 18.00-09.00 ד', ו', 13.00-09.00

בשיתוף עם

רימון טיולים

★★★★★★★

פרטים והרשמה אצל כל סוכני הנסיעות המורשים

נאמנים למסורת של שרות מצויין לקוראי "ידיעות אחרונות", בחרנו השנה בטיולים הקלאסיים, המאורגנים לחו"ל, של "רימון טיולים".

טיול בחו"ל, הוא עבורכם מאמץ כספי ואירגוני ניכר. להן, חשוב לצאת עם חברה שיש לה הידע, הנסיון והקשרים המתאימים בחו"ל, כדי לבחור בשבילכם; מסלול מרתק בתוספת שרותי בתי מלון הסעה, ברמה לה אתם מצפים.

צוות מלווים מנוסה המכיר היטב את אתרי הטיולים יעמוד לרשות המטיילים, לאורך כל הדרך.

דרוש את החוברת הצבעונית של רימון טיולים. 34 מסלולים מפורטים ב־72 עמודים מפוארים.

★★★★★★★

פלאי אמריקה ארצות הברית מחוף אל חוף

24 יום
ניו־יורק, מפלי ניאגרה, וושינגטון, סאלט לייק סיטי, גרנד קניון, ג'קסון, פארק ילוסטון, סיאטל, סאן פרנסיסקו, "ירדך 17 המיליון", מונטריי, מצודת הרסט, לוס אנג'לס, לאס וגאס, ניו־יורק.
תאריכי יציאה: 24.6, 8.7, 22.7, 5.8, 19.8, 16.9.

החלום האמריקאי ארצות הברית מחוף אל חוף

30 יום
ניו־יורק, פילדלפיה, וושינגטון, מפלי ניאגרה, אורלנדו, עולם העתיד - אפקוט, שיקאגו, ילוסטון פארק, ג'קסון, סאלט לייק סיטי, ציון פארק, לאס וגאס, סאן פרנסיסקו, "ירדך 17 המיליון", מצודת הרסט, סולוונג, לוס אנג'לס, דיסנילנד, ניו־יורק.
תאריכי יציאה: 27.5, 10.6, 24.6, 8.7, 22.7, 5.8, 19.8, 16.9, 23.9.

החוויה האמריקאית ארה"ב וקנדה

32 יום
ניו־יורק, פילדלפיה, וושינגטון, מפלי הניאגרה, סיאטל, ונקובר (כולל אקספו 86'), תאי ויקטוריה, סאן פרנסיסקו, "ירדך 17 המיליון", כרמל - מונטרי, מצודת הרסט, סולוונג, לוס אנג'לס, לאס וגאס, ציון פארק, ברייס קניון, סאלט לייק סיטי ג'קסון, ילוסטון, אורלנדו, (כולל אפקוט) ניו־יורק.
תאריכי יציאה: 19.6, 3.7, 31.7, 28.8, 18.9.

★★★★★★★★★

טיול מעולם אחר לצעירים עד גיל 45 ארה"ב וקנדה

23 יום
טורונטו, מפלי הניאגרה, באפלו, וושינגטון, סאלט לייק סיטי, סיאטל, ונקובר, כולל אקספו 86', סאן פרנסיסקו, לוס אנג'לס, דיסנלנד, לאס וגאס, ניו יורק.
תאריכי יציאה: 30.6, 14.7, 28.7, 11.8.

★★★★★

אירופה הקלאסית איטליה, שוויץ, צרפת, אנגליה.

19 יום
רומא, טיבולי, פירנצה, ונציה, איזור האגמים - צפון איטליה, לוצרן, ציריך - מפלי הריין, באזל, פריז, ורסאי, לונדון, וינדזור.
תאריכי יציאה: 20.6, 27.6, 4.7, 11.7, 18.7, 25.7, 1.8, 8.8, 15.8, 22.8, 29.8, 5.9, 12.9, 19.9, 26.9, 2.10.

פלאי אירופה איטליה, שוויץ, צרפת, אנגליה.

15 יום
רומא, פירנצה, ונציה, לוצרן, באזל, פריז, לונדון.
תאריכי יציאה: 1.7, 15.7, 29.7, 12.8, 26.8.

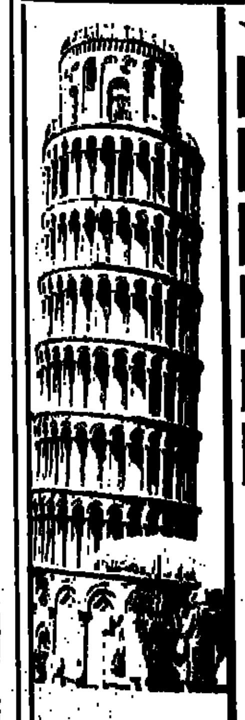

★★★★★★★★★

מסע באירופה איטליה, אוסטריה, שוויץ, גרמניה, הולנד, בלגיה, צרפת, אנגליה

20 יום
רומא, פירנצה, ונציה, לוצרן, אינסברוק, מינכן, פרנקפורט, אמסטרדם, בריסל, פריז, לונדון.
תאריכי יציאה: 4.7, 18.7, 25.7, 1.8, 8.8, 22.8, 19.9, 10.10.

הטיולים מיועדים לכל קוראי העיתון ללא תשלום דמי חבר.

מבצע: 5% הנחה על שרותי קרקע למשלמים עד 15/5.

דליה ניר מגישה:

חצילים חצילים

החציל הוא ירק נפלא, המצוי בשוק בכל עונות השנה. עם השקעה של מעט תשומת לב, הוא מתקבל בטעם אחר בכל פעם: פעם מנה ראשונה, פעם מנה עיקרית, ולפעמים גם רפרפת.

סירות חצילים עם כבד צמחי

המצרכים: 3 חצילים בינוניים; 3 ביצים קשות; ביצה בלתי מבושלת; 3 כפות חלב; כף אבקת מרק פרווה; שמן לטיגון; 2 בצלים גדולים; רצועות גבינה צהובה.

שוטפים את החצילים, ופורסים אותם לאורכם. מוציאים מעט מבשר החציל, כך שיתקבלו כעין סירות. מבשלים את סירות החצילים במעט מים, כדי להפיג את המרירות. מוציאים ומניחים אותן הפוכות, כדי שכל עודפי המים יתנקזו. קוצצים את בשר החצילים המוצא לקוביות קטנות. מחממים שמן במחבת גדולה, ומוסיפים את הבצלים, הקצוצים. מטגנים עד שיזהיבו. מוציאים את הבצל בכף מחוררת, ומוסיפים למחבת את קוביות החצילים. מטגנים עד שיזהיבו. מערבבים את קוביות החציל עם הבצל. מועכים את הביצים הקשות ומוסיפים אותן לתערובת. מערבבים את הביצה הבלתי מבושלת עם החלב, ומוסיפים לקערה יחד עם אבקת המרק. ממלאים את סירות החצילים בתערובת, מסדרים עליהן רצועות גבינה, בשתי וערב, ואופים בחום בינוני כ-20 דקות.

סלט חצילים אדום

המצרכים: 3 חצילים גדולים; קופסה גמבה כבושה; 8-10 שיני שום; מלח; מעט שמן.

שוטפים את החצילים, מייבשים ומניחים אותם במחבת (ישנה). במזלג מנקבים חורים בצידם העליון של החצילים, וקולים מעל להבה גבוהה במשך 10 דקות. הופכים, מנקבים את הצד השני, וקולים במשך 15 דקות נוספות, עד שהחצילים מתרככים. מוציאים את בשר החצילים מהקליפה בעודם חמים. קוצצים את החצילים על קרש חיתוך, ומניחים במסננת למשך מיספר שעות, כדי שכל הנוזלים יתנקזו.

שמים את הגמבה ואת השום במעבד מזון, וטוחנים למחית חלקה. מערבבים עם החצילים הקצוצים (לא במעבד המזון, כדי שהחציל לא יהפוך לעיסה). מוסיפים מעט מלח ושמן, ומאחסנים בצנצנות זכוכית, במקרר. הסלט נשמר זמן רב.

עוגת יום העצמאות

את המתכון הזה קיבלנו מעוזי קורנהאוזר, שהוא קונדיטור באחד המלונות הגדולים.

המצרכים לטורט: 6 חלמונים; 6 חלבונים; 180 גרם סוכר; כוס גדושה קמח; 100 גרם אגוזים טחונים; קליפת לימון מגוררת; ½ שקיק אבקת אפייה.

המצרכים למילוי: כוס שמנת מתוקה; ¼ כוס סוכר; 200 גרם שוקולד לבישול; 1½ כוסות סירופ (עשוי מ-½ כוס סוכר, מורתחת עם כוס מים).

המצרכים לציפוי: 250 גרם מרציפן; 750 גרם אבקת סוכר; 4 חלבונים; מעט מיץ לימון טבעי; צבע מאכל כחול.

להכנת הטורט, מקציפים את החלבונים עם חצי מכמות הסוכר לקצף קשה.

מקציפים את החלמונים עם יתרת הסוכר. מוסיפים קמח, אגוזים, קליפת לימון ואבקת אפייה, ומקפלים פנימה את הקצף.

משמנים תבנית אליפטית (אם אין, אפשר להכין את העוגה בתבנית עגולה, או בתבנית מלבנית), ומרפדים את תחתיתה בנייר פרגמנט. יוצקים את התבליל לתבנית ומחליקים.

אופים בחום בינוני כ־45 דקות עד שהעוגה ספוגית וקלה. מצננים.

להכנת הקרם, מרתיחים את הסוכר עם השמנת, מוסיפים שוקולד מרוסק ובוחשים עד שמתקבלת תערובת חלקה. מצננים תוך הקצפה המערבל.

חותכים את הטורט לשלוש שכבות שוות. מטפטפים סירופ על השכבות, ומורחים אותן בכמות שווה של קרם. מרכיבים מחדש את העוגה, ומורחים קרם גם על הדפנות. מקררים.

מרדדים את המרציפן לעלה גדול על משטח זרוי באבקת סוכר. מניחים את העלה על העוגה, ומהדקים לעוגה ולדפנותיה. חותכים את העודפים, ומחליקים את החיבורים בדפנות.

להכנת הציפוי, מנפים את אבקת הסוכר, ומקציפים עם החלבונים עד שמתקבל קרם אחיד וחלק. לבסוף מוסיפים את מיץ הלימון הטבעי.

שומרים בצד כוס אחת של ציפוי לבן. מעבירים מעט מן הציפוי הנותר לקערה אחרת. צובעים את הציפוי שנותר בקערה הראשונה במעט צבע מאכל כחול, כדי לקבל צבע תכלת. צובעים את הציפוי שבקערה השנייה בכמות גדולה יותר של צבע מאכל, כדי לקבל כחול. מורחים את דפנות העוגה בשיכבה דקה של ציפוי תכלת. מעבירים את שארית ציפוי התכלת לשקית, ומזלפים עיטורים סביב המסגרת החיצונית של העוגה. מרוקנים את מה שנותר מהציפוי לקערה. מעבירים את הציפוי הכחול לשקית זילוף, ומזלפים את שני פסי הדגל ואת מגן הדוד בזהירות. מזלפים מלבן של ציפוי לבן, כדי להשלים את הדגל.

מדללים את שארית ציפוי התכלת במעט מים, וממלאים את החלל בין הדגל לשולי העוגה המעוטרים.

מניחים במקום יבש עד שהציפוי מתייבש ומתקשה. מאחסנים במקום יבש, ולא בקירור.

הערה: אפשר לצבוע את הציפוי בצבעים אחרים, ולהכין עוגות מעוטרות בדוגמאות אחרות, על פי אותו עיקרון.

זאב קרן מגיש:

כל־טוב במלון

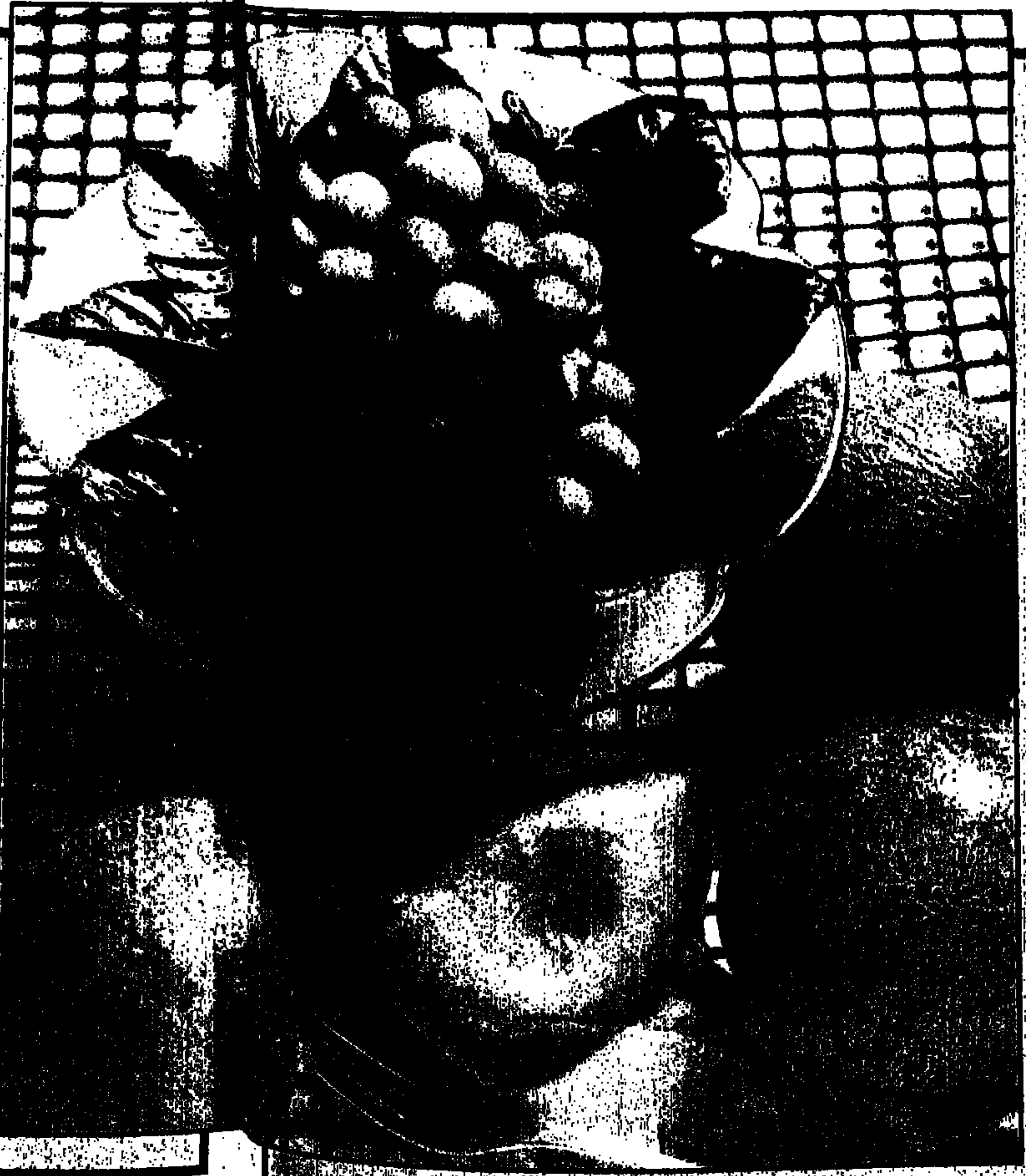

חטיפי מלון

המצרכים: ½ מלון קלוף; 12 פרוסות חזה אווז מעושן; כף סוכר חום או דבש מחומם; 12 קיסמי עץ.

חותכים את חצי המלון ל־6 פלחים, וחוצים כל פלח לאורכו. עוטפים כל חתיכת מלון בפרוסת חזה אווז מעושן, ומהדקים בקיסם עץ. מסדרים בתבנית.

זורים מעט סוכר, או מורחים מעט דבש, על פרוסות האווז, ואופים משך כ־10 דקות בחום בינוני. מגישים מייד, כחטיף קוקטייל.

נתחי חזה עוף ברוטב מלון

המצרכים: 6 חזות עוף, ללא עור ועצמות; קורט מלח וזנגביל טחון; מעט קמח; שמן לטיגון; שקיק רוטב צלי; 1½ כוסות מים; 3 כפות מיץ תפוזים טבעי; כוס מחית מלון (מרסקים בממחה); כוס קוביות מלון קטנות; כף בצל ירוק קצוץ דק; 2 כפות קליפת תפוז מגוררת, חלוטה.

מתבלים את חזות העוף במלח וזנגביל, טובלים בקמח, ומטגנים בשמן חם עד שיזהיבו. מסדרים בתבנית, ואופים בתנור חם כ־10 דקות. פורסים כל נתח חזה ל־3 – 4 פרוסות, ועורכים על צלחת הגשה.

להכנת הרוטב, מבשלים את אבקת הרוטב עם המים ומיץ התפוזים. לאחר הרתיחה מוסיפים את מחית המלונים ואת קוביות המלון, ומבשלים יחד מיספר דקות. טועמים ומתבלים לפי הטעם. יוצקים את הרוטב על פרוסות העוף, וזורים למעלה קליפה מגוררת ובצל קצוץ.

מלון ממולא

המצרכים: מלון בינוני; 15 כדורי אבטיח; 3 כפות סוכר; ½ כוס מיץ תפוזים טבעי; כף ליקר תפוזים; גבעול נענע.

חוצים את המלון בזהירות, עדיף בחיתוך מזוגזג, ומוציאים את הגרעינים. בעזרת כפית כדורית (פריזאית) קורצים כדורים מבשר המלון, בלי לפגוע בחיתוך המשונן (גם את כדורי האבטיח מוציאים בעזרת הכפית הכדורית).

מרתיחים יחד מיץ וסוכר, ומצננים עם הליקר. יוצקים את התערובת על כדורי המלון והאבטיח, ומשהים מיספר דקות.

ממלאים את חצאי המלון בכדורי המלון והאבטיח, ומעטרים בגבעולי נענע.

מרק מלון ובננות

המצרכים: 3 מלונים גדולים; 6 בננות קלופות; מנגו בשל, קלוף; מיץ משני לימונים; קופסה מיץ תפוזים לא מוגז; 2 כפות דבש; 6 גבעולי נענע.

חוצים את המלונים לרוחבם, ומסירים פרוסה מתחתיתם של כל מחצית, כדי שתעמוד ביציבות. מוציאים את הגרעינים. מוציאים את בשר המלון בכף, בלי לפגוע בשלמות הקליפה.

שמים בגביע הממחה את בשר המלונים, יחד עם המנגו הקלוף והחתוך, הבננות, מיץ התפוזים ומיץ הלימון. מערבלים לתערובת חלקה.

יוצקים את המרק לתוך קערות הקליפה – ממלאים אותן כדי ¾ רבעים מגובהן. מגישים מעוטר בנענע ובקרח מרוסק.

בון טון

הקהל של התיזמורת הפילהרמונית הוא מועדון־חברים עילי, מעודן וסגור • כולם מכירים את כולם, יודעים איך להתנהג, מה ללבוש, באיזה טון לדבר, אפילו על מה לדבר. לא על מוסיקה • כמעט לא צועקים „בראוו", גם לא „בוז". מי שלא מרוצה מהקונצרט – יוצא. גם מי שמרוצה יוצא, לפעמים, אחרי החלק הראשון. כי את הפרוות הוא כבר ראה • התיזמורת היא על תקן של סמל לאומי: השגריר הטוב ביותר של המדינה • מייצגת את כל העם? – לאו־דווקא • העיקר שלא יורדים עליה, אפילו כשלפעמים מגיע

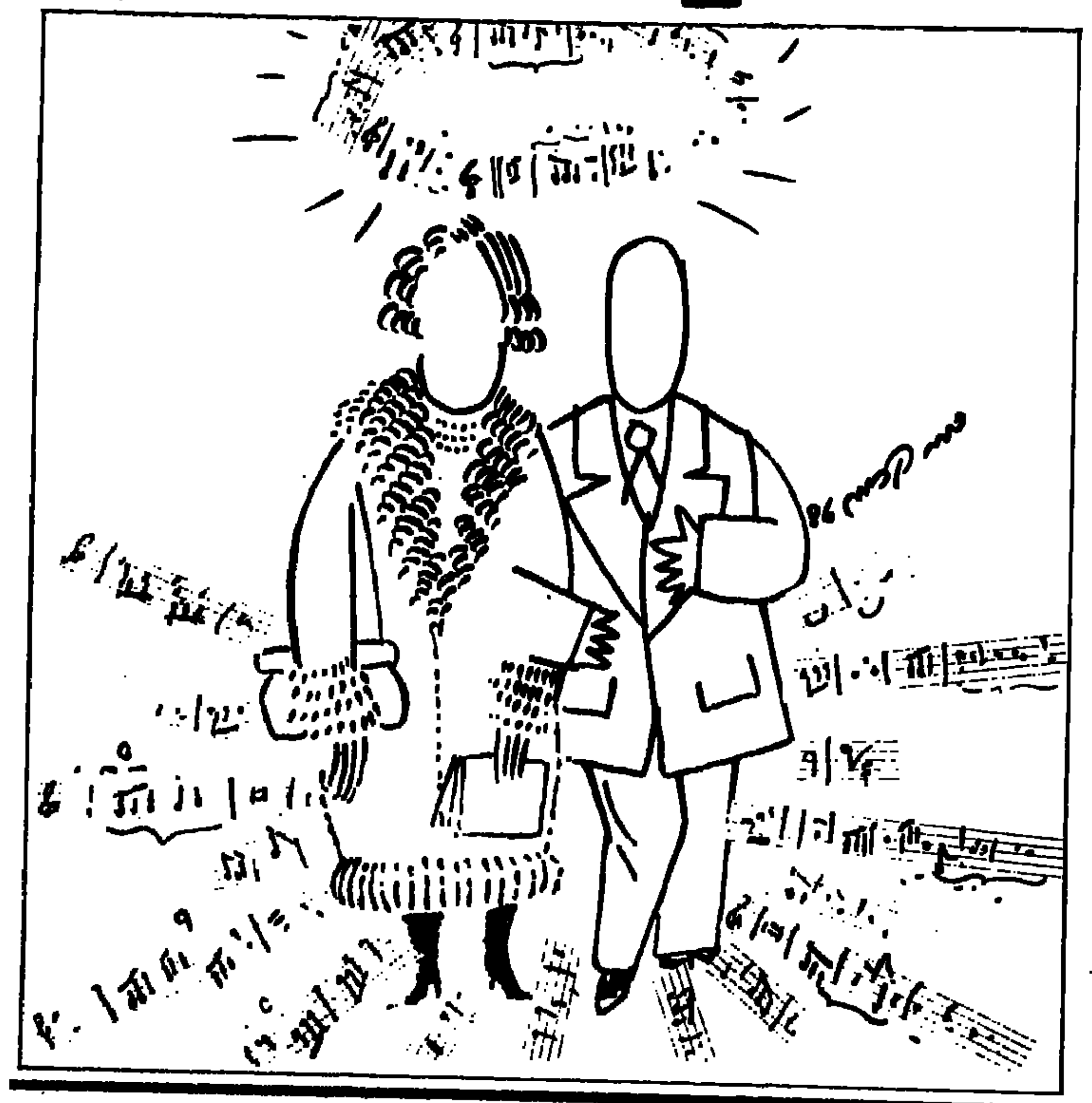

איור: דני קרמן

מאת שלומית טנא

גברת תל־אביבית, מאזינה ותיקה לסידרת הקונצרטים למינויים של הפילהרמונית, שמחה למצוא בהיכל התרבות מובלעת אירופית בלב תל־אביב. „לקונצרט" – היא אומרת – „עוד אפשר לבוא בשימלת־ערב אלגנטית. איפה עוד אפשר להתלבש ככה? פה את יודעת שכולם יתלבשו יפה, והלבוש הוא חלק מהאווירה". וכך מבטאה הגברת האלגנטית בלי משים את געגועיה לסדר חברתי שהולך ונעלם. כבואה להיכל, לקונצרטים של התיזמורת הפילהרמונית, היא שותפה בעצם, למעין טקס של השתייכות לקבוצת עילית סגורה של יוצאי המערב. אורחים שמעמדם הכלכלי שפיר והם מקיימים סיגנון חיים הדור של מעמד בינוני וגבוה.

בדלנות שכזאת אינה מתיישבת עם האידיאולוגיה השיוויונית המקובלת במקומותינו ולפיה ישראל אמורה להיות „כור היתוך". אבל ההתקבצות סביב המוסיקה מאפשרת לבני קבוצת העילית להתבדל עם בני חוגם, להתהדר בסממני יוקרה וסטאטוס בלי להרגיז את סביבתם. כי המוסיקה חפה מפוליטיקה, נטולת תכנים מילוליים. היא אינה חשודה במילוי תפקידים שחורגים אל מעבר לאמנות הצרופה. כך קובעת דפנה בירנבוים, סוציולוגית, בסיכום מחקרה שנושאו: „צליל עילי – יחסי הגומלין בין התיזמורת הפילהרמונית לחברה הישראלית". המחקר בוצע כעבודת גמר לתואר שני בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת תל־אביב.

השגריר הטוב ביותר

הפילהרמונית, המשמשת סמל־סטאטוס של קבוצת עילית די מתנשאת, הוכרה מזמן במקומותינו גם כמין סמל לאומי. אח"מים הציגוה כ„שגריר הטוב ביותר של מדינת ישראל". בעתות מלחמה ומשבר מופיעה התיזמורת בחינם קרוב לקו האש, עורכת סיבובי קונצרטים בעולם, שהכנסותיהם קודש לקרן החירום של ישראל. היא מייצגת את המדינה באירועים חשובים של מדינות ידידות, כגון חגיגות המאתיים של ארה"ב. שמות יוקרתיים של אישי־ציבור ידועים פיארו תמיד את רשימת ההנהלה הציבורית של הפילהרמונית.

ההכשר הרשמי למעמדה הלאומי ניתן לתיזמורת מזמן, בטקס הכרזת העצמאות של מדינת ישראל. „התיזמורת הארץ־ישראלית" הוזמנה לנגן את ההימנון במעמד הרם, ואז הוסב שמה ל„תיזמורת הפילהרמונית הישראלית". מעמדה הלאומי של התיזמורת, קובעת דפנה בירנבוים, מקנה עמדה של עליונות ופטרונות לחוג החברתי שעימו היא מזוהה. ויש פה מעין פראדוכס: מדינת ישראל מיוצגת בעולם באמצעות הפילהרמונית, כאילו תרבותה הלאומית מזוהה עם חוג העילית של המאזינים הקבועים.

יוצאי אירופה ואמריקה מהווים 95 אחוזים מציבור המינויים של הפילהרמונית, לפי סקר שערכה הנהלת התיזמורת לפני שנים אחדות. 75 אחוז מהמינויים הם ילידי חו"ל. רק 2 אחוזים מהם נולדו בארצות המיזרח, השאר – ילידי ישראל. המאזין המצוי, לפי התרשמותה של בירנבוים, הוא איש מסודר, גילו הממוצע: 50. את מסקנותיה היא ביססה על תצפיות בחזרות של נגני התיזמורת ובקהל הקונצרטים למינויים: משך תשעה חודשים רצופים צפתה דפנה בירנבוים בחזרות לקראת עונת הקונצרטים 1982־83. כמו־כן צפתה ברציפות בקהל הקונצרטים של עונת 1983־84, שוחחה עם מאזינים ברחבת ההיכל ובמיזנונים. תצפיותיה לא חרגו אל מעבר להיכל התרבות. אף כי ברור לה, כך היא מציינת, שהדי האירוע מתגלגלים גם אל בית־הקפה הסמוך, אל הסלון של ליל־שישי ואף אל הבוטיק ב...ניו־יורק ובפריז.

שיחות־סלון קלילות

בעיקבות תצפיותיה משרטטת בירנבוים קווים לדמותו של מאזין תל־אביבי מצוי. לפי תיאורה הוא מצטייר כחבר בקליקה, מקפיד על כללי הטקס של המועדון הסגור. הוא לבוש חליפה ומעונב, גם בימי הקיץ. בת־זוגו לבושה, כמובן, בהידור קלאסי, לא צעקני. באולם הרבה אבני־חן יקרות, מעילי פרווה כבדים. בירנבוים לא ראתה במהלך תצפיותיה מאזינה נטולת ארנק. במלתחה אין למצוא אביזרים יומיומיים שהובאו הישר מהעבודה. המאזין הישראלי תמיד מתארגן בבית לקראת היציאה לקונצרט.

אווירה מישפחתית, שאננות ורוגע שורים על הקהל. אנשים רבים באים לקונצרט בגפם, וביניהם בולט חלקן של גבירות ישישות. החוקרת נוסה לקשור את התופעה בתחושת הפמיליאריות השוררת בהיכל ונוסכת בהן ביטחון. בכל־אופן, בתיאטרון ובקולנוע לא רואים הרבה ישישות בגפן. הקהל בהיכל חרישי ומאופק ומתהלך מעדנות. באולם אין מעשנים, איש לא אוכל ולא שותה. הסדרנים מעירים שלעתים רחוקות יש בעיות של הפרות סדר. למראה המעגלים של שיחות־סלון קלילות בהפסקה, נדמה שבקהל המישפחתי הזה כולם מכירים את כולם. מאזינים מפגינים נימוס מופלג ודרך־ארץ, הרבה מילות תודה והתנצלות נישמעות באולם. גם מי שניגרמה לו מורת־רוח, לא מגיב בתוקפנות. אין לשמוע כמעט קריאות „אהלן", אף אחד לא משמיע קריאה קולנית אל עבר מכר שניגלה לו בקצה השני של האולם.

„מעולם לא שמעתי צחוק מתגלגל או בכי בקרב הקהל הזה", כותבת דפנה בירנבוים. התגובות למוסיקה, אף הן מאופקות. ההבדל בין תגובה נלהבת לצוננת מתבטא בעוצמת התשואות. לעתים נדירות מאזין יצעק „בראוו", בהיכל התרבות לא צועקים „בוז". בקונצרטים באירופה, מעירה החוקרת, זה קורה מדי פעם. הכללים האלו נוקשים וברורים לכל משתתפי האירוע. כל סטייה קלה מהכללים גוררת תשומת־לב. לבוש צעקני או בוהמי מזכה את בעליו במבטים מלווים הערות בנוסח „באמת, היום הכל כבר הולך, אפשר ללבוש כל דבר". גם מי שנושא תיק גדול שנראה כתיק־עבודה, מושך אליו מבטים תמהים. גברת שאינה מסוגלת לחדול משיעולה, תעזוב את האולם אגב ניד ראש לאות של „אין ברירה". ואדון יהדק בכל הכוח את המטפחת אל פיו כדי להחניק שיעול.

נגיעות קלות בשיער

בירנבוים מצביעה על סממנים נוספים של התנהגות אנינה. לעתים רחוקות נראים בהיכל בני־זוג שלובי ידיים או שעונים איש על זוגתו. „גם אם הם נוגעים זה בזו, מגעם סטאטי ורופף". רוב המאזינים נראים מכונסים בעצמם. מבלי משים הם אף מרבים לנגוע בעצמם. בירנבוים מתארת נגיעות תכופות בשיער, יד מיישרת תכשיטים במקומם, אצבע מחליקה תכופות על שפתיים ורקות, על חזה וצוואר. החוקרת מזכירה מאזין אמריקאי שתמה באוזניה על תגובותיו של הקהל. גם אצלנו, הוא הסביר, קהל הקונצרטים לא יותר מרושל. אבל בתל־אביב יש פער גדול במיוחד בין הופעתם של אנשים באולם הקונצרטים – ובחוץ.

כשהדלתות ניסגרות, כותבת בירנבוים, והמנצח עולה לבמה, אולם ההיכל נהייה מעין מיקרוקוסמוס, אטום כלפי הסביבה שבחוץ. המאזינים יודעים שעליהם לנטרל כל גירוי שמקורו לא בקונצרט. ביטוי מפורש לכך ניתן בספח „נימוסי קונצרט" שתורגם מתוכנייה שהופצה בכל מופעי האופרה בניו־יורק וצורף לתוכניית המינויים של חודש דצמבר 1983. היו שם מיצוות לא תעשה, כגון: „לא תרשרש בתוכנייה, לא תלעס מסטיק, לא תפתח ותסגור את ארנקך, לא תענוד שעונים מרעישים, לא תרשרש בתכשיטים". דיבר נוסף: „לא תיאנח משיעמום". שכן, „אם אתה סובל, שמור זאת לעצמך שכנך עשוי להיות נלהב ביותר, וגם ההתלהבות צריכה להיות מבוקרת".

תוכנו המוסיקלי של הקונצרט, כפי שהתרשמה דפנה בירנבוים, הוא שולי למדי לגבי מאזינים רבים, אלה שבאים לקונצרט כדי לראות ולהיראות. לעתים רחוקות שמעה החוקרת שיחת מאזינים על הקונצרט. „נהניתם?" שואלים מכרים בעת היציאה, במעברים, נענים בתשובה קצרה, והנושא יורד מסדר היום. לעומת זאת מאזינים מרבים הרבה על נושאים כמו לבוש ונופש בחו"ל. שיחות רבות בין מאזינים (ובעיקר מאזינות) פותחות בהופעתן של הגברות בקונצרט. ומכאן מתגלגלת השיחה אל חופשות־נופש ובתי־אופנה במערב. בירנבוים מזכירה נוהג נוסף המעיד על הקונצרט כעל אירוע חברתי. בתום ההפסקה נראים תמיד מאזינים בודדים שעושים את דרכם החוצה. הם הסתפקו בחלקו הראשון של הקונצרט ובמיפגש עם ידידים.

לא יורדים כסאת

שיטת המינויים, טוענת בירנבוים, אף היא מנתבת את הקהל להתנהגות כה נוקשה ואנינה. הרוכשים 11 כרטיסים ל־11 קונצרטים בעונה שייכים לחוג די אקסלוסיבי, ההצטרפות אליו לא קלה. ברשימת הממתינים מאות אנשים המחכים לכרטיס שיתפנה, בעוד שבעל המינוי יכול לחדש את כרטיסו מדי שנה וכן להורישו לבני־מישפחה ומכרים. מקומו באולם קבוע, הוא מכיר את שכניו לקונצרט, בהפסקה יפגוש מכרים רבים והוא יודע למה לצפות.

הוא מכיר את הסדר הכמעט קבוע של השמעת היצירות: יצירה קצרה, על פי רוב מאת מלחין בן־זמננו, אחריה בא קונצ'רטו, יצירה סימפונית מושמעת אחרי ההפסקה. מאזין קבוע לא מתקשה להשתלב בכללי הטקס הקבועים. היחסים בין המאזינים, קובעת החוקרת, מבוססים על קודים משותפים. מי שהפרופיל החברתי שלו לא מתאים לחוג של מינויי הפילהרמונית, יירתע מלפרוץ אל תוך המעגל הסגור.

דפנה בירנבוים מונה הרבה סימנים המעידים על־כך שהפילהרמונית היא אכן סמל לאומי. חיילים לובשי־מדים נכנסים בלי כרטיס לקונצרט, קונצרטים נפתחים בנגינת ההימנון, הליכה לקונצרט בעיתות מילחמה לא ניתפסת כנהנתנות והוללות, איש לא מתייחס אל קונצרטים של הפילהרמונית כאל עסקי שעשועים. ובעצם, יש פה הסכמה שבשתיקה שעל מוסד נאצל כמו הפילהרמונית לא „יורדים כאסח" בביקורת קטלנית. על־כך מיחתה מאזינה במיכתב לאחד העיתונים. הקהל שלנו מנומס מדי, טענה המאזינה בעיקבות קונצרט שנראה לה כושל. בעולם הגדול, היא כתבה, קהל טוב היה צועק „בוו" ומזעזע קצת את אמות הסיפים... „ואילו אצלנו, המבינים פשוט קמו ויצאו באמצע, אלו שאוהבים להיראות הריעו ללא כל הבנה"... הפילהרמונית, הוסיפה המאזינה במחאתה, הפכה זה מכבר פרה קדושה...

מטעמים קנדיים

שושני בצל ופטרוזיליה

המצרכים: 2 כוסות קמח; 1⅓ כוסות קמח מלא; 2 כפיות מלח; 2 כפיות סוכר; 50 גרם חמאה; ¾ כוס מים פושרים; 2 כפיות שמרים יבשים; ¼ כוס חלב פושר; בצל גדול, קצוץ דק; 2 כפות פטרוזיליה קצוצה.

מנפים את שני סוגי הקמח ואת המלח לתוך קערה. מוסיפים כפית סוכר, ומעבדים לתוכם 15 גרם מהחמאה.

ממיסים את הסוכר הנותר במים הפושרים, וזורים עליהם את השמרים. משהים למשך 15 דקות, עד שהתערובת תוססת. מוסיפים את השמרים לקמח, יחד עם החלב הפושר.

מערבבים לבצק, ולשים במשך 10 דקות, עד שהבצק חלק וגמיש (אפשר לערבל במשך דקה במעבד מזון). מכסים בשקית פלסטיק משומנת, ומניחים לתפוחה במקום חמים, עד שהבצק יכפיל את נפחו.

בינתיים, מטגנים את הבצל בשארית החמאה, בלי להשחימו. מצננים. לשים את הבצק שוב, ומרדדים למלבן של 20x36 ס"מ. מורחים את הבצל על הבצק, וזורים את הפטרוזיליה. מורחים את שולי הבצק במים, ומגלגלים לגלילה מכיוון הצלע הארוכה. חותכים את הגלילה ל־8 חלקים שווים, ומעמידים בזהירות בתבנית משומנת בקוטר 24 ס"מ.

מתפיחים עד שהבצק מכפיל את נפחו. אופים בחום גבוה במשך 10 דקות. מנמיכים מעט את החום ואופים במשך 30 דקות נוספות, עד שהבצק ישחים.

מרק דגים ותפוחי־אדמה

המצרכים: 500 גרם פילה קוד; 5 כוסות מים; 500 גרם תפוחי־אדמה, קלופים וחתוכים לקוביות קטנות; בצל קלוף וקצוץ; 25 גרם חמאה; 2½ כוסות חלב; מלח ופלפל שחור טחון טרי; 2 כפות פטרוזיליה קצוצה; 2 כפות עירית קצוצה.

שמים את נתחי הדג בסיר גדול, מוסיפים מלח, מכסים במים, ומביאים לרתיחה. מכסים ומבשלים במשך 10 דקות. מסננים. מפוררים את הדגים ושומרים.

מסננים את נוזלי הבישול של הדגים לתוך סיר אחר, ומוסיפים את תפוחי־האדמה. אם יש צורך, מוסיפים עוד מים. מכסים ומבשלים עד שתפוחי־האדמה רכים, אבל לא מעוכים, כ־10 - 15 דקות.

בינתיים, מטגנים את הבצל בחמאה, בסיר גדול, עד שיתחיל להזהיב. מוסיפים את הנוזלים מסיר תפוחי־האדמה ואת החלב, ומבשלים משך 15 דקות.

מוסיפים לסיר את פתיתי הדג ואת תפוחי־האדמה. מתבלים במלח ובפלפל, ומוסיפים פטרוזיליה ועירית. מביאים שוב לרתיחה. מגישים עם שושני בצל ופטרוזיליה.

(6 מנות)

דיאטה

מעדן בשני צבעים

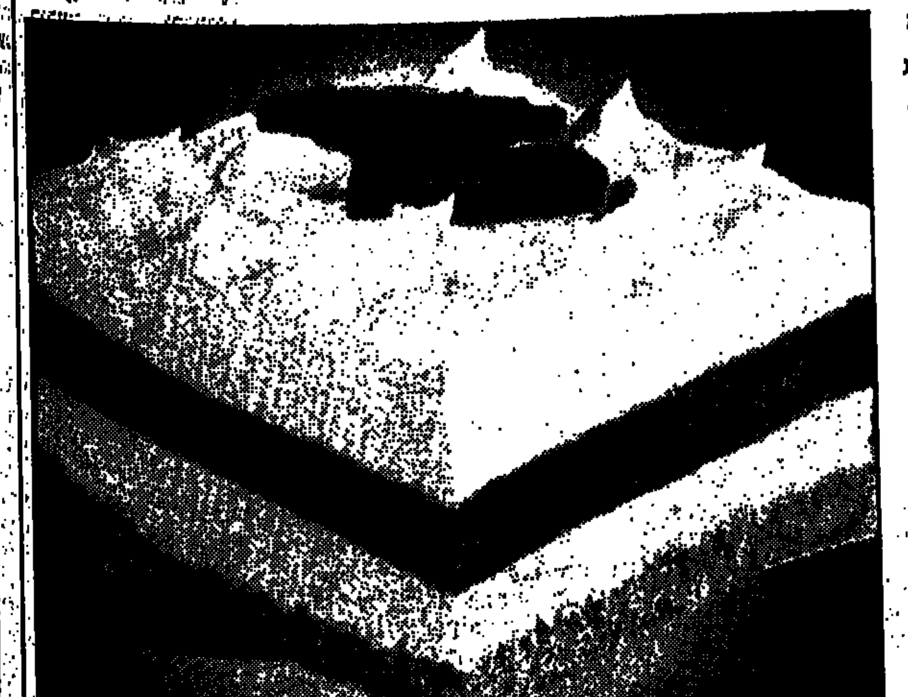

המצרכים: 1½ כוסות פירורי ביסקוויט; 50 גרם מרגרינה מומסת; ממתיק מלאכותי השווה ל־6 כפיות סוכר; כפית תמצית וניל; 500 גרם גבינה לבנה רכה; כף ג'לטין; ½ כוס מים רותחים; ממתיק מלאכותי השווה ל־15 כפיות סוכר; 2 חלבוני ביצה; 2 כפות סוכר; 2 חבילות פודינג קל בטעם שוקולד (אינסטנט); 3¼ כוסות חלב קר; תלתלי שוקולד.

מערבבים את פירורי הביסקוויט עם המרגרינה המומסת, הממתיק והוניל, ומשטחים אותם על תחתית תבנית מלבנית שקופה. מהדקים היטב.

שמים את הגבינה בסיר קטן, המונח מעל אדים. ממיסים את הג'לטין במים הרותחים. מוסיפים את הג'לטין לגבינה, עם הממתיק, ומערבבים היטב, מעל אדים. מקציפים את החלבונים עם הסוכר לקצף יציב. מסירים את הגבינה מהאדים, ומקפלים לתוכה את הקצף.

מורחים חצי מכמות הגבינה על תחתית הביסקוויטים, ומצננים במקרר. מכינים פודינג מהאבקה והחלב הקר, מצננים מעט, ומורחים אותו על שיכבת הגבינה. מצננים ומכסים בשארית הגבינה. מעטרים בתלתלי שוקולד.

■ דליה גיר

הנימוס מחייב

המארח מכין

• לגימת קוקטייל באה להגביר את התיאבון, ועל כן מגישים אותו כמתאבן, בסמוך לארוחה. לוגמים את הקוקטייל בנחת, ולא בבת־אחת. את הזית או הדובדבן שבתוכו מותירים בתחתית הכוס, אם לא נעוץ בהם קיסם שבעזרתו אפשר לאוכלם.

• במסיבה קטנה ממתינים האורחים עד שהמארח יכין קוקטייל לכולם, והמארח, או המארחת, מרימים את כוסם ללגימה ראשונה. במסיבה רבת משתתפים, שותים האורחים לפי סדר ההגשה.

• הכנת הקוקטיילים היא מתפקידיו של המארח. מארחת מבקשת, בדרך כלל, מאחד האורחים שיעשה זאת במקומה. אורח רשאי להציע את עזרתו למארח, אך לא ליטול מתפקידיו, ולא להציע סיבוב משקאות נוסף שלא ביוזמת המארח. ההכנה עצמה נעשית על שולחן צדדי, או בבאר מאולתר, לעיני האורחים.

• אם לא סיים האורח את הקוקטייל לפני שהוזמן להסב לשולחן הסעודה, אין הוא לוקח עימו את כוס הקוקטייל, אלא אם נאמר במפורש לעשות זאת. במסעדה מותר להגיש קוקטיילים לשולחן הסעודה עצמו.

• נוהגים לצרף לקוקטייל מטעמים מלוחים: בורקים קטנים, קוביות גבינה או נקניק על קיסם עץ, או בוטנים מלוחים. יש להגיש גם מפיות נייר.

■ ב.א. ברקאי

ילדה יפה מבית פולני

הסיפור של הדוגמנית דניאל ישינובסקי הוא, במובן מסויים, סיפור אופייני לנציגת רובד ישראלי מסויים ● הורים ניצולי־שואה, מיפגשים עם פציעות ומוות של ידידים ● אחר־כך צבא, חניכה מצטיינת, קורס־קצינות, מזכירה בלישכת אלוף ● לימודי־צילום, הצטרפות מיקרית לקהיליית הדוגמניות, נישואין בקרוב, שידוך טוב ● הכי חשוב לה הוא התא המשפחתי. הרבה ילדים. סוף־סוף היא הרי ילדה טובה מבית טוב, לא?

מאת ג'ודי ניר־מוזס

דניאל ישינובסקי: לא הבנתי מדוע צעירים צריכים למות למען מטרה שאין הם מאמינים בה

דניאל. לא גונבת את ההצגה. (צילום: אהרון יוסלביץ).

אפשר להגיד שסיפור החיים של דניאל ישינובסקי, 21, הוא סיפור־חיים אופייני של נערה ישראלית. הוא כולל פגישה עם מוות ופציעה קשה של ידיד במילחמה, הורים ניצולי־שואה, קצונה בצה"ל, וסוף של תקופת רווקות בעוד חודשיים, כשתינשא בקיץ לאלון ברנוביץ, הבן של אריה וריבה ברנוביץ. אבי החתן הוא קבלן עתיר־נכסים וגיזבר מחלקת הכדורסל של מכבי תל־אביב. אמו היא אשת־חברה נאה, פעילה בארגון מיתנדבים.

אם מעניין להציץ בביוגרפיה של דניאל ישינובסקי, דוגמנית וסטודנטית, זה משום שהסיפור שלה יכול לייצג חתך מסויים בחברה הישראלית.

דניאלה ישינבסקי מעדיפה שיורידו את הה' מסוף שמה. דניאל נשמע היום אופנתי יותר. ישינובסקי, עוד לא שנה דוגמנית, עלתה כמטאור בשמי תצוגות האופנה המקומיות. מוזמנת כמעט לכל תצוגת־אופנה חשובה הנערכת בחודשים האחרונים. הפלוס הגדול של ישינובסקי הוא העובדה, שהחטובה הזאת אינה גונבת את ההצגה מהבגד. היא מהלכת בקלילות רבה, אינה מגזימה בעיכוסים ומאנייריזת של חולת־התבלטות, נראית מיוחדת גם כשהאף שלה לא מושלם.

בינתיים, למרות עצות־ידידותיות מחברותיה למיקצוע, היא מהססת אם לתקן את האף. הבעל לעתיד מתנגד, היא מפחדת מהניתוח ומתוצאותיו. אולי אחרי החתונה, אולי לא. אין לה בעיות של ביטחון עצמי. "תמיד הייתי ילדה יפה מאוד". האף הפריע מעט בילדות, אך אימה הבטיחה לה שבגיל 18 ינתחו. כשהגיעה לצבא, גבר בטחונה העצמי, ועניין הניתוח נישכח, עד שקארן דונסקי העירה לה על כך, והפצע הישן נפתח.

הוגדר פצוע בינוני

קצת היסטוריה. דניאל ישינובסקי, ילדה טובה מבית פולני, צברית דור ראשון. האב בעל מיפעל־טכסטיל קטן, האם אחות מוסמכת. הורים ניצולי־שואה. אמא היתה ילדה קטנה בשעה שאימה ואחיה נהרגו בהפצצה, והיא נאספה לבית־יתומים בפולין. אביה של דניאל היה בן יחיד להוריו. ההורים ישינובסקי הכירו בפולין לאחר המילחמה ונישאו שם. אחותה הבכירה של דניאל נולדה בפולין. ב־1957 עלתה המישפחה ארצה. "אמי גילתה כאן את אביה. סבא הגיע לישראל עם קום המדינה, ועבד כפועל־בניין. היום הוא בן 80 ויש לו חברה בת 60".

ההורים התחילו מאפס. האם עבדה כאחות ולהשלמת התקציב המישפחתי, עבדה גם בבתים פרטיים. טיפולים שונים, זריקות. כמו כל ילדה ישראלית בגילה, הכירה דניאל את מילחמות ישראל מקריאה בלבד. מילחמת ששת הימים תפסה אותה תינוקת, וגם את מילחמת יום־כיפור עברה צעירה מאוד. המיפגש הראשון שלה עם מילחמה ופצועים היה בשל"ג.

"הייתי בשמינית. החבר שלי באותה תקופה היה בחור בן 21. ביום החמישי למילחמה נפצע ידיד משותף שלנו. בפעם הראשונה בחיי הבנתי כמה רחוקה המציאות מהחוויות הקר. הידיד הזה הוגדר פצוע־בינוני. ליד מיטתו בעין־כרם שבירושלים, קיבלתי טראומה. הבחור שכב במיטה, חסר־אונים לחלוטין, ידו מעוותת, עם רסיס בחזה. פצוע בינוני. בעיני הוא נראה על סף המוות. ישבתי לידו שעות, לא הבנתי מדוע צעירים חייבים למות או לסבול סבל כזה, למען מטרה שכלל אינם מאמינים בה, ורובו של העם אינו מאמין בה. ידידי זעק מכאבים, ניסה לזוז, ואני ישבתי חסרת־אונים, ניסיתי מדי פעם להאכיל אותו, רציתי לשחרר אותו מהאזיקים שכבלו אותו למיטה, כדי למנוע ממנו תזוזות מיותרות.

זימון לקורס־קצינות

באותן שעות של ישיבה בבית־חולים, נפתח לי משהו בראש. הכל התגמד. לא הפסקתי להעסיק את עצמי בשאלה, מה הם בעצם כל החיים האלה, כמה מעט חשובים הדברים, שלפני הפציעה ניראו ראשונים במעלה. למה אני צריכה לשבת שעות ארוכות להתענות בחדרי ובבית־הספר, בשביל לעבור בחינות־בגרות. אולי מחר יקרה לי משהו רציתי להרים ידיים, הפסקתי להתאמץ בלימודי הבגרות. הודעתי לאימי ולמחנכת שלי שהבחינות לא מעניינות אותי. למזלי שתיהן היו מודעות למה שעובר עלי. גם המחנכת לא ויתרה לי, לא נתנה לי להרים ידיים. אמא ישבה לי על הראש, נידנדה, הסבירה בסבלנות, ביקשה שאעשה מאמץ אחרון ואסיים את הבחינות. סיימתי את בחינות הבגרות שלי בציונים 7 – 8".

דניאל התגייסה לצבא בהחלטה ברורה לחיות ראש קטן. הטראומה של הפציעה טרם חלפה. היא רוצה לשרת קרוב לבית, לא להינתק מאורח־החיים שלה. דניאל חניכה מצטיינת, מקבלת זימון לקורס־קצינות, ומתלבטת. "ואז נפגשתי עם המוות. המילחמה הסתיימה, ולכאורה גם הפחדים היו צריכים לגווע. אך הידיד הכי טוב שלי ושל החבר הראשון שלי, נפצע קשה בתאונת־דרכים בדרום הארץ. בחור יתום מאב. בימים שהוא גסס, נאחזתי באשליה שהוא יחיה, וחשבתי על כל סיפורי הנ[illegible] ששמעתי, על חיילים ששכבו ימים בלי הכרה ובסוף התעו[illegible] הוא שכב בבית־חולים 'סורוקה'. זו היתה הפעם הראשונה [illegible] שלקחתי ואליום. הוא נפטר, ומותו השפיע עלי השפעה מכר[illegible] של הידיד הקודם. החלטתי ללכת לקורס־קצינות, וזו הי[illegible] תקופה מקסימה".

כקצינה צעירה התמודדה בין שמונה קצינות נוספות [illegible] מינוי כקצינת־ניהול בלישכתו של הרמטכ"ל, רב־אלוף משה [illegible] מהשמונה נשרו ארבע ולבסוף נשארו שתי מועמדות. [illegible] להתמודדות, בחורה ששמה אורית נבחרה לתפקיד, והיא [illegible]

משרתת בצבא־קבע. לדניאל הוצע להיות מזכירתו של ראש [illegible] מודיעין, אמנון ליפקין. לאחר תקופת־מה בלישכה, [illegible] לראש הלישכה, בדרגת רב־סרן. דניאל מציינת את [illegible] שהיה לה בעבודה בליכשת ליפקין. "קיבלתי מהאלוף [illegible] הרגלי חשיבה מסודרים", היא אומרת. "תענוג היה לעבוד [illegible] הוא אדם שאף פעם לא צועק, לא כועס, לא מרים קול, [illegible] שלו הוא מביע בציניות".

לימודים בקורס צילום

אבל היא מרשה לעצמה הסתייגות נשית מחיי הצבא. "לא[illegible] שנות־השירות שלי בצבא, ברור לי שלא הייתי נישאת לא[illegible] בעצם לא הייתי נישאת לאיש־צבא בכלל. אני לא הייתי [illegible] לחיות עם גבר המכלה 95 אחוז מזמנו בצבא. גבר עסוק [illegible] המחלק את בעיותיו ואת עולמו עם אנשים אחרים, [illegible] אותי, לא מתאים לי. אני רוצה שבן־הזוג שלי יתחלק אתי [illegible]

השיחרור מהצבא היה מוזר. מבעלת תפקיד בעמדת־כוח הפכה לעוד בחורה, יפה אמנם, אך כזו שכוחה במראה החיצוני המושך שלה. אין עוד טלפונים מאנשים המתחננים לפגישה עם האלוף, אין טלפונים ישירים למישרד הביטחון וללישכת הרמטכ"ל. הבטלה שיגעה אותה. היא נרשמה לאוניברסיטה, אך היו לפניה כמה חודשים פנויים. אז חזר אמנון ליפקין מחו"ל, ולאחר שריאיין קצינות ירוקות, הציע לה לחזור ללישכה כתנאי־קבע, עד תום הלימודים. בשעות הפנאי שלה מהצבא החלה לומדת בקורס לצילום. כשהשתחררה התחילה ללמוד באוניברסיטה.

צבע אדום אופנתי

דניאל יוצאת עם אלון, 23, עובד בחברת הבניה של אביו, ולומד הנדסאות ואדריכלות ב"טכניקום". ההורים שלה מוסרים למטלפנים אליה, שדניאל עדיין לא בבית, אבל תהיה מאוחר יותר. למרות הנישואין המאוד קרובים, אין וההורים יכולים לתת הסכמתם לכך שבתם תתגורר עם בחור לפני החתונה. אלון, סגן (מיל.) בחיל־הים, הוא בן המשפחה השני שיהיה נשוי לדוגמנית. בן־דודו יובל בן־ארי, נשוי לדוגמנית אביבה מאיירס, סגנית מלכת־היופי והיום תלמידה ב"שנקר" ואם לבת.

דניאל לא הגיע לדוגמנות דרך מאיירס. הרומן שלה עם המצלמה היה מיקרי לחלוטין. היא ליוותה חברה לסטודיו של מנחם עוז כתלמידה לצילום, נהנתה ללטוש עיניים. כשעוז הציע לה להצטלם, אמרה למה לא. אחר־כך הציעה לה דוגמנית־עמיתה לבוא לירושלים ולהשתתף כניצבת בסידרת הטלוויזיה "המיסעדה הגדולה".

דניאל לא אהבה את עצמה בתצוגת האופנה הראשונה שלה. למזלה ניתקלה בפירגון. אנאבל טמיר, דוגמנית ותיקה, לקחה אותה תחת חסותה. כיום היא צועדת על המסלול כדג במים.

בדרך־כלל היא מלווה לתצוגות על־ידי אלון. הם מתכננים נסיעה משותפת לארה"ב, אחרי החתונה. אלון ישתלם במיקצועו, ולאחר תקופה יצטרף לעסקים המישפחתיים. דניאל, סטודנטית לגיאוגרפיה, תוכל לסיים את לימודיה בארה"ב ולהשתלב בארץ כמורה לגיאוגרפיה, או כעובדת השירות המטאורולוגי.

דניאל, לבושה בסיגנון ספורט־אלגנט, מטופחת מאוד, בולטת בגובהה ובחיטוביה. שיערה צבוע עתה בצבע ארום אופנתי. לפני שבוע היא בילתה שעות תחת ידיה של הספרית ז'קלין ליכטנשטיין שסילסלה את שיערה המלא, המהווה מיסגרת מרשימה ורכה לפניה.

דניאל מציבה בעדיפות ראשונה את התא המישפחתי. היא רוצה ארבעה או חמישה ילדים. "סדר הפסח אצל ההורים של אלון, עם עוד שלושה אחים ואחיות, היה חגיגה ענקית, עליזה מאוד. אצלינו היה סדר קטן, אינטימי. אני מעדיפה את ההמולה שבמישפחה הגדולה. נשמע מיושן אולי, בסופו של דבר אני ילדה טובה מבית פולני לא?"

בתמונת השער: דניאל, כפי שצולמה ע"י מולה עשת

מת להתחתן

מאת נורית צוריאנו

כשהוא מרגמן, קניינית־אופנה שואלות אם מקבלים גם את הדוגמן עם הבגדים. החלום של בובי לויט, 31, יפיוף בן דת משה וישראל מטורונטו, הוא, לא תאמינו, להתחתן ולהביא לעולם 2־3 ילדים. ביניהם ילדה קטנה, „זה חשוב מאוד". הבעיה היא שעוד לא מצא את אשת־החיק הנצחית הנכונה. אז אם בא לך על ה„פרינס צ'ארמינג" הזה, בדקי ראשית אם יש לך לב טוב. זה מה שהוא מחפש. יפה עם לב חם שצוחקת, ושתצחיק גם אותו. מישהי מבית אוהב, שגדלה והיתה לאדם אוהב.

הוא כל־כך בעניין של נישואין, שאת האשה הראשונה שלו, נשא כשהיה בן 21. „נפרדנו כי לא התאמנו זה לזו". לבייסבול, לעומת־זאת, הוא מתאים מאוד. לטניס גם.

הוא מרגמן כבר שמונה שנים. בקנדה עשה סירטוני־פירסומת, גם לקוקה־קולה. בארץ רואים אותו עכשיו בתצלום הפירסומת של כיתן, מתחת לסריגים, עם הדוגמנית־צלמת חגית מור. לפני זה הצטלם בסוודר הצהוב של טתה (בתצלום), בסריגי־אומן, לקטלוג של הילטון־ירושלים.

איך התגלגל לדוגמנות? להכוונה־המיקצועית הזו אחראים אופנאי טורונטו, שנהגו לפקוד את חנות הבדים המפוארים של אביו.

מצלמות־הקולנוע ממגנטות אותו יותר. לאחר שנה וחצי של לימוד מישחק תגיע גם אליהן. זה מה שהביא אותו לפני שנה לארץ, הרצון לשחק ב„נשות הרעם" של סרטי קנון. בסוף שיחק את הטייס ב„כוח דלתא", ועכשיו את אחד משומרי־המלך בסרט „היפהפיה הנרדמת".

את תפקיד הנסיך המקסים שמעיר את היפהפיה־הנרדמת בנשיקה, הוא טוען, שכבר הספיק להחמיץ. אם תשאלו אותנו, ההחמצה היא של גלובוס־גולן. חוץ מזה את התפקיד הזה הוא לא צריך לשחק. הוא ממלא אותו נהדר בחיים האמיתיים.

צילום: בן לם

הפתעות אקזוטיו…

סיבובים

מאת רות יולס

חנויות כיכר־המדינה בתל־אביב מספקות לנו הרבה ממנעמי העולם. מה אין שם. בגדים מאיטליה ומפאריז, רהיטים וכלי־בית בעיצוב חדשני מאיטליה ומסקנדינביה, שוקולד מבלגיה, מערכות־אוכל מאנגליה ועוד ועוד. קשה לראות שם שאנו מדינה במיתון.

נרמלה ברמצ'ה חשבה שמה שעוד חסר לנו הלקוחות הישראליים, זה חנות לעוגיות הוריות. ואיפה היא מיקמה אותה? נכון בכיכר־המדינה (ה' באייר 4). שני קונדיטורים שייבאה נורמלה מבומביי, אופים, מבשלים ומעצבים עבורה את העוגיות הדקורטיביות שבבסיסן חלב, סוכר ושקדים, ללא שמן. חלב מבושל בסוכר, חלקן טבול … ולאחרות מוסיפים כמות נדיבה … שקדים טחונים. התבלינים המתווספים לעוגיות אלה הם … הל ומי־ורדים. המראה השונה … תלוי בדימיונו הפורה … הקונדיטור. זה עניין של … בבצק. למשל: מכסים … במעטה־דק של כסף (מותר לאכול) מעוטרים בפתיתי פיסטוקיו ירקרקים, מכדרים לכדורים … חותכים למעויינים. מעוניים … שמות מפתים, כמו מילקי־… מילקי־טופי, האוס־אוף־פיסטוק… רוז־אוף־אינדיה, והכי … מנה־אחרונה אקזוטית, להפתיע … את האורחים.

צילום: אלון …

כיסויים משתנים

מאת רות יולס

זאב סוקולובסקי מ„מרכז העיצוב" (אלרואי 10, נוה־צדק), אומר שלקח לו הרבה זמן לשכנע את הרפד שלו לתפור את הכיסוי־ספה הזה, שנראה כאילו הוא נועד למי שרוצה לשמור על הריפוד המקורי שלו מפני כתמים.

כנראה, שזה יהיה סיגנון הכיסויים שהולך להיות באופנה.

ובנגד זה, אי־אפשר לעשות כלום, ובכן תתבוננו הכינו לכם ציפוי אחד או שניים לכל ספה, כל אחד מבד אחר, שאפשר להלביש אותו על הספה. בכל פעם שנמאס מכיסוי אחר, או שרוצים לשנות את מראה החדר, מסירים ריפוד אחד ומלבישים את השני. אפשר גם לכבס בהתאם לצורך.

ואם מישהו יעז לפקפק בטעמכם, תזרקו לו מבט מזולזל, זה בדרך־כלל מספיק.

צילום: אברהם חסון

זה רעיון

אנדרטה חמ…

מאת נורית בת־יער

כשצבעי ציור נוזלים על האופנה, יוצאים מזה בגדים וציעיפים מצויירים־אמנותיים. מה קורה כשאריגי־האופנה מתלבשים על האמנות? — אנדרטות מדליקות מתכלות. הוכחות אפשר היה למצוא בתערוכת רביבה רגב בגלריית הקיבוץ, ביפו־העתיקה.

„מושג האנדרטה מתקשר עם גודל, עוצמה, נצחיות, ומקרין מונומנטיות וניכור", מאמינה רביבה רגב, „כל אלה מנוגדים לאדם, שמטבעו הוא פגיע, רגיש, רב־פנים, צופן־סוד, חושני וחם. האנדרטות שלי מעדיפות לשקף תכונות אלה על־פני אלמנט העוצמה שבגללו מוקמות האחרות".

מובילי תחושות הפגיעות, הרגישות, החום, והחושניות, שמשדרת האנדרטה המתכלה (פרט בתצלום), הם בדי־האופנה הססגוניים. גם הם היו מקור־ההשראה ליצירה־האמנותית. שכן, כפי שרביבה מגלה, כשבוטיק „שלי" התחסל והיא קיבלה את שאריות בדי־הבאטיק, היא חשה דחף להשתמש בהם. „הם היו יותר מדי יפים מכדי שאעשה מהם משהו. רציתי להשתמש בהם ללא עיבוד, בלי מיספריים או תפירה, שיהיו הם עצמם", וכך התפתח רעיון האנדרטה…

רביבה (49), היא מורה לאמנות במדרשה לאמנות … ולהדפס רשת (משי) … „תלפיות". … בתערוכה־קבוצתית „פיסול …" במוזיאון תל־אביב … תערוכות־קבוצתיות נוספות … תערוכות יחיד. בעלה … המנהל־המסחרי של „… בתה מתכוננת ללמוד אמנות … איש־מחשבים, שחולם … עיצוב־תעשייתי. בן נוגר … בעל משתלת־פרחים … מתכלות מהצומח.

הפוסט־מודרניסטים מורדים, בין השאר, באמצעות חזרה לעבר • רוברט ונטורי, מעצב מוביל בארה"ב, רעייתו וקבוצת סטודנטים, עיצבו עבור חברת „נול" רהיטים שנראים, אולי, כמו בדיחה • רוכשים אותם בעיקר עבור תצוגה וקישוט במישרדים ובחברות • הקהל הרחב לא מעז להכניס אותם הביתה • מעניין למה — הם יפים, משעשעים, ויש בהם אלמנטים מתולדות־הריהוט

מאת ציפורה דוד

רוברט ונטורי עם כמה מיצירותיו: רהיטים או קוריוז?

פני־שטח מיוחדים למערכת שולחן וכיסאות: המראה המודרני

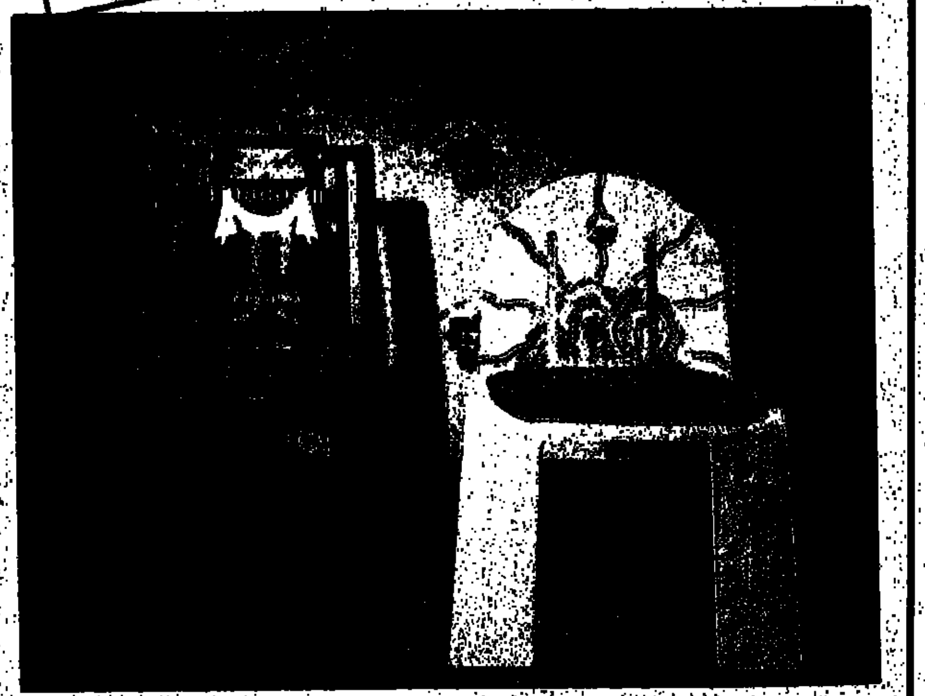

שני כיסאות של רוברט ונטורי: הומור ואלגנטיות

אחת מצורות המחאה נגד המודרניזם היא חזרה לסיגנונות העבר. אנשי ה„באוהאוס" והסיגנון הבינלאומי האחראים לעלייתו של המודרניזם, דגלו בהינתקות מהמסורת והתנגדו להישענות על צורות קיימות. רוברט ונטורי, דמות בולטת באדריכלות האמריקנית בת־זמננו, היה מראשי מרימי נס־המרד. יחד עם אשתו דניס סקוט בראון, חבריו יחדיו כמה סטודנטים וחברים למיקצוע באוניברסיטת „ייל", ושקדו לפקוח את עיני הדור החדש, להראות שיש כמה דרכים להתבונן ולגלות את היופי במה שנחשב עד כה מכוער. ונטורי, שהוא שותף בכיר במישרד אדריכלים בפילדלפיה, התעניין תמיד ברהיטים. התעניינותו גברה כשרכש בית שהיה בחלקו אר־נובו ועמד בפניו האתגר לרהטו. בעיקבות זה הוא עסק גם בעיצוב רהיטים.

רהיטים כפארודיה

כשרואים לראשונה את הרהיטים שהוא עיצב עבור חברת „נול", לא יודעים איך לאכול אותם. התגובה שלנו, של קהל שהורגל במשך עשרות שנים לעיצוב פונקציונלי, הגיוני וסולידי, היא מעורבת: לא ברור אם זו בדיחה או שיש להתייחס לכך ברצינות. גם בין המבקרים קיימים חילוקי־דעות: יש המציגים את הרהיטים כפארודיה: לקחת את ה„כיסא" קווין־אן או ציפנדייל, ובמקום חיטובי־העץ ועבודת־היד, לעשותם במכונה מעץ לבוד שטוח עם כריות־מושב מודבקות העשויות ספוג, פוליאסטר וניילון, גישה אמריקנית קלילה ומרעננת למה שהאירופים מתייחסים במידה יתירה של כובד־ראש. אחרים רואים את גישתו של ונטורי כחיובית ונבונה: יש מיבחר כל־כך גדול ומוצלח של צורות שנעשו בעבר; למה לא לבחור מהן מבקר אחר כינה צורה זו של אסתטיקה „הליכה מתוך שינה דרך רזובות מההיסטוריה". ובכל זאת הדרישה שבין העבר להווה היה אחד היסודות באדריכלות ובעיצוב מאז ימי הרנסנס ועד מילחמת העולם הי־2.

כך או כך, ונטורי אינו מתרגש מהביקורות המנוגדות. „ניגודיים ומורכבות" הן מילות־המפתח שלו, וזה גם השם שהוא נתן לספרו שיצא לאור לפני 20 שנה, ב־1966. תוכנו של הספר שבו הוא הביע התנגדות למודרניזם, נפל על אוזניים קשובות. הקהל ואנשי המיקצוע היו כבר עייפים מן המודרניזם שהיה בו יותר מדי מן השלמות; עד שהפך בלתי־אנושי ובלתי־אישי. הספר נעשה פופולארי ורב־השפעה, ורוברט ונטורי זכה להיות אחד האבות המייסדים של הפוסט־מודרניזם.

מעדיף בלאגן

לא שהוא מסתייג מהרהיטים שעיצבו אדריכלי הבאוהאוס. ההיפך הוא הנכון: הוא אפילו השתמש בהם בעיצוב הפנים שלו. עבורו הם הפכו קלאסיקה. ממש כמו קווין־אן, ציפנדייל, אר־נובו וכיוב' — חלק ממילון הצורות שאפשר להשתמש בהן. מה שעורר את התנגדותו היו התאוריות והאורתודוקסיות של המודרניזם, שניתן לסכמן במלים „עיצוב מקיף". כלומר — תיאום, אחידות והארמוניה בכל חלקי הבית, פנים וחוץ. אומר ונטורי: „התגובה שלנו נוטה פחות לאחידות מוחלטת. טעם הוא דבר יחסי. לא קיים דבר כמו תרבות של טעם אחד בלבד. אנחנו מגיבים נגד המשטות הכפויה של הארכיטקטורה המודרנית. זו צריכה להיות מורכבת ומלאת־ניגודים" (תרגום חופשי).

על המישפט המפורסם של מיס ואן־דה־רוה „פחות הוא יותר" (less is more) הוא מגיב — „פחות הוא משעמם" (less is bore). הוא טוען שהוא מעדיף את המלא חיים והמבולגן על־פני האחידות. וכאשר לצורות — הוא מבכר צורות טהורות, מעוותות, על־פני ישרות וברורות.

לנו בישראל, במדינה שהתחילה עם המודרניזם וגדלה לתוכו, הכיוון הזה של הפוסט־מודרניזם האקלקטי, השואב מסיגנונות העבר, נראה אולי מוזר ובלתי הגיוני. אבל בארה"ב, מקום שם עדיין מרבים להשתמש בסיגנונות כאלה, יש לרהיטים הללו משמעות שונה. הם תרגום של רהיטים מסורתיים לשפה מודרנית, במה שנוגע לחומרים ולשיטות־ייצור. עבור חברת הרהיטים המייצרת אותם הם עוזרים בפירסום ובקידום־מכירות. „מי שקונה רהיטים אלה של ונטורי הם, בדרך־כלל, מישרדים וחברות, המשתמשים בהם לתצוגה ולקישוט. הקהל הרחב לא רוכש אותם לשימוש יומיומי", סיפר לי מנהל מחלקת העיצוב של חברת „נול", כשביקרתי בבניין שלהם בניו־יורק. והחברה מעוניינת בייצור הרהיטים, שגם אם לא יימכרו בהמוניהם, יזכרו בפירסום וישאירו את חברת הרהיטים על המפה.

(כתבה שלישית בסידרה)

מאה שנים תוססות

לפני מאה שנה בדיוק, יצר רוקח אלמוני באטלנטה, ג'ורג'יה, נוסחה למשקה חדש שהמציא • שניים מן המרכיבים השונים היו עלים משיח הקוקה ואגוזי קולה • היום מוכרים כ־300 מיליון בקבוקי קוקה־קולה ביום, ב־155 מדינות בעולם, כולל סין האדומה • תערוכה מיוחדת במוזיאון „ויקטוריה ואלברט" בלונדון, מסבירה איך נבנתה זהותו של המשקה המסמל את אמריקה, כמו דגל הכוכבים והפסים

מאת ג'ארסון בנט
מיוחד ל„ידיעות אחרונות"

פירסומת לקוקה־קולה, מתחילת המאה: אמצאה בתוך קומקום

מי מכיר את השם „ג'ון סטייט פמברטון"? ספק אם השם אומר משהו למישהו, אבל בדיוק לפני 100 שנה, הופיע הד"ר פמברטון, רוקח צנוע בעיר אטלנטה, במדינת ג'ורג'יה שבארצות־הברית, כשבידיו שני דברים שחוללו מהפיכה בהרגלי השתייה של העולם: האחד היה משקה חדש, "קוקה־קולה" – והשני, חוש מפותח לשמירת סודיות.

מהתחלה צנועה באטלנטה, הפך הקוקה־קולה למשקה הלא־אלכוהולי הנמכר ביותר בעולם, ועיקרון הסודיות – המיסתורין האופף את נוסחת הכנתו של המשקה – אומץ לאלפי מוצרים ביתיים נוספים.

כיום, כדומה לקוקה־קולה, כמעט כל מוצר־מזון או משקה הנמכרים בקנה־מידה גדול, מבוסס על נוסחה, או מתכון, הנשמרים בחשאיות, וידועים רק לקומץ נבחר של אנשים, כאשר רישומי הנוסחאות הסודיות נשמרים היטב מאחורי מנעול ובריח.

משמר כבד לנוסחה

אבל יש לזכור, כי הכל החל בקוקה־קולה. הד"ר פמברטון הזכור לטוב, שקד על רקיחת המשקה בחצר האחורית של בית־המרקחת שלו, כשהוא בוחש סוכר במים שהורתחו בתוך קומקום גדול, מעל אש פתוחה – ומוסיף למשקה מרכיבים מיוחדים, שהעניקו לו את טעמו.

שניים מן המרכיבים היו עלה משיח הקוקה, ואגוז הקולה – ושני מרכיבים אלה העניקו למשקה את שמו. אבל המרכיבים האחרים נותרו סודיים, וכשמכירת המשקה הפכה עסק גדול, הועברה הנוסחה מפה־לאוזן, בלא רישומים בכתב. בכל פרק זמן נתון, רק לשניים ממנהלי החברה הותר לדעת מהי הנוסחה. נאסר עליהם לנסוע יחדיו, או אפילו להתגורר באותו בניין, שמא, במקרה של תאונה, תאבד הנוסחה לנצח.

ב־1909 הצליח מפקח מטעם ממשלת ארה"ב לבודד ולזהות את רוב המרכיבים, פרט למרכיב הסודי, המכונה „איקס 7".

בחברת־קוקה קולה של היום, עדיין ישנם רק שני מנהלים המכירים את הנוסחה. אבל כאמצעי־ביטחון למקרה של טרגדיה, היא גם הועלתה על הכתב, והמירשם הופקד לבטח בכספתו של בנק באטלנטה, לא הרחק מהאתר ההיסטורי, שבו הוכן המשקה לראשונה.

לפני כשנה, ניסתה החברה לשנות את נוסחת המשקה. מישהו שם היה סבור, שאולי המשקה הכל־אמריקני הזה, כבר נמאס על הקהל וזקוק לשינויים. החברה השיקה קולה בטעם חדש וכמעט גרמה למרד המוני. תוכניות טלוויזיה, הקהל ברחוב, ויכוחים ציבוריים, טעימות ודגימות שנערכו ברחבי היבשת הביאו לתוצאה חד־משמעית: אמריקה רוצה את ה„קוק" הישן והטוב שלה. החברה נאלצה להיכנע וסילקה מן השווקים את הנוסחה החדשה שלה, שגם אותה אין מפרסמים, כמובן.

בימים אלה, הטיסה החברה 14 אלף מעובדיה הבכירים ברחבי העולם, עם משפחותיהם, לאטלנטה. אלה יצטרפו לעוד עשרת אלפים בכירים אמריקניים ויחד חגגו שם את מה שנקרא המסיבה־המפעלית הגדולה בעולם. מחיר אירועי חגיגות ה־100 של קוקה־קולה, נאמר בין 10 ל־20 מיליון דולאר. זו אינו הרבה, בהתחשב בעובדה שהכנסותיה של החברה בשנת 1985, היו 7.9 מיליארד דולאר.

יסורי מצפון לנזירים

אגב, סודיות דומה לזו הנהוגה בקוקה־קולה, נהוגה גם במוצרים נוספים. למשל – רוטב וורצ'סטר, המעניק טעם מיוחד למיץ העגבניות, ומקווה חלק בלתי־נפרד מכל קוקטייל „בלאדי־מרי" ראוי לשמו. המתכון המקורי פותח בידי משרת בבית־אחוזה גדול, וכיום הוא שמור במעטה כבד של סודיות בידי החברה המייצרת אותו, „לי אנד פארינס".

מיסתורין דומים אופפים את הנוסחה להכנתו של ליקר „שארטרז", המיוצר בשני גונים, ירוק וצהוב, בידי נזירים ממיסדר קרטוזיאן, בהרי האלפים הצרפתיים. מקורו של הליקר במאה ה־17, ולדברי אנשי המינזר, היה זה גנרל בצבא צרפת, שמסר להם את הנוסחה הסודית. עד עצם היום הזה, יוצאים נזירים מדי בוקר משערי המנזר, ונוסעים לעיירה הסמוכה ווארון. שם, מאחורי דלת סגורה, הם בוחשים 130 עשבים ושורשים שונים, המעניקים לליקר את סגולותיו המסייעות לעיכול (במקורו, הוא נחשב כתרופה), את טעמו ואת ניחוחו. העשבים מובאים למקום במשאיות סגורות ובלתי־מסומנות, כדי שאיש לא יוכל לעקוב אחריהן ולבחון את תכולתן.

חלק מהנזירים, אגב, סובלים ייסורי־מצפון מעצם העובדה שהם מורימים משקה אלכוהולי לשוק. אבל, מסביר דובר בשם חברת השיווק של „שארטרז": „הבעייה היא, שהם זקוקים להכנסות לשם מחייה ולשם מעשי צדקה. זוהי דילמה אמיתית".

מעטה סודיות דומה אופף משקאות נוספים כמו ליקר בנדיקטין, עמיתו של ה„שארטרז", או ליקר „דראמבואי", המיוצר מאז 1746 בידי צאצאי משפחות מקינטוש, ומבוסס על וויסקי סקוטי ומרכיבים סודיים, כמובן. עד לפני כמה שנים, נרקחו בקבוקי התמצית המקורית, בידי הגברת מקינטוש בעליית־הגג שלה, ומשם הועברו למחילה החביות הליקר.

לא רק במשקאות, אלכוהוליים ולא־אלכוהוליים, מיושם עיקרון הסודיות. גם במזון, ואפילו במתכון פשוט כמו זה המשמש להכנת העוף המטוגן, „קנטאקי פרייד־צ'יקן". מתכון זה, שפותח לפני 50 שנה בידי הקולונל סאנדרס המנוח, ואשר איפשר לו להקים את אחת מאימפריות המזון־המהיר הגדולות ביותר בארה"ב, אף נרשם כפטנט מוגן, כדי שאי־אפשר יהיה לחקותו.

בימים אלה, מנסה יצרנית משקאות קלים מסקוטלנד, חברה בשם „אירן ברו", לחקות את הצלחת הקוקה־קולה, ולהכות את הענק האמריקני בנשקו־הוא. החברה, המייצרת משקה קל על־פי נוסחה משפחתית סודית, שולטת ב־44 אחוז מהשוק הסקוטי. באחרונה שלחה החברה, תחת אבטחה כבדה, שתי חביות בנות 200 ליטר של התמצית הסודית ללוס־אנג'לס, כדי שישמשו בסיס לקו־ייצור חדש שם.

המשקה הסקוטי ייצא לשוק העולמי בקיץ הקרוב, והחברה מקווה [illegible] מהתחלה צנועה בדרום־קליפורניה היא תוכל לנגוס נתח ממשי [illegible] האמריקני הענק, שבו [illegible] מחזור של עשרות מיליוני [illegible] קוקה־קולה מספקת 39 אחוז [illegible] המשקאות הקלים של [illegible] כשמאחוריה צועדת פפסי־קולה [illegible] אותו.

פלישה לעסקי סרטים

לא תמיד שומרים נוסחאות [illegible] לעיתים מוכרים אותן, ובסכומים ניכרים. כבר לפני יותר מ־100 שנה נמכר המתכון להכנת עוגת [illegible] הנקראת „ריצ'מונד מייד אוף [illegible]" תמורת 1,000 ליש"ט – סכום [illegible] במונחים של אותם ימים. [illegible] המאכל החביב ביותר על המלך [illegible] ה־8. סוף הכנתה [illegible] 1955, כאשר [illegible] שהמתכון נמצא בידיה, [illegible] לאשף־מיטבח להרגים את אופן הכנ[illegible] בפני מיליוני צופי טלוויזיה.

אבל הנוסחאות הסודיות [illegible] לעיתים רחוקות את [illegible] הכספות, הן פשוט [illegible] לבעליהן.

היום מנהל את קוקה־קולה [illegible] גואוזטה, בן 54, יליד קובה. [illegible] הנהלתו התוססת, פלשה החברה [illegible] לתעשיות אחרות, בעיקר [illegible] קולנוע וטלוויזיה. היא קנתה [illegible] חברת־הסרטים „קולומביה", [illegible] מיליון דולאר, מפיקה סרטים [illegible] את „מכסחי השדים"), וקנתה [illegible] נוספות המפיקות סדרות של [illegible] לטלוויזיה, כמו ה„מרב גריפין [illegible]" „גלגל המזלות" והלהיט החדש [illegible] בשם „מי הבוס?". החברה השיקה [illegible] את „צ'רי־קוק" (קולה דובדבנים [illegible]) „צ'רי־דייאט־קוק", שעדיין [illegible] בשלבי ניסוי, כתוספת לדייאט־קולה שזכה להצלחה גדולה.

אין גבול למרצו [illegible] גואוזטה. הוא סבור שלחברה [illegible] פוטנציאל התרחבות [illegible] לארה"ב, שם מגיע נתח [illegible] ל־15 אחוז משוק המשקאות [illegible] ועם עבר כזה, יכולה החברה [illegible] את חגיגותיה, ולצפות [illegible] המאה ה־21.

קוקה־קולה במוזיאון

כ־300 מיליון בקבוקי קוקה־קולה נמכרים היום ברחבי העולם מדי יום. ב־8 במאי 1886, היום בו הציג ג'והן פמברטון את משקהו החדש באטלנטה, הוא מכר 13 כוסות בלבד, במחיר של חמישה סנט לכוס. היום, כשהקוקה־קולה היא המשקה הקל הנמכר ביותר בעולם, הגיע זמנו גם להיכנס בשערי התהילה.

ה„בויילר־האוס", שהוא האגף לעיצוב ולאמנות מודרנית, שהוקם במוזיאון „ויקטוריה ואלברט" בלונדון, מקדיש בימים אלה תערוכה מיוחדת ל־100 שנות קוקה־קולה, לניתוח עיצובו ופיתוחו של המשקה.

ב„בויילר־האוס" סבורים, שאת הצלחתו העצומה של המשקה יש לזקוף בעיקר לדימוי החזק שיצרה מערכת השיווק שלו. התערוכה תכלול בקבוקים, מקררים מיוחדים, סלי־אשפה, אריזות, כרזות ועיצובים גראפיים שמעולם לא נחשפו ע"י ארכיוני החברה באטלנטה

התערוכה הקרויה „קוק" (שהוא השם בו משתמש כל אמריקני המבקש את המשקה) תציג את התפתחותו של רעיון הזהות החזקה שיש למשקה, זהות שנבנתה בקפדנות, כסמל לסיגנון חיים מאוד אמריקני, ואשר בכל זאת כבש את דוכני המשקאות ב־155 מדינות בעולם. אפילו סין האדומה, שהתנגדה לייבא אותו שנים רבות, בשל היותו „סמל הדקדנטיות" של הקפיטליזם המערבי, נאלצה להיכנע לפני כשנתיים, ואימצה את המשקה האמריקני הזה אל חיקה.

האיש שבא לסעוד

סטייק פלא

יש דבר שהוא בעיני מפלאי המיטבח. זהו סטייק טוב. ולמה מפלאי המיטבח? משום שלכאורה לא ברור מה ה„ביג דיל" שבזה. לוקחים סטיק, מטגנים אותו ומגישים. אין כאן הרבה קונצים נוספים, לא תיבלון מיוחד, לא רטבים מיוחדים (שבמיקרים רבים גורעים ולא מוסיפים), לא סודות מיוחדים. כלום. אש. סטיק. וזמן. זה הכל. ובכן, מדוע הדבר כל־כך נדיר? זה הפלא. סטיק טוב הוא מין עשיית יש מאין.

בפאריז אני מוצא אותו פה ושם מלווה צ'יפס פריך להפליא. בארץ היכרתי דבר דומה במיסעדה אחת בצפון תל־אביב. היום גיליתי עוד אחד. סטיק מופלא. עשוי בשר־פילה עבה ביותר, כמו שצריך. מטוגן אך מעט, כך שהשוליים חרוכים אך הפנים אדמדם, עסיס הטיגון חדר והתמזג בעסיס הבשר, אך לא יותר מזה. לא עומס של רטבים, לא עומס של תבלינים. סטיק טהור מעלה ניחוח של זיכרונות מזמנים וממקומות אחרים.

איפה השגתי אותו? במיסעדה הקרוייה „אלפין". אכן, במיסעדה הזאת הייתי לפני זמן־מה ויצאתי ממנה לא שבע ביותר ולא מרוצה ביותר. אבל התברר שאז המיסעדה רק נפתחה, הטבח לא היה במקום, הבעלים לא היה במקום, והתבקשתי לתת לה מישפט הוגן. ובכן, לא רק מישפט הוגן אחד יש לי לומר עליה אלא כמה: המקום אינו דומה כלל לזה שבו ביקרנו בפעם שעברה. המיסעדה נראית כמו מיסעדה אחרת.

ואכן, יש צדק בעולם. אם בפעם הקודמת השולחנות היו ריקים ועגומים, הפעם הם מלאים סועדים. סלאט־ירקות רענן לחלוטין, מתובל מעט, פותח את הארוחה שלנו. מרק הצ'ורבה, שאותו כבר שיבחתי בפעם הקודמת, מלווה אותו ועמו דג ספרדי, עשוי מבקלה, כנראה, עם רוטב חמוץ ושום. מנה עיקרית היתה דג פורל וכאמור: עטרת הארוחה, סטיק פילה כפלא אחד, וצ'יפס חתוכים במיני צורות מגוונות, כפלא שני. עסיסיים להפליא, גם הם כמו באו ממקום אחר.

קינחנו בעוגת־מוס נפלאה, בגלידת פארפה־שוקולד ובקפה. ואנחנו מודיעים בזה: כל הרוצה סטיק אמיתי וטוב, לכו למיסעדת „אלפין".

התשלום עבור כל מה שתואר לעיל בתוספת בקבוק יין אדום, חמוצים ולחם (אה, כן, שכחתי לומר גם מלה טובה על הפילפלים הצלויים ברוטב המצמץ, שקיבלנו כאקדמה מצויינת לארוחה), שילמנו 78.70 שקל בלבד.

לוקולוס

דניאלה יקרה

כל החיים לפנייך

אני בת 22, נשואה שמונה חודשים ומעולם לא נהניתי ממין. אני מסתירה את זה מבעלי ומתביישת לפנות לרופא. אנא עזרי לי. האלמונית מחולון

את יכולה להמשיך להתבייש ולוותר על מין לכל החיים, ואת יכולה לתפוס אומץ לספר לבעלך ויחד איתו ללכת ליועץ. עשי זאת, את בת 22 וכל החיים לפניך – חבל לוותר.

לך אל אחת מהן

אני בן 23 ומעולם לא יצאתי עם אשה, וכמובן לא קיימתי יחסי־מין כי אני ביישן ומפחד. אנא יעצי לי מה לעשות. גבריאל מיפו.

במיוחד בשבילך ובשביל עוד אלפי אנשים כמוך, ברא אלוהים את הפרוצות. לך אל אחת מהן ותיראה שאין ממה לפחד ואין ממה להתבייש.

רעה ולא מוצלחת

שתי מחשבות מלוות אותי כל הזמן. האחת – שאני רעה ולא מוצלחת. השנייה – שאני מתחשבת כל הזמן בדעתם של אחרים ונורא איכפת לי מה יגידו. מה עושים? הבת־יחידה

את לא יכולה להיות גם רעה וגם מתחשבת בכולם. הרעים לא מתחשבים באף אחד. הכי נורמאלי זה להתחשב באנשים מסויימים ולהיות רעה אל אנשים מסויימים. נכון שעכשיו אין לך יותר בעיה?

בלי שהוא ידע

אני מאוהבת קשות בנער אחד מהשיכבה שלי. יש לי תרגשה שגם הוא מסתכל עלי. יש לך הצעה איך להתקשר אליו מבלי שהוא ידע שאני אוהבת אותו?

אם תציעי לו ללכת לסרט, למשל, הוא לא ידע שאת אוהבת אותו, הוא רק ידע שאת רוצה ללכת איתו לסרט. אבל אם הוא לא ידע שאת אוהבת אותו, אז אולי הוא יסרב ללכת איתך לסרט ובמקום זה הוא ילך עם ילדה אחרת שכן אוהבת אותו. את רואה כמה זה מסובך. כל העסק הזה נוצר בשביל גדולים שלא מפחדים להודות שהם אוהבים. אז אולי תחכי קצת?

הפעם, במיוחד עבורך

לחנה מזרחי שביקשה ממני למסור ברכות חמות ולבביות לחברה משה קצב. המדור הזה אינו מדור ברכות לחברים, אבל הפעם, במיוחד עבורך עשיתי את זה.

אחר־כך נפרדנו

היתה לי חברה במשך שנה ואחר־כך נפרדנו, אבל אנחנו ממשיכים להתראות לפעמים ולספר אחד לשני מה קורה איתנו. הבעיה היא שאני מקנא במה שקורה לה. האם כך צריך להיות?

לא.

אני מתבייש בעצמי

בכל פעם שאמני נמצא עם אנשים שהם לא חברים קרובים אני מפגין חוסר בטחון והססנות, ואחר כך אני מתבייש בעצמי.

אנשים ביישניים מרגישים לא נוח בקרב זרים. זה דבר ידוע. הפיתרון בשבילך הוא לבלות ככל האפשר בין חברים קרובים שאיתם אתה מרגיש נוח, ועם הזמן כשיתחזק הביטחון העצמי שלך, תוכל להגדיל את חוג החברים. טבלונות אצל בישנים הוא מיצרך חשוב.

מיקצוע קל יחסית

ש. אני תלמידת שביעית ויש לי בעיות חמורות בלימוד מקצוע ההסטוריה. בגלל שאני שונאת את המקצוע אני גם ניכשלת בבחינה. מה לעשות כדי להצליח? סתם אחת

אם היית אומרת לי שנכשלת במתימטיקה, הייתי אומרת לך להרים ידיים, אבל היסטוריה הוא מיקצוע קל יחסית. פשוט תחליטי שתעודת הבגרות שלך תלויה בציון בהסטוריה, שבי על התחת כמה ימים לפני הבחינה והופ תעברי. אני מאחלת לך הצלחה.

אנחנו הכתובת

הזמנים המודרניים קשים את שלהם. הרבה התלבטויות של מה ואיך לעשות ולנהוג.

והיי, לכן, פינה מיוחדת לשאלות קוראים, שאין להם את מי לשאול.

אנחנו לא מתיימרים להחליף אנשי מקצוע, אבל אם מתעוררת אצלכם בעייה מטרידה מכל תחום שהוא, ואין לכם במי לשתף את הלב – אנחנו הכתובת.

כתבו בקיצור נמרץ לדניאלה היקרה, והיא תעשה כמיטב יכולתה לעזור לכם. על המעטפה לא לשכוח לציין: דניאלה היקרה, מערכת „מוספים מיוחדים", „ידיעות אחרונות", דרך פתח תקוה 138 תל־אביב, 61000.

בגלל החברות שלי

אמי ואני רבות כל הזמן בגלל החברות שלי. אמי טוענת שהחברות לא מתאימות לי כי הן „פריחות". מה לעשות?

ספרי לחברות שלך מה אמא שלך חושבת עליהן, ושכנעי אותן לבוא אליך הביתה ולהתנהג בנימוס אל אמך. אם הן תסכמנה סימן שהן לא פריחות ובטוח אמא שלך תשנה את דעתה עליהן. אם הן לא תסכמנה לעזור לך, סימן שהן באמת פריחות, ואולי יותר טוב שתחליפי אותן.

הפסקתי לאהוב אותו

אני בת שש־עשרה וחצי. יש לי חבר כבר שנתיים אבל הפסקתי לאהוב אותו כי התחלתי לאהוב מישהו אחר שאוהב אותי. אבל החדש לא יודע על החבר הישן ולכן אני מתחמקת מלצאת איתו. מה לעשות?

להגיד לחבר הישן שהפסקת לאהוב אותו, להגיד לחבר החדש שאת כבר פנויה מהחבר הישן, ולפני שאת כותבת לי שוב, ומספרת לי כמה לא נעים לך להגיד לחבר שהפסקת לאהוב אותו, דעי לך שאם הוא היה מפסיק לאהוב אותך הוא לא היה מתבייש להגיד לך את זה. חוץ מזה, זו בטח רק הפעם הראשונה שזה קורה לך ויקרה לך עוד כמה פעמים, אז תתחילי ללמוד.

כל הקסם הזה

כיופים גנובים

מאת זיוית אברמסון

רבים שואלים: מדוע מין במיסגרת בגידה הוא לעתים קרובות טוב יותר ממין במיסגרת הנישואין? אפשר רק לנסות להשיב על כך.

ראשית, אצל חלק גדול מהגברים והנשים קיימת הפרדה בין מין לבין יתר שטחי החיים: או שתופסים את המין כדבר־מה די נחות, או שתופסים אותו כעניין רומאנטי, טהור, עם ריגושים שלא מן העולם הזה. בשני המיקרים, אין הוא עולה בקנה אחד עם דברים רציניים כמו מישפחה, ילדים, אחריות והערכה הדדיים וכד'. אנשים שאצלם קיימת הפרדה כזאת נוטים לקיים עם בני־הזוג הקבועים מין נוקשה, פוריטאני ומעוכב, בעוד שעם מאהב/ת הם נותנים ביטוי לציירתיות ומרשים לעצמם גילוי והנשמה של כל המישאלות הנסתרות שלהם והתשוקות החבויות בהם.

שנית – האדם בנוי באופן כזה שאם הוא חשוף לאורך זמן לגירוי קבוע ובלתי משתנה – הגירוי הזה מפסיק לעורר אצלו תגובה. כשתלויה תמונה בביתו של אדם – הוא מפסיק, לאחר זמן, להבחין בה. גירוי חדש, לעומת זאת, מעורר תגובה מקסימאלית. חוץ מזה – מים גנובים ימתקו.

כשמתעורר אצל אדם צורך כאישור שהוא עדיין אהיב, מושך ובעל ערך בשוק האהבה, אין בהתעניינות של בן/בת הזוג הקבוע/ה שלו/ה בו – משום ההוכחה הדרושה לו. זאת משום שהבחירה לא נעשתה עכשיו.

כמו־כן, ליחסי־מין שמחוץ לקשר קבוע מופיע, בדרך־כלל, כל אחד מהנוגעים בדבר, כשהוא מציג את מיטב כוח המשיכה המיני שלו. זאת, בעיקבות השקעה מירבית בתחומי ביגוד, נקיון, ריחות והתנהגות. זמן קצר לאחר שהשיר נפרע והתילבושת התקמטה – הולכים הביתה.

ביחסים שמחוץ לקשר הקבוע קל יותר להתרכז במין. זה דבר פרוואי לא מסיח את הדעת. ילד לא בוכה בחדר השני ואמא לא מטלפנת פתאום. לזוג הבוגד אין דברים פרוזאיים משותפים מלבד לקבוע את פרטי הפגישה הבאה. אלא שזה, כעניין סורי, מטובך למדי ולכן כל־כך פרוזאי, אלא דווקא מעורר התרגשות ואפילו מהווה נושא בלתי נדלה לשיחות.

ביחסי־בגידה ההיכרות היא שטחית יותר, מפני שהמיפגשים נערכים בדרך־כלל רק בתנאים מסויימים וקבועים (בעבודה, לדוגמה), אין הזדמנות לראות את השני במיגוון של מערכות ומצבים. דבר זה הופך את השני לאובייקט מתאים יותר להשלכות. ככל שתופסים את השני באופן מעורפל יותר, כן יש מקום להשלכה. כך מקיים כל אחד מן הצדדים, במידה רבה, רומן עם יצור דמיוני וזה האחרון הוא לא ספק מסעיר יותר מהאדם הממשי מאור המחכה בבית.

ויש ודאי עוד גורמים. מי שחשוב לו שהוא־עצמו או בן/בת זוגו לא יפנו לבגידה מינית, מי שרוצים להיות זוג נאמן, יכולים להתמודד עם כל אחת מהנקודות הללו באופן המתאים: כל אחד יכול לעבוד, או להעביר את עצמו, חינוך מחדש אשר בעזרתו יציב את המין במקום מכובד בתוך החיים, כחלק ממערכת־יחסים שלמה וכוללת.

ישמור כל אחד על חיוניות, התפתחות, צמיחה ושינוי אצל עצמו – כך שלא יישאר בבחינת גירוי מונוטוני. יקפיד כל אחד מבני־הזוג שאף פעם שלא יקחו אותו, ושלא יקח הוא את השני, כמובן־מאליו. שלא ירגיש אף אחד שמין עם בן/בת הזוג פשוט מגיע לו. יבהיר כל אחד לשני באלף דרכים יצירתיות משך כל השנים שגם עכשיו, אילו צריך היה לבחור מחדש – היה חוזר על אותה בחירה.

גם בנישואין אפשר לשמור על הופעה מושכת. לפחות לפעמים, ובעיקר כשהולכים לעשות מין. צריך להתרכז במין. לנתק את הטלפון ולמצוא לזה זמן ומקום מתאימים, ולאו־דווקא לגמור עם זה אחת ושתיים בין כמעט־חצות לבין השינה. אין מה לעשות. צריך להתגבר ולנהל רומן עם אדם ממשי ולא עם חלום.

אין פיתרונות פשוטים, אבל השקעה גדולה ביחסים יכולה להקטין את הצורך בבגידה. כך או אחרת, שום זוג החי כיום לא יכול להרשות לעצמו שלא להתייחס אל הבעייה. הסטאטיסטיקה מצביעה על כך, שנאמנות אינה דבר שכדאי לקחת אותו כמובן־מאליו.

כלב מי שמדבר

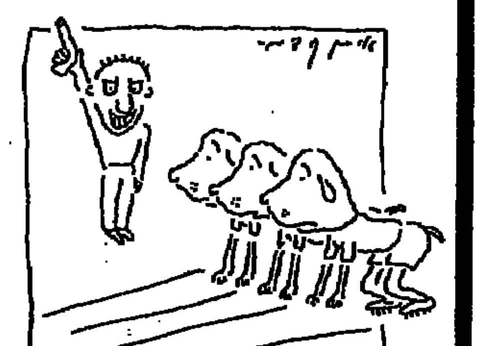

אנחנו לא בקרקס!

לשם שינוי אני רוצה להיות היום, נגר. אני רוצה פעם אחת להביע דעה נחרצת, מבלי להסתתר מאחורי הבעל־בית שלי ומבלי להתחסד. נכון, בדרך־כלל אני מנסה לא להתקיף אף אחד באופן ישיר, ואם אפשר, אז לא באמצעות הטור העתונאי הזה.

הפעם אני חייב לומר את דברי. ובכן תשאלו: מה כל ההקדמה הדראמטית הזו, פשוט מאוד: הכלב־יארה! האירוע הבידורי של חג הפסח

←